IRIS MURDOCH

PRINȚUL NEGRU

PREMIUL JAMES TAIT BLACK MEMORIAL
NOMINALIZARE LA PREMIUL BOOKER

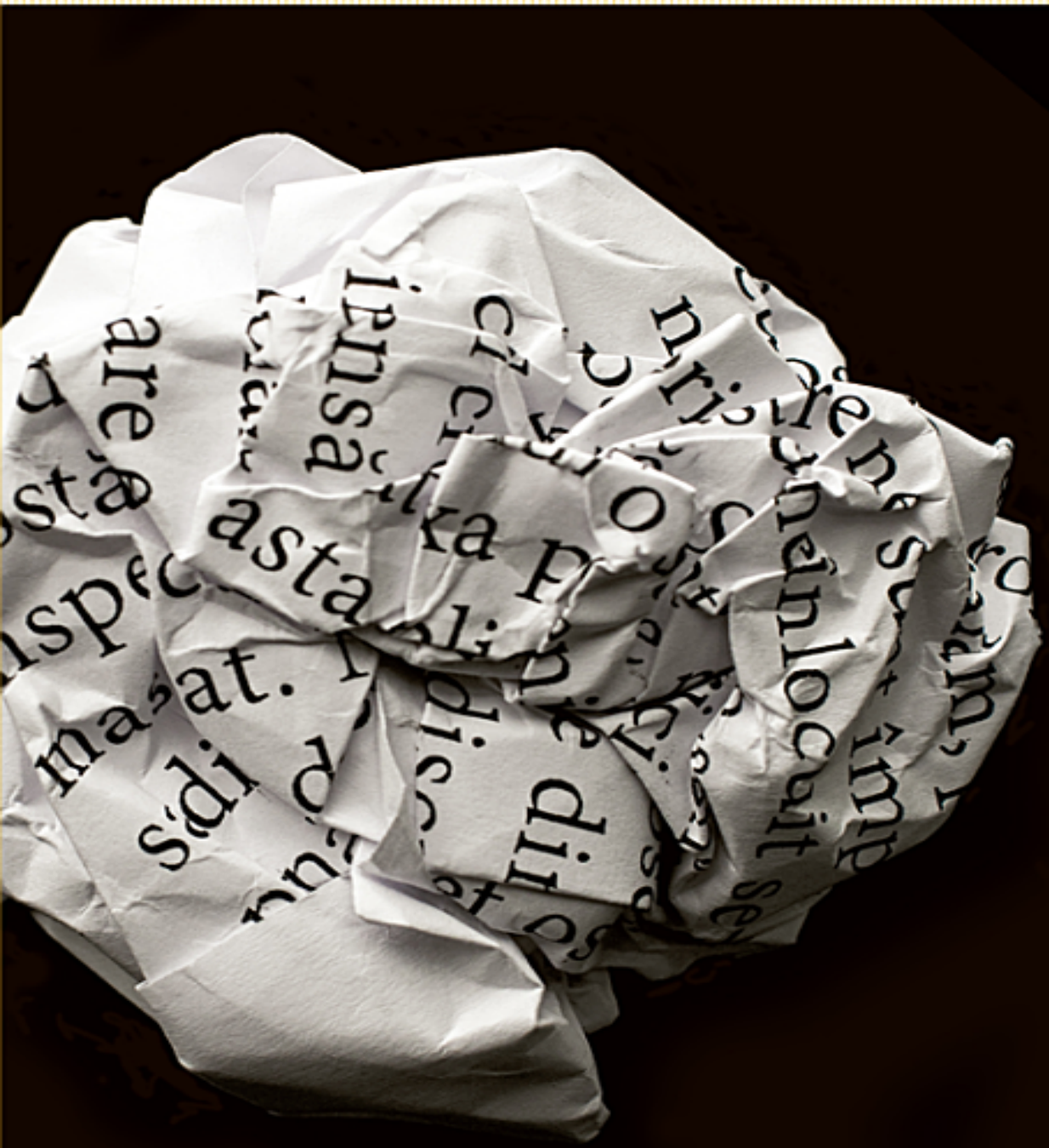

cpt

IRIS MURDOCH

PRINȚUL NEGRU

PREMIUL JAMES TAIT BLACK MEMORIAL
NOMINALIZARE LA PREMIUL BOOKER

cpt

Carte
Pentru
Toți

Iris Murdoch s-a născut la Dublin, în 1919. Studiază limbile clasice, istoria antică și filosofia la Somerville College, Oxford. Între anii 1948 și 1963 ține prelegeri de filosofie la St. Anne College, Oxford, apoi se dedică exclusiv scrisului. În 1956 se căsătorește cu scriitorul și criticul literar John Bayley, care îi va sta alături până la moartea ei. Iris Murdoch a scris numeroase romane, printre care: *Prins în mreje* (1954), *Castelul de nisip* (1957), *Clopotul* (1958), *Capul retezat* (1961), *Oameni buni și oameni de bine* (1968), *Visul lui Bruno* (1969), *Prințul negru* (1973, Premiul James Tait Black Memorial), *Fiul cuvintelor* (1975), *Marea, marea* (1978, Premiul Booker), *Discipolul* (1983), *Ucenicul cel bun* (1985), *Dilema lui Jackson* (1995). În 1987 i-a fost conferit titlul de Comandor al Ordinului Imperiului Britanic. A murit în 1999.

IRIS MURDOCH

PRINȚUL NEGRU

Traducere din limba engleză și not
de Anca-Gabriela Sîrbu

LITERA
București
2020

The Black Prince

Iris Murdoch

Copyright © 1973 Iris Murdoch

Toate drepturile rezervate

Carte Pentru Toți este parte a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Prințul negru

Iris Murdoch

Copyright © 2019, 2020

Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Ovidiu Șerban

Copertă: Bogdan Mitea

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MURDOCH, IRIS

Prințul negru / Iris Murdoch; trad. din lb. engleză: Anca-Gabriela Sîrbu. – București: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-4616-3

ISBN EPUB 978-606-33-5718-3

I. Sîrbu, Anca-Gabriela (trad.)

821.111

Lui Ernesto De Marchi

Prefața redactorului

Eu sunt răspunzător, și nu doar într-un singur sens, pentru lucrarea care urmează. Autorul lucrării, prietenul meu Bradley Pearson, mi-a încredințat mie misiunea de a o publica. Pe această cale modestă, concretă, prin intermediul editurii mele, aceste pagini ajung la cititori. Tot eu sunt „prietenul drag“ la care se face referire în carte și căruia îi sunt adresate (ca atare) unele pasaje. Dar nu sunt actor în drama pe care o povestește Pearson. Prietenia mea cu Bradley Pearson datează dintr-o perioadă a vieții noastre ulterioară evenimentelor prezentate aici. Aceasta a fost o perioadă plină de necazuri în care ne-au trebuit și, din fericire, am găsit bucuriile prieteniei dintre noi. Pot spune cu toată convingerea că, dacă n-ar fi fost susținerea și compasiunea pe care i le-am putut oferi lui Bradley, această istorie ar fi rămas nespusă. Cei care strigă în gura mare adevărul către o lume indiferentă ajung prea adesea să ostenească, să nu mai vorbească și să se îndoiască de propria lor rațiune. Fără ajutorul meu așa s-ar fi putut întâmpla și cu Bradley Pearson. Avea nevoie de cineva care să-l creadă și care să creadă în el. M-a găsit pe mine, *alter ego*-ul său, atunci când a trebuit.

Ceea ce urmează este, atât în esență cât și în formă, o poveste de dragoste. Vreau să spun că asta este, atât în profunzime, cât și la suprafață. Strădania creatoare a omului, căutarea înțelepciunii și adevărului, este o poveste de dragoste. Ceea ce rezultă este rostit într-un mod imprecis și uneori încâlcit. Căutarea și strădania unui om sunt marcate de ambiguitate și învăluite în taină. Cei care viețuiesc în această lumină întunecată vor înțelege. Și totuși: ce poate fi mai simplu și mai încântător decât o poveste de dragoste? Faptul că arta dă farmec unor lucruri îngrozitoare este probabil măreția sa, probabil blestemul său. Drumul creației înseamnă un destin tragic. A fost destinul lui Bradley Pearson. Și, într-o manieră cu totul diferită, este și al meu.

Misiunea mea ca redactor a fost simplă. Poate ar trebui să mă prezint mai exact ca… ce? Un fel de impresar? Un fel de clovn sau arlechin care defilează prin fața cortinei și apoi o deschide cu un aer solemn? Am păstrat pentru mine cuvântul de încheiere, ultima evaluare sau ultimul rezumat. Și totuși mi-ar plăcea mai mult să apar ca bufonul lui Bradley decât ca judecătorul

lui. Poate că, într-un anume sens, sunt și una și alta. De ce a trebuit scrisă această poveste, și nu există doar o singură explicație, se va vedea din povestea însăși. Dar, la urma urmei, nu este nici un mister. Orice artist este un îndrăgostit nefericit. Iar îndrăgostiții nefericiți vor să-și spună povestea.

P.A. Loxias
Redactor

Prefața lui Bradley Pearson

Deși au trecut mai mulți ani de la evenimentele relatate în această povestire, voi adopta în prezentarea ei tehnica modernă a narațiunii, permițând conștiinței naratoare să treacă precum o lumină prin șirul momentelor prezente, pe deplin conștientă de trecut, dar fără a ști nimic din ceea ce urmează să se întâmple. Adică mă voi instala în eul meu trecut și, având ca țintă banală narațiunea, voi vorbi doar pornind de la modul de a înțelege din acea perioadă, o perioadă atât de diferită în multe privințe de cea prezentă. Așa că voi spune, de exemplu: „Am cincizeci și opt de ani", atât cât aveam atunci. Și voi judeca oamenii în mod inadecvat, poate chiar nedrept, așa cum i-am judecat atunci, nu în lumina înțelepciunii căpătate mai târziu. Totuși această înțelepciune, și sunt încredințat că despre asta este vorba, nu va lipsi din povestirea mea. Din ea va „izvorî" într-o oarecare măsură povestirea, așa trebuie să fie… O operă de artă este la fel de bună ca și creatorul ei. Nu poate fi mai bună. Nici nu poate fi mai puțin bună, ca în cazul autorului acestor rânduri. Virtuțile poartă nume oculte: sunt tăinuite, greu accesibile. Toate lucrurile de valoare sunt tăinuite. Nu voi încerca să descriu sau să etichetez ceea ce am învățat în simplitatea disciplinată a vieții pe care am trăit-o în ultimul timp. Sper că acum sunt mai înțelept și mai mărinimos decât eram atunci – cu siguranță sunt mai fericit – și că lumina înțelepciunii care cade asupra unui nebun dă la iveală, odată cu nebunia, și conturul auster al adevărului. Am definit în mod implicit acest „reportaj" ca fiind o operă de artă. Nu vreau să spun prin asta că este rodul fanteziei. Arta în ansamblul ei tratează ceea ce este absurd și năzuiește spre ceea ce este simplu. Arta de bună calitate rostește adevărul, chiar *este* adevărul, poate singurul adevăr. M-am străduit în ceea ce urmează să fiu viclean cu înțelepciune și înțelept cu viclenie și să spun adevărul așa cum îl înțeleg eu, nu doar cu privire la aspectele superficiale și „palpitante" ale acestei drame, ci și cu privire la ceea ce se ascunde în profunzime.

Îmi dau seama că adesea oamenii au o părere generală complet deformată despre cum sunt ei în realitate. Oamenii se dezvăluie cu adevărat în teritoriul amplu al faptelor lor, nu în portretul sumar pe care singuri și-l fac.

Acest lucru este valabil în mai mare măsură când este vorba despre un artist care se înfățișează pe sine – oricât și-ar închipui el că se ascunde – în opera sa, în prelungirea revelată a ființei sale. La fel sunt înfățișat aici și eu, omul pe care instinctul deplorabil îl îndeamnă să se ascundă, ceea ce vine, din păcate, în contradicție cu meseria lui. După ce am dat acest avertisment, voi încerca totuși să mă prezint acum pe mine însumi. Iar acum vorbesc, așa cum am explicat, ca *persona* eului meu de acum câțiva ani, „eroul“ lipsit de glorie al povestirii ce urmează. Am cincizeci și opt de ani. Sunt scriitor. „Scriitor“ este cu adevărat cea mai simplă și totodată cea mai exactă descriere generală a mea. În măsura în care sunt, în același timp, și psiholog și filosof amator și cercetător al naturii umane, sunt toate astea pentru că ele țin de natura genului de scriitor care sunt. Am fost totdeauna un căutător. Iar căutările mele au luat forma efortului de a spune adevărul la care tocmai m-am referit. Mi-am păstrat, sper și cred, harul în stare pură. Asta înseamnă, printre altele, că n-am fost niciodată un scriitor de succes. N-am încercat niciodată să fiu pe placul altora în detrimentul adevărului. Am trăit, pentru perioade lungi de timp, chinul unei vieți lipsite de autoexprimare. Porunca cea mai strașnică și cea mai sfântă căreia trebuie să i se supună orice creator este: așteaptă! Arta își are martirii săi printre care aceia care au păstrat tăcerea nu sunt deloc lipsiți de însemnătate. Îndrăznesc să spun că arta își are sfinții săi care au preferat să aștepte pur și simplu în tăcere toată viața mai degrabă decât să profaneze puritatea unei singure pagini cu ceva ce nu este perfect adecvat și frumos, cu alte cuvinte, cu ceva inferior adevărului.

După cum bine se știe, am publicat foarte puțin. Spun „după cum bine se știe“ pentru că faima mea se întemeiază pe aventurile mele în afara tărâmului artei. Numele meu nu este necunoscut, dar, din păcate, nu pentru că sunt scriitor. Ca scriitor am fost perceput și, cu siguranță, voi fi perceput doar de cei perspicace, puțini la număr. Poate că paradoxul întregii mele existențe – aceasta este o absurditate asupra căreia nu încetez să meditez – constă în faptul că povestea dramatică ce urmează, atât de diferită de restul scrierilor mele, s-ar putea dovedi a fi unicul meu „bestseller“. Există aici, desigur, elemente de dramă grosieră, întâmplări „extraordinare“ pe care oamenii simpli le ascultă cu mare plăcere. Și, în acest sens, mi-a fost dat, într-adevăr, să am parte din plin de o prezentare amplă printre știrile de prima pagină.

N-am să încerc să descriu ceea ce am publicat. *Despre* scrierile mele s-a vorbit mult în contextul la care m-am referit, deși, mă tem, nu mulți le-au citit. Am publicat un roman de tinerețe la vârsta de douăzeci și cinci de ani. Am mai publicat unul, un cvasiroman, la vârsta de patruzeci de ani. Am scos de asemenea o cărticică de „texte" sau „studii" pe care n-aș numi-o chiar o lucrare filosofică (poate *Pensées*). N-am avut parte de timpul necesar pentru a deveni filosof, iar acest lucru îl regret doar parțial. Numai poveștile și minunile rezistă în timp. Arta îl poate învăța pe om, poate mai bine decât filosofia, cât de limitată este aria lui de înțelegere. În actul creației există un fel de disperare pe care, sunt sigur, o cunoaște orice artist. În domeniul artei, ca și în cel al moralei, se pierd lucruri mărețe din cauză că, la momentul crucial, închidem o clipă ochii. Când este acel moment crucial? Măreția constă în a-l identifica și a reuși să-l prinzi și să-l dezvolți. Dar, pentru cei mai mulți dintre noi, teritoriul dintre „a visa la cele ce vor veni" și „e prea târziu, totul s-a terminat" este prea îngust pentru a ne strecura în el. Așa că lăsăm să treacă fiecare lucru, gândind în chip vag că ni se va da șansa să-l mai încercăm o dată. Astfel opere de artă și tot așa vieți omenești în întregime sunt compromise din cauză că închidem ochii pentru o clipă și trecem repede mai departe. Am constatat adesea că am avut ideile potrivite pentru o povestire, dar, până ce le-am gândit în detaliu, am ajuns să cred că nu merită să le aștern pe hârtie, de parcă aș fi „terminat" deja treaba; nu din cauză că erau idei proaste, ci pentru că țineau de domeniul trecutului și nu mă mai interesau. Propriile mele gânduri îmi păreau, nu după mult timp, stătute. Am compromis unele idei din cauză că m-am apucat de ele prea curând. Pe altele din cauză că le-am dezvoltat cu atâta intensitate în minte încât s-au epuizat înainte de a se naște. Proiectele se transformau într-o secundă din visuri incerte, neconturate, în clipe de istorie antică de nerecuperat. Romane întregi au existat doar sub forma unor titluri. Cele trei volume subțirele, care au reușit să se nască din aceste ruine, pot părea o temelie șubredă pe care să-mi întemeiez sfânta pretenție de a fi „scriitor". Dar, de fapt (parcă îmi vine să zic „firește"), încrederea în mine în această privință, sentimentul existenței certe a acestui destin, a acestui destin tragic nu s-a diminuat și nu a șovăit niciodată. Am „așteptat", nu întotdeauna cu răbdare, dar, cel puțin în ultimii ani, cu tot mai multă încredere. Am simțit mereu că dincolo de cortina viitorului încă se ascunde o măreață realizare. N-au decât să zâmbească cei care au rezistat la fel de mult. Și, dacă se va

dovedi că această istorioară despre mine însumi reprezintă misiunea destinului meu, că este încununarea tuturor așteptărilor mele, oare am să mă simt înșelat? Nu înșelat, cu siguranță, căci în înfruntarea cu întunericul nu avem nici un drept. Nici o ființă omenească nu are dreptul să exercite puterea divină. Tot ce poate face este să aștepte, să încerce și iarăși să aștepte. Nevoia elementară de a reda cu fidelitate ceea ce a fost falsificat și prezentat în mod total eronat este tema banală a acestui demers; și de a vorbi despre o minune care a rămas până acum tăinuită. Întrucât sunt artist, această povestire îmbracă forma unei opere de artă. Să dea Domnul să fie vrednică de toate celelalte teme profunde pe care le cuprinde.

Am să mai spun câteva lucruri desre mine. Părinții mei țineau o prăvălie. Este un element important, deși nu atât de important pe cât îl consideră Francis Marloe și nu în felul în care îl vede el. Îl menționez pe Francis mai întâi nu pentru că el este cel mai important dintre „actorii“ mei; Francis nu este deloc important și nu este strâns legat de cursul acestor evenimente. Este un personaj secundar, marginal, în această povestire așa cum este, mă tem, în general în viață. Bietul Francis nu va fi niciodată un erou, de nici un fel. Ar putea fi oricând a cincea roată la orice căruță. Dar îl prezint aici ca pe un fel de mascotă a poveștii, în parte pentru că, la nivel pur mecanic, el este cel care o deschide și, pentru că, dacă într-o anume zi el n-ar fi… și așa mai departe, poate că eu niciodată n-aș fi… și așa mai departe. Mai există un paradox. E necesar să medităm în mod constant asupra absurdității neprevăzutului, un subiect chiar mai instructiv decât cel al morții. Îi dau un loc special lui Francis și pentru că, în parte, printre actorii principali ai acestei drame, este probabil singurul care nu crede că sunt un mincinos. Recunoștința mea, Francis Marloe, dacă te mai afli printre cei vii și dacă dai întâmplător peste aceste cuvinte. Faptul că mai târziu a mai existat cineva care mi-a dat crezare s-a dovedit a fi de o valoare mult mai mare. Dar *atunci* tu ai fost singurul care a văzut și a înțeles. Peste milioanele de ani care s-au scurs de la acea tragedie, te salut, Francis!

Părinții mei țineau o prăvălie, un fel de papetărie, în Croydon. Se vindeau în acea prăvălie ziare și reviste, hârtie de scris și altele de felul ăsta și „cadouri“ oribile. Sora mea Priscilla și cu mine trăiam în acea prăvălie. De fapt adeseori ne luam ceaiul acolo și țin minte că dormeam sub tejghea. Dar prăvălia a fost tărâmul magic și casa copilăriei noastre. Unii copii norocoși au o grădină, un peisaj ca „spațiu de locuit“ al vârstei fragede. Noi aveam

prăvălia: sertarele ei, rafturile ei, mirosurile ei, nenumăratele cutii de carton goale, murdăria specifică locului. Era un magazin amărât, fără succes. Părinții noștri erau niște oameni amărâți și fără succes. Au murit amândoi când aveam douăzeci și ceva de ani, mai întâi tata, apoi mama la scurt timp după el. Mama a apucat să vadă prima carte pe care am publicat-o. Era mândră de mine. Mama îmi crea un sentiment de exasperare și de jenă, dar o iubeam. (Taci din gură, Francis Marloe.) De tata nu-mi plăcea deloc. Sau poate că am uitat afecțiunea pe care i-o purtam. Iubirea se poate uita, după cum veți constata că aveam să aflu curând.

N-am să mai vorbesc despre prăvălie. Încă o mai visez cel puțin o dată pe săptămână. Lui Francis Marloe i s-a părut un lucru semnificativ când i-am spus asta odată. Dar Francis face parte din acea gloată de teoreticieni semieducați care preferă orice explicație simbolică generală, lipsită de finețe, groazei de a da piept cu un caz unic de viață omenească. Francis și-a dorit „să mă explice“ pe mine. În timpul celebrității mele au mai încercat asta și alții mult mai inteligenți. Dar orice ființă omenească este infinit mai complexă decât o explicație de acest fel. Ceea ce înțeleg prin cuvântul „infinit“ (sau ar trebui să spun „aproape infinit? Vai, nu sunt filosof!) înseamnă nu doar că există mai multe detalii, ci că există mai multe tipuri de detalii cu mai multe tipuri de conexiuni decât își pot închipui acești mărunți interpreți, dispuși să minimalizeze lucrurile. Mai degrabă ai putea încerca să explici un Michelangelo pe o bucată de hârtie milimetrică. Doar arta poate explica, iar arta însăși nu paote fi explicată. Noi și arta suntem făcuți unii pentru alții, iar acolo unde această legătură dă greș, viața însăși dă greș. Doar această analogie rezistă, doar această oglindă reflectă o imagine corectă. Sigur că avem o „minte inconștientă“ și despre aceasta este, în parte, cartea mea. Dar nu există o hartă generală a acelui continent pierdut. Categoric, nu una „științifică“.

Viața mea, până în momentul în care drama a dus-o în mod atât de semnificativ la punctul culminant, fusese lipsită de evenimente. Unii ar putea spune chiar ștearsă. De fapt, dacă putem folosi acest cuvânt frumos și foarte puternic într-un sens aproape golit de încărcătură emoțională, viața mea fusese în chip sublim ștearsă, o viață ștearsă și măreață. Am fost căsătorit, apoi n-am mai fost căsătorit, așa cum voi arăta. Nu am copii. Mă supără uneori stomacul și am insomnii. În general am locuit singur. După soția mea, precum și înainte de ea, au existat în viața mea femei despre care

nu voi vorbi, căci sunt irelevante și neimportante. Uneori m-am văzut un Don Juan trecut de prima tinerețe, dar majoritatea cuceririlor mele au ținut de domeniul fanteziei. În ultimii ani, când deja era prea târziu ca să încep, mi-am dorit să fi ținut un jurnal. Capacitatea omului de a uita cu desăvârșire este imensă. Iar un jurnal ar fi fost un soi de monument de o valoare aproape garantabilă. Un soi de Jurnal al Seducătorului cuprinzând reflecții metafizice ar fi fost pentru mine o formă literară ideală, mi-am spus adesea. Dar anii care ar fi umplut acel jurnal au trecut și s-au pierdut în uitare. La fel și femeile. În general am fost binedispus, singuratic, dar nu rupt de lume, uneori nefericit, adesea melancolic (buna dispoziție și melancolia nu sunt incompatibile). Am avut puțini prieteni intimi. (Cred că n-aș putea fi „prieten“ cu o femeie.) Cartea aceasta este de fapt despre o relație de „prietenie intimă“. Mi-am făcut prieteni buni, deși nu prieteni intimi (i-am putea numi „amici“), la locul de muncă. Nu vorbesc despre anii petrecuți la „serviciu“, nici despre acei prieteni, și asta nu din ingratitudine, ci parțial din motive estetice, întrucât ei nu apar în povestire, precum și din delicatețe, căci s-ar putea să nu-și mai dorească să le fie asociată imaginea cu persoana mea. Dintre acești vechi „amici“ îl menționez doar pe Hartbourne, pentru că pare un individ atât de tipic pentru acea măreață viață „științată“ încât îi poate reprezenta adecvat pe ceilalți; și, de asemenea, pentru că în cele din urmă s-a implicat, eronat dar cu cele mai sincere și prietenești intenții, în destinul meu. Ar trebui să arăt că „serviciul“ meu era la Serviciul Local de Taxe și că am fost, cam pe toată durata anilor cât am lucrat, inspector fiscal.

Așadar, nu-mi propun să-mi descriu viața de „fiscalist“. Dintr-un motiv pe care nu-l înțeleg pe deplin, profesia de „fiscalist“, ca și aceea de „dentist“, pare să stârnească râsul. Dar îmi închipui că nu este un râs prea realaxat. Atât fiscalistul, cât și dentistul, pătrund cu imaginația în profunzimea grozăviilor vieții omenești: plătim, uneori până ne ruinăm, pentru plăcerile noastre, resursele noastre ne sunt împrumutate, nu date, facultățile noastre de neînlocuit se degradează pe măsură ce se dezvoltă. Și, într-un sens mai restrâns, ce îi creează omului o stare de nefericire obsesivă mai intensă decât taxa pe venit și durerea de dinți? Fără îndoială, asta explică ironia defensivă, discret ostilă cu care ești întâmpinat atunci când mărturisești că ai una dintre aceste ocupații. Gândeam totuși că numai prostănacii ca Francis Marloe cred cu adevărat că inspectorii fiscali își aleg profesia dintr-un sadism mascat. Nu-mi pot imagina o persoană mai puțin sadică decât sunt

eu. Sunt de o blândețe care merge până la timiditate. Și totuși, în ultimul timp, chiar și ocupația mea liniștită și respectabilă a fost folosită ca probă împotriva mea.

Când începe această povestire – n-am să mai amân mult începutul ei – mă pensionasem deja, la o vârstă mai timpurie decât de regulă, de la serviciul de taxe. Lucram ca inspector fiscal, pentru că trebuia să-mi câștig existența, ceea ce știam că nu aș reuși ca scriitor. M-am pensionat când am ajuns în sfârșit să economisesc destui bani ca să îmi asigur un venit anual modest. Am trăit până de curând, după cum am spus, fără să am parte de ceva dramatic, dar având un țel de nezdruncinat. Am dorit din tot sufletul și am trudit să-mi dobândesc libertatea pentru a-mi dedica tot timpul scrisului. Totuși, pe de altă parte, chiar am reușit să scriu și, cu excepția câtorva momente de nemulțumire ocazională din anii de sclavie, n-aș spune, așa cum spun unii scriitori nerealizați, că pot pune lipsa de rezultate pe seama lipsei de timp. În general am fost un om norocos. Și aș zice că sunt și acum. Poate mai ales acum, aș zice.

Șocul plecării de la serviciu a fost mai mare decât m-am așteptat. Hartbourne m-a prevenit că așa va fi. Nu l-am crezut. Poate că sunt, mai mult decât mi-am dat seama, un om al rutinei. Poate că mi-am imaginat, în prostia mea aproape de neiertat, că inspirația va veni odată cu libertatea. Nu m-am așteptat să-mi pierd complet harul. În anii anteriori lucram în mod constant. Adică lucram în mod constant și distrugeam în mod constant. N-am să mă apuc să spun câte pagini am distrus, numărul este uriaș. Făceam asta cu mândrie, dar și cu tristețe. Uneori simțeam că am ajuns într-o fundătură (oribil cuvânt). Dar nu mi-am pierdut speranța că voi atinge excelența. Speranța și încrederea și *dăruirea* totală m-au făcut să merg înainte anevoie, să îmbătrânesc, să trăiesc singur cu emoțiile mele. Și măcar constatam că sunt tot timpul capabil să scriu ceva.

Dar când am renunțat la Serviciul de Taxe și m-am putut așeza la biroul meu de acasă în fiecare dimineață și am putut formula orice idee care-mi trecea prin gând, am constatat că nu am nici o idee. Am suportat și asta cu o răbdare plină de amărăciune. Am așteptat. Am încercat să-mi construiesc o nouă rutină: monotonia, din care se naște valoarea. Am așteptat, am ascultat. Locuiesc, după cum voi explica în curând mai pe larg, într-un cartier zgomotos al Londrei, o zonă mizerabilă care fusese cândva foarte respectabilă. Presupun că eu însumi, împreună cu tot cartierul, m-am

îndepărtat de ceea ce însemna a fi respectabil. Zgomotul, care până atunci nu mă deranjase, a început să mă deranjeze. Pentru prima dată în viață am început să-mi doresc liniște.

Firește, după cum se poate evidenția cu un umor răutăcios, într-un anume sens fusesem totdeauna iubitor de liniște. Cam așa ceva mi-a spus odată râzând Arnold Baffin și asta m-a supărat. Trei cărți scurte în patruzeci de ani de efort literar susținut nu prea demonstrează locvacitate. Și, în măsura în care sunt capabil să înțeleg ceea ce este cu adevărat prețios, am înțeles cât de important este să nu spui nimic până ce nu vine momentul potrivit, chiar dacă asta înseamnă să nu scoți o vorbă toată viața. Scrisul este precum căsătoria. N-ar trebui să te implici până când nu ajungi să te minunezi de norocul care a dat peste tine. Detest, în orice context, fluxul necontrolat de cuvinte. Contrar părerilor la modă, negativul este mai puternic decât pozitivul și stăpânul acestuia. Lucrul de care aveam nevoie acum era tăcerea adevărată.

Așa că m-am hotărât să plec din Londra pentru un timp și m-am simțit, de îndată, mai aproape de comoara mea ascunsă. Odată ce am luat hotărârea, mi-a revenit încrederea și am simțit acea putere latentă, în așteptare, care este adevăratul har al scriitorului. M-am hotărât să-mi închiriez o căsuță pe malul mării pe perioada verii. În viața mea nu mă bucurasem niciodată de mare pe săturate. Nu trăisem nicicând cu ea, nicicând într-un loc singuratic în care se aude doar foșnetul valurilor, care nu este de fapt un foșnet, ci murmurul tăcerii înseși. În acest context trebuie să mai menționez o idee nu întru totul rațională pe care o purtam de mult în minte într-o formă mai mult sau mai puțin conturată: impresia că, înainte de a reuși să ating măreția ca scriitor, va trebui să trec printr-o formă de *supliciu*. Așteptasem zadarnic acest supliciu. Nici chiar războiul total (n-am purtat niciodată uniformă) n-a reușit să-mi tulbure viața. Păream sortit calmului. Iar expresia acestei stări de calm și a blândei mele timidități, la care m-am referit, ar putea fi faptul că percepeam ca pe o grea încercare ideea de a-mi petrece o vară în afara Londrei. Firește că pentru un om ca mine, convențional, emotiv, puritan, robul rutinei, o asemenea plecare putea fi, pe bună dreptate, considerată o aventură, o mișcare îndrăzneață și imprevizibilă. Sau știam, în mod intuitiv, că niște lucruri minunate și teribile aveau, în sfârșit, să se întâmple, că așteptau înfiorate să prindă viață chiar în spatele cortinei viitorului? Privirea iscoditoare mi-a fost atrasă de o reclamă: căsuță pe malul mării, chirie

modestă. Purta numele *Patara*. Făcusem toate demersurile necesare și, când eram pe punctul de a pleca, a bătut la ușa mea, ca un mesager al destinului, Francis Marloe. În cele din urmă am ajuns la Patara, dar ceea ce s-a întâmplat acolo nu a avut nici o legătură cu ceea ce anticipasem.

Citind acum această prefață, îmi dau seama cât de sărăcăcios mă înfățișează. Cât de puțin pot transmite cuvintele, dacă nu sunt mânuite de un geniu. Deși sunt o personaă cu abilități creatoare, rămân un puritan mai degrabă decât un estet. Știu că viața omului este oribilă. Știu că nu seamănă câtuși de puțin cu arta. Nu sunt adeptul nici unei religii în afară de propria mea misiune de a exista. Religiile convenționale sunt făcute din aceeași substanță ca și visele. Întotdeauna, la doar un milimetru distanță, se găsește o lume plină de spaime și de grozăvii. Orice om, chiar și cel mai valoros, poate fi zdrobit într-o clipă și nu are scăpare. Orice teorie care neagă lucrul acesta este o minciună. Eu unul nu am nici o teorie. Soluția adevărată este să-ți ștergi pur și simplu lacrimile și să lupți la nesfârșit pentru libertate. Fără libertate nu există artă și nu există adevăr. Admir și respect artiștii mari și bărbații care spun nu tiranilor.

Nu-mi rămâne decât să adaug o dedicație. Există, desigur, o persoană pentru care a fost scrisă această carte și pe care nu o pot numi aici. Din tot sufletul, pentru a-mi mărturisi datoria și nu pentru a-mi arăta inteligența, îți dedic, dragul meu prieten, tovarășul și profesorul meu, opera pe care ai inspirat-o și pe care ai făcut-o posibilă, cu o recunoștință pe care doar tu o poți aprecia. Știu că îi vei ierta numeroasele greșeli, așa cum, cu perspicace îngăduință, ai trecut cu vederea la fel de numeroasele cusururi ale autorului ei.

Bradley Pearson

Acum urmează POVESTIREA LUI BRADLEY PEARSON intitulată:

PRINȚUL NEGRU. O SĂRBĂTOARE A IUBIRII

Partea întâi

Aș putea începe povestirea mea într-un mod dramatic și de mare efect cu momentul în care Arnold Baffin m-a sunat și mi-a spus: „Bradley, ai putea veni până la mine, te rog? Cred că tocmai mi-am ucis soția.“ O abordare mai profundă îl propune pe Francis Marloe drept prim-vorbitor, drept slujnica sau pajul (i-ar plăcea aceste roluri) care, cu o jumătate de oră înainte de apelul hotărâtor al lui Arnold, declașează acțiunea. Căci veștile pe care mi le-a adus Francis constituie cadrul, elementul de contrast sau ambalajul exterior pentru ceea ce s-a întâmplat atunci și ulterior în drama lui Arnold Baffin. Aș putea într-adevăr să încep din mai multe puncte. Aș putea să încep cu lacrimile lui Rachel sau ale Priscillei. Se plânge mult în această povestire. La o analiză complexă, orice abordare ar putea părea arbitrară. La urma urmei, de unde începe orice lucru? Faptul că trei dintre cele patru puncte de început menționate au fost cauzal independente unul de celălalt poate da naștere la speculații de cea mai irațională natură, desigur, pe seama destinului uman.

Așa cum am arătat, eram pe punctul de a pleca din Londra. Era o după-amiază de mai rece, aspră și umedă. Vântul nu aducea parfum de flori, ci mai degrabă așternea pe piele o umezeală nesănătoasă pe care tot el încerca să o îndepărteze. Îmi făcusem bagajele și eram gata să dau un telefon pentru a chema un taxi, ridicasem deja receptorul, când am simțit o dorință încărcată de neliniște de a amâna plecarea, de a mă așeza și a cântări situația, obicei pe care, după câte mi s-a spus, rușii l-au ridicat la rang de ritual. Am lăsat receptorul jos și m-am întors în salonul meu victorian, mic și înghesuit, și m-am așezat. Rezultatul acțiunii mele a fost acela că m-a cuprins o teamă dureroasă cu privire la o serie de lucruri pe care le verificasem deja de zece ori. Mi-am luat destule pastile de dormit? Mi-am pus în bagaj picăturile de beladonă? Mi-am pus în bagaj caietele de notițe? Nu pot să scriu decât pe caiete de un anumit tip, unde liniile sunt la o anumită distanță. M-am întors iute în vestibul. Am găsit caietele de notițe și pastilele și picăturile, desigur,

dar bagajele mele erau acum pe jumătate despachetate din nou, iar inima îmi bătea nebunește.

Locuiam atunci și locuiam de mult timp într-un apartament de la parterul unui bloc dintr-un careu de clădiri lipite unele de altele, în North Soho, nu departe de Turnul Poștei, într-o zonă mizerabilă și veșnic zgomotoasă. Preferam această sărăcie metropolitană respectabilă bogăției din suburbia lipsită de stil care le plăcea soților Baffin. „Camerele“ mele erau situate în spate. Dormitorul dădea spre lăzile de gunoi și scara de incendiu. Salonul dădea spre un zid de cărămidă simplu și foarte murdar. Salonul, de fapt o jumătate de cameră (cealaltă jumătate, sărăcăcioasă, prăpădită, fiind dormitorul) avea lambriuri de lemn în nuanța aceea de verde prăfuit solemn care se obține doar după vreo cincizeci de ani de decolorare. Înghesuisem în acest loc prea multă mobilă, bibelouri victoriene și orientale, mici *objets d'art* de tot soiul, pernuțe, tăvi cu intarsii, huse de protecție, mari și mici, din catifea sau chiar din dantelă. Acumulez mai degrabă decât colecționez. Sunt meticulos de ordonat, deși resemnat în fața prafului. Apartamentul meu era un pântec plăcut, neluminat de soare, cu un interior elaborat, fără exterior. Numai de la ușa de intrare în bloc, care nu era ușa apartamentului meu, puteai vedea cerul peste construcțiile înalte și edificiul senin și auster al Turnului Poștei înălțându-se deasupra lor.

Așa se face că mi-am amânat plecarea în mod deliberat. Ce s-ar fi întâmplat dacă n-aș fi făcut asta? Îmi propusesem să dispar pentru toată vara într-un loc pe care, întâmplător, nu-l văzusem niciodată, dar pe care îl adoptasem orbește. Nu-i spusesem lui Arnold unde plec. Îl păcălisem. De ce oare? Dintr-un fel de ranchiună ascunsă? Misterul totdeauna amplifică lucrurile. Îi spusesem într-o manieră vagă și fermă că plec în străinătate, fără adresă. De ce toate minciunile astea? Probabil că am făcut-o în parte pentru a-l surprinde. Eram genul de om care niciodată nu pleacă nicăieri. Poate că am simțit că a venit timpul să-i fac lui Arnold o surpriză. Nici pe sora mea Priscilla nu o informasem că plec din Londra. Nimic neobișnuit în asta. Ea locuia la Bristol împreună cu un soț pe care îl găseam detestabil. Ce s-ar fi întâmplat dacă aș fi plecat de acasă înainte să-mi bată la ușă Francis Marloe? Ce s-ar fi întâmplat dacă tramvaiul ar fi sosit în stație și l-ar fi luat pe Princip înainte ca mașina Arhiducelui să dea colțul?

Mi-am strâns din nou bagajele și mi-am pus în buzunar, ca să o recitesc în tren, cea de a treia variantă a recenziei la ultimul roman al lui Arnold.

Întrucât este scriitor de un roman pe an, Arnold Baffin nu dispare niciodată pentru mult timp din atenția publicului. Avusesem controverse cu Arnold pe tema scrierilor lui. Într-o prietenie solidă, atunci când este vorba despre subiecte majore, oamenii pot cădea de acord că au păreri diferite și nu mai vorbesc despre ele. Așa stăteau lucrurile între noi de ceva timp. Artiștii sunt oameni extrem de sensibili. Totuși, uitându-mă în treacăt peste ultima carte a lui Arnold, am găsit în ea lucruri care mi-au plăcut și am acceptat să scriu o recenzie pentru o publicație duminicală. Rareori scriam recenzii, de fapt, rareori mi se cereau. Am simțit că acest elogiu va veni ca o compensație pentru observațiile critice anterioare care probabil îl supăraseră pe Arnold. Apoi, citind cartea cu mai mult atenție, am tras concluzia, cu regret, că este detestabilă, așa cum erau și celelalte, și m-am trezit scriind o cronică ce reprezenta, în realitate, un atac general la adresa întregii *œuvre* scrise de Arnold. Ce să fac? Nu voiam să-l supăr pe redactor: uneori ne place să ne vedem numele tipărit. Iar cronicarul n-ar trebui să vorbească pur și simplu fără teamă? Pe de altă parte, Arnold îmi era un vechi prieten.

Apoi a sunat soneria de la intrare (prea mult amânată din cauza povestirii mele dezlânate).

Persoana care stătea afară (trecuse de intrarea în clădire, dar stătea dincolo de ușa mea intermediară) era un necunoscut. Mi se părea că tremură, poate din cauză că dăduse piept cu vântul, poate din cauza nervilor sau alcoolului. Purta un fulgarin albastru foarte vechi și un fular îngust maroniu care parcă îl sugruma. Era bine legat (fulgarinul nu i se închidea în față) și mărunt de statură, avea păr bogat și cam lung, cărunt, puțin zburlit, fața rotundă, nasul ușor coroiat, buzele groase și foarte roșii, ochii așezați foarte aproape unul de altul. Arăta, mi-am spus mai târziu, precum un urs într-o caricatură. Urșii adevărați au ochii depărtați, cred, dar în caricaturi urșii au ochii apropiați, poate pentru a sugera mânie sau viclenie. Nu mi-a plăcut deloc cum arăta. Emana din el ceva intens prevestitor de rău, ceva ce n-am putut identifica atunci. Și i-am simțit mirosul de la distanța la care stătea.

Poate că ar trebui să mă opresc aici din nou pentru o clipă și să mă descriu. Sunt slab și înalt, peste un metru optzeci, am părul spre blond, cam decolorat, drept, subțire, mătăsos, și nu am chelit încă. Am trăsături comune care trădează timiditatea și reacționează la emoții, buze subțiri și ochi albaștri. Nu port ochelari. Arăt mult mai tânăr decât sunt.

Persoana urât mirositoare din prag a început imediat să vorbească foarte repede și să spună vorbe pe care nu le auzeam. Sunt un pic surd.

– Îmi pare rău, nu aud ce spui, ce dorești, vorbește mai tare, te rog. Nu te aud.

– S-a întors, l-am auzit.

– Ce? Cine s-a întors? Nu pricep nimic.

– Christian s-a întors. El a murit. Ea s-a întors.

– *Christian?*

Acesta era numele fostei mele soții, nerostit în prezența mea de mulți ani. Am deschis ușa mai larg și persoana din prag, pe care acum o recunoșteam, s-a strecurat sau s-a furișat în apartament. M-am retras în salon și el după mine.

– Nu-ți amintești de mine.

– Ba da.

– Sunt Francis Marloe, știi, cumnatul tău.

– Da, da…

– Adică am fost. M-am gândit că ar trebui să afli. E acum văduvă, el i-a lăsat totul, ea s-a întors la Londra, în fosta voastră locuință.

– Ea te-a trimis?

– La tine? Ei, nu chiar…

–Te-a trimis sau nu?

– De fapt, nu, am aflat prin avocat. S-a întors în fosta voastră locuință. O, Doamne!

– Nu văd ce rost avea să vii…

– Deci nu ți-a scris? Chiar m-am întrebat dacă ți-o fi scris.

– Bine-nțeles că nu mi-a scris.

– M-am gândit, firește, că ai să vrei s-o vezi…

– Nu vreau să o văd. Nu-mi vine în minte nici o persoană pe care aș vrea s-o văd sau despre care aș vrea să aud mai puțin.

N-am să încerc acum să-mi descriu căsnicia. Se va vedea, desigur, câte ceva despre asta. Pentru povestirea de față nota de ansamblu este mai importantă decât detaliile. N-a fost o căsnicie reușită. La început am perceput-o pe Christian ca pe un izvor de viață. Apoi am văzut-o ca pe un izvor de moarte. Așa sunt unele femei. Au un fel de energie care parcă îți dezvăluie lumea; apoi vine o zi când constanți că te devorează. Bărbații ajunși victime, asemenea mie, înțeleg ce spun. Poate că sunt un celibatar din

fire. Christian era cu siguranță o frivolă din fire. Mintea nu prea strălucită a unei femei poate fi atrăgătoare. Iar eu am fost, desigur, atras. Presupun că era o femeie destul de „sexy“. Unii m-au considerat norocos. Ea mi-a adus dezordinea în viață, ceea ce detest. Se pricepea de minune să facă scene. În cele din urmă am ajuns să o detest. Cinci ani de căsnicie ne-au convins pe amândoi, se pare, că această relație este imposibilă. Totuși, la scurt timp după divorț, Christian s-a măritat cu un american bogat și fără prea multă școală, pe nume Evandale, a plecat în Illinois și, din punctul meu de vedere, a dispărut pentru totdeauna.

Nimic nu seamănă cu sentimentul surd, amorțit, pe care ți-l dă o căsnicie nereușită. Nimic nu seamănă cu ura față de persoana cu care ai fost căsătorit. (Cum *îndrăznește* o astfel de persoană să fie fericită?) N-am nici o încredere în cei care vorbesc despre „prietenie“ în acest context. Am trăit ani de zile cu o senzație de lucruri iremediabil murdare și distruse, m-a făcut uneori să percep lumea ca pe un loc devenit brusc foarte trist. Nu mă puteam elibera de mintea ei. Aceasta nu avea nimic de-a face cu iubirea. Cei care au trecut printr-o astfel de sclavie înțeleg. Unii oameni nu fac decât să-i „micșoreze“ și să-i „altereze“ pe alții. Bănuiesc că aproape pe fiecare om îl micșorează alt om. Un sfânt n-ar altera pe nimeni. Majoritatea cunoștințelor noastre se pierd totuși în uitare, slavă Domnului, când nu mai sunt în preajma noastră. Ochii care nu se văd se uită este o regulă a supraviețuirii umane. Cu Christian lucrurile nu stăteau așa, era omniprezentă: conștiința ei era rapace, gândurile ei puteau distruge străbătând ca niște raze otrăvite timpul și spațiul. Replicile ei erau memorabile. Numai buna și bătrâna Americă a reușit să mă lecuiască de ea în cele din urmă. Am scos-o din viața mea împreună cu un bărbat plicticos și am pus-o într-un oraș plicticos și foarte îndepărtat și am avut sentimentul că a murit. Ce ușurare!

Cu Francis Marloe situația era alta. Nici el, nici gândurile lui n-au fost vreodată importante pentru mine și nici pentru alții, după părerea mea. Era fratele mai mic al lui Christian pe care ea îl trata cu un dispreț indulgent. Nu fusese niciodată căsătorit. După îndelungi eforturi ajunsese doctor, dar curând după aceea fusese exclus din Ordinul Medicilor din pricina unor ilegalități în prescrierea medicamentelor. Mai târziu am aflat cu oroare că se autointitulase „psihanalist“ și își înființase un cabinet. Și mai târziu am aflat că s-a apucat de băutură. Dacă mi s-ar fi spus că s-a sinucis, aș fi primit vestea fără interes, fără surprindere. Nu-mi făcea nici o plăcere să-l revăd.

De fapt se schimbase atât de mult încât devenise aproape de nerecunoscut. Fusese un faun blond, zvelt, sprinten. Acum era gras, necizelat, roșu la față, vrednic de milă, ușor sălbăticit, ușor sinistru, poate puțin nebun. Tot timpul fusese extrem de prost. Totuși, în clipa aceea nu mă preocupa deloc persoana lui Francis Marloe, ci vestea absolut înspăimântătoare pe care mi-o adusese.

– Mă mir că ai găsit că e treaba ta să vii aici. Câtă neobrăzare! Nu vreau să știu nimic despre fosta mea soție. Am încheiat povestea asta acum mulți ani.

– Nu te supăra, zise Francis, țuguindu-și buzele roșii într-o mișcare ca de sărut pe care mi-am amintit-o cu scârbă. Te rog, nu te supăra, Brad.

– Și nu-mi spune „Brad“. Trebuie să prind trenul.

– Nu te țin mai mult de un minut, nu vreau decât să-ți explic, m-am tot gândit… da, o să fiu scurt, te rog doar să mă asculți, te rog, te implor… Uite, ascultă, ești prima persoană pe care Chris o s-o caute la Londra…

– Cum?

– Pun pariu că o să vină drept la tine, simt eu asta…

– Ai înnebunit de tot? Nu știi cât de… Nu pot să vorbesc despre chestia asta… Nu mai există nici o cale de comunicare, totul s-a terminat cu ani în urmă.

– Nu, Brad, uite…

– Nu-mi spune „Brad“!

– Bine, bine, Bradley, scuză-mă, te rog, nu te supăra, știi cum e Chris, a ținut foarte mult la tine, chiar a ținut mult mai mult decât a ținut la bătrânul Evans, o să vină să te caute, fie și numai din curiozitate…

– N-am să fiu aici, am spus.

Cuvintele au sunat îngrozitor de credibile. Poate că în fiecare dintre noi se ascunde un filon distructiv. Christian avea în ea, cu siguranță, un mare potențial distructiv. S-ar putea ca ea să mă caute în mod instinctiv, din curiozitate, din răutate, așa cum se spune că pisicile sar în poala celor care urăsc pisicile. Oamenii au, în general, o anume curiozitate cu privire la fostul partener de viață, o dorință certă ca pe acela să-l fi chinuit remușcările și dezamăgirea. Oamenii au nevoie doar de vești proaste. Simt nevoia să se bucure de răul altuia. Christian tânjea după satisfacția de a mă vedea nefericit.

Francis vorbea întruna:

– O să vrea să se fălească, ai să vezi, acum e o femeie bogată, de genul văduva veselă, o să vrea să se fălească în fața vechilor prieteni, oricine și-ar dori asta, sigur că da, o să te adulmece, ai să vezi, și…

– Nu mă interesează! am țipat. *Nu mă interesează!*

– Ba te interesează, să știi. Căci, dacă am citit vreodată interes în ochii cuiva…

– Are copii?

– Uite, vezi că te interesează. Nu, n-are. Știi, mie totdeauna mi-a plăcut de tine, Brad, și am vrut să te mai văd, te-am admirat, ți-am citit cartea…

– Care carte?

– I-am uitat titlul. Grozavă carte. Poate că te-ai întrebat de ce n-am mai apărut…

– Chiar deloc.

– Știi, mi-a fost jenă, m-am simțit mărunt și neînsemnat, dar acum că a apărut Christian… Vezi tu, sunt băgat în datorii până peste cap, sunt nevoit să-mi schimb întruna locuința și… Chris mi-a mai plătit o dată datoriile acum ceva timp și m-am gândit că dacă tu și Chris ați fi din nou împreună…

– Adică vrei să mijlocesc pentru tine?

– Cam așa ceva, cam așa ceva…

– Ei, Doamne! am exclamat. Ieși afară, imediat!

Gândul că aș putea cere bani de la Christian pentru fratele ei delincvent mi s-a părut nebunie curată chiar și pentru Francis.

– Și, să-ți spun drept, am fost complet năucit când am aflat că s-a întors, am avut un șoc, asta schimbă multe, am vrut să vin și să discut cu cineva, ca între oameni, iar tu erai cel mai potrivit. Ascultă, n-ai ceva de băut prin casă?

– Ieși afară, te rog.

– Simt eu că o să vrea să te vadă, să te impresioneze și că… Nu ne-am mai scris, eu îi ceream mereu bani și atunci i-a cerut avocatului să-mi interzică să-i mai scriu… Dar acum e un nou început, dacă ai putea să-mi faci intrarea, să mă iei pe lângă tine…

– Vrei să mă dau drept prietenul tău?

– Dar am putea fi prieteni, Brad. Ascultă, n-ai ceva de băut prin casă?

– Nu.

Telefonul a început să sune.

– Pleacă, te rog, i-am spus, și să nu mai vii pe-aici.

– Bradley, ai milă…

– Ieși!

Stătea în fața mea cu un aer de umilință revoltătoare. Am deschis ușa salonului și ușa apartamentului. Am ridicat receptorul telefonului din vestibul.

În receptor s-a auzit vocea lui Arnold Baffin. Vorbea calm, destul de rar.

– Bradley, ai putea veni până la mine, te rog? Cred că tocmai am omorât-o pe Rachel.

Am răspuns imediat, tot calm, dar cu emoție.

– Arnold, nu spune tâmpenii! Nu spune *tâmpenii*!

– Ai putea veni până la mine, imediat, te rog?

Vocea lui suna ca un anunț înregistrat.

– Ai chemat un doctor? am întrebat.

Un moment de pauză.

– Nu.

– Atunci fă asta!

– O să-ți explic… Ai putea veni până la mine…

– Arnold, am spus, n-aveai cum s-o omori… Bați câmpii… E imposibil…

Un moment de pauză. Efectul unui șoc puternic, desigur.

– Poate.

Vocea lui era lipsită de intonație, părând calmă.

– Ce s-a întâmplat?

– Bradley, ai putea veni…

– Sigur că da, vin imediat, am spus. Iau un taxi, și am pus receptorul jos.

Poate ar fi important să consemnez faptul că, auzind ce-mi spune Arnold, prima mea reacție a fost, în general, una de bucurie ciudată. Înainte ca cititorul să mă acuze că sunt un monstru fără pic de simțire, să se uite în propriul suflet. La urma urmei, astfel de reacții nu sunt chiar așa de nefirești și chiar s-ar putea spune că, într-o accepțiune limitată, sunt aproape scuzabile. În mod firesc găsim în nenorocirile prietenilor noștri o plăcere care nu exclude prietenia. Asta provine, parțial, dar nu în totalitate, din faptul că ne place să fim învestiți cu rolul de salvatori. Dezastrul neașteptat și nemeritat este cel mai picant. Țineam foarte mult atât la Arnold, cât și la Rachel. Dar există o ostilitate firească, de natură tribală, între cei căsătoriți și cei necăsătoriți. Nu suport demonstrațiile făcute uneori instinctiv de cei

căsătoriți cu scopul de a insinua nu doar că sunt mai norocoși decât ceilalți, ci și că le sunt moralmente superiori. Pentru a întări această teorie, persoanele necăsătorite presupun cu naivitate că toate cuplurile sunt fericite, dacă nu se dovedește contrariul. Căsnicia soților Baffin păruse tot timpul a fi solidă. Acest tablou de familie neașteptat răsturnase toate părerile.

Cu obrajii încă aprinși de valul de sânge pe care îl stârniseră cuvintele lui Arnold și, ar trebui să spun asta foarte clar (nu e nici o contradicție aici), extrem de alarmat și de tulburat, m-am întors și l-am văzut pe Francis, de a cărui existență uitasem.

– S-a întâmplat ceva? întrebă Francis.

– Nu.

– Te-am auzit spunând ceva de un doctor.

– Soția unui prieten a avut un accident. A căzut. Mă duc până la ei.

– Să vin și eu? spuse Francis. Aș putea fi de ajutor. În fond, în ochii lui Dumnezeu sunt încă doctor.

M-am gândit o clipă și am spus.

– E-n regulă.

Am luat un taxi.

Mă opresc aici ca să mai spun câteva cuvinte despre acest *protégé* al meu, Arnold Baffin. Sunt preocupat (nu e cuvântul potrivit, am o *preocupare*) de claritatea și corectitudinea portretului făcut lui Arnold, întrucât această poveste este, dintr-un punct de vedere semnificativ, povestea relației mele cu Arnold și a punctului culminant incredibil către care m-a condus această relație. L-am „descoperit“ pe Arnold, un bărbat considerabil mai tânăr decât mine, când îmi făcusem deja o poziție modestă ca scriitor, iar el, proaspăt ieșit din facultate, își încheia primul roman. La momentul acela „scăpasem“ deja de soția mea și experimentam unul dintre acele „noi începuturi“ care sperasem, de atâtea ori, să mă ducă spre o împlinire. Arnold era profesor, își încheiase de curând studiile de literatură engleză la universitatea din Reading. Ne-am cunoscut la o întrunire. El a vorbit cu modestie despre romanul său. Eu am arătat un interes politicos. Mi-a trimis manuscrisul aproape complet. (Acesta era, desigur, *Tobias și îngerul căzut*. Cea mai bună lucrare a lui, cred asta și acum.) Am considerat că scrierea are unele calități și l-am ajutat să găsească o editură. Când a apărut cartea, i-am făcut o recenzie destul de favorabilă. Astfel a început una dintre cele mai de succes,

din punct de vedere comercial, cariere literare recente. Contrar sfatului meu, Arnold a renunțat imediat la munca de profesor și s-a dedicat „scrisului“. Scria ușor, scotea în fiecare an câte o carte pe gustul publicului. Apoi au venit bogăția și celebritatea.

S-a sugerat, mai ales în lumina ultimelor evenimente, că îl invidiam pe Arnold pentru succesul lui literar. Aș vrea să neg asta imediat și categoric. Uneori îl invidiam pentru libertatea de a scrie într-o perioadă în care eu eram țintuit la birou. Dar în general nu îl invidiam pe Arnold Baffin dintr-un motiv foarte simplu: consideram că a obținut succesul în detrimentul calității. Întrucât eram cel care l-a descoperit și l-a susținut, m-am simțit de la început strâns legat de activitatea lui. Am fost destul de necăjit văzând că un scriitor tânăr și promițător a renunțat la ambițiile sale reale și s-a instalat atât de rapid în tiparul gustului public. Îi respectam hărnicia și îi admiram „cariera“. Era înzestrat cu multe alte talente, în afară de cel literar. Totuși, nu prea-mi plăceau cărțile lui. Dar a intervenit tactul și, așa cum am spus, am ajuns în scurt timp să evităm anumite subiecte.

Am fost de față la nunta lui Arnold cu Rachel. (Vorbesc acum despre o vreme de la care au trecut cam douăzeci și cinci de ani.) După nuntă, timp de mulți ani, am luat prânzul cu cei doi duminica, iar pe Arnold îl întâlneam cel puțin o dată pe săptămână. Totul semăna cu o relație de familie. A existat o perioadă în care Arnold chiar vorbea despre mine ca despre „părintele lui spiritual“. Întâlnirile acestea repetate cu regularitate, devenite un obicei, au încetat când Arnold a făcut o remarcă, pe care n-o voi repeta aici, cu privire la munca mea. Totuși, prietenia noastră a supraviețuit. Ba chiar a devenit, prin verificări și încercări, mai strânsă, cu siguranță mai complicată. N-aș merge chiar atât de departe încât să spun că eu și Arnold eram obsedați unul de celălalt. Dar fiecare era preocupat de soarta celuilalt. Simțeam că soții Baffin au nevoie de mine. Mă simțeam, în relația cu ei, ca o zeitate tutelară. Arnold îmi era totdeauna recunoscător, chiar devotat, deși nu mă îndoiesc că se temea de mine ca critic literar. Poate că ținea ascuns în el, pe măsură ce aluneca spre o mediocritate literară tot mai accentuată, un critic literar care semănă mult cu mine. Omul se identifică adesea cu ceea ce altminteri s-ar putea dovedi o amenințare. Faptul că nu-ți plac scrierile cuiva este un motiv serios de dușmănie între artiști. Suntem o echipă de vanitoși și putem fi iremediabil înstrăinați prin critică. Este meritul lui Arnold și al meu, două

naturi demonice, că am conservat cu ingeniozitate, din nu știu ce motiv, afecțiunea pe care ne-o purtam unul altuia.

Ar fi cazul să menționez că Arnold nu a fost, într-un sens rudimentar, „alterat“ de succes. Nu era un evazionist cu iaht și casă în Malta care nu plătea taxele. (Vorbeam adesea în glumă despre cum să evităm taxele, dar niciodată cum să facem evaziune fiscală.) Locuia într-o vilă destul de mare, dar nu izbitor de mare, într-o zonă rezidențială suburbană „de bună calitate“ din Ealing. Viața lui domestică ducea lipsă, până la exasperare, de stil. Asta nu înseamnă că juca teatru, făcând pe „omul obișnuit“. În unele privințe chiar *era* un „om obișnuit“ și se ferea de tentațiile care l-ar fi dus, cu bune și cu rele, să-și folosească altfel banii. Nu știu ca Arnold să fi cumpărat vreodată un obiect frumos. Era complet lipsit de gust în zona vizualului, deși era un mare iubitor de muzică. Cât despre propria lui persoană, arăta în continuare ca un profesor, se îmbrăca fără gust și avea încă aerul unui băiețandru sfios și necizelat. Nici nu-i trecea prin minte să se dea drept „scriitor celebru“. Sau poate că inteligența lui, pe care o avea din abundență, îi sugera acest gen de comportament. Purta ochelari cu ramă metalică în spatele cărora ochii lui, de un verde-albăstrui foarte deschis, te surprindeau. Avea nasul ascuțit, tenul mai tot timpul gras, dar cu un aspect sănătos. În general îi lipseau culorile. Cam ca unui albinos? Era considerat un tip bine și poate chiar era. Își pieptăna întruna părul.

Arnold m-a privit lung și a făcut un semn spre Francis fără să spună nimic. Stăteam în vestibul. Arnold arăta de parcă nu era el, avea fața galbenă ca ceara, părul răvășit, ochii fără ochelari, rătăciți și goi. Pe obraz avea un semn ca o literă chinezească.

– Acesta este doctorul Marloe. Doctorul Marloe – Arnold Baffin. Doctorul Marloe era întâmplător la mine când ai sunat și mi-ai spus că soția ta a avut un accident.

Am pus accentul pe ultimul cuvânt.

– E doctor, spuse Arnold. Da, știi… a…

– A căzut? am sugerat.

– Da. Este… omul ăsta e medic?

– Da, am răspuns. Mi-e prieten.

Această minciună a transmis o informație importantă.

– Chiar sunteți Arnold Baffin? întrebă Francis.

– Da, este.

– Știți, chiar vă admir cărțile… Am citit…

– Care-i situația? l-am întrebat pe Arnold. M-am gândit că arată ca și cum ar fi beat și în clipa următoare chiar am simțit miros de băutură.

Făcând un mare efort, Arnold spuse rar:

– S-a încuiat în dormitor. După ce… s-a întmplat. Îi curgea mult sânge… chiar nu știu ce… rana era… Oricum… Oricum…

S-a oprit.

– Spune, Arnold. Mai bine ai sta jos. N-ar fi mai bine să stea jos?

– Arnold Baffin, rosti Francis pentru sine.

Arnold s-a sprijin de cuierul din vestibul. Și-a lăsat capul pe o haină agățată acolo, a închis ochii o clipă, apoi a continuat:

– Îmi pare rău. Știi. A plâns și s-a văitat acolo o vreme. Adică în dormitor. Acum e liniște și nu mai răspunde. Mă tem să nu-și fi pierdut cunoștința sau…

– Nu poți să spargi ușa?

– Am încercat, am *încercat*, dar dalta… lemnul s-a fărâmat pe dinafară și n-am reușit să…

– Stai jos, Arnold, pentru numele lui Dumnezeu, am spus și l-am împins într-un fotoliu.

– Și nu se vede prin gaura cheii pentru că cheia…

– Poate că e doar necăjită și nu vrea să răspundă pentru că… înțelegi tu…

– Da, zise el. N-am vrut să… Dacă e doar… Nu prea știu ce… Du-te tu și încearcă, Bradley…

– Unde-i dalta?

– Acolo sus. Dar e o daltă mică. Nu găsesc…

– Bun, voi doi stați aici, am spus. Mă duc sus să văd cum stau lucrurile. Pun pariu pe orice… Rămâi aici, Arnold, și *stai jos*!

M-am oprit în fața ușii de la dormitor, care fusese puțin deteriorată de dalta lui Arnold. Vopseaua se descojise și bucățelele se împrăștiaseră pe covorul maroniu ca niște perle albe. Și dalta era acolo. Am încercat clanța și am spus:

– Rachel! Sunt Bradley. Rachel!

Nici un răspuns.

– O să caut un ciocan, l-am auzit pe Arnold, invizibil, de jos.

– Rachel, Rachel, te rog, răspunde-mi… Mă cuprinsese o adevărată panică. M-am opintit cu toată puterea în ușă. Era solidă și bine făcută. Rachel!

Nici un răspuns.

M-am repezit din nou în ușă, strigând „Rachel!“ Apoi m-am oprit și am ascultat cu atenție.

Din interior se auzea un sunet slab, ca de șoricel care se mișcă. „Ah, dă Doamne să fie bine! Dă Doamne să fie bine!“ am rostit.

Din nou același sunet. Apoi foarte încet, o șoaptă abia perceptibilă.

– Bradley.

– Rachel, Rachel, ești bine?

Liniște. Mișcare. Apoi un oftat slab gâfâit: „Da“.

Am strigat către ceilalți:

– E bine, e bine!

I-am auzit pe cei doi vorbind în spatele meu pe scări.

– Rachel, poți să-mi dai drumul? Lasă-mă să intru!

Un foșnet de mișcare, apoi vocea lui Rachel, joasă, gâfâită, aproape de ușă.

– Intră doar tu. Nimeni altcineva.

Am auzit cheia întorcându-se în broască și am intrat iute în cameră, zărindu-l pentru o clipă pe Arnold care stătea pe scări și pe Francis în spatele lui, ceva mai jos. Am văzut clar cele două fețe, ca fețele din mijlocul unei mulțimi care asistă la o răstignire, reprezentându-l pe pictor și pe prietenul lui. Chipul lui Arnold era schimonosit într-o strâmbătură plină de îngrijorare. Al lui Francis era luminat de o curiozitate răutăcioasă. Expresii potrivite pentru scena răstignirii. În cameră aproape că am căzut peste Rachel care ședea pe jos. Gemea încet acum, încercând cu disperare să întoarcă din nou cheia în broască. Am întors-o eu și m-am așezat pe podea lângă ea.

Întrucât Rachel Baffin este unul dintre actorii principali, poate într-un sens vital actorul principal, în piesa mea, aș vrea să mă opresc acum puțin și să o descriu. O cunoșteam de peste douăzeci de ani, cam de tot atât timp de când îl cunoșteam pe Arnold, și totuși la momentul despre care vorbesc nu o cunoșteam cu adevărat bine, lucru pe care l-am înțeles mai târziu. Avea ceva nedefinit. Unele femei, de fapt, după experiența mea, multe femei au un ceva „abstract“ în ființa lor. Din cauza diferențelor dintre sexe? Poate că această calitate este doar lipsa de egoism. (Știi cum stau bărbații în privința asta.) În cazul lui Rachel cu siguranță nu era vorba despre lipsa de inteligență. Era

vorba despre ceva nedefinit, iar afecțiunea feminină și prietenia dintre mine și soții Baffin, ca într-o cvasifamilie, nu a risipit acel ceva, ba chiar l-a sporit. Firește că bărbații joacă niște roluri, dar și femeile joacă roluri, numai că sunt mai sărace. În piesa vieții ele au parte de mai puține replici bune. Asta poate pentru a transforma ceva ce are cauze simple într-un adevărat mister. Rachel era o femeie inteligentă măritată cu un bărbat celebru; și, în mod instinctiv, o astfel de femeie se comportă ca o funcție a soțului ei, ea răsfrânge, cum s-ar zice, toată lumina asupra lui. Sărăcia rolului ei descuraja chiar și curiozitatea. Nu ne așteptăm ca o astfel de femeie să aibă ambiție; pe când Arnold și cu mine eram amândoi, în maniere diferite, chinuiți, poate chiar definiți, de ambiție. Rachel era (într-un fel în care nu te-ai gândi cu privire la un bărbat) un „specimen bun", un „soi bun". Puteai conta pe ea. Era acolo. Arăta (atunci) ca o femeie mare și frumoasă, blândă și mulțumită, soția eficientă a unui cuceritor celebru. Era o persoană voinică, cu fața întinsă puțin pistruiată, cu tenul de culoare deschisă, palid, cu părul drept, aspru, roșcat, cam înaltă pentru o femeie și în general, sub aspect fizic, construită la o scară mai mare decât soțul ei. Se cam îngrășase, iar unii ar fi putut spune că e grasă. Era mereu ocupată, adesea cu acțiuni de binefacere și activități politice cu tentă de stânga. (Pe Arnold nu-l interesa deloc politica.) Era o gospodină excelentă și adesea se prezenta pe sine în acest fel.

– Ești bine, Rachel?

Sub unul dintre ochi avea o vânătaie roșiatică, iar ochiul era pe jumătate închis, deși asta nu prea se vedea din cauză că pleoapele ambilor ochi erau foarte roșii și umflate de plâns. Buza de sus era și ea umflată într-o parte. Avea urme de sânge pe gât și pe rochie. Avea părul încâlcit și părea mai închis la culoare, de parcă ar fi fost ud; poate era cu adevărat ud de lacrimi. Acum gâfâia, aproape că se sufoca. Își descheiase rochia în față lăsând să se vadă un pic din dantela albă a sutienului și carnea palidă ce ieșea din sutien ca o umflătură. Plânsese atât de mult încât fața buhăită, udă, lucioasă, roșie, era aproape de nerecunoscut. A început să plângă din nou, ferindu-se de gestul meu stângaci de compasiune și trăgând cu disperare de gulerul rochiei.

– Ești rănită, Rachel? Am venit cu un doctor.

A început să se ridice cu mișcări nesigure, respingându-mi din nou mâna care încerca să o ajute. Am simțit în respirația ei o undă de alcool. Și-a prins sub genunchi tivul rochiei și am auzit cum rochia se rupe. Apoi a traversat

aproape în fugă camera, s-a trântit pe patul răvășit unde a rămas lată pe spate, trăgând fără rost de cearșafurile pe care zăcea, acoperindu-și apoi fața cu ambele mâini și plângând cu un plâns jelit și sfâșietor, zăcând cu picioarele depărtate dizgrațios, abandonându-se în vârtejul propriei dureri.

– Rachel, te rog, controlează-te! Bea un pic de apă!

Sunetul acelui plâns dezlănțuit era aproape insuportabil, iar ceva mult prea intens pentru a fi numit doar jenă, dar cam așa ceva, mă făcea să vreau și în același timp să nu vreau să o privesc. Plânsul unei femei te umple de spaimă și de un sentiment de vinovăție ca de o boală, iar acesta era un plâns îngrozitor.

De afară Arnold strigă:

– Te rog, lasă-mă să intru, te rog, te rog…

– Taci, Rachel, am spus, nu pot să suport. Gata! Am să deschid ușa.

– Nu, nu, șopti ea, ca un scâncet fără glas. Nu Arnold, nu…

Oare încă îi era frică de el?

– Am să-l las pe doctor să intre, am zis.

– Nu, nu.

Am deschis ușa și l-am oprit pe Arnold punându-i mâna în piept.

– Intră și vezi în ce stare este, i-am spus lui Francis. O să vezi sânge.

Arnold a început să-i vorbească:

– Vreau să te văd, iubito, te rog, nu fi supărată, te rog…

L-am împins înapoi spre scări. Francis a intrat și a încuiat din nou ușa, din delicatețe sau din prudență profesională.

Arnold s-a așezat pe scări și a început să se vaite:

– Of, Doamne, of, Doamne, of, Doamne… Jena și uimirea mea se îmbinau acum cu o curiozitate oribilă, magnetică. Arnold, căruia nu-i mai păsa acum ce impresie face, își trecea mâinile prin păr iar și iar. Sunt un imbecil! Sunt un imbecil!

– Potolește-te! Ce s-a întâmplat, de fapt? am întrebat.

– Unde e foarfeca? s-a auzit glasul lui Francis din dormitor.

– În sertarul de sus al toaletei, i-a strigat Arnold. Pentru ce naiba îi trebuie foarfecă? O fi vrând să o opereze sau ce?

– Ce s-a întâmplat? Știi ce, hai să mergem jos.

I-am dat un brânci lui Arnold care a luat-o în jos, cocoșat, ținându-se de balustradă, a trecut de cotitura scărilor și s-a așezat pe ultima treaptă cu capul în mâini și cu ochii la zigzagul din covorul salonului. Holul era

totdeauna cam întunecat din cauza vitraliilor de la ușă. Am coborât, am trecut pe lângă el și m-am așezat pe un scaun, având un sentiment straniu de încordare și enervare.

– Of, Doamne, of, Doamne, crezi că o să mă ierte?

– Sigur că da. Ce…?

– Totul a pornit de la o ceartă stupidă legată de una dintre cărțile mele. Of, Doamne, de ce suntem atât de proști… și ne-am tot contrazis, nici unul n-a vrut să cededeze… De obicei nu discutăm despre cărțile mele, adică Rachel găsește că sunt bune, n-avem ce discuta. Doar câteodată, când nu e în apele ei sau din cine știe ce motiv se leagă de câte o chestie dintr-o carte și zice că se referă la ea sau că redă ceva ce-am făcut sau am văzut noi împreună și tot așa… Păi, știi și tu foarte bine că nu mă inspir din viață așa, tot ce scriu e din imaginație, doar că Rachel are brusc impresia că descoperă un lucru care i se pare groaznic sau degradant sau jignitor sau mai știu eu cum, o apucă un fel de mania persecuției, și asta o tulbură grozav. În general prietenii își doresc din tot sufletul să apară în cărți, se regăsesc pretutindeni în ele, dar Rachel detestă până și faptul că menționez un loc în care am fost împreună, zice că în felul ăsta distrug locul ăla și alte chestii. În fine, of, Doamne, Bradley, sunt un imbecil… Oricum, la început a fost doar o ciondăneală, după care mi-a spus ceva care m-a rănit despre scrierile mele în general, a spus… ei, nu contează… Mă rog, am început să ne certăm și cred că eu am zis ceva destul de dur despre ea, doar ca să mă apăr, și băuserăm cam mult după prânz… De obicei nu bem mult, dar, când am început să ne certăm, am băut și am tot băut, a fost o adevărată nebunie. După asta s-a enervat îngrozitor, și-a pierdut controlul și a țipat la mine, iar eu detest chestia asta. Ca să nu mai țipe, am împins-o, ea s-a repezit și m-a zgâriat pe față, uite ce semn mi-a făcut, Doamne, încă mă doare. M-am speriat rău și i-am dat una ca să se potolească. Nu suport țipetele și gălăgia și scandalul, mă îngrozesc. Urla ca o furie și zicea lucruri îngrozitoare despre scrierile mele și i-am dat una ca să înceteze cu instericalele, dar a continuat să se repeadă la mine iar și iar, și atunci am luat vătraiul de lângă cămin ca să-l pun între noi, ca barieră, și tocmai atunci și-a smucit capul, îmi tot dădea târcoale ca o fiară sălbatică, și-a smucit capul și a nimerit drept în vătrai cu un zgomot oribil… Of, Doamne… Sigur că n-am avut de gând să o lovesc, adică chiar n-am lovit-o… Și a căzut la pământ și n-a mai zis nimic, zăcea doar acolo cu ochii închiși, nici nu-mi dădeam seama dacă respiră… Știi, m-a cuprins o panică

grozavă și am luat cana și am turnat apă peste ea și ea zăcea acolo și m-am îngrozit… și, când m-am dus să mai iau niște apă, a sărit și a fugit sus pe scări, în dormitor, și s-a încuiat… Și n-a vrut nici să deschidă, nici să răspundă… Nu-mi dădeam seama dacă se preface, de ciudă, sau dacă îi e rău cu adevărat și altele, așa că n-am știut ce să fac… Of, Doamne, n-am vrut s-o lovesc…

S-au auzit zgomote de sus, cheia răsucită în broască și am tresărit amândoi. Aplecându-se peste balustradă, Francis ne-a spus: „E în regulă". Costumul lui albastru ponosit era acoperit de firicele roșcate, mătăsoase, umede, în care am recunoscut părul lui Rachel, pe care el probabil îl tăiase ca să-i examineze capul. I-am văzut mâinile extrem de murdare pe balustrada albă.

– Slavă Domnului! exclamă Arnold. Știi ce, cred că a jucat teatru tot timpul. Oricum, slavă Domnului! Ce ar trebui să…

– Nu e grav. Are o umflătură urâtă la cap și e în stare de șoc. Un mic hematom. Să stea în pat, să nu fie lumină în cameră. Aspirină sau sedativul ei obișnuit, sticle cu apă fierbinte, lichide fierbinți, adică ceai și cam atât. Ar fi bine să-și consulte și medicul personal. În scurt timp o să-și revină.

– Vă mulțumesc foarte mult, domnule doctor, zise Arnold. Deci e bine, slavă Domnului!

– Pe tine vrea să te vadă, zise Francis către mine.

Urcaserăm toți la etaj.

Arnold începu iar să-i vorbească:

– Iubita mea, te rog…

– Lasă-mă să mă ocup eu, am spus.

Am întredeschis ușa dormitorului, care era descuiată.

– Numai Bradley. Numai Bradley.

Vocea, încă abia perceptibilă, era mai fermă.

– Of, Doamne! E îngrozitor. M-am săturat…, rosti Arnold. Iubito…

– Du-te jos și bea ceva, i-am spus.

– Aș bea și eu ceva, spuse Francis.

– Nu fi supărată pe mine, iubito…

– Poți să-mi dai și mie fulgarinul, spuse Francis, l-am lăsat acolo pe jos.

Am intrat, am aruncat fulgarinul afară și am închis ușa din nou. Am auzit pașii lui Arnold și Francis coborând scările.

– Încuie ușa, te rog.

Am încuiat-o.

Francis trăsese draperiile și în cameră era un fel de amurg dens trandafiriu. Soarele la asfințit, luminând stins, dădea florilor mari de pe draperiile de creton o licărire melancolică. Odaia avea un aer de plictiseală cam sinistră pe care îl au unele dormitoare, de banalitate obosită care amintește de moarte. Masa de toaletă poate fi o piesă de mobilier oribilă. Cei doi soți așezaseră toaleta în dreptul ferestrei, obstrucționând lumina și prezentând către șosea spatele ei urât. Placa de sticlă cu care era acoperită era prăfuită și plină de tuburi și borcănele cu produse cosmetice și ghemotoace de păr. Din sertarele scrinului, deschise ca niște guri căscate, se revărsau chiloți roz și bretele. Patul era un dezastru, un haos, cuvertura verde din mătase sintetică atârna într-o parte, cearșafurile și pledurile erau strânse într-o grămadă fără formă, ca o față bătrână. Plutea în aer un miros supărător, cald și intim, de sudoare și de pudră. Întreaga încăpere emana clar groaza autentică de moarte – surdă, amorțită și categorică.

Nu știu de ce m-am gândit atunci imediat, în chip profetic, la moarte. Poate pentru că Rachel, pe jumătate băgată sub așternuturi, își acoperise fața cu un cearșaf.

Picioarele ei, încălțate în pantofi lucioși cu tocuri înalte, ieșeau de sub cuvertura verde.

– Stai să-ți scot pantofii, am rostit timid, de parcă aveam o conversație și încercam să stabilim un *rapport* între noi.

A rămas nemișcată în timp ce eu i-am scos, destul de greu, amândoi pantofii. Am simțit căldura moale și umedă a piciorului în ciorapul maro. Un miros acru pătrunzător s-a răspândit în cameră contopindu-se cu cel stătut, deja existent. Mi-am șters mâinile pe pantaloni.

– Ar fi bine să te bagi în pat cum trebuie. Uite, am să întind un pic așternuturile.

S-a mișcat puțin, și-a dat la o parte cearșaful de pe față și chiar și-a ridicat picioarele ca să pot trage un pled de sub ele. Am aranjat-o puțin, am învelit-o cu pledurile și am potrivit cearșaful. Nu mai plângea, își tot trecea mâna peste vânătaia de pe față. Vânătaia se mai închisese la culoare și se întindea spre ochi, iar ochiul ajunsese doar o fantă lăcrimoasă. Stătea întinsă pe spate, cu ochii în tavan, cu gura umedă și deformată ușor întredeschisă.

– Să-ți pregătesc o buiotă cu apă caldă?

Am găsit o buiotă și am umplut-o cu apă caldă de la robinetul din baie. Învelișul tricotat, murdar, mirosea a sudoare și a somn. Am udat-o puțin pe

dinafară, dar era foarte caldă. Am ridicat cuvertura și cearșaful și am împins-o lângă coapsa lui Rachel.

– O aspirină, Rachel? Astea sunt aspirine, nu?

– Nu, mulțumesc.

– O să-ți facă bine.

– Nu.

– O să-ți revii, așa a spus doctorul.

A oftat adânc de tot și și-a lăsat mâna moale pe pat, stând acum cu ambele brațe întinse simetric pe lângă corp, cu palmele în sus, ca un Hristos scos din mormânt, fără vlagă, cu urmele de violență încă vizibile. De petele de sânge uscat de pe piele și de pe rochie se lipiseră fire de păr. Apoi a rostit cu glas înfundat ceva mai puternic:

– Este atât de îngrozitor, atât de îngrozitor, atât de îngrozitor.

– Ai să-ți revii, Rachel, doctorul a spus…

– Mă simt complet… zdrobită. O să mor… de rușine.

– Nu contează, Rachel, lucrurile astea se întâmplă.

– Și el te-a mai chemat și pe tine… ca să vezi cu ochii tăi.

– Rachel, era îngrozit, tremura ca varga, credea că ți-ai pierdut cunoștința.

– N-am să-l iert niciodată. Îmi ești martor. N-am să-l iert niciodată. Niciodată, niciodată, niciodată. Nici dacă ar sta în genunchi la picioarele mele timp de douăzeci de ani. O femeie nu iartă niciodată așa ceva. Nu-l salvează pe bărbat la final. Dacă aș vedea că se înează, aș sta și m-aș uita.

– Rachel, nici tu nu crezi ce spui. Te rog, nu mai vorbi în felul ăsta îngrozitor și nesincer. Sigur că ai să-l ierți. Sunt sigur că amândoi ați fost de vină. De fapt, și tu l-ai lovit, i-ai lăsat o monogramă pe față.

– Ahhh! O exclamație plină de o scârbă primitivă, aproape vulgară. Niciodată, niciodată, niciodată, zise ea. Ah, sunt atât de nefericită, începu din nou să plângă și să jelească.

Fața îi ardea ca focul.

– Oprește-te, te rog! Trebuie să te odihnești. Ia o aspirină. Încearcă să dormi puțin. O să-ți fac un ceai, vrei?

– Să dorm? În halul în care e mintea mea? M-a aruncat în iad. A stors din mine și ultima picătură de viață. A pângărit lumea. Sunt la fel de deșteaptă ca și el. Numai că el mi-a închis toate căile. Nu pot munci, nu pot gândi, nu pot exista din cauza lui. Lucrurile lui sunt peste tot, ia lucrurile mele și le face ale lui. N-am fost niciodată eu însămi, nu mi-am trăit propria viață. Tot

timpul mi-a fost frică de el, ăsta este adevărul. Toți bărbații disprețuiesc, de fapt, femeile. Tuturor femeilor le este, de fapt, frică de bărbați. Bărbații au mai multă forță fizică, ăsta este adevărul, adevărul din spate. Sunt asupritori, desigur, pot pune punct oricărei dispute. Întreabă orice amărâtă de la mahala, și aia știe. Mi-a învinețit ochiul, ca ultimul bătăuș, ca orice soț bețiv despre care auzi prin tribunale. M-a mai bătut, ei, asta nu e prima dată, nici vorbă. El nu știe, nu i-am spus niciodată, dar prima dată când m-a lovit căsnicia noastră s-a terminat. Și vorbește despre mine cu alte femei, știu că face asta, se destăinuie altor femei și mă comentează împreună cu ele. Toate îl admiră, toate îl măgulesc. Mi-a acaparat viața și mi-a distrus-o, a făcut-o fărâmele, cum zdrobești oasele dintr-un corp, fiecare lucrușor a fost distrus și mânjit și furat.

– Taci, Rachel, taci, taci, nu vreau să aud, nici tu nu crezi prostiile astea. Nu-mi spune asemenea lucruri. O să-ți pară rău mai târziu.

– Sunt la fel de deșteaptă ca și el. Nu m-a lăsat să-mi iau o slujbă. L-am ascultat, totdeauna l-am ascultat. N-am nimic al meu. Toată lumea îi aparține lui. Totul este al lui, al lui, al lui. În final n-am să-i salvez viața. O să stau și o să mă uit cum se înecă. Cum arde.

– Nici tu nu crezi ce spui, Rachel. Mai bine taci.

– Și nici pe tine n-am să te iert, pentru că m-ai văzut așa, cu fața învinețită, și m-ai auzit spunând toate lucrurile astea oribile. Am să-ți zâmbesc din nou, dar în sufletul meu n-am să te iert.

– Rachel, Rachel, mă mâhnești atât de mult!

– Și acum ai să te duci jos și ai să mă vorbești de rău în fața lui. Știu eu cum vorbesc bărbații.

– Nu, nu…

– Ți-e silă de mine. O femeie prăbușită, trecută de prima tinerețe, care se văicărește.

– Nu…

– Ahhh! Din nou aceeași exclamație plină de scârbă, violentă și agresivă. Acum pleacă, lasă-mă, te rog. Lasă-mă cu gândurile mele și chinul meu și pedeapsa mea. Sigur că o să plâng toată noaptea. Îmi pare rău, Bradley. Spune-i lui Arnold că acum vreau să mă odihnesc. Spune-i să nu se mai apropie de mine azi. Mâine o să încerc să fiu ca de obicei. N-o să-i fac reproșuri, n-o să-l pedepsesc, nimic. Cum aș putea să-i fac reproșuri? Iar o să se înfurie, iar o să-mi fie frică de el. E mai bine să rămân sclavă. Spune-i

că mâine o să fiu ca de obicei. Sigur că știe asta, n-o să-și facă griji, deja se simte mai bine. Numai că azi nu vreau să-l mai văd.

– Bine, am să-i spun. Nu fi supărată pe mine, Rachel. N-am nici o vină.

– Of, pleacă!

– Vrei să-ți fac un ceai? Doctorul a zis să bei ceai.

– Pleacă!

Am ieșit din cameră și am închis încet ușa după mine. Am auzit o bufnitură înfundată și apoi cheia răsucită în broască. Am coborât scările, profund zdruncinat și, da, ea avea dreptate, plin de silă.

Se întunecase, soarele nu mai strălucea, interiorul casei părea cafeniu și rece. M-am îndreptat spre salonul din spatele casei unde Arnold și Francis stăteau de vorbă. Aprinseseră un radiator și o lampă. Am observat pe jos cioburi de sticlă, de porțelan, o pată pe covor. Salonul era o încăpere decorată excesiv cu imitații de tapiserie și litografii moderne de proastă calitate. Două difuzoare stereo mari, acoperite cu un fel de plasă maronie, ocupau o mare parte din spațiu. Dincolo de ușile de sticlă și de verandă se vedea o grădină la fel de țipătoare, de un verde strident în lumina artificială opresivă, unde foarte multe păsări cântau cântece cu texte fără noimă pe ramurile copacilor mici, decorativi, specifici suburbiilor.

Arnold sări în picioare și veni spre ușă, dar l-am oprit.

– Zice că nu mai vrea să vadă pe nimeni azi, zice că mâine o să fie la fel ca de obicei. Zice că acum vrea să doarmă.

Arnold se așeză din nou.

– Da, ar fi bine să doarmă puțin, spuse el. Of, Doamne, ce ușurare! Să se odihnească un pic. Mă aștept să coboare la cină peste vreo două ore. O să-i pregătesc ceva bun, o să-i fac o surpriză. Doamne, ce ușurare!

Am simțit că e cazul să-i domolesc puțin bucuria relaxării.

– A fost totuși un accident oribil.

Speram că Arnold nu-i făcuse destăinuiri lui Francis.

– Da, dar o să coboare, sunt sigur de asta. E foarte viguroasă. Sigur că da, acum am s-o las să se odihnească. Doctorul spune că nu e… Să-ți dau ceva de băut, Bradley?

– Mulțumesc, sherry.

M-am gândit că n-are nici cea mai vagă idee despre ce a făcut, cum arată ea acum, cum se simte ea acum. Cu siguranță n-a încercat niciodată să-i citească gândurile. Poate că asta este soluția de supraviețuire. Să ignori tot

timpul detaliile propriilor greșeli. Sau mă înșelam? Poate că, după ce se descărcase, Rachel se liniștise. Poate că va coborî la cină și va savura bunătățile pe care i le-a preparat soțul ei. O căsnicie este un teritoriu plin de taine.

– Totul e bine când se sfârșește cu bine, spuse Arnold. Îmi pare rău că v-am băgat și pe voi doi în chestia asta.

Sigur că îi părea rău. Dacă nu și-ar fi pierdut capul n-ar fi aflat nimeni, probabil că asta își spunea acum în gând. Totuși, așa cum anticipase Rachel, el părea să-și fi regăsit stăpânirea de sine. Ședea foarte drept, ținându-și cu grijă paharul în ambele mâini, picior peste picior, legănându-și ritmic un picior mic încălțat în pantof scump. La Arnold totul era mic și îngrijit, deși era un bărbat de statură medie. Avea capul mic și frumos conturat, urechile mici, gura mică – așa cum i-ar fi plăcut unei fete să aibă – și picioarele ridicol de mici. Își pusese din nou ochelarii cu ramă metalică și chipul său își reluase aspectul sănătos și unsuros. Nasul ascuțit explora atmosfera, ochii luceau către mine cu sfială. Își pieptănase părul decolorat și subțire.

Următorul lucru ce trebuia făcut era, evident, să scăpăm de Francis. Francis își pusese fulgarinul, probabil din instinct de apărare mai degrabă decât din intenția de a pleca. Își mai turna niște whisky în pahar. Își dăduse părul zburlit după urechi, iar ochii lui negri, apropiați, de urs, priveau iscoditor când la mine, când la Arnold. Părea mulțumit de el însuși. Poate că reînvierea neașteptată a misiunii sale sacerdotale, chiar și într-un episod pasager și modest, îl înveselise, îi dăduse un strop de putere. Expresia lui vie, plină de interes și vestea îngrozitoare pe care mi-o adusese, de care mi-am amintit brusc, m-au iritat puternic. Acum regretam că l-am luat cu mine. Faptul că făcuse cunoștință cu Arnold putea avea consecințe mai mult decât neplăcute. Din principiu, mă feresc să-i pun în legătură pe prietenii și cunoscuții mei unii cu alții. Nu din teamă de trădare, deși există și asta. Ce teamă poate fi mai profundă? Dar din asemenea legături se nasc de obicei nesfârșite mici necazuri. Iar Francis, deși era o epavă și nu putea fi considerat o primejdie reală, fusese totdeauna, prin talentul natural al persoanelor fără succes în viață, o sursă de necazuri pentru alții. Misiunea lui minoră din ziua aceea fusese una tipică. Voiam să-l văd plecat din casă. Voiam de asemenea să stau de vorbă cu Arnold, care era vorbăreț, într-o stare de surescitare aproape euforică. Poate am greșit când am spus că-și regăsise stăpânirea de sine. Era mai mult o stare de șoc combinată cu whisky.

Fără să mă așez, i-am spus lui Francis:

– N-avem de ce să te mai reținem. Îți mulțumesc că ai venit.

Francis nu-și dorea să plece.

– Mă bucur că am fost de ajutor. Să mă duc sus să-mi arunc o privire, să văd cum se mai simte?

– N-o să te primească. Îți mulțumesc că ai venit.

Am deschis ușa salonului.

– Nu pleca, doctore.

Probabil că Arnold avea nevoie de sprijinul unui bărbat, de o prezență masculină în preajmă. Probabil că purtaseră o convorbire interesantă. Arnold avea ceva din grosolănia și *la camaraderie* specifică unui *homme moyen sensuel*. Și asta poate fi de ajutor într-o căsnicie. Paharul lui Arnold îi atinse cu un clinchet ușor dinții de jos. Probabil că băuse mult de când coborâse.

– La revedere, i-am spus lui Francis cu subînțeles.

– Îți sunt foarte recunoscător, doctore, zise Arnold. Îți datorez ceva?

– Nu-i datorezi nimic, am spus.

Francis părea trist. Se ridicase, dându-și seama de inutilitatea încercării, întrucât primea ordine de la mine.

– În legătură cu ce am vorbit mai devreme, îmi spuse la ușă cu un aer conspirativ. Când te vezi cu Christian…

– N-o să mă văd.

– Oricum, ai aici adresa mea.

– N-o să am nevoie de ea. L-am însoțit până în holul de la intrare. La revedere. Mulțumesc.

Am închis ușa în urma lui și m-am întors la Arnold. Ne-am așezat, puțin aplecați amândoi spre radiator. Eram fără vlagă și, într-un fel, puțin speriat fără să știu de ce.

– Ești foarte categoric cu prietenii tăi, zise Arnold.

– Nu mi-e prieten.

– Parcă ai spus că…

– Ei, lasă-l încolo! Chiar crezi că Rachel o să coboare la cină?

– Da, așa cred. Știu din experiență. Nu stă niciodată mult timp bosumflată după o chestie ca asta, dacă mă enervez. Atunci e drăguță cu mine. Dacă eu nu spun nimic, îi dă înainte întruna. Nu înseamnă că certuri din astea se întâmplă în mod obișnuit. Dar uneori explodăm amândoi și totul se termină

imediat, se descarcă atmosfera. Avem o relație foarte strânsă. Certurile astea nu înseamnă un război real, sunt o formă de dragoste. Poate e greu de înțeles pentru cineva din afară…

– Cred că de obicei nu există cineva din afară…

– Exact. Mă crezi, Bradley, nu-i așa? Pentru mine e foarte important să mă crezi. Nu mă apăr. Țipăm amândoi, dar nu există nici un pericol real. Pricepi?

– Da, am răspuns păstrându-mi propria părere pentru mine.

– Ți-a spus ceva despre mine?

– Doar că nu vrea să te mai vadă azi. Și că mâine o să fie la fel ca de obicei și că totul va fi uitat și iertat. Am considerat că n-are nici un rost să-i repet soțului tot ce a spus Rachel. De fapt, ce s-a-ntâmplat?

– E un om așa de bun, foarte blând, foarte iertător. Am s-o las în pace acum. În scurt timp o să-i fie milă de mine și o să coboare. Niciodată nu lăsam ca soarele să apună peste mânia noastră. E doar o falsă mânie, oricum. Pricepi, Bradley?

– Da.

– Uite, îmi tremură mâna, zise Arnold. Uite cum tremură paharul. E involuntar. Nu e cam ciudat?

– N-ar fi rău să chemi mâine doctorul.

– Ei, cred că o să fiu mai bine mâine.

– Să o consulte pe ea, tâmpitule!

– Da, poate. Dar e foarte rezistentă. Oricum, nu e grav rănită, am înțeles foarte clar. Slavă Domnului, slavă Domnului, slavă Domnului – am interpretat greșit scena cu vătraiul. Juca teatru, era furioasă. Nu o acuz. Suntem doi nebuni. Nu e grav rănită, Bradley. Așa a spus doctorul. Ei, Doamne, crezi că sunt un monstru?

– Nu. Te superi dacă aranjez pe-aici un pic?

Am ridicat un scaun răsturnat, am pornit prin cameră cu un coș de gunoi, aplecându-mă și culegând de pe jos cioburi de sticlă și de porțelan, urme ale unei bătălii ce părea acum atât de ireală, de imposibilă. Una dintre victime era un iepuraș cu ochi roșii, din porțelan, la care știam că Rachel ține foarte mult. Cine să-l fi spart? Probabil Rachel.

– Eu și Rachel avem o căsnicie foarte fericită, zise Arnold.

– Da, sunt convins.

Poate chiar avea dreptate. Poate chiar așa era căsnicia lor. M-am așezat din nou, mă simțeam foarte obosit.

– Sigur că ne certăm uneori. O căsnicie e o călătorie lungă într-un spațiu limitat. Sigur că nervii se tocesc. Orice persoană căsătorită este un Jekyll și Hyde, trebuie să fie așa. Poate nu-ți dai seama, dar Rachel e cam pisăloagă. Uneori îi merge gura întruna, întruna, întruna. Cel puțin așa a fost în ultimul timp, poate din cauza vârstei. N-o să-ți vină să crezi, dar poate vorbi întruna timp de o oră, spunând iar și iar același lucru.

– Femeilor le place să vorbească.

– Asta nu înseamnă că vorbește. Repetă aceeași propoziție iar și iar și iar.

– Chiar cuvânt cu cuvânt? Ar trebui să consulte un psihiatru.

– Nu, nu, nu, vezi că n-ai habar… Pare a fi o problemă de sănătate, dar ea e perfect sănătoasă. După o jumătate de oră cântă și pregătește cina. Așa stau lucrurile, iar eu știu, și ea știe. Cei căsătoriți se hrănesc din analogii.

– Cam ce propoziții repetă, ce spune? Dă-mi un exemplu.

– Nu. N-ai cum să înțelegi. Sună ca ceva îngrozitor când, de fapt, nu este. Îi vine o idee și tot insistă pe ea o vreme. De exemplu, că vorbesc despre ea cu alte femei.

– Nu ești genul care… Sau ești?

– Care umbă cu alte femei, adică? Nu, sigur că nu. Doamne, sunt un soț model. Rachel știe asta cât se poate de bine. Îi spun totdeauna adevărul, știe că nu o înșel. Ei, am mai făcut asta, dar i-am spus, și asta s-a întâmplat cu ani în urmă. De ce să nu stau de vorbă cu alte femei, nu trăim în epoca victoriană! Trebuie să am prieteni și să vorbesc liber cu ei, la asta nu pot renunța. Și acolo unde frustrarea te-ar face să o iei razna, nu trebuie să renunți, n-ai voie să renunți. Oricum, nici ea nu se așteaptă la așa ceva, ar fi o nebunie. De ce să nu vorbesc despre ea uneori? Ar fi tare nostim dacă ea ar fi un subiect interzis. Sunt discuții deschise, civilizate, fără răutate, n-aș spune nimic ce n-aș vrea să audă și ea. Nu mă deranjează dacă ea vorbește despre mine cu prietenele ei. Dumnezeule, nimeni nu este sfânt, iar ea vorbește, firește, are o mulțume de prieteni, nu trăiește ca la mănăstire. Zice că și-a irosit talentele, dar nu-i adevărat, există sute de feluri în care te poți exprima, nu e neapărat nevoie să fii artist, ce dracu'? E inteligentă, putea să fie secretară sau orice altceva, dacă își dorea, dar își dorește cu adevărat? Sigur că nu. Se plânge degeaba și știe și ea asta, doar se supără pe mine pe moment. Face o mulțime de lucruri interesante, e în tot felul de comitete, se

implică în campanii pentru una sau alta, cunoaște o mulțime de oameni, parlamentari, oameni mult mai de seamă decât mine! Nu e o persoană frustrată…

– E într-o pasă proastă, am spus. Femeile trec uneori prin pase proaste.

Vocea chinuită pe care o auzisem în dormitor părea deja ceva foarte îndepărtat. Apoi mi-am dat seama că fac exact ceea ce ea anticipase.

– Știu, zise Arnold. Îmi pare rău, Bradley, m-am înfierbântat peste măsură și spun prostii. Din cauza șocului, după care a venit relaxarea, să știi. Poate că sunt cam nedrept cu Rachel, poate lucrurile nu stau chiar așa de rău cum par, de fapt lcururile nu stau rău deloc. Trebuie să fim îngăduitori. La vârsta pe care o are acum, în general femeile devin mai ciudate. Bănuiesc că nu durează. Cred că își trec în revistă viața. Au sentimentul că au pierdut ceva, își simt apropiata despărțire de tinerețe. Probabil că odată cu asta apar și momente de isterie destul de frecvent. Apoi adăugă: E o persoană plină de feminitate. Femeile au și o duritate aparte. De fapt, e minunată.

De sus se auzi zgomotul apei trase la toaletă. Arnold dădu să se ridice, apoi se așeză din nou.

– Vezi, zise el, o să coboare. N-am s-o mai sâcâi acum. Regret că te-am necăjit, Bradley, fără motiv, m-am panicat ca un prost.

Mi-am spus că în scurt timp toată situația va naște în sufletul lui resentimente față de mine.

– Firește, am răspuns, n-am să spun nimănui nimic despre ce s-a întâmplat.

Arnold m-a privit iritat și a spus:

– Faci cum vrei. Nu-ți cer să fii discret. Mai vrei sherry? De ce l-ai expediat pe doctorul ăla așa, cam brutal, dacă pot să spun așa?

– Pentru că voiam să stau de vorbă cu tine.

– Ce tot spunea înainte să plece?

– Ei, nimic.

– A zis ceva de „Christian“. Se referea la fosta ta soție? Parcă așa o chema. Ce păcat că n-am cunoscut-o, dar ai scăpat de ea destul de repede.

– Ar trebui să plec. În curând Rachel o să coboare pentru scena reconcilierii.

– Abia peste vreo oră, cred.

– Bănuiesc că și asta este una dintre iscusitele analogii pe baza cărora funcționați voi, oamenii căsătoriți. În definitiv…

– Nu te mai eschiva, Bradley. Vorbea despre fosta ta soție?

– Da. E fratele ei.

– Serios? Fratele fostei tale soții? Ce interesant! Îmi pare rău că n-am știut. L-aș fi analizat cu mai multă atenție. Vă împăcați sau cum stă treaba?

– Nu.

– Haide, simt că se întâmplă ceva.

– Iar ție-ți plac întâmplările, nu? Se întoarce la Londra. Acum e văduvă. Nici o legătură cu mine.

– De ce? N-o să te vezi cu ea?

– De ce dracu' aș face asta? Nu-mi place persoana ei.

– Ești adorabil, Bradley. Și plin de demnitate! După atâția ani. Eu aș muri de curiozitate. Să-ți spun drept, grozav mi-ar plăcea să fac cunoștință cu fosta ta soție. Nu pot să te văd ca pe un bărbat însurat nici în ruptul capului.

– Nici eu.

– Așadar, doctorul ăla e fratele ei. Nu, zău!

– Nu e doctor.

– Cum adică? Ai spus că e doctor.

– A fost exclus din Ordinul Medicilor.

– Fosta ta soție, fostul doctor. Ce interesant! Pentru ce a fost exclus?

– Nu știu, ceva legat de medicamente.

– Ce anume legat de medicamente? Ce-a făcut, mai exact?

– Nu știu! am exclamat, cuprins de o exasperare cunoscută. Nu mă interesează. Nu mi-a plăcut de el niciodată. E un fel de escroc. Apropo, sper că nu te-ai apucat să-i povestești ce s-a întâmplat de fapt în seara asta. Tocmai îi spusesem că a fost un accident.

– Păi, ce s-a întâmplat cu adevărat n-a fost prea greu de… cred că și-a dat seama…

– Sper că nu. E în stare să te șantajeze.

– Tipul ăsta? Nu cred.

– Oricum, a dispărut din viața mea de mult timp, slavă Domnului.

– Dar acum s-a întors. Vezi, Bradley, judeci oamenii.

– O fi ciudat, dar sunt lucruri pe care nu le accept.

– Să nu accepți niște lucruri e una. Dar n-ai voie să nu accepți niște oameni. Asta te izolează.

– Vreau să mă izolez de oamenii ca Marloe. Dacă vrei să fii o ființă reală, trebuie să stabilești niște limite și să trasezi niște granițe și să spui nu. Nu

vreau să fiu o picătură nedefinită de ectoplasmă care rătăcește prin viețile altora. Genul ăsta de compasiune incertă pentru toată lumea face imposibilă orice încercare de a înțelege cu adevărat pe cineva.

– Compasiunea nu trebuie să fie incertă…

– Și face imposibilă adevărata loialitate față de cineva.

– Amănuntele trebuie cunoscute. În definitiv, justiția…

– Detest bârfa și trăncăneala. Trebuie să știm să ne ținem gura. Uneori nici măcar *să nu ne gândim* la oameni. Adevăratele gânduri se nasc din tăcere.

– Bradley, nici chiar așa, te rog. *Ascultă!* Tocmai spuneam că justiția are nevoie de detalii. Tu zici că nu te interesează de ce a fost exclus din Ordinul Medicilor. Ar fi cazul să te intereseze! Zici că e un fel de escroc. Eu aș vrea să știu ce fel de escroc este. E clar că nu știi.

Făcând un mare efort să-mi stăpânesc exasperarea, am spus:

– M-am bucurat când am scăpat de nevastă-mea și, odată cu ea, s-a dus și el. Nu poți pricepe asta? Mi se pare foarte simplu.

– Mie chiar mi-a plăcut tipul. L-am invitat să mai treacă pe aici să ne vadă.

– Dumnezeule mare!

– Dar nu trebuie să respingi oamenii, Bradley, n-ai voie să-i excluzi. Trebuie să fii curios să vezi cum sunt. Curiozitatea e un fel de act de caritate.

– După părerea mea, curiozitatea nu e un act de caritate. E o dovadă de răutate.

– Cunoașterea detaliilor este ceea ce îl face pe om un scriitor.

– Poate asta îl face un scriitor de genul tău. Nu și pe mine.

– Iar o luăm de la început, zise Arnold.

– Ce rost are să aduni o grămadă de „detalii“? Când începi să-ți imaginezi ceva cu adevărat, trebuie să uiți detaliile, oricum te încurcă. Arta nu înseamnă reproducerea ciudățeniilor vieții.

– Nici n-am spus așa ceva, zise Arnold. Nu mă inspir nemijlocit din viață.

– Soția ta crede că așa faci.

– Ah, da! Ei, Doamne!

– Trăncăneala iscoditoare și inventarierea lucrurilor pe care le-ai descoperit nu înseamnă artă.

– Sigur că nu este artă…

– Nici mitul romantic neclar nu este artă. Arta înseamnă imaginație. Imaginația schimbă lucrurile, le contopește. Fără imaginație n-ai decât detalii idioate de o parte și visuri goale de cealaltă.

– Bradley, știi că…

– Arta nu este trăncăneală plus fantezie. Arta se naște din tăcere și din nenumărate limitări.

– Dacă tăcerea e fără sfârșit, atunci arta nu mai există! Există doar oameni fără resurse creatoare care spun că mai mult înseamnă mai prost!

– N-ar trebui să înfăptuim lucruri decât dacă avem privilegiul blestemat de a le stăpâni în întregime. Oamenii care fac doar ceea ce este ușor nu vor fi nicicând răsplătiți cu…

– Ce prostie! Eu scriu indiferent dacă am chef sau nu. Înfăptuiesc lucruri indiferent dacă sunt desăvârșite sau nu. Orice altceva înseamnă ipocrizie. Eu nu am muză. Asta înseamnă să fii scriitor profesionist.

– Atunci slavă Domnului că nu sunt!

– Ești așa un visător, Bradley. Faci din artă ceva romantic. Ești masochist, vrei să suferi, vrei să simți că incapacitatea ta de a crea este permanent semnificativă.

– Chiar este permanent semnificativă.

– Ei, asta-i, fii ceva mai umil, fă loc bucuriei în viața ta. Nu-nțeleg de ce te frământi atât. Problema ta pleacă în parte de la faptul că te consideri „scriitor“. De ce nu te privești ca pe cineva care scrie din când în când câte ceva, ca pe cineva care s-ar putea să scrie ceva în viitor? De ce să faci din asta drama vieții tale?

– Nu mă consider scriitor în felul ăsta. Știu că tu așa gândești. Tu ești „scriitor“ și nimic altceva. Eu nu mă văd în felul ăsta. Eu mă văd ca pe un creator, cu alte cuvinte ca pe o persoană dedicată. Și asta este, firește, o dramă de viață. Vrei să spui că sunt un fel de amator?

– Nu, nu…

– Pentru că dacă asta vrei să spui…

– Te rog, Bradley, hai să nu începem iar cearta asta veche și tâmpită, n-am putere pentru asta.

– E-n regulă. Iartă-mă, iartă-mă!

– Te ambalezi și te complici așa de rău! Tot ce spui sună ca și cum ai vorbi în citate.

Am simțit că ceva mă arde și mă gâdilă în buzunarul sacoului unde băgasem foaia cu recenzia romanului lui Arnold. Opera lui Arnold Baffin era o suită de anecdote amuzante, cam dezlânate, îmbinate în niște „povestiri scrise pe fugă“ cu ajutorul unor simboluri insuficient gândite.

Forțele întunecate ale imaginației se făceau remarcate prin absență. Arnold Baffin scria prea mult, prea repede. Arnold Baffin era de fapt un jurnalist talentat.

– Hai să reluăm obiceiul duminicilor de altădată, zise Arnold. Îmi plăceau atât de mult discuțiile noastre. Trebuie doar să evităm vechile teme. Când vine vorba despre unele subiecte suntem amândoi ca niște jucării mecanice care se declanșează zbârnâind. Vino să luăm prânzul împreună duminica viitoare, vrei?

– Nu sunt convins că Rachel chiar o să-și dorească să mă vadă duminica viitoare.

– De ce nu?

– Oricum, eu plec din țară.

– Așa e, uitasem. Unde te duci?

– În Italia. Încă n-am un plan pus la punct.

– Dar nu pleci imediat, nu-i așa? Vino duminică. Și spune-ne și nouă unde anume o să fii în Italia. Și noi o să mergem în Italia, poate ne întâlnim.

– O să te sun. Acum ar fi bine să plec, Arnold.

– Perfect. Mulțumesc. Nu fi îngrijorat pentru noi. Ți-am spus.

Acum părea dispus să mă lase să plec. De fapt amândoi eram epuizați. Mi-a făcut semn cu mâna și a închis repede ușa după mine. Până să ajung la poarta din față am auzit deja gramofonul. Probabil că s-a dus imediat drept în salon și a pus un disc, precum omul care aleargă după obsesia lui. Părea muzică de Stravinsky sau cam așa ceva. Și fapta și sunetul mi-au strepezit dinții. Mă tem că mă număr printre cei care, după spusele lui Shakespeare, sunt „croiți pentru trădare, strategemă și jaf".

Se făcuse deja, am constatat cu uimire uitându-mă la ceas, aproape opt seara. Soarele strălucea din nou, deși cerul era parțial acoperit de un nor negru, metalic, care parcă fusese tras ca o cortină peste cer. Lumina avea o nuanță palidă, cum se vede în serile de început de vară, când soarele luminează clar, dar fără forță, în apropierea nopții. Mi-au atras atenția frunzele verzi, conturate cu o claritate oribilă din grădinile de la periferie. Cântăreții înaripați continuau să-și debiteze prostiile.

Mă simțeam foarte obosit și puțin amețit, nesigur pe picioare din cauza spaimei și șocului. Mă chinuia un amestec de emoții. Într-o oarecare măsură încă trăiam emoția intensă și păcătoasă pe care o trăisem inițial la gândul că

un prieten (mai ales acesta) are un necaz. Simțeam de asemenea că, în privința necazului propriu-zis, mă achitasem bine de misiunea mea. Era totuși posibil să fiu nevoit să plătesc pentru asta. Atât lui Arnold, cât și lui Rachel s-ar putea să le displacă rolul pe care-l jucasem și să vrea să mă pedepsească. Era o neliniște extrem de sâcâitoare care se instala exact când intenționam să plec și să uit cu totul de Arnold pentru un timp. Mă speria faptul că mă găseam atât de încorsetat de exasperare, iritare și emoții. Îmi diplăceau astfel de constrângeri, mă temeam de ele. Mă întrebam dacă n-ar fi bine acum să-mi amân plecarea până după duminică. Duminică aș putea testa atmosfera, evalua primejdia, încerca un fel de împăcare. *Apoi* aș putea pleca într-o stare adecvată de indiferență. Mi se părea inevitabil faptul că vor avea resentimente față de mine din cauză că fusesem de față. Totuși, întrucât erau amândoi persoane decente și raționale, mă puteam aștepta să facă un efort conștient de a-și stăpâni resentimentele. Acesta se contura ca un motiv de a-i întâlni din nou pentru a le da posibilitatea să facă acest efort mai înainte ca momentul să se fixeze definitiv în istorie. Pe de altă parte, în seara aceea palidă mă încerca presimțirea superstițioasă că, dacă n-am să evadez înainte de ziua de duminică, o să mi se întâmple ceva rău. Chiar mă întrebam dacă n-ar fi bine să iau un taxi (unul a trecut pe lângă mine chair atunci), să mă întorc la apartamentul meu, să-mi fac bagajul, să mă duc drept la gară, să mă sui în orice tren se va ivi, chiar dacă asta ar însemna să stau acolo până a doua zi de dimineață. Dar asta era, evident, o idee absurdă.

Pe lângă neliniștea mea sâcâitoare – ce-o să creadă despre mine soții Baffin – mai era și uriașa problemă Christian. Dar asta era cu adevărat o problemă? Dacă Francis n-ar fi apărut în chip inadmisibil, aș fi simțit că revenirea fostei mele soții la Londra mă privește în vreun fel? Nu aveam de ce să ne întâlnim întâmplător. Iar dacă s-ar întâmpla cumva ca ea să treacă pe la mine, i-aș putea spune foarte politicos să plece. Situația asta mi-ar produce mai mult decât iritare? Nu eram sigur. Fără îndoială, Francis trezise niște stafii, el însuși era o arătare deloc plăcută. Și de ce naiba fusesem atât de nebun încât să-i fac cunoștință cu familia Baffin? Ceva mai rău de-atât nici că aș fi putut face. O presimțire profetică îmi spunea că făcusem o prostie care îmi putea naște teribile remușcări. Firește că Arnold s-a agățat imediat de Francis. Arnold era din fire omul care se agață de alții. Știind că Francis era fostul meu cumnat și că era un doctor răspopit, va căuta să cultive relația. Așa ceva categoric nu trebuia să se întâmple. M-am întrebat

dacă i-aș putea cere politicos să nu o facă. Am hotărât că, deși era un demers cam nedemn, era totuși soluția cea mai bună și cea mai simplă. Excluderea rapidă și totală a lui Francis din viața mea era o necesitate. Arnold va înțelege cât se poate de bine, dar, în definitiv, mă mai confruntasem cu problemele pe care le puteam întâmpina din partea lui Arnold.

Apoi am început să mă întreb cum or sta lucrurile acum în casa soților Baffin. Oare Rachel o mai fi zăcând ca un cadavru desfigurat, cu ochii în tavan, în timp ce Arnold stătea în salon bând whisky și ascultând *Pasărea de foc*? Poate că Rachel își acoperise din nou fața cu cearșafurile în felul acela îngrozitor. Sau poate situația era cu totul alta? Arnold stătea în genunchi la ușă și o implora să-i deschidă, plângând și acuzându-se. Sau poate că Rachel, după ce așteptase să audă că am plecat, coborâse încet scările și se așezase în brațele soțului ei. Poate că acum erau amândoi în bucătărie, pregăteau cina și deschideau o sticlă de vin specială ca să sărbătorească. Ce mister era o căsnicie! Ce lume stranie și violentă era lumea celor căsătoriți! Mă bucuram că nu făceam parte din ea. Numai gândul la ea îmi producea milă și silă. În clipa aceea m-a cuprins așa o „curiozitate", în accepțiunea dată de Arnold cuvântului, încât aproape că m-am întors din drum ca să dau târcoale casei și să aflu ce s-a întâmplat. Dar așa ceva, desigur, nu-mi stătea în fire.

Ajunsesem deja aproape de stația de metrou și mă hotărâsem să nu fac prostii. Nici nu se punea problema să plec în grabă din Londra în noaptea aceea. O să mă îndrept încet spre casă, o să mănânc un sendviș la localul din apropiere și o să mă culc devreme. Petrecusem o seară dificilă, iar acesta se dovedea a fi unul dintre momentele în care simțeam că nu mai sunt tânăr. O să iau mâine acea hotărâre care mi se va părea necesară, cum ar fi: e cazul să-mi amân plecarea până dincolo de ziua de duminică? Îmi dădeam seama, cu un sentiment de ușurare, că cel puțin pentru ziua de azi, micile drame se sfârșiseră. Și totuși, urma să mai vină una.

Traversasem strada principală și intrasem pe străduța comercială ce ducea la metrou. Se întunecase, deși soarele palid încă stăruia. La unele magazine se aprinseseră luminile. Era o lumină fără strălucire, nu un amurg în adevăratul sens al cuvântului, ci o iradiere vie și totuși cețoasă prin care oamenii pășeau ca niște fantome, scăldați în lumină și totuși fără contur. Cred că oboseala, faptul că băusem alcool și că nu mâncasem nimic intensificau atmosfera ca de vis. În această stare de moleșeală spirituală cam sumbră, prevestitoare de rău, am remarcat, fără prea mare surprindere și

interes, pe partea cealaltă a străzii, silueta unui tânăr cu un comportament bizar. Stătea la marginea trotuarului și presăra flori pe șosea, ca și cum le arunca într-un râu. Primul meu gând a fost că era adeptul vreunei secte hinduse, destul de frecvent întâlnite atunci în Londra, și că executa un ritual religios. Câțiva oameni se opriseră și se uitau la el, dar locuitorii Londrei erau deja atât de obișnuiți să vadă tot felul de „ciudați", încât ritualul acestuia nu stârnea prea mult interes.

Tânărul părea că rostește și un soi de incantație repetitivă. Atunci am băgat de seamă că de fapt nu arunca flori, ci petale albe. Unde mai văzusem astfel de petale nu de mult? Solzii de vopsea albă pe care intervenția violentă, cu dalta, a lui Arnold îi desprinsese de pe tocul ușii dormitorului. Iar petalele albe nu erau aruncate la întâmplare, ci în concordanță cu fluxul constant și regulat de mașini. Când se apropia un automobil, tânărul lua un pumn de petale dintr-o geantă și le arunca în calea mașinii, rostindu-și în același timp cântarea ritmică. Apoi, bucățele de alb dansau, prinse în vârtejul mașinii în mișcare, se repezeau nebunește sub roți, o luau pe urmele mașinii antrenate de curentul stârnit de trecerea ei și se risipeau mai departe pe șosea; astfel lansarea petalelor părea un sacrificiu sau un gest de distrugere, întrucât ofranda era imediat mistuită și făcută să dispară.

Tânărul era zvelt, purta pantaloni negri strâmți, o jachetă de catifea sau piele întoarsă de culoare închisă și cămașă albă. Avea o adevărată coamă de păr castaniu, ușor ondulat care-i cădea pe spate până la ceafă. Mă oprisem și îl priveam de ceva vreme și eram pe punctul de a porni spre stația de metrou, când, printr-o mutație în ansamblul de date, care poate fi atât de derutantă, mi-am dat seama că lumina m-a înșelat și că, de fapt, nu era un tânăr, ci o fată pe care o cunoșteam. Era tânăra Julian Baffin, unica fiică a lui Arnold și a lui Rachel. (Numită astfel, aproape că nu mai e cazul să spun, după Julian de Norwich.)

Vorbesc aici despre Julian ca despre o adolescentă pentru că în mintea mea așa o vedeam, deși în acea perioadă cred că avea puțin peste douăzeci de ani. Arnold fusese un tată tânăr. Avusesem față de copila ca o zână un interes modest ca de unchi. (Niciodată nu mi-am dorit să am copii. Mulți artiști nu-și doresc asta.) Totuși, apropiindu-se de vârsta pubertății, își pierduse înfățișarea plăcută și adoptase o atitudine agresivă, bosumflată și stângace în relație cu lumea în general, ceea ce îi diminua simțitor farmecul. Se agita și se plângea la nesfârșit, iar chipul ei mic, ale cărui linii s-au asprit mergând

spre trăsăturile persoanei adulte, a căpătat un aer nemulțumit și sperios. Așa mi-o aminteam. În realitate, nu o văzusem de mult timp. Părinții o adorau, fiind însă în același timp dezamăgiți de ea. Își doriseră un băiat. Își închipuiseră amândoi, cum fac părinții în general, că Julian va fi inteligentă, ceea ce nu părea să fie cazul. Se maturizase greu, împărtășise doar în mică măsură concepția tribală, conștientă de propria identitate a lumii adolescenților și, la vârsta la care majoritatea fetelor încep în mod firesc să se machieze, ea prefera încă să îmbrace păpușile mai degrabă decât să se îmbrace pe ea însăși.

Fără a repurta succese notabile la examene și categoric fără a avea prea mare interes pentru cărți, Julian își încheiase viața de școală la șaisprezece ani. Petrecuse un an în Franța, mai mult la insistențele lui Arnold decât dintr-un spirit de aventură propriu, sau cel puțin așa mi se păruse mie atunci. S-a întors din Franța nu prea impresionată de țara aceea și vorbind foarte prost franceza, pe care a și uitat-o în scurt timp, și s-a înscris la un curs de dactilografie. Cu pregătirea de dactilografă și-a luat o slujbă în „oastea dactilografelor“ la un serviciu guvernamental. La vârsta de nouăsprezece ani a decis că este pictoriță, iar Arnold i-a pus o pilă să intre la o școală de arte plastice, pe care a abandonat-o după un an. După aceea a intrat la un institut pedagogic pe undeva prin centrul țării, ale cărui cursuri le urma cam de un an sau doi în seara aceea când am văzut-o aruncând petale în calea mașinilor.

Abia acum mi-am dat seama, printr-o nouă mutație în ansamblul de date, că bucățelele albe nu erau petale, ci petice de hârtie. Curentul stârnit de o mașină în mișcare mi-a adus un astfel de petic la picioare și l-am ridicat de jos. Era un fragment dintr-un text scris de mână pe care am putut descrifra, printre mâzgăliturі, cuvântul „iubire“. Oare acest ceremonial excentric chiar avea vreun sens religios? Am traversat strada și am mers pe trotuar în spatele lui Julian. Voiam să știu ce recită și nu m-ar fi surprins să aud vorbe rostite într-o limbă necunoscută. Când m-am apropiat de ea am sesizat că vorbele murmurate păreau a fi aceeași secvență repetată iar și iar. Oricând înving? Orice ating? Oricum disting?

– Salut, Bradley!

Ca urmare a faptului că ea era plecată la colegiu și că nu prea ne mai întâlneam duminica, n-o mai văzusem pe Julian cam de un an, iar înainte de asta o vedeam rar. Am găsit-o îmbătrânită, cu aceeași expresie bosumflată,

dar cu un aer ceva mai meditativ, care sugera că din când în când chiar gândește. Avea un ten cam urât sau poate era doar faptul că pielea unsuroasă ca a lui Arnold părea mai nesănătoasă la o femeie. Nu se machia niciodată. Avea ochii de un albastru apos, nu ochii căprui cu nuanțe de verde ai mamei ei, trăsăturile ca de câine secretos ale lui Julian nu reflectau liniile mari și clare ale feței pistruiate a lui Rachel. Coama deasă, ondulată, fără urmă de roșu, cu șuvițe în mai multe nuanțe avea în ansamblu o culoare blond-închis care aproape că bătea în verde. Chiar văzută de aproape semăna puțin cu un băiat înăltuț, aspru, care tocmai s-a tăiat într-o încercare prematură de a-și rade primii perciuni. Nu mă deranja asprimea. Nu-mi plac fetele sclifosite.

– Salut, Julian! Ce naiba faci?

– Ai fost să-l vezi pe tata?

– Da.

Ce bine că Julian n-a fost acasă astă-seară, mi-am spus.

– Bun. Credeam că v-ați certat.

– Bine-nțeles că nu.

– Nu prea mai vii pe la noi.

– Ba da. Dar tu ești plecată.

– Acum nu sunt. Fac practică pedagogică în Londra. Cum era pe-acolo când ai plecat?

– Unde? La tine acasă? Păi… nimic special.

– Se certau, așa că am plecat de-acasă. S-au potolit?

– Sigur că da…

– Nu crezi că se ceartă mai mult decât altădată?

– Nu, eu… Ce elegantă ești, Julian. Ca o artistă.

– Ce bine c-ai venit. Chiar mă gândeam la tine. Aveam de gând să te rog ceva, urma să-ți scriu…

– Julian, ce faci cu toate hârtiile alea pe care le arunci?

– E o exorcizare. Sunt scrisori de dragoste.

– Scrisori de dragoste?

– De la fostul meu iubit.

Mi-am amintit că Arnold îmi vorbise, deloc entuziasmat, despre un „porc păros“, student la arte plastice sau cam așa ceva.

– V-ați despărțit?

– Da. Le-am rupt în bucățele mici de tot. Când am să scap de toate, o să fiu liberă. Uite, astea sunt ultimele, cred.

Și-a scos de la gât ceva ce semăna cu traista pentru nutreț de agățat la gâtul calului, în care fuseseră misivele dezmembrate, și a întors-o pe dos. Din ea au mai zburat câteva petale albe luate de vânt și au dispărut.

– Dar ce spuneai? Parcă rosteai ceva, ca o incantație.

– Oscar Belling.

– Ce?

– Așa îl chema. Vezi, mă exprim la trecut. Gata, s-a terminat.

– Tu l-ai lăsat sau el…?

– Prefer să nu vorbesc despre asta. Bradley, vreau să te rog ceva.

Se întunecase de-a binelea, era o noapte albăstruie peste care luminile străzii puneau un văl gălbui care-mi amintea, fără nici o semnificație, de părul auriu-roșcat al lui Rachel lipit de costumul albastru ponosit al lui Francis. Am înaintat încet pe stradă.

– Uite ce e, Bradley. M-am hotărât să mă fac scriitoare.

Mi-a stat inima.

– Asta-i bine.

– Și vreau să mă ajuți.

– Nu e ușor să ajuți pe cineva să devină scriitor, poate chiar e imposibil.

– Adevărul este că n-aș vrea să fiu un scriitor ca tata, vreau să fiu un scriitor ca tine.

Am simțit că mi se topește inima. Dar răspunsul meu nu putea fi decât ironic.

– Draga mea, Julian, nu mă lua pe mine drept model. Eu veșnic încerc și rareori reușesc.

– Tocmai asta e problema. Tata scrie prea mult, nu crezi? Aproape că nu revizuiește și pe urmă „scapă“ de carte publicând-o, l-am auzit spunând asta, și apoi scrie altceva. E veșnic pe fugă, ca într-o criză de nervi. N-are nici un rost să fii artist dacă nu încerci în permanență să atingi perfecțiunea.

M-am întrebat dacă astea erau părerile răposatului Oscar Belling.

– Dacă așa crezi, Julian, să știi că e un drum lung și greu.

– Păi, asta crezi *tu* și pentru asta te admir. Totdeauna te-am admirat, Bradley. Dar întrebarea este, vrei să mă înveți?

Din nou mi-a stat inima.

– Ce vrei să spui, Julian?

– Două lucruri, de fapt. M-am tot gândit la asta. Știu că n-am o educație solidă și că sunt cam necoaptă. Iar institutul ăsta pedagogic nu-mi dă nici o

perspectivă. Vreau să-mi faci o listă de lecturi. Toate cărțile mari pe care ar trebui să le citesc, dar numai cele *mari* și *grele*. Nu vreau să-mi pierd timpul cu fleacuri. Nu prea mai am timp. Și am să le citesc și apoi putem discuta. Ai putea să-mi dai îndrumări în privința lor. Și al doilea lucru, aș vrea să scriu câte ceva pentru tine, poate povestiri, sau orice crezi tu că *ar trebui* să scriu, și apoi tu să analizezi ce am scris. Știi, vreau să fiu îndrumată cu adevărat. Cred că trebuie să dai foarte multă atenție tehnicii, nu? Cum ar fi să înveți să desenezi înainte să pictezi. Te rog mult, spune-mi că accepți. N-o să-ți ia mult timp, nu mai mult de câteva ore pe săptămână, iar asta mi-ar schimba complet viața.

Mi-am dat seama, desigur, că trebuie să găsesc o formulă de a scăpa din chestia asta cu eleganță. Julian era tristă că deja pierduse niște ani și regreta că i-a mai rămas doar puțin timp. Tristețea mea și regretul meu erau de cu totul altă natură. Nu-i puteam rezerva câteva ore pe săptămână. Ce tupeu să-mi ceară să-i dau din orele mele prețioase! În orice caz, ideea copilei m-a năucit și m-a pus într-o situație stânjenitoare. Nu era vorba aici doar de o lipsă de maturitate specifică tinereții. Era vorba și de o ambiție deprimant de prost plasată. Fără nici o urmă de îndoială, destinul lui Julian era acela de a fi dactilografă, profesoară, casnică, fără a ajunge să strălucească în nici unul dintre aceste roluri.

– Cred că e o idee foarte bună, am spus, și mi-ar plăcea să te ajut, fără îndoială, și sunt întru totul de acord cu părerea ta despre tehnica scrisului… Doar că acum urmează să plec în străinătate pentru un timp.

– Ah, unde? Aș putea veni să te vizitez, sunt complet liberă acum din cauză că școala mea e bolnavă de pojar.

– O să călătoresc.

– Dar, te rog mult, Bradley, n-ai putea să-mi îndrumi primii pași înainte să pleci? Așa vom avea ce discuta când te întorci. Te rog, măcar fă-mi o listă de cărți, am să citesc cărțile și, până când te întorci, o să scriu și o povestire. Te rog. Vreau să fii îndrumătorul meu. Ești singura persoană din viața mea care mi-ar putea fi cu adevărat profesor.

– Bine, e-n regulă, aș putea să mă gândesc la niște cărți pentru tine. Dar să nu crezi că sunt un guru în probleme de creație literară, n-am timp pentru… Dar cam la ce fel de cărți te gândești? *Iliada*, *Divina Comedie* sau *Fii și îndrăgostiți*, *Doamna Dalloway*…

– Ah, *Iliada*, *Divina Comedie*, chiar te rog. Ce minunat! Exact așa ceva! Operele mari!

– Nu contează dacă este poezie, proză…?

– A, nu, nu poezie. Nu prea-mi place să citesc poezie. Poezia am s-o citesc mai încolo.

– *Iliada* și *Divina Comedie* sunt poeme.

– Da, sigur, sunt poeme, dar le-aș citi într-o variantă în proză.

– Și așa eliminăm o dificultate.

– Deci o să-mi scrii, Bradley, da? Îți sunt grozav de recunoscătoare. O să te las acum pentru că trebuie să-mi arunc o privire prin magazinul ăla.

Ne opriserăm, cam brusc, la mică distanță de stația de metrou, în fața vitrinei luminate a unui magazin de încălțăminte. Niște cizme de vară de diferite culori făcute dintr-un fel de dantelă, ocupau partea din față a vitrinei. Derutat puțin de maniera abruptă în care am fost expediat, nu mi-a venit în minte ceva potrivit ce aș putea spune. Am salutat-o vag și am spus „Pa-pa!“, o formulă pe care cred că n-am mai folosit-o nici până atunci, nici după aceea.

– Pa pa! a răspuns Julian, ca și cum ăsta era un fel de cod.

Apoi s-a întors spre vitrina luminată și a început să examineze cizmele.

Am traversat strada și am ajuns la gura de metrou și m-am uitat înapoi. Julian se aplecase în față, cu mâinile pe genunchi, avea părul des și fruntea și nasul aurite de lumina strălucitoare. Mi-am închipuit cât de iscusit ar putea să o folosească un pictor, nu domnul Belling, ca model pentru o alegorie a Vanității. Am urmărit-o timp de câteva minute cum ai urmări cu privirea o vulpe, dar nu a plecat de acolo și nu s-a mișcat.

„*Dragă Arnold*“, am scris.

Era a doua zi de dimineață, ședeam la măsuța cu intarsii din salonul meu. Încă n-am descris această încăpere importantă așa cum se cuvinte. Are o trăsătură intrinsecă de spațiu decolorat și prăfuit, deprimant, mirosind puternic, poate chiar concret, a trecut (nu atât de ceva putred și uscat, ci de ceva cum ar fi pudra de față). Parcă era ciuntită, fiind secționată de zidul dormitorului meu, care-i luase din suprafața inițială, așa încât lambriurile verzi, despre care am mai vorbit, acopereau doar trei laturi ale camerei. Proporțiile alterate dădeau impresiona uneori, mai ales noaptea, că ar fi o cabină de vapor sau poate de tren de clasa întâi, cum avea trenul

transsiberian prin 1910. În mijloc era măsuța rotundă cu intarsii. (Adesea stătea pe ea un ghiveci cu flori, dar tocmai i-l dădusem pe ultimul spălătoresei.) La perete, tot felul de obiecte: un fotoliu minuscul îmbrăcat în catifea și care avea ceea ce Hartbourne – prea voinic pentru a ședea în el – numise „sertare cu volane"; două scaune cu picioare subțiri și spătar în formă de liră (copii victoriene), cu tapițerie în *petit-point* (una cu o lebădă pe apă, cealaltă cu crini imperiali); o bibliotecă din mahon, cu birou, înaltă dar cam îngustă (majoritatea cărților mele locuiesc pe rafturi simple în dormitor); o vitrină lăcuită cu decorații roșii, negre și aurii, în stil chinezesc, victoriană; o noptieră din mahon având deasupra o tavă, foarte pătată, posibil secolul al optsprezecelea; o masă Pembroke dintr-un lemn exotic, și ea pătată; un dulap de colț suspendat, cu uși curbate. Apoi: lângă masă, cu persoana mea așezată pe ea, o banchetă de două persoane în linii voluptuoase, cu brațele acoperite de huse și cu o pernă de catifea roșie, unsuroasă și pe jumătate cheală. Pe jos, un covor cu trandafiri mari galbeni pe un fundal negru. În fața șemineului, o carpetă neagră mițoasă care imita un urs. Pe aceasta, un fotoliu deșelat, învelit în stambă (potrivit pentru dimensiunile lui Hartbourne și numit, în general, fotoliul „lui"), căruia i-ar fi prins bine o husă nouă. Polița lată de deasupra șemineului era dintr-o marmură cenușiu-albăstruie ca ardezia, iar vatra de sub ea era înconjurată de o ghirlandă de trandafiri din fier forjat negru, având și spini și frunze cu nervuri. Tablourile, toate minuscule, erau în cea mai mare parte agățate pe peretele „fals", întrucât nu mă îndurasem să găuresc lemnul, iar cuiele existente deja pe lambriuri erau prea sus pentru gustul meu. Toate tablourile erau mici picturi în ulei, în rame groase aurii – imagini cu fetițe ținând în brațe pisici, băiețași ținând în brațe căței, pisici pe pernuțe, flori, fleacurile nevinovate și înduioșătoare ale strămoșilor noștri atât de puternici și de sentimentali. Mai erau două scene mici și elegante prezentând o plajă nordică și, într-o ramă ovală, un desen din secolul al optsprezecelea – portretul unei fete cu părul despletit, în așteptare. Pe polița șemineului și în vitrina lăcuită decorată în roșu, negru și auriu erau înșirate obiectele mici: cești și figurine de porțelan, tabachere, piese din fildeș, din bronz oriental, mărunțișuri modeste, pe unele dintre ele le voi descrie mai târziu, căci cel puțin două dintre ele vor juca un rol în povestea mea.

În dimineața aceea, ceva mai devreme, sunase Hartbourne. Neștiind că sunt pe picior de plecare, îmi sugerase să luam prânzul împreună. Când

lucram, prânzul împreună cu el era un obicei vechi și păstrasem acest obicei și după ieșirea mea la pensie. În momentul acela eram încă destul de nehotărât dacă să-mi mai amân sau nu plecarea, gândind că poate voi consolida împăcarea cu soții Baffin duminică. I-am dat lui Hartbourne un răspuns evaziv, spunându-i că am să-l sun mai târziu, dar, de fapt, discuția cu el m-a făcut să mă hotărăsc. Am decis să plec. Dacă stăteam până duminică intram din nou în tiparul obișnuit, monoton al traiului meu londonez pentru a cărui mediocritate bietul Hartbourne era un simbol. Era exact lucrul de care voiam să scap: banalitatea relaxată a vieții lipsite de țeluri. Și mă supăra constatarea că nu-mi doream deloc să plec din micul meu apartament. Lucrul ăsta parcă mă înspăimânta. Simțeam profetice spasme dureroase de dor de casă pe când ștergeam de praf cu batista și aranjam porțelanurile care-mi trezeau imaginea obsesivă a locuinței sparte și profanate de hoți. După visul pe care îl avusesem în noaptea trecută ascunsesem câteva dintre lucrurile mai valoroase – de aici și nevoia de a le aranja pe celelalte. Gândul prostesc că ele vor sta aici de veghe pe durata absenței mele aproape că m-a făcut să lăcrimez. Exasperat de mine însumi, am hotărât să iau mai târziu în cursul dimineții un tren care pleca ceva mai devreme decât cel pe care intenționasem să-l iau ieri.

Da, era momentul să fac o schimbare. Pe parcursul ultimelor luni trăisem clipe uneori de plictiseală, alteori de disperare, luptându-mă cu o lucrare fără formă care părea a fi când o *nouvelle*, când un roman amplu, în care un erou asemănător mie expunea, printre întâmplări fără substanță, o serie de cugetări despre viață și artă. Problema era că focul întunecat, a cărui absență o criticasem în legătură cu opera lui Arnold, era absent și aici. Nu reușeam să anim și să contopesc aceste gânduri, acești oameni într-un tot unitar. Îmi doream să formulez un fel de enunț care să poată fi numit filosofia mea. Dar îmi doream și să îmbrac toate acestea într-o povestire, poate într-o alegorie, ceva care să aibă în același timp flexibilitatea și duritatea ghirlandei mele de trandafiri din fier forjat. Dar nu izbuteam. Oamenii mei erau umbre, gândurile mele erau epigrame. Totuși simțeam, așa cum simțim noi, artiștii, că iluminarea se găsește pe undeva prin preajmă. Și eram sigur că, dacă m-aș retrage acum în singurătate, departe de monotonie și de eșec, în scurt timp aș fi răsplătit. În această stare de spirit am hotărât să plec, lăsându-mi îndrăgita vizuină pentru un loc la țară pe care nu-l vizitasem niciodată și pentru o căsuță pe care n-o văzusem niciodată.

Era necesar totuși să lămuresc mai întâi câteva lucruri prin intermediul scrisului. Am, trebuie să recunosc, o plăcere obsesivă și superstițioasă, de a scrie scrisori. În clipe de neliniște prefer să scriu o scrisoare lungă mai degrabă decât să dau un telefon. Asta poate pentru că învestesc scrisorile cu o putere magică. A-mi exprima o dorință într-o scrisoare îmi dă, în mod irațional, sentimentul că fac ca acea dorință să se împlinească. O scrisoare este o barieră, o amânare, un descântec împotriva lumii, o metodă aproape infailibilă de a acționa de la distanță. (Și, trebuie să recunosc, de a pasa altuia responsabilitatea.) Este o cale de a cere timpului să stea în loc. Am hotărât că nu era deloc necesar să-i vizitez pe soții Baffin duminică. Puteam rezolva tot ce-mi doream printr-o scrisoare. Așa că am scris:

Dragă Arnold,

Sper că tu și Rachel m-ați iertat pentru ziua de ieri. Deși am fost chemat, am fost totuși un intrus. Voi mă înțelegeți, nu mai e cazul să insist. Nu ne dorim să avem martori la necazurile noastre, chiar dacă sunt trecătoare. Un om din afară nu înțelege și înseși gândurile lui sunt o formă de impertinență. Vă scriu ca să vă spun că n-am nici un fel de gânduri, în afară de afecțiunea mea pentru amândoi și de convingerea că la voi totul este bine. Niciodată n-am fost adeptul genului tău de curiozitate. Sper că măcar de data asta vei sesiza frumusețea gestului de a-mi pleca ochii! Spun asta cu toată blândețea, nu cu intenția de a-ți aminti de veșnica noastră dispută.

Îți scriu și pentru a-ți cere în cea mai concisă formă o favoare. Te-a interesat, desigur, să faci cunoștință cu Francis Marloe, care, printr-o stranie întâmplare, era la mine când ai sunat. Ai spus că vrei să-l mai vezi. Te rog, nu face asta! Dacă ai să cântărești bine, ai să-ți dai seama cât m-ar răni o astfel de relație. Nu intenționez să am în vreun fel de-a face cu fosta mea soție și nu vreau să existe nici o legătură între lumea ei, oricare se va dovedi a fi aceea, și lucrurile din viața mea care-mi sunt dragi. Ar fi tipic pentru tine, firește, să te intereseze explorarea acestui teritoriu, dar, te rog, fii bun cu vechiul tău prieten și nu face asta!

Mă folosesc de acest prilej pentru a-ți spune că, în ciuda disputelor noastre, prietenia ta înseamnă foarte mult pentru mine. Așa cum cu siguranță îți amintești, te-am desemnat agentul meu literar după moarte. Oare poate exista o mai mare dovadă de încredere? Să sperăm totuși că e prematur să vorbim despre testamente. Chiar acum plec din Londra și o să stau departe o vreme.

Sper că voi putea să scriu. Simt că sunt în pragul unei perioade cu adevărat cruciale din viața mea. Transmite-i lui Rachel toată dragostea mea. Vă mulțumesc amândurora pentru afecțiunea arătată unui om singur și contez întru totul pe voi în problema lui F.M.

Cu cele mai afectuoase urări prietenești,

Al vostru, ca întotdeauna,

Bradley

Când am terminat de scris mi-am dat seama că eram transpirat. Dintr-un motiv oarecare, mă emoționam totdeauna când îi scriam lui Arnold; iar în situația de față se mai adăuga și amintirea unei scene de violență pe care, în ciuda vorbelor mele neutre, știam că chimia prieteniei o va asimila anevoie. Ceea ce este urât și lipsit de demnitate se contopește cel mai greu, mai greu decât răutatea, în ansamblul unui trecut reciproc acceptabil. Îi iertăm mai ușor pe cei care ne-au văzut când ne-am purtat josnic decât pe cei care ne-au văzut când am fost înjosiți. Încă resimțeam „șocul" profund, nerezolvat, al întâmplării și, deși îi spusesem cu sinceritate lui Arnold că nu sunt „curios", știam că nici pentru mine problema nu se încheiase.

Mi-am umplut stiloul și m-am apucat să scriu altă scrisoare, care suna astfel:

Draga mea Julian,

Foarte frumos din partea ta să-mi ceri sfatul în legătură cu scrisul și lecturile tale. Mă tem că nu mă pot oferi să te învăț cum să scrii. Nu am timp, iar așa ceva nu poți învăța pe altul. Să-ți spun câteva cuvinte despre cărți. Cred că n-ar trebui să citești Iliada *și* Odiseea *într-o traducere cosmetizată. (Dacă ești grăbită, omite* Odiseea.*) Acestea sunt cele mai mari opere literare ale lumii, în care concepte grandioase sunt rafinate până la esență. Poate că pe Dante ar fi bine să-l lași pentru mai târziu.* Divina Comedie *cuprinde multe aspecte dificile și cere, ceea ce Homer nu cere, un comentariu. De fapt, dacă nu este citită în italiană, această operă magnifică pare nu doar de neînțeles, ci de-a dreptul respingătoare. Cred că ar trebui să ridici embargoul asupra poeziei în așa măsură încât să accepți piesele mai cunoscute ale lui Shakespeare! Ce fericiți suntem să avem engleza ca limbă maternă! Cunoașterea ei și emoția ar trebui să te ajute să parcurgi ușor aceste opere. Nu te gândi că sunt „poezie" și doar bucură-te de ele. În rest, pe lista de lecturi sunt doar cele mai mari*

romane englezești și rusești din secolul al nouăsprezecelea. (Dacă nu știi sigur care sunt, întreabă-l pe tatăl tău; cred că pot conta pe el să ți le indice!)

Dedică-te acestor mari opere de artă. Îți ajung pentru toată viața. Nu-ți face prea multe griji în legătură cu scrisul. Creația este o activitate gratuită și de obicei nerecunoscătoare, iar la vârsta ta e mai important să te delectezi cu ea decât să o practici. Dacă totuși te hotărăști să scrii ceva, nu uita ce ai spus chiar tu despre perfecțiune. Cel mai important lucru pe care trebuie să-l învețe un scriitor este să distrugă ceea ce a scris. Preocuparea nu doar prioritară, ci exclusivă a artei este adevărul. Arta este un alt nume pentru adevăr. Artistul învață o limbă specială prin care să reveleze adevărul. Dacă scrii, fă-o din inimă și totuși, mare atenție, cu obiectivitate. Nu poza niciodată. Scrie texte scurte pe care le consideri adevărate. După aceea s-ar putea ca uneori să constați că sunt și frumoase.

Îți doresc toate cele bune și îți mulțumesc pentru că ai vrut să-mi știi părerea!

Al tău,

Bradley

După ce am terminat această scrisoare și după ce m-am mai gândit și după ce am făcut câteva drumuri până la polița șemineului și la vitrină și după ce am scotocit pe acolo, am început altă scrisoare, care suna astfel:

Dragă Marloe,

Sper că ți-am arătat destul de clar nu doar că prezența ta nu a fost deloc bine-venită, ci și că a fost total inutilă, întrucât n-am de gând, în nici un fel de context, să comunic cu fosta mea soție. De acum încolo orice altă încercare de a mă aborda, în scris sau personal, va fi respinsă categoric. Totuși, întrucât acum îmi cunoști părerea, cred că vei fi suficient de amabil și de înțelept încât să mă lași în pace. Ți-am fost recunoscător pentru ajutorul dat chez *doamna și domnul Baffin. Dacă te-ai gândit că ai putea continua relația cu ei, trebuie să-ți spun că i-am rugat să nu te primească și n-o să te primească.*

Cu sinceritate,

Bradley Pearson

În seara trecută, la plecare, Francis reușise să-mi strecoare în buzunar o notiță cu adresa și telefonul lui. Am trecut adresa pe plic și am aruncat notița la coș.

După aceea am mai stat și mi-am făcut de lucru un timp, urmărind cum soarele schimbă încet suprafața aspră a zidului din față din maroniu în auriu. Apoi m-am așternut din nou la scris.

Dragă doamnă Evandale,

Mi s-a adus la cunoștință că ești la Londra. Scopul acestei scrisori este să-ți spună că nu vreau, sub nici un motiv, să te văd sau să primesc vești de la dumneata. Faptul că îți scriu ca să-ți spun asta poate părea paradoxal. Dar m-am gândit că un soi de curiozitate sau interes morbid te-ar putea mâna să mă „cauți". Te rog să nu faci asta. Nu-mi doresc să te văd, nu mă interesează să știu ce faci. Nu văd nici un motiv pentru care drumurile noastre s-ar intersecta, ți-aș fi recunoscător dacă am rămâne la același statut de lipsă de comunicare. Să nu-ți imaginezi, din cauza scrisorii de față, că în acest lung interval am făcut presupuneri cu privire la dumneata. Nu am făcut, te-am uitat cu desăvârșire. Persoana dumitale nu m-ar preocupa nici acum, dacă n-ar fi fost vizita impertinentă a fratelui dumitale. L-am rugat să mă scutească de orice altă vizită în viitor și sper că vei avea grijă să nu mai apară la ușa mea ca emisarul dumitale autodesemnat. Ți-aș fi recunoscător dacă ai vedea în această scrisoare exact ceea ce vrea ea să fie și nimic mai mult. Nu se ascunde „printre rânduri" nici o nuanță cordială sau de perspectivă. Faptul că îți scriu nu e un semn de emoție sau de interes. Ca soție ai fost pentru mine o prezență dezagreabilă, crudă, distructivă. Cred că nu folosesc cuvinte prea dure. A fost pentru mine o mare ușurare să mă eliberez de dumneata și nu îmi place de dumneata. Sau, mai bine zis, nu-mi place amintirea pe care ți-am păstrat-o. Aproape că nici nu concep că exiști decât ca pe ceva neplăcut scornit de fratele dumitale. Această duhoare se va rispi în curând și va fi înlocuită de starea de uitare anterioară. Nădăjduiesc că nu vei interveni în acest proces sub nici o formă. Ca să fiu sincer până la capăt, m-ar supăra grozav orice „abordare" din partea dumitale și sunt convins că vei dori să eviți o scenă penibilă. Mă alină gândul că, întrucât amintirile dumitale legate de mine sunt la fel de neplăcute ca și ale mele legate de dumneata, e puțin probabil că vei dori să ne întâlnim.

Al dumitale,

Bradley Pearson

P.S. Aș mai adăuga că astăzi plec din Londra și mâine plec din Anglia. O să fiu plecat o vreme și s-ar putea chiar să mă stabilesc în străinătate.

Când am terminat această scrisoare eram nu doar transpirat, ci chiar tremuram și gâfâiam și inima îmi bătea cu furie. Ce emoție mă cuprinsese astfel? Teamă? Uneori e greu să ne definim emoția pe care o trăiam. Definirea ei este uneori lipsită de importanță, alteori crucială. Ură?

M-am uitat la ceas și am constatat că mi-a luat mult timp să compun scrisoarea. Era deja prea târziu ca să mai prind trenul de dimineață. În orice caz trenul de după-amiază ar fi mai bun. Trenurile induc o mare neliniște. Întruchipează posibilitatea unui eșec total și irevocabil. În plus, sunt murdare, zgomotoase, pline de necunoscuți, o lecție practică despre imprevizibilul mizerabil al vieții: tovarășul de călătorie vorbăreț, posibila prezență a copiilor.

Am recitit scrisoarea pe care i-o scrisesem lui Christian și am analizat-o. O scrisesem dintr-o nevoie imediată de autoexprimare sau de autoapărare, o mișcare magică menită să mă protejeze, ceea ce, după cum am arătat, fac cu plăcere când scriu scrisori. Totuși o scrisoare, și uneori am uitat asta spre paguba mea, nu este doar o formă de autoexprimare; este și o declarație, o sugestie, un mod de a convinge, de a comanda, iar efectul ei clar în acest sens trebuie estimat cu obiectivitate. Ce efect va avea scrisoarea asupra lui Christian? S-ar putea ca efectul să fie exact opusul celui pe care îl dorisem. Această scrisoare și referirea la o „scenă penibilă“ o va incita. O să vadă în ea cu totul altceva. O să sosească aici cu un taxi. În plus, scrisoarea era plină de contradicții evidente. Dacă intenționam să mă stabilesc în străinatate, ce rost mai avea să i-o trimit? Poate ar fi mai eficientă dacă aș scrie doar un rând spunându-i „Nu lua legătura cu mine“? Sau dacă n-aș scrie deloc? Problema era că ajunsesem atât de preocupat de Christian și atât de încărcat de perceperea legăturii cu ea încât devenise o necesitate psihologică să-i trimit un mesaj, pur și simplu ca o formă de exorcism. Ca să-mi umplu timpul am trecut pe plic vechea noastră adresă. Închirierea fusese, desigur, pe numele ei. Ce investiție!

M-am hotărât să-i trimit lui Francis scrisoarea și să mă mai gândesc ce cale de comunicare cu Christian să aleg, dacă voi alege una. Am hotărât de asemenea că trebuie să plec urgent din casă și să mă duc la gară unde puteam să iau prânzul și să aștept relaxat trenul de după-amiază. Era poate

mai bine că ratasem trenul de dimineață. Avusesem uneori, când ajunsesem foarte devreme la gară, experiența neplăcută de a lua în ultimul minut un tren înaintea celui dorit, de fapt. Când am băgat în buzunar scrisoarea pentru Christian, am dat cu mâna de recenzia la romanul lui Arnold. Asta era încă o problemă nerezolvată. Deși eram pe deplin capabil să renunț la publicarea ei, știam de asemenea că sunt nerăbdător să o public. De ce? Da, trebuie să plec și să cântăresc toate aceste probleme.

Bagajele mele erau în vestibul, unde le lăsasem ieri. Mi-am pus fulgarinul. Am intrat în baie. Baia era acel gen de loc pe care, oricât l-ai îngriji, tot sordid rămâne. Resturi de săpun de diferite culori, pe care în mod normal nu suport să le arunc, erau presărate în chiuvetă și în cadă. Printr-un act de voință le-am adunat brusc pe toate, le-am aruncat în toaletă și am tras apa. Pe când stăteam acolo, uimit de această victorie, soneria de la intrare a început să sune insistent.

Acum e cazul să spun câte ceva despre sora mea, Priscilla, care urmează să intre în scenă.

Priscilla este cu șase ani mai mică decât mine. S-a lăsat de școală devreme. La fel am făcut și eu. Eu sunt o persoană educată și cultivată prin propriul meu interes, efort și talent. Priscilla n-a avut nici interes, nici talent și n-a făcut nici un efort. A fost alintată de mama căreia îi semăna. Cred că femeile, poate inconștient, transmit fiicelor propria lor insatisfacție profundă. Mama, deși nu avusese o căsnicie prea nefericită, avea pică pe toată lumea. Poate că sentimentul ținea sau era intensificat de impresia că se măritase „sub nivelul ei", deși nu în sens social. Mama fusese „o frumusețe" și avusese mulți pretendenți. Bănuiesc că mai târziu în viață, pe măsură ce a îmbătrânit în spatele tejghelei, a simțit că, dacă și-ar fi jucat altfel cărțile, ar fi făcut o afacere mai bună. Priscilla, cu toate că în termeni sociali și comerciali făcuse o achiziție mai bună, mergea cam pe același drum. Priscilla, deși nu la fel de frumoasă ca mama, fusese o fată drăguță și era admirată în cercul de tineri necopți și nu prea școliți care formau „viața ei socială". Dar Priscilla, încurajată de mama, avea ambiții și nu s-a grăbit să se mărite cu unul dintre acești pretendenți nu prea atrăgători.

Eu m-am lăsat de școală la cincisprezece ani și m-am angajat ca funcționar la un departament guvernamental. Nu locuiam acasă și îmi dedicam timpul liber propriei educații și scrisului. Ținusem mult la Priscilla în copilărie, dar

acum mă rupsesem în mod deliberat de ea și de părinți. Era clar că familia mea nu putea să-mi înțeleagă preocupările și nici să le împărtășească, așa că m-am îndepărtat de ei. Priscilla, neavând nici o deprindere, nu știa nici măcar să scrie la mașină, lucra la ceea ce ea numea o „casă de modă", o mare firmă de comerț cu vechituri în Croydon. Era, bănuiesc, un fel de vânzătoare sau funcționară modestă. Noțiunea de „modă" îi sucise un pic capul; poate că și mama avea legătură cu asta. Priscilla a început să se machieze excesiv și să bântuie pe la coafor și să-și cumpere veșnic haine care o făceau să arate ca un băiat. Pretențiile și extravaganța ei erau, cred, un motiv de ceartă între părinții mei. Între timp eu aveam alte preocupări și sufeream de neliniștea celor care-și dau seama la o vârstă fragedă că n-au avut parte de educația pe care o meritau.

Ca să scurtez povestea, Priscilla și-a „ridicat statutul", tot îmbrăcându-se și purtându-se „în stil mare" și a reușit să-și împlinească ambiția de a ajunge în cercuri sociale ceva „mai bune" decât cele pe care le frecventase mai înainte. Presupun că ea și mama chiar au plănuit o „campanie" menită să îmbunătățească soarta Priscillei. Priscilla mergea la partide de tenis, baluri de caritate, teatru de amatori. Ea și mama chiar au inventat „sezonul" ei personal de ieșit în lume. Numai că „sezonul" Priscillei dura la nesfârșit. Nu se putea hotărî să se mărite. Sau poate actualii ei iubiți, în ciuda imaginii îndrăznețe pe care Priscilla și mama o prezentau lumii, au considerat că, de fapt, biata Priscilla nu era o partidă prea bună. Poate că mirosea a prăvălie. Mai apoi ca rezultat, desigur, al eforturilor dedicate „sezonului" său, Priscilla și-a pierdut slujba și nu s-a mai străduit să-și ia alta. A rămas acasă, nu s-a simțit prea bine și a căzut în ceea ce cred că se numește astăzi depresie nervoasă.

La vremea când și-a revenit, trecuse binișor de douăzeci de ani și își mai pierduse din frumusețe. Cam tot atunci s-a gândit să se facă „model" („manechin"), dar, după câte știu eu, n-a făcut nici o încercare serioasă de a ajunge acolo. Ce a reușit totuși, practic, și nu vreau să insist prea mult pe asta, a fost să ajungă curvă. Nu spun că făcea trotuarul, dar se mișca în lumea oamenilor de afaceri, a unor pierde-vară prin cluburi de golf și prin cluburi de noapte care, cu certitudine, cam așa o vedeau. Nu voiam să știu nimic despre toate astea; poate că ar fi trebuit să fiu ceva mai atent. O dată, când tata a deschis subiectul, m-am întristat și m-am enervat și, deși vedeam că el suferă cu adevărat, am refuzat categoric să discut problema. Nu i-am

spus nimic mamei, care totdeauna îi lua apărarea Priscillei și se prefăcea sau se amăgea că totul este în ordine. La timpul respectiv aveam deja o relație cu Christian și mă frământau alte lucruri.

Priscilla l-a cunoscut pe Roger Saxe, care până la urmă a devenit soțul ei, undeva la clubul de golf unde se bea whisky și se dansa fandango. Prima dată am aflat de existența lui Roger când am auzit că Priscilla a gravidă. Se pare că nici nu se punea problema unei căsătorii. Iar Roger aparent era dispus să plătească jumătate din costul unui avort, dar cerea ca familia să plătească cealaltă jumătate. Acest comportament josnic a fost modul prin care am făcut cunoștință cu viitorul meu cumnat. De fapt era destul de înstărit. Tata și cu mine am dat banii, iar Priscilla a făcut operația. Această dramă ilegală și sordidă l-a afectat profund pe bietul tata. Era un puritan, la fel ca mine, un om timid și care respecta legea. Îi era rușine și teamă. Era deja bolnav, s-a îmbolnăvit și mai rău și nu și-a mai revenit. Mama, o femeie foarte nefericită, s-a dedicat atunci scopului de a o mărita pe Priscilla cât mai curând cu cineva sau cu oricine. Apoi, fără să știm prea bine cum și de ce, cam la un an după operație, Priscilla s-a măritat cu Roger.

N-am să încerc să fac un portret amplu al lui Roger. Și el va apărea în povestire la momentul cuvenit. Nu-mi plăcea de Roger. Lui Roger nu-i plăcea de mine. Când vorbea despre sine se prezenta ca „băiat educat la școală privată“, ceea ce presupun că era. Avea ceva instruire și o mulțime de „fumuri“, o voce joasă și aristocrată și un aspect înșelător de distins. Când părul lui bogat a încărunțit și apoi a albit, a început să semene cu un soldat (făcuse cândva armata, cred că la serviciul financiar). Avea ținută de militar și susținea că prietenii l-au poreclit „brigadierul“. Îi plăceau glumele grosolane potrivite pentru popota tinerilor ofițeri. În realitate lucra la o bancă în legătură cu care păstra un mister total. Bea și râdea prea mult.

Măritată cu un astfel de bărbat, era puțin probabil că sora mea o să fie fericită și chiar nu era. Cu o loialitate înduioșătoare și vrednică de milă, ba chiar cu curaj, a reușit să salveze aparențele. Era devotată casei ei și în cele din urmă și-a aranjat o casă drăguță, o „maisonette“, în cartierul „select“ din Bristol, cu tacâmuri și pahare frumoase și toate lucrurile pe care femeile le prețuiesc. Dădeau „serate“ și aveau automobil. Croydon era acum foarte departe. Bănuiala mea era că trăiau peste posibilitățile lor și că Roger avea adesea dificultăți financiare, dar Priscilla n-a recunoscut asta niciodată. Amândoi își doreau foarte mult să aibă copii, dar n-au reușit. Odată, când

era beat, Roger a dat de înțeles că „operația“ Priscillei avusese consecințe ireparabile. N-am vrut să știu asta. Vedeam că Priscilla e nefericită, ducea o viață searbădă și plicticoasă, iar Roger nu era o companie satisfăcătoare. Dar nici despre asta n-am vrut să știu. Rareori îi vizitam. Uneori o scoteam pe Priscilla la un prânz în Londra. Vorbeam despre fleacuri.

Am deschis ușa și am dat cu ochii de Priscilla. Mi-am dat seama imediat că s-a întâmplat ceva rău. Priscilla știa că detest treburile făcute ad-hoc. Întâlnirile noastre de prânz erau de obicei stabilite prin scrisori cu câteva săptămâni înainte.

Era îmbrăcată elegant într-un costum din tricot, era palidă și încordată, nu zâmbea. Își păstrase înfățișarea plăcută chiar dacă mai îmbătrânise și se îngrășase, își pierduse mult din „strălucire“, având acum aerul unei „femei de carieră“, probabil corespondentul feminin al „aspectului milităros“ fals al lui Roger. Hainele bine croite și de bun-gust, intenționat în linia „clasică“ și total diferite de țoalele sinistre din tinerețea ei, aduceau a uniformă, dar efectul era anulat de bijuteriile ieftine cu care se împodobea totdeauna excesiv. Își vopsea într-un blond discret părul pe care îl purta îngrijit și ondulat. Trăsăturile ei nu trădau slăbiciune, semănau puțin cu ale mele, dar fără nuanța „precaută“ și sensibilă. Fiind mioapă, își ținea ochii puțin închiși, avea buzele subțiri și rujate intens.

La salutul meu uimit n-a răspuns nimic, a trecut pe lângă mine și a intrat în salon, a luat de lângă perete un scaun cu spătar în formă de liră, s-a așezat pe el și a izbucnit într-un plâns disperat.

– Priscilla, Priscilla, ce s-a-ntâmplat? Ce-ai pățit? Ah, mă tulburi grozav!

După o vreme plânsul s-a domolit și s-a transformat într-un șir de suspine lungi. A rămas acolo examinând urmele maronii de fard lăsate pe șervețel.

– Ce-ai pățit, Priscilla?

– L-am părăsit pe Roger.

M-a cuprins instantaneu o panică de neînțeles, o teamă pentru mine însumi. Nu voiam să fiu implicat în nici una dintre problemele Priscillei. Nu voiam să mă găsesc în situația de a-mi fi milă de Priscilla. Apoi mi-am spus că, firește, trebuie să fie vorba de o exagerare, de o neînțelegere.

– Nu spune prostii, Priscilla. Hai, liniștește-te, te rog. Sigur că nu l-ai părăsit pe Roger. Ați avut o mică ciondăneală.

– Îmi dai niște whisky?

– N-am whisky în casă. Cred că am puțin sherry dulceag.

– Îmi dai un pic?

M-am dus la dulapul suspendat și i-am turnat niște sherry.

– Poftim.

– Bradley, a fost cumplit, cumplit, cumplit. Trăiesc într-un coșmar, viața mea a ajuns un vis urât, un vis care te face să urli.

– Ascultă, Priscilla. Sunt pe punctul de a pleca din Londra. Nu-mi pot schimba planurile. Dacă vrei pot să te duc să iei prânzul și apoi te sui în trenul de Bristol.

– Ți-am spus că l-am părăsit pe Roger.

– Ce prostie!

– Cred că o să mă duc să mă culc, dacă nu te superi.

– Să te culci?

S-a ridicat brusc, a împins ușa să iasă din încăpere, s-a lovit de pragul de sus și a intrat în camera de oaspeți. Când a văzut că patul nu e făcut, a ieșit, s-a ciocnit de mine. A intrat în dormitorul meu, s-a așezat pe pat, și-a azvârlit cu furie geanta într-un colț, și-a aruncat pantofii din picioare și și-a scos sacoul. Cu un geamat înfundat a început să-și descheie fusta.

– Priscilla!

– Mă culc. N-am dormit toată noaptea. Vrei, te rog, să-mi aduci paharul cu sherry?

L-am adus.

Priscilla și-a scos fusta, cred că a reușit să o rupă în același timp. I-am zărit o clipă furoul roz, s-a băgat în așternut și a rămas acolo tremurând, privind țintă înainte fără să vadă, cu ochii mari, plini de suferință.

Am tras un scaun lângă ea și m-am așezat.

– Bradley, căsnicia mea s-a sfârșit. Poate și viața mea s-a sfârșit. Ce viață amărâtă am avut!

– Nu spune asta, Priscilla…

– Roger a ajuns un monstru. Un soi de monstru. Sau a luat-o razna.

– Știi că n-am avut niciodată o părere prea grozavă despre Roger…

– Am fost atât de nefericită, atât de nefericită ani și ani la rând.

– Știu…

– Tu nu-nțelegi cum poate cineva să fie atât de nefericit tot timpul și totuși să mai fie în viață.

– Îmi pare foarte rău…

– Dar în ultimul timp pur și simplu s-a dezlănțuit iadul, mi-a dorit moartea, ah, n-am cum să-ți explic, a încercat să mă otrăvească și m-am trezit în toiul nopții și stătea lângă patul meu și arăta atât de groaznic, parcă tocmai se pregătea să mă strângă de gât.

– Priscilla, astea sunt curate născociri, nu trebuie…

– Sigur că umblă cu alte femei, sunt convinsă, dar asta nu m-ar deranja dacă nu m-ar urî. Să trăiești lângă cineva care te urăște este… îți pierzi mințile… Lipsește de multe ori cam aiurea, zice că stă mai târziu la serviciu și, când sun acolo, nu-l găsesc. Îmi pierd o groază de vreme întrebându-mă unde o fi… Și se duce pe la conferințe, îmi închipui că există conferințe, o dată am dat telefon și… El poate să facă tot ce poftește și eu sunt atât de singură, atât de singură… Și am răbdat totul pentru că n-am avut încotro…

– Nici acum n-ai încotro, Priscilla…

– Cum poți să-mi spui așa ceva? Cum poți? Ura asta rece și dorința lui de a mă ucide, de a mă otrăvi…

– Liniștește-te, Priscilla. Nu poți să-l părăsești pe Roger. N-are rost. Sigur că ești nefericită, toți oamenii căsătoriți sunt nefericiți, dar nu te poți aventura în lume la cincizeci și ceva de ani câți ai acum…

– Cincizeci și doi. Of, Doamne! Of, Doamne!

– Gata, nu mai face așa, te rog. Șterge-ți ochii și te duc cu un taxi la gara Paddington. Eu plec la țară. Nu poți rămâne aici.

– Și mi-am lăsat toate bijuteriile acasă și unele dintre ele chiar sunt valoroase și acum n-o să vrea să mi le dea de ciudă. Ah, de ce-am fost atât de proastă! Pur și simplu am fugit din casă aseară târziu, ne certaserăm timp de câteva ore și n-am mai putut suporta. Pur și simplu am fugit, nici măcar nu mi-am luat haina și m-am dus la gară și am crezut că o să vină după mine la gară, dar n-a venit. Sigur că a tot încercat să mă facă să plec și să spună după aia că eu sunt de vină. Și am așteptat la gară câteva ore și era așa de frig și simțeam că o iau razna de supărare. Ah, s-a purtat atât de îngrozitor cu mine, atât de josnic și de înspăimântător… Uneori îmi repeta întruna: „Te urăsc, te urăsc…“

– Toți soții își spun asta unii altora tot timpul. E refrenul fundamental al căsniciei.

– Te urăsc, te urăsc…

– Cred că asta spuneai tu, Priscilla, nu el. Cred…

– Și mi-am lăsat bijuteriile acasă și capa de nurcă și Roger a scos toți banii din contul nostru comun…

– Priscilla, vino-ți în fire! Uite, îți dau zece minute. Odihnește-te puțin, pe urmă îmbracă-te și plecăm împreună.

– Ah, Bradley… sunt atât de nefericită, simt că mă sufoc… I-am dat un cămin… n-am altceva… am ținut atât de mult la casa aia, am făcut chiar eu perdelele, am iubit fiecare lucru… altceva n-aveam ce să iubesc… și acum totul e pierdut… nu mai am viață… o să mă distrug… o să mă frâng în bucăți…

– Gata, te rog! Nu te ajută cu nimic dacă stau să-ți ascult văicărelile. Ești într-o criză de nervi gravă și stupidă. Multe femei de vârsta ta trec prin asta. Pur și simplu nu gândești, Priscilla. Sunt de acord că Roger e plicticos, că e foarte egoist, dar va trebui să-l ierți. Femeile trebuie să accepte bărbații egoiști, asta e soarta lor. Nu poți să-l părăsești, n-ai unde să te duci.

– O să mă distrug.

– Haide, fă un efort! Controlează-te! Să nu mă crezi insensibil. Este spre binele tău. Te las acum și mă duc să-mi termin bagajul.

Suspina iar, fără să-și atingă fața, lăsând lacrimile să-i curgă pe obraji. Era atât de urâtă, de vrednică de milă, am întins mâna și am tras perdeaua puțin. Fața ei umflată, scena petrecută în lumina slabă, mi-au amintit de Rachel.

– Ah, mi-am lăsat bijuteriile acasă, colierul cu paiete și broșa de jad și cerceii de chihlimbar și inelușele și colierul cu cristale și lapislazuli și capa de nurcă.

Am închis ușa și m-am întors în salon și am închis ușa salonului. Eram profund tulburat. Nu suport manifestările necontrolate de emoție și lacrimile prostești ale femeilor. M-a cuprins deodată groaza la gândul că s-ar putea să mă trezesc cu sora mea pe cap. Pur și simplu nu o iubeam îndeajuns încât să-i fiu de folos, și cel mai înțelept lucru era să-i arăt asta limpede imediat.

Am așteptat vreo zece minute încercând să mă calmez și să-mi limpezesc gândurile și apoi am revenit la ușa dormitorului. Nu mă așteptam cu adevărat ca Priscilla să fie îmbrăcată și gata de plecare. Nu știam ce să fac. Mă umplea de spaimă și dezgust gândul la o rătăcire a minții, acel refuz parțial deliberat de a-ți organiza pe mai departe viața, care este privit cu atâta îngăduință în ziua de azi. Mi-am aruncat o privire în cameră. Priscilla zăcea întinsă pe o parte într-o atitudine de abandon total, aruncase de pe ea

așternuturile. Avea gura umedă și larg deschisă. Un picior dolofan ieșea strâmb din pat, unde se terminau ciorapii se vedeau jartierele gălbui și coapsa pătată. Poziția nefirească și dizgrațioasă amintea de un manechin prăbușit. Cu o voce năclăită și ușor jelită mi-a spus:

– Am înghițit toate somniferele.

– Ce-ai făcut? Priscilla, nu!

– Le-am înghițit.

Ținea în mână un flacon gol.

– Nu vorbești serios! Câte?

– Ți-am spus că viața mea s-a sfârșit. Ai plecat și ai închis ușa. Acum pleacă și închide ușa. Nu e vina ta. Lasă-mă-n pace. Vezi să nu pierzi trenul. Lasă-mă să dorm în sfârșit. Am îndurat destule în viața asta. Ai zis că n-am unde să mă duc. Pot să mă duc la moarte. Am îndurat destule în viața asta.

Flaconul a căzut pe podea. L-am ridicat de jos. Eticheta nu-mi spunea nimic. Am făcut un salt spre Priscilla, am încercat prostește să o acopăr cu așternuturile, dar unul dintre picioarele ei era deasupra. Am ieșit în fugă din dormitor.

Pe culoar am alergat de colo colo, înapoi spre dormitor, pe urmă spre ușa apartamentului, pe urmă la telefon. Când am ajuns lângă el, telefonul a început să sune și am ridicat receptorul.

S-au auzit semnalele scurte specifice telefonului public, apoi un țăcănit… am auzit glasul lui Arnold.

– Bradley, eu și Rachel am ieșit în oraș să luăm prânzul, suntem chiar la colț și ne întrebam dacă nu te-am putea convinge să vii și tu. Iubito, vrei să vorbești cu Bradley?

– Bradley, dragul meu, amândoi am simțit nevoia să… rosti vocea lui Rachel.

– Priscilla tocmai a înghițit niște somnifere, am spus.

– Ce? Cine?

– Priscilla. Sora mea tocmai a înghițit niște somnifere… Eu… la spital…

– Ce spui, Bradley? Nu te aud. Nu închide, Bradley, noi…

– Priscilla a înghițit niște pastile… Regret, trebuie să sun… chem un doctor… regret… regret…

Am trântit receptorul, l-am ridicat din nou și am auzit vocea lui Rachel care încă vorbea: „putem să facem ceva?“ L-am trântit din nou, am dat fuga la ușa dormitorului, pe urmă înapoi, am ridicat receptorul, l-am pus la loc,

am început să trag cărțile de telefon de pe rafturile unde stau ele într-o comodă de mahon modificată. Cărțile de telefon s-au risipit toate pe podea. Soneria de la intrare a sunat.

Am alergat la ușă și am deschis. Era Francis Marloe.

– Slavă Domnului că ai venit! am zis. Sora mea a înghițit un flacon de somnifere.

– Unde-i flaconul? a întrebat Francis. Câte pastile erau în el?

– Ei, Doamne, de unde să știu? Flaconul… L-am avut în mână acum o clipă… Dumnezeule, unde o fi?

– Când le-a luat?

– Chiar adineaori.

– Ai dat telefon la vreun spital?

– Nu, am…

– Unde este?

– Acolo.

– Caută flaconul și sună la Middlesex Hospital. Cere camera de gardă.

– Iisuse, unde dracu-i flaconul ăla?… L-am avut în mână…

Soneria a sunat din nou. Am deschis ușa. Arnold, Rachel și Julian stăteau în prag. Erau aranjați și îmbrăcați elegant, Julian într-o jachetă înflorată care o făcea să pară de doisprezece ani. Arătau ca o familie care face reclamă la floricele sau la asigurări, cu excepția faptului că Rachel avea o vânătaie sub ochi.

– Bradley, putem…?

– Ajutați-mă să găsesc flaconul, am avut în mână flaconul cu pastilele pe care le-a luat, l-am lăsat undeva…

Din dormitor s-a auzit glasul lui Marloe.

– Bradley, poți să…?

– Mă duc eu, a zis Rachel și a intrat în dormitor.

– Care-i povestea cu flaconul? a întrebat Arnold.

– Nu văd să citesc afurisitul ăsta de număr. Tu vezi să-l citești?

– Mereu ți-am spus că îți trebuie ochelari.

Rachel a ieșit în fugă din dormitor și a intrat în bucătărie. Auzeam glasul Priscillei zicând:

– Lasă-mă-n pace! Lasă-mă-n pace!

– Arnold, poți să dai tu telefon la spital cât caut eu flaconul? Probabil l-am lăsat în…

Am fugit în salon și am rămas surprins să găsesc acolo o fată. Am perceput imaginea unei rochii proaspăt spălate, a unei fete proaspăt spălate… O fată venită în vizită. Examina micile piese de bronz din vitrina lăcuită. S-a oprit și m-a privit cu o curiozitate politicoasă în timp ce eu aruncam pernele în toate părțile.

– Ce cauți, Bradley?

– Flacon. Pastile. Să văd ce pastile sunt.

Arnold vorbea la telefon.

M-a strigat Francis. Am alergat spre dormitor. Rachel spăla podeaua. Se simțea un miros dezgustător. Priscilla ședea pe marginea patului suspinând. Furoul cu flori roșii i se ridicase până la brâu, chiloții de mătase cam strâmți îi tăiau coapsa, formând o umflătură de carne pătată.

Vorbind repede și agitat, Francis spuse:

– A vomitat… N-am prea… asta o să-i ajute… dar o spălătură gastrică…

– Ăsta e? a întrebat Julian fără să intre, băgând doar mâna prin ușa întredeschisă.

Francis a luat flaconul.

– Ah, asta a fost… Nu e…

– Vine ambulanța, anunță Arnold.

– Nu-și poate face rău cu adevărat cu așa ceva. E nevoie de o cantitate mare. De fapt îi produce greață, de-aia a…

– Nu mai plânge, Priscilla. O să-ți revii.

– Lasă-mă-n pace!

– Să stea la căldură.

– Lăsați-mă-n pace! Vă urăsc pe toți.

– Nu știe ce spune, am zis.

– Pune-o în pat cum trebuie, învelită bine.

– Mă duc să fac un ceai, zise Rachel.

Au ieșit și ușa s-a închis. Am încercat iar să trag de așternuturi, dar Priscilla ședea pe ele.

A tresărit, a smucit pledurile, s-a trântit pe pat. Le-a tras cu furie peste ea, ascunzându-și capul. O auzeam bombănind de dedesubt.

– Ce rușine, ce rușine! Să mă vadă toți oamenii ăștia… Vreau să mor, vreau să mor…, și a început să plângă.

M-am așezat lângă ea și m-am uitat la ceas. Trecuse de douăsprezece. Nu se gândise nimeni să tragă perdelele și camera era în semiîntuneric. Mirosea

îngrozitor. Am bătut ușurel cu palma grămada de pleduri care se mișca ritmic. Se vedea puțin din părul Priscillei și o dungă murdară căruntă la rădăcina firelor blonde. Părul era uscat și fragil, semănând mai mult a fibră sintetică decât a păr uman. M-am simțit cuprins de dezgust și milă neputincioasă și de dorința ascunsă de a vomita. Am rămas acolo un timp mângâind-o cu gestul stângaci și ineficace al unui copil care încearcă să mângâie un animal. Nu-mi dădeam seama ce parte a corpului ating cu mâna. M-am gândit că poate ar fi bine să trag hotărât pledurile și să o iau de mână, dar, când am încercat, s-a cufundat mai adânc sub ele, a dispărut până și părul.

– A venit ambulanța! a strigat Rachel.

– Poți să rezolvi tu treaba asta? l-am întrebat pe Francis și, trecând prin hol pe lângă el, care vorbea cu cei de la ambulanță, am intrat în salon.

Julian, care semăna cu una dintre figurinele mele de porțelan, se întorsese lângă vitrină. Rachel se lăsase moale pe un fotoliu, cu un zâmbet ciudat pe buze.

– O să-și revină? m-a întrebat Rachel.

– Da.

– Știi ceva, Bradley, aș cumpăra chestia asta de la tine, zise Julian.

– Ce?

– Piesa asta mică. Aș putea s-o cumpăr? Nu mi-o vinzi mie?

– Nu fi pisăloagă, Julian, zise Rachel.

Julian ținea în mână o mică piesă chinezească din bronz pe care o aveam de mulți ani. Un bizon de apă, cu capul plecat în piept și gâtul plin de zbârcituri realizate meșteșugit, purta în spinare o doamnă de viță nobilă, frumoasă și delicată, îmbrăcată într-o rochie cu falduri, cu părul aranjat cu măiestrie.

– Aș putea să…?

– Julian, nu le poți cere oamenilor să-ți vândă lucrurile lor, a intervenit Rachel.

– Ia-o, ia-o, am spus.

– Bradley, n-o lăsa să…

– A, nu, vreau s-o cumpăr.

– Sigur că nu poți s-o cumperi. Ia-o, am spus și m-am așezat. Unde e Arnold?

– Ah, îți mulțumesc! Ia te uită, o scrisoare pentru tata și una pentru mine. Pot să le iau?

– Da, da. Unde-i Arnold?

– S-a dus la un local, răspunse Rachel cu un zâmbet mai larg.

– Și-a dat ea seama că nu e tocmai momentul potrivit, zise Julian.

– Cine și-a dat seama?

– Arnold s-a dus la un local cu Christian.

– Cu CHRISTIAN?

– A venit fosta ta soție, continuă Rachel zâmbind. Arnold i-a explicat că sora ta tocmai a avut o tentativă de sinucidere. Fosta ta soție și-a dat seama că nu e tocmai momentul potrivit pentru o reîntâlnire. A ieșit din scenă și Arnold s-a dus cu ea. Nu știu unde. „La un local", atât a spus.

Am ieșit în goană din cameră. Câțiva bărbați intrau cu o brancardă. Am ieșit în goană din casă.

Poate că în acest moment al povestirii mi se îngăduie, dragă prietene, să mă opresc și să-ți vorbesc ție direct. Sigur că tot ceea ce scriu aici și poate inconștient întreaga mea *œuvre* a fost o cale de a mă adresa ție. Dar faptul că-ți vorbesc direct este o ușurare, destinde puțin presiunea asupra sufletului și asupra inteligenței. Este o formă de confesiune. Este o adevărată ușurare să faci un pas înapoi, chiar să-ți recunoști eșecul și să-l recunoști într-un context în care recunoașterea nu ascunde nimic fals. Când un credincios, ferice de el, îi cere lui Dumnezeu să-i ierte nu numai păcatele pe care și le amintește, ci și pe cele pe care nu și le amintește, ba chiar – lucru și mai înduioșător – și pe cele pe care nu le recunoaște ca păcate, într-atât este de ignorant, sentimentul de eliberare și apoi de calm trebuie să fie copleșitor. Așa că acum, scriind pentru tine și oferindu-ți ceea ce scriu, pătrunzătorul meu critic, trăiesc o stare de calm, am sentimentul că am făcut tot ce puteam face și am disponibilitatea de a accepta modul în care tu percepi fragilitatea realizării mele. Știu că există momente când poate îți par a fi un soi de monomaniac, un om care debordează de iluzii de grandoare. Poate că orice artist trebuie să fie un astfel de maniac, unul care se simte Dumnezeu. Orice artist trebuie să perceapă uneori plăcerea intensă pe care i-o dă opera sa, să aibă sentimentul meritelor ei strălucite, imaginea ei ca fiind excelentă. Aici nu este vorba despre a face comparații în sens obișnuit. Majoritatea artiștilor nu prea dau mare atenție contemporanilor lor. Cei de la care se hrănesc

aparțin trecutului. Doar cei vulgari sunt cuprinși de neliniște când alții sunt lăudați. Percepția artistului cu privire la propria valoare este plăcută, imprecisă, probabil sănătoasă, poate esențială. La fel de importantă este umilința, sentimentul limitării inevitabile pe care artistul trebuie să-l aibă când vede înălțându-se – uriașă în spatele efortului său mărunt – umbra luminoasă a perfecțiunii.

Nu am intenția de a însoți această lucrare de un comentariu despre ea la fel de lung ca și cartea însăși. „Povestirea“ nu va sta mult timp în nelucrare. Luxul de a-ți vorbi direct reprezintă împlinirea unei dorințe care este ea însăși unul dintre subiectele acestei cărți. În lungile noastre discuții despre ce formă ar trebui să îmbrace lucrarea, ai confirmat legitimitatea acestui „procedeu“, deși ceea ce a izvorât astfel din inimă merită probabil un nume mai cald: libertatea, să zicem, de a te pierde într-un lirism de nestăvilit, mărturisirea involuntară a iubirii. Cartea mea este despre artă. Este totodată, în felul său modest, o operă de artă: un „produs artistic“ cum se spune în jargon; și i se poate îngădui, din când în când, să își arunce o privire asupra propriei ființe. Arta (după cum i-am spus tinerei Julian) este rostirea adevărului, este singura cale de care dispunem pentru a rosti unele adevăruri. Și totuși cât este de greu, aproape imposibil, să nu dai voie unor splendori ce țin de instrumentul însuși să intervină în misiunea căruia îi este dedicat. Există unii care laudă doar simplitatea absolută și pentru care limbajul simplist ca un ciripit de pasăre este regula de urmat, ca și cum adevărul încetează să mai fiinţeze când nu este o simplă bâlbâială. Și există desigur și forme ale simplității dumnezeisc de înșelătoare în operele celor pe care nici nu cutez să-i numesc, întrucât sunt aproape niște zei. (Zeilor nu le spui pe nume.) Dar, deși poate că e totdeauna bine să încerci să obții simplitatea, nu este totdeauna posibil să eviți măcar o complexitate elegantă. Și atunci se pune întrebarea: cum poate fi și acest enunț „adevărat“? Așa arată ceea ce este real, aceasta este realitatea? Fără îndoială, putem încerca, așa cum tu ai evidențiat adesea, să ajungem la adevăr prin ironie. (Un înger ar fi capabil să facă din asta definiția concisă a limitelor înțelegerii umane.) Aproape orice istorisire a faptelor noastre este comică. Ne percepem unii pe alții ca fiind de un comic incomensurabil. Chiar și cea mai îndrăgită și adorată ființă este comică în ochii celui care o iubește. Un roman este o înfățișare a comicului. Limba este o înfățișare a comicului care face glume în somn. Dumnezeu, dacă ar exista, s-ar amuza de propria Sa creație. Și totuși,

este la fel de adevărat că viața este oribilă, lipsită de sens metafizic, distrusă de accident, durere și perspectiva apropiatei morți. De aici se naște ironia, instrumentul nostru periculos și necesar.

Ironia este o formă de „tact" (iscusită vorbă). Este acel simț al proporției plin de tact în alegerea formelor pentru întruchiparea frumuseții. Frumusețea este prezentă atunci când adevărul și-a găsit forma potrivită. În cele din urmă aceste idei sunt imposibil de separat. Există totuși puncte în care, printr-un artificiu de moment, putem pune un diagnostic. Și din nou ăsta este, spre amuzamentul logicienilor, un caz în sine. Cum se poate descrie „corect" o ființă omenească? Cum se poate cineva descrie pe sine? Cu ce aer de falsă sfioasă umilință, cu câtă simplitate asumată și încrezătoare ne angajăm în acest demers! „Sunt un puritan" și așa mai departe. Pfiu! Cum ar putea asemenea enunțuri să nu fie false? Până și enunțul „Sunt înalt" are un context. Cât trebuie să râdă și să ofteze îngerii! Și totuși ce altceva putem face decât să plasăm gândirea noastră în interiorul acestui ansamblu stratificat de ironică sensibilitate: dacă aș fi un personaj fictiv, ar căpăta el mai multă profunzime și densitate? Cât de prejudiciată este imaginea lui Arnold, cât de superficial este portretul Priscillei! Emoțiile ne întunecă perspectiva. Și, în loc să identifice particularul, atrag după ele generalități și chiar teorii. Când scriu despre Arnold îmi tremură creionul în mână din pricina resentimentelor, regretelor, iubirii și fricii. Este ca și cum aș ridica în calea lui o barieră făcută din cuvinte, ca și cum m-aș ascunde în spatele unui morman de vorbe. Ne apărăm cu descrieri și îmblânzim lumea cu generalizări. „De ce se teme el?" este de obicei cheia care deschide mintea artistului. Arta este atât de frecvent o barieră. (Să fie oare lucrul acesta valabil și despre arta cu adevărat măreață? mă întreb.) Astfel arta în loc să fie comunicare, devine mistificare. Când mă gândesc la sora mea, mă încearcă mila, iritarea, vinovăția, dezgustul și în această „lumină" o prezint, ea apărând astfel schilodită și împuținată prin însăși percepția mea. Cum aș putea corecta aceste greșeli, dragul meu prieten și tovarăș? Priscilla era o femeie curajoasă. Își suporta nefericirea cu tenacitate, cu demnitate. Dimineața stătea singură și-și făcea unghiile în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi gândind la viața ei nefericită.

Mama a fost o prezență importantă pentru mine. Am iubit-o, dar totdeauna cu un fel de îngrijorare. Mi-era frică de pierdere și de moarte într-

o măsură neobișnuită pentru un copil. Mai târziu am perceput cu profundă mâhnire absența iremediabilă a armoniei dintre părinții mei. Nu se „vedeau“ deloc unul pe altul. Tata, cu care m-am identificat din ce în ce mai mult, era sensibil, timid, corect, convențional și total lipsit de vanitate în formele ei vulgare. Se ferea să o enerveze pe mama, dar îi dezaproba răbdător înclinațiile „lumești“ și detesta „cadrul social“ în care ea și Priscilla încercau mereu să pătrundă. Îi displăcea acest „cadru“ și avea sentimentul simplu al inadecvării. Se temea să nu facă vreo greșeală nedemnă care să-i trădeze lipsa de educație, ca de exemplu să pronunțe greșit un nume cunoscut. Pe măsură ce am crescut am împărtășit aceeași dezaprobare și aceeași neliniște. Probabil că motivul pentru care mi-am dorit cu pasiune să mă instruiesc a fost acela că am văzut cât de nefericit era tata din cauza lipsei de educație. Mama mea cea prost orientată îmi inspira durere și rușine, ceea ce nu-mi diminua iubirea, ci o nuanța. Mă temeam îngrozitor să nu o vadă cineva ca pe o ființă absurdă, demnă de milă, snoabă și înfrântă. Și mai târziu, după moartea ei, am transferat o parte din aceste sentimente asupra Priscillei.

Sigur că n-am iubit-o niciodată pe Priscilla așa cum am iubit-o pe mama. Dar mă identificam cu ea și mă simțeam vulnerabil prin ea. Adesea mi-a fost rușine din cauza ei. De fapt, Priscilla ar fi putut face un mariaj mai prost. Așa cum am spus, nu-mi plăcea Roger. Pe lângă alte lucruri, nu i-am putut ierta faptul că l-a umilit pe tata când a fost vorba de „operația“ Priscillei. Totuși, pe măsură ce au trecut anii, s-a dovedit că acea „maisonette“ din Bristol era de o banalitate solidă, cu bucătăria ei scumpă și tacâmurile moderne oribile și imitația de „bar“ din colțul salonului. Chiar și vanitatea prostească a lumii moderne poate avea un fel de inocență, o stabilitate care ancorează. Toate acestea sunt jalnice substitute pentru artă, gândire și sfințenie, dar sunt niște subtitute și s-ar putea să cadă asupra lor un pic de lumină. Devotamentul față de casa ei a contribuit probabil, uneori, la salvarea surorii mele, la salvarea multor femei.

Totuși devotamentul și „curajul tenace“ nu erau acum subiectul zilei. Priscilla, cu care stăteam acum de vorbă, aproape ajunsese să mă convingă că vrea cu adevărat să-și părăsească soțul și că l-a și părăsit, de fapt. Durerea ei în fața acestei catastrofe luase forma unei obsesii: „Ah, cum am putut să fiu atât de proastă încât să-mi las bijuteriile acasă!“ repeta ea iar și iar și iar.

Era a doua zi după isprava cu somniferele. Ambulanța o transportase la spital de unde i se dăduse drumul în aceeași după-amiază. Fusese adusă la

mine acasă și se băgase în pat. Era încă în pat, în patul meu, pe la zece și jumătate dimineața. Soarele strălucea. Turnul Poștei sclipea împodobit cu decorațiuni noi.

Nu reușisem, firește, să dau de Arnold și Christian. A căuta pe cineva este, după cum au constatat psihologii, ceva cu totul aparte la nivelul percepțiilor, în sensul că lumea se organizează brusc sub forma unei baze pe care absența a ceea ce cauți capătă trup de nălucă. Străzile bine cunoscute din jurul casei mele, care nu aveau să-și mai revină niciodată după această căutare, se umpluseră de duplicate himerice ale cuplului căutat care alergau, râdeau, își băteau joc de mine, deveniseră copleșitor de reale și totuși invizibile. Alte perechi îi imitau și îi făceau să dispară, aerul era încărcat de prezența lor. Dar era o glumă prea reușită, un *coup* prea reușit, Arnold nu putea risca să-i stric perfecțiunea. Acum ajunseseră deja în altă parte, nu la Fitzroy, nici la Marquis, nici la Wheatsheaf, nici la Black Horse, ci în altă parte, iar nălucile albe mă loveau drept în față, ca niște petale albe, ca niște solzi de vopsea albă, ca niște petice de hârtie pe care un tânăr hieratic le aruncase în râul drumului, imagini ale frumuseții și fricii și cruzimii.

Când m-am întors, casa era goală, ușa apartamentului meu larg deschisă. M-am așezat pe bancheta din salon și m-a cuprins frica pură, groaza în cea mai tipică și teribilă formă. „Gluma“ lui Arnold era prea obscen de reușită ca să nu văd în ea un semn rău: era partea vizibilă a unei spaime invizibile uriașe. Am stat acolo un timp gâfâind, prea scârbit ca să mai am puterea să-mi analizez mâhnirea. Apoi am început să bag de seamă că ceva nu e în regulă cu salonul meu, că lipsește ceva. În cele din urmă am identificat absența bizonului de bronz, una dintrele piesele mele preferate, și mi-am amintit iritat că i l-am dat lui Julian. Cum s-a putut întâmpla așa ceva? Și ăsta era un semn rău, obiectul care dispare și precede pulverizarea palatului lui Aladin. Apoi, când am început în sfârșit să mă întreb unde o fi sora mea și ce-o fi făcând, a sunat Rachel și mi-a spus că Priscilla a ieșit din spital și că e în drum spre casa mea.

În noaptea aceea, fiind într-o stare de veghe oribilă, am ajuns la concluzia că problema lui Arnold și Christian este simplă. Așa trebuie să fie: ori extrem de simplă, ori dementă. Dacă Arnold „se împrietenea“ cu Christian, pur și simplu aveam să rup relația cu el. Deși găsisem soluția problemei, tot nu m-a prins somnul. Am urmărit din ochi șiruri de imagini colorate care, precum compartimentele unor uși rotative, mă învârteau în cerc și mă

aduceau înapoi în lumea dureroasă a stării de veghe. Când în sfârșit am adormit, am fost umilit în somn.

– De fapt, de ce-ai fugit așa în pripă? Dacă, așa cum spui, te-ai hotărât de mult să-l părăsești pe Roger, de ce nu ți-ai făcut bagajul și n-ai plecat într-un fel ordonat, cu un taxi, într-o dimineață când el era la lucru?

– Cred că nu așa își părăsește o femeie soțul, zise Priscilla.

– Așa își părăsesc soții femeile cu scaun la cap.

Sună telefonul.

– Salut, Pearson. Hartbourne la telefon.

– A, salut…!

– Ce zici, putem să ne vedem marți la prânz?

– Nu știu sigur, îmi pare rău, e sora mea aici… Te sun eu…

Marți? Orice noțiune de viitor se ruinase pentru mine.

Când am pus jos telefonul, prin ușa deschisă a dormitorului am văzut-o pe Priscilla în pijamaua mea cu dungi albe și roșii, prăbușită într-o poziție intenționat incomodă, cu brațele desfăcute ca o marionetă, plângând încă liniștit. Grozăvia lumii văzute fără farmec. Chipul profund nefericit al Priscillei era boțit și îmbătrânit. Oare chiar semănase vreodată cu mama? Două riduri adânci și dure coborau pe lângă gura umflată de plâns. De sub urmele lăsate de lacrimi în fardul gălbui se vedeau porii mari ai pielii. Nu se spălase de când ajunsese aici.

– Hai, Priscilla, oprește-te, ajunge! Încearcă să fii măcar puțin vitează.

– Știu că mi s-a dus frumusețea…

– De parcă asta contează!

– Deci tu crezi că arăt îngrozitor, crezi că…

– Nu cred așa ceva, Priscilla, te rog…

– Roger nu mai suporta nici să mă vadă, așa-mi spunea. Și plângeam în fața lui, stăteam și plângeam de durere, stăteam în fața lui, iar el citea ziarul, atâta tot.

– Mă faci să-mi fie milă de el!

– Și o dată a-ncercat să mă otrăvească, mâncarea avea un gust așa de rău, iar el pur și simplu m-a privit și n-a luat nici o îmbucătură.

– Tot ce spui n-are nici un sens, Priscilla.

– Ah, Bradley, măcar de n-am fi ucis copilul ăla…

Mai vorbise despre acest subiect pe larg.

– Ah, Bradley, măcar să fi păstrat acel copil… Dar de unde era să știu că n-am să mai pot avea altul… Copilul ăla, copilul ăla unic, când mă gândesc că a existat, ca și-a dorit să se nască și noi l-am omorât intenționat. Numai Roger a fost de vină, a insistat să scăpăm de el, n-a vrut să se însoare cu mine, l-am omorât, copilașul meu drag, unic, special…

– Ah, oprește-te, Priscilla! Astăzi ar avea douăzeci de ani și ar fi consumator de droguri, pacostea vieții tale. Eu nu mi-am dorit niciodată copii și nu prea înțeleg dorința altora de a-i avea.

– Un băiat de douăzeci de ani – un om în toată firea… un om pe care să-l iubesc și care să aibă grijă de mine… Vai, Bradley, nici nu știi cât am tânjit după copilul ăla zi și noapte. Totul ar fi fost altfel pentru mine și Roger. Cred că Roger a început să mă urască atunci când a aflat că nu mai pot avea copii. Și, de fapt, a fost numai vina lui. El l-a găsit pe doctorul ăla mizerabil. Ah, ce nedrept, ce nedrept…

– Sigur că e nedrept. Viața e nedreaptă. Termină cu văicăreala și întoarce-te în realitate. Nu poți rămâne aici. Eu nu pot să te întrețin. Și, oricum, eu plec.

– O să-mi iau o slujbă.

– Priscilla, fii realistă, cine te angajează pe tine?

– Asta va trebui să fac.

– Ești o femeie de peste cincizeci de ani fără școală și fără alte deprinderi. Nu te angajează nimeni.

– Ești așa de dur…

Telefonul sună iar.

Glasul unsuros, umil al ui Francis Marloe.

– Bună, Brad, iartă-mă, te rog, m-am gândit să te sun și să te-ntreb ce face Priscilla.

– E bine.

– Grozav! Știi, Brad, m-am gândit să-ți spun că psihologul de la spital zice că n-ar fi bine să o lași singură.

– Mi-a spus Rachel ieri.

– Și, uite ce e, Brad, în legătură cu Christian…

Am trântit telefonul.

– Știi ceva, zise Priscilla când m-am întors în dormitor, mama s-ar fi despărțit de tata dacă și-ar fi putut permite, mi-a spus asta când era pe moarte.

– Nu vreau să știu așa ceva.

– Tu și tata mă făceați să mă simt atât de umilită și de stânjenită pe-atunci, vă purtați cu atâta cruzime cu mine și cu mama, mama a fost atât de nefericită…

– Trebuie fie să te întorci la Roger, fie să faci cu el un aranjament financiar. Fără nici o legătură cu mine. Trebuie să iei lucrurile în piept.

– Te rog, Bradley, du-te și stai de vorbă cu Roger…

– Nu, nu mă duc…

– Ah, Doamne, măcar să-mi fi luat bijuteriile, înseamnă atât de mult pentru mine, am făcut economii ca să le cumpăr, și capa de nurcă. Și am pe masa de toaletă două păhărețe de argint și o cutiuță de malahit.

– Nu fi copil, Priscilla. Poți să le iei mai târziu.

– Nu, nu pot. Probabil Roger le-a vândut deja, de ciudă. Singura mea mângâiere era să cumpăr lucruri. Când îmi luam câte un lucrușor drăguț, mă mai înveseleam un pic și reușeam să fac economii din cheltuielile casei și asta mă mai înveselea un pic. Am un colier cu paiete și unul cu cristale și lapislazuli care a fost chiar scump și…

– De ce n-a dat Roger telefon? Probabil știe că ești aici.

– E prea mândru și se simte jignit. Știi, într-un fel chiar mi-e milă de Roger, a fost atât de amărât, ori țipa la mine, ori nu spunea nimic, în sufletul lui trebuie să fie foarte nefericit, complet distrus și zdruncinat la cap. Uneori am avut senzația că o s-o ia razna. Cum poate un om să trăiască așa, fiind tot timpul rău, fără să-i pese de nimic? Nu mă mai lăsa să-i gătesc, nu mă mai lăsa să intru în camera lui și știu că nu-și mai făcea patul și hainele lui erau împuțite și miroseau urât și uneori nici nu se mai bărbierea, m-am gândit că o să-și piardă slujba. Poate s-a și întâmplat asta și n-a avut curaj să-mi spună. Iar acum cred că e și mai rău. Eu țineam casa destul de curată, deși era greu când vedeam clar că lui nu-i pasă. Iar acum e singur în cocina aia mizerabilă, nu mănâncă, nu dă doi bani pe…

– Credeam că are o mulțime de femei în jurul lui.

– Ei, or fi fost femei, dar ce femei oribile, ce ticăloase, nu voiau decât să-i ia banii și să se-mbete, așa cum trăia Roger înainte să mă mărit cu el, ce lume goală și materialistă… Ah, mi-e milă de el, a clădit un iad în jurul lui și acum e prins la mijloc și trece printr-o criză și casa e plină de vase nespălate…

– Păi, atunci, du-te acasă și spală-le!

– Te rog, Bradley, nu vrei să te duci la Bristol…?

– După câte-nțeleg, de-abia aștepti să te întorci la el…

– Te rog, nu vrei să te duci să-mi iei bijuteriile? Îți dau eu cheia.

– Ei, termină odată cu bijuteriile alea! N-au pățit nimic. Oricum sunt ale tale în mod legal. Bijuteriile îi aparțin soției.

– Legea nu face doi bani. Ah, mi le doresc atât de mult, sunt singurele lucruri pe care le am, nu mai am nimic, nu mai am nimic pe lume, simt că mă cheamă… Și bibelourile mele, și amfora cu dungi…

– Priscilla, draga mea, nu mai bate câmpii.

– Te rog, Bradley, te rog mult, du-te la Bristol. Poate n-a avut timp să le vândă, poate nu s-a gândit la asta. Și poate că-și închipuie că o să mă întorc. Toate sunt încă la locurile lor. Am să-ți dau cheia casei și poți să intri când el e la serviciu și să iei obiectele alea, o să fie foarte ușor și o să văd totul altfel și pe urmă o să fac tot ce vrei, și o să văd totul altfel.

Aici a început să sune soneria de la intrare. M-am ridicat. Eram mișcat în chip prostesc. Am mângâiat-o cu un gest imprecis pe Priscilla, am ieșit din cameră și am închis ușa; m-am dus la ușa de la intrare în apartament și am deschis-o.

În fața ușii stătea Arnold Baffin. Am intrat în salon încet ca niște dansatori.

Când Arnold trăia o emoție de orice fel, chipul lui prindea o culoare roz uniform, de parcă ar fi fost în bătaia unei lumini roz. Așa arăta acum, ochii spălăciți în spatele ochelarilor trădau o stare de încordare. M-a bătut ușurel pe umăr sau m-a atins iute, cum fac cei care joacă „leapșa“.

– Ce face?

– Mult mai bine. Și tu și Rachel ați fost foarte drăguți.

– Rachel a fost. Nu-i așa că nu ești supărat pe mine, Bradley…?

– De ce să fiu supărat?

– Ei, știi tu… ți-au spus ceilalți… pentru că am plecat cu Christian.

– Nu vreau să aud nimic despre doamna Evandale, am zis.

– O, Doamne, chiar te-ai supărat.

– NU m-am supărat… doar că… nu vreau să știu…

– N-am avut nici o intenție, pur și simplu s-a întâmplat.

– E-n regulă! Asta e!

– Dar nu pot să mă fac că nu s-a întâmplat, nu? Trebuie să vorbim, Bradley… măcar să nu mă mai acuzi.. nu sunt un dobitoc… în fond, sunt scriitor, ce naiba! Știu cât este de complicat…

– Nu văd ce legătură are cu chestia asta faptul că ești scriitor și de ce îl aduci în discuție…

– Vreau doar să spun că înțeleg ce simți…

– Cred că nu înțelegi. Văd că ești agitat. Probabil că te-a amuzat grozav să fii în comitetul de primire a fostei mele soții. Firește că vrei să vorbești despre asta. Eu zic să nu o faci.

– Dar, Bradley, Christian e un fenomen.

– Nu mă interesează fenomenele.

– Dragul meu Bradley, trebuie să fii curios, chiar trebuie. În locul tău aș muri de curiozitate. Îmi închipui că e vorba de mândrie rănită și de…

– Nici nu se pune problema de mândrie rănită. *Eu* am lăsat-o.

– Mă rog, resentimente și alte chestii, știu că timpul nu vindecă. Asta e cea mai tâmpită idee. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, eu aș fi tare curios. Mi-aș dori să văd cum s-a schimbat, cum arată. Sigur că acum vorbește ca americanii…

– Nu vreau să știu.

– Nu mi-ai spus absolut nimic despre ea. Dacă stau să te-ascult…

– Arnold, întrucât ești un scriitor atât de grozav și atât de bun cunoscător al psihologiei umane, pricepe, te rog, că te afli pe un teren periculos. Dacă vrei să periclitezi prietenia noastră, dă-i înainte. Nu-ți pot interzice să faci cunoștință cu doamna Evandale. Dar nu-ți dau voie să-i pronunți numele în fața mea. Acesta ar putea fi sfârșitul prieteniei noastre și să știi că vorbesc serios.

– Prietenia noastră este o plantă rezistentă, Brad. Uite ce e, pur și simplu refuz să mă prefac că toate astea nu s-au întâmplat și cred că nici tu n-ar trebui să faci asta. Știu că există persoane care pot fi o adevărată pacoste unele pentru altele…

– Întocmai.

– Dar uneori, dacă privești adevărul în față, el poate deveni tolerabil. Ar trebui să privești adevărul în față, oricum n-ai altă cale, căci ea este aici și e ferm hotărâtă să te întâlnească, freamătă de nerăbdare, n-ai cum s-o eviți… Și să știi că este o persoană incredibil de drăguță.

– Cred că asta este cea mai mare tâmpenie pe care am auzit-o de la tine.

– Bun, știu ce vrei să spui. Dar întrucât ești într-o stare emoțională atât de intensă din cauza ei…

– Nu sunt.

– Hai, Bradley, fii sincer!

– Ai de gând să mă mai chinuiești mult? Puteam să-mi închipui că o să vii cu aerul ăsta de învingător…

– N-am sentimentul că aș fi un învingător. Unde vezi tu victoria?

– Te-ai întâlnit cu ea, ați discutat despre mine, găsești că este o persoană incredibil de drăguță.

– Nu țipa, Bradley, Eu doar…

Telefonul sună iar.

Mă duc și ridic receptorul.

– Brad, ia te uită! Ești chiar tu? Ghici cine-i la telefon!

Am pus jos receptorul așezându-l cu grijă în furcă.

M-am întors în salon și m-am așezat.

– Ea era.

– Te-ai albit de tot la față. Sper că n-ai de gând să leșini. Să-ți dau ceva? Te rog să mă ierți pentru că am vorbit prostește. E încă la telefon?

– Nu. Am pus receptorul jos.

Telefonul sună iar. Nu mă mișc.

– Lasă-mă să vorbesc eu cu ea, Bradley.

– Nu.

Ajung la telefon în clipa în care Arnold ridică receptorul. Îl trântesc din nou în furcă.

– Nu-ți dai seama, Bradley, că trebuie să rezolvi situația asta? N-ai cum să o eviți. Christian o să vină cu un taxi.

Telefonul sună iar. Ridic receptorul și îl țin puțin mai departe de ureche. Vocea lui Christian, chiar și cu accent american, e ușor de recunoscut. Anii dispar duși de vânt.

– Brad, te rog mult, ascultă-mă, Sunt în apartamentul nostru, înțelegi, în fosta noastră locuință. Ce-ar fi să vii și tu? Am niște whisky. Te rog, Brad, nu-mi trânti telefonul, nu fi rău. Vino să mă vezi. Îmi doresc atât de mult să te revăd. Rămân aici toată ziua, cu siguranță până la ora cinci.

Pun receptorul jos.

– Vrea să mă duc să mă vadă.

– Trebuie să te duci, trebuie să te duci, e destinul tău!

– Nu mă duc.

Telefonul sună din nou. Ridic receptorul din furcă și-l pun alături pe masă. Bolborosește de la distanță. Priscilla mă strigă cu glas ascuțit: „Bradley!“

– Nu te-atinge de ăla, i-am spus lui Arnold arătându-i telefonul.

Am intrat la Priscilla.

– Ăla de-acolo e Arnold Baffin?

Ședea pe marginea patului. Am constatat cu uimire că-și pusese fusta și bluza și că-și aplica pe nas o mizerie galben-rozalie.

– Da.

– Cred că o să ies ca să fac cunoștință cu el. Vreau să-i mulțumesc.

– Cum dorești. Uite ce e, Priscilla, o să lipsesc vreo două ore. Te descurci singură? Mă întorc la prânz, poate puțin mai târziu. O să-l rog pe Arnold să stea cu tine.

– Vii repede?

– Sigur că da.

Am fugit înapoi la Arnold.

– Poți să rămâi cu Priscilla? Doctorul a spus că n-ar fi bine să o lăsăm singură.

Asta nu i-a plăcut lui Arnold.

– Cred că da. Ai ceva de băut? Voiam să discut cu tine despre Rachel, mai exact despre scrisoarea aia nostimă pe care mi-ai scris-o. Unde pleci?

– Mă duc să mă văd cu Christian.

*

Căsătoria este o instituție bizară, așa cum am mai spus. Nu prea reușesc să pricep cum de este posibilă. Cei care se laudă că au o căsnicie fericită sunt de obicei, cred, oameni care se autoamăgesc dacă nu sunt pur și simplu niște mincinoși. Sufletul omenesc nu este construit pentru o apropiere de durată, iar rezultatul acestei alăturări forțate este adesea o singurătate năucitoare pentru care regulile jocului nu permit alinare. Nimic nu seamănă cu singurătatea inutilă a celor captivi în aceeași cușcă. Cei care nu trăiesc în cușcă își pot satisface, după propriul gust, nevoia de companie prin incursiuni mai mult sau mai puțin organizate în zona altor ființe omenești. Dar entitatea formată din doi cu greu poate lua legătura cu alții și, pe măsură ce anii trec, se poate considera norocoasă dacă reușește să comunice cu ea însăși. Să fie aceasta oare percepția acrită și plină de invidie a soțului care a eșuat? Acum mă refer, desigur, la căsniciile „reușite“ banale. Acolo unde entitatea de doi este un mecanism al urii reciproce, acolo domnește

iadul însuși. Am părăsit-o pe Christian înainte ca iadul nostru să atingă perfecțiunea. Mi-am dat seama foarte clar cum va arăta acesta.

Sigur că eram „îndrăgostit“ de Christian când m-am însurat cu ea și m-am considerat norocos că s-a măritat cu mine. Era o femeie drăguță și epatantă. Părinții ei aveau o afacere. Ea avea și ceva bani ai ei. Mama mea a fost impresionată, chiar puțin intimidată; la fel și Priscilla. Mai târziu, când mi-am închipuit că știu ceva mai multe despre „dragoste“, am înțeles că sentimentul meu față de Christian era „doar“ o atracție sexuală copleșitoare, plus o formă curioasă de obsesie. Era și cum aș fi cunoscut-o pe Christian ca ființă reală într-o viață anterioară și acum retrăiam, poate ca pe o pedeapsă, un model spiritual pervertit, sortit eșecului. (Presupun că există multe cupluri de genul ăsta.) Sau ca și cum ea ar fi murit de mult timp și s-ar fi întors la mine în chip de iubită-demon. O astfel de iubită-demon este totdeauna nemiloasă, oricât ar fi de bună în viața concretă. Uneori aveam senzația că îmi „amintesc“ bunătatea lui Christian, deși acum totul se transformase în ranchiună și demonism. Nu înseamnă că era de obicei, deși era uneori, de o cruzime ieșită din comun. Era din instinct omul care distrugea, fărâma, submina, umilea… Iar între mintea ei și a mea era o legătură ca între gemenii siamezi. Ne mișcam în cerc având capetele lipite.

Motivul pentru care, după ce am jurat că n-o să mă întâlnesc cu ea, m-am răzgândit și am dat fuga să o revăd a fost acesta. Mi-am dat seama brusc că am să mă chinuiesc întruna până ce am s-o văd și am să mă conving că ea nu mai are nici o putere asupra mea. O fi ea vrăjitoare, dar nu pentru mine la momentul acesta. Iar demersul a devenit în mod evident și mai necesar datorită faptului că Arnold, printr-un accident oribil, „se cunoscuse“ cu ea. Cred că felul în care a descris-o ca pe o „persoană incredibil de drăguță“, a avut asupra mea un efect cosmic. Așadar, Christian ieșise din mintea mea și se mișca liber? Arnold o percepuse cu un ochi proaspăt. De ce era lucrul ăsta o amenințare teribilă pentru mine? Ducându-mă să o văd voi putea „dilua“ forța întâlnirii dintre ea și Arnold. Dar la toate astea nu m-am gândit imediat. Am acționat din instinct, din dorința de a da piept cu tot ce poate fi mai rău.

Străduța din Notting Hill unde ne petrecurerăm ultima perioadă din existența noastră anterioară era mult mai bogată în vegetație decât atunci. Totdeauna o evitasem, firește. Acum constatam, pășind grăbit pe trotuar, că clădirile fuseseră vopsite în culori luminoase, albastru, galben, roz pal, că

aveau la uși ciocănele elegante, iar la ferestre decorațiuni din fier forjat, obloane false și jardiniene. Dădusem drumul taxiului la colț, căci nu voiam ca Christian să mă vadă înainte să o văd eu pe ea.

Reînvierea bruscă a trecutului îndepărtat te amețește, chiar și când el nu implică lucruri urâte. Parcă nu mai era aer pe stradă. Am alergat, am alergat. Christian a deschis ușa.

Cred că n-aș fi recunoscut-o imediat. Părea mai suplă și mai înaltă. Fusese o femeie plinuță, apetisantă, decorativă. Acum avea o înfățișare mai austeră, arăta cu siguranță mai bătrână, dar și mai elegantă, în rochia simplă din stofă bej, cu un lanț în talie. Părul ei, care fusese buclat, era acum întins, puțin ondulat, des, mai lung și vopsit, probabil, într-un castaniu roșcat. Avea fața mai osoasă, puțin ridată, trădând un ușor proces de uscare, nu neplăcut, ca la coaja de măr. Ochii căprui, lungi, apoși, nu îmbătrâniseră, nu erau încețoșați. Avea un aer competent și distins, ca de director la o firmă de produse cosmetice.

Expresia de pe chipul ei când a deschis ușa este greu de descris. A fost în primul rând emoționată, aproape gata să izbucnească într-un râs idiot, dar străduindu-se să pară calmă. Cred că totuși mă văzuse pe fereastră. Când am intrat chiar a început să râdă, într-o explozie de veselie stăpânită și a exclamat ceva, probabil „Doamne!“, iar eu mi-am simțit chipul turtit și schimonosit, ca sub o mască făcută dintr-un ciorap de nailon. Am intrat în salon unde era, slavă Domnului, întuneric. Salonul arăta aparent la fel cum arăta odinioară. Emoția intensă, ca o perdea de tifon, făcea ca locul să pară fără viață, poate chiar îl întuneca. La momentul respectiv nu le poți da acestor stări nume (ură? frică?), abia mai târziu te poți distanța și le poți eticheta. Am încremenit pentru o clipă. Apoi ea s-a apropiat de mine. M-am gândit, pe bună dreptate sau nu, că o să mă atingă, și m-am retras spre fereastră, în spatele unui fotoliu. Ea a râs, cu o tânguire dementă ca de pasăre. Chipul ei care râdea necontrolat mi-a părut a fi o mască antică grotescă. Acum chiar arăta bătrână.

Se întorsese cu spatele la mine și-și făcea de lucru printr-un dulap.

– Ei, Doamne, chiar îmi vine să râd. Vrei ceva de băut, Bradley? Whisky? Cred că ne-ar prinde bine. Sper că o să te porți frumos cu mine. Ce scrisoare îngrozitoare mi-ai scris.

– Care scrisoare?

– Era o scrisoare pentru mine în salonul tău. Mi-a dat-o Arnold. Hai, ia asta și nu mai tremura.

– Nu vreau, mulțumesc.

– Ei, Doamne, și eu tremur. Slavă Domnului că mi-a telefonat Arnold și mi-a spus că vii. Altminteri poate leșinam. Oare ne face plăcere să ne revedem?

Vocea ei avea în permanență un ușor accent american. Acum, când o vedeam mai bine printre petele estompate de cafeniu și albăstrui din odaie, mi-am dat seama cât se făcuse de frumoasă. Vitalitatea nervoasă îngrozitoare de altădată se modelase, prin eleganță matură, într-un aer de autoritate. Cum reușise o femeie fără educație să se transforme astfel într-un orășel din vestul Americii?

Odaia era aproape identică. Mă reprezenta și mă readucea la viață pe mine cel dintr-o etapă timpurie, cu un gust mai tineresc și încă neformat: mobilier din nuiele, perne brodate cu lână, litografii începețoșate, ceramică lucrată manual acoperită cu lac violet, perdele făcute de mână din țesătură de in stropită cu liliachiu, împletituri din pai pe podea. Un spațiu calm, destul de insipid. Creasem camera aceea cu ani și ani în urmă. Plânsesem în ea. Urlasem în ea.

– Relaxează-te, Brad! Doar te întâlnești cu un vechi prieten, nu? Erai tare tulburat când ai scris scrisoarea. N-ai nici un motiv să fii tulburat. Ce face Priscilla?

– Bine.

– Mama ta mai trăiește?

– Nu.

– Relaxează-te, omule! Uitasem ce lungan ești. Cred că ai mai slăbit. Ți s-a rărit părul, dar n-ai încărunțit, nu? Nu văd prea bine. Totdeauna ai semănat un pic cu Don Quijote. N-arăți rău. Mă gândeam că o să fii un bătrân chel și dărâmat. Eu cum arăt? Doamne, cât timp a trecut!

– Da.

– Hai, bea, asta o să-ți dezlege limba. Știi ce, mă bucur să te văd! De-abia așteptam asta când veneam încoace cu vaporul. Dar cred că acum mă bucur să văd totul, primesc un semnal de la întreaga lume, totul este frumos și strălucitor. Știi că am făcut un curs de budism zen? Cred că m-am luminat, totul este încântător! Credeam că bietul Evans n-o să mai ajungă nicicând la scena despărțirii, mă rugam în fiecare zi să moară, era un om bolnav. Acum

mă trezesc în fiecare dimineață și-mi aduc aminte că e adevărat și închid ochii din nou și mă simt ca-n rai. O atitudine nu prea creștinească, nu-i așa, dar asta-i firesc și la vârsta mea pot fi sinceră. Te-am șocat, sunt îngrozitoare? Da, cred că mă bucur să te văd, cred că e amuzant. Doamne, parcă-mi vine să râd și să tot râd, e cam ciudat, nu?

Stilul grosier era ceva nou, de origine transatlantică probabil, deși îmi imaginasem că acolo dusese o viață respectabilă. Felul în care își folosea trupul și ochii nu era nou, dar era mai conștient, ca și cum ar fi fost asimilat în caracterul amuzat și ironic al unei *persona* mai în vârstă și mai elegante. Femeia mai în vârstă cochetează cu o luciditate autocontrolată care poate face atacurile ei mai ucigătoare decât asalturile orbești ale unei femei tinere. Iar aici se afla o femeie pentru care a fi conștientă însemna a cocheta. „Atacul" ei de acum era greu de descris, era generalizat în întreaga ei ființă, dar emana un val de presiune constantă, generată de mișcările ușor unduitoare, de înclinarea capului, de ocheadele rapide, de tremurul buzelor. „A ademeni din priviri" ar fi o exprimare prea brutală pentru a reda asemenea ispite. Efectul semăna cu felul în care percepem un sportiv sau un dansator a cărui calitate este evidentă chiar și atunci când este în repaos total. Lansa prin atitudinea ei o invitație care era în același timp ironie, ba chiar autoironie desăvârșită. Când era tânără, în cochetăria ei se amestecau râsul fără rost și prostia involuntară. Toate astea dispăruseră. Acum își stăpânea pe deplin instrumentele. Poate datorită budismului zen.

Privind-o am simțit vechea teamă de o posibilă înțelegere greșită ce putea lua proporțiile unei invazii, unei acaparări a gândurilor mele. Am încercat să o privesc stăruitor, să mă detașez, să-mi găsesc tonul controlat care să fie dur și calm. Am rostit:

– Am venit să te văd pentru că m-am gândit că n-o să-mi dai pace până ce n-o să vin. Am vorbit foarte serios când ți-am scris scrisoarea. Nu eram „tulburat" când am scris-o, am făcut doar o afirmație. Nu-mi doresc și nu voi tolera nici un fel de reînnoire a relației noastre. Și acum că ți-ai satisfăcut curiozitatea, m-ai văzut și te-ai distrat, te rog să înțelegi că nu mai vreau să aud de tine. Îți spun asta ca să nu-ți închipui că ar fi „nostim" să te apuci să mă bați la cap. Ți-aș fi recunoscător dacă ai sta departe de mine și de prietenii mei, de asemenea.

– Ei, asta-i, Brad! Prietenii tăi nu sunt proprietatea ta. Ai devenit deja gelos?

Gluma ei mi-a readus în memorie trecutul, dibăcia ei încăpățânată în a-și păstra orice avantaj, în a avea ultimul cuvânt. Am simțit că-mi ard obrajii de mânie și de amărăciune. Nu trebuie să mă angajez într-o dispută cu această femeie. M-am hotărât să repet calm afirmația și să plec.

– Te rog, dă-mi pace. Nu-mi place de tine și nu vreau să te văd. De ce aș face asta? Faptul că ești în Londra îmi face rău. Fii bună și dă-mi pace cu desăvârșire de acum încolo.

– Să știi că și eu mă simt destul de rău. Sunt mișcată și impresionată. M-am gândit la tine când eram departe, Brad. Am încurcat lucrurile cam rău, nu crezi? Atâta ne-am călcat în picioare, încât într-un fel am distrus lumea. Am vorbit despre tine cu gurul meu. M-am gândit să-ți scriu…

– La revedere!

– Nu pleca, Brad, te rog. Aș vrea să vorbesc cu tine despre atât de multe lucruri, nu doar despre vremurile de altădată, ci și despre viață în general. În Londra ești singurul meu prieten, sunt atât de ruptă de tot. Să știi că am cumpărat apartamentul de deasupra, acum toată casa e proprietatea mea. Evans a considerat că e o bună investiție. Bietul Evans, Dumnezeu să-l odihnească, era un american veritabil, veșnic pus pe căpătuială, deși era priceput la afaceri. M-am distrat completându-mi educația, altfel aș fi murit de plictiseală. Ții minte cum ne făceam planuri să cumpărăm apartamentul de sus? Săptămâna viitoare vin meșterii. Mă gândeam că poate mă ajuți să iau unele hotărâri. Nu pleca, Brad, vorbește-mi despre tine. Câte cărți ai publicat?

– Trei.

– Doar trei? Nu zău, credeam că ai ajuns scriitor de-adevăratelea.

– Sunt scriitor de-adevăratelea.

– La Clubul Scriitoarelor a venit un tip din Anglia, l-am întrebat, dar nu auzise de tine. Am scris și eu câte ceva, am scris niște povestiri. Tot mai lucrezi la serviciul de taxe?

– Tocmai m-am pensionat.

– Dar n-ai încă șaizeci și cinci de ani, nu-i așa? Mă lasă memoria. Câți ani ai, Brad?

– Cincizeci și opt. Am ieșit la pensie ca să scriu.

– M-apucă groaza când mă gândesc ce vârstă am. Trebuia să pleci de acolo de mult. Ai muncit o viață pentru serviciul ăla de taxe, nu? Tu trebuia să fii un hoinar, un veritabil Don Quijote, asta ți-ar fi furnizat subiecte. Păsările

nu cântă în colivii. Slavă Domnului, eu am scăpat din colivia mea. Sunt așa de fericită că simt că o iau razna. De când a murit bătrânul Evans, bietul de el, nu mă pot opri din râs. Știi că ținea de Biserica Scientologică? Cu toate astea, când s-a îmbolnăvit, a strigat după doctor, l-a cuprins panica de-a binelea. S-au făcut rugăciuni pentru el și, când au venit ai lui să-l vadă, a ascuns medicamentele. E foarte răspândită Biserica Scientologică, cred că și eu aparțin oarecum de ea. Știi ceva despre asta?

– Nu.

– Bietul, bătrânul Evans. Avea un fel de bunătate, un fel de blândețe, dar era ucigător de plicticos, aproape că m-a omorât. Tu măcar nu erai niciodată plicticos. Știi că sunt o femeie bogată acum, chiar foarte bogată, de-a dreptul bogată? Ah, Bradley, ce bine că pot să-ți spun toate astea, ce bine! Mă așteaptă o viață nouă, Bradley. O să aud trompetele sunând în viața mea.

– *La revedere*.

– O să fiu fericită și o să-i fac și pe alții fericiți. CARĂ-TE!

Ultima poruncă, mi-am dat seama aproape instantaneu, nu mi se adresa mie, ci cuiva din spatele meu aflat afară, la fereastra care dădea spre trotuar. M-am întors pe jumătate și l-am văzut pe Francis Marloe afară. Se aplecase în față ca să privească pe fereastră, cu sprâncenele ridicate și un zâmbet tâmp, umil întipărit pe față. Când m-a văzut, și-a împreunat mâinile ca pentru rugăciune.

Christian a făcut cu mâna un gest scurt ca să-l alunge, după care s-a strâmbat ca și cum ar fi mârâit. Francis și-a depărtat mâinile cu eleganță, cu palmele desfăcute, și apoi s-a aplecat și mai mult în față și și-a lipit nasul și obrazul de geam.

– Vino sus. Repede.

Am urcat în urma ei scările înguste până în dormitorul din față. Camera se schimbase. În contrast cu covorul roz intens, totul era negru și strălucitor și modern. Christian a deschis larg fereastra. Ceva a zburat prin aer și a aterizat zăngănind pe asfalt. M-am apropiat și am văzut o trusă de voiaj în dungi. Din ea s-au rostogolit un aparat de ras electric și o periuță de dinți. Francis s-a repezit să le culeagă de pe jos, apoi a rămas, conștient de faptul că arată jalnic, cu ochii mici privind în sus, cu gura mică strânsă într-un zâmbet umil.

– Și ciocolata ta cu lapte. Nu, nu ți-o dau, i-o dau lui Brad. Nu-i așa că încă îți place ciocolata cu lapte, Brad? Uite, îi dau ciocolata ta cu lapte lui Brad.

Mi-a vârât pachetul în mână. L-am pus pe pat. Nu, nu sunt rea, numai că se ține de capul meu întruna de când am venit, își închipuie că o să joc rol de mamă și o să-l întrețin! Ei, Doamne, e un adevărat asistat social, exact așa cum ne văd americanii pe noi, englezii. Uită-te la el, ce bufon! I-am dat bani, dar vrea să se mute și să se instaleze aici. A intrat pe fereastra de la bucătărie când eram plecată și, când m-am întors, l-am găsit în pat! A, ia te uită cine a venit!

Jos apăruse altă persoană, Arnold Baffin. Vorbea cu Francis.

– Bună, Arnold!

Arnold a privit în sus și i-a făcut semn cu mâna și a pornit spre ușa din față. Christian a coborât iute scările, în țăcănit de tocuri, și am auzit ușa deschizându-se. Râsete.

Francis încă stătea lângă rigolă, ținând în mână aparatul de ras și periuța de dinți. S-a uitat spre ușă, apoi în sus spre mine. Și-a desfăcut brațele, le-a lăsat apoi în jos într-un gest de prefăcută disperare. Am aruncat pe fereastră pachetul cu ciocolată cu lapte. N-am mai stat să văd cum îl ia de jos. Am coborât încet scările. Arnold și Christian stăteau de vorbă în ușa salonului.

– Ai lăsat-o singură pe Priscilla, i-am spus lui Arnold.

– Îmi pare rău, Bradley, Priscilla m-a atacat, a zis Arnold.

– Te-a atacat?

– Îi povesteam despre tine, Christian. Bradley, tu nu i-ai spus că s-a întors Christian, asta a deranjat-o grozav. În fine, îi povesteam despre tine, nu te uita așa la mine, îi spuneam doar lucruri frumoase, când deodată a apucat-o un soi de criză și s-a repezit la mine și m-a luat de gât…

Christian a izbucnit într-un hohot de râs dezlănțuit.

– Poate că ar fi trebuit s-o opresc cumva, dar totul a fost… cum să zic, nu vreau să intru în amănunte lipsite de delicatețe… tocmai mă gândeam că ar fi mai bine pentru amândoi s-o iau din loc, când a apărut Rachel. Nu știa că sunt acolo, te căuta pe tine, Bradley. Așa că am dispărut și am lăsat-o pe Rachel cu copilul în brațe. Vezi tu, Priscilla m-a luat de gât atât de strâns că nu puteam nici să vorbesc… Poate că n-a fost deloc frumos din partea mea… Îmi pare teribil de rău, Bradley… Tu ce-ai fi făcut în locul meu, *mutatis mutandis*…?

– Ce nostim ești! exclamă Christian. Te-ai tulburat rău! Nu cred deloc că lucrurile au stat chiar așa! Și ce i-ai zis despre mine, că nu mă cunoști deloc! Nu-i așa, Brad? Știi ceva, Brad, omul ăsta mă face să râd.

– Și tu mă faci pe mine să râd! zise Arnold.

Au început amândoi să râdă. Starea de încordare și amuzament pe care Christian și-o stăpânise pe durata discuției noastre a răbufnit necontrolat. Sprijinită de ușă, râdea, se văita, se sufoca, iar lacrimile îi curgeau din ochi. Râdea și Arnold, nestăpânit, cu brațele atârnându-i pe lângă corp, cu capul lăsat pe spate, cu gura larg deschisă, cu ochii închiși. Se clătinau. Hohoteau.

Am trecut pe lângă ei și am ieșit pe ușă, am pornit repede pe stradă. Francis Marloe a venit în fugă după mine.

– Ascultă, Brad, pot să discut cu tine un minut?

L-am ignorat și a rămas în urmă. Când am ajuns în colțul străzii a strigat după mine:

– Mulțumesc pentru ciocolată, Brad!

Următorul lucru a fost că mă aflam la Bristol.

Văicăreala nesfârșită a Priscillei după bijuteriile ei mi-a învins în cele din urmă rezistența. Plin de presimțiri rele și oarecum dezgustat de misiunea mea, consimțisem să mă duc la Bristol, să intru în casă când Roger era la bancă și să iau mult râvnitele zorzoane. Priscilla îmi făcuse o lungă listă de obiecte, incluzând și câteva piese mai mari și multe haine, pe care dorea să i le recuperez. Scurtasem considerabil lista. Nu eram deloc sigur de legalitatea demersului. Presupuneam că se poate afirma că hainele unei soții fugare sunt proprietatea ei. Îi spusesem Priscillei că bijuteriile sunt ale ei, dar nici de asta nu eram sigur. Firește că nu aveam intenția de a lua vreun obiect mai mare din gospodărie. Așa stând lucrurile, mă angajasem să-i aduc, pe lângă bijuterii și capa de nurcă, alte câteva obiecte, și anume: o fustă și o haină, o rochie de seară, trei pulovere de lână, două bluze, două perechi de pantofi, ceva lenjerie, o amforă de porțelan cu dungi albe și albastre, o statuetă de marmură înfățișând o zeiță greacă, două păhăruțe de argint, o cutiuță de malahit, o cutie florentină pictată conținând accesorii de cusut, o miniatură emailată cu o fată la cules de mere, un ceainic din porțelan de Wedgewood.

Pentru Priscilla fusese o mare ușurare faptul că acceptasem să mă duc să-i aduc aceste obiecte cărora ea le atribuia o semnificație magică. Conveniserăm că, după ce o să le iau, o să-i transmitem lui Roger o solicitare oficială de a face pachet și a expedia restul hainelor ei. Priscilla nu-și închipuia că Roger le va sechestra, după ce bijuteriile vor fi salvate. Spunea întruna că, de ciudă, Roger i-ar putea vinde „prețioasele obiecte“ și,

gândindu-mă bine, am simțit că acest lucru s-ar putea întâmpla. Sperasem că, ținând cont de toate aspectele, oferta mea cu adevărat plină de bunăvoință de a desfășura o operațiune de recuperare o va înveseli pe Priscilla. Dar, după ce acest motiv de neliniște a fost îndepărtat, a început din nou un șir nesfârșit de remușcări și de regrete legate de copilul pierdut, de vârsta ei, de felul cum arată, de indiferența soțului ei, de viața ei inutilă și distrusă. Remușcările necontrolate, lipsite de conștiință sau de judecată, n-au nimic atrăgător. Mi-era rușine cu sora mea în această perioadă și cu mare plăcere aș fi ținut-o ascunsă. Totuși cineva trebuia să stea cu ea și Rachel, care auzise o bună parte din aceste văicăreli cu o zi înainte, a fost de acord, dintr-un simț al datoriei, dar fără entuziasm, să stea cu Priscilla pe durata călătoriei mele la Bristol, cu condiția să mă întorc cât pot de repede în aceeași zi.

Telefonul a sunat în casa goală. Era după-amiază, la o oră când oamenii sunt la lucru. Mă uitam în oglinda din cabina telefonică, la fața mea bine rasă și mă gândeam la Christian. Ce gânduri aveam voi explica mai târziu. Auzeam încă râsul acela demonic. Peste câteva minute, agitat și nefericit și simțindu-mă ca un hoț, băgam cheia în broască și împingeam încet ușa. Luasem cu mine două valize mari pe care le-am pus jos în vestibul. De îndată ce am trecut pragul, am sesizat ceva neașteptat, dar nu am identificat imediat ce este. Apoi mi-am dat seama că era un miros puternic de lac de mobilă proaspăt.

Priscilla insistase atât de mult pe starea deplorabilă a casei. Nimeni nu mai făcuse paturile de câteva săptămâni. Ea renunțase să mai spele vasele. Roger își găsise o adevărată satisfacție primitivă în a spori dezordinea din casă și a o învinui pe ea pentru asta. Roger spărgea vasele în mod intenționat. Priscilla nu făcea curat după aceea. Roger găsise o farfurie cu mâncare mucegăită. O trântise de pământ în fața Priscillei. Totul rămăsese acolo, cioburile și mizeria întinse pe covor. Priscilla trecuse pe lângă ele făcându-se că nu le vede. Dar scena care mi s-a înfățișat după ce am trecut pragul era atât de diferită, încât am crezut că am greșit casa. Aici domnea o atmosferă de ordine și curățenie. Lemnăria albă lucea, covorul de Wilton sclipea. Erau chiar și flori pe scrinul de stejar, bujori albi și roșii într-o cană mare de bronz. Scrinul fusese lustruit. Cana fusese lustruită.

La etaj, aceeași ordine și curățenie, lucru destul de ciudat. Paturile fuseseră făcute cu o precizie ca de spital. Nu se vedea nici un fir de praf. Un ceas

ticăia încetișor. Locul avea ceva misterios, precum vasul *Marie Celeste*. M-am uitat afară în grădină la pajiștea mătăsoasă și la irișii înfloriți. Soarele strălucea intens, fără prea multă căldură. Roger tunsese probabil iarba după plecarea Priscillei. M-am dus la sertarul de jos al scrinului unde Priscilla îmi spusese că își ține caseta cu bijuterii. Am tras sertarul, dar acolo erau doar haine. Am răscolit, am căutat și în celelalte sertare și în baie. Am deschis șifonierul. Nici urmă de casetă sau de capă de nurcă. Nici pe masa de toaletă n-am văzut păhărelele de argint sau cutia de malahit care ar fi trebuit să fie acolo. Asta m-a necăjit tare și am trecut repede și prin celelalte camere. Una dintre camere era pur și simplu plină de hainele Priscillei, aruncate pe pat, pe scaune, pe podea, o grămadă colorată, veselă, bizară. Făcând turul camerelor, am văzut amfora de porțelan cu dungi albe și albastre, care era considerabil mai mare decât sugerase Priscilla, și am luat-o. Cum stăteam nedumerit pe palier, ținând amfora în mână, am auzit jos un zgomot și o voce care a zis: „Bună, eu sunt".

Am coborât încet scările. Roger stătea în vestibul. Când m-a văzut, a rămas cu gura căscată și sprâncenele ridicate. Avea un aer sănătos și distins, purta o scurtă sport gri bine croită. Părul castaniu încărunțit era pieptănat spre spate într-o calotă îngrijită. Am așezat cu atenție amfora pe scrin lângă cana de bronz cu bujori.

– Am venit să iau bijuteriile și lucrurile Priscillei.

– E și Priscilla cu tine?

– Nu.

– Se mai întoarce?

– Nu.

– Slavă Domnului! Vino încoace. Să-ți pun ceva de băut.

Glasul lui Roger era afectat și plin, cam tare, o imitație de glas de academician, un glas de relații publice, un glas de ticălos care ține un discurs. Am intrat în „salon" (un glas de șopârlă de salon). Și aici totul era în ordine, erau flori. Soarele strălucea.

– Vreau bijuteriile surorii mele.

– Nu vrei să bei? Te superi dacă eu beau?

– Vreau bijuteriile surorii mele.

– Îmi pare teribil de rău, dar nu sunt sigur că pot să te las să le iei. Vezi tu, nu știu cât sunt de valoroase, și până ce…

– Și capa de nurcă.

– La fel.

– Unde sunt?

– În altă parte. Uite ce e, Brad, cred că nu e cazul să ne certăm.

– Vreau bijuteriile și capa și amfora pe care am luat-o și miniatura emailată cu…

– Ei, Doamne! Tu știi că Priscilla are o problemă de sănătate mintală?

– Dacă chiar are, tu ai adus-o în starea asta.

– Te rog! Eu n-o mai pot ajuta pe Priscilla. Dacă aș putea, aș face-o. Sincer să fiu, viața mea a fost un iad. Până la urmă a șters-o.

– Tu ai alungat-o.

Am zărit statueta de marmură a Priscillei pe polița căminului. Semăna cu Afrodita. M-a cuprins o milă dureroasă pentru sora mea. Își dorea să aibă în jur micile ei nimicuri care i-ar putea aduce mângâiere. Altceva nu-i mai rămăsese.

– Viața în aceeași casă cu o femeie isterică și nu tocmai tânără nu e o plăcere. M-am străduit. A devenit violentă. Nu mai făcea curat, casa ajunsese un dezastru.

– Nu vreau să stau de vorbă cu tine. Vreau lucrurile ei.

– Tot ceea ce era de valoare se găsește la bancă. M-am gândit că Priscilla ar putea da iama prin casă. Poate să-și ia hainele, dar, pentru numele lui Dumnezeu, n-o încuraja să vină personal să le ia. Chiar m-aș bucura să scap de ele din casă. Dar pe toate celelalte le consider *sub judice*.

– Bijuteriile sunt proprietatea ei.

– Nu, nu sunt. Și le-a cumpărat zgârcindu-se la cheltuielile casei. Am răbdat de foame pentru bijuteriile alea. Nici nu m-a consultat. Dar, pe cuvântul meu, acum o să le consider o investiție, investiția mea. Și mizeria aia de capă. Haide, nu începe să țipi, o să fiu corect cu Priscilla, o să-i stabilesc o alocație, dar n-am deloc chef să-i dau cadouri scumpe. Trebuie să mă lămuresc cum stau cu finanțele. Nu se poate să ia ea tot ce este valoros. A plecat de bunăvoie. Trebuie să suporte consecințele.

M-a cuprins furia și un sentiment de umilință incoerentă.

– Tu ai gonit-o în mod deliberat. Spune că ai încercat să o otrăvești…

– Doar i-am pus mai multă sare și muștar în mâncare. Probabil că avea un gust oribil. Am stat și m-am uitat la ea cum încerca să o mănânce. Mici scene din iad. Nici nu-ți închipui. Văd că ai venit cu două geamantane. O să-ți aduc niște haine de-ale ei.

– Ai scos toți banii din contul comun…

– Păi, erau banii mei, nu? Era singura sursă de venit. Ea retrăgea de acolo întruna fără să-mi spună și-și cumpăra haine. Era înnebunită să-și cumpere haine. La etaj este o cameră plină de lucruri nepurtate. Pur și simplu mi-a irosit banii. Hai să nu ne certăm, te rog. Tu ești bărbat și înțelegi, n-o să te apuci acum să țipi. Priscilla e o femeie nebună, dezamăgită și crudă ca un demon. Amândoi ne-am dorit un copil. M-a păcălit ca să mă facă să mă însor cu ea. M-am însurat cu ea pentru că îmi doream un copil.

– Ce tot spui? Tu ai insistat să facă avort.

– Ea a vrut să facă avortul. Eu nu prea știam ce vreau. Până la urmă, după ce am pierdut copilul, m-am simțit îngrozitor. Apoi Priscilla mi-a zis că e gravidă din nou. Asta a fost ideea mamei tale. Nu era adevărat. M-am căsătorit cu ea pentru că n-am putut suporta gândul de a mai pierde un copil. Și, de fapt, nici vorbă de copil.

– Ah, Doamne!

M-am îndreptat spre șemineu și am luat de pe poliță statueta de marmură.

– Pune-o la loc, te rog, a zis Roger. Aici nu este magazin de antichități.

Când am pus-o la loc s-au auzit pași în vestibul și o tânără frumoasă a intrat pe ușă. Purta o vestă mov din doc, pantaloni albi, ținuta lejeră a unei fete pe un iaht, avea părul castaniu-închis lucios. Chipul ei strălucea dintr-un motiv mai intens și mai tainic decât o bună stare de sănătate și vremea frumoasă. Părea să aibă vreo douăzeci de ani. Avea în mână o sacoșă de cumpărături pe care a pus-o jos în dreptul ușii.

Am fost complet năucit. Să fi existat totuși un copil, până la urmă? Acesta să fie oare?

Roger a sărit în picioare și s-a dus iute spre ea, cu fața relaxată și radioasă, cu ochii parcă mai mari, mai luminoși, mai depărtați. A sărutat-o pe gură, a ținut-o în brațe o clipă, uitându-se la ea mirat, zâmbind. A exclamat „Ah!“ plin de uimire și satisfacție, apoi s-a întors spre mine.

– Ea este Marigold. E iubita mea.

– Nu ți-a trebuit mult să-și găsești una.

– Iubito, el este fratele Priscillei. Ar fi bine să-i spunem, nu crezi?

– Sigur că da, dragul meu, rosti fata grav, dându-și pe spate părul răvășit și aplecându-se spre Roger. Trebuie să-i spunem tot.

Avea un ușor accent din zona de vest a țării și acum vedeam că are peste douăzeci de ani.

– Marigold și cu mine suntem împreună de câțiva ani. Marigold a fost secretara mea. De ani buni ducem o viață pe jumătate împreună. Priscilla n-a știut niciodată.

– N-am vrut să o rănim, rosti Marigold. Am purtat doar noi povara. A fost greu de ales calea cea mai bună. A fost o perioadă grozav de dificilă.

– Acum s-a sfârșit, zise Roger. Slavă Domnului că s-a sfârșit.

Cei doi se țineau de mână.

M-a cuprins ura și groaza în fața acestui tablou al fericirii ca de camee. Ignorând-o pe fată, i-am spus lui Roger:

– Văd că traiul alături de o fată care ar putea să-ți fie fiică e mai amuzant decât respectarea jurămintelor matrimoniale față de o femeie între două vârste.

– Am treizeci de ani, zise Marigold. Eu și Roger ne iubim.

– „La bine și la greu, când vom fi sănătoși și când vom fi bolnavi.“ Exact atunci când avea mai mare nevoie de ajutor, ai gonit-o pe sora mea din casă.

– Ba nu!

– Ba da!

– Marigold este gravidă, spuse Roger.

– Cum poți să-mi spui așa ceva cu aerul ăsta de satisfacție josnică? Te aștepți să fiu încântat că ai conceput încă un bastard? Ești chiar atât de mândru de faptul că ți-ai înșelat nevasta? Pentru mine sunteți doi indivizi malefici, un om bătrân și o fată tânără, măcar de v-ați da seama cât de rău, cât de jalnic arătați când vă pipăiți și faceți un spectacol vulgar din mulțumirea pe care v-o dă faptul că v-ați descotorosit de sora mea… Arătați ca doi ucigași…

S-au depărtat unul de altul. Marigold s-a așezat, uitându-se în sus spre iubitul ei cu o privire uimită, radioasă.

– N-am făcut-o intenționat, spuse Roger. Așa s-a întâmplat. Suntem fericiți, n-avem încotro. Cel puțin acum ne purtăm corect, am terminat cu minciunile. Vrem să-i spui Priscillei totul, să-i explici. Doamne, ce ușurare ar fi! Nu-i așa, iubito?

– Nu ne-a făcut nici o plăcere să mințim, chiar deloc, nu-i așa, iubitule? spuse Marigold. De ani de zile trăim în minciună.

– Marigold avea un mic apartament… mă duceam acolo să o văd… era o situație oribilă…

– Acum totul s-a terminat și… ah, ce bine că putem spune adevărul… Ne era tare milă de biata Priscilla…

– Dacă v-ați vedea, dacă ați putea vedea cum arătați… Și acum fii bun și dă-mi bijuteriile Priscillei…

– Îmi pare rău, ți-am explicat, zise Roger.

– Vrea bijuteriile, capa, statueta, amfora cu dungi, miniatura emailată…

– Eu am cumpărat statueta. Aici rămâne. Întâmplător miniatura emailată chiar mi-a plăcut. Lucrurile astea nu sunt doar *ale ei*. Nu-nțelegi că nu putem începe să împărțim lucrurile? Aici e vorba de bani. Și-a luat tălpășița și le-a lăsat, acum poate să aștepte! Totuși poți să-i iei hainele. Poți să bagi multe în geamantanele cu care ai venit.

– Să le strâng? întrebă Marigold și ieși în fugă din cameră.

– Ai să-i spui totul Priscillei, da? zise Roger. Asta o să-mi ia o piatră de pe inimă. Sunt așa de laș. Am tot amânat să-i spun adevărul.

– Când iubita ta a rămas gravidă, ți-ai alungat nevasta în mod deliberat.

– N-a fost nimic premeditat. Viața noastră era un haos, am fost tare nefericiți. Am tot așteptat…

– Sperând să moară Priscilla, probabil. Mă mir că n-ai omorât-o.

– Trebuia să avem copilul, zise Roger. Copilul ăsta este important și o să fiu cât se poate de corect față de el. Cred că are unele drepturi. Trebuia să avem parte de fericire în cele din urmă, de fericire deplină și adevărată. Vreau să mă căsătoresc cu Marigold. Priscilla n-a fost niciodată fericită cu mine.

– Te-ai întrebat ce-o să se întâmple cu Priscilla și cum o să fie viața ei? I-ai acaparat viața și acum o arunci cât colo.

– Și ea mi-a acaparat viața. Mi-a luat din viață ani și ani în care aș fi putut fi fericit și aș fi trăit fără să mă ascund.

– Ei, du-te la dracu'! am spus.

Am ieșit în vestibul unde Marigold stătea în genunchi în mijlocul unui ocean de mătăsuri și stofe și lenjerie roz. Cea mai mare parte din ele păreau complet noi.

– Unde-i capa?

– Ți-am explicat, Brad.

– Să-ți fie rușine! am spus. Uitați-vă la voi doi. Oameni fără inimă! Să vă fie rușine!

M-au privit cu tristețe, cu îngrijorare, s-au privit cu regret. N-aveam cum să-i ating. Parcă fericirea îi transformase în sfinți. Îmi venea să-i zgârii și să-i

sfâșii. Dar erau invulnerabili în fericirea lor.

– Nu stau până pui tu astea în valize, am spus. Nu puteam suporta să o văd pe fată desfăcând lucrurile Priscillei și împăturindu-le cu grijă. Poți să le trimiți pe adresa mea.

– Da, sigur, așa o să facem, nu, iubitule? zise Marigold. E un cufăr sus…

– Ai să-i spui, da? întrebă Roger. Vorbește-i cât poți tu de blând. Dar cât se poate de clar. Poți să-i spui că Marigold e gravidă. Nu mai există cale de întoarcere.

– Ai avut tu grijă de asta.

– Trebuie să-i trimitem ceva acum, spuse Marigold, tot stând în genunchi, cu chipul radiind de bunătate, blândețe și fericire adevărată. Ce spui, iubitule, n-ar fi bine să-i trimitem statueta…?

– Nu. Îmi place statueta aia.

– Atunci poate amfora cu dungi, parcă și-a dorit-o pe asta.

– Casa asta este și a mea, zise Roger. Eu am făcut-o. Obiectele astea au locul lor.

– Hai, iubitule, dă-i Priscillei amfora. Fă-o pentru mine!

– Ei, bine, fie… Ce suflet bun are prostuța asta mică!

– Am s-o împachetez bine.

– Să nu crezi că sunt diavolul în persoană, amice Bradley. Sigur că nu sunt un sfânt, sunt un om obișnuit. Ar fi greu să găsești altul mai banal decât mine. Trebuie să înțelegi că am trecut printr-o perioadă foarte grea. Să trăiești două vieți e un adevărat iad, iar Priscilla s-a purtat îngrozitor cu mine atât de mult timp, pur și simplu mă ura, nu mi-a mai spus o vorbă bună sau blândă de ani de zile…

Marigold s-a întors cu un pachet voluminos. L-am luat și am deschis ușa de la intrare. Lumea de afară mi s-a părut orbitoare, de parcă aș fi ieșit din beznă. Am trecut pragul și m-am uitat din nou la cei doi. Se legănau în același ritm, mână în mână, umăr lângă umăr. Nu-și puteau stăpâni zâmbetele radioase. Mi-a venit să scuip pe prag, dar mi se uscase gura.

Mă aflam într-un bar, beam un sherry auriu slab și priveam coșul unui vapor, roșu, alb și negru, profilat pe cerul încețoșat de un albastru intens. Coșul era acolo, foarte prezent, plin de culoare și de viață. Cerul uriaș, infinit, dement, strat peste strat de granule estompate de albastru pur.

Ceva mai târziu oamenii împușcau porumbei, iar coșul vaporului era alb și albastru, albastrul confundându-se cu cerul, albul atârnând în spațiu ca un

uriaș cilinidru de hârtie creponată sau ca un zmeu înfățișat într-un tablou. Zmeiele au avut totdeauna o semnificație aparte pentru mine. Ce reprezentare a condiției noastre: obiectul aflat sus departe, sensibil la fiecare impuls, firul lung, invizbil, strâns în mâna cuiva, teama de a nu-l scăpa. De obicei nu mă îmbăt. Bristol este patria vinului sherry. Sherry ieftin excelent, ușor și limpede, extras din butoaie negre uriașe de lemn. Pentru un timp am fost de-a dreptul înnebunit de înfrângerea suferită.

Oamenii împușcau porumbei. Ce reprezentare a condiției noastre: răpăitul sacadat, puternic, sărmana grămăjoară moale, neputincioasă prăbușită la pământ, încercând zadarnic, cu disperare, să se înalțe din nou. Vedeam printre lacrimi păsările lovite căzând una după alta pe acoperișurile înclinate ale depozitelor. Vedeam și auzeam cum greutatea trupurilor se supune instantaneu, nemilos, forței gravitaționale. Cât trebuie să înăsprească sufletul o astfel de faptă: să transformi o ființă nevinovată aflată în zbor într-un ghem de suferință și de zdrențe care se zbate. Mă uitam la coșul unui vapor, în culori de galben și negru pe fundalul verzui, lucid, tremurător al cerului. Viața este oribilă, oribilă, oribilă a spus filosoful. Când mi-am dat seama că am pierdut trenul, am sunat la apartamentul meu din Londra, dar n-a răspuns nimeni.

„Toate câte sunt lucrează împreună spre binele celor ce îl iubesc pe Dumnezeu", a spus Sfântul Pavel. Poate că așa este, dar ce înseamnă să îl iubești pe Dumnezeu? N-am văzut niciodată că acest lucru se întâmplă. Trăim, dragul meu prieten și mentor, o stare de calm anevoie câștigată când privim lumea în detaliu și de la mică distanță; de la mică distanță și cu atenție cum am privit coșurile proaspăt vopsite ale vaselor într-o seară însorită. Dar urâtul și întunericul nu dispar, se văd și ele, iar grozăvia lumii este parte a lumii. Triumful binelui nu există și, dacă ar exista, n-ar fi un triumf al binelui. Nu se șterg lacrimile, nu se stinge suferința celor nevinovați și a celor care au îndurat nedreptăți distrugătoare în viața lor. Îți vorbesc, dragul meu, despre ceea ce tu cunoști mai bine și mai profund decât aș putea cunoaște eu vreodată. Chiar în timp ce îți scriu aceste cuvinte, care ar trebui să fie lucide și pline de culori strălucitoare, simt cum însuși întunericul din ființa mea îmi invadează scrisul. Oare toate acestea nu se pot reda adecvat decât scriind cu cerneala acestui întunernic? Este imposibil să scrii ca un înger, cu toate că unii dintre așa-zișii zei din jurul nostru, printr-o scamatorie de inspirație divină, par a reuși acest lucru.

După ce am plecat de la Roger și Marigold a lui, am simțit o amărăciune plină de umilință care m-a adus într-o stare de furie vecină cu isteria. Vedeam de data asta, cu deplină claritate, cât de nedreaptă și de nemiloasă fusese viața cu sora mea. M-a năpădit un val de regrete că nu-mi impusesem voința în fața lui Roger și nu-l făcusem să sufere. M-a copleșit rușinea și tristețea pentru că nu izbutisem să iau măcar câteva fărâme de consolare pe care Priscilla și le dorise cu atâta umilință: colierul cu paiete, colierul cu cristale și lapislazuli, cerceii de chihlimbar. Nu luasem capa de nurcă, nici măcar statueta de marmură a Afroditei, sau miniatura emailată cu fata la cules de mere. Sărmana Priscilla, mi-am spus, biata Priscilla, cuprins de un sentiment de milă pentru care nu aveam nici un merit, căci, de fapt, îmi era milă de mine. Sigur că „m-am bătut" pentru Priscilla și am făcut-o fără ezitare, pentru că omul trebuie să facă ceea ce trebuie să facă. Faptul că își dobândește o zonă restrânsă de obligații indiscutabile poate fi unul dintre lucrurile care îl salvează; îl salvează de la condiția de bestie, îl scapă de noaptea irațională care începe la doar un milimetru distanță de cel mai civilizat dintre specimenele rasei noastre. Totuși, dacă examinăm atent un caz oarecare de „împlinire a datoriei" – realizarea măruntă a unui individ obișnuit –, se vede limpede că nu avem de-a face cu ceva măreț, cu abaterea mersului firesc al răului prin rațiune sau prin intervenție divină, ci doar cu o operațiune specială de iubire de sine, gândită probabil de Natura însăși care are – căci altminteri n-ar putea dăinui în creația sa policefalică – multe stări diferite și chiar contradictorii. Ne interesează profund acele lucruri cu care ne putem identifica. Un sfânt s-ar identifica cu tot ceea ce există. Numai că, după câte îmi spune înțeleptul meu prieten, nu există sfinți.

Eu m-am identificat cu Priscilla din motive vechi, simple, mecanice. Dacă Priscilla ar fi fost o cunoștință la care aș fi ținut la fel de puțin cât țin la sora mea, n-aș fi mișcat un deget pentru ea, nici măcar n-aș fi ținut minte pentru câteva minute istoria suferințelor ei. În situația dată, m-am simțit umilit și înfrânt în umilința și înfrângerea ei. Am simțit gustul nedreptății și al spaimei de a vedea ticăloșii prosperând. Cât de des vedem și cât de amarnic percepem acest aspect al nefericirii umane. Cei răi prosperă și tot prosperă întruna sub ochii noștri. Ce binecuvântare trebuie să fi fost odinioară pentru oameni faptul că credeau în existența iadului. Când această noțiune străveche și respectabilă ni s-a șters din minte, am pierdut o formă de consolare umană profundă și măreață. Și totuși aici era vorba de ceva mai

mult decât o jignire, de ceva oribil și profund respingător: era acea imagine a lui Roger, cu părul lui cărunt, cu aerul lui amabil și pseudodistins de om de lume nu tocmai tânăr, ținând în brațe o fată proaspătă, neatinsă, nepătată, care ar putea să-i fie fiică. O asemenea alăturare între tinerețe și bătrânețe jignește și jignește pe bună dreptate – așa am simțit eu.

Mai târziu, strada goală, luminată, părea un decor de teatru. Zidul negru din capăt era corpul unui vapor. Pietrele cheiului și oțelul vaporului se atingeau și m-am așezat pe o piatră și mi-am sprijinit capul de oțelul gol. Mă aflam într-o prăvălie, întins sub o tejghea la care stătea o femeie și toate rafturile din jur erau cuști cu animale moarte pe care uitasem să le hrănesc. Vapoarele sunt ca femeile, împărțite în compartimente și goale pe dinăuntru. Oțelul vibra și cânta, cânta despre femei acaparatoare, Christian, Marigold, mama mea: cele care distrug. Vedeam catargele și pânzele corăbiilor mari profilate pe cerul întunecat. Mai târziu m-am trezit în gara Temple Meads și urlam în mine, chinuit de demoni sub bolțile nemiloase. De ce nu răspunsese nimeni la telefon? După miezul nopții am luat un tren. Nu știu cum, am reușit să sparg amfora de porțelan cu dungi albe și albastre. Când am coborât la Paddington, am lăsat cioburile în compartiment.

Eram în casa lui Christian, unde o duseseră pe Priscilla. Mai târziu eram în grădină cu Rachel. Nu era vis. Iar cineva înălța un zmeu.

Acasă mă aștepta un bilet de la Rachel și Rachel însăși venise devreme, foarte devreme, imediat după ce am ajuns, să-mi spună ce se întâmplase: Priscilla se supărase, Christian dăduse telefon, venise Arnold, venise Francis. Când a văzut că nu apar, Priscilla a devenit agitată ca un copil în așteptarea mamei care întârzie, plânsete, spaime. Mai târziu în cursul serii Rachel o luase pe Priscilla cu un taxi. Arnold și Christian se amuzaseră grozav de tare. Rachel credea că o să mă supăr pe ea. Nu m-am supărat.

– Firește că n-ai putut face nimic dacă ei așa au hotărât.

Priscilla îmbrăcase un *négligé* negru de la Christian și ședea dreaptă, sprijinită pe un teanc de perne de un alb imaculat. Părul ei vopsit, fără vitalitate, era nepieptănat și rar, fața nemachiată părea moale, precum lutul sau aluatul, cu ridurile ușor imprimate în suprafața umflată. Gura îi căzuse de tot. Părea de șaptezeci, optzeci de ani. Christian era îmbrăcată în verde-închis, purta perle veritabile și avea expresia radioasă a omului care a organizat și ține sub control o întrunire de succes. Ochii îi străluceau, umezi

din cauza lacrimilor provocate poate de râs sau a lacrimilor ce umezesc ochii celor mulțumiți și emoționați. Își trecea întruna prin părul roșcat ondulat degetele subțiri și frumoase. Arnold arăta ca un băiețandru agitat, cerându-și scuze față de mine, dar schimbând mereu priviri cu Christian și râzând. Arborase expresia de scriitor „interesat“: nu sunt decât un spectator, un privitor, dar unul care *înțelege*. Era gălbejit și transpirat, își tot trăgea peste ochii spălăciți, inteligenți, părul moale, decolorat, într-o manieră vădit copilărească. Francis ședea deoparte și-și freca mâinile, o dată a aplaudat fără zgomot și își plimba ochii apropiați ca de urs peste întreaga adunare. Dând din cap iar și iar către mine, parcă făcând plecăciuni, murmura la nesfârșit: „E-n regulă, o să fie bine, o să fie bine“. Apoi și-a băgat mâna în pantaloni și a început să se scarpine cu un aer preocupat. Rachel stătea în picioare, neclintită, neclintirea celui care mimează detașarea, dar care este, de fapt, stânjenit. Zâmbea vag, avea buzele puțin întredeschise date cu un ruj roz de culoarea bomboanelor, apoi zâmbetul se lărgea; se estompa și se lărgea iar, parcă sub impresia propriilor gânduri, dar nu prea convingător.

– Nu e vorba de nici o conspirație, Brad, nu te mai uita așa.
– E supărat rău pe noi.
– Cred că ai luat-o ostatică pe Priscilla!
– Eu o țin pe Priscilla ostatică!
– Ce naiba ai pățit? Priscilla era foarte îngrijorată.
– Am pierdut trenul. Îmi pare rău.
– De ce-ai pierdut trenul?
– De ce n-ai dat telefon?
– Ce aer vinovat are! Ia uită-te, Priscilla, ce aer vinovat are.
– Biata Priscilla și-a închipuit că te-a călcat mașina sau ceva de felul ăsta.
– Vezi, Priscilla, ți-am spus eu că o să vină, că n-o să scăpăm de el.
– Gata, liniște toată lumea, Priscilla vrea să spună ceva!
– Nu te supăra, Bradley.
– Faceți liniște pentru Priscilla!
– Mi-ai adus lucrurile?
– Stai jos, Brad, arăți îngrozitor.
– Îmi pare rău că am pierdut trenul.
– O să fie bine.
– Am dat telefon.
– Mi-ai adus lucrurile?

– Priscilla, dragă, nu te mai agita atât!
– Mă tem că nu ți-am adus lucrurile.
– Știam eu că n-o să meargă, știam, știam, ți-am spus-o!
– Ce s-a-ntâmplat, Bradley?
– Roger era acasă. Am avut o discuție cu el.
– O discuție!
– Acum ești de partea lui.
– Bărbații întotdeauna se susțin unii pe alții, dragă.
– Nu sunt de partea lui. Ce-ai fi vrut, să mă bat cu el?
– Brad Bătăușul cel Baban!
– Ai vorbit cu el despre mine.
– Sigur că da.
– Și au fost amândoi de acord că femeile sunt o pacoste.
– Păi, femeile chiar *sunt* o pacoste!
– E nefericit?
– Da.
– Casa era murdară, arăta îngrozitor?
– Da.
– Cum rămâne cu lucrurile mele?
– A zis că o să le trimită el.
– Și nu mi-ai adus nimic, chiar nimic?
– A zis că o să le facă el pachet.
– Dar l-ai întrebat în mod special de bijuteriile mele și de capa mea?
– O să le trimită el pe toate.
– Dar l-ai întrebat în mod special?
– E-n regulă, o să fie bine.
– Da.
– N-o să mi le trimită, știu că n-o să mi le trimită.
– Priscilla, te rog, îmbracă-te.
– Niciodată n-o să-mi trimită lucrurile, în vecii vecilor, le-am pierdut pentru totdeauna.
– Te aștept jos. Pe urmă mergem amândoi acasă.
– Bijuteriile alea sunt tot ce am.
– Ah, Priscilla rămâne aici, cu mine.
– Le-ai căutat, le-ai văzut?
– Scoală-te, Priscilla, și îmbracă-te!

– Nu vrei, iubito, să rămâi aici cu mine?

– Nu-i vorbi așa, Bradley!

– Fii rezonabil, Brad! Are nevoie de supraveghere medicală, are nevoie de ajutorul unui psihiatru, o să angajez o asistentă.

– N-are nevoie de nici o asistentă, pentru Dumnezeu!

– Știi și tu foarte bine, Bradley, că nu ești genul care să poarte de grijă altuia.

– Priscilla…

– Păi, uite ce s-a-ntâmplat ieri.

– Cred că trebuie să plec acasă, zise Rachel care nu spusese până atunci nimic, ci continuase să zâmbească vag gândurilor ei.

– Ah, te rog, nu pleca.

– Oare e prea devreme pentru ceva de băut?

– Nu-ți dau voie să o acaparezi pe sora mea. N-are nevoie de milă, n-o să las pe nimeni să-i controleze viața.

– Dar unde vezi tu că ne e milă de ea?

– Mie mi-e milă de ea, zise Francis.

– Ține-ți gura și șterge-o de-aici în trei minute, o să vină un doctor adevărat și n-am chef să te învârți pe-aici.

– Haide, Priscilla.

– Stai ușor, Brad, poate Chris are dreptate.

– Nu-i mai spune Chris…

– Nu le poți avea pe amândouă, Brad: și să mă respingi pe mine și să…

– Priscilla este perfect sănătoasă, trebuie doar să-și revină un pic.

– Bradley nu crede că există tulburări mintale.

– De fapt, nici eu nu prea cred, dar…

– Nu faceți decât să o convingeți că este bolnavă, când, de fapt, n-are nevoie decât de…

– Are nevoie de liniște și de odihnă, Bradley.

– Adică *asta* e liniște și odihnă?

– Brad, e o femeie bolnavă.

– *Scoală-te*, Priscilla!

– Gata, nu mai țipa, Bradley!

– Chiar cred că trebuie să plec.

– Vrei să rămâi aici, iubito, da? Așa ai spus, că vrei să stai cu Christian.

– N-o să-mi trimită lucrurile, știu eu, le-am pierdut pentru totdeauna.

– O să fie bine.

În cele din urmă eu și Rachel și Arnold și Francis am plecat de acolo împreună. Eu pur și simplu am întors spatele și am ieșit, ceilalți au venit după mine.

Scena se desfășurase într-una dintre încăperile noi ce țineau pe vremuri de apartamentul de sus. Era o cameră pretențioasă, dar se cam degradase, avea un pat oval ca dintr-un film și pereți acoperiți cu imitație de bambus. Avusesem senzația că sunt prins în capcană, de parcă, printr-o schimbare artificială de perspectivă, tavanul se lăsase în jos și, dacă aș fi făcut un pas, aș fi dat cu capul de el. Există zile când orice om înalt simte că este mai înalt. Îi dominam pe ceilalți prin înălțime, ca pe niște marionete, iar picioarele mele erau la câțiva centimetri deasupra podelei. Poate că era doar din cauza băuturii.

Afară în stradă ceva negru îmi fierbea în ochi. M-a orbit soarele filtrat printre norii cețoși. Oamenii se iveau în calea mea ca niște forme voluminoase, întunecate și treceau pe lângă mine ca niște năluci, ca niște copaci umblători. Îi auzeam pe ceilalți venind în grabă după mine. Le auzisem pașii țăcănind pe scări, dar nu mă uitasem înapoi. Simțeam că-mi vine rău.

– Ce faci, Bradley, ești orb? Stai, nu trece strada așa, tâmpitule!

Arnold mă prinsese de mânecă și mă ținea bine. Ceilalți doi s-au apropiat și doar s-au uitat.

– Las-o acolo vreo două zile, zise Rachel. Când o să-și revină, o iei acasă.

– Nu-nțelegeți, am răspuns.

Mă durea capul și ochii mei nu puteau suporta lumina.

– Ba-nțeleg perfect, zise Arnold. Ai pierdut meciul ăsta și acum ar trebui să te relaxezi. Dacă aș fi în locul tău, m-aș duce să mă culc.

– O să vin să am grijă de tine, zise Francis.

– Ba nu, n-o să vii.

– De ce-ți tot acoperi ochii și-i strângi așa? întrebă Rachel.

– De ce-ai pierdut trenul? întrebă Arnold.

– Da, cred că o să mă duc să mă culc.

– Nu fi supărat pe mine, Bradley, zise Arnold.

– Nu sunt supărat pe tine.

– Faptul că eram acolo a fost o simplă întâmplare, am trecut pe-acolo gândind că poate te-ai întors, pe urmă a sunat Christian și a venit, iar Rachel se cam săturase de Priscilla, iar tu nu mai veneai. Știu că e destul de supărător, înțeleg, dar era o chestiune de bun-simț și Christian se distra așa de grozav și știi cât îmi place un pic de scandal și agitație. Trebuie să ne ierți. N-am făcut toți o conspirație împotriva ta.

– Știu asta.

– M-am dus azi acolo doar pentru că…

– Ei, nu contează, mă duc acasă.

– Pot să vin și eu? zise Francis.

– Mai bine vino cu mine, mi-a spus Rachel. O să-ți dau ceva să mănânci.

– Bună idee. Du-te cu Rachel. Eu trebuie să mă duc la bibliotecă să lucrez la roman. Mi-am pierdut destul timp cu această mică dramă. Sunt un incorigibil voyeur. Ești sigur că nu ești supărat pe mine, Bradley?

Eu și Rachel am luat un taxi. Francis a făcut câțiva pași grăbiți pe lângă mașină, încercând să spună ceva, dar am ridicat geamul.

Acum era în sfârșit, liniște. Chipul lui Rachel, de femeie mare și calmă, radia către mine ca o lună plină binefăcătoare, nu ca o lună neagră cu raze de pumnal, revărsând întuneric. Vânătaia trecuse sau poate că o acoperise cu fard. Sau poate că nu fusese decât o umbră.

Ca să-mi alung mahmureala, am luat un prânz alcătuit din trei aspirine, un pahar de lapte consistent, ciocolată cu lapte, plăcintă cu carne, rahat, o cafea cu lapte. Mă simțeam mai bine fizic și mai limpede la cap.

Ședeam pe verandă. Grădina soților Baffin nu era mare, dar în strălucirea verii timpurii părea enormă. Un pâlc de pomi fructiferi și câteva tufe de pe peluza cu iarbă înaltă ascundeau casele învecinate, ascundeau chiar și gardul de lemn impregnat cu ulei. Doar o dungă subțire roz, printre pomi, trăda prezența unor trandafiri cățărători și sugerea existența unui gard. Grădina era un spațiu arcuit, o scoică verde, caldă care mirosea a pământ și a frunze. Scările verandei se terminau într-un șir de dale acoperite de flori liliachii de cimbru târâtor, iar mai departe era o potecă de iarbă tunsă presărată cu margarete albe. Toate îmi aminteau de o vacanță din copilărie. Odată, pe o pajiște nesfârșită, copilul care eram, abia ajungând să zărească printre vârfurile maronii ale firelor de iarbă, văzuse o vulpe tânără la vânătoare de șoareci, o vulpe elegantă, ieșită chiar din mâinile lui Dumnezeu, de un arămiu intens, cu șosete negre și un moț alb în vârful cozii. Vulpea m-a auzit

și s-a întors. I-am văzut masca plină de vitalitate, ochii de chihlimbar lichid. Apoi a dispărut. Ce ipostază de frumusețe, ce senzație de mister! Copilul a plâns și a înțeles că este artist.

– Așadar, Roger este nespus de fericit? zise Rachel, căreia îi povestisem tot.

– Nu pot să-i spun Priscillei, nu-i așa?

– Nu încă.

– Roger și tânăra aia. Doamne, mi se face rău.

– Așa e. Dar problema este Priscilla.

– Ce să fac, Rachel, ce să mă fac?

Rachel, relaxată, în picioarele goale, nu mi-a răspuns. Își mângâia ușor fața în zona în care bănuiam că fusese vânătaia. Stăteam întinși pe șezlonguri. Rachel era relaxată și totuși prezentă într-un fel caracteristic – ceea ce Arnold numea „poza ei solemnă". Pe fața ei palidă, pistruiată și în ochii ei castanii luminoși se citea o stare de alertă, de așteptare. Era vie și frumoasă. Părul auriu-roșcat era intenționat răvășit și dezordonat.

– Parcă sunt niște jucării mecanice, am spus.

– Cine? Ce?

– Mierlele.

Câteva mierle țopăiau prin preajmă pe iarba tunsă, ca niște jucării întoarse cu cheia.

– La fel ca noi.

– Ce vrei să spui, Bradley?

– Mecanice. La fel ca noi.

– Ia niște ciocolată cu lapte.

– Lui Francis îi place ciocolata cu lapte.

– Mi-e milă de Francis, dar înțeleg atitudinea lui Christian.

– Toate discuțiile astea pe un ton amical despre „Christian" îmi fac rău.

– Nu trebuie să le dai atenție. Totul e doar în mintea ta.

– Păi, eu trăiesc în mintea mea. Mi-aș dori s-o știu moartă. Mi-aș dori să fi murit în America. Pun pariu că și-a ucis soțul.

– Bradley, știi bine că n-am vorbit serios când am spus toate vorbele alea grele despre Arnold acum câteva zile.

– Da, știu.

– Într-o căsnicie oamenii spun lucruri care sunt, da, mecanice, dar care nu ating inima.

– Ce nu ating?

– Hai, Bradley, nu mai fi așa de…

– Cât de grea mi-e inima, ca o piatră în pieptul meu. Omul simte uneori că e blestemat de soartă.

– Hai, nu te lăsa doborât, ce Dumnezeu!

– Nu mă urăști pentru că am fost de față… mă-nțelegi, acum câteva zile, când tu și Arnold…?

– Nu, asta parcă te aduce mai aproape.

– Mi-aș dori, grozav mi-aș dori ca ea să nu-l fi cunoscut pe Arnold.

– Ții mult la Arnold, nu?

– Da.

– Nu-i vorba doar de faptul că te interesează părerile lui?

– Nu.

– E ciudat. Se poartă cam aiurea cu tine. Știu că de multe ori te rănește. Dar ține mult la tine, foarte mult.

– Te superi dacă te rog să schimbăm subiectul?

– Ce tip nostim ești, Bradley. Ești așa de rupt de lumea concretă. Și ești timid ca un școlar.

– Femeia asta care a apărut ca un trăsnet în mijlocul evenimentelor mi-a creat un șoc. Și deja a pus gheara pe Arnold. Și pe Priscilla.

– Ce-i drept, e frumoasă.

– Și tu ești.

– Nu. Dar o apreciez. Nu i-ai făcut niciodată un portret adevărat.

– S-a schimbat.

– Arnold crede că încă ești îndrăgostit de ea.

– Dacă așa crede e numai din cauză că el este îndrăgostit de ea.

– Ești îndrăgostit de ea?

– Rachel, vrei să încep să țip și să nu mă mai opresc?

– Nu ești decât un școlar!

– Numai din cauza ei am ajuns să înțeleg ura.

– Ești masochist, Bradley?

– Nu fi proastă.

– Mi-a trecut prin minte câteodată că-ți plăcea când Arnold te ataca.

– Arnold e îndrăgostit de ea?

– Unde crezi tu că s-a dus când s-a despărțit de noi azi?

– La… Ah, adică tu crezi ca s-a întors la ea?

– Sigur că da.

– Cum naiba, că nu s-au văzut decât de două-trei ori…

– Nu crezi în dragoste la prima vedere?

– Deci tu crezi că el este…

– Au stat destul de mult împreună la local. Și încă o dată aseară când…

– Nu-mi spune. E îndrăgostit?

– Nu și-a pierdut capul. E senzual, dar rece. Tu nu ești senzual, dar ești cald. Îi place grozav agitația de orice fel, așa cum ți-a spus, îi place drama. E foarte curios, vrea să-și bage nasul peste tot, să-și însușească toate lucrurile prin faptul că ajunge să le cunoască. I-ar plăcea să fie duhovnicul tuturor oamenilor. Și nici n-ar fi rău în postura asta, e capabil să ajute oamenii dacă se străduiește. A făcut-o pe Christian să-i vorbească despre căsnicia voastră.

– Of, Doamne!

– Asta a fost la local. Cred că aseară au… Bine, am înțeles! Vreau doar să spun că sunt de partea ta. O s-o aducem pe Priscilla aici, dacă asta vrei.

– E prea târziu. Ah, Doamne, nu mă simt prea grozav, Rachel.

– Ei, ce dracu', Bradley! Hai, ține-mă de mână! Hai!

Sub acoperișul de sticlă opacă al verandei se făcuse foarte cald și înăbușitor. Acum mirosurile pământului și ale ierbii aveau ceva exotic, precum tămâia, nu proaspăt, ca după ploaie. Rachel își trăsese șezlongul lângă al meu. Aveam senzația că greutatea corpului ei relaxat mă apasă precum forța gravitațională. Își trecuse brațul pe sub al meu și mă luase de mână cu un gest cam forțat. Poate că așa se vor saluta cu stângăcie două trupuri în ziua reînvierii. Apoi a început să se întoarcă spre mine și și-a pus capul pe umărul meu. Îi simțeam mirosul transpirației și parfumul curat și proaspăt al părului.

Când stai pe șezlong ești foarte vulnerabil. Mă tot întrebam ce fel de a ține pe cineva de mână o fi ăsta. Nu știam cât de tare să-i strâng mâna sau cât timp să o țin într-a mea. Când capul ei mi-a apăsat umărul, cu gestul acela agresiv de a se cuibări, m-a cuprins brusc o stare de neputință, deloc neplăcută. În același timp am rostit:

– Ridică-te, Rachel, te rog, hai să intrăm.

S-a ridicat iute. Eu m-am ridicat mai încet. Pânza moale a șezlongului nu era un punct de sprjin prea bun, iar viteza ei fusese remarcabilă. Am intrat în urma ei în salonul întunecat.

– Te rog să mă ierți, Bradley.

Deschisese deja ușa către hol. Vocea ei sacadată și tonul ei îmi arătau clar ce gândește. Mi-am dat seama că, dacă nu o iau în brațe imediat, o să se întâmple un „incident“ ireparabil. Am închis ușa holului și am luat-o în brațe. Nu mi-a displăcut să fac asta. Am simțit căldura umerilor ei plini și din nou capul ei strâns lipit de umărul meu.

– Hai să stăm jos, Rachel.

Ne-am așezat pe canapea și în clipa următoare m-a sărutat apăsat pe gură.

Sigur că nu era prima oară când o atingeam pe Rachel. Dar sărutările și mângâierile superficiale prietenești pot fi, în unele cazuri, aproape o imunizare împotriva unor sentimente mai puternice. E ciudat să vezi că barierele care separă diversele grade de intimitate, excepțional de puternice, se pot prăbuși la o atingere ușoară. Prinde mâna cuiva într-un anumit fel, uită-te în ochii cuiva într-un anumit fel, și lumea se va schimba pentru totdeauna.

În același timp, precum Arnold cel formidabil, aveam grijă să nu-mi pierd capul sau măcar încercam. Buzele mele au rămas lipite de ale lui Rachel și am stat neclintiți pentru un timp pe care l-am simțit absurd de lung. Am continuat să o țin în brațe, cam țeapăn, dar ferm, cu un braț trecut pe după umerii ei, cu celălalt ținând-o de mână. Mă simțeam de parcă aș fi reținut-o, în ambele sensuri ale cuvântului. Apoi ne-am depărtat și ne-am privit în ochi, poate încercând să înțelegem ce s-a întâmplat.

Prima imagine a chipului cuiva care a dat un semn irevocabil de afecțiune este totdeauna lămuritoare și emoționantă. Chipul lui Rachel era luminos, tandru, trist, întrebător. Eu mă simțeam revigorat. Îmi doream să transmit plăcere, recunoștință.

– Ah, îți mulțumesc, draga mea Rachel.

– Nu încerc doar să te binedispun.

– Știu.

– Este ceva adevărat aici.

– Știu. Mă bucur.

– Mi-am dorit să… te aduc mai aproape de mine… mai demult. Dar am fost timidă. Și acum sunt timidă.

– Și eu. Dar… Ei, îți mulțumesc.

Am tăcut amândoi pentru o clipă, încordați, aproape stânjeniți. Apoi am spus:

– Trebuie să plec, Rachel.

– Ah, ești ridicol, zise ea. Bine, bine. Ești ca un școlar. Dai bir cu fugiții. Hai, șterge-o. Mulțumesc că m-ai sărutat.

– Nu-i vorba de asta. Totul a fost perfect. Mi-e teamă să nu stric ceva.

– Hai, șterge-o. Am încurcat destul lucrurile sau ce știu eu?

– N-ai încurcat nimic. Ce prostuță ești, Rachel. E frumos. Suntem mai aproape, nu?

Ne-am ridicat în picioare și am rămas ținându-ne de mâini. Deodată m-am simțit extrem de fericit și am început să râd.

– Găsești că sunt absurdă?

– Nu, Rachel. Mi-ai dăruit o fărâmă de fericire.

– Ei, atunci ai grijă să n-o pierzi. A fost la fel și pentru mine.

Am dat la o parte de pe fața ei palidă, pistruiată, trădând uimire și duioșie, părul aspru roșcat, și am sărutat-o pe frunte. Am ieșit amândoi în hol. Eram stângaci, emoționați, încântați, dornici să ne luăm rămas-bun într-un fel care să nu ne altereze starea de spirit. Dornic fiecare dintre noi să rămână singur și să se gândească.

Pe masa de lângă ușa de la intrare era un exemplar din ultima carte a lui Arnold, *Pădurea îndurerată*. Am avut un șoc și am băgat iute mâna în buzunar. Recenzia romanului era acolo, pe o foaie împăturită. Am scos-o și i-am dat-o lui Rachel.

– Citește asta și spune-mi dacă ar trebui s-o public. Fă asta pentru mine. O să fac ce-mi spui tu.

– Ce este?

– O recenzie la cartea lui Arnold.

– Sigur că trebuie s-o publici.

– Citește-o. Nu acum. O să fac ce-mi spui tu.

– Bine. Te conduc până la poartă.

Când am ieșit în grădină, totul era altfel. Se lăsase seara. Era o lumină incertă blândă care estompa conturul obiectelor și le făcea greu de localizat. Cele apropiate primeau lumina proaspătă, difuză a soarelui, pe când în depărtare cerul era întunecat de nori și de lăsarea nopții, deși în realitate nu era chiar foarte târziu. Eram necăjit, răscolit, încântat și îmi doream tare mult să fiu singur.

Grădina din fața casei era destul de lungă, o peluză presărată de tufe mici de trandafiri și alte plante, străbătută pe mijloc de o potecă din dale. Poteca lucea lăptos, presărată de petice mai întunecate unde plantele crescuseră

printre pietre. Rachel mi-a atins mâna. I-am strâns degetele și i-am dat drumul imediat. Mergea înaintea mea pe potecă. Cam la jumătatea drumului spre poartă am simțit o prezență în spatele meu și m-am întors.

La o fereastră de sus se vedea silueta cuiva care ședea sprijinit pe un scaun, sau poate chiar pe pervaz. Fără să văd clar chipul, care era doar o pată, am recunoscut-o pe Julian și m-a cuprins un sentiment de vinovăție la gândul că am sărutat-o pe mamă în timp ce fiica era chiar în casă. Totuși, ceea ce mi-a atras mai mult atenția a fost altceva. Fereastra – modelul cu ramă și balamale – fusese larg deschisă lăsând astfel o suprafață pătrată în interiorul căreia fata, îmbrăcată într-un fel de mantie albă, poate un capot, stătea pe jumătate lungită, cu genunchii strânși, cu spatele rezemat de cadrul de lemn. Avea mâna stângă întinsă. Și am observat că înălța un zmeu.

Numai că nu era un zmeu obișnuit, era un soi de zmeu magic. Sfoara nu se vedea. Deasupra casei, cam la vreo zece metri, plutea un glob uriaș, de care atârna o coadă lungă de vreo trei metri. Lumina stranie crea impresia că globul emite o lucire lăptoasă de alabastru. Coada, atârnând liber, neprinsă de sfoară – căci o boare ușoară împinsese balonul puțin într-o parte –, era formată din mai multe fundițe sau biluțe, ce pluteau într-un șir neclintit, aparent fără susținere, sub corpul zmeului. Dincolo de balon – a cărui mărime era greu de estimat, diametrul lui, dacă se poate folosi acest termen în legătură cu un glob, să fi avut vreun metru și ceva –, jumătatea încă însorită a cerului avea o culoare violacee care putea indica prezența unor nori subțiri sau a apsului ce se lăsa.

Acum se întorsese și Rachel și ne-am oprit amândoi, în tăcere, și am privit în sus. Silueta de deasupra noastră era atât de stranie și de izolată, ca o efigie pe un mormânt, încât nici nu m-am gândit că i-aș putea vorbi. Apoi, pe când priveam chipul fără trăsături, fata și-a ridicat încet mâna cealaltă către sfoara invizibilă. Am văzut o sclipire stinsă și am auzit un țăcănit slab… Globul a făcut mai întâi un fel de scurtă plecăciune în zbor, apoi, cu un aer de hotărâre și de demnitate brusc regăsite, a început să se îndepărteze încet. Julian tăiase sfoara zmeului.

Gestul deliberat, felul categoric și histrionic în care fusese adresat publicului spontan, mi-a produs un șoc, asemănător cu o agresiune fizică. M-a trecut un fior de durere și descurajare. Rachel a scos o exclamație scurtă, un fel de „ah“ și a luat-o repede spre poartă. M-am dus după ea. Nu s-a oprit la poartă, ci a mers mai departe, a ieșit în stradă și a continuat să

înainteze iute pe trotuar. M-am grăbit s-o ajung și m-am oprit lângă ea, într-un punct din care casa nu se vedea, sub un fag arămiu din colțul străzii. Se lăsa seara.

– Ce-a fost asta?

– Balonul? I l-a dat un băiat.

– Dar cum de plutește în aer?

– E umplut cu hidrogen sau altceva.

– De ce-a tăiat sfoara?

– Nu-mi dau seama. Un fel de demonstrație de ostilitate. Are tot felul de idei bizare zilele astea.

– E nefericită?

– Fetele de vârsta ei sunt totdeauna nefericite.

– Nefericită în dragoste, presupun.

– Cred că deocamdată nu e îndrăgostită. Are sentimentul că e o persoană cu totul specială și a început să înțeleagă că nu e chiar foarte talentată.

– Parcă vorbești despre condiția umană.

– E alintată, ca toți tinerii, a primit totul de-a gata, nu ca cei din generația mea. Se tem grozav să nu fie banali. I-ar plăcea să hoinărească prin lume precum țiganii nomazi din baladă sau cam așa ceva. Viața i se pare șterșă. Arnold e dezamăgit de ea, iar ea simte asta.

– Bietul copil!

– Ei, n-are nici o problemă, e norocoasă. Și, așa cum spui, asta-i condiția umană. Noapte bună, Bradley. Știu că vrei să pleci.

– Nu, nu…

– N-o lua în sensul urât. Ești așa de timid. Îmi place asta. Sărută-mă.

Am sărutat-o scurt, dar foarte apăsat în umbra de sub copac.

– S-ar putea să-ți scriu, zise Rachel.

– Scrie-mi.

– Să nu-ți faci griji. N-ai motiv să-ți faci griji.

– Știu. Noapte bună. Și mulțumesc.

Rachel a râs scurt, ciudat și a dispărut în întuneric. Am pornit-o iute pe strada următoare spre stația de metrou.

Am constatat că inima îmi bate cu putere. Nu-mi dădeam prea bine seama dacă se întâmplase ceva important sau nu. O să mă lămuresc mâine, mi-am spus. Acum tot ce puteam face era să zăbovesc asupra impresiei imediate lăsate de această experiență. Prezența lui Rachel stăruia încă în preajma mea

ca un parfum. Dar în minte îl vedeam cu multă claritate pe Arnold, uitându-se parcă la mine din capătul unui culoar luminat. Ceea ce se întâmplase i se întâmplase și lui Arnold.

Chiar atunci am văzut din nou balonul. Înainta încet în fața mea, peste acoperișurile caselor. Era la o înălțime mai mică decât înainte și părea să coboare treptat. Se aprinseseră felinarele pe stradă, scăldând locul într-o lumină slabă, sub cerul care radia, deși era aproape negru, și făcând obiectul străveziu abia vizibil. Treceau pe stradă câțiva oameni, dar nimeni în afară de mine nu părea să fi băgat de seamă ciudatul personaj rătăcitor. Am început să merg mai repede, încercând să-i ghicesc direcția. În casele din zonă apăreau dreptunghiuri de lumină în odăile de la parter. Ici și colo, unde perdelele nu fuseseră trase, se vedea interiorul în culori pastelate inspide și uneori licărirea albăstruie a unui televizor. Mai sus, contururile clare ale acoperișurilor și siluetele voluminoase ale copacilor se profilau pe cerul albastru-închis pe care plutea mai departe globul albicios a cărui coadă era acum invizibilă. Am început să alerg.

Am cotit pe o străduță laterală mai puțin circulată și cu locuințe mai modeste. O luasem înaintea balonului care, deși se mișca încă foarte încet, începuse să coboare mai iute. L-am văzut coborând spre mine ca o lună rătăcitoare, misterios, invizibil pentru toți în afară de mine, purtătorul unui destin puternic și încă necercetat. Mi-am dorit să pun mâna pe el. Întrebarea ce-o să fac cu el când o să-l am nu se conturase încă. Întrebarea era, mai degrabă, ce-o să facă el cu mine. Am mers mai departe pe stradă simțindu-i în trup direcția și ritmul coborârii.

O clipă a dispărut în spatele copacilor. Apoi, deodată, mânat mai iute de o pală scurtă de vânt, a plutit de-a lungul străzii și a intrat în cercul de lumină al unui felinar. Mare și galben a apărut în fața mea timp de câteva secunde, legănându-și dement coada cu fundițe. Vedeam chiar și sfoara. M-am reprezit după el. Am simțit o atingere ușoară pe față. Lumina felinarelor m-a orbit și mi-am împreunat mâinile deasupra capului o dată și încă o dată încercând orbește să-i prind coada. Apoi a dispărut. Balonul pierise, coborâse în labirintul întunecat al grădinilor suburbane. Am continuat încă un timp să alerg încolo și încoace pe străduțele ce se intersectau, dar n-am mai dat cu ochii de acel mesager călător.

În stația de metrou l-am văzut pe Arnold trecând prin barierele turnante, zâmbind doar pentru sine. Am trecut pe partea cealaltă și nu m-a văzut.

Când am ajuns acasă l-am găsit pe Francis Marloe așteptându-mă în fața ușii. Spre surprinderea lui, l-am invitat să intre. Despre ceea ce s-a petrecut atunci între noi voi vorbi mai târziu.

Unul dintre multele puncte în care viața diferă de artă, dragă prietene, este acesta: personajele înfățișate de artă posedă o demnitate incontestabilă, pe când personajelor din viața reală le lipsește cu desăvârșire. Totuși viața aspiră desigur, în această privință ca și în altele, constant și jalnic, către condiția artei. O preocupare reală pentru propria demnitate, un simț al formei, un simț al stilului inspiră mai multe dintre activitățile noastre banale decât o poate face orice analiză convențională a posibilelor noastre păcate. Un om de treabă poate părea *gauche* doar pentru că nu profită de miile de ocazii mărunte de a părea stilat. Alegând aevărul în defavoarea formei, nu lucrează cu asiduitate spre a da o *façade* înfățișării sale.

În viața reală un om cumsecade (ceea ce eu nu sunt) s-ar fi îndepărtat în fugă de Rachel mai înainte ca ceva „să se întâmple". Sigur că n-am vrut să o „jignesc". Dar am fost mult mai preocupat să apar într-o ipostază meșteșugit construită. Mă mai tentase și înainte să o sărut, și cu mult mai mult după aceea. Astfel încep lucrurile și apoi produc efecte. O sărutare adevărată poate schimba lumea și nu trebuie lăsată să se petreacă doar pentru că, prin absența ei, scena respectivă ar fi mutilată. Aceste considerații vor părea celor tineri niște mofturi și sclifoseli de nedescris. Dar tocmai pentru că sunt tineri, aceștia nu sunt capabili să vadă că toate lucrurile generează consecințe. (Această întâmplare a avut consecințe, unele chiar complet neașteptate.) Nu există momente izolate, neconsemnate, închise parcă într-o capsulă în care să ne putem comporta „oricum", după care să ne reluăm cursul vieții din punctul în care l-am întrerupt. Cei răi consideră timpul discontinuu, cei răi își adorm simțul cauzalității firești. Cei buni percep existența ca pe o rețea deasă, omniprezentă de interconexiuni mărunte. Cel mai neînsemnat capriciu al meu poate influența întreg viitorul. Din cauză că eu fumez o țigară sau zâmbesc în fața unui gând nedemn, un om poate muri în chinuri. Am sărutat-o pe Rachel și l-am evitat pe Arnold și m-am îmbătat cu Francis. M-am instalat astfel într-o „dispoziție de viață" total diferită care a dat naștere unor urmări ample, surprinzătoare. Sigur că nu pot, dragul meu, să regret pe de-a-ntregul – cum aș putea să regret – ceea ce s-a întâmplat. Dar trecutul trebuie judecat corect, indiferent de ce minuni au

izvorât din greșelile cuiva prin mijlocirea de neînțeles a grației divine. *O felix culpa!* nu scuză nimic.

Pentru un artist, totul se leagă de opera lui și o poate alimenta. Poate că ar trebui să explic mai clar care era starea mea de spirit la timpul acela. Contextul momentului era: a doua zi după episodul cu balonul m-am trezit cu un sentiment de neliniște paralizant. M-am întrebat dacă n-ar fi bine să plec imediat la Patara și să o iau pe Priscilla cu mine. Procedând astfel aș rezolva mai multe probleme. Aș avea grijă de sora mea. Stăruia în mine simțământul puternic al datoriei de a face asta, un ghimpe palpabil în carnea egoismului meu versatil. De asemenea aș îndepărta-o de Christian și m-aș îndepărta și eu de ea. Dinstanța concretă în spațiu poate ajuta, probabil totdeauna ajută, în astfel de cazuri de vrăjitorie primitivă. O vedeam pe Christian ca pe o vrăjitoare apărută în viața mea, ca pe un demon de joasă speță, deși, gândind astfel, nu-mi găseam scuze mie însumi. Există oameni care generează în alți oameni, aparent în mod automat, o neliniște egoistă obsesivă și un resentiment îngrijorător. Când ne trezim în prezența unor astfel de oameni, ar trebui să o rupem la fugă, dacă putem; sau să ne blocăm mintea în fața lor. (Sau să ne comportăm precum „sfinții“, ceea ce nu este cazul aici.) Știam că, dacă voi rămâne în Londra, cu siguranță voi da ochii cu Christian din nou. Voi fi nevoit să fac asta din cauza lui Arnold, pentru a afla ce se întâmplă. Și voi fi nevoit să fac asta, pentru că voi fi nevoit să fac asta. Cei care au astfel de obsesii îmi vor înțelege starea.

Când spun că m-am gândit că ar trebui să plec din Londra *și* din cauza a ceea ce se întâmplase între mine și Rachel, nu vreau să spun că eram animat doar de scrupule delicate, cu toate că aveam astfel de scrupule. În legătură cu Rachel simțeam mai degrabă o satisfacție detașată, bizară, în care intrau multe componente. O componentă de natură nu prea nobilă era senzația simplă și primitivă că-l învinsesem pe Arnold. Sau poate că asta este o exprimare prea dură. Mă simțeam, într-un fel nou, apărat împotriva lui Arnold. Ceva important pentru el îmi era cunoscut mie și lui nu. (Abia mai târziu mi-a trecut prin cap că Rachel i-ar putea povesti lui Arnold despre sărutările noastre.) Faptul că știi lucruri este grozav de liniștitor. Deși – ca să fiu corect cu mine însumi – nu aveam nici o intenție de a duce lucrurile mai departe. Demn de remarcat era cât de departe ajunseserăm în micul nostru joc. Iar faptul că merseserăm până în acel punct sugera, după cum chiar Rachel a spus ulterior, că terenul fusese de mult pregătit. Asemenea salturi

dialectice de la cantitate la calitate sunt un fapt banal în relațiile dintre oameni. Și acesta era un motiv care să mă determine să plec. Aveam acum suficient material asupra căruia se meditez și voiam să meditez fără a mai fi tulburat de intervenția unor dezvoltări concrete. În situația dată ne descurcaserăm bine, cu demnitate și inteligență. Faptele păreau a fi un demers complet. Gestul lui Rachel mă revigorase enorm. Nu aveam un sentiment de vinovăție. Și îmi doream să mă scald în voie în lumina acestei stări de bine.

Totuși, când am încercat să cântăresc lucrurile în chip realist, mi-am dat seama că nu-mi puteam rezolva pe deplin problemele astfel. Eu și Priscilla la Patara era o idee absolut fără noimă. Știam că mi-ar fi imposibil să lucrez stând cu sora mea în aceeași casă. Nu numai pentru că prezența ei extrem de agitată mi-ar face munca imposibilă. Știam că în scurt timp va ajunge să mă irite într-atât încât să fiu capabil de tot felul de răutăți. În plus, cât de bolnavă era ea, de fapt? Ar fi cazul să primească îngrijiri medicale, tratament psihiatric, șocuri electrice? Ce ar trebui să fac acum în legătură cu Roger și Marigold și colierul cu cristale și lapislazuli și capa de nurcă? Până ce nu se vor clarifica aceste lucruri, Priscilla va trebui să rămână la Londra, și eu la fel.

Povara acestor elemente imprevizibile mă irita când mă gândeam la ele în așa măsură încât îmi venea să urlu. Dorința mea de a pleca și de a mă apuca de scris ajunsese la paroxism. Simțeam, așa cum în chip firesc simt uneori artiștii, că răspund unei comenzi. La acest moment nu mai eram propriul meu stăpân. Ceea ce slujisem cu o umilința exemplară și cu atât de puțină răsplată era pe punctul de a mă recompensa. Purtam în mine, în sfârșit, o carte mare. Mă apăsa ca o necesitate înspăimântătoare. Aveam nevoie de întuneric, de puritate, de singurătate. Nu era momentul să-mi pierd timpul cu detaliile unei planificări superficiale și cu operațiuni de salvare *ad-hoc* și interviuri sâcâitoare. Prima problemă era aceea de a o îndepărta pe Priscilla de Christian, care chiar *spusese* că o vede pe sora mea ca pe o ostatică. Se putea realiza treaba asta fără o confruntare? Oare va trebui să apelez la ajutorul lui Rachel și să agit apele?

L-am primit pe Francis în casă pentru că mă sărutase Rachel. Mă aflam în faza în care mă stăpânea o încredere fluidă atotcuprinzătoare care mă făcea binevoitor și plin de putere. Așa că, spre surprinderea lui Francis, l-am primit în casă. Îmi doream și un tovarăș cu care să beau, îmi doream să *stau*

de vorbă nu despre ceea ce se întâmplase, desigur, ci despre lucruri cu totul diferite. Când ai un motiv secret de satisfacție, e plăcut să vorbești despre toate lucrurile din lume, mai puțin despre acela. Mai era important și faptul că mă simțeam infinit superior lui Francis. Un scriitor inteligent (probabil un francez) a spus: nu este suficient să izbutești, este necesar și ca ceilalți să dea greș. Așa că am fost plin de bunăvoință față de Francis pentru că el era ceea ce era, iar eu eram ceea ce eram. Am băut mult amândoi și l-am lăsat să joace rolul bufonului pentru mine, încurajându-l să imagineze căi de a obține bani de la sora lui, o temă în legătură cu care el era amuzant.

– Sigur că Arnold vrea ca tu și Christian să fiți din nou împreună, zise el. Am râs ca un nebun. Ce-ar fi să stau aici și să am grijă de Priscilla? a continuat el.

Iarăși am râs. L-am dat afară după miezul nopții.

A doua zi de dimineață m-am trezit cu o durere de cap și cu acea impresie că n-am dormit deloc pe care o cunosc foarte bine insomniacii. M-am hotărât să-l sun pe doctorul meu și să-i mai cer niște somnifere. Îngrijorarea teribilă legată de Priscilla se combina cu dorința arzătoare de a pleca și de a scrie cartea. Totodată mă încerca o duioasă recunoștință față de Rachel și dorința plăcută de a-i scrie o scrisoare pe un ton ambiguu. În privința asta însă s-a dovedit că ea mi-o luase înainte. Când am ieșit pe culoarul scurt, după ce mi-am luat micul dejun, de fapt, după ce mi-am băut ceaiul, căci niciodată nu mănânc dimineața, am găsit pe covorașul de la intrare o scrisoare lungă care, în mod evident, fusese adusă personal cu puțin timp în urmă. Scrisoarea suna astfel:

Dragul meu Bradley, iartă-mă că îți scriu imediat în felul acesta. (Arnold doarme. Sunt singură în salon. Este ora unu noaptea. O cucuvea țipă.) Ai fugit așa de repede, n-am reușit să-ți spun cum trebuie nici jumătate din lucrurile pe care am vrut să ți le spun. Ești ca un școlar. Știi că ai roșit *atât de frumos? Sunt ani de când n-am mai văzut un bărbat să roșească așa. Și sunt ani de când n-am mai sărutat pe cineva cu adevărat. Nu-i așa că a fost o sărutare importantă? (Două sărutări importante!) Dragul meu, de mult timp îmi doresc să te sărut astfel. Nu-mi doresc o relație trecătoare. Ci* dragostea *ta. Ți-am spus ieri că n-am vorbit serios în ceea ce am zis despre Arnold în ziua aceea oribilă când m-ai văzut în odaia de sus. Nu tot ce-am spus era adevărat. Pe jumătate am vorbit serios. Sigur că îl iubesc pe Arnold, dar pot să-l și urăsc*

și, alături de iubire, poate există și faptul că unele lucruri nu se iartă niciodată. Un timp nu prea lung am crezut că n-o să te iert pe tine *niciodată pentru că m-ai văzut în acel episod incalificabil de înfrângere – o soție care plânge în dormitor în timp ce soțul ei ridică din umeri și vorbește despre „femei“ cu un prieten. (Cam așa arată iadul.) Dar totul a avut un efect contrar. De fapt, asta m-a făcut să te sărut. Acum* trebuie *să te am ca aliat. Nu într-o „bătălie“ împotriva soțului meu. Nu mă pot lupta cu el. Ci doar pentru că sunt o femeie singură, care a început să îmbătrânească și pentru că tu ești un vechi prieten și-mi doresc să te iau în brațe. Mai este important și faptul că îl iubești și îl admiri pe Arnold așa de mult. M-ai întrebat, Bradley, dacă cred că Arnold este îndrăgostit de Christian și nu ți-am răspuns. După cum l-am văzut în seara asta, cred că este. Atâta* a râs *și iar* a râs, *părea atât de* fericit. *(Bănuiesc că și-a petrecut toată ziua cu ea.) Vorbea întruna despre tine, dar se gândea la ea. Nici n-am cuvinte să-ți spun cât mă rănesc toate astea. Iar ăsta este, dragul meu, încă un motiv pentru care am* nevoie *de tine. Noi trebuie să facem o alianță pe vecie, Bradley. Nimic altceva nu mi-ar fi de ajuns în afară de* tine. *Trebuie să trăiesc alături de soțul meu așa cum pot, cu infidelitățile și crizele lui, pe care nimeni din afară, nici măcar tu, nu le cunoaște și nu le-ar crede reale, dar și cu ura mea de nedigerat, care este parte din dragostea mea. Nu pot, nu pot să iert. Când zăceam în pat cu cearșafurile trase peste fața învinețită, am făcut un pact cu iadul. Și totuși îl iubesc. Nu găsești că e bizar, crezi că-și poate păstra cineva mintea întreagă în condițiile astea?* Tu trebuie să mă ajuți. *Ești singura persoană care știe adevărul, care poate să-l știe, măcar în parte, și te iubesc cu o dragoste specială la care* trebuie *să-mi răspunzi cu dragoste. Există acum o legătură între noi ce nu poate fi distrusă și există un legământ de tăcere. N-am să-i vorbesc lui Arnold niciodată despre „alianța“ noastră și sunt convinsă că nici tu. Trebuie să te văd* în curând, *Bradley, și trebuie să te văd* adesea. Trebuie *să o iei pe Priscilla de la Christian și să o aduci aici, o să o poți vizita aici, iar eu o să am grijă de ea.* Te rog mult, *dă-mi un telefon în dimineața asta. Am să aduc scrisoarea foarte devreme și o să mă întorc acasă. Dacă Arnold o să fie acasă când suni, o să-ți spun lucruri banale și tu ai să mă înțelegi și pe urmă poți să mă suni din nou. Ah, Bradley, am atâta nevoie de iubirea ta, contez pe tine acum și pe vecie. Cu multă dragoste,*

R.

P.S. Am citit recenzia și ți-o înapoiez în același plic cu scrisoarea. Cred că n-ar trebui să o publici. L-ar îndurera grozav pe Arnold. Voi doi trebuie să vă iubiți. E un lucru foarte important. Ah, ajută-mă să nu-mi pierd mințile.

Scrisoarea asta încâlcită și plină de emoție m-a tulburat, m-a impresionat, m-a iritat, m-a încântat și m-a speriat îngrozitor. Ce eveniment nou și de mari proporții se petrecea acum și ce consecințe avea să genereze? De ce simt femeile nevoia de a tranșa lucrurile atât de clar? De ce n-a putut ea să lase ciudatul episod să plutească într-o incertitudine plăcută? Mă gândisem în chip destul de vag la ea ca la un „aliat“ împotriva (împotriva?) lui Arnold. Rachel formulase această idee oribilă în mod explicit. Și, dacă mă scotea din minți ideea că Arnold și Christian ar avea o aventură, mi-ar folosi mie în vreun fel faptul că și Rachel o să-și iasă din minți? Câtă teamă îmi inspirau aceste nevoi! Îmi doream acum să mă văd cu Arnold și să am cu el o discuție sinceră, chiar o confruntare cu țipete. Dar o discuție sinceră cu Arnold părea să devină din ce în ce mai puțin posibilă. Trist și profund dezamăgit, m-am așezat pe un scaun, chiar pe culoar, ca să mă gândesc. Apoi a început să sune telefonul.

– Salut, Pearson. Hartbourne la telefon. Am de gând să dau o mică petrecere pentru colegi.

– O mică ce?

– O mică petrecere pentru colegii de serviciu. Mă gândeam să-i invit pe Bingley și pe Matheson, pe Hadley-Smith, pe Caldicott și pe Dyson, cu soțiile, desigur, și pe domnișoara Wellington, pe domnișoara Searle și pe doamna Bradshaw.

– Foarte drăguț!

– Dar vreau să fiu sigur că poți să vii și tu. O să fii un fel de oaspete de onoare.

– Foarte amabil din partea ta!

– Hai, spune-mi o zi care-ți convine și transmit invitațiile. O să fie ca pe vremuri. Oamenii întreabă mereu de tine și…

– Mie-mi convine orice zi.

– Luni?

– E-n regulă.

– Bun, atunci la ora opt la mine acasă. Apropo, să-l chem și pe Grey-Pelham? N-o să vină cu soția, așa că totul o să fie în regulă.

– Sigur că da.

– Vreau să mă văd cu tine și la un prânz.

– Lasă că te sun eu. Acum n-am agenda la mine.

– Bine, să nu uiți de petrecere, da?

– Chiar acum mi-o notez. Îți mulțumesc mult.

Când am pus jos receptorul a început să sune soneria de la intrare. M-am dus și am deschis ușa. Priscilla. A trecut hotărât pe lângă mine, a intrat în salon și imediat a început să plângă.

– Ei, Doamne, nu mai plânge, Priscilla!

– Nu vrei decât să nu mai plâng.

– Așa e, nu vreau decât să nu mai plângi. *Nu mai plânge!*

S-a lăsat pe spate în fotoliul „Hartbourne“ și chiar s-a oprit. Avea părul răvășit, oribil, cărarea neagră îi traversa creștetul în zigzag. A rămas acolo fără vlagă, cu picioarele depărtate dizgrațios și cu gura deschisă. Avea o gaură în ciorap la genunchi și pe-acolo ieșea o mică umflătură de carne.

– Îmi pare rău, Priscilla.

– Da, e cazul să-ți pară rău, Bradley, chiar ai dreptate. Mai bine m-aș întoarce la Roger.

– Priscilla, *nu* poți să…

– De ce nu? Te-ai răzgândit? Ai spus întruna că ar trebui să mă întorc. Ai spus că Roger e nefericit și că totul e vraiște în casă. Bănuiesc că are nevoie de mine. Și este casa mea. N-am alta. Poate că acum o să se poarte mai frumos. Știi ce, Bradley, cred că am început s-o iau razna, cred că-mi pierd mințile. Oare cum e când înnebunești? Îți dai seama că înnebunești?

– Cu siguranță tu n-ai început s-o iei razna.

– Cred că o să mă duc să mă culc, dacă nu te superi.

– Îmi pare rău, încă n-am pregătit patul din camera de oaspeți.

– Bradley, vitrina ta arată altfel, ceva lipsește din ea. Unde ai pus doamna cu bizonul?

– Doamna cu bizonul? Mi-am fixat privirea pe locul rămas gol. Am dat-o cuiva. I-am dat-o lui Julian Baffin.

– Ah, cum *ai putut* să faci asta, Bradley? Era *a mea*, era *a mea*.

Priscilla a scos un geamăt și au început din nou să-i curgă lacrimile. S-a apucat să scotocească în geantă în căutarea unei batiste.

Mi-am amintit că, în mod concret, ceea ce spunea ea era adevărat. Îi dădusem Priscillei cadou femeia cu bizonul cu mulți ani în urmă, de ziua ei,

dar, constatând o dată că obiectul fusese pus într-un sertar, mi l-am luat înapoi.

– Ah, Doamne! am exclamat și am simțit că roșesc, așa cum remarcase Rachel.

– Nici măcar n-ai putut să mi-o păstrezi.

– Am s-o iau înapoi.

– Te-am lăsat s-o iei doar pentru că știam că o pot vedea aici, mi-a plăcut ideea de a o revedea aici. Aici era locul ei.

– Îmi pare tare rău…

– N-am să-mi recapăt niciodată bijuteriile și acum a dispărut și femeia, ultimul lucru care-mi aparținea a dispărut și el.

– Te rog, Priscilla, chiar am s-o…

– I-ai dat-o fetei ăleia zăpăcite.

– Mi-a cerut-o. Chiar am s-o iau înapoi, te rog, nu-ți face griji. Acum du-te și te culcă, te rog, odihnește-te!

– Era a mea, tu mi-ai dat-o.

– Știu, știu, am s-o iau înapoi, hai, culcă-te în patul meu.

Priscilla s-a târât spre dormitor. S-a băgat imediat în pat.

– Nu vrei să te dezbraci?

– Ce rost are? Ce rost mai au toate? Mai bine aș muri.

– Hai, vino-ți în fire, Priscilla. Mă bucur că te-ai întors totuși. De ce ai plecat de acolo?

– Arnold s-a dat la mine.

– A!

– L-am împins și s-a purtat urât. Cu siguranță i-a povestit lui Christian. Erau la parter și râdeau întruna. Cu siguranță râdeau de mine.

– Nu cred. Erau fericiți, doar atât.

– Mă rog, mi s-a făcut silă, mi s-a făcut silă.

– Arnold a fost acolo ieri după-amiază?

– A, da, s-a întors imediat după ce-ați plecat voi, a stat acolo aproape toată ziua, au preparat un prânz uriaș la parter, am simțit mirosul, eu n-am vrut să mănânc nimic, și-i auzeam râzând întruna. Pe mine nu m-au vrut, m-au lăsat singură aproape toată ziua.

– Biata Priscilla!

– Nu pot să-l sufăr pe omul ăla. Și nici pe ea nu pot s-o sufăr. Nu m-au vrut acolo absolut deloc, nu s-au ocupat de mine ca să mă ajute cu adevărat,

totul făcea parte dintr-un joc, totul a fost o glumă.

– Aici cred că ai dreptate.

– Doar se jucau cu mine și-și etalau victoria și se făleau. Îi detest. Mă simt de parcă aș fi murit pe jumătate. Mă simt de parcă aș sângera pe dinăuntru. Crezi că încep s-o iau razna?

– Nu.

– Ea a spus că o să vină un doctor, dar n-a venit. Mă simt îngrozitor, cred că am cancer. Toți mă disprețuiesc, toți știu ce mi s-a întâmplat. Ai putea să-i telefonezi lui Roger, Bradley?

– A, nu, te rog…

– Va trebui să mă întorc la Roger. Acasă aș putea să-i cer sfatul doctorului Macey. Sau să mă sinucid. Cred că o să mă sinucid. N-o să-i pese nimănui.

– Te rog, Priscilla, dezbracă-te ca lumea. Sau ridică-te și piaptănă-te. Nu suport să te văd în pat îmbrăcată.

– Ei, ce contează, ce contează?

Soneria de la intrare s-a auzit din nou. Am dat fuga și am deschis. Afară stătea Francis Marloe, cu ochii mici mijiți într-o expresie de umilință.

– Ah, Brad, te rog să mă ierți că am venit…

– Intră, i-am spus. Te-ai oferit să ai grijă de sora mea. Acum ea e aici și tu te poți considera angajat.

– Serios? Oh, ce grozav, ce grozav!

– Intră și ocupă-te de ea, e în dormitor. Poți să-i dai un sedativ?

– Totdeauna am la mine…

– Perfect, du-te.

Am ridicat receptorul și am format numărul lui Rachel.

– Bună, Rachel.

– Oh… Bradley…

Mi-am dat seama imediat că este singură. O femeie e capabilă să exprime atât de mult prin felul în care îți rostește numele.

– Mulțumesc, Rachel, pentru scrisoarea așa de frumoasă.

– Aș putea să te văd… Bradley… curând… imediat?

– Ascultă, Rachel. S-a întors Priscilla și Francis Marloe e aici. Ascultă. I-am dat lui Julian o figurină cu o femeie călare pe un bizon.

– O… ce?

– O figurină mică de bronz.

– A, i-ai dat-o?

– Da, mi-a cerut-o când a fost aici, ții minte?

– Da.

– Știi, de fapt este a Priscillei, doar că eu am uitat, iar acum o vrea înapoi… Ai putea s-o iei de la Julian și să mi-o aduci sau s-o trimiți pe ea? Spune-i că-mi pare teribil de rău…

– Nu e acasă, dar am s-o găsesc eu. Ți-o aduc imediat.

– Am casa plină. N-o să fim…

– Da, da, vin imediat.

– Mi-a tăiat magnolia, zicea că umbrește straturile de flori, spunea Priscilla. Grădina era totdeauna grădina *lui*. Casa era casa *lui*. Până și bucătăria era bucătăria *lui*. I-am dat omului ăstuia toată viața mea. Nu mi-a rămas nimic.

– Soarta omului e tristă și cumplită, murmură Francis. Suntem niște demoni unii pentru alții. Da, demoni.

Avea un aer mulțumit, își țuguia buzele roșii și-mi arunca priviri aparent timide din ochii săi mici.

– Priscilla, dă-mi voie să te pieptăn.

– Nu, nu suport să mă atingă cineva, mă simt ca și cum aș avea lepră, simt că putrezește carnea pe mine, sunt convinsă că put…

– Hai, Priscilla, scoate-ți fusta, o să se șifoneze…

– Ce contează? Mai contează ceva? Ah, sunt atât de nefericită!

– Scoate-ți măcar *pantofii*.

– Tristă și cumplită. Tristă și cumplită. Demoni. Da. Demoni.

– Încearcă să te relaxezi, te rog, Priscilla. Ești țeapănă ca un cadavru.

– Ce păcat că nu sunt un cadavru!

– Încearcă măcar să stai comod!

– I-am dat viața mea. Alta nu mai am. O femeie nu are altceva.

– Stearpă și inutilă. Stearpă și inutilă.

– Ah, sunt *îngrozită*.

– Priscilla, n-ai nici un motiv să fii îngrozită. Ei, Doamne, pur și simplu mă distrugi.

– Îngrozită.

– Scoate-ți, te rog, pantofii.

Soneria a sunat din nou. Am deschis ușa și am făcut o față pretins tristă când am văzut că în spatele lui Rachel era Julian.

Rachel era îmbrăcată într-un pardesiu verde-deschis cu aspect militar. Își ținea mâinile în buzunare, iar pe fața întoarsă spre mine se citea, ca un mesaj personal, o strălucire euforică. Felul în care ne-am privit în ochi mi-a arătat cât de departe merseserăm de la ultima noastră întâlnire. De obicei oamenii nu se privesc adânc în ochi. A fost un șoc plăcut. Julian purta o scurtă maronie din catifea, pantaloni și o eșarfă indiană cu maro și auriu. Avea un aer rebel, dar abordase intenționat expresia de tânără umilă, expresia care spune: știu că sunt cea mai tânără dintre toți, fără experiență și fără importanță, dar voi face tot posibilul să fiu de ajutor și e foarte drăguț din partea voastră că-mi dați un pic de atenție. O asemenea atitudine nu este, desigur, decât o formă aparte de vanitate. Cei tineri sunt întru totul mulțumiți de ei înșiși și pot da dovadă de o reală cruzime. Am observat că avea în mână bizonul de bronz și un buchet de stânjenei.

– Julian s-a întors și a insistat să aducă chiar ea obiectul, a rostit Rachel cu subînțeles.

– Firește că sunt *foarte* bucuroasă să i-l înapoiez Priscillei, zise Julian. Sigur că este al ei și trebuie să-l aibă. Sper din tot sufletul să o facă să se simtă mai bine și mai fericită.

Le-am primit în casă și le-am condus până la dormitor unde Priscilla încă stătea de vorbă cu Francis.

– Îi lipsea cu desăvârșire noțiunea de egalitate între noi, probabil că nici un bărbat nu o are, toți disprețuiesc femeile…

– Bărbații sunt îngrozitori, îngrozitori.

– Ai musafiri, Priscilla!

Priscilla ședea sprijinită pe câteva perne, pantofii se vedeau de sub cuvertură. Avea ochii roșii și umflați de plâns, gura colțuroasă de atâta nemulțumire, ca gura unei cutii poștale.

Julian a intrat imediat și s-a așezat pe pat. A pus respectuos florile lângă Priscilla și a împins bizonul spre ea, peste cuvertură, de parcă se juca cu un copil, și i l-a îndesat între sâni, peste bluză. Neștiind despre ce e vorba, Priscilla a rămas neplăcut surprinsă, s-a speriat și a scos un țipăt. Atunci Julian s-a gândit să o sărute pe Priscilla și s-a apropiat de obrazul ei. Bărbiile lor s-au ciocnit cu un zgomot slab.

– Uite, Priscilla, am zis împăciuitor. Uite, doamna cu bizonul. S-a întors acasă la tine în cele din urmă.

Julian se retrăsese la capătul patului. Se uita insistent la Priscilla cu o expresie de milă dureroasă, dar și de concentrare asupra propriei persoane. Și-a depărtat puțin buzele și și-a apropiat palmele ca pentru rugăciune. Gestul arăta ca și cum i-ar fi cerut iertare Priscillei pentru că ea este tânără și frumoasă și inocentă și curată și că are viitorul înainte în timp ce Priscilla era bătrână și urâtă și păcătoasă și distrusă și fără nici un viitor. Contrastul dintre cele două traversă încăperea ca un spasm de durere.

Am simțit durerea, am simțit chinul surorii mele și am rostit:

– *Și* florile sunt pentru tine, Priscilla. *Ești* o norocoasă!

– Nu sunt copil, zise Priscilla încet. Nu e cazul să vă fie milă de mine. Nu e cazul să vă uitați așa la mine… și să mă tratați de parcă aș fi…

Pipăi prin pat în căutarea bizonului și, pentru o clipă, dădu impresia că ar vrea să-l mângâie. Apoi îl azvârli cât colo și își ascunse fața în pernă. Stânjeneii căzură pe podea. Francis, care luase de pe jos figurina, o ascunse în palme și zâmbi. Le-am făcut un semn lui Rachel și Julian să iasă din cameră.

– Îmi pare rău, zise Julian în salon.

– N-a fost vina ta, i-am spus.

– Cred că e îngrozitor să ajungi în starea asta!

– Nu poți nici măcar să-ți închipui cum este să ajungi în starea asta. Așa că nu te mai osteni să încerci.

– Îmi pare teribil de rău pentru ea.

– Hai, du-te acum, îi zise Rachel.

– Ah, tare aș vrea să… Lasă, bine…, spuse Julian și porni spre ușă. Apoi mi se adresă mie: Aș putea să-ți spun câteva cuvinte, Bradley? Vino, te rog, cu mine până la colț. Nu te țin decât două minute.

I-am făcut un semn complice lui Rachel și am ieșit în urma copilei. A traversat hotărât curtea și a ieșit pe Charlotte Street fără să se uite înapoi. Soarele rece strălucea intens și m-a cuprins un sentiment de ușurare când am ieșit afară printre oameni indiferenți și anonimi sub cerul albastru senin.

Am făcut câțiva pași pe stradă și ne-am oprit lângă o cabină telefonică roșie. Julian abordase un aer de băiețandru stilat. Era clar că și ea avea o senzație de eliberare. În spatele ei, deasupra ei, se înălța Turnul Poștei și mi se părea că sunt înalt cât turnul, într-atât de bine și de clar vedeam detaliile argintii ale fațadei. Eram înalt și drept: îmi era atât de bine să mă aflu pentru moment afară din casă, departe de ochii roșii și părul obosit al Priscillei,

alături de o persoană tânără și frumoasă și inocentă și curată și care avea viitorul înainte.

Cu un aer responsabil, Julian rosti:

– Îmi pare foarte rău, Bradley, că am înțeles greșit situația.

– Nimeni n-ar fi putut s-o înțeleagă corect. Suferința adevărată blochează toate căile către ea însăși.

– Cât de minunat te-ai exprimat! Doar un sfânt i-ar fi putut aduce alinare.

– Nu există așa ceva, Julian. Oricum, tu ești prea tânără ca să fii sfântă.

– Știu că sunt tânără și proastă. Doamne, bătrânețea este îngrozitoare, biata Priscilla. Uite, am vrut să-ți spun, Bradley, că îți mulțumesc foarte mult pentru scrisoarea aia. Cred că este cea mai minunată scrisoare pe care mi-a scris-o cineva vreodată.

– Care scrisoare?

– Scrisoarea despre artă, despre artă și adevăr.

– Ah, da, aia!

– Te consider profesorul meu.

– Ești foarte drăguță, dar…

– Vreau să-mi faci o listă de cărți pe care să le citesc, una mai lungă.

– Îți mulțumesc că ai adus înapoi bizonul. Am să-ți dau altceva în locul lui.

– Da, vrei? Mă mulțumesc cu orice, un obiect oricât de mic. Tare îmi doresc să am ceva de la tine, cred că m-ar inspira, un obiect pe care îl ai de mult timp, un obiect pe care l-ai folosit mult.

M-au mișcat vorbele ei.

– Am să caut ceva. Și acum ar fi bine să…

– Nu pleca, Bradley. Vorbim atât de rar. Știu că acum nu se poate, dar hai să ne întâlnim peste câteva zile. Vreau să discut cu tine despre *Hamlet*.

– *Hamlet!* Bun, sigur că da, dar…

– Trebuie să-l pregătesc pentru examen. Și să-ți mai spun ceva, Bradley, sunt întru totul de acord cu ceea ce ai scris în recenzia aia despre opera tatălui meu.

– Cum se face că ai citit-o?

– Am văzut când a pus-o mama deoparte și avea așa un aer conspirativ…

– Urât din partea ta!

– Știu. N-am să ajung sfântă niciodată, nici măcar dacă o să trăiesc cât sora ta. Cred sincer că cineva ar trebui să-i spună tatei adevărul, toată lumea s-a obișnuit să-l măgulească fără nici un discernământ, a ajuns un scriitor

acceptat și o personalitate literară și tot felul de chestii de-astea și nimeni nu-i analizează scrierile cu un ochi critic, cum ar face dacă ar fi un necunoscut, e un fel de conspirație…

– Știu. Oricum, n-am de gând s-o public.

– De ce? E cazul să știe adevărul despre el însuși. Și asta e valabil pentru toată lumea.

– Așa cred tinerii.

– Și încă ceva, în legătură cu Christian, tata spune că o manipulează pe Christian în favoarea ta…

– Cum?

– Nu știu cam ce-și închipuie el că face, dar sunt sigură că ar fi bine să te duci să stai de vorbă cu el și să-l întrebi. Și, dacă aș fi în locul tău, aș pleca, așa cum ai spus că ai de gând să faci. Cred că aș putea veni să te văd în Italia, mi-ar plăcea grozav. Francis Marloe se poate ocupa de Priscilla, îmi place de el. Ascultă, crezi că Priscilla o să se întoarcă la soțul ei? Mai bine aș muri decât să fac asta, dacă aș fi în locul ei.

E greu să reacționezi când te vezi pus în fața unei exprimări atât de dure și de clare. Tinerii se exprimă atât de tranșant.

– Ca să-ți răspund la ultima întrebare, nu știu, am spus. Și îți mulțumesc pentru observațiile anterioare.

– Grozav îmi place cum vorbești, atât de precis, nu ca tata. El trăiește într-un fel de nor trandafiriu la un loc cu Iisus și Maria și Buddha și Șiva și Regele Pescar și toți aleargă de colo colo îmbrăcați ca locuitorii din Chelsea.

Era o descriere așa de bună a operei lui Arnold încât am început să râd.

– Îți sunt recunoscător pentru sfat, Julian.

– Te consider *filosoful* meu.

– Îți mulțumesc pentru că mă tratezi ca pe un egal.

A privit în sus spre mine, neștiind sigur dacă o iau în râs.

– O să fim prieteni, Bradley, nu-i așa, prieteni adevărați?

– Ce semnificație avea balonul ăla? am întrebat.

– Ei, am jucat teatru un pic.

– Am alergat după el.

– Ce frumos!

– Nu l-am prins.

– Mă bucur că s-a pierdut. Țineam mult la el.

– A fost un sacrificiu închinat zeilor?

– Da. De unde știi?

– Ți l-a dat domnul Belling?

– Da, de unde…?

– Sunt filosoful tău.

– Țineam chiar foarte mult la balonul ăla. Mă mai gândisem să-i dau drumul, a fost un fel de impuls emoțional. Dar n-am știut că am să tai sfoara…

– Până ce n-ai văzut-o pe mama ta în grădină.

– Până ce nu te-am văzut pe tine în grădină.

– Hai, Julian, acum chiar trebuie să pleci, taie sfoara, mă așteaptă mama ta…

– Când putem vorbi despre *Hamlet*?

– O să te sun…

– Nu uita că ești gurul meu.

M-am întors în curte. Când am ajuns în salon, Rachel s-a apropiat de mine și m-a cuprins într-o îmbrățișare spontană, dar plănuită. Ne-am legănat îmbrățișați, aproape că ne-am împiedicat de pardesiul ei lăsat pe podea, apoi am căzut în fotoliul Hartbourne. A încercat să mă împingă mai adânc în fotoliu, apăsându-mi genunchiul cu al ei, dar am făcut-o să rămână în picioare, ținând-o ca pe o păpușă mare.

– Rachel, hai să nu ne creăm complicații.

– Mi-ai furat câteva minute. Complicațiile le-am creat deja, am ajuns aici. Tocmai a sunat Christian.

– Să întrebe de Priscilla?

– Da. I-am spus că Priscilla rămâne aici. A zis că…

– Nu vreau să știu.

– Vreau să-ți spun ceva, Bradley, și vreau să te gândești la asta. E vorba despre ceva ce am descoperit după ce ți-am scris scrisoarea aia. Nu dau nici doi bani pe relația dintre Christian și Arnold. Am simțit deodată că m-am eliberat. Mă înțelegi, Bradley? Știi ce înseamnă asta?

– Rachel, n-am nevoie de complicații. Trebuie să lucrez și trebuie să fiu singur, o să scriu o carte pe care aștept de o viață să o scriu…

– Ai un aer tipic bradlerian în clipa asta, aproape că-mi vine să plâng. Nu suntem tineri și nu suntem proști. N-o să existe nici o încurcătură în afară de cea pe care o creează Arnold. Dar s-a născut o lume nouă care este a ta și a mea. Se va găsi întotdeauna un loc în care să putem fi împreună. Am

nevoie de dragoste, am nevoie să iubesc mai mulți oameni, am nevoie să te iubesc pe tine. Sigur că vreau să mă iubești și tu, dar chiar și asta are mai puțină importanță, iar ceea ce *facem* e total lipsit de importanță. Simplul fapt că te țin de mână e minunat și îmi pune iarăși sângele în mișcare. În sfârșit se petrece ceva, mă schimb, mă dezvolt, gândește-te la tot ce s-a întâmplat de ieri. Ani la rând am fost moartă și nefericită și grozav de închisă în mine. Mă gândeam că o să-i fiu credincioasă până la sfârșitul lumii și fără îndoială așa am să fiu și fără îndoială îl iubesc, nu asta este problema. Dar iubirea pentru el a fost ca viața într-o cutie, iar acum am ieșit din cutie. Știi ceva, cred că absolut din întâmplare noi am dat peste cheia fericirii perfecte. Presupun că omul nu poate fi fericit până ce nu trece de vârsta de patruzeci de ani. Ai să vezi că nu se va întâmpla aproape nimic dramatic. Nu se va schimba nimic în afară de lucrurile profunde. Sunt soția lui Arnold pe vecie. Iar tu poți să te duci să-ți scrii cartea și să fii singur și să faci tot ce vrei. Dar fiecare dintre noi va avea niște resurse, ne vom avea unul pe celălalt, vom fi legați pentru totdeauna, ca printr-un jurământ religios care ne va salva, numai să mă lași să te iubesc.

– Dar… ăsta o să fie un secret, Rachel…

– Nu. Ah, de foarte puțin timp totul s-a schimbat. Putem trăi în văzul lumii, n-avem nici un motiv să ne ascundem. Mă simt liberă, am fost eliberată, precum balonul lui Julian, mă înalț în zbor deauspra lumii și în sfârșit mă uit în jos către ea, parcă aș trăi o experiență mistică. Secretele nu-și au rostul. Într-un anume fel Arnold a făurit o situație nouă. În sfârșit o să am prieteni, prieteni adevărați, o să hoinăresc prin lume, o să te am pe tine. Iar Arnold va accepta, va trebui să accepte, s-ar putea chiar să învețe lecția umilinței, Bradley, el este sclavul nostru. Mi-am redobândit, în sfârșit, voința. Am devenit zei. Înțelegi?

– Nu prea, am răspuns.

– Mă iubești un pic, nu?

– Sigur că te iubesc, totdeauna te-am iubit, dar nu pot să definesc…

– Nu încerca să definești! Tocmai ăsta-i esențialul.

– Rachel, nu vreau să mă simt vinovat. Ar fi o piedică în calea muncii mele.

– Ah, Bradley, Bradley…

A început să râdă dezlănțuit. Apoi și-a îndoit genunchii și și-a lăsat pe mine toată greutatea corpului. Am căzut amândoi pe spate, în fotoliu, ea

fiind deasupra mea. I-am simțit greutatea și i-am văzut fața aproape lipită de a mea, reflectând o trăire anarhică și pofticioasă, ceva necunoscut, nestăvilit și emoționant, apoi m-am relaxat și am simțit că și corpul ei se relaxează, scurgându-se în golurile corpului meu ca un lichid dens, ca mierea. Buzele ei umede îmi sărutau obrajii și apoi s-au oprit pe buzele mele, precum melcul celest care închide poarta cea mare. Când pentru o clipă s-a lăsat întunericul am văzut Turnul Poștei, înconjurat de un nimb de cer albastru, aplecat și uitându-se pe fereastră. (De fapt, ăsta este un lucru imposibil, întrucât casa vecină blochează vederea spre turn.)

Francis Marloe a intrat în cameră, a zis „Ah, pardon!“ și a ieșit din nou. M-am desprins încet de Rachel, nu din pricina lui Francis (nu-mi păsa de el nici cât mi-ar fi păsat de un câine), ci pentru că m-am simțit excitat sexual și în egală măsură speriat. Sentimentele de frică și vinovăție, endemice în ființa mea, s-au deșteptat, imposibil de distins în acel moment de dorința fizică, dar dând semnale profetice. În același timp eram profund mișcat de încrederea lui Rachel în mine. Poate că lumea nouă despre care vorbea ea chiar exista. Puteam să pășesc în ea fără să dau dovadă de lipsă de loialitate? Nu lipsa de loialitate față de Arnold mă preocupa la acel moment. Va trebui să reflectez.

– Va trebui să reflectez, am rostit.

– Sigur că da. Tu ești tipul care reflectează.

– Rachel…

– Știu, o să-mi spui că trebuie să plec.

– Da.

– Plec. Vezi cât sunt de docilă. Nu te speria de nimic din ceea ce am spus. *Tu* n-ai nimic de făcut.

– Cel care se mișcă în repaus.

– Fug. Pot să te văd mâine?

– Rachel, sunt absolut îngrozit de ideea de a fi legat de ceva acum. Știu că ai să mă consideri meschin și fără viață… Țin la tine și îți sunt foarte recunoscător… dar trebuie să scriu cartea asta, chiar trebuie, și trebuie să fiu *demn* să…

– Te respect și te admir cu adevărat, Bradley. Și asta face parte din întreg. Iei scrisul mult mai în serios decât Arnold. Nu-ți face griji nici pentru ziua de mâine și nici pentru altceva. O să te sun. Nu te ridica. Vreau să te las șezând acolo, părând atât de înalt, de slab și de solemn. Ca un… ca un…

inspector fiscal. Nu uita, libertate, o lume nouă. Poate că tocmai asta așteaptă noua ta carte, poate că de asta are nevoie. Ah, nu ești decât un școlar, un puritan. Ar fi timpul să te maturizezi și să te eliberezi. Rămas-bun, Bradley! Zeul tău să te binecuvânteze!

A ieșit în fugă. Am rămas acolo unde eram, cum îmi ceruse ea. Eram profund marcat de ceea ce spusese. Am cântărit vorbele ei. Poate că totuși Rachel era îngerul destinat mie. Cât de special era totul, ce dorință sexuală se deșteptase în mine și cât de *neobișnuit* era lucrul ăsta.

M-am trezit că privesc lung la fața lui Francis Marloe. Mi-am dat seama că se afla de ceva timp în cameră. Făcea tot felul de grimase bizare, închidea ochii într-un fel care-i încrețea nasul și-i dilata nările. Făcând toate astea, părea la fel de inconștient ca un animal de la grădina zoologică. Poate că era miop și încerca să se concentreze ca să-mi vadă fața.

– Te simți bine, Brad?

– Sigur că da.

– Arăți cam ciudat.

– Ce vrei?

– Te superi dacă ies să-mi iau ceva de mâncare pentru prânz?

– Pentru prânz? Credeam că e seară.

– A trecut de douăsprezece. În bucătărie e numai niște mazăre. Te superi…?

– Nu, du-te.

– O să aduc și ceva mai ușor pentru Priscilla.

– Ce face?

– Doarme. Brad…

– Ce?

– Ai putea să-mi dai o liră?

– Poftim.

– Mulțumesc. Și, Brad…

– Ce mai e?

– Mă tem că piesa de bronz s-a spart. Nu mai stă în picioare.

Mi-a vârât figurina caldă în mână și am pus-o pe masă. Unul dintre picioarele bizonului era îndoit. Animalul cădea într-o parte. M-am uitat lung la el. Femeia zâmbea. Semăna cu Rachel. Când mi-am ridicat ochii, Francis dipăruse.

Am intrat încet în dormitor. Priscilla dormea, sprijinită pe mai multe perne, cu gura căscată, iar gulerul bluzei o strângea de gât. Dormea relaxat, expresia de disperare țâfnoasă se mai atenuase ceea ce o făcea să pară ceva mai tânără. Scotea un șuierat slab, regulat, un fel de „pfiu… pfiu…“ Încă avea pantofii în picioare.

I-am descheiat încet primul nasture de la bluză. Bluza s-a desfăcut lăsând să se vadă interiorul jegos al gulerului. I-am scos cu grijă pantofii ținându-i de tocurile înalte, ascuțite, și am tras pledul peste picioarele umflate, înnegrite de transpirație. Șuieratul ușor a încetat, dar ea nu s-a trezit. Am ieșit din cameră.

M-am dus în camera de oaspeți și m-am întins pe pat. M-am gândit la cele două întâlniri recente cu Rachel, la cât de calm și de încântat fusesem după cea dintâi, la cât de tulburat și de excitat eram acum, după cea de a doua. Aveam să mă „îndrăgostesc“ de Rachel? Era cazul să mă joc cu ideea asta, fie și doar rostind cuvintele pentru mine însumi? Mă găseam la un pas de o nenorocire de dimensiuni catastrofale, de un adevărat dezastru? Sau poate asta era, într-o formă surprinzătoare, începutul acelei mult așteptate „breșe“, trecerea mea într-o altă lume, întâlnirea cu zeul? Sau nu era nimic mai mult decât emoția de o clipă a unei femei între două vârste, nefericite în căsnicie, stânjeneala trecătoare a unui puritan nu tocmai tânăr care nu mai avusese de mult timp nici o aventură? Întru totul adevărat, mi-am spus, *chiar* n-am mai avut nici o aventură de mult timp. Am încercat să mă gândesc cu toată seriozitatea la Arnold. Dar nu peste mult timp am devenit conștient doar de un singur lucru – de valul arzător de dorință fizică, imprecisă, fără țintă.

⋆

În zilele noastre a devenit un obicei să se atribuie „nevoilor sexuale“ o cauzalitate comprehensivă și total neanalizată. Aceste forțe obscure, privite uneori ca niște resorturi istorice aparte, alteori ca destine generale și universale sunt creditate cu puterea de a face din noi delincvenți, bolnavi psihic, nebuni, fanatici, martiri, eroi, sfinți sau, în cazuri excepționale, tați desăvârșiți, mame împlinite, animale umane placide și altele asemenea. Schimbați ingredientele și veți vedea că nu există situație ce nu poate fi explicată prin „sex“ de către cinici și pseudosavanți precum Francis Marloe, ale cărui păreri pe această temă o să le auzim în scurt timp prezentate în detaliu. Eu nu sunt totuși un adept al lui Freud și găsesc că este important ca

în etapa de față a acestei „explicații“, sau „apologii“, sau oricum ar putea fi considerat acest tratat diform, să dau niște lămuriri pentru a înlătura posibilitatea unei înțelegeri greșite. Detest asemenea tâmpenii pe jumătate digerate. Percepția mea privind ceea ce se află „dincolo“, și să ferească Dumnezeu să fie confundată cu un concept „științific“, este complet diferită.

Spun aceasta cu atât mai apăsat, cu cât consider că este posibil ca o persoană obtuză să ia, în mod eronat, părerile mele drept ceva de această natură. Oare nu am luat în calcul ideea că afecțiunea caldă, neașteptată a lui Rachel ar putea descătușa talentul de care eram conștient de atâta timp, în care am crezut și pe care l-am cultivat zadarnic? Cum arată imaginea propriei mele persoane pe care a perceput-o cititorul? Mă tem că e o imagine cam imprecisă, căci n-am avut niciodată sentimentul puternic al propriei mele identități și, prin urmare, cum să caracterizez exact ceea ce aproape că nu înțeleg? Totuși propria mea delicatețe nu poate să păcălească judecata și s-ar putea chiar să o provoace. „Un individ frustrat, care nu mai e tânăr, lipsit de încredere în el însuși ca bărbat; firește că el simte, în mod natural, că o bună partidă de sex l-ar pune pe picioare, i-ar descătușa talentele în care, întâmplător, nu ne-a dat nici un motiv serios să credem. Se preface că este preocupat de cartea lui, când, de fapt, se gândește la sânii unei femei. Se preface că e preocupat de fermitatea sa morală, dar în realitate îl îngrijorează un alt fel de fermitate.“

Aș vrea să precizez că orice explicație în acest sens este nu doar peste măsură de simplistă și de „grosolană“, ci și departe de a fi adevărată. În măsura în care m-am gândit la posibilitatea de a face dragoste cu Rachel (și chiar m-am gândit la asta, dar cu o imprecizie deliberat controlată), nu mi-am închipuit, n-am fost atât de smintit încât să-mi închipui că o descărcare sexuală banală îmi va aduce marea descătușare pe care o căutam și nici nu am confundat câtuși de puțin instinctul animal cu divinitatea. Și totuși, într-atât de complexă este mintea și atât de profund interconectate sunt facultățile ei încât o schimbare de un anume fel prefigurează și proiectează alta, se pare, de o cu totul altă natură. Percepem un curent subteran, simțim mâna destinului, vedem că se petrec coincidențe izbitoare și că lumea e plină de semne; asemenea lucruri nu sunt neapărat lipsite de sens, nu sunt simptomele unei paranoia incipiente. Pot fi într-adevăr umbrele unei metamorfoze reale și neînțelese ca atare. Evenimentele viitoare proiectează umbre. Scriitorii știu că operele lor sunt adesea profetice. Ne imaginăm în

mod gratuit ceea ce urmează să se petreacă. Deși asemenea semne sunt la fel de provocatoare ca și oracolele, evenimentele reale pot fi ciudat de diferite de prefigurarea lor. Așa au stat lucrurile și în cazul de față.

Nu a fost o dovadă de superficialitate faptul că am legat presimțirea unei revelații iminente de nerăbdarea mea de a mă apuca de lucru. Dacă în viața mea ar urma să se petreacă o schimbare, aceasta n-ar putea fi decât parte a dezvoltării mele ca artist, întrucât dezvoltarea mea ca artist însemna dezvoltarea mea ca om. Rachel ar putea fi cu adevărat un mesager al divinității. Ea îmi lansa o provocare căreia ar trebui să-i răspund cu îndrăzneală sau să nu-i răspund deloc. Îmi spusesem adesea, când examinasem serios problema, că *sunt un artist prost pentru că sunt laș*. Curajul în viață ar putea prefigura acum sau chiar genera curajul în artă?

Totuși aceasta este doar o altă modalitate de a aborda dilema, cugetătorul măreț care a emis gândurile de mai sus trebuia să coexiste în mine cu omul timid și conștiincios, plin de scrupule morale și temeri convenționale. Arnold era persoana cu care trebuia să lămuresc lucrurile. Dacă se va ajunge acolo, voi găsi în mine puterea să provoc și să înfrunt mânia lui Arnold? Christian era și ea o persoană cu care trebuia să lămuresc lucrurile. Nu făcusem nici măcar primul pas către *clarificarea* problemei Christian în mintea mea. Dădea târcoale conștiinței mele. *Îmi doream să o văd din nou*. În legătură cu noua ei relație de prietenie cu Arnold trăiam o emoție care semăna izbitor cu gelozia. Chipul ei viu, iscoditor, puțin ridat, îmi apărea în vise. Oare era Rachel destul de puternică încât să mă apere de această amenințare? Poate că aici era miezul problemei – nevoia mea de a găsi un protector.

Privind în urmă, mi-a atras atenția exclamația lui Rachel privitoare la soțul ei: este sclavul nostru. Ce afirmație extraordinară și cât de convins fusesem atunci că am înțeles-o. Totuși ce însemna asta? Și putea ea să fie adevărată fără ca și alte lucruri oribile să fie, în egală măsură, adevărate? Oare n-ar fi cazul să trag *concluzia* că tot ceea ce se întâmpla era lipsit de importanță? Nu cumva chiar și faptul că meditam asupra situației era un păcat? „Presimțirea destinului“ ne poate conduce și ea către cele mai idioate umilințe. O percepție de sine dramatică este o stare pe care n-ar trebui să o avem, una care sfinților le lipsește cu desăvârșire. Cum însă nu sunt sfânt, n-am fost în stare să merg prea departe pe linia acestui raționament. Cea mai serioasă formă de penitență la care am ajuns a fost aceea de a înerca să mă gândesc

mai atent la Arnold; dar chiar și aceasta mi-a produs o plăcere histrionică. Am hotărât că va trebui să mă văd cu Arnold în scurt timp și să vorbesc (dar cum?) sincer cu el. Oare nu era el personajul central? Care erau de fapt sentimentele mele față de el? Interesantă întrebare. Am ajuns la concluzia, iar concluzia mi-a adus un pic de liniște, că trebuie să vorbesc cu Arnold pe îndelete înainte să mă văd din nou cu Rachel.

La toate astea m-am gândit, încercând astfel să-mi regăsesc calmul. Dar cam pe la ora cinci în aceeași zi m-a cuprins din nou febra, o febră *greu de definit*. Despre ce era vorba aici: dragoste, creație, sex? Am simțit nevoia imperioasă de a face ceva, de a acționa, ceea ce li se întâmplă adesea oamenilor aflați într-o dilemă imposibil de analizat. Dacă poți acționa, pleca, reveni, trimite o scrisoare, atunci poți potoli neliniștea care este, de fapt, frica de viitor sub forma fricii de întunericul din propriile dorințe: „groaza", așa cum o definesc filosofii, care nu este atât experiența vidului, cât sentimentul năucitor că te afli în ghearele unei cauzalități foarte puternice și totuși încă neidentificate. Mânat de acest sentiment am pus într-un plic recenzia cărții lui Arnold și i-am trimis-o prin poștă. Dar mai întâi am citit-o pe toată cu mare atenție.

„Noua carte a lui Arnold Baffin îi va încânta pe admiratorii săi. Folosește, așa cum adesea își doresc sincer cititorii, «aceeași rețetă ca și până acum». Vorbește despre un agent de bursă care, la vârsta de cincizeci de ani, se hotărăște să se călugărească. Cea care îl abate din drum este sora omului care ar fi urmat să-i fie stareț, o femeie puternică revenită de pe meleaguri orientale, care încearcă să-l convertească la budism. Se lansează amândoi într-o lungă discuție despre religie. Punctul culminant vine atunci când starețul (o figură hristică) este ucis de un uriaș crucifix de bronz care cade peste el din întâmplare (oare chiar din întâmplare?) în timp ce oficiază slujba.

Un asemenea roman este tipic pentru opera lui Arnold Baffin. În prezentarea de pe copertă se spune: «Ultima carte a lui Baffin reușește să fie serioasă și în același timp amuzantă. Cuprinde un studiu profund de religie comparată care este în același timp captivant ca un thriller.» Ar fi o lipsă de generozitate să protestăm? Ceea ce susține prezentarea este, cel puțin în parte, adevărat. Cartea este foarte serioasă și foarte amuzantă. (Așa sunt cele mai multe romane.) Cuprinde un studiu de religie comparată cam

superficial și imprecis și, după părerea mea, cam plictisitor. Îi lipsește savoarea și finețea unei analize reale și nu avem nici măcar un simulacru de erudiție. (Autorul confundă școala Mahayana cu școala Theravada și pare că ia sofismul drept o formă de budism!) Povestirea, când reușim să ajungem la ea, este neîndoielnic melodramatică, deși aș fi înclinat să o consider un «thriller» mai degrabă decât «asemănătoare cu un thriller». Episodul în care eroina, care și-a autoindus o transă pentru a face față unei dureri cauzate de o fractură la gleznă, este aproape înecată de revărsarea apei dintr-un rezervor, este o variantă a scenariului cu cowboy și indieni în cea mai pură formă. Firește, drepturile de ecranizare a cărții s-au vândut deja. Totuși trebuie să ne întrebăm nu doar dacă este o carte amuzantă, dacă este captivantă, ci dacă *este o operă de artă*. Iar răspunsul la întrebare în cazul de față și, mă tem, în cazul întregii *œuvre* a domnului Baffin, este, din păcate, nu.

Domnul Baffin scrie cu ușurință. Este un scriitor prolific. Poate că tocmai această însușire este dușmanul lui. Este o însușire ce poate fi confundată cu imaginația. Iar dacă autorul însuși face această confuzie, este sortit pieirii. Un autor de literatură facilă pentru a deveni un autor de o valoare oarecare are nevoie mai presus de orice de o calitate, iar aceasta este curajul: curajul de a distruge, curajul de a aștepta. Judecând după ceea ce a produs, domnul Baffin nu este capabil nici să distrugă, nici să aștepte. Doar un geniu își poate permite «să nu șteargă nici măcar un rând», iar domnul Baffin cu siguranță nu este un geniu. Puterea imaginației coboară asupra muritorului de rând doar dacă el este dispus să trudească, iar truda adeseori înseamnă să refuzi orice formulare care nu a atins acea consistență, acea stare specială de *contopire*, care este pecetea de neconfundat a artei…“

Și tot așa în încă două mii de cuvinte. După ce am împăturit hârtia și am pus-o la poștă tot mai aveam un sentiment de satisfacție solid, dar și destul de misterios. Gestul meu măcar va grăbi intrarea într-o nouă etapă a relației noastre aflate de prea mult timp în același stadiu. M-am gândit chiar că această evaluare atentă a operei lui Arnold s-ar putea, de fapt, *să-i facă bine*.

În seara aceea Priscila părea că se simte un pic mai bine. A dormit toată după-amiază și s-a trezit spunând că-i e foame. Totuși a luat doar câteva înghițituri din supa de pui făcută de Francis. Francis, a cărui imagine în

ochii mei se schimba treptat, preluase treburile bucătăriei. Nu mi-a adus restul de la lira pe care i-o dădusem, dar mi-a dat o explicație destul de plauzibilă despre felul în care a cheltuit-o. Își adusese și un sac de dormit din locuința lui și zisese că va dormi în salon. Părea umil și recunoscător. Îmi tot înăbușeam în mine îndoielile cu privire la riscul de a-l „angaja". Căci luasem hotărârea, deși nu i-o comunicasem încă Priscillei, să plec la Patara în scurt timp și să las lucrurile în seama lui Francis. Până în acest punct îmi conturasem viitorul. Unde-și va găsi Rachel locul în viitorul acesta nu-mi era clar încă. Mă vedeam scriindu-i lungi scrisori sentimentale. Avusesem și o discuție lungă, liniștitoare, la telefon, cu medicul meu. (Despre mine.)

Deocamdată însă, iată-mă stând cu Francis și cu Priscilla. Un decor casnic. Este cam zece seara și draperiile sunt trase.

Priscilla era din nou îmbrăcată în pijamalele mele cu mânecile suflecate. Bea o ciocolată caldă pe care i-o făcuse Francis. Eu și Francis beam sherry.

– Sigur că amintirile din copilărie sunt stranii, spunea Francis. Ale mele sunt toate *sumbre*.

– Ce curios, așa sunt și ale mele, zise Priscilla. Îmi apar într-o lumină de parcă ar fi tot timpul o după-amiază ploioasă.

– Cred că gândim trecutul ca pe un tunel, am spus. Prezentul este luminat. Cu cât ne depărtăm, cu atât totul se întunecă.

– Și totuși, răspunse Francis, adesea ne amintim scene din trecutul îndepărtat cu mai mare claritate. Țin minte că am mers cu Christian la sinagogă…

– La *sinagogă*? am repetat.

Francis ședea picior peste picior pe un fotoliu mic pe care-l umplea complet, arătând ca un tablou pus într-o nișă. Pantalonii lui largi, din stofă moale, ajunseseră scorțoși la manșete de noroi și mizerie. La genunchi stofa se tocise, se lustruise și prin ea se putea zări pielea rozalie. Mâinile plinuțe și foarte murdare, împreunate în față într-o poziție comodă, îi dădeau un aer ușor oriental. Pe buzele roșii îi apăruse zâmbetul puțin vinovat.

– Păi, da. Noi suntem evrei. Sau măcar în parte.

– Nu mă deranjează faptul că sunteți evrei. Mi se pare cam ciudat că nu mi-a spus nimeni asta niciodată.

– Lui Christian îi este, mă rog, oarecum jenă de chestia asta… sau îi era. Bunicii noștri din partea mamei erau evrei. Ceilalți bunici nu erau.

– În condițiile astea numele lui Christian e cam bizar, nu?

– Da. Mama noastră se convertise la creștinism. Era ca o sclavă în fața tatălui nostru, care era un tiran. Nu i-ai cunoscut pe părinții noștri, nu-i așa? Tata nu voia să aibă absolut nimic de-a face cu ramura evreiască a familiei. A obligat-o pe mama să rupă orice legătură cu rudele. Faptul că i-au dat numele „Christian“ a făcut parte din această campanie.

– Și totuși ați mers la sinagogă?

– Doar o dată, eram foarte mici. Tata era bolnav și am stat la bunici. Ei țineau mult să mergem. Mai ales să merg eu. Nu-i interesa prea mult ce face Christian, întrucât era fată. Iar numele ei le făcea silă, deși o strigau pe celălalt nume.

– Zoé. Da, îmi aduc aminte inițialele ei, C.Z.P, trecute pe eticheta lipită pe un geamantan destul de scump… Ei, Doamne!

– Cred că el a omorât-o pe mama.

– Cine?

– Tata. S-a zis atunci că ea ar fi murit din cauză că a căzut pe scări. Era un om extrem de violent. Mă bătea îngrozitor.

– De ce n-am știut niciodată că…? Ei, în fine… Ceea ce se-ntâmplă într-o căsnicie… Să-ți ucizi soția, să nu știi că e evreică…

– Cred că Christian a cunoscut mulți evrei în America, ceea ce probabil a contat…

M-am uitat atent la Francis. Când afli că cineva este evreu, ți se pare că arată altfel. Abia la mulți ani după ce l-am cunoscut pe Hartbourne am aflat că este evreu. Îndată după aceea mi s-a părut mai inteligent.

Din cauză că nu participa la discuție, Priscilla era agitată. Își frământa întruna mâinile, făcea mici evantaie din cearșaf. Avea fața pudrată abundent și neuniform. Se pieptănase. Din când în când ofta scoțând un „ooof-of-of“ printre buzele care-i tremurau.

– Ții minte cum ne ascundeam în prăvălie? îmi zise. Ne întindeam pe rafturile de sub tejghea și ziceam că suntem pe un vapor în cușetele noastre și că vaporul merge pe mare. Și când ne striga mama rămâneam acolo, tăceam chitic și… ah, era grozav.

– Și ușa acoperită cu perdea, și cum ne ascundeam după perdea, iar când cineva deschidea ușa ne dădeam încet în spate, sub perdea.

– Și lucrurile de pe raftul de sus care zăceau acolo de ani de zile. Călimări mari cu cerneală uscată și veselă din porțelan ciobită.

– De multe ori mă visez în prăvălie.

– Și eu. Cam o dată pe săptămână.

– E destul de straniu. De fiecare dată mi-e frică, de fiecare dată e un coșmar.

– Când visez prăvălia, zise Priscilla, totdeauna e goală, imensă și goală, o carapace de lemn, cu tejghea și rafturi și cutii, toate goale.

– Știți ce reprezintă prăvălia, desigur, zise Francis. Pântecele mamei.

– Pântecele gol, adăugă Priscilla. Și scoase iar oftatul „oof-of-of“ și începu să plângă ascunzându-și ochii sub mâneca largă a bluzei de pijama.

– Ei, Doamne! am exclamat.

– Nu, nu gol. Voi sunteți în el. Vă amintiți viața din pântecele mamei.

– Ce prostie! Cum să-ți amintești așa ceva? Și cum se poate dovedi asta? Hai, Priscilla, încetează, e timpul să te culci.

– Am dormit toată ziua… nu pot să dorm acum…

– Ai să dormi, spuse Francis, ți-am pus ceva de dormit în cana cu ciocolată.

– Mă droghezi. Roger a încercat să mă otrăvească.

I-am făcut semn lui Francis și el a ieșit din cameră zicând încet:

– Scuze, scuze, scuze…

– Ah, ce-am să mă fac…

– Culcă-te.

– Bradley, să nu-i lași să mă declare nebună. Roger zicea că sunt nebună și că o să ceară să fiu declarată nebună și pusă sub supraveghere.

– El ar trebui declarat nebun și pus sub supraveghere.

– Ce-o să se aleagă de mine, Bradley? O să trebuiască să mă omor, n-am altă cale. Nu mă pot întoarce la Roger, îmi ucidea mintea, mă ducea la demență. Spărgea lucruri și zicea că le-am spart eu și am uitat.

– E un om tare rău.

– Nu, eu sunt rea, foarte rea, i-am spus atâtea vorbe grele. Știu sigur că umbla cu alte femei. Am găsit o dată o batistă. Iar eu nu folosesc decât șervețele Kleenex.

– Liniștește-te, Priscilla. Stai să-și așez pernele..

– Ține-mă de mână, Bradley.

– Te țin.

– Dacă vrei să te sinucizi înseamnă că ai luat-o razna?

– Nu. Iar tu, oricum, nu vrei să te sinucizi. Ești doar puțin deprimată.

– „Deprimată“?! Ah, de-ai ști cum e să fii în pielea mea. Mă simt de parcă aș fi făcută din zdrențe, un cadavru făcut din zdrențe. Ah, Bradley, stai cu mine, am să înnebunesc peste noapte.

– Când eram mici, ții minte cum îi spuneam mamei să stea trează toată noaptea și să aibă grijă de noi? Iar ea ne promitea că așa o să facă, și noi adormeam imediat și ea pleca tiptil.

– Și lumina. Ai putea să-mi pui o lampă de veghe, Bradley?

– N-am așa ceva și e prea târziu. O să-ți iau una mâine. Lampa e chiar lângă tine, poți s-o aprinzi.

– Acasă la Christian era un geam deasupra ușii și lumina de pe culoar intra în cameră.

– O să las ușa întredeschisă să-ți intre lumina de pe palier.

– Cred că aș muri de frică pe întuneric, m-ar omorî gândurile.

– Ascultă, Priscilla, peste două zile plec din oraș pentru un timp, ca să lucrez. Francis o să stea cu tine, o să fie foarte bine…

– Nu, nu, nu, nu mă lăsa singură, Bradley, poate vine Roger și…

– N-o să vină. *Știu* eu că n-o să…

– Aș muri de frică și de rușine dacă ar veni Roger… Ah, ce viață îngrozitoare, ce îngrozitor e să fiu eu însămi, nici nu-ți închipui ce înseamnă să te trezești în fiecare dimineață și să vezi îngrozit că încă mai trăiești. Să nu pleci, Bradley, să nu pleci, nu te am decât pe tine…

– Bine, bine…

– Promite-mi că nu pleci, îmi promiți?

– N-o să plec… imediat.

– Zi „promit“, spune cuvântul…

– „Promit“.

– Sunt complet ametită.

– Ți s-a făcut somn. Hai, fii cuminte, noapte bună. O să las ușa întredeschisă. Și eu și Francis suntem aici.

A continuat să protesteze, dar am plecat și m-am dus în salon. Era aprinsă doar o lampă, iar camera era cufundată într-o lumină de amurg roșiatic. Din dormitor s-au mai auzit șoapte, apoi s-a făcut liniște. Eram epuizat. Fusese o zi extrem de lungă.

– Ce miroase așa de urât?

– Gazele, Brad. N-am găsit chibriturile.

Francis ședea pe jos, lângă focul de gaze, cu sticla de sherry lângă el. Nivelul lichidului scăzuse considerabil.

– Firește că nu ne amintim nimic din vremea când eram în pântecele mamei, am spus. E imposibil.

– Nu e imposibil. Se poate întâmpla.

– Ce prostie!

– Poți să-ți amintești cum era când te aflai în pântecele mamei și părinții făceau sex.

– Dacă tu crezi asta, înseamnă că poți crede orice.

– Îmi pare rău că am necăjit-o pe Priscilla.

– Vorbește întruna de sinucidere. Se spune că cei care vorbesc despre sinucidere nu se sinucid.

– Nu-i adevărat. Cred că ar putea s-o facă.

– Rămâi cu ea dacă plec?

– Sigur că da, vreau doar casă și masă și niște…

– Nu pot să plec. Of, Doamne. M-am sprijinit de unul dintre fotolii și am închis ochii. Chipul calm al lui Rachel mi-a apărut în fața ochilor ca o lună tropicală. Aș fi vrut să vorbesc cu Francis despre mine, dar nu puteam vorbi decât în șarade. Soțul Priscillei e îndrăgostit de o tânără, am spus. Sunt împreună de mult timp. E atât de fericit că a scăpat de Priscilla. O să se însoare cu fata aia. Nu i-am spus Priscillei, firește. Nu-i așa că felul în care te îndrăgostești e bizar? I se poate întâmpla oricui oricând.

– Așadar, Priscilla e în iad, zise Francis. De fapt, acolo suntem toți. A trăi e un chin, a fi conștient e un chin. Micile noastre vicleșuguri sunt ca morfina care ne ajută să nu urlăm.

– Nu, nu, se pot întâmpla și lucruri bune, am spus. Cum ar fi, să zicem, să te îndrăgostești.

– Fiecare dintre noi urlă de unul singur în propria sa celulă izolată ca să nu se audă sunetele.

– Nu-i deloc așa. Când iubești pe cineva cu adevărat…

– Vasăzică ești îndrăgostit, zise Francis.

– Bine-nțeles că nu!

– De cine? De fapt știu și pot să-ți spun.

– Ceea ce ai văzut azi-dimineață…

– A, nu vorbeam despre *ea*.

– Atunci despre cine?

– Arnold Baffin.

– Vrei să spui că sunt îndrăgostit de…? Ce tâmpenie absolut obscenă!

– Și el e îndrăgostit de tine. De ce s-a combinat cu Christian, iar tu de ce te-ai combinat cu Rachel?

– Nu m-am…

– Doar ca să-l faceți pe celălalt gelos. Amândoi încercați în mod inconștient să duceți relația voastră într-o nouă fază. De ce ai coșmaruri cu prăvălii goale, de ce te obsedează Turnul Poștei, de ce te îngrijorează mereu mirosurile?

– Priscilla visează prăvălii goale, prăvăliile mele sunt ticsite de…

– Păi, vezi?!

– Și orice locuitor al Londrei e obsedat de Turnul Poștei și…

– Nu ți-ai dat seama până acum că în tine se ascunde un homosexual reprimat?

– Uite ce e, îți sunt recunoscător pentru ajutorul pe care mi-l dai cu Priscilla, am spus. Și, să nu mă înțelegi greșit, eu sunt un om foarte tolerant. N-am nimic cu homosexualii. N-au decât să facă ce vor. Dar eu chiar sunt un heterosexual complet normal…

– Fiecare trebuie să-și accepte corpul, trebuie să învețe să se relaxeze. Obsesia ta în privința mirosurilor trădează un complex de vinovăție care vine din înclinațiile tale reprimate, refuzi să-și accepți corpul, e un gen de nevroză bine cunoscut…

– Nu sunt nevrotic!

– Tremuri tot de nervi și de sensibilitate…

– E normal, sunt artist!

– Ești nevoit să te prefaci că ești artist din cauza lui Arnold, te identifici cu el…

– Eu l-am descoperit! am strigat. Am început să scriu cu mult înaintea lui, eu eram deja un scriitor cunoscut când el era în leagăn!

– Șșșt, ai s-o trezești pe Priscilla. Emoțiile se transmit femeilor, dar sursa emoțiilor sunteți tu și Arnold, vă iubiți nebunește…

– *Nu* sunt homosexual, *nu* sunt nevrotic, *mă cunosc*…

– Bine, fie, zise Francis schimbându-și poziția și întorcându-și fața de la foc. Bine, fie ca tine!

– Născocești toate astea de ciudă…

– Bine, născocesc totul. *Eu* sunt nevrotic, *eu* sunt homosexual și teribil de nefericit din cauza asta. E clar că nu te cunoști, ferice de tine! Eu mă cunosc al dracului de bine.

A început să plângă. Rareori am văzut un bărbat plângând, iar imaginea îmi stârnește silă și teamă. Francis plângea zgomotos, cu lacrimi abundente. În lumina focului de gaze, îi vedeam mâinile grăsuțe, roșii și udate de lacrimi.

– Hai, termină!

– Scuză-mă, Brad, nu sunt bun de nimic… am fost atât de nefericit toată viața… când m-au exclus din Ordinul Medicilor… credeam că o să mor de atâta durere… n-am avut niciodată o relație în care să fiu fericit, niciodată… tânjesc după iubire, la fel ca toată lumea, e tot atât de normal cum e să faci pipi… și n-am avut parte nici măcar de un strop de iubire… iar eu le-am dat atâta iubire oamenilor… chiar sunt capabil să iubesc oamenii, chiar sunt, și i-am lăsat să mă calce în picioare… dar pe mine nu m-a iubit nimeni, nici măcar afurisiții ăia de părinți ai mei nu m-au iubit… și n-am casă, n-o să am niciodată casă, toți mă dau afară mai devreme sau mai târziu, de obicei mai devreme. Sunt un rătăcitor pe fața pământului… speram că o să se poarte Christian frumos cu mine, ei, Doamne, aș fi dispus să dorm și pe hol… nu vreau decât să slujesc și să ajut oamenii și să fiu bun cu toți, numai că totdeauna ceva merge prost… tot timpul mi-e gândul la sinucidere, în fiecare zi mizerabilă mi-aș dori să mor și să pun capăt chinului ăstuia, dar mă târăsc înainte, copleșit de teamă și de amărăciune… sunt atât de singur, de bătut de Dumnezeu că-mi vine să urlu ore în șir…

– Termină cu toate prostiile astea oribile!

– Bine, bine. Scuze, Brad. Iartă-mă. Te rog să mă ierți. Probabil că îmi doresc să sufăr. Sunt masochist. Probabil că-mi place suferința, altminteri n-aș mai fi în viață, aș fi înghițit un flacon de somnifere acum mulți ani, m-am gândit de multe ori la asta. Ah, Doamne, acum o să-ți spui că nu sunt un tovarăș bun pentru Priscilla și o să mă dai afară…

– Nu mai scoate asemenea sunete, nu suport.

– Iartă-mă, Brad, sunt un…

– Fii bărbat, încearcă să…

– Nu pot… ah, Doamne… câtă durere… nu sunt ca alți oameni, viața mea n-are nici un rost, n-a avut niciodată… și acum ai să mă dai afară și, of, Doamne, de-ai ști…

– Mă duc să mă culc, am spus. Ți-ai adus sacul de dormit?
– Da, e…
– Bun, atunci bagă-te în el și taci din gură.
– Vreau să fac pipi.
– Noapte bună!

Am ieșit brusc din cameră, am traversat culoarul și am ascultat la ușa Priscillei. Mai întâi mi s-a părut că și ea plânge. De fapt, sforăia. După un timp respirația ei a devenit sacadată. Am intrat în camera de oaspeți, unde tot nu-mi amintisem să fac patul, și m-am întins îmbrăcat, cu lumina aprinsă. Casa scârțâia abia perceptibil din cauza pașilor vecinului meu de deasupra, un tânăr fantomatic numit Rigby, care vindea cravate pe Jermyn Street. Pașii greoi furișați erau urmați de pașii altui bărbat. Indiferent ce făceau acolo sus, făceau în liniște, din fericire. Se mai auzea un sunet înfundat, ca o bătaie ritmică. Era inima mea. M-am hotărât să mă duc să o văd pe Rachel a doua zi de dimineață devreme.

– Unde e Arnold?
– S-a dus la bibliotecă. Așa zice el. Iar Julian este la un festival de muzică pop.
– I-am trimis lui Arnold recenzia aia. A zis ceva?
– Nu-l văd niciodată când își citește scrisorile. N-a zis nimic. Ah, Bradley, slavă Domnului că ai venit!

Am îmbrățișat-o în hol, în spatele ușii cu vitralii de la intrare, lângă cuier, aproape de fotografia în culori a doamnei Siddons pe care o vedeam printre firele de păr roșcate ale lui Rachel. Îmi rămăsese întipărită în ochi expresia de pe fața ei lată, palidă când îmi deschisese ușa, o adevărată explozie de ușurare. A fi întâmpinat astfel e un adevărat privilegiu. Există oameni care n-au avut parte niciodată de o asemenea primire. La fel de clar și de emoționant se vedea însă și vârsta lui Rachel, faptul că nu mai era tânără, că era obosită.

– Hai, vino sus.
– Rachel, vreau să stăm de vorbă…
– Putem să stăm de vorbă sus. Nu te mănânc.

M-a luat de mână și în câteva clipe am ajuns în odaia în care o văzusem pe Rachel zăcând, cu cearșaful tras peste față, ca o moartă. Când am intrat, Rachel a tras draperiile și a luat cuvertura de mătase verde de pe pat.

– Hai, Bradley, vino și șezi lângă mine.

Am stat alături uitându-ne unul la altul stânjeniți. Simțeam sub mâna fără vlagă asprimea pledurilor. Imaginea bucuriei cu care mă întâmpinase se estompase și eram complet înțepenit de neliniște și de incertitudine.

– Vreau doar să te ating, zise ea.

Și mi-a atins cu vârfurile degetelor, foarte ușor, fața și gâtul și părul, de parcă eram un chip sacru.

– Rachel, trebuie să fim conștienți de ceea ce facem, nu vreau să fac ce nu trebuie.

– Sentimentul de vinovăție te-ar împiedica să lucrezi.

Mi-a închis delicat ochii cu vârfurile degetelor. M-am îndepărtat brusc.

– Rachel, nu cumva vrei doar să-i faci în ciudă lui Arnold?

– Nu. Cred că am început să mă gândesc la asta oarecum din nevoia de autoapărare, apoi a venit împrejurarea aia îngrozitoare, ții minte, erai aici în cameră, trecuseși dincoace de barieră într-un fel și te cunosc de atât de mult timp, e ca și cum ai avea un rol aparte, ca un cavaler ce are o misiune, cavalerul meu, atât de necesar, atât de scump mie, totdeauna te-am privit un pic ca pe un înțelept, un fel de pustnic sau ascet…

– Iar femeilor totdeauna le place grozav să-i seducă pe asceți.

– Poate. Asta fac, te seduc? Oricum, eu trebuie să îndeplinesc un act de voință. Altminteri aș muri de atâta umilință și toate celelalte. Am sentimentul că suntem într-un moment sacru.

– Mă tem că gândul tău n-are nimic sacru.

– Este și gândul tău, Bradley. Uite unde te afli!

– Amândoi suntem oameni între două vârste, care respectă convențiile.

– Eu nu respect convențiile.

– Dar eu le respect. Sunt de modă veche. Iar tu ești soția prietenului meu. Cu soția prietenului tău nu se cade să…

– Să ce?

– Să începi o treabă.

– Dar a început deja, este aici, singura întrebare este ce facem cu ea. Bradley, mă tem că-mi place grozav să discut în contradictoriu cu tine.

– Știi bine unde sfârșesc asemenea discuții în contradictoriu.

– În pat.

– Ei, Doamne, parcă am avea optsprezece ani. Ia spune, faci asta din cauză că Arnold are o relație cu Christian? *Are* o relație cu Christian?

– Nu știu și nici nu mai contează.

– Încă îl mai iubești pe Arnold, nu-i așa?

– Da, da, da, dar nici asta nu mai contează. Prea mult timp a făcut pe tiranul. Trebuie să am parte de o iubire nouă, o iubire dincolo de colivia Arnold…

– Presupun că femeile de vârsta ta…

– Hai, nu începe să vorbești despre asta, Bradley.

– Vreau să spun doar că e firesc să-ți dorești o schimbare, dar hai să nu facem nimic…

– Cu toată filosofia ta, știi foarte bine, Bradley, că de fapt nu contează ce facem.

– Ba contează. Spuneai că n-o să-l înșelăm pe Arnold. Contează și dacă o facem, și dacă nu.

– Ți-e teamă de Arnold?

M-am gândit puțin.

– Da.

– Ei, nu trebuie să-ți fie… Dragul meu, nu vezi că tocmai ăsta este esențialul? Vreau să te văd neînfricat. Asta înseamnă să fii cavalerul meu. Asta o să mă elibereze cu adevărat. Și o să fie și pentru tine ceva măreț. De ce nu ești în stare să scrii? Pentru că ești timid și închistat și încorsetat, în sens spiritual, vreau să spun.

Ce spunea ea semăna foarte mult cu ceea ce gândisem eu.

– Adică o să ne iubim într-un mod spiritual?

– Destul cu discuția, Bradley, hai să ne dezbrăcăm.

În tot acest timp stătuserăm amândoi puțin într-o parte, privindu-ne în față, fără să ne atingem, cu excepția momentului când ea îmi atinsese cu vârfurile degetelor fața, apoi reverul sacoului, umerii și brațele, ca și cum m-ar fi învăluit într-o vrajă.

Rachel s-a întors și, dintr-o singură mișcare rapidă, și-a scos bluza și sutienul. Dezbrăcată până la brâu, acum m-a privit. Asta era cu totul altceva.

Se îmbujorase, iar chipul ei devenise dintr-odată mai nesigur. Avea sâni mari, rotunzi și discurile sfârcurilor mari, cafenii. Un trup dezbrăcat poartă un cap cu totul diferit de cel pe care-l poartă trupul îmbrăcat. Roșeața i se întinsese și pe gât și cobora către spațiul în formă de V dintre sâni, unde pielea arsă de soare avea altă culoare. Trupul ei sugera castitate nedezvăluită.

Știam că este un gest cu totul ieșit din comun. Trecuse într-adevăr mult timp de când nu mai văzusem sânii unei femei. M-am uitat, dar nu m-am mișcat.

– Rachel, sunt mișcat, emoționat, am spus, dar sunt convins că nu e deloc înțelept ce facem.

– Ah, taci odată! M-a prins de gât și m-a răsturnat pe pat. Ne-am împins, ne-am încleștat și după o clipă ea s-a întins lângă mine complet goală. Trupul îi ardea. Gâfâia, își lipise buzele de obrazul meu. A șoptit: Ah, Doamne.

Probabil că nu este potrivit pentru un bărbat să stea complet îmbrăcat și cu pantofii în picioare lângă o femeie goală care gâfâie. M-am ridicat într-un cot ca să-i pot vedea fața. Nu voiam să fiu înghițit de această furtună fierbinte. I-am privit intens trăsăturile. Trădau o expresie care mi-a amintit de niște desene japoneze, un amestec de durere și bucurie, cu ochii micșorați și gura colțuroasă. I-am atins sânii, mi-am plimbat mâna ușor peste ei, cercetându-i prin această atingere. I-am privit în întregime trupul plin, cărnos. Mi-am trecut mâna peste abdomenul ei care s-a contractat sub degetele mele. Eram uimit, emoționat, dar nu stăpânit de dorința fizică. Parcă eram undeva în afară și mă vedeam într-un tablou – un bărbat între două vârste, complet îmbrăcat într-un costum negru, cu cravată albastră, întins lângă o femeie goală, cu trup roz în formă de pară.

– Dezbracă-te, Bradley!

– Sunt mișcat, Rachel, așa cum ți-am spus. Și foarte recunoscător. Dar nu pot face dragoste cu tine. Nu spun că n-aș vrea, dar nu pot. Mecanismul nu mai funcționează.

– Totdeauna… te miști mai greu?

– „Totdeauna“ n-are nici un sens aici. N-am mai fost cu o femeie de mulți ani. E un privilegiu neașteptat, neobișnuit. Nu sunt capabil să mă ridic la înălțimea lui.

– Dezbracă-te! Nu vreau decât să te țin în brațe.

Eram uluitor de detașat, încă mă vedeam. Mi-am scos pantofii și șosetele, pantalonii, chiloții și cravata. Dintr-un fel de instinct de autoapărare am rămas cu cămașa pe mine, dar am lăsat-o pe Rachel să-mi descheie nasturii, cu degete fierbinți, tremurătoare. Stând neclintit în brațele ei, cu trupul înghețat, în timp ce mâinile ei mă mângâiau timid, am zărit peste păienjenișul părului ei, prin spațiul dintre draperii, frunzele unui copac legănându-se în bătaia ușoară a vântului și am simțit că am ajuns în iad.

– Ești un sloi de gheață, Bradley. Arăți de parcă ai fi gata să izbucnești în plâns. Nu-ți face griji, dragul meu, nu contează.

– Ba contează.

– Data viitoare o să fie mai bine.

Data viitoare nu va mai exista, mi-am spus. Și apoi mi s-a făcut atât de milă de Rachel, încât am cuprins-o în brațe și am strâns-o lângă mine. Excitată, a oftat scurt.

Și apoi:

– Rachel! Hei, unde ești? s-a auzit vocea lui Arnold de la parter.

Am sărit în sus amândoi, precum sufletele împunse de furca diavolului. Am început să-mi caut hainele rămase grămadă pe jos. Parcă se împletiseră între ele. Rachel își trăsese pe ea bluza și fusta, fără să-și pună lenjeria intimă. S-a apropiat de mine, în timp ce eu încă trăgeam zadarnic de pantalonii întorși pe dos, și mi-a șoptit în ureche: „O să-l duc afară în grădină". Apoi a dispărut și a închis ușa în urma ei. De jos s-au auzit voci.

Mi-au trebuit, desigur, câteva minute să mă îmbrac. Pantalonii parcă se înnodaseră la capete și, când am băgat un picior în crac, ceva s-a rupt. Mi-am pus pantofii direct pe piciorul gol, apoi i-am scos, apoi m-am răzgândit. Bretelele se făcuseră ghem. Mi-am îndesat în buzunare cravata și șosetele și chiloții. În cele din urmă m-am apropiat în vârfurile picioarelor de fereastră, am privit prin spațiul dintre draperii și i-am văzut pe Rachel și pe Arnold în fundul grădinii. Rachel își pusese mâna pe umărul lui Arnold și-i arăta o plantă. Formau un tablou pastoral.

Am coborât tiptil pe scări și am deschis ușa din față. Am tras-o încet în urma mea, dar nu s-a închis bine. Am tras-o mai tare și s-a închis cu zgomot. Am luat-o la fugă pe alee și am alunecat pe un petic de iarbă și am căzut. M-am ridicat cu greu și am început să alerg pe stradă.

La colțul următor am slăbit ritmul, am început să merg iute și, exact când am dat colțul, m-am ciocnit de cineva. Era o fată îmbrăcată într-o rochie în dungi foarte scurtă, în picioarele goale – era Julian.

– Pardon! A, Bradley, ce grozav! Ai fost la părinții mei. Ce păcat că am ratat ocazia. Te duci la metrou? Pot să merg cu tine?

S-a întors și am pornit mai departe împreună.

– Credeam că ești la un festival de muzică pop, am rostit disperat, sufocat de emoție, dar reușind să o ascund.

– N-am putut să mă urc în tren. Aș fi reușit dacă nu m-ar fi deranjat înghesuiala, dar mă deranjează, sufăr puțin de claustrofobie.

– Și eu. Festivalurile pop nu sunt pentru claustrofobi.

Vorbeam calm și mă gândeam: o să-i spună lui Arnold că s-a întâlnit cu mine.

– Probabil că nu. N-am mai fost la nici unul. Și acum urmează să-mi ții o predică despre droguri, da?

– Nu. Vrei să-ți țin o predică?

– N-aș avea nimic împotrivă, dacă vine de la tine. Dar aș prefera să fie despre *Hamlet*. Bradley, tu crezi că Gertrude i-a fost complice lui Claudius pentru uciderea regelui?

– Nu.

– Crezi că avea o relație cu Claudius înainte să moară soțul ei?

– Nu.

– De ce nu?

– E ceva prea convențional, am spus. Nu avea destul curaj. I-ar fi trebuit un curaj imens.

– Ar fi putut s-o convingă Claudius, era un bărbat puternic.

– La fel era și soțul ei.

– Noi îl vedem doar prin ochii lui Hamlet.

– Nu. Duhul regelui era un duh adevărat.

– De unde știi?

– Știu și atât.

– Asta înseamnă că regele era un tip grozav de plicticos.

– Asta este altă problemă.

– Cred că unele femei suferă de nevoia nevrotică de a-și înșela bărbații, mai ales când ajung la o anumită vârstă.

– Poate că da.

– Crezi că regele și Claudius se înțelegeau bine?

– Există o teorie care spune că erau îndrăgostiți unul de altul. Gertrude și-a ucis soțul pentru că el avea o relație amoroasă cu Claudius. Hamlet știa, desigur. Nu-i de mirare că l-au lăsat nervii. Există mai multe aluzii voalate la homosexualitate. „Precum știuletele mucegăit își distruge fratele sănătos.“ „Știuletele“ are sens falic, iar „sănătos“ e un joc de cuvinte.

– Ia spune, unde pot găsi să citesc ceva despre asta?

– Vreau să te necăjesc. Nici măcar cei de la Oxford nu s-au gândit la așa ceva.

Mergeam foarte repede, iar Julian era nevoită să alerge un pic din când în când ca să țină pasul cu mine. Se tot întorcea către mine și astfel executa un fel de dans în jurul meu. Am privit în jos spre picioarele ei goale, bronzate, murdare, care făceau aceste mici salturi, întoarceri și piruete.

Ajunseserăm aproape de locul unde o văzusem în lumina amurgului rupând scrisorile de dragoste și o luasem mai întâi drept băiat.

– Ce mai face, domnul Belling? am întrebat.

– Bradley, te rog…

– Scuză-mă.

– Nu e cazul, știi că poți să-mi spui orice. Slavă Domnului, totul s-a terminat.

– Balonul nu s-a mai întors în zbor la tine? Nu s-a întâmplat să te trezești într-o dimineață și să-l găsești legat de fereastra ta?

– Nu.

Fața ei întoarsă spre mine, pe care jucau luminile și umbrele, părea atât de tânără, ca o față de copil, având acea expresie de seriozitate și de neliniște specifică celor tineri. Cât mi-a părut de întreagă și de neștirbită în clipa aceea, cu picioarele ei goale, ca un copil, cu preocuparea ei naivă pentru lecturile obligatorii. Și m-a cuprins un regret, de fapt un soi de jenă față de ea. Ce făcusem cu puțin timp în urmă și de ce? Viața unui bărbat ar trebui să fie simplă și trăită fără ascunzișuri. Mult mai rar merită să minți, chiar și în scop hedonistic, decât se crede în general în cercurile sofisticate. Am simțit că sunt prins într-un hățiș, mi s-a făcut rușine și frică. Totodată m-a cuprins o milă afectuoasă gândindu-mă la Rachel, mi-a revenit în minte mirosul trupului ei cald, plinuț. Sigur că n-am s-o abandonez la necaz. Trebuie să existe o formulă acceptabilă. Dar, vai, ce ghinion infernal să dau nas în nas cu Julian! Aș putea găsi o cale de a o ruga să nu-i spună tatălui ei că m-a întâlnit? Aș putea născoci un motiv inteligent pentru o asemenea rugăminte, astfel încât să nu apar într-o postură absolut deplorabilă? Nu puteam pur și simplu să-i cer să nu vorbească și să o las să ghicească. O asemenea rugăminte meschină m-ar terfeli în ochii ei pentru totdeauna. Dar oare nu eram deja destul de terfelit, conta cu adevărat ce crede Julian? Mult mai mult conta ce știe Arnold.

În clipa aceea Julian s-a oprit în fața magazinului de încălțăminte unde mă despărțisem de ea data trecută.

– Ah, îmi plac la nebunie cizmele alea, cele vișinii. Ce păcat că sunt așa de scumpe!

Fără să stau pe gânduri am spus:

– Ți le cumpăr eu.

Încercam să câștig timp ca să caut o formulă potrivită, plauzibilă prin care să-i cer să nu spună nimic.

– Ah, nu, Bradley, asta nu se poate, sunt *mult* prea scumpe, este nemaipomenit de drăguț din partea ta, dar *nu se poate*…

– De ce? Nu ți-am mai dat un cadou de o veșnicie. Când erai mică, făceam asta. Hai, curaj!

– Grozav mi-ar plăcea, Bradley, ești atât de bun, ceea ce contează mai mult decât cizmele, dar nu pot…

– De ce?

– N-am ciorapi. Nu le pot proba pe piciorul gol.

– Înțeleg. În treacăt fie spus, cred că moda asta a picioarelor goale e complet idioată. Ce s-ar întâmpla dacă ai călca pe un ciob?

– Știu. Și eu cred că e idioată, n-am să mai merg așa, a fost doar pentru festival, e extrem de incomod, deja mă dor picioarele îngrozitor. Of, Doamne, ce păcat!

– Nu poți să-ți cumperi niște ciorapi?

– Nu e nici un magazin prin preajmă…

Scotoceam în buzunar în căutarea portofelului. Când am scos mâna, a căzut pe trotuar un ghem de obiecte: cravata, chiloții și șosetele. Le-am ridicat, simțind că-mi ard obrajii.

– Ia te uită, ce noroc, mi-aș putea pune șosetele tale. E așa de cald, nu mă mir că ți le-ai scos. Pot să le iau, te superi?

– Sigur că poți… azi-dimineață erau curate… acum nu mai sunt chiar…

– Ce prostie, ăsta chiar e formalism, e altceva decât să spui că nu-ți place moda picioarelor goale. Ah, Bradley, îmi doresc atât de mult cizmele alea, dar sunt așa de scumpe. Aș putea să-ți dau banii înapoi când…

– Nu. Gata cu discuția! Ia șosetele!

Și le-a pus imediat, agățându-se de mâneca mea pentru a-și ține echilibrul. Am intrat în magazin.

În magazin era umbră și răcoare. Nu ca în prăvălia de coșmar care ne bântuia pe mine și pe sora mea și nici ca în pântecele mamei păstrat în memorie. Locul semăna mai mult cu templul unui cult străvechi, rece și ascetic. Piramidele de cutii albe (conținând relicve sau ofrande votive), discipolii calmi, îmbrăcați în negru, vocile domoale, șirurile de scaune pentru meditație, taburetele de forme neobișnuite. Limbile pentru pantofi.

Ne-am așezat unul lângă altul și Julian a cerut numărul ei. Fata îmbrăcată în negru a început să-i pună lui Julian cu mare grijă cizma vișinie peste șoseta mea gri de nailon. Cizma înaltă i-a îmbrăcat piciorul și fermoarul s-a închis ușor.

– Îmi vine perfect. Pot s-o probez și pe cealaltă?

Și-a pus cealaltă cizmă.

Julian s-a dus în fața oglinzii, iar eu i-am privit imaginea din oglindă. Cizmele îi veneau de minune. Deasupra genunchiului se vedea o fâșie din pielea coapsei, ușor cafenie, și mai sus de ea dungile albastre și verzi și albe ale tivului de la rochia ei scurtă.

Încântarea lui Julian era practic de nedescris. Trăsăturile i se topiseră într-o lumină, a aplaudat fără să-și dea seama, s-a întors iute la mine și m-a prins de umeri, a revenit imediat la oglindă. Bucuria ei nestăvilită m-ar fi mișcat profund într-un moment mai potrivit. De ce o considerasem oare o adevărată întruchipare a vanității? Fericirea aceasta de animal tânăr încântat de el însuși era o trăire pură. Nu m-am putut abține să nu zâmbesc.

– Îți plac, Bradley, nu sunt caraghioase?

– Arată fenomenal!

– Sunt așa de fericită, ah, ești cu adevărat minunat. Îți mulțumesc din tot sufletul!

– Eu îți mulțumesc. Când dai cuiva un cadou într-un fel îți faci ție însuți o plăcere.

Am cerut bonul.

Julian a început să-și dea jos cizmele, scoțând tot felul de exclamații de bucurie. Apoi, având încă în picioare șosetele mele, pe care le rulase până la glezne, și delectându-se cu bucuria cadoului primit, și-a pus picior peste picior. Când mă uitam la piciorele lui Julian, puțin bronzate mai jos de genunchi și acoperite de un puf auriu, s-a întâmplat ceva extraordinar, surprinzător. Trăirea pe care o căutasem zadarnic în timp ce o țineam în brațe pe Rachel goală s-a trezit brusc în mine cu intensitatea unei dureri și a

unei rafale de vânt: dorința fizică semnalată de simptomele sale absurde, alarmante, inconfundabile, aspirația antigravitațională a organului bărbătesc, unul dintre cele mai stranii și mai derutante lucruri din natură. M-a cuprins o jenă atât de intensă încât depășea înțelesul conceptului în sine. M-a cuprins însă și un soi de euforie ridicolă și greu de definit. În același timp, s-a declanșat în mine plăcerea pe care aș fi simțit-o doar pentru că i-am cumpărat unui copil un cadou și o clipă am fost fericit. Mi-am ridicat ochii. Julian radia de recunoștință față de mine. Am început să râd din cauza reacției fizice provocate de picioarele ei, dar și pentru că ea nu știa nimic despre asta. Uneori efortul de a ne ascunde emoțiile poate fi dureros, dar este totodată un privilegiu care poate avea și o latură comică. Am început să râd, iar Julian, cuprinsă de bucuria ei de copil pentru cizmele noi, mi-a răspuns râzând:

– Nu, n-am să mă încalț acum cu ele, e prea cald, îi explica Julian vânzătoarei. Ești un înger, Bradley. Pot să vin pe la tine peste puțin timp și să discutăm despre Shakespeare? Sunt liberă oricând, luni, marți… ce părere ai despre marți dimineață pe la unsprezece la tine acasă? Sau oricând vrei.

– Bine, bine.

– Și o să discutăm serios, o să analizăm textul în detaliu?

– Da, sigur.

– Ah, sunt atât de fericită pentru cizmele astea.

Când ne-am despărțit la metrou și m-am uitat în ochii ei de un albastru pur, n-am avut puterea de a-i umbri bucuria cerându-i să spună o minciună, deși între timp reușisem să născocesc o explicație destul de plauzibilă și de ingenioasă.

Abia mai târziu mi-am amintit că Julian plecase cu șosetele mele în picioare.

Ba cu una, ba cu alta, se făcuse ora prânzului. În drum spre apartamentul meu m-am mai dezmeticit și am început să-mi regret hotărârea „nobilă“ de a nu-i cere lui Julian să păstreze tăcerea. Mânat de un ridicol sentiment de demnitate nu îmi luasem niște măsuri de precauție absolut esențiale. Când Julian o să povestească năvalnic că m-a întâlnit, ce-o să bănuiască Arnold, ce-o să inventeze Rachel, ce-o să mărturisească? Încercând, fără să reușesc, să mă concentrez asupra problemei, m-a cuprins o dureroasă și vinovată emoție destul de asemănătoare cu dorința sexuală. Fără îndoială, Julian era

deja acasă. Ce se întâmpla acolo? Probabil nimic. Am simțit o nevoie acută de a o suna pe Rachel, dar mi-am dat seama că n-aș avea nimic de câștigat. Dorința mea de a afla „tot ce poate fi mai rău“ putea să mai aștepte.

Plecasem din Charlotte Street pe la nouă și jumătate. Acum, cuprins brusc de neliniște și tristețe în privința Priscillei, am intrat în casă și mi-am dat seama imediat că se întâmplase ceva neobișnuit. Ușa la camera Priscillei era larg deschisă. Am intrat în grabă. Priscilla dispăruse. Christian era întinsă pe pat, citea un roman polițist.

– Unde-i Priscilla?

– Nu te agita, Brad. E la mine acasă.

Christian își scosese pantofii și-i lăsase pe pat. Își încrucișase cu grijă picioarele frumoase, încălțate cu ciorapi lucioși. Picioarele nu au vârstă.

– Cum îți permiti să te amesteci?

– Nu m-am amestecat, am venit doar să o văd, am găsit-o plânsă și deprimată și mi-a zis că o să pleci și o s-o lași singură, așa că i-am spus: „Ce-ar fi să vii la mine?“, iar ea a zis că vrea să vină, așa că am trimis-o împreună cu Francis cu un taxi.

– Sora mea nu e minge de ping-pong.

– Nu te supăra, Brad. Acum poți să pleci cu conștiința împăcată.

– Nu vreau să plec.

– Păi, Priscilla așa crede.

– Mă duc imediat să o aduc înapoi.

– Nu vorbi prostii, Brad. E mult mai bine pentru ea să rămână în Notting Hill. Vine un doctor să o consulte după-amiază. Las-o puțin în pace.

– Arnold a fost la tine azi-dimineață?

– A venit să mă vadă. De ce spui „a fost la tine“ cu subînțeles? Era grozav de necăjit din cauza recenziei tale pline de ranchiună. De ce naiba i-ai trimis-o? De ce să-l amărăști așa? Dacă cineva ți-ar face ție asta, nu ți-ar plăcea.

– A venit să plângă pe umărul tău?

– Nu. A venit să vorbim despre o posibilă afacere.

– Despre o afacere?

– Da. Începem o afacere împreună. Eu am o mulțime de bani, la fel și el. În Illinois nu mi-am petrecut chiar tot timpul pe la Clubul Scriitoarelor. L-am ajutat pe Evans în afaceri. Mai târziu chiar am condus afacerile lui. N-am de

gând să-mi pierd vremea pe aici. O să mă ocup de lenjerie intimă. Și Arnold intră cu mine în afacerea asta.

– De ce nu mi-ai spus niciodată că ești evreică?

– Nu te-a interesat subiectul îndeajuns încât să afli lucrul ăsta.

– Așadar, tu și Arnold o să faceți bani împreună. Te-ai întrebat cum o să se simtă Rachel?

– Nu mi-am pus în gând să-l cuceresc pe Arnold. Și aș zice că nu prea ai tu dreptul să-i critici pe unii pentru că vor să-i cucerească pe alții.

– Ce înseamnă asta?

– Nu vrei să o cucerești pe Rachel?

– Ce te face să crezi asta?

– Rachel i-a spus lui Arnold că asta urmărești.

– Rachel i-a spus lui Arnold că vreau s-o cuceresc?

– Da. Și au râs amândoi de s-au prăpădit.

– Minți, am spus.

Am ieșit din cameră. Christian a strigat după mine:

– Te rog, Bradley, hai să fim prieteni!

Am ajuns la ușa din față mânat de dorința neclară de a mă duce să o iau pe Priscilla și de nevoia mai presantă de a mă îndepărta de Christian, când a sunat soneria. Am deschis ușa imediat și am dat cu ochii de Arnold.

M-a întâmpinat cu un zâmbet pregătit dinainte, ironic, trist, prin care parcă își cerea scuze.

– Partenera ta de afaceri e aici, am zis.

– Deci ți-a spus.

– Da. O să vă ocupați de lenjerie intimă. Intră!

– Bună, dragule, a rostit Christian din spatele meu, salutându-l pe Arnold. Au intrat în salon și, după un moment de ezitare, m-am dus după ei. Christian, care acum își punea pantofii, purta o frumoasă rochie de bumbac de un verde foarte aprins. Sigur că acum vedeam că este evreică: buzele arcuite inteligent, nasul șiret puțin coroiat, ochii înceţoșați ca de șarpe. Era la fel de frumoasă ca și rochia pe care o purta, o regină a Israelului.

L-am întrebat pe Arnold:

– Știai că este evreică?

– Cine? Christian? Sigur că da. Am aflat de când ne-am întâlnit prima oară.

– Cum ai aflat?

– Am întrebat.

– Brad crede că avem o relație amoroasă, spuse Christian.

– Uite cum stau lucrurile, răspunse Arnold, între mine și Christian nu există altceva decât prietenie. Ai mai auzit de așa ceva, da?

– Așa ceva nu există între un bărbat și o femeie, am răspuns.

Tocmai înțelesesem asta, fără urmă de îndoială, cu o limpezime instantanee.

– Ba există, dacă cei doi sunt destul de inteligenți.

– Cei căsătoriți nu pot construi prietenii. Iar dacă le construiesc, sunt infideli partenerilor lor, am spus.

– Nu-ți face tu griji în privința lui Rachel, zise Arnold.

– Ba îmi fac, lucru destul de curios. Am fost chiar foarte îngrijorat când am văzut-o acum câteva zile cu un ochi învinețit de tine.

– Nu i l-am învinețit eu. A fost un accident. Ți-am explicat.

– Înainte să mergem mai departe, am spus, aș vrea să-i cer partenerei tale de afaceri, care tocmai mi-a răpit sora pentru a doua oară, să plece, dacă nu te superi.

– O să plec, a spus Christian, dar înainte de a pleca vreau să țin un mic discurs. Ei, îmi pare foarte rău de toată povestea asta. Dar tu, Brad, ca să fiu sinceră, trăiești într-o lume închipuită. Când m-am întors eram foarte tulburată emoțional și am venit drept la tine. Alți bărbați s-ar fi simțit flatați. Oi fi trecut eu de cincizeci de ai, dar încă nu sunt o epavă. Am primit trei cereri în căsătorie pe vapor, toate din partea unor bărbați care nu știau că sunt bogată. Și, în definitiv, de ce e rău să fii bogat? Oamenii bogați sunt mai amabili, mai puțin agitați. Eu chiar sunt o partidă. Și am venit la tine. S-a întâmplat să-l cunosc pe Arnold, am stat de vorbă, mi-a pus o mulțime de întrebări, s-a arătat interesat. Asta îi apropie pe oameni și noi suntem prieteni. Dar nu avem o relație sentimentală. De ce am face așa ceva? Suntem oameni prea inteligenți. Nu sunt o fetișcană cu fustă mini care caută să se distreze. Sunt o femeie al dracului de inteligentă care vrea să se bucure de viața care i-a mai rămas de trăit, să se bucure cu adevărat, și să aibă parte de fericire, nu doar de încurcături sentimentale. Acum cred că sunt capabilă să înțeleg resorturile propriului meu comportament. Am făcut în Illinois ședințe de psihanaliză abisală. Vreau să fiu prietenă cu bărbații. Vreau să ajut oamenii. Știi că prin ajutorul dat altora îți găsești fericirea? Și sunt curioasă. Vreau să cunosc o mulțime de oameni și să-mi dau seama ce îi pune în

mișcare. N-am de gând să mă înțepenesc într-o dramă de mahala. Vreau să trăiesc la lumina zilei. Și la fel a fost cu mine și cu Arnold. Tu n-ai înțeles. Vreau să fim prieteni, Brad. Vreau să răscumpărăm trecutul prin prietenie, printr-un fel de iubire tămăduitoare…

Am scos un geamăt.

– Nu râde de mine, eu mă străduiesc, știu că pot părea caraghioasă…

– Chiar deloc, am spus.

– Pentru femeile de vârsta mea e ușor să pară caraghioase când sunt cu adevărat serioase, dar, întrucât avem mai puțin de pierdut, putem să fim totodată mai înțelepte. Și pentru că suntem femei, este rostul nostru să ajutăm cumva oamenii și să răspândim în jurul nostru un pic de căldură și de compasiune. Nu încerc să te cuceresc sau să te pun în dificultate sau altceva, îmi doresc doar să ajungem să ne cunoaștem din nou și poate chiar fiecăruia dintre noi să-i placă de celălalt. Am suferit mult acolo, în Illinois, pe măsură ce mă îndepărtam de bietul Evans și-mi aminteam cât de nesuferită devenisem pentru tine și mă gândeam cum te atacam mereu, poate chiar făceam asta cu adevărat, nu încerc să mă apăr. Doar că acum sunt o ființă mai înțeleaptă și poate mai bună, sper. Ce-ar fi să ne întâlnim și să vorbim despre vremurile de altădată, despre căsnicia noastră.

– Despre care, după câte înțeleg, ai discutat deja cu Arnold.

– Și de ce nu? Pe el l-a interesat, firește, iar eu am fost sinceră. Nu e o temă sacrosanctă, de ce să nu vorbesc despre ea? Cred că noi doi ar trebui să fim sinceri unul cu altul și să prezentăm lucrurile fiecare din perspectiva lui. Sunt convinsă că mi-ar face grozav de bine. Spune-mi, ai fost vreodată la un psihanalist?

– La psihanalist? Categoric nu!

– Ei, să nu crezi că e o pierdere de vreme. Mie mi se pare că ești destul de confuz.

– Spune-i prietenei tale să plece, te rog, i-am zis lui Arnold.

El a zâmbit.

– Plec, plec, Brad. Nu-mi da acum nici un răspuns, dar gândește-te la chestia asta. Te rog cu umilință, cu *reală* umilință, să accepți o discuție cu mine nu peste mult timp, să stăm de vorbă cu adevărat despre trecut, despre ceea ce a mers prost, să facem asta nu pentru că te-ar ajuta pe tine, ci pentru că m-ar ajuta pe mine. Asta-i tot. Gândește-te. Pe curând!

S-a îndreptat spre ușă.

– Stai puțin, am spus. Poate cuiva care a trecut prin psihanaliză abisală ceea ce spun o să-i pară cam primitiv, dar pur și simplu nu-mi place de tine și nu vreau să te mai văd.

– Știu că ești cam speriat…

– Nu sunt speriat. Pur și simplu te detest. Ești genul de femeie insinuantă și manipulatoare pe care îl detest. Nu pot să te iert și nu vreau să te văd.

– Presupun că genul ăsta clasic de iubire și ură…

– Fără iubire. Doar ură. Întrucât ești atât de inteligentă, fii destul de sinceră încât să vezi asta. Și încă ceva. După ce o să am o mică discuție cu Arnold, o să vin s-o iau pe sora mea, iar după asta orice legătură dintre noi se va sfârși.

– Știi ce, Brad, de fapt vreau să mai spun ceva. Cred că pot descifra resorturile comportamentului tău…

– Ieși afară! Sau vrei să recurg la violență?

A început să râdă vesel arătându-și dinții albi și limba roșie.

– Ooo! ce înseamnă asta? Ai grijă, am făcut karate la Clubul Scriitoarelor. Bun, acum am s-o iau din loc. Dar gândește-te la ce ți-am spus. De ce să *alegi* ura? De ce să nu alegi fericirea, de ce să nu ne facem și puțin bine unul altuia, nu doar rău? Gata, gata, am șters-o, rămâi cu bine!

A ieșit și am auzit-o râzând când a tras ușa în urma ei. M-am întors spre Arnold.

– Nu știu ce crezi tu că a vrut Rachel…

– Bradley, n-am lovit-o pe Rachel intenționat, știu că a fost vina mea, dar a fost un accident. Mă crezi?

– Nu.

M-a cuprins din nou sentimentul de milă sinceră față de Rachel, milă pur și simplu, fără nici o legătură cu altceva.

– Stai așa, stai așa! Rachel e bine. Tu ești cel care s-a inflamat în legătură cu mine și cu Christian. Firește, ai impresia că ai un drept de proprietate asupra lui Christian.

– Absolut deloc!

– Dar între noi nu este vorba decât despre prietenie adevărată și sinceră. Acum a înțeles și Rachel. Tu ești cel care a inventat povestea asta despre mine și fosta ta soție. Și mi se pare că te folosești de ea ca s-o sâcâi pe Rachel într-o manieră care m-ar deranja dacă aș fi un tip mai demodat. Din fericire Rachel abordează totul cu simțul umorului. Mi-a spus cum ai venit azi-dimineață pregătit să mă acuzi și să-i oferi mângâiere! Sigur că știu, toți știm

că o iubești pe Rachel. Asta a fost una dintre laturile prieteniei noastre. Ne-ai iubit pe amândoi. Și te rog să nu mă înțelegi greșit, Rachel n-a luat totul ca pe o glumă, a fost sincer mișcată. Oricărei femei îi place să aibă un admirator. Dar când începi să o sâcâi cu atenții și, în plus, să-i sugerezi că eu nu îi sunt credincios, situația devine inacceptabilă pentru ea. Nu știu dacă crezi cu adevărat că Chris este iubita mea sau dacă doar te prefaci că crezi asta în fața lui Rachel. Dar *ea* cu siguranță nu crede așa ceva.

Arnold ședea cu picioarele întinse în față, legănându-le pe călcâie. O poziție caracteristică. Pe față i se citea expresia de ironie afectuoasă și de nedumerire pe care o îndrăgisem cândva.

– Hai să bem ceva, i-am spus și m-am îndreptat spre dulapul suspendat din lemn de nuc.

Nici nu-mi trecuse prin minte că Rachel ar putea să se apere sacrificându-mă. Îmi închipuisem că, în situația în care lucrurile ar ieși la iveală, va avea loc o ceartă aprinsă, cu acuzații reciproce, cu Rachel în lacrimi. Sau, ca să fiu sincer, nu îmi închipuisem nimic clar. Când facem o faptă rea, ne anesteziem imaginația. Aceasta este, fără îndoială, pentru majoritatea oamenilor, o condiție premergătoare faptei rele și o componentă a ei. Mă gândisem că voi avea neplăceri și, pus în fața situației, mă arătasem atât de resemnat încât nici măcar nu mă ostenisem să-i înșir lui Julian o poveste sau să neg că am trecut pe acolo, ceea ce ar fi fost cea mai simplă soluție. („Aveam de gând să dau telefon, dar mi s-a făcut brusc rău“; orice explicație ar fi fost mai bună decât nimic.) Dar imaginația mea nu cutezase să bănuiască până unde vor ajunge neplăcerile. Așa procedează ei totdeauna, cei care dau târcoale pe la hotarele căsniciilor, fără să le pese de dramele reale petrecute dincolo de acea barieră misterioasă și sacră.

Ar fi trebuit să trăiesc un sentiment de ușurare, și chiar l-am trăit, văzând că lucrurile s-au desfășurat atât de calm. Dar în același timp eram tulburat și iritat și m-am simțit tentat să zdrobesc automulțumirea lui Arnold arătându-i scrisoarea lui Rachel. Scrisoarea zăcea pe măsuța Pembroke, îi vedeam colțul ieșind de sub alte hârtii. În mod normal o asemenea trădare era de neconceput. Femeia are privilegiul de a se salva sacrificând bărbatul. Și, cu toate că ceea ce se întâmplase fusese ideea lui Rachel, nu a mea – sau cel puțin așa păruse atunci –, eu eram nevoit să-mi asum întreaga responsabilitate și să suport consecințele. Am decis imediat că nu trebuie să discut sau să contrazic perspectiva prezentată de Arnold, ci să las lucrurile

să meargă mai departe cu totală detașare. Apoi mi-a trecut prin gând altceva: nu cumva Arnold minte? S-ar putea să mintă privitor la Christian. Mințea și privitor la Rachel? Oare ce se petrecuse între Arnold și soția lui? O să știu vreodată cu certitudine?

M-am uitat la Arnold și am constatat că mă privea. Părea extrem de amuzat. Arăta bine, tânăr și puternic, fața lui bronzată, unsuroasă avea expresia unui adolescent isteț. Arăta ca un adolescent isteț care își persiflează profesorul.

– Bradley, ceea ce am spus despre mine și Chris este adevărat. Mă interesează prea mult munca mea ca să mă complic, iar Christian este o persoană rațională. De fapt este cea mai rațională femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Cu câtă îndârjire își trăiește femeia asta viața!

– Faptul că își trăiește cu atâta îndârjire viața este perfect compatibil cu dorința de a avea o aventură cu tine, după părerea mea. Oricum, așa cum mi-ai sugerat în mod politicos, asta nu e treaba mea. Îmi pare rău dacă am jignit-o pe Rachel. Categoric n-am avut intenția de a o asalta cu atențiile mele. Eram deprimat, iar ea mi-a înțeles starea. O să încerc să fiu ceva mai puțin haotic. Putem să punem punct aici?

– Am citit cu destul de mult interes așa-zisa ta recenzie.

– De ce spui „așa-zisa recenzie“? Este o recenzie. N-am de gând să o public.

– N-ar fi trebuit să mi-o trimiți.

– E adevărat. Și, dacă asta îți dă satisfacție, regret că am făcut-o. N-ai putea s-o rupi și să uiți de ea?

– Am rupt-o deja. M-am gândit că aș putea fi tentat să o citesc din nou. Nu pot să uit de ea. Știi bine, Bradley, cât de sensibili și de vanitoși suntem noi, artiștii.

– Știu din propria experiență.

– Nu te-am exclus, pentru numele lui Dumnezeu! Noi, adică și tu. Când suntem atacați pe tema operei noastre, primim lovitura drept în inimă. Și nu spun că ne pasă de jurnaliști, ci mă refer la oamenii pe care îi cunoaștem. Aceștia își închipuie uneori că poți disprețui opera cuiva și poți rămâne totuși prietenul acelui om. Așa ceva nu se poate întâmpla. O astfel de insultă nu se poate ierta.

– Așadar, prietenia noastră s-a sfârșit.

– Nu. Pentru că în unele cazuri rare artistul poate depăși insulta apropiindu-se și mai mult de cealaltă persoană. Cred că acest lucru este posibil în cazul nostru. Dar trebuie să spun câteva lucruri.

– Spune.

– Tu vorbești, și nu ești singurul, orice critic are tendința de a face asta, ca și cum te-ai adresa unei persoane pe deplin mulțumite de sine, vorbești ca și cum artistul însuși nu și-ar fi dat nicicând seama de propriile sale greșeli. În realitate, majoritatea artiștilor își cunosc punctele slabe mult mai bine decât criticii. Numai că, în mod firesc, nu e cazul să recunoască acest lucru în fața tuturor. Dacă cineva este dispus să publice o lucrare, trebuie să lase opera să vorbească. Este de neconceput ca autorul să tropăie pe lângă opera sa văicărindu-se: „Știu că nu e grozavă". El nu spune nimic.

– Exact.

– Știu că nu sunt un autor de prim rang.

– Ohoho!

– Sunt convins că scrierile mele au unele calități, căci altminteri nu le-aș publica. Dar trăiesc, *trăiesc*, în permanență cu acest sentiment neîndoielnic al eșecului. Sunt tot timpul înfrânt, tot timpul. Fiecare carte este epava unei idei desăvârșite. Anii trec și omul n-are decât o viață. Când ai o idee, oricât de săracă, trebuie să lucrezi asupra ei iar și iar și iar, încercând s-o îmbunătățești. Un aspect al acestui proces este acela că orice artist trebuie *să decidă* cât de rapid lucrează. Nu cred că aș scrie mai bine dacă aș scrie mai puțin. Singura consecință ar fi aceea că aș da mai puțin din ceea ce am de dat. Și mai puțin din mine însumi. Poate greșesc, dar așa gândesc și rămân la părerea mea. Mă înțelegi?

– Da.

– Pe lângă asta, îmi face plăcere. Pentru mine scrisul este un produs natural născut din *joie de vivre*. De ce nu? De ce să nu fiu fericit, dacă pot să fiu?

– Chiar așa, de ce nu?

– Cealaltă cale ar fi să fac ceea ce faci tu. Să nu termin nimic, să nu public nimic, să îmi hrănesc veșnic ciuda pe care o am pe lumea toată și să trăiesc cu ideea unei perfecțiuni neîmplinite care te face să te simți superior celor care încearcă și dau greș.

– Cât de clar te exprimi!

– Te-ai supărat pe mine?

– Nu.

– Nu te supăra, Bradley, prietenia noastră a avut de suferit din cauză că eu în ochii lumii am succes și tu nu. Mă tem că ăsta-i adevărul, n-am dreptate?

– Ba da.

– Crede-mă, nu vreau să te enervez, în mod instinctiv mă apăr de tine. Dacă nu o fac în mod eficient și rațional, o să mă copleșească resentimentele profunde și nu vreau să mă cuprindă astfel de resentimente. Nu găsești că este o interpretare psihologică sănătoasă?

– Ba da, fără îndoială.

– Bradley, noi chiar n-avem voie să ne dușmănim. Nu vreau să spun că ar fi frumos să nu devenim dușmani, spun că ar fi fatal dacă am deveni dușmani. Ne-am putea distruge unul pe altul. Spune ceva, Bradley,pentru numele lui Dumnezeu!

– Ție îți place la nebunie melodrama, am spus. Eu n-aș putea distruge pe nimeni. Mă simt bătrân și prost. Nu mă interesează decât să ajung să-mi scriu cartea. Există o carte, asta mă interesează în primul rând. Restul este un moft. Îmi pare rău că am necăjit-o pe Rachel. Cred că ar fi bine să plec din Londra pentru un timp. Am nevoie de o schimbare.

– Haide, nu mai fi așa de preocupat de propria ta persoană și așa de calm. Țipă, gesticulează, înjură-mă, ia-mă la întrebări! Trebuie să ne apropiem mai mult unul de altul, altminteri suntem pierduți. În majoritatea cazurilor, prietenia este un soi de semiostilitate înghețată și încremenită. Trebuie să ne luptăm dacă vrem să iubim. Nu fi atât de rece cu mine!

– Nu cred ce-mi spui despre tine și Christian, am spus.

– Ești gelos.

– Vrei să mă faci să țip și să gesticulez, dar n-am s-o fac. Chiar dacă nu faci dragoste cu Christian, „prietenia“ voastră, cum îi spui tu, o face pe Rachel să sufere, cu siguranță.

– Căsnicia mea este un organism puternic. Soția mea are momente de gelozie. Dar Rachel știe că nu există decât ea. Când ai dormit lângă o femeie ani și ani la rând, ea devine parte din tine, despărțirea nu este posibilă. Cei din exterior, care vor să-și vadă visurile devenite realitate, au tendința de a subestima trăinicia unei căsnicii.

– Probabil că așa este.

– Hai să ne întâlnim din nou peste puțin timp, Bradley, și să stăm de vorbă cu adevărat, nu despre toate istericalele astea, ci despre literatură, așa cum

făceam altădată. Am de gând să scriu ceva despre reevaluarea critică a lui Meredith. Mi-ar plăcea să-ți cunosc părerea.

– Meredith! Da.

– Și aș vrea tare mult să ai o discuție serioasă cu Christian. Are nevoie de discuția asta, ceea ce a spus despre răscumpărarea trecutului n-a fost o prostie. Ar fi un lucru *bun*. *Vreau* să ai această discuție.

– În ce fel ar denumi Christian motivația ta e un mister pentru mine.

– Nu te refugia în ironie. Ei, Doamne, mi se pare că-ți fac curte tot timpul! Trezește-te, parcă ai fi veșnic în transă. Trebuie să ne înfruntăm fățiș ca să ajungem la o comunicare sinceră, decentă, între noi. Merită, nu crezi?

– Da. Arnold, te-aș ruga să pleci acum. Te deranjează? Poate că am îmbătrânit, dar nu mai fac față discuțiilor cu încărcătură emoțională ca altădată.

– Scrie-mi. Aveam obiceiul să ne scriem. Să nu ne pierdem unul pe celălalt așa de repede.

– E-n regulă. Îmi pare rău.

– Și mie.

– Hai, pleacă odată, pentru Dumnezeu!

– Dragul meu Bradley cel de odinioară, așa e mai bine! Rămas-bun! Pe curând!

Am așteptat până ce n-am mai auzit pașii lui Arnold în curte, apoi am sunat la locuința familiei Baffin. A răspuns Julian. Am pus imediat receptorul jos.

„Ce i-or fi spus lui Julian?“ m-am întrebat.

– Arnold știe că ești cu mine?

– El m-a trimis la tine.

Era a doua zi de dimineață, eu și Rachel stăteam pe o bancă în Soho Square. Soarele strălucea și aerul de miez de vară londonez era încărcat de tot felul de mirosuri abia perceptibile: de ulei, de praf, de mizerie, de mirodenii, de melancolie, de vechi. În jurul nostru se învârteau câțiva porumbei ciufuliți și cam bătrâiori, ne priveau cu ochi duri și insistenți. Oameni disperați ședeau pe bănci. Peste Oxford Street cerul de un albastru neiertător parcă sfârâia. Deși era dimineață, destul de devreme, transpirasem.

Rachel, care se tot freca la ochi și își ținea capul plecat, părea un om bolnav. Lipsită de vlagă și cu fața umflată, îmi amintea de Priscilla. Avea privirea rătăcită și refuza să se uite la mine. Purta o rochie galbenă fără mâneci. Fermoarul din spate nu era complet închis, rochia era desfăcută, dând la iveală proeminențele roșcate ale vertebrelor. O bretea lucioasă, nu tocmai curată, îi căzuse de pe umăr până la vaccinul de pe brațul plinuț, palid. Materialul decupat în dreptul brațelor tăia în carnea umflată a umărului. Părul ei roșcat era răvășit, iar cu degetele răsucea întruna o șuviță de care trăgea, încercând parcă instinctiv să-și acopere fața. Era în înfățișarea ei neglijentă, cam murdară, ceva atrăgător fizic. Transmitea o notă de intimitate și m-am simțit mai aproape de ea decât atunci când stătuserăm întinși pe pat unul lângă altul. *Acel* moment părea acum un vis urât. Am simțit față de ea și mila aceea neclară pe care o simțisem și o recunoscusem mai demult. Nu este întru totul adevărat că mila este un înlocuitor inferior al iubirii, deși mulți dintre cei către care este îndreptată așa o percep. Adesea este chiar iubire adevărată.

– Sărmana Rachel! Ah, sărmana Rachel! am rostit cam fără să mă gândesc.

Ea a râs, un râs care semăna a mârâit, continuând să se tragă de păr.

– Da. Sărmana, bătrâna Rachel!

– Îmi pare rău… Of, ce naiba… Adică el chiar ți-a spus: Du-te și întâlnește-te cu Bradley?

– Da.

– Dar care au fost *exact* cuvintele pe care le-a folosit? Cei care nu sunt scriitori nu descriu niciodată lucrurile *exact*.

– Ei, nu știu. Nu-mi aduc aminte.

– Rachel, trebuie să-ți aduci aminte. N-au trecut mai mult de două ore de când…

– Ah, nu mă chinui, Bradley. Mă simt de parcă am fost tăiată și zgâriată și strivită, de parcă a trecut plugul peste mine.

– Cunosc senzația.

– Cred că n-o cunoști. Viața ta e OK întru totul. Ești liber. Ai bani. Te preocupă opera ta, dar tu poți pleca la țară sau în străinătate ca să meditezi într-un hotel. Doamne, ce n-aș da să fiu singură într-un hotel! Ar fi raiul pe pământ!

– „Te preocupă opera ta“ poate fi descrierea unui soi de infern.

– Totul este atât de superficial, cum să spun, de frivol. Totul este… cum să spun…

– Gratuit.

– Nu ține de viața reală, de ceea ce este obligatoriu. În viața mea sunt doar obligații. Copilul meu, soțul meu, sunt obligații. Sunt prinsă într-o cușcă.

– Nu mi-ar prinde rău să am unele obligații în viața mea.

– Nici nu știi ce spui, Bradley. Tu ai demnitate. Oamenii singuri pot avea demnitate. O femeie măritată n-are demnitate, n-are gânduri care pot exista separat. Ea este o subdiviziune a minții soțului ei, iar el poate turna amărăciune în sufletul ei oricând poftește, precum cerneala care se împrăștie în apă.

– Rachel, cred că aiurezi. O comparație șocantă, dar chiar n-am mai auzit așa o prostie în viața mea.

– Poate că descriu cum stau lucrurile cu mine și cu Arnold. Eu nu sunt decât o excrescență a lui. Nu am propria mea existență. Nu pot ajunge până la el. N-aș reuși să o fac nici dacă m-aș sinucide. Subiectul l-ar interesa, ar construi o teorie despre fapta mea. În scurt timp și-ar găsi altă femeie cu care s-ar înțelege mai bine și ar discuta despre cazul meu.

– Astea sunt gânduri nedemne, Rachel.

– Bradley, ce mult îmi place simplitatea ta. De parcă eu aș mai fi capabilă să înțeleg limbajul tău! Vorbești cu o broască sau cu un vierme tăiat în două care se zvârcolește.

– Termină, Rachel. Îmi faci rău.

– Ești o plantă delicată, nu? Și când mă gândesc că te-am considerat un fel de cavaler rătăcitor!

– Unul așa de prăpădit…

– Erai un *teritoriu aparte*. Mă înțelegi?

– O câmpie întinsă pe care îți puteai pune cortul? Sau și aceste comparații sunt de neînțeles?

– Iei totul în derâdere.

– Ba nu, e doar modul meu obișnuit de a mă exprima. Sunt convins că mă cunoști deja.

– Da, de fapt te cunosc. Ah, am stricat totul. Până și pe *tine* te-am stricat. Acum Arnold te-a luat și pe tine în stăpânire. Ține la tine mult, mai mult decât ține la mine. El ia totul în stăpânire.

– Ascultă, Rachel. Relația mea cu tine nu este parte din relația mea cu Arnold.

– Vorbe îndrăznețe. Dar acum este.

– Încearcă, te rog, să-ți amintești ce ți-a spus azi-dimineață, adică atunci când ți-a cerut să…

–Ah, cât mă rănești și mă enervezi! A spus ceva de genul: „Să nu crezi că acum nu poți merge să te vezi cu Bradley. De fapt, chiar ar trebui să te duci imediat și să te vezi cu el. Arde de nerăbdare să se întâlnească cu tine și să discute despre conversația noastră. Ce-ar fi să te duci să te-ntâlnești cu el și să discutați sincer, pe față? Cu tine o să vorbească mai mult decât cu mine. E cam necăjit, asta o să-i facă bine. Hai, du-te!“

– Ei, Doamne! Crede că o să-i relatezi discuția dintre noi?

– Poate că da.

– Așa ai să faci?

– Poate că da.

– Nu pricep chestia asta.

– Ha! Ha!

– Arnold s-a cuplat cu Christian?

– Ești îndrăgostit de Christian.

– Nu fi proastă. Arnold s-a…?

– Nu știu. M-am săturat să tot aud întrebarea asta. Poate că nu în sens fizic. Dar nu-mi pasă. El acționează ca un om liber, așa a fost totdeauna. Dacă vrea să se vadă cu Christian, se vede cu Christian. Încep o afacere împreună. Nu dau doi bani nici dacă se culcă cu ea.

– Te rog, Rachel, încearcă să fii mai *exactă* în ceea ce spui. Arnold chiar crede că eu te sâcâi împotriva voinței tale? Sau a inventat toată povestea ca să calmeze lucrurile?

– Nu știu ce crede și nici nu-mi pasă.

– Te rog, fă un efort. Adevărul chiar contează. Ce s-a întâmplat ieri după ce Arnold s-a întors acasă și noi eram…? Te rog, povestește-mi în detaliu cum au decurs lucrurile. Vreau o relatare care să înceapă cu: Am coborât în fugă scările.

– Am coborât în fugă scările. Arnold ieșise pe verandă. Așa că m-am strecurat prin bucătărie și prin culoarul lateral și am apărut în grădină ca și cum atunci l-aș fi văzut și l-am dus în fundul grădinii ca să-i arăt ceva și l-am ținut acolo un timp, ceea ce a părut normal. Pe urmă, cam după o

jumătate de oră, a venit Julian care a spus că te-a întâlnit și că tu i-ai spus că ai fost la noi.

– N-am spus asta. A presupus ea, iar eu nu am negat.

– Mă rog, e cam același lucru. Pe urmă Julian a început să povestească despre cizmele pe care i le-ai cumpărat. Recunosc că am rămas destul de surprinsă. Tu ești un cumpărător cumpătat. Oricum, Arnold a ridicat din sprâncene, știi cum face el. Dar n-a spus nimic cât a fost Julian de față.

– Stai puțin. Arnold a băgat de seamă că Julian purta șosetele mele?

– Ei, asta-i altă poveste. Nu, cred că nu. Julian s-a dus imediat sus să-și probeze cizmele. Nu m-am mai întâlnit cu ea decât după ce Arnold a plecat de acasă ca să vină la tine. Apoi Julian mi-a explicat cum e cu șosetele. Ei i s-a părut o glumă grozav de bună.

– Știi, le-am înghesuit în buzunar la repezeală…

– E-n regulă, mi-am închipuit cum a fost. Apropo, ți le-am adus. Le-am spălat. Încă sunt puțin umede. I-am cerut lui Julian să nu-i vorbească lui Arnold despre tine o vreme. I-am spus că e grozav de supărat din cauza recenziei ăleia. Deci presupun că episodul cu șosetele s-a încheiat.

Am aruncat cât colo obiectele moi, cenușii, care evocau amintiri.

– Mergi mai departe, ce-a zis Arnold după ce a plecat Julian?

– M-a întrebat de ce nu i-am spus că ai fost acolo.

– Și tu ce-ai spus?

– Ce puteam să-i spun? M-a luat prin surprindere. Am râs și am spus că m-ai enervat. Am spus că erai într-o pasă sentimentală și că te-am dat afară, mi s-a părut o soluție mai bună în ceea ce te privește să nu-i spun lui Arnold.

– La o soluție mai bună n-ai putut să te gândești?

– Nu, n-am putut. Cât a fost acolo Julian, n-am fost capabilă să gândesc deloc, iar apoi a trebuit să spun ceva. N-aveam în cap decât adevărul, nimic altceva. Cea mai bună soluție pe care am găsit-o a fost să spun o jumătate de adevăr într-o formă neclară.

– Puteai să inventezi ceva complet neadevărat.

– Și tu puteai. N-aveai nici un motiv să-i dai de înțeles lui Julian că ai fost la noi.

– Știu, știu. Arnold te-a crezut?

– Nu sunt sigură. Știe că sunt mincinoasă, m-a prins cu minciuna de multe ori. Și el minte. Fiecare acceptă faptul că celălalt e mincinos, așa se întâmplă

în majoritatea cuplurilor.

– Vai, Rachel, Rachel!

– Te apucă jalea când vezi cât de imperfectă este lumea, nu-i așa? Lui oricum nu-i pasă. Dacă eu am o problemă, asta îl face să se simtă mai puțin vinovat și îi dă mai multă libertate de a acționa. Iar atâta timp cât el controlează totul și te poate agăța cu o momeală, situația s-ar putea să i se pară chiar amuzantă. Nu vede în tine o amenințare serioasă pentru căsnicia lui.

– Înțeleg.

– Și are perfectă dreptate, firește. Nu există nici o amenințare.

– Chiar nu există?

– Nu. Tu te-ai pretat la jocul ăsta din milă și dintr-o afecțiune nedefinită. Hai, nu protesta, lasă că știu. Cât despre faptul că Arnold nu vede deloc în tine un tip de o moralitate îndoielnică, sunt sigură că asta nu te surprinde. Partea nostimă e că Arnold chiar ține foarte mult la tine.

– Da, am spus. Iar partea nostimă este că, deși cred că în unele privințe este un om de nimic, și eu țin foarte mult la el.

– Vezi așadar că drama adevărată vă privește pe voi doi. Eu sunt doar o temă secundară, ca de obicei.

– Nu, nu-i adevărat.

– Când bărbații vorbesc între ei, în mod firesc le trădează pe femei, e inevitabil. Faptul că Arnold s-a prefăcut că ia în serios ceea ce am spus eu a fost totdeauna o dovadă de dispreț. Dispreț față de mine și dispreț față de tine. Prin asta ți-a făcut cu ochiul tot timpul.

– Nici o clipă nu mi-a făcut cu ochiul.

– Nu mă refer la gestul concret, prostule! Ei, mica mea bătălie pentru libertate n-a durat mult, vezi? S-a sfârșit printr-o zvârcolire măruntă, sordidă, nedemnă și prin aceea că Arnold a preluat controlul din nou. Of, Doamne, căsnicia e un amestec tare ciudat de iubire și ură! Îl detest pe Arnold, mi-e frică de el și sunt momente când aș putea să-l ucid. Și totuși îl iubesc. Dacă nu l-aș iubi, el n-ar avea această putere îngrozitoare asupra mea. Și îl admir, îi admir opera, cred că romanele lui sunt minunate.

– Rachel, nu pot să cred!

– Găsesc că recenzia aia pe care ai scris-o era tâmpită și plină de invidie.

– Haide, haide!

– Te roade invidia.

– Hai să nu ne certăm pe tema asta, Rachel, te rog.

– Iartă-mă. Mă simt sfârșită. Mi-e ciudă pe tine pentru că n-ai avut eleganța sau norocul… de a mă salva sau de a mă apăra sau cam așa ceva. Nici eu nu prea știu ce vreau să spun. Nu se pune problema că mi-aș dori să-l părăsesc pe Arnold, n-aș putea face asta, aș muri. Mi-aș dori numai un pic de intimitate, un teritoriu secret, câteva lucruri doar ale mele care să nu fie îmbibate până la saturație de Arnold. Dar asta pare imposibil. Voi doi o s-o luați iar de la început…

– Ce exprimare!

– O să vă reluați discuțiile voastre savante și eu o să rămân pe dinafară, să-mi văd de spălatul vaselor și să vă aud vorbind întruna, la nesfârșit. Totul o să fie ca mai înainte.

– Ascultă-mă, Rachel, draga mea, am zis. De ce să n-ai și tu o zonă de viață numai a ta? Și nu mă refer la o relație amoroasă, nici unul dintre noi nu este croit pentru așa ceva. Cred că sunt un tip grozav de inhibat și asta nu mă deranjează. Iar o aventură ar însemna să ne încurcăm în minciuni, ar fi o greșeală…

– Ce simplu exprimi totul!

– Nu vreau să te încurajez să-ți înșeli soțul…

– Nici nu-ți cer asta.

– Ne cunoaștem de atâția ani, dar n-am ajuns să fim cu adevărat apropiați. Acum ne trezim brusc că ne ciocnim orbește unul de altul și totul iese cât se poate de prost. Acum am putea să ne retragem și să punem din nou între noi aceeași distanță sau chiar una mai mare. Părerea mea este să nu o facem. Putem fi *prieteni*. Arnold o tot ținea întruna că el și Christian sunt prieteni…

– Așa zicea?

– Părerea mea este că noi doi ar trebui să ne apucăm să clădim între noi o prietenie voioasă fără nimic clandestin, totul la vedere…

– *Voioasă?*

– De ce nu? De ce trebuie ca viața să fie tristă?

– Mă întreb și eu asta adesea.

– De ce n-am putea să ne iubim un pic și să ne facem fericiți unul pe altul?

– Mi-a plăcut expresia „un pic“. Ești genul de om care se exprimă în măsuri și greutăți.

– Hai să încercăm. Am nevoie de tine.

– Ăsta e cel mai bun lucru pe care l-ai spus până acum.

– Arnold n-ar avea de ce să se împotrivească…

– I-ar plăcea chiar foarte mult. Tocmai asta este problema. Uneori mă întreb, Bradley, dacă ai câtuși de puțin stofă de scriitor. Ai niște păreri atât de naive cu privire la natura umană.

– Când *vrei* ceva cu adevărat, o formulare simplă este adesea cea mai bună. Și, în plus, preceptele morale sunt simple.

– Și trebuie să respectăm preceptele morale, nu?

– În final, da.

– În final. Asta spune multe. Ai de gând s-o lași pe Priscilla la Christian?

Asta m-a uluit.

– Deocamdată, am răspuns.

Nu eram capabil să decid ce-o să fac cu Priscilla.

– Priscilla a ajuns o epavă. Este responsabilitatea ta pentru tot restul vieții. Să știi că m-am gândit mai bine dacă să mă ocup de ea sau nu. M-ar face să-mi pierd mințile. Oricum, o s-o lași la Christian. Și ai să te duci acolo s-o vezi. Și o să începi să stai de vorbă cu Christian și să discuți ce n-a mers bine în căsnicia voastră, exact așa cum a spus Arnold că se va întâmpla. Nici nu-ți dai seama cât de convins este Arnold că el este în centrul oricărei situații. Numai oamenii mărunți ca mine și ca tine sunt meschini și invidioși și geloși. Arnold este atât de încântat de propria sa persoană încât este cu adevărat generos, ceea ce este o virtute reală. Da, ai să te întorci la Christian în cele din urmă. Acesta va fi sfârșitul. Nu moralitatea contează, ci puterea. Christian este o femeie puternică. Este un magnet puternic. Este destinul tău. Iar partea nostimă este că Arnold va considera că totul se datorează intervenției lui. Toți suntem oamenii lui. Ai să vezi. Christian este destinul tău.

– Niciodată!

– Rostești „niciodată“, dar în același timp zâmbești în taină. Și tu ești fascinat de ea. Așa că, vezi tu, Bradley, prietenia noastră nu va putea exista niciodată. Eu nu sunt decât o excrescență, nu mă poți *separa*, ar trebui să te concentrezi cu multă intensitate asupra mea pentru a realiza asta, iar tu n-ai s-o faci. O să fii tot timpul cu gândul la Christian și la ce o să se întâmple acolo. Chiar și în ceea ce s-a petrecut între noi ai fost gelos pe ea și Arnold…

– Rachel, știi bine că tot ce spui e nedemn, răutăcios și complet tâmpit. Nu sunt un manipulator cu sânge-rece. Sunt doar un om rătăcit care speră să fie

iertat, la fel ca și tine.

– Un om rătăcit care speră să fie iertat. E aici o notă de umilință emoționantă. Poate că ar fi de mare efect dacă ai folosi formularea într-una dintre cărțile tale. Dar eu trăiesc într-o nefericire care mă face oarbă și surdă. N-ai cum să înțelegi. Tu trăiești la lumina zilei, cu toată ființa ta desfășurată în jurul tău. Eu sunt tocată într-o mașină. Chiar a spune că este doar vina mea nu înseamnă nimic. Totuși nu-ți face prea multe griji pentru mine. Bănuiesc că toți cei căsătoriți sunt la fel. Iar asta nu mă împiedică să mă bucur de unele lucruri.

– O să fim prieteni, Rachel, da? N-ai să te pierzi în depărtare? N-are rost să dai dovadă de demnitate în fața mea.

– Ești așa de convins că ai dreptate, Bradley. Nu poți fi altfel. Ești o persoană profund justițiară și convinsă de corectitudinea părerilor sale. Dar ești bine intenționat, ești un om de treabă. Poate că mai târziu o să mă bucur că ai spus toate lucrurile astea.

– Așadar, am încheiat un pact.

– E-n regulă. Apoi adăugă: Să știi că în mine încă trăiește un foc intens. Nu sunt o epavă ca biata Priscilla. Un foc intens și multă putere. Da.

– Firește…

– Nu pricepi. Ceea ce spun eu n-are nimic de-a face cu simplitatea și cu iubirea. Nici măcar cu voința de a supraviețui. Mă refer chiar la *foc*, *foc*. La ceva ce torturează și ucide. În fine…

– Uite, Rachel. Soarele strălucește.

– Nu fi idiot!

Și-a lăsat brusc capul pe spate, s-a ridicat și a pornit să traverseze piața precum un mecanism ce fusese pus în mișcare fără zgomot. M-am grăbit să o ajung și am luat-o de mână. Brațul i-a rămas rigid, dar ea s-a întors spre mine cu un zâmbet ca o grimasă, cum zâmbesc uneori femeile pentru că sunt istovite și pentru că le vine să plângă. Când ne-am apropiat de Oxford Street ne-a apărut în față Turnul Poștei, dur și limpede conturat, strălucitor, periculos, marțial și elegant.

– Hei, ia te uită, Rachel!

– Ce?

– Turnul.

– A, asta! Bradley, nu mai veni cu mine. Mă duc la metrou.

– Când o să te mai văd?

– Niciodată, cred. Dă-mi telefon. Nu mâine.

– Rachel, ești sigură că Julian nu știe nimic despre… nimic?

– Foarte sigură. Și nici n-o să-i spună nimeni. Ce naiba ți-a venit să-i cumperi cizmele alea scumpe?

– Aveam nevoie de timp, trebuia să găsesc un motiv plauzibil ca să-i cer să nu spună că m-a întâlnit.

– Se pare că nu prea ți-ai folosit acel timp în chip profitabil.

– Ai dreptate.

– Rămas-bun, Bradley. Mulțumesc mult.

Rachel a plecat. M-am uitat cum dispare în mulțime, legănându-și geanta albastră veche, balansându-și ușor brațul plinuț, palid, cu părul ciufulit și fața obosită și ofilită. Își ridicase cu un gest mecanic breteaua căzută de pe umăr. Apoi am văzut-o iar și iar și iar. Oxford Street era plină de femei între două vârste obosite și ofilite, care se ciocneau orbește unele de altele, ca o turmă de vite. Am traversat în fugă strada și am luat-o spre nord, spre apartamentul meu.

Trebuie să plec, mi-am spus. Trebuie să plec. Trebuie să plec. Mi-am dat seama că mă bucur că Julian nu știe nimic despre chestia *aia*. M-am gândit că poate chiar e mai bine pentru Priscilla să rămână în Notting Hill. M-am gândit că poate totuși o să mă duc să o văd pe Christian.

Întrucât mă apropii de primul punct culminant al cărții mele, îngăduie-mi, dragă prietene, să mă opresc și să-mi împrospătez forțele discutând direct cu tine.

Privite din locul de pace și izolare oferit de refugiul nostru actual, evenimentele care s-au succedat în cele câteva zile dintre prima apariție a lui Francis Marloe și discuția cu Rachel în Soho Square pot părea o încrengătură de absurdități. În mod evident viața este plină de accidente. Dar și noi facem ca această impresie să pară mai intensă prin teamă și neliniște. Neliniștea caracterizează animalul uman mai presus de orice. Este probabil cel mai general termen pentru toate viciile la un nivel primitiv al manifestării lor. Este un soi de lăcomie, un soi de teamă, un soi de invidie, un soi de ură. Ajuns acum un lup singuratic privilegiat, pot, pe măsură ce neliniștea se atenuează, să-mi evaluez atât libertatea, cât și robia anterioare. Ferice de cei care sunt îndeajuns de conștienți de problema în sine încât să facă măcar un mic efort spre a ține sub control trăirea ce ne întunecă

gândirea. Poate că în absența coordonatelor unei vieți dedicate unui țel n-am reușit să facem mai mult decât un foarte mic efort.

Sufletul omenesc are tendința de a proteja propriul ego. Forța acestei tendințe, comparabilă cu cea a cascadei Niagara, poate fi identificată prin introspecție, iar rezultatele ei se văd pretutindeni. Ne dorim să fim mai bogați, mai frumoși, mai deștepți, mai puternici, mai admirați și aparent mai buni decât toți ceilalți. Spun „aparent" deoarece omul obișnuit, deși râvnește la bogăție reală, în mod normal râvnește la ceea ce este doar aparent bun. Povara bunătății autentice este apreciată instinctiv ca fiind intolerabilă, iar năzuința spre aceasta ar estompa celelalte dorințe banale care ne dirijează viața. Se întâmplă, firește foarte rar și doar pentru o clipă, ca până și cel mai rău dintre oameni să-și dorească bunătatea. Orice artist îi percepe magnetismul. Folosesc aici cuvântul „bun" ca pe un văl. Ceea ce el învăluie și ascunde poate fi cunoscut, dar nu poate fi denumit cu mai multă precizie. Cei mai mulți dintre noi suntem salvați de la autodistrugere în mijlocul unui haos de egoism brutal și imatur nu prin magnetismul acelui mister, ci prin ceea ce se numește în chip pompos „datorie" sau, mai precis, „obișnuință". Fericită este civilizația care poate naște oameni pregătiți încă din pruncie să considere cel puțin unele dintre activitățile naturale ale ego-ului ca fiind de neconceput. Această pregătire, care în împrejurări fericite poate fi eficace pe termen lung, se dovedește însă a fi superficială când ne lovește nenorocirea: în războaie, în lagăre de concentrare, în teribilul spațiu privat al familiei și al căsniciei.

Prin aceste considerații încep o analiză (să-i zicem așa) a comportamentului meu pe care vreau acum, dragul meu, să o dezvolt înaintea ta. În privința lui Rachel am acționat dintr-un amestec de motive cam urâte. Cred că punctul de cotitură a fost scrisoarea ei sentimentală. Ce mecanisme periculoase sunt scrisorile! Poate că e mai bine că nu prea mai sunt la modă. O scrisoare poate fi recitită și reinterpretată la nesfârșit, descătușează imaginația și fantezia, are viață lungă, este o dovadă arzătoare. De mult nu mai primisem ceva care să semene cu o scrisoare de dragoste. Și însuși faptul că era o scrisoare și nu o declarație *viva voce* îi dădea un fel de putere abstractă asupra mea. Adeseori facem schimbări importante în viața noastră când ne aflăm într-o condiție depersonalizată. Simțim deodată că întruchipăm ceva. Aceasta poate fi o sursă de inspirație precum și un mod

de ne scuza. Intensitatea scrisorii lui Rachel transmitea importanță, energie și ideea de a juca un rol.

Așa cum am mai spus, am fost animat și de gândul de a-l învinge pe Arnold, mai ales prin excluderea lui de la cunoașterea unui secret. Și acest instinct ne poate mâna adesea spre a face ceva rău. Când percepi pe cineva ca fiind „neinformat", îl percepi ca fiind inferior. Resentimentele mele față de Arnold nu priveau doar relația noastră îndelungată în termeni generali. Ele decurgeau și din *șocul* pe care îl trăisem când o văzusem pe Rachel întinsă pe pat, în dormitorul cu draperiile trase, ascunzându-și fața sub așternuturi. Acela a fost momentul când s-a născut în mine o profundă milă față de ea, un simământ care, deși contaminat de o undă de superioritate, cum este probabil orice simțământ de milă, a reprezentat fărâma de emoție aproape curată din acel amalgam de emoții. L-am crezut pe Arnold când mi-a spus că a fost „un accident"? Poate că da. Poate că în întunericul milei mele egoiste începeam totuși să o văd pe Rachel prin ochii lui Arnold ca pe o femeie cam trecută, ușor isterică și nu totdeauna sinceră. Când ai de-a face cu doi oameni căsătoriți nu poți rămâne niciodată imparțial. Puterea magnetică arzătoare a felului în care unul îl vede pe celălalt îl face pe spectator să oscileze. Îi purtam pică lui Rachel pentru că mă făcuse să mă comport în chip ridicol. Cei care te pun în situații ce-ți afectează demnitatea cu greu pot fi iertați.

Vanitatea și neliniștea mă făcuseră să intru în relația cu Rachel, precum și invidia (față de Arnold) și mila și o formă de iubire și, neîndoielnic, un joc intermitent al dorinței sexuale. Așa cum am explicat, eram chiar și atunci (desigur, fără să am vreun merit special) în general indiferent față de prezența trupurilor. Le percepeam involuntar și fără să mă apuce tremuratul în vagonul de metrou aglomerat. Dar de regulă nu mă preocupa prea mult învelișul protector al sufletului. Firește, prietenii mei aveau chipuri, dar ceilalți, după părerea mea, putea fi doar ectoplasmă. Prin natura mea nu eram genul care să pipăie și să privească stăruitor. Așa se face că am constatat cu interes că mi-am dorit să o sărut pe Rachel, că mi-am dorit, după o pauză considerabilă, să sărut o anumită femeie. Asta a făcut parte din emoția pe care mi-o stârnise ideea de a juca un rol nou. Totuși, prin acel sărut, n-am avut intenția de a merge mai departe. Ceea ce s-a petrecut apoi a fost doar o încurcătură neintenționată. Sigur că nu am negat-o și m-am gândit că s-ar putea să aibă urmări serioase. Și a avut.

Am impresia că n-am reușit încă să redau trăsăturile speciale ale relației mele cu Arnold. Poate că ar trebui să încerc din nou să descriu această prietenie. Eu am fost, așa cum am spus, „descoperitorul“ lui; la început, protectorul lui. El a fost pentru mine un protejat recunoscător! Îmi amintesc chiar că la acea vreme îl consideram un câine de companie. (Arnold seamănă cu un terier.) Aveam și o glumă numai a noastră legată de cuvântul „câine“, o glumă pierdută acum în timp. Treptat s-a strecurat între noi otrava izvorâtă mai ales din succesul său (în ochii lumii) și din eșecul meu (în ochii lumii). (Cât de greu le vine celor mai buni dintre noi să fie cu adevărat indiferenți față de lume!) Chiar și atunci tratam, într-o măsură remarcabilă, cu eleganță această problemă. Adică eu simulam mărinimia, iar el umilința, lucruri simțite în parte cu sinceritate de amândoi. Astfel de simulări sunt esențiale în viața noastră de ființe imperfecte. În realitate, relația noastră nu a lâncezit niciodată. Era clar că ne gândeam tot timpul unul la celălalt. El era (dar, desigur, nu în sensul în care vorbea Marloe) cel mai important bărbat din viața mea. Lucru cu adevărat remarcabil întrucât aveam mulți cunoscuți, colegi de serviciu, precum Hartbourne și Grey-Pelham, oameni din lumea literară și jurnalistică, juriști și savanți, pe care nu-i menționez deoarece nu au apărut ca personaje în această dramă. Nu ar fi o exprimare exagerată dacă aș spune că Arnold mă fascina. Prietenia noastră avea ceva „zgrunțuros“ și nu tocmai plăcut, ceea ce îmi dădea sentimentul realității. O discuție cu el totdeauna declanșa un flux proaspăt de gânduri. În plus, și în mod paradoxal, Arnold părea uneori o emanație a propriei mele ființe, un *alter ego* rătăcit și străin. Mă făcea să râd în străfundurile ființei mele. Îmi plăceau fața lui unsuroasă, amuzantă, ca de câine, și ochii lui spălăciți și ironici. Era țepos, mereu ușor batjocoritor, mereu ușor agresiv, mereu cochetând cu mine (n-am cum să evit cuvântul). Își dădea perfect de bine seama că întruchipează prototipul fiului care dezamăgește, dar și amenință puțin. Juca acest rol cu istețime și de obicei cu amabilitate. Abia după câțiva ani și după câteva certuri zdravane am început să-l percep ca fiind cauza unei dureri atât de intense încât a trebuit să bat puțin în retragere. Replicile lui îmi păreau acum „săgeți“. Și pe măsură ce viața mea se derula fără ca acea mare iluminare în care credeam să se producă, deveneam din ce în ce mai iritat de succesul facil al lui Arnold.

Sunt nedrept față de el ca scriitor? E posibil. Cineva a spus că „toți scriitorii contemporani ne sunt fie prieteni, fie dușmani“; și este cu siguranță

dificil să rămâi obiectiv față de plutonul celor care-ți sunt contemporani. Nu mi-am putut stăpâni o stare de scandalizată iritare când am văzut cronicile favorabile privitoare la una dintre cărțile lui Arnold, stare izvorâtă dintr-o trăire nedemnă. Dar încercasem din răsputeri, la momente diferite, să cântăresc rațional valoarea operei lui Arnold. Cred că principala mea obiecție era aceea că era un mare *palavragiu*. Scria foarte neîngrijit, desigur. Dar nu erau doar niște vorbe înșirate la întâmplare pe teme banale, ci reprezentau o componentă a ceea ce s-ar putea numi „metafizica" lui. Arnold încerca totdeauna să ia în stăpânire lumea, cum s-ar zice, revărsându-se pe sine asupra ei, cum verși într-o cadă un parfum de baie. Acest imperialism catolic atotcuprinzător era complet străin de propria mea concepție despre artă, mult mai pretențioasă, care presupunea condensarea și rafinarea unei idei până dincolo de limită. Totdeauna am simțit că arta este un aspect al vieții trăite frumos, fiind prin aceasta de o dificultate corespunzătoare, în timp ce Arnold, și o spun cu regret, privea arta ca pe ceva „amuzant". Cu siguranță așa stăteau lucrurile, cu toate că aroganța lui „mitologică" îi făcuse pe unii critici să-l considere, în mod serios, un „cugetător". Arnold n-a *lucrat* niciodată cu adevărat asupra „simbolisticii" sale. Pretutindeni găsea semne, totul făcea parte în mod nedefinit din mitologia sa. Îi plăcea și accepta totul. Deși „în viața reală" era un bărbat inteligent și instruit, capabil să susțină controverse dure, „în artă" mergea pe calea ușoară și nu izbutea să perceapă nuanțe. (A percepe nuanțe este punctul central al artei, după cum este și al filosofiei.) Cauza eșecului său a fost, cel puțin în parte, un soi de religiozitate entuziastă și flecară. Era, într-un fel nu prea clar, un discipol al lui Jung. (N-am deloc intenția să fiu lipsit de respect cu privire la acest teoretician a cărui operă o găsesc imposibil de citit.) Pentru Arnold-artistul viața era pur și simplu o uriașă splendidă metaforă. Poate că o să mă abțin să merg mai departe cu această caracterizare aici căci simt deja că în glasul meu se strecoară veninul. Prietenul meu P. m-a învățat deja câte ceva despre necesitatea spirituală absolută a tăcerii. Ca artist aflasem încă mai demult despre această necesitate, pe căi mai umile și instinctive, iar faptul că o cunoșteam mi-a dezvoltat un fel de dispreț pe care totdeauna l-am simțit față de Arnold.

Relația mea cu sora mea era mult mai simplă și totodată mult mai complexă. Relațiile dintre frați sunt de obicei complicate și totuși sunt luate într-o măsură atât de mare drept sigure încât cei implicați, care n-au o

gândire prea rafinată, adesea nici nu-și dau seama că sunt prinși într-o plasă de păianjen țesută din iubire și ură, rivalitate și solidaritate. Așa cum am explicat mai înainte, m-am identificat cu Priscilla. Groaza și durerea mea în fața fericirii lui Roger au fost o reacție de autoapărare. M-am simțit insultat de faptul că acest soț își permisese, fără a fi pedepsit în nici un fel, să își înlocuiască soția nu tocmai tânără cu o fetișcană. Acesta este, fără îndoială, visul oricărui soț; numai că în cazul de față eu eram soția nu tocmai tânără. Într-un mod destul de bizar compasiunea mea față de Rachel provenea din compasiunea mea față de Priscilla, în ciuda faptului că Rachel era un om cu totul diferit, era mult mai puternică, mai inteligentă, mai interesantă și mai atrăgătoare. Pe de altă parte, Priscilla mă irita în așa hal încât mă aducea la un pas de cruzime. În general nu suport oamenii smiorcăiți și plângăcioși. (Am fost mișcat de cuvântul „foc" folosit de Rachel. Jignirea trebuie să nască scântei, nu milă față de tine însuți.) Tăcerea, pe care am prețuit-o întotdeauna, a cuprins în ea și voința de a nu scoate nici un cuvânt când ești lovit. Nu-mi plac nici mărturisirile făcute printre lacrimi. Cititorii au văzut desigur cu câtă promptitudine l-am redus la tăcere pe Francis Marloe. Era și ăsta un alt punct în care mă deosebeam de Arnold. Arnold îi încuraja pe toți să-și descarce în fața lui necazurile – susținând totodată că asta face parte din „meseria" lui de scriitor. (Și-a valorificat acest talent și în relația cu Christian, încă de la prima lor întâlnire.) Aici era vorba despre mai mult decât compasiune, era o curiozitate răutăcioasă ce adeseori ducea la neînțelegeri și la resentimente amare. Arnold era mare meșter în „a prosti oamenii" de ambele sexe. Disprețuiam acest comportament. Dar, întorcându-mă la Priscilla, mă îngrijora suferința ei și totuși nu-mi doream să mă implic. Întotdeauna am avut convingerea că o componentă esențială a rolului de bun vecin este aceea de a ști până unde poate merge cel care sare în ajutor. (Lui Arnold îi lipsea cu desăvârșire această noțiune.) Nu eram dispus să accept ca Priscilla să mă împiedice de la lucru. Și nici să o văd ca pe o „epavă", cum spusese Rachel. Oamenii nu pot fi distruși atât de ușor.

Acapararea Priscillei de către Christian, deși de-a dreptul „obscenă", devenea treptat o problemă, mai degrabă decât o jignire. Eram tentat să las lucrurile să curgă de la sine. Christian nu avea nimic de câștigat de pe urma unui asemenea ostatic. Dar nici nu credeam că, din această cauză, o va abandona pe Priscilla sau că va căuta „să scape" de ea. Poate că și aici fusesem influențat de Arnold. La unii oameni *voința* pură ține loc de

moralitate. Ceea ce Arnold numea „îndârjire“. Când era soția mea, Christian își folosise această voință în încercarea de a mă invada și de a mă controla. Un bărbat mai slab ar fi cedat, dobândind în schimb o căsnicie care chiar ar fi putut fi fericită. Vedem mulți bărbați care trăiesc o viață fericită fiind stăpâniți și conduși (chiar *manevrați*, așa cum este manevrat un vas) de către femei cu o voință formidabilă. Ceea ce m-a salvat pe mine de Christian a fost arta. Sufletul meu de artist s-a împotrivit acestei invazii masive. (Semăna cu invazia unor virusuri.) Ura pe care am nutrit-o față de Christian în toți acești ani a fost produsul natural al luptei mele pentru supraviețuire și vârful său de lance. Pentru a detrona un tiran, în viața publică sau în cea privată, omul trebuie să învețe mai întâi să urască. Acum totuși, când nu mai sunt amenințat cu adevărat și când am un motiv să fiu obiectiv, îmi dau seama cât de bine, cât de *inteligent* s-a organizat Christian. Faptul că am aflat că este evreică poate mi-a modificat felul de a vedea lucrurile. Mă simțeam aproape pregătit pentru o confruntare de tip nou în care să o înving ușor. Exorcismul final ar fi o demonstrație de indiferență distantă și voioasă. Dar astea erau doar gânduri fără contur. Punctul principal era acela că eram gata să cred că Christian va adopta în privința Priscillei o atitudine practică pe care puteam conta, eu nefiind înclinat către așa ceva.

În lumina evenimentelor ulterioare am fost dispus să privesc aproape toate faptele mele din perioada prezentată până acum ca pe niște lucruri condamnabile. Aș îndrăzni să spun că răutatea omenească este uneori fructul unei intenții deliberat malefice și indecente. (Cândva o vedeam pe Christian ca pe o persoană malefică în acest sens, deși mai târziu această părere mi s-a părut cel puțin exagerată.) Dar mult mai frecvent răutatea este efectul unei superficialități semideliberate, al unei amorțeli în relația cu timpul. Așa cum am spus la început, orice artist știe că spațiul dintre etapa în care o lucrare este prea neconturată pentru a prinde viață și etapa în care este prea târziu pentru a fi îmbunătățită poate avea mărimea urechii unui ac. Probabil că geniul constă în lărgirea acestui spațiu îngust până ce acoperă aproape în totalitate timpul dedicat lucrului. Majoritatea artiștilor, fie pur și simplu din lene, fie din plictiseală, din incapacitatea de a se concentra, lunecă iar și iar dintr-o etapă direct în cealaltă, cu toate că pornesc la drum în noua lucrare cu speranțe și cu cele mai bune intenții. Aceasta este desigur o problemă morală întrucât arta, în ansamblul său, înseamnă strădania de a fi – într-un mod foarte aparte – virtuoasă. Există o tranziție similară și în

demersul de fiecare zi al agentului moral. Ignorăm ceea ce facem până când e prea târziu pentru a mai schimba acel lucru. Nu ne îngăduim niciodată să ne concentrăm cu adevărat asupra momentelor când luăm hotărâri; iar acestea sunt adesea greu de identificat chiar dacă le căutăm. Dăm voie acelui imbold nedefinit din ființa noastră care caută plăcerea și evită iritarea să ne poarte grabnic înainte până în momentul în care spunem tuturor că altfel nu putem proceda. Așa se face că există o permanentă discrepanță între cunoașterea de sine, pe care o dobândim obsevându-ne în mod obiectiv, și percepția de sine, pe care o dobândim în mod subiectiv: o discrepanță care probabil face cunoașterea adevărului imposibil de atins. Cunoșterea de sine la care ajungem este prea abstractă, percepția de sine prea intimă și încețoșată și anemică. Poate că un anume tip de integritate a imaginației, un spirit moral de un anume fel, ar putea examina scena și genera o sensibilitate și un control amănunțit al momentului ca funcțiune a unei conștiințe mult mai ample. Poate exista o fericire *naturală*, oarecum shakespeariană, în viața morală? Sau au dreptate înțelepții orientali când cer discipolilor lor să-și distrugă treptat, în totalitate, ego-ul visător?

În realitate problema rămâne nerezolvată, deoarece nici un filosof și aproape nici un scriitor n-a reușit vreodată să explice din ce este făcut de fapt acel ceva straniu – conștiința umană. Trupul, obiectele înconjurătoare, amintirile fragmentate, fanteziile duioase, mințile altora, vinovăția, teama, ezitarea, minciunile, bucuriile, necazurile, durerile sfâșietoare, miile de lucruri pe care cuvintele doar le sugerează vag, toate coexistă, multe dintre ele contopite într-un singur tot – cel al conștiinței. Cum se face că responsabilitatea umană poate exista este o întrebare care l-ar pune pe gânduri pe un cercetător extragalactic dornic să înțeleagă această stranie modalitate de a străbate prin timp. Cum ar putea cineva modela și îmbunătăți calitatea conștiinței, cum i-ar putea cineva schimba calitatea? Conștiința se prelinge pe lângă „voință“ precum apa pe lângă un bolovan. Rugăciunea stăruitoare ar putea fi de vreun folos? O astfel de rugăciune ar trebui să pătrundă în permanență în fiecare dintre multiplele entități ale unui conglomerat recurent de preocupări antiegoiste. (Iar asta, desigur, n-are nimic de-a face cu „Dumnezeu“.) Pe fundul vasului este atât de multă zgură, aproape toate preocupările noastre firești sunt de joasă speță și, în majoritatea cazurilor, resturile din tolba conștiinței se unifică doar prin

experiența artei de înaltă clasă sau a iubirii intense. Nici una dintre acestea două nu era relevantă pentru trăirile mele tulburi și rătăcite.

Poate că nu am subliniat îndeajuns cât de puternic eram stăpânit în această perioadă de sentimentul, ce creștea în intensitate, că în viața mea o mare operă de artă este o prezență iminentă. Din acest conglomerat izvorau toate „cadrele“ percepției mele astfel încât, de exemplu, pe când ascultam glasul lui Rachel sau o priveam pe Priscilla, îmi spuneam: a venit momentul. Nu-mi spuneam aceste cuvinte, nu formulam nimic în cuvinte; eram pur și simplu conștient de prezența a *ceva* măreț întunecat și minunat într-un viitor apropiat, a ceva magnetic conectat cu ființa mea: conectat cu mintea mea, conectat cu trupul meu, care uneori se înfiora și se clătina în cel mai concret mod sub forța uriașă și autoritară a acelei *chemări*. Cum îmi închipuiam că va fi cartea? Nu știam. Dar îi percepeam intuitiv atât ființa, cât și grandoarea. Un artist care se simte plin de forță are o relație senină cu timpul. Ivirea roadelor este doar o chestiune de așteptare. Opera își anunță prezența, adesea iese la iveală ca un întreg, la momentul potrivit, dacă ucenicia s-a făcut corect. (Așa cum înțeleptul contemplă ani la rând tulpina de bambus, apoi o scoate iute și fără efort.) Simțeam că am nevoie doar să fiu singur.

Care sunt roadele singurătății știu acum, dragul meu prieten, mult mai bine și mai temeinic decât știam atunci: datorită experiențelor trăite de mine și datorită înțelepciunii tale. Persoana care eram atunci îmi pare acum oarbă și captivă. Instinctele mele erau corecte și direcția intuită era fără greș. Doar că drumul meu s-a dovedit a fi mult mai lung decât m-am așteptat.

A doua zi de dimineață, adică a două zi după discuția descurajantă cu Rachel, m-am apucat să-mi fac iarăși bagajele. Petrecusem o noapte agitată, parcă ardea patul sub mine. Mă hotărâsem să plec la țară. Mă hotărâsem de asemenea să mă duc în Notting Hill și să o văd pe Priscilla și să am o discuție la rece, ca între oameni de afaceri, cu Christian. Nu intenționam să-i mai văd pe Arnold și pe Rachel înainte de a pleca. O să le scriu scrisori lungi din locul meu de refugiu. Mă gândeam cu plăcere la aceste scrisori: afectuoase și liniștitoare pentru Rachel, ironice și pline de false regrete pentru Arnold. Simțeam că, dacă o să reușesc să cântăresc un pic lucrurile, o să pot rezolva situația, o să mă pot apăra și o să-i mulțumesc pe ei. Intenționam o *amitié amoureuse* în relația cu Rachel, un război în relația cu Arnold.

Mintea, veșnic preocupată de propria sa stare de bine, organizează și triază cu grijă căile prin care i-a fost afectat respectul de sine (vanitatea). În acest demers ea identifică în același timp metode pentru a repara răul făcut. Avusesem un sentiment de tristețe și de jenă din cauză că Rachel mă privise ca pe un încurcă-lume ratat, iar Arnold apăruse în postura celui care, într-un fel destul de neclar, „mă prinsese". (Și, ceea ce este chiar mai rău, după aceea mă iertase!) Stăruind asupra celor întâmplate ajunsesem să redesenez tabloul. Eram destul de puternic pentru a-i „ține în mână" pe amândoi, pentru a-i alina suferința lui Rachel și a-l „juca pe degete" pe Arnold. Simțind provocarea din toate acestea, am izbutit să-mi revigorez puțin vanitatea rănită și ofilită.

O să-i alin suferința lui Rachel printr-o dragoste *nevinovată*. Hotărârea în sine și felul în care suna acest cuvânt m-au făcut să mă simt, în acea dimineață importantă, un om mai bun. Dar ceea ce îmi ocupa mai pregnant gândurile era imaginea lui Christian; imaginea ei mai degrabă decât vreun enunț clar despre ea. Aceste imagini care plutesc în grota minții (și orice ar spune filosofii, mintea *este* o grotă întunecată prin care bântuie tot felul de făpturi) nu sunt, desigur, niște apariții neutre, ci sunt deja îmbibate până la saturație, până la obscenitate de judecăți. Încă simțeam cum mă asalta în valuri ura otrăvitoare față de această ființă opresivă. Simțeam și dorința nu foarte înălțătoare, menționată anterior, de a șterge, printr-o demonstrație de indiferență, postura nedemnă în care mă plasasem. Dădusem dovadă de prea multă emoție. Acum în schimb va trebui să privesc stăruitor, cu o curiozitate rece. Pe când exersam această privire stăruitoare ațintită asupra imaginii ei vibrante și luminoase, portretul ei parcă a început să se risipească și să se destrame sub ochii mei. Oare începeam *să-mi amintesc*, în sfârșit, că o iubisem cândva pe această femeie?

M-am scuturat și am închis geamantanul și încuietoarea. Măcar de-aș ajunge *să încep* cartea. O zi petrecută în singurătate și aș reuși să aștern ceva pe hârtie, ceva prețios și important precum o sămânță care crește. Dacă aș avea asta, aș putea face pace cu trecutul. Iar acum nu mă gândeam la reconcilieri sau la acte de exorcism, ci doar la lepădarea bagajului de *mustrări de conștiință*, pure și usturătoare, pe care îl purtasem cu mine toată viața.

A sunat telefonul.

– Hartbourne la telefon.

– A, salut!
– De ce n-ai venit la petrecere?
– Care petrecere?
– Petrecerea cu colegii. Am ales în mod special ziua care ți-a convenit ție.
– Of, Doamne. Îmi pare rău.
– Toată lumea a fost dezamăgită.
– Îmi pare teribil de rău.
– Și nouă ne-a părut rău.
– Și… sper că a fost totuși o petrecere reușită.
– Deși n-ai venit, a fost o petrecere foarte reușită.
– Cine a venit?
– Vechea gașcă. Bingley și Grey-Pelham și Dyson și Randolf și Matheson și Hadley-Smith și…
– A fost și doamna Grey-Pelham?
– Nu.
– Bun. Să știi că-mi pare tare rău, Hartbourne.
– Nu contează, Pearson. Ne vedem la un prânz?
– Plec din oraș.
– O, grozav! Ce n-aș da să pot pleca și eu. Să-mi trimiți o vedere.
– Încă o dată, îmi pare rău…
– Nu contează.

Am pus receptorul în furcă. Simțeam că mâna destinului apasă greu asupra mea. Și aerul devenise mai dens, parcă încărcat de fum de tămâie sau de polen. M-am uitat la ceas. Era momentul să mă duc în Notting Hill. Am rămas pe loc în micul meu salon și m-am uitat la doamna cu bizonul care zăcea pe o parte în vitrina lăcuită. Nu îndrăznisem să-i îndrept piciorul îndoit de teamă să nu rup de tot bronzul delicat. M-am uitat la o rază de soare care cădea pe zidul exterior și forma un pod aerian, scoțând astfel în evidență dantela de murdărie de pe marginea cărămizilor. Încăperea, zidul, toate aveau o vibrație precisă, ca și cum lumea fără viață era gata să rostească un cuvânt.

Tocmai atunci s-a auzit soneria. M-am dus la ușă. Era Julian Baffin. M-am uitat la ea fără să pricep.

– Bradley, ai uitat! Am venit să discutăm despre *Hamlet*.
– N-am uitat, am rostit înjurând în gând. Intră!

A intrat în salon înaintea mea și a tras cele două scaune cu spătar în formă de liră lângă măsuța cu intarsii. S-a așezat și a deschis cartea. Purta cizmele vișinii, ciorapi roz și o rochie liliachie scurtă care semăna cu o cămașă. Își pieptănase sau își strânsese la spate părul blond-închis într-un fel de tichie ca de clovn. Fața îi strălucea, radiind de sănătate, ca o zi de vară.

– Ți-ai pus cizmele, am remarcat.

– Da. E cam cald pentru ele, dar am vrut să mă fălesc cu ele în fața ta. Sunt atât de bucuroasă și de recunoscătoare. Ești sigur că n-ai nimic împotrivă să vorbim despre Shakespeare? După cum arăți, parcă ai fi pe picior de plecare. Chiar ți-ai adus aminte că o să vin?

– Sigur că da.

– Ah, Bradley, ești o prezență atât de liniștitoare pentru nervii mei. În afară de tine toată lumea mă enervează îngrozitor. N-am adus două exemplare. Bănuiesc că ai și tu unul.

– Da, uite.

M-am așezat în fața ei. Ea ședea pe scaunul ei într-o parte, cu cizmele lipite una de alta, ca să se vadă cât mai bine. Eu ședeam călare pe al meu, ținându-l strâns între picioare. Mi-am deschis volumul pe care-l aveam pe masă. Julian a început să râdă.

– De ce râzi?

– Ești un om al lucrurilor concrete. Sunt sigură că nu mă așteptai. Uitaseși complet de existența mea. Acum ești exact ca un profesor.

– Poate că și tu ești o prezență liniștitoare pentru nervii mei.

– E grozav de amuzant, Bradley.

– Deocamdată nu s-a întâmplat nimic. S-ar putea să nu fie amuzant. Cum vrei să facem?

– Eu îți pun întrebări și tu răspunzi.

– Dă-i drumul!

– Am o listă lungă de întrebări, uite!

– La aia deja ți-am răspuns.

– Despre Gertrude și… Da, dar nu m-ai convins.

– Ai de gând să-mi mănânci timpul cu întrebările astea și pe urmă să crezi că răspunsurile mele nu sunt bune?

– Păi, ăsta ar putea fi începutul unei discuții.

– Aha, vasăzică o să avem și o discuție, da?

– Dacă ai timp. Știu că e o șansă să-mi dai un pic din timpul tău, ești atât de ocupat.

– Nu sunt ocupat deloc. N-am absolut nimic de făcut.

– Credeam că scrii o carte.

– Minciuni!

– Știu că iar mă necăjești.

– Hai, la treabă, n-am toată ziua la dispoziție.

– De ce a amânat Hamlet uciderea lui Claudius?

– Din cauză că era un tânăr intelectual conștiincios și visător care nu se apuca să comită o crimă la repezeală pentru că i s-a părut că a văzut o nălucă. Altă întrebare.

– Dar chiar tu ai spus, Bradley, că duhul este real.

– Eu știu că duhul este real, dar Hamlet nu știa.

– Ei, trebuie să existe totuși un alt motiv, mai profund, pentru care a tot amânat, nu aici este cheia piesei?

– N-am spus că nu mai există și alt motiv.

– Care-i ăla?

– El îl identifică pe Claudius cu tatăl său.

– Serios? Deci asta îl face să șovăie, el își iubește tatăl și nu se poate atinge de Claudius.

– Nu. Își urăște tatăl.

– Păi, asta n-ar trebui să-l facă să-l ucidă pe Claudius imediat?

– Nu. În definitiv nu el l-a ucis pe tatăl lui.

– Păi, nu prea pricep: de ce faptul că-l identifică pe Claudius cu tatăl lui îl face să nu-l ucidă pe Claudius?

– Nu-i face nici o plăcere să-și urască tatăl. Îi dă un sentiment de vinovăție.

– Deci vinovăția îl paralizează? Dar nu spune asta niciodată. E îngrozitor de arogant și de aspru. Nu uita cât de urât se poartă cu Ofelia.

– Asta face parte din același tot.

– Cum adică?

– O identifică pe Ofelia cu mama lui.

– Credeam că pe mama lui o iubește.

– Tocmai aici e cheia.

– Ce înseamnă asta, aici e cheia?

– O acuză pe mama lui de adulter cu tatăl lui.

– Stai așa, Bradley, m-ai zăpăcit de tot.

– Claudius este o continuare a fratelui său la nivel inconștient.

– Dar nu poți comite un adulter cu propriul soț, e ilogic!

– La nivel inconștient mintea nu cunoaște logica.

– Vrei să spui că Hamlet e gelos, vrei să spui că e îndrăgostit de propria mamă?

– Cam asta este ideea, în mare. O idee plictisitor de bine cunoscută, aș zice.

– Ah, așa, deci.

– Așa.

– Înțeleg. Dar tot nu pricep de ce ar crede el că Ofelia e Gertrude, nu seamănă deloc.

– La nivel inconștient mintea se delectează contopind oamenii unii cu alții. Așa nu-i mai rămân decât puține personaje cu care să se joace.

– Deci mai mulți actori joacă același rol.

– Da.

– Aș zice că nu cred în nivelul inconștient al minții.

– Ești o fată minunată!

– Iar râzi de mine, Bradley.

– Absolut deloc.

– De ce Ofelia n-a putut să-l salveze pe Hamlet? Asta este o altă întrebare, de fapt.

– Pentru că, draga mea Julian, tinerele inocente și ignorante nu pot salva de la dezastru bărbații mai în vârstă, supereducați și complicați și nevrotici, oricât de mult și-ar închipui tinerele că vor reuși.

– Știu că sunt ignorantă, nu pot nega că sunt tânără, dar eu nu mă identific cu Ofelia.

– Sigur că nu. Tu te identifici cu Hamlet. Așa facem toți.

– Probabil că totdeauna ne identificăm cu eroul.

– Asta nu se întâmplă cu marile opere literare. Tu te identifici cu Macbeth sau cu Lear?

– Nu, nu în felul ăsta…

– … sau cu Ahile sau cu Agamemnon sau cu Eneas sau cu Raskolnikov sau cu doamna Bovary sau cu Marcel sau Fanny Price sau…

– Stai așa! Despre unii dintre ei nici măcar n-am auzit. Și cred că mă identific cu Ahile.

– Vorbește-mi despre el.

– Ei… nu pot, Bradley… Nu l-a omorât el pe Hector?

– Nu contează. Te-am convins?

– Nu știu în legătură cu ce.

– *Hamlet* este diferit pentru că este o mare operă literară în care toți ne identificăm cu eroul.

– Am priceput. Asta face ca piesa să fie mai puțin bună decât alte piese de Shakespeare, și mă refer la cele bune.

– Nu. Este cea mai mare dintre piesele lui Shakespeare.

– Înseamnă că s-a întâmplat ceva ciudat.

– Corect.

– Dar ce anume, Bradley? Ascultă, te superi dacă îmi notez câteva idei din ceea ce am vorbit mai devreme despre Hamlet care crede că mama lui comite un adulter cu tatăl lui și toate celelalte? Pfiu, ce cald e aici! Am putea deschide fereastra, te rog? Te superi dacă-mi scot cizmele? Pur și simplu m-am copt în ele.

– Îți interzic să iei notițe. N-ai voie să deschizi fereastra. Poți să-ți scoți cizmele.

– Îți mulțumesc tare mult că mă lași să mă eliberez. Și-a tras fermoarul cizmelor, dezgolindu-și picioarele în ciorapi roz. Și-a admirat picioarele, și-a mișcat degetele, și-a mai desfăcut un nasture de la gât, a chicotit.

– Te superi dacă-mi scot sacoul? am întrebat.

– Sigur că nu.

– O să mi se vadă bretelele.

– Ce nostim! Cred că ești ultimul bărbat din Londra care mai poartă bretele. Au ajuns la fel de rare și de interesante ca portjartierele.

Mi-am scos sacoul, dând astfel la iveală bretelele militare puse pe deasupra unei cămăși cenușii cu o dungă neagră.

– Nu sunt prea nostime, mă tem. Mi le-aș fi pus pe cele roșii dacă aș fi știut.

– Așadar nu mă așteptai?

– Nu fi caraghioasă! Te superi dacă-mi scot cravata?

– Nu fi caraghios!

Mi-am scos cravata și mi-am descheiat primii doi nasturi de la cămașă. Apoi am încheiat unul. Am mult păr pe piept, dar e cărunt. (Sau argintiu, dacă preferi exprimarea asta.) Simțeam cum îmi curge transpirația pe

tâmple, pe ceafă, și cum își croiește drum prin desișul pădurii de pe diafragmă.

– Văd că nu transpiri, i-am spus lui Julian. Cum reușești?

– Ba transpir. Uite, și și-a trecut degetele prin păr, apoi a întins mâna spre mine peste masă.

Avea degetele lungi, dar nu exagerat de subțiri. Erau puțin umede.

– Deci, Bradley, unde rămăseserăm? Ziceai că *Hamlet* este singura…

– Hai să încheiem aici discuția, vrei?

– Vai, Bradley, știam eu că o să te plictisesc. Și acum n-am să te mai văd câteva luni, las' că te știu eu!

– Taci din gură! Toată povestea aia plicticoasă despre Hamlet și mama lui și tatăl lui o găsești într-o carte. Am să-ți spun eu care.

– Adică nu-i adevărată?

– E adevărată, dar nu contează. Un cititor rafinat acceptă lucrurile astea. Iar tu ești un cititor rafinat *in ovo*.

– În ce?

– Sigur că Hamlet este Shakespeare.

– Pe când Lear și Macbeth și Othello sunt…

– Nu sunt.

– Shakespeare a fost homosexual, Bradley?

– Sigur că da.

– A, am priceput. Așadar Hamlet de fapt îl iubește pe Horațio…

– Taci, copilă, din gură. În operele mediocre eroul este autorul.

– Tata este eroul tuturor romanelor lui.

– Tocmai asta îl face pe cititor să se identifice. Și acum, dacă cel mai măreț dintre genii își permite să fie eroul uneia dintre piesele sale, oare să fie asta o întâmplare?

– Nu.

– Nu e conștient de lucrul ăsta?

– Nu.

– Corect. Vasăzică despre asta trebuie să fie, de fapt, piesa.

– Aha! Adică despre ce?

– Despre identitatea lui Shakespeare. Despre nevoia lui de a apărea în ochii altora ca cel mai romantic dintre toți eroii romantici. Când atinge Shakespeare cel mai criptic moment al său?

– Cum adică?

– Care parte din opera lui este cea mai misterioasă și cea mai intens dezbătută?

– Sonetele?

– Corect.

– Știi, Bradley, am citit o teorie grozavă despre sonete…

– Taci din gură. Așadar, Shakespeare atinge cel mai criptic moment al său când vorbește despre el însuși. Cum se face atunci că *Hamlet* este cea mai celebră și cea mai accesibilă dintre piesele sale?

– Dar există în legătură cu asta păreri contradictorii.

– Corect, dar *Hamlet* rămâne cea mai cunoscută operă literară din lume. Au auzit despre ea și țăranii indieni și tăietorii de lemne australieni și fermierii argentinieni și marinarii norvegieni și membrii Armatei Roșii și americanii și toate specimenele de pe pământ, până la cele mai îndepărtate și mai primitive.

– De fapt te-ai referit la tăietorii de lemne canadieni? Credeam că Australia…

– Cum îți explici asta?

– Nu știu, Bradley, spune-mi tu.

– Prin aceea că Shakespeare meditează cu atâta intensitate asupra propriei sale identități, încât plăsmuiește o limbă nouă, o retorică a conștiinței cu totul aparte…

– Nu reușesc să te urmăresc.

– Vorbele sunt viața lui Hamlet așa cum au fost și ale lui Shakespeare.

– Vorbe, vorbe, vorbe.

– Care operă literară cuprinde mai mutle secvențe ce pot fi citate?

– Vai mie, ce minte nobilă e-acuma rătăcită!

– Cum toate contra mea se întocmesc.

– Căci sufletu-mi o curtezană de bunăvoie se făcu.

– O, cum am ajuns tâlhar și sclav de rând!

– Ferește-te un timp din calea plăcerii.

– Cam prea mult din toate astea. Așa cum spuneam. Aveam de-a face cu un monument alcătuit din cuvinte, este cea mai retorică dintre piesele lui Shakespeare, este cea mai lungă, cea mai inovatoare și cea mai complicată lucrare literară. Uite cu câtă naturalețe, cu câtă grație lucidă și firească pune bazele prozei englezești moderne…

– Ce operă măreață este omul…

– *Hamlet* este mai riscantă decât oricare altă operă de Shakespeare, chiar mai riscantă decât sonetele. Și-a urât Shakespeare tatăl? Sigur că da. Era îndrăgostit de mama lui? Sigur că da. Dar asta este doar începutul a ceea ce el ne spune despre el însuși. Cum se face că se încumetă să încerce așa ceva? Cum se face că nu atrage asupra sa o pedeapsă mult mai rafinată decât cea de care au parte scriitorii obișnuiți, de vreme ce zeitatea pe care o venerează el este mai presus de zeitatea pe care o venerează ceilalți? A împlinit o faptă de eroism creator suprem, o operă care cugetă neîncetat la ea însăși, nu doar în chip declarativ, ci și în însăși substanța sa, o casetă chinezească făcută din vorbe, înaltă cât turnul Babel, o meditație asupra abisului fără fund al conștiinței și asupra rolului mântuitor al vorbelor în viața celor fără identitate, adică a ființelor omenești. *Hamlet* este vorbe și tot așa este și Hamlet. Este la fel de sprinten la minte precum Iisus Hristos, dar, în timp ce Hristos rostește, Hamlet este rostire. El este conștiința păcătoasă, goală și chinuită a omului pârjolit de lumina strălucitoare a artei, victima care dansează dansul creației sub biciul zeității. Strigătul de durere este stins pentru că este acoperit de alte sunete. Este elocvența vorbirii directe, este *oratio recta*, nu *oratio obliqua*. Dar nu ne este adresată nouă. Shakespeare se dezvăluie cu pasiune înaintea tărâmului și creatorului ființei sale. Vorbește, cum puțini autori pot vorbi, la persoana întâi și totuși în cea mai elevată formă de înșelătorie. Cât de ascunsă este zeitatea lui, cât de greu de abordat, cât de dificil, aproape imposibil, să i te adresezi fără a fi pedepsit, toate lucrurile astea Shakespeare le-a știut mai bine decât oricine. *Hamlet* este un act nebunesc de curaj, o autoflagelare, o autopurificare completă făcută în prezența zeității. Oare Shakespeare este masochist? Sigur că da. Este regele masochiștilor, scrierile sale vibrează de acest secret. Dar întrucât zeitatea sa este una reală și nu un *eidolon* născut din propria imaginație, întrucât iubirea a inventat aici limba parcă pentru prima dată, el poate transforma durerea în poezie și orgasmul în gândire pură…

– Stai, Bradley, te rog, oprește-te, nu te înțeleg…

– Shakespeare transformă aici propria sa criză de identitate în substanța principală a artei sale. El transpune obsesiile sale personale într-o retorică atât de publică, încât poate fi repetată de orice copil. Pune în scenă purificarea limbii, dar chiar și asta este ceva comic, un soi de șmecherie, ca un uriaș joc de cuvinte, ca o glumă lungă și aproape fără poantă. Shakespeare urlă de durere, se zvârcolește, dansează, râde, țipă, și ne face și

pe noi să râdem și să țipăm și astfel să ieșim din iad. A fi înseamnă a juca teatru. Suntem niște țesături, suntem țesuți din diferite *personae* și totuși nu suntem absolut nimic. Ceea ce ne salvează este faptul că rostirea este, în mod fundamental, divină. Ce rol își dorește să joace orice actor? Hamlet.

– Am jucat o dată rolul lui Hamlet, zise Julian.

– Cum?

– Am jucat o dată rolul lui Hamlet, la școală; aveam șaisprezece ani.

Închisesem cartea și îmi țineam ambele mâini pe masă. M-am uitat stăruitor la Julian. A zâmbit, dar, văzând că nu zâmbesc, a început să chicotească, a roșit, și-a dat părul spre spate cu mâna.

– N-am fost prea grozavă. Ia spune, Bradley, îmi miros picioarele?

– Da, dar e minunat.

– O să-mi pun din nou cizmele. Și-a întins vârful piciorului și l-a împins în teaca roșie. Îmi cer scuze, te-am întrerupt, continuă, te rog.

– Nu. Spectacolul s-a terminat.

– Te rog. Ceea ce spuneai era minunat, deși nu prea înțeleg mare lucru. Chiar îmi pare rău că nu mă lași să iau notițe. Acum mă lași?

Își trăgea fermoarul de la cizme.

– Nu. Ceea ce am spus nu-ți folosește la examen. Este cunoaștere ezoterică. Ai pica la examen dacă ai spune astfel de lucruri. De fapt, nici eu nu înțeleg nimic din toate astea. Nu contează. Mai bine învață câteva lucruri simple. O să-ți trimit niște notițe și o să-ți recomand vreo două cărți să citești. Știu cam ce întrebări ți se vor pune și răspunsurile cu care să iei note mari.

– Dar nu vreau doar lucruri simple, vreau să fac lucrurile grele și, în plus, dacă ceea ce spui tu este *adevărat*…

– La vârsta ta nu poți să te joci cu cuvântul ăsta.

– Dar chiar vreau să înțeleg. Credeam că Shakespeare a fost un fel de afacerist, credeam că de fapt îl interesa doar să facă bani.

– Așa a fost.

– Păi atunci cum a putut să…?

– Hai să bem ceva.

M-am ridicat. Deodată m-a copleșit oboseala, eram ametit, ud de transpirație din cap până-n picioare, de parcă aș fi fost acoperit cu mercur cald. Am deschis fereastra și astfel a intrat în încăpere o pală de aer ceva mai răcoros, poluat și încărcat de praf, dar aducând cu el și fantomele palide ale florilor din parcurile îndepărtate. Odaia s-a umplut de zgomotul compact al

mașinilor, vocilor – de zumzetul neîncetat al vieții londoneze. Mi-am descheiat cămașa până la brâu și mi-am scărpinat părul creț și cărunt. M-am întors spre Julian. M-am dus la dulapul suspendat și am scos două pahare și cana cu sherry. Am turnat băutura în pahare.

– Așadar l-ai jucat pe Hamlet. Cum arăta costumul tău?

– A, ca de obicei. Hamlet se îmbracă totdeauna la fel, nu? În afară de situațiile când poartă haine moderne, dar nu era cazul nostru.

– Răspunde-mi, te rog, la ce te-am întrebat.

– Ce?

– Cum arăta constumul tău?

– Păi, aveam ciorapi negri mulați și pantofi negri de catifea cu catarame argintii și un fel de vestă neagră strânsă pe corp, cu un decolteu adânc și sub ea o cămașă albă de mătase, iar la gât aveam un lanț gros de aur și… Ce este, Bradley?

– Nimic.

– Mi se părea că arăt exact ca John Gielgud.

– Cine-i ăsta?

– E actor, Bradley…

– Nu mă înțelegi, copila mea. Zi mai departe.

– Asta-i tot. Mi-a plăcut la nebunie. Mai ales duelul de la sfârșit.

– Cred că o să închid din nou fereastra, dacă n-ai nimic împotrivă, am spus.

Am închis-o și zumzetul Londrei s-a estompat, devenind mai mult un murmur interior, undeva în minte, și am rămas doar noi doi într-o singurătate mică și caldă. Am privit-o stăruitor pe Julian. Devenise visătoare, își pieptăna cu degetele lungi părul auriu cu reflexe verzui, văzându-se în rolul lui Hamlet, cu sabia în mână.

– „Tu, rege ucigaș, incestuos și blestemat…“

– Cred că tu poți citi gândurile, Bradley. Hai, te rog, mergi mai departe cu ceea ce spuneai, n-ai putea să pui totul într-o formă mai concisă?

– *Hamlet* este o scriere *à clef*. Este despre cineva de care Shakespeare era îndrăgostit.

– Dar n-ai spus asta, Bradley, ai…

– Gata, gata, destul. Ce fac părinții tăi?

– Ah, cât ești de enervant! Fac cam aceleași lucruri ca întotdeauna. Tata stă toată ziua la bibliotecă, scrie, scrie, scrie. Mama stă acasă și mută mobila de

colo colo și clocește gânduri. Ce păcat că n-a făcut mai multă școală. E atât de inteligentă!

– Nu le mai plânge de milă, ce dracu'! am zis. Sunt amândoi niște oameni extraordinari, fiecare cu viața sa privată.

– Îmi pare rău. Cred că a sunat îngrozitor ceea ce am spus. Cred că eu sunt îngrozitoare. Poate că toți tinerii sunt îngrozitori.

– Nu-ți unge sufletul cu tot balsamul măgulirii. Pune ceva mai puțin.

– Îmi cer scuze, Bradley. Știi ce, grozav mi-aș dori să treci mai des pe la părinții mei, cred că le face foarte bine.

Mi-a fost cam jenă de faptul că am întrebat-o de Arnold și Rachel, dar voiam să fiu sigur, iar acum eram, că nu spuseseră nimic care să-mi știrbească imaginea.

– Așadar, vrei să te faci scriitoare? am întrebat.

Încă stăteam sprijinit de fereastră. Ea își ridicase spre mine fața mică, atentă și iscoditoare. Părul bogat o făcea să semene mai mult cu un cățel decât cu un membru al casei regale daneze. Își pusese un picior peste celălalt, orizontal, scoțând astfel în evidență cizmele roșii și o bună parte din ciorapii roz. Își făcea de lucru cu mâna la ceafă, își descheiase un nasture și își inspecta spatele cu mâna. Îi simțeam mirosul de transpirație, de picioare, de sâni.

– Eu simt că pot face asta. Sunt dispusă să aștept. N-o să mă reped cu capul înainte. Vreau să scriu cărți grele, dense, impersonale, total diferite de mine.

– Bravo!

– Cu siguranță n-am să le semnez Julian Baffin.

– Cred că ar fi bine să pleci, Julian, am spus.

– Te rog să mă ierți, Bradley… Ce mult mi-a plăcut totul. Crezi că am mai putea face asta în curând? Știu că nu-ți place să fii legat de un program. Nu pleci?

– Nu.

– Atunci, te rog, anunță-mă când ne mai putem vedea.

– Da.

– Păi, cred că ar trebui s-o iau din loc.

– Îți datorez un obiect.

– Ce?

– Un obiect, în schimbul doamnei cu bizonul. Nu ții minte?

– Ba da. Dar nu-mi făcea plăcere să-ți amintesc.

– Poftim!

Din doi pași am ajuns la cămin și am luat o mică tabacheră ovală, aurită, una dintre cele mai îndrăgite piese pe care le aveam. I-am pus-o în mână.

– Vai, Bradley, ești incredibil de bun cu mine, pare un obiect foarte elegant și prețios, și scrie ceva pe ea, *Darul unui prieten*, ah, ce drăguț! Suntem prieteni, da?

– Da.

– Îți sunt recunoscătoare, Bradley…

– Șterge-o! Hai, du-te…

– Să nu mă uiți.

– Fugi!

Am condus-o până la ușa din față și am închis imediat ce ea a trecut pragul. M-am întors în apartament, în salon, și am închis ușa. Camera era plină de lumina blândă, împovărată de praf, a soarelui. Scaunul ei rămăsese în același loc. Uitase pe masă exemplarul din *Hamlet* cu care venise.

Am căzut în genunchi și apoi m-am întins cu fața în jos pe covorașul de lângă șemineu. Tocmai mi se întâmplase ceva absolut extraordinar.

Partea a doua

Ce anume se întâmplase nu e nevoie să-i spun cititorului perspicace. (Fără îndoială că și-a dat seama deja ce avea să urmeze. Eu nu. Vorbim aici despre artă, dar eu mă aflam în viața reală.) Mă îndrăgostisem de Julian. În ce punct al discuției noastre mi-am dat seama de lucrul acesta este greu de spus. Mintea zboară iute de colo colo ca o pasăre și poate ocupa, când se concentrează asupra propriilor evoluții și acumulări ascunse, un prezent foarte cuprinzător și înșelător. Probabil că mi-am dat seama de ceea ce s-a întâmplat când ea a spus, cu glasul ei frumos și melodios: „Căci sufletu-mi o curtezană de bunăvoie se făcu". Probabil când a spus: „Ciorapi negri mulați și pantofi negri de catifea cu catarame argintii". Sau poate când și-a scos cizmele. Nu, nu chiar atât de devreme. Iar când am trăit experiența mistică, privindu-i picioarele în magazinul de încălțăminte, să fi înțeles atunci, în chip nelămurit, că sunt îndrăgostit? Nu mi s-a părut atunci că așa ar fi. Dar și acel moment a făcut parte din întreg. Totul a făcut parte din întreg. În definitiv, pe copila asta o cunoșteam de când s-a născut. O văzusem în leagăn. O ținusem în brațe când nu avea decât cincizeci de centimetri. Ah, Doamne!

„Mă îndrăgostisem de Julian." E ușor să scrii cuvintele pe hârtie. Dar cum să descrii faptul în sine? E ciudat că momentul când te îndrăgostești, deși menționat frecvent în literatură, este rareori descris în mod adecvat. La urma urmei, este un fenomen uluitor și, pentru majoritatea oamenilor, este cel mai uimitor eveniment care li se întâmplă; mai uimitor, întrucât este nefiresc, decât grozăviile vieții. (Nu mă refer, desigur, la „sex" pur și simplu.) Trist este faptul că, întocmai ca și experiența pierderii cuiva drag, experiența iubirii este de obicei *uitată*, asemenea unui vis. Mai mult decât atât, cei care niciodată nu s-au îndrăgostit nebunește de o persoană pe care o cunosc de mult n-ar crede că așa ceva se poate întâmpla. Îi asigur eu că se poate. Mi s-a întâmplat mie. Sentimentul a existat întotdeauna, a dospit, a viețuit în străfundurile calde ale timpului, pe măsură ce copila a crescut și a înflorit? Fără îndoială că îmi plăcuse de ea tot timpul, mai ales când era copil. Dar

nimic nu mă pregătise pentru lovitura pe care aveam să o primesc. Și chiar a fost o *lovitură* care m-a doborât la pământ în mod concret. M-am simțit ca și cum mi s-a scos stomacul din mine și mi-a rămas o gaură în loc. Picioarele mi s-au topit, n-am mai putut sta drept, tremuram tot, mă treceau fiori, îmi clănțăneau dinții. Îmi simțeam fața ca de ceară, ca și cum mi se lipise pe ea o mască zâmbitoare, mare și stranie, devenisem astfel un fel de zeitate. Am zăcut acolo cu nasul în lâna neagră a carpetei, vârfurile pantofilor mei descriau elipse pe covor, tremuram tot sub tăria forței care mă stăpânea. Sigur că eram excitat sexual, dar ceea ce simțeam întrecea dorința trupească în așa măsură încât, deși îmi simțeam propriul corp vătămat, îl simțeam complet străin și transformat și de-a dreptul despuiat de carne.

Mintea îndrăgostitului detestă accidentul, desigur. „Mă-ntreb pe legea-mi, ce făceam – tu, eu – când nu ne cunoșteam?“ este o întrebare pe care și-o pune acesta, spre uimirea sa. Iubirea mea pentru Julian trebuie să fi fost prefigurată înainte de începutul lumii. Astrologia a fost, cu siguranță, descoperită de îndrăgostiți. Doar sălașul vast al stelelor este destul de cuprinzător și de stabil pentru a fi tărâmul, sursa și garanția a ceva atât de veșnic. Mi-am dat seama acum că toată viața mea mersese cu fermitate către acest moment. Viața *ei* mersese către acest moment, pe când se juca și citea cărțile cerute la școală și creștea și își privea sânii în oglindă. Ciocnirea aceasta fusese predestinată. Ea nu doar se întâmplase, ci se întâmplase cu veacuri în urmă, era alcătuită din materia din care apăruseră inițial cerul și pământul. Când Dumnezeu a zis: „Să fie lumină“, atunci s-a făurit iubirea aceasta. Nu avea trecut. Dar pentru conștiința mea care începea să se trezească, ea avea un trecut cu o uriașă putere de a fascina. Când, cum am început să percep farmecul acestei fete? Iubirea naște sau, mai degrabă, revelează ceva ce s-ar putea numi *farmec desăvârșit*. În cel pe care îl iubim nimic nu este imperfect. Orice mișcare a capului, orice nuanță a glasului, orice râs sau geamăt sau tuse sau tresărire a nasului este prețioasă și revelatoare precum o imagine din paradis zărită pentru o clipă. În realitate, în timp ce zăceam complet fără vlagă și totuși extrem de încordat, cu fruntea lipită de covor și ochii închiși, m-am aflat cu adevărat în paradis, nu doar l-am zărit pentru o clipă. Ceea ce trăiești când te îndrăgostești, când te îndrăgostești cu adevărat (nu mă refer la ceea ce uneori se înțelege prin acest cuvânt), îți umple ființa de o stare de extaz nemijlocit.

Nu știu cât am stat întins pe jos. Poate o oră, poate două sau trei ore. Când, în cele din urmă, m-am ridicat în capul oaselor mi s-a părut că este după-amiază. Eram cu certitudine în altă lume și în alt timp. Nici nu se punea problema să mănânc ceva, mi s-ar fi făcut rău imediat. Așezat pe podea, am întins mâna și am tras spre mine scaunul pe care șezuse ea și m-am sprijinit de el. Vedeam paharul meu de sherry neatins pe masă, al ei golit pe jumătate. Se înecase o muscă în el. L-aș fi băut cu muscă cu tot, dar știam că imediat o să-mi vină să vomit. Am strâns tare scaunul în mâini (era cel cu crini imperiali) și am rămas cu ochii țintă la exemplarul din *Hamlet* cu care venise ea. Plăcerea de a-l lua în mână și de a-l răsfoi, poate de a căuta numele ei scris pe prima pagină avea să vină peste sute de ani, într-un viitor minunat dedicat unor preocupări pe deplin satisfăcătoare. Nu era nici o grabă. Timpul devenise deja eternitate. Exista un glob imens, cald, de trăire conștientă în interiorul căruia mă mișcam extrem de lent, sau care poate eram chiar eu. Nu trebuia decât să privesc, să-mi întind mâinile încet precum un cameleon. Nici nu mai conta la ce mă uitam sau ce făceam. Totul în lume era Julian.

Unii cititori s-ar putea gândi că ceea ce descriu este o stare de nebunie și într-un fel chiar așa este. Dacă n-ar fi o situație destul de frecventă, poate că unii oameni ar trebui puși sub cheie pentru o asemenea schimbare de percepție. Este totuși una dintre particularitățile acestei planete, poate unul dintre darurile sale, faptul că orice individ poate trăi această transformare a lumii. Orice individ poate fi, de asemenea, ținta sa. Ce tânără absolut banală, poate comenta un cititor: naivă, ignorantă, necugetată, nici măcar de o frumusețe ieșită din comun. Sau poate n-ai descris-o corect. Nu pot decât să spun că până în acel moment nici n-am *văzut-o*. Iar până acum, ca un narator onest, am încercat să o prezint doar vag, prin intermediul percepției oarbe și comune a persoanei care *eram* atunci. Acum o vedeam. Există vreun îndrăgostit care să nu fie sigur că *acum* vede cu adevărat? Iar cel care vede cu ochi astfel treziți la viață nu cumva seamănă mai mult cu Dumnezeu decât cu un nebun?

Imaginea convențională a Dumnezeului creștin Îl înfățișează ca fiind Cel care *a creat* și care este gata să *judece*. O teologie mai intimă, într-o consonanță mai profundă cu natura a ceea ce știm despre iubire, vorbește despre o forță demonică aflată într-un proces continuu de creație și de participare. Simțeam că o creez pe Julian în fiece clipă și că îi susțin ființa cu

ființa mea. În același timp o vedeam sub toate aspectele așa cum o văzusem mai înainte. Vedeam că e cam simplуță, cam ignorantă, că avea răutăți de copil și o față mică, nu prea frumoasă, iscoditoare. Nu era nici o frumusețe, nici o inteligență sclipitoare. Cât este de greșită afirmația că dragostea este oarbă. Eram capabil chiar și să o judec, eram capabil chiar și să o condamn, eram capabil chiar, într-o posibilă buclă cosmică a gândirii, să o fac să sufere. Dar toate astea izvorau din paradis, căci eu eram dumnezeu și împreună cu ea înfăptuiam actul veșnic al creației de o valoare unică și absolută. Și împreună cu ea s-a făurit lumea, nu s-a irosit nimic, nici un grăunte de nisip, nici un fir de praf, căci ea era lumea și pe ea o atingeam pretutindeni.

Ideile cam prea elaborate pe care le-am enunțat până acum nu mi s-au conturat cu atâta claritate în minte în timp ce stăteam pe covor strângând în brațe scaunul pe care șezuse ea. (Și am făcut treaba asta un timp destul de lung: poate până seara.) În tot acest interval am fost amețit de fericire: bucuria *dobândirii* minunatei iubiri absolute. Prin această lumină orbitoare au mai trecut, ca păsările în zbor, și câteva gânduri lumești, aproape neobservate de omul năucit de ieșirea din grotă. Am să menționez două dintre aceste gânduri, căci sunt relevante pentru ceea ce s-a întâmplat ulterior. N-aș spune că mi-au apărut după ce am descoperit că sunt îndrăgostit; erau înglobate în revelația mea și născute odată cu ea.

În această lungă prezentare am vorbit despre viața mea ca despre o călătorie către ceea ce se întâmplase acum. Cred că prietenul meu, cititorul perspicace, poate fi iertat dacă a interpretat lucrurile în felul următor: că năzuința mea de a fi un mare artist a fost doar căutarea unei mari iubiri omenești. Asemenea lucruri sunt cunoscute, asemenea descoperiri sunt frecvente mai ales în rândurile femeilor. Iubirea poate întuneca năzuința către creație, o poate face să pară secundară, chiar iluzorie. Ar trebui să afirm imediat că nu este cazul meu. Întrucât acum totul avea legătură cu Julian, firește că și ambițiile mele literare aveau legătură cu Julian. Dar nu fuseseră anulate din această cauză. Mai degrabă părea că lucrurile se întâmplă exact invers. Julian mă înzestrase cu o forță imposibil de imaginat anterior, forță pe care știam că o voi putea folosi în scrierile mele și că așa voi face. Resorturile fundamentale ale universului, stelele, galaxiile îndepărtate, particulele elementare de materie modelaseră aceste două lucruri, iubirea mea și creația mea, ca pe fețetele unuia și aceluiași lucru.

Proveneau, *știam* asta, din același izvor. Ambele se supuneau aceleiași porunci și recunoșteau aceeași autoritate care mă făcuse acum o ființă nouă. Despre convingerea aceasta voi vorbi mai mult, o voi explica mai târziu.

Al doilea lucru care mi-a fost perfect clar de la început, nu unul pe care să-l percep chiar și cu o secundă mai târziu, a fost acesta. Nu voi putea niciodată niciodată niciodată să-mi mărturisesc dragostea. Faptul că înțelegerea acestui adevăr nu mi-a produs imediat o durere care să mă ucidă este dovada uriașei forțe, și, *ipso facto*, a purității dragostei pe care o simțeam pentru această fată. Iubirea pentru ea îmi oferea destulă fericire. Dramul de fericire în plus pe care l-aș fi trăit, dacă i-aș fi spus, era cât un grăunte de nisip în comparație cu bucuria pe care mi-o dădea perceperea ființei ei. (Imaginația mea îndumnezeită nu numai că nu tânjea după vreo altă bucurie, dar nici nu o putea concepe.) Nici măcar nu conta când am să o mai văd. Nu-mi făceam planuri să o revăd. Cine eram eu ca să-mi fac planuri? Dacă mi s-ar fi spus că n-am s-o mai revăd niciodată, aș fi simțit un fel de durere, dar imediat durerea ar fi fost luată și înghițită de marele val creator al adorației mele. Nu era vorba de delir aici. Cei care au iubit astfel mă vor înțelege. Percepeam realitatea în chip copleșitor, simțeam că sunt în sfârșit real și că văd ceea ce este real. Mesele, scaunele, paharele cu sherry, ciucurii carpetei, praful: totul real.

Nu mă așteptam ca viitorul să-mi aducă suferință. „Am să suport povara a mii de lovituri, dar n-am să scot nici un cuvânt." Nu. Îndrăgostitului autentic, în clipele sale de puritate, noțiunea de suferință i se pare vulgară, prevestește o întoarcere către propria sa ființă. Aveam mai degrabă un sentiment de recunoștință plină de uimire. Totuși am înțeles imediat clar, cu mijloacele *intelectului*, că n-am să-i pot spune niciodată lui Julian că o iubesc. Detaliile acestei certitudini (ceea ce implica ea) mi s-au clarificat mai târziu, dar certitudinea însăși mi-a apărut în față ca o făclie încă de la început. Aveam cincizeci și opt de ani, ea avea douăzeci. Nu puteam tulbura, împovăra, încurca viața ei tânără nici măcar cu cea mai vagă sugestie sau aluzie la această iubire uriașă și terifiantă. Cât de înspăimântătoare este această umbră tristă când o zărim în viața altcuiva. Nici nu este de mirare că ființele către care țintește această săgeată neagră prea adesea se întorc și o rup la fugă. Cât poate fi de insuportabilă dragostea pe care ne-o poartă alții. N-aș persecuta-o niciodată pe iubita mea făcând-o părtașă la această taină

îngrozitoare. De acum înainte, până la sfârșitul lumii, situația va trebui să rămână, deși profund schimbată, exact așa cum a fost până acum.

Cititorul, în special cel care n-a trăit experiența pe care am descris-o, s-ar putea sătura de atâta lirism. „Pfiu!“, ar exclama el, „tipul ăsta susține prea multe și se îmbată cu vorbe. Recunoaște că este un individ profund inhibat, care nu mai e tânăr. Nu vrea să spună decât că l-a cuprins deodată o dorință sexuală față de o fată de douăzeci de ani. Am mai auzit noi de-astea!“ N-am să mă opresc să-i dau replica acestui cititor, ci am să merg mai departe cu redarea cât se poate de fidelă a ceea ce s-a întâmplat apoi.

Am dormit excepțional de bine în noaptea aceea și m-am trezit, conștient de ceea ce se întâmplase, ca în lumina unei aureole. Am rămas întins în pat, plutind în fericirea mea secretă. Căci primele clipe în care am fost conștient au adus cu ele și acest fapt: eram un om dedicat unei misiuni secrete. Pe vecie. Nici în această privință nu exista dubiu. Dacă n-am să te iubesc, ne va cuprinde haosul. Eternitatea adevăratei iubiri este unul dintre motivele pentru care chiar și iubirea neîmpărtășită este o sursă de bucurie. Sufletul omenesc tânjește după veșnicia a cărei imagine ne-o pot oferi pentru o clipă, în afară de câteva miracole rare ce țin de religie, doar iubirea și arta. (N-am să mă opresc să-i dau replica acelui individ cinic, foarte posibil același pe care l-am auzit vorbind adineaori, care ar spune: „Și cât durează veșnicia ta romantică, mă rog frumos?“ sau poate am să-i răspund simplu: „Dragostea adevărată este eternă. Și este rară; iar *dumneata*, domnule, cu siguranță n-ai avut niciodată șansa de a o trăi!“) Iubirea aduce cu sine și imaginea altruismului. Câtă dreptate avea Platon când spunea că atunci când îmbrățișa un băiat frumos se afla pe calea către Bine. Am spus *imaginea* altruismului, căci firea noastră imperfectă pângărește imediat puritatea oricărei aspirații. Dar a percepe această imagine, chiar și intermitent, chiar și doar pentru o secundă, este un privilegiu ce poate deveni o valoare permanentă datorită intensității cu care ne apare. O, de-am putea, măcar o dată, să dorim ceva pentru altul mai degrabă decât pentru noi înșine! De ce n-am putea face din această revelație pârghia care să miște universul? De ce n-am putea găsi în această evadare din noi înșine locul de popas pe un tărâm nou pe care apoi să-l colonizăm și să-l extindem până ce ajungem să dorim tot ceea ce nu ne privește pe noi înșine? Acesta era visul lui Platon. Nu este imposibil.

Nu pot spune că mi-au trecut prin minte toate aceste cugetări înțelepte în timp ce stăteam întins în pat în prima dimineață a primei zile din lumea nouă. Poate că pe unele dintre ele le-am gândit. Cu siguranță m-am simțit ca zămislit din nou, m-am simțit îndumnezeit trupește, așa cum s-ar putea simți cineva, pătruns de umilă uimire, în ziua învierii în trup. Aveam mâinile și picioarele făcute din unt sau din crini sau din ceară galbenă sau din mană cerească sau din altceva. Firește, dorința trupească încălzea și însufleția această scenă de o paloare desăvârșită, fără a părea totuși că este separată de ea sau de orice altceva. Când dorința sexuală este și iubire, ea ne conectează cu lumea toată și devine o nouă modalitate de a experimenta. Astfel actul sexual se dezvăluie ca fiind marele principiu unificator prin care învingem dualitatea, forța prin care, într-un moment fericit în mintea lui Dumnezeu, ceea ce este divizat devine o componentă a ceea ce este unic. Tânjeam cu toată ființa mea și totuși niciodată nu mă simțisem atât de relaxat în viața mea. Stăteam întins în pat și mă gândeam la picioarele lui Julian, când goale și de culoarea cojii de ou, când strânse în ciorapi roz, mov, negri. Mă gândeam la coama ei de păr lucios, auriu-verzui și la felul în care îi cădea pe spate. Mă gândeam la nasul ei ce te invita să-l mângâi, la gura strânsă ce aducea a botișor de animal – așa arăta când se concentra intens. Mă gândeam la ochii ei limpezi ca cerul, de culoarea acuarelelor englezești. Mă gândeam la sânii ei. Mă simțeam complet fericit și mă simțeam bun. (Adică virtuos.)

M-am sculat și m-am bărbierit. Ce plăcere simte un bărbat când se bărbierește, dacă e fericit! Mi-am examinat fața în oglindă. Era tânără și proaspătă. Masca de ceară nu dispăruse. Eram cu totul alt om. O forță ce iradia din interior îmi întinsese obrajii și îmi netezise ridurile din jurul ochilor. M-am îmbrăcat cu grijă, mi-a trebuit mult timp până mi-am ales o cravată. Era exclus să pot mânca. Simțeam că parcă nu voi mai avea niciodată nevoie de mâncare și că aș putea trăi la nesfârșit doar cu aer. Am băut puțină apă. Mi-am stors o portocală, mai mult pentru că știam că, teoretic, trebuie să mă hrănesc decât pentru că îmi revenise pofta de mâncare, dar sucul mi s-a părut prea concentrat și greu, n-am reușit să iau nici o înghițitură. Apoi m-am dus în salon și am șters un pic praful. L-am șters doar de pe câteva suprafețe vizibile. Fiind londonez de o viață, accept cu ușurință praful. Soarele nu ajunsese încă în poziția în care putea lumina zidul de cărămidă din fața ferestrei, dar din cer venea atâta strălucire încât

încăperea primea o lumină difuză. M-am așezat și m-am întrebat ce am să fac cu viața mea nouă.

Tot ce spun poate părea ridicol. Dar a fi îndrăgostit este o ocupație de o viață. Presupun că acest concept seamănă cu, sau mai degrabă exemplifică printr-un caz particular, ideea de a face totul pentru Dumnezeu și de a-ți transforma viața într-o sfântă taină „curățând locul pentru învățătura Ta", după cum se spune în poezia lui Herbert[1]. N-am făcut altceva decât să șterg de praf odaia pentru Julian fără să-mi închipui, desigur, că Julian ar mai putea trece vreodată pe aici. Acum mi-am luat libertatea să pun mâna pe volumul cu *Hamlet* care era încă pe măsuță la locul lui. Era o ediție școlară. Pe prima pagină, numele posesorului anterior, *Hazel Bingley*, fusese tăiat și *Julian Baffin* fusese trecut în loc, cu un scris de copil, evident cu ceva timp în urmă. Oare cum arăta acum scrisul lui Julian? Primisem doar vederi de la ea pe vremea când era copil. O să primesc vreodată o scrisoare de la ea? Mi s-a făcut rău gândindu-mă la asta. Am examinat cartea. Peste tot erau mâzgălite comentarii extrem de prostești făcute de Hazel. Mai erau și unele făcute de Julian (la fel de prostești, trebuie să recunosc) datând probabil din vremea când studia piesa la școală, nu din perioada celei de „a doua întâlniri" cu ea. Lângă discursul Ofeliei „O, ce minte aleasă…" notase „Slăbuț!", ceea ce mi s-a părut a fi cam nedrept. Iar lângă încercarea lui Claudius de a se ruga pentru căință scrisese „Ipocritule!" (Firește, nici o persoană tânără nu-l înțelege pe Claudius.)

Am petrecut ceva timp examinând cartea și culegând aceste flori. Apoi, ținând-o strâns la piept, am început să meditez. Îmi era în continuare foarte clar în minte faptul că noua mea „ocupație" nu era o alternativă la realizarea operei vieții mele. Aceeași autoritate mi le trimisese pe amândouă, nu pentru a se concura una pe alta, ci pentru a se completa. În curând am să mă așternla scris și am să scriu bine. Nu vreau să spun că mă gândeam la ceva vulgar, cum ar fi să scriu „despre" Julian. Viața și creația trebuie ținute complet separate una de alta, dacă năzuiești spre excelență. Dar îmi simțeam capul invadat de globulețe negre și degetele cuprinse de furnicături care sunt semnul unei apropiate inspirații. Oastea de prunci ai imaginației mele se aduna. Între timp mai erau și alte îndatoriri, mai simple, pe care trebuia să le împlinesc. Trebuie să-mi pun ordine în viață, iar acum am puterea să o fac. Trebuie să mă văd cu Priscilla, trebuie să mă văd cu Roger, trebuie să mă văd cu Christian, trebuie să mă văd cu Rachel, trebuie să mă văd cu Arnold. (Ce

ușor mi s-a părut deodată să fac toate astea!) Nu mi-am spus „Trebuie să mă văd cu Julian“ și, privind dincolo de această omisiune divină, am contemplat îndelung, cu ochii mari și senini, o lume în care răul nu exista. Pentru moment parcă nici nu se mai punea problema să plec din Londra. Am să-mi îndeplinesc îndatoririle și n-am să fac nici o încercare de a-mi revedea iubita. Și, gândindu-mă la ea, m-am simțit fericit că i-am dat cu atâta ușurință una dintre comorile mele cele mai de preț, tabachera aurită, *Darul unui prieten*. Acum n-aș mai fi putut să i-o dau. Acest obiect nevinovat plecase cu ea, ca un legământ tăcut – numai de-ar ști ea – de iubire închinat în taină fericirii ei separate și personale. Din această *tăcere* îmi voi făuri tăria. Da, acum mi se înfățișa o revelație încă și mai clară și țineam de ea cu tărie. Voi fi capabil să creez pentru că voi fi capabil să păstrez tăcerea.

După ce am cugetat o vreme la acest adevăr ce-mi stârnea groaza, aproape că mi-a sărit inima din piept când am auzit telefonul sunând și m-am gândit că ar putea fi ea.

– Alo!

– Hartbourne la telefon.

– A, salut, prietene! Am simțit o adevărată eliberare, deși de-abia mai puteam respira de emoție. Ce bine că ai sunat. Știi ce, hai să ne vedem la prânz, să zicem… crezi că ești liber azi la prânz?

– Azi? Știu eu, de fapt, cred că aș putea. Ne vedem la ora unu în același loc?

– Sigur că da, perfect! Să știi că țin regim, n-am să pot mânca mare lucru, dar mi-ar face plăcere să te văd, de-abia aștept.

Am pus receptorul jos și am zâmbit. Apoi a sunat clopoțelul de la intrare. Inima mea a făcut din nou un salt în gol. M-am grăbit spre ușă aproape gemând.

La ușă era Rachel.

Când am văzut-o, am ieșit imediat din apartament, am închis ușa în urma mea și am spus:

– A, Rachel! Ce mă bucur să te văd! Tocmai ieșeam să fac niște cumpărături urgente, faci câțiva pași cu mine?

Nu voiam să o primesc în casă. Ar fi intrat în salon și poate s-ar fi așezat pe scaunul cu crini al lui Julian. Simțeam că trebuie să vorbesc cu ea pe teren neutru, în aer liber. M-am bucurat să o văd.

– Nu pot să intru și să stau jos un pic? m-a întrebat.

– Trebuie să iau o gură de aer, dacă nu te superi. E o zi așa de frumoasă. Hai să mergem!

Am traversat curtea interioară și am luat-o pe Charlotte Street cu pași repezi.

Rachel era îmbrăcată mai elegant decât de obicei, într-o rochie de mătase cu pete de culoare roșii și albe și cu un decolteu pătrat. În decolteu i se vedeau oasele claviculei, pielea bronzată și pătată. Avea gâtul uscat și zbârcit, ca de reptilă, avea fața mai întinsă, machiată mai abundent și acea expresie pe care francezii o numesc *maussade*. Se spălase recent pe cap, cred, și părul ei forma un balon pufos în jurul capului. În ciuda portretului făcut, arăta ca o femeie frumoasă, obosită, dar nu înfrântă de viață.

– Stai mai încet, Bradley.

– Scuză-mă!

– Să nu uit, Julian m-a rugat să iau volumul ei cu *Hamlet* pe care l-a uitat aici.

N-aveam de gând să mă despart de cartea asta.

– Aș vrea să-l mai țin puțin. Este o ediție foarte bună și vreau să notez câteva lucruri.

– Dar e o ediție școlară.

– Totuși e o ediție excelentă. Nu se mai găsește.

Peste un timp o să mă prefac că am pierdut-o.

– Ai fost foarte drăguț că ai primit-o pe Julian ieri.

– Mi-a făcut plăcere.

– Sper că nu te-a sâcâit prea mult.

– Chiar deloc. Am ajuns.

Am intrat într-o papetărie în Rathbone Place. Pot sta la nesfârșit să examinez rafturile unei papetării, de fapt nu există articol dintr-o papetărie bună care să nu-mi placă și pe care să nu mi-l doresc. Ce loc proaspăt și nevinovat! Foi volante, hârtie de scris, caiete de notițe, plicuri, vederi, pixuri, creioane, agrafe, sugativă, cerneală, dosare, articole demodate cum ar fi ceara de sigiliu, articole noi cum ar fi scotch-ul.

Am pornit grăbit printre rafturi urmat de Rachel.

– Trebuie să îmi cumpăr câteva caiete speciale. O să am mult de scris în curând. Hai să-ți cumpăr ceva, Rachel, trebuie să-ți cumpăr ceva, sunt într-o dispoziție de făcut cadouri.

– Ce-i cu tine, Bradley? Parcă ești în transă.

– Uite, vreau să-ți dau lucrurile astea frumoase!

Simțeam că trebuie să copleșesc pe cineva cu daruri. Am adunat pentru Rachel un ghem de sfoară roșie, un pix albastru cu vârf de fetru, un top de hârtie cu liniatură pentru caligrafie, o lupă, o sacoșă frumoasă, o agățătoare mare din lemn, pentru haine, sub care scria cu litere aurii URGENT și șase vederi cu imaginea Turnului Poștei. Am plătit pentru cumpărături și i-am pus în brațe lui Rachel sacoșa plină cu tot ce luasem pentru ea.

– Văd că ești binedispus, zise ea încântată, dar fiind încă puțin *maussade*. Acum putem să ne întoarcem la tine acasă?

– Îmi pare tare rău, am o întâlnire la prânz, cam devreme, nu mă întorc.

M-am gândit la scaunul acela și la faptul că ar putea încerca din nou să ia cartea. Nu că n-aș fi vrut să stau de vorbă cu Rachel, asta chiar îmi făcea plăcere.

– Bun, atunci hai să ne așezăm undeva.

– Pe Tottenham Court Road este un refugiu, chiar vizavi de magazinul Heals.

– Bradley, nu vreau să stau pe Tottenham Court Road și să admir Heals. Încă nu s-au deschis localurile?

Erau deschise. Probabil că-mi petrecusem, pierdut în gânduri, mai mult timp decât mi-am dat seama. Am intrat într-un local.

Era un local modern, fără personalitate, distrus de amatorii de bere, făcut în întregime din plastic în culori luminoase (localurile ar trebui să fie găuri negre), dar, întrucât soarele îi lumina interiorul și ușa de la stradă era deschisă, avea un fel de farmec sudic. Ne-am oprit la bar, apoi ne-am așezat la o masă din plastic udă deja de bere. Rachel și-a comandat un whisky dublu pe care intenționa să-l bea simplu. Eu mi-am luat o bere cu lămâie, de dragul aparențelor. Ne-am privit.

Mi-a trecut prin minte că, de când mă *trăsnise* dragostea, nu privisem nici o ființă omenească drept în ochi. O bună experiență. Radiam. Aproape simțeam că fața mea are puterea de a da binecuvântare.

– Bradley, arăți *de-a dreptul* bizar.

– Diferit?

– Foarte bine. Arăți incredibil de bine azi. Arăți mai tânăr.

– Draga mea Rachel! Mă bucur foarte mult că te văd. Spune-mi tot. Hai să vorbim despre Julian. Ce fată inteligentă!

– Îmi pare bine că spui asta. Mie nu prea mi se pare. Îți sunt recunoscătoare că în sfârșit te interesezi de ea.

– În sfârșit?

– Ea zice că a încercat ani de-a rândul să-ți atragă atenția. Am avertizat-o că probabil nu va dura mult.

– Am să fac ce pot pentru ea. Știi că îmi place de ea.

Am început să râd nebunește.

– Este la fel ca toți cei din generația ei – nehotărâți, insensibili, fac totul sub impulsul momentului, plini de dispreț față de tot și toate. Își adoră tatăl, dar nu poate să nu-l întărâte mereu. Azi-dimineață i-a spus că, după părerea ta, toată opera lui e „sentimentală".

– M-am tot gândit la asta, Rachel, am spus. (De fapt nu mă gândisem, mi-a venit în minte pe loc.) Poate că-l judec total greșit pe Arnold. Sunt ani de când nu i-am mai citit scrierile. Ar trebui să le mai citesc o dată pe toate, poate că acum aș avea altă părere. Ție-ți plac romanele lui, nu?

– Eu sunt soția lui. Sunt o persoană complet needucată, după cum îmi spune întruna fiica mea. Dar, știi ce, nu vreau să discutăm despre asta acum. Vreau să spun… mai întâi te rog să mă ierți că te necăjesc din nou. O să începi să crezi că sunt o femeie bolnavă de nervi, care are o idee fixă.

– Niciodată, draga mea Rachel! Tare mult mă bucur să te văd. Ce rochie drăguță ai! Ce minunat arăți!

– Mulțumesc. Sunt atât de deprimată de tot ce s-a întâmplat în ultimul timp. Știu că viața este un șir de încurcături, dar acum situația e și mai rea, nu o mai pot suporta. Știi și tu cum e când îți intră ceva în cap și veșnic te întorci iar și iar la aceeași problemă, ca într-un cerc. De-asta am venit la tine. Iar Arnold mereu îmi arată că greșesc și poate chiar asta fac…

– Și eu am greșit, am spus, dar acum simt că lucrurile pot fi puse pe drumul cel bun. N-are rost să trăim în stare de război când putem trăi în pace. O să mă duc să-l caut pe Arnold și o să discutăm pe îndelete…

– Stai așa, Bradley. Te-ai îmbătat cu berea aia? N-ai luat nici măcar o înghițitură. Nu văd ce rost ar avea să te duci și să ai o discuție serioasă cu Arnold. Când vine vorba de explicat lucrurile și de lămurit până la capăt, bărbații devin tare prețioși. Nu prea cred că mi-aș dori să-l întâlnești pe Arnold acum. Asta am vrut să-ți spun. Mă asculți, Bradley?

– Sigur, draga mea dragă.

– Ultima dată când ne-am văzut ai spus câteva lucruri foarte înțelepte și calde despre prietenie. Cred că eu am fost cam lipsită de maniere.

– N-ai fost deloc.

– Vreau să spun că acum accept și am nevoie de prietenia ta. Mai vreau să spun că… mi-e greu să-mi găsesc cuvintele… m-ar durea grozav dacă m-ai vedea ca pe o femeie între două vârste, disperată, arțăgoasă care încearcă să atragă un bărbat în patul ei numai ca să-i facă în ciudă soțului.

– Să fii convinsă că…

– Să știi că nu așa stau lucrurile, Bradley. Cred că nu m-am făcut pe deplin înțeleasă. Nu căutam un bărbat care doar să mă consoleze după un scandal în familie…

– Te-ai făcut foarte bine înțeleasă…

– Acel bărbat nu puteai fi decât tu. Ne cunoaștem de o veșnicie. Dar abia în ultimul timp am înțeles… cât de mult țin la tine. Ești o prezență specială în viața mea. Te respect și te admir și contez pe tine… de fapt, te iubesc. Asta am vrut să-ți spun.

– Ce minunat, Rachel, mi-ai înseninat cu adevărat ziua!

– Fii serios pentru o clipă, Bradley.

– Sunt serios, draga mea. Oamenii trebuie să se iubească mai mult într-un fel simplu, așa am simțit mereu. Oare de ce nu facem mai mult ca să ne aducem alinare unul altuia? Avem tendința de a trăi într-o stare de teamă, plini de resentimente doar ca să ne protejăm tot timpul. Înalță-te, ridică-te mai presus de asta, simte-te liberă să iubești! Ăsta este mesajul. Știu că în relația mea cu Arnold…

– Nu mă interesează relația ta cu Arnold. Aici e vorba despre mine. Vreau… cred că m-am îmbătat un pic… o să spun lucrurilor pe nume… vreau să am o relație specială cu tine.

– Dar o ai!

– Taci din gură. Nu caut o simplă aventură, nu pentru că nu mi-aș dori o aventură, poate că mi-o doresc, nici nu merită să aflu asta, ci pentru că ar fi o mare încurcătură și aș intra în ea cu toată teama și toate resentimentele de care vorbeai, tu oricum n-ai nici curajul și nici temperamentul sau alte chestii de care e nevoie pentru o aventură, dar, Bradley, te vreau pe *tine*.

– Mă ai!

– Ah, nu mai fi așa de pus pe glume și de superficial, arăți îngrozitor de încântat de propria ta persoană, ce s-a întâmplat?

– Nu-ți face griji, Rachel. Pot fi tot ceea ce vrei să fiu. Totul este cât se poate de simplu. După cum spunea cea de la care Julian și-a luat numele, cam neclar, dar cu mult *elan*, „totul va fi bine și totul va fi bine și tot lucrul de orice fel va fi bun".

– Grozav mi-aș dori să fii un pic mai serios, ești îngrozitor de lunecos astăzi. Bradley, contează atât de mult… ai să mă iubești, ai să-mi fii credincios?

– Da!

– Prieten adevărat pentru totdeauna?

– Da, da!

– Nu știu… mulțumesc… înțeleg… te uiți la ceas, trebuie să te duci la întâlnirea pe care o ai la prânz. Eu o să rămân aici… să mă gândesc… să beau. Îți mulțumesc, îți mulțumesc.

Pe când mă îndepărtam, în ultima imagine pe care am văzut-o prin fereastră, Rachel privea în jos și desena cu degetul în berea vărsată pe masă. Expresia chipului ei, tristă, întunecată, încărcată de amintiri și visuri, era înduioșătoare.

Hartbourne m-a întrebat de Christian. O cunoscuse puțin cândva. Probabil vestea întoarcerii ei se răspândise. Am vorbit despre ea deschis și fără reținere. Da, m-am întâlnit cu ea. S-a schimbat mult în bine, și nu doar ca înfățișare. Suntem în relații bune, civilizate. Și Priscilla? Și-a părăsit soțul și stă la Christian, tocmai mă duceam să le văd. „Priscilla stă la Christian? Extraordinar!" a zis Hartbourne. Da, cred că așa este, dar asta demonstrează cât de buni prieteni suntem toți. La rândul meu l-am întrebat pe Hartbourne ce mai e pe la serviciu. Comitetul ăla ridicol încă mai există? Matheson a fost promovat? S-au renovat toaletele? Mai era acolo doamna aia caraghioasă care făcea ceai? Hartbourne a găsit că arăt „relaxat și în formă".

Mă gândisem, într-adevăr, să mă duc în Notting Hill în după-amiaza aceea, dar m-am hotărât să revin la apartamentul meu mai întâi. Simțeam nevoia să-mi împrospătez forțele stând în tăcere și în singurătate și gândindu-mă la Julian. Astfel se întorc la temple bărbații cucernici și astfel se hrănesc cu sfintele taine cavalerii cruciați. Îmi doream să mă duc acasă și să rămân acasă gândind că poate Julian o să mă sune, dar mi-am dat seama că mă aflu în fața unei ispite și am rezistat. Dacă totul o să fie bine nu aveam voie să-mi modific deloc felul de viață, în afară de lucrurile care trebuiau

puse în ordine și armonizate și de care acum simțeam că mă pot ocupa. În drum spre casă m-am oprit la o librărie și am comandat operele complete ale lui Arnold. Erau, desigur, prea multe volume, nu le puteam lua cu mine și nici nu le aveau pe toate în stoc. Vânzătorul mi-a promis că o să mi le trimită în scurt timp. Parcurgând lista, mi-am dat seama că nici măcar nu-i citisem toate cărțile și că pe unele dintre ele le citisem cu atât de mult timp în urmă încât nu-mi mai aminteam nimic despre ele. Cum puteam formula o judecată de valoare pe o asemenea bază? Mi-am dat seama că am fost cât se poate de nedrept. I-am zâmbit vânzătorului:

– Da, toate, vă rog, absolut toate.

– Și volumele de poezii, domnule?

– Da.

Habar n-aveam că Arnold publicase poezii. Ce jigodie eram! Am cumpărat și operele complete ale lui Shakespeare în șase volume, ediția oficială, ca să i le dau lui Julian la momentul potrivit în schimbul volumului ei cu *Hamlet*, apoi am plecat zâmbind.

Când am dat colțul să intru în curtea interioară, l-am văzut pe Rigby, vecinul meu de deasupra. L-am oprit și am schimbat cu el câteva cuvinte despre vremea frumoasă.

– Vă așteaptă cineva în fața ușii, zise el.

Mi s-a tăiat răsuflarea, mi-am cerut scuze și am fugit. Mă aștepta însă un bărbat. Bine îmbrăcat, cu un aer distins și cu un aspect milităros.

Când m-a văzut, Roger a început:

– Uite ce e, înainte să-mi spui că…

– Dragul meu Roger, intră, să-ți fac un ceai. Unde este Marigold?

– Am lăsat-o la o cafenea în apropiere.

– Hai, du-te și adu-o încoace, du-te, mi-ar plăcea să o revăd. O să pun ibricul și o să scot ceștile.

Roger m-a privit lung și a scuturat din cap, bănuind că am luat-o razna, dar a plecat să o aducă pe Marigold.

Marigold era gătită de oraș, avea o pălăriuță albastră de in, un sarafan alb de in și o bluză de mătase bleumarin și o eșarfă cu roșu, alb și albastru ce părea scumpă. Semăna cu o pescăriță dintr-o comedie muzicală. Se mai împlinise și avea aerul puțin bosumflat, specific femeilor gravide: mulțumită de sine, conștientă de starea sa. Obrajii ei bronzați erau îmbujorați de sănătate înfloritoare și de fericire. Avea tot timpul un zâmbet în ochi și nu

puteai să nu-i zâmbești și tu. Cu siguranță, lăsase în urma ei pe stradă o dâră de fericire.

– Ce bine arăți, Marigold! am zis.

– Ce joc e ăsta? întrebă Roger.

– Luați loc, luați loc, îmi cer scuze, arătați amândoi atât de fericiți, nu mă pot stăpâni, nu mă pot stăpâni. Marigold, te bucuri că devii mamă?

– Ce e asta, un soi de glumă proastă?

– Nu, nu!

Serveam ceaiul pe noptiera de mahon. Trăsesem scaunul lui Julian departe de ei.

– Probabil că peste două minute o să începi să faci scandal!

– Roger, te rog, relaxează-te, vorbește-mi calm, hai să fim rezonabili și politicoși unii cu alții. Îmi pare rău că m-am purtat urât cu voi la Bristol. Eram necăjit din cauza Priscillei. Și acum sunt, dar să știți că nu vă consider oameni răi, știu cum merg lucrurile astea.

Roger a făcut o grimasă către Marigold. Ea i-a răspuns cu un zâmbet radios.

– Vreau să înțelegi cum stau lucrurile, spuse Roger. Și te-aș ruga să faci ceva pentru noi, dacă vrei. Mai întâi, ia asta, și puse pe jos, la picioarele mele, o sacoșă mare, plină ochi.

M-am uitat în ea, apoi am început să scotocesc înăuntru. Coliere și alte obiecte. Portretul emailat. Micuța statuetă din marmură sau din ce-o fi fost ea. Două păhăruțe din argint, alte mărunțișuri.

– Foarte drăguț din partea ta, Priscilla o să se bucure. Și capa de nurcă?

– Ajung acum și la asta, răspunse Roger, mă tem că am vândut-o. O vândusem deja când ne-am întâlnim ultima oară. Îi explicasem Priscillei că o consider o investiție. O să-i dau jumătate din bani. La timpul potrivit.

– Să nu-ți faci griji în privința asta, zise Marigold.

Își întinsese piciorul încălțat în pantof scump de lac până atinsese pantoful lui Roger. Dădea întruna din mână, iar mâneca bluzei ei atingea ușor, ritmic, mâneca lui.

– Sunt aici toate bijuteriile, zise Roger, și toate mărunțișurile de pe masa de toaletă, iar Marigold a strâns toate hainele și restul în trei valize. Unde să le trimit?

I-am scris pe un bilet adresa din Notting Hill.

– Nu am împachetat cosmeticele vechi, mai erau și niște portjartiere vechi și alte chestii…

– Și te-aș ruga să-i spui Priscillei că vrem să începem imediat divorțul. Firește, am să-i stabilesc o alocație.

– N-o să sărăcim din asta, zise Marigold mângâind cu mâneca bluzei mâneca lui Roger. Am să mă întorc la lucru după ce nasc.

– Ce lucrezi?

– Sunt dentistă.

– Bravo ție!

Am început să râd îndemnat pur și simplu de *joie de vivre*. Închipuie-ți, fata asta încântătoare era dentistă!

– I-ai povestit Priscillei despre noi, nu-i așa? a întrebat Roger calm.

– Sigur că da. Totul va fi bine și totul va fi bine, după cum a spus Julian.

– Julian?

– Julian Baffin, fiica unui prieten.

– E fiica lui Arnold Baffin? întrebă Marigold. Îmi plac atât de mult cărțile lui, e scriitorul meu preferat.

– Acum trebuie să plecați, copii, am spus și m-am ridicat. Nu mai puteam suporta să nu fiu singur cu gândurile mele. Am să aranjez lucrurile cât mai bine pentru Priscilla. Nu-mi rămâne decât să vă doresc să fiți pe deplini fericiți.

– Recunosc că m-ai surprins, zise Roger.

– Dacă mă port urât cu voi, n-o ajut cu nimic pe Priscilla.

– Ai fost tare *dulce*, zise Marigold.

Cred că m-ar fi pupat dacă Roger n-ar fi împins-o spre ieșire.

– Cu bine, dentista mea preferată! am strigat în urma lor.

– Cred că e beat, l-am auzit pe Roger spunând când închideam ușa.

M-am întors și m-am întins din nou cu fața în jos pe carpeta neagră de lână.

*

– Ghici ce-am în punga asta! i-am spus Priscillei.

Era în aceeași seară. Îmi deschisese ușa Francis. Nici urmă de Christian.

Priscilla ocupa același dormitor „nou“ de sus, cu pereții din imitație de bambus, destul de degradați. Patul oval, cu așternuturi negre, era răscolit, probabil tocmai se dăduse cineva jos din el. Priscilla, într-un halat alb cu

aspect de spital, ședea pe un scăunel în fața unei măsuțe de toaletă sclipitoare. Se studia în oglindă când am intrat și, după ce m-a salutat fără să zâmbească, și-a reluat aceeași ocupație. Își dăduse cu o pudră de culoare cam deschisă pe față și cu un ruj roșu pe buze. Avea un aspect grotesc, ca de gheișă ofilită.

Nu mi-a răspuns. A întins brusc mâna spre un borcan mare de cremă unsuroasă, rece și a început să și-o întindă pe față. Rujul s-a amestecat cu crema dându-i acesteia o nuanță roz. Priscilla și-a întins amestecul rozaliu pe toată fața, privindu-se în continuare lacom în ochi.

– Uită-te! am zis. Ia uite cine a venit la tine! Și am pus statueta albă pe placa de sticlă a măsuței de toaletă. Alături am așezat portretul emailat și cutiuța de malahit. Am scos la iveală un ghem de coliere.

Priscilla s-a uitat la ele. Apoi, fără să le atingă, a întins mâna și a luat un șervețel demachiant și a început să-și șteargă mizeria roz de pe față.

– Ți le-a adus Roger. Și uite, ți-am adus și doamna cu bizonul. Mă tem că e puțin șchioapă, dar…

– Și capa de nurcă? Te-ai văzut cu el?

– Da. Ne-am văzut. Ascultă, Priscilla, vreau să-ți spun…

Fața Priscillei, curată acum, părea iritată și pătată. A aruncat cocoloșul roșcat, năclăit pe jos.

– M-am hotărât să mă întorc la Roger, Bradley, zise ea.

– Ah, Priscilla…

– Nu merge. N-ar fi trebuit să-l părăsesc. Nu e corect față de el. Și cred că departe de el îmi pierd mințile. Nu mai am nici o șansă la fericire. Când sunt numai cu mine mă simt tot timpul ca în iad. Iar aici, în locul ăsta fără nici un rost, stau numai cu însămi mai mult timp. Chiar și faptul că-l uram însemna ceva, era ceva, la fel și faptul că mă făcea nefericită, la urma urmei el îmi aparține mie. Eram obișnuită cu situația de acolo, aveam o ocupație, făceam cumpărături, găteam, făceam curat în casă, chiar dacă nu venea acasă la cină, îi făceam de mâncare și lăsam totul pregătit și el nu venea acasă și eu stăteam și plângeam și mă uitam la televizor. Astea făceau totuși parte din ceva și faptul că așteptam noaptea pe întuneric, după ce mă culcam, așteptam să aud cheia în ușă, măcar aveam ceva de așteptat. Nu eram singură cu gândurile mele. Nu-mi pasă că umbla cu alte femei, secretare de la serviciu, presupun că toți bărbații fac asta. Acum simt că nu mai contează prea mult. Sunt legată de el pentru totdeauna, la bine și la rău, în cazul ăsta

la rău, dar orice legătură contează când simți că plutești în derivă spre iad. Tu nu poți să-mi porți de grijă, e clar, de ce-ai face-o? Christian a fost foarte drăguță, dar la ea nu e decât curiozitate, pentru ea e un joc, nu peste mult timp o să se sature de mine. Știu că sunt insuportabilă, insuportabilă, nu știu cum rabdă cineva să se uite la mine. Și, oricum, nu vreau să-mi poarte nimeni de grijă. Deja simt că mintea mea putrezește. Simt că miros a putregai. Toată ziua am stat în pat. Nici măcar nu m-am fardat până cu puțin timp înainte să vii tu și, după ce m-am fardat, arătam îngrozitor. Îl urăsc pe Roegr, iar de vreo doi ani mi-e frică de el. Dar dacă nu mă întorc la el o să mă descompun pur și simplu, o să-mi iasă afară toate măruntaiele, cum li se întâmplă celor care urmează să fie spânzurați. Nici nu pot să-ți spun cât sunt de nefericită.

– Hai, Priscilla, taci din gură! Uite, ai aici niște lucruri frumoase. Te bucuri să le vezi din nou, sunt lucruri care-ți fac plăcere. Am luat din grămadă un șirag lung de mărgele albastre și transparente înșirate alternativ, l-am ținut în mâini în forma literei O mare, pregătit să i-l pun la gât, dar ea s-a ferit violent.

– Mi-a trimis capa?

– Știi…

– Mă întorc oricum, așa că nu contează. Drăguț din partea lui că mi-a adus… Ce-a spus, a vrut să mă vadă, a zis că sunt insuportabilă? Ah, viața mea a fost un calvar, dar când o să mă întorc, n-o să fie mai rău decât acum, n-are cum să fie. Am să-ncerc să fiu resemnată și liniștită. Am să-ncerc să fac treburi mărunte, o să mă duc mai des la cinema. N-o să țip, n-o să plâng. Dacă am să fiu liniștită n-o să mă lovească, nu? Bradley, vii cu mine la Bristol? Aș vrea să-i *explici* lui Roger…

– Priscilla, draga mea, ascultă-mă, am zis. Nici nu se pune problema, nu există nici o posibilitate să te duci înapoi acum. Sau în viitor. Roger vrea să divorțeze. Are o iubită, o tânără pe care o cheamă Marigold cu care trăiește de mulți ani, de mulți ani, și acum vrea să se însoare cu ea. I-am văzut azi-dimineață. Sunt foarte fericiți, se iubesc și vor să se căsătorească, iar Marigold e gravidă…

Priscilla s-a ridicat și s-a îndreptat spre pat cu mișcări rigide. S-a urcat în pat. Arăta ca un cadavru care se bagă într-un sicriu. S-a învelit cu cearșafurile.

– Vrea să se însoare…

Gura i se fleșcăise, vorba îi era neclară.

– Da, Priscilla…

– E cu fata asta de mult timp…

– Da.

– E gravidă…

– Da.

– Așa că vrea să divorțeze…

– Da. Draga mea Priscilla, ai înțeles tot, va trebui să înfrunți situația..

– Moartea, murmură ea, moartea, moartea, moartea…

– Nu te lăsa, draga mea.

– Moartea.

– O să-ți revii în scurt timp. Mai bine că ai scăpat de nenorocitul ăsta. Vorbesc serios. O să găsești la noi o lume nouă, o să te alintăm, o să te ajutăm, ai să vezi. Chiar tu ai spus că o să mergi la cinema mai des. Roger o să-ți dea o alocație, iar Marigold e dentistă.

– Iar eu mi-aș putea umple timpul împletind lucrușoare pentru cel mic!

– Așa-i mai bine, puțin curaj!

– Bradley, dac-ai ști cât te-am urât chiar și pe tine, ai înțelege cât sunt de departe de orice urmă de speranță. Cât despre Roger… aș vrea să-i înfig… în ficat… o andrea înroșită în foc…

– Priscilla!

– Am citit asta într-un roman polițist. Se moare lent și în chinuri cumplite.

– Te rog…

– Nu pricepi nimic din… grozăvia… nu mă mir că nu reușești să scrii cărți adevărate… nu vezi… grozăvia…

– Cunosc și eu grozăviile, am spus. Cunosc și bucuriile. Viața ne rezervă surprize frumoase, recompense, victorii. Noi o să te protejăm, o să-ți dăm ce-i mai bun….

– Ce înseamnă „noi“? Ah, n-am pe nimeni pe lume. O să mă sinucid. E cea mai bună soluție. Toată lumea o să spună ce bine că s-a sinucis, e mai bine pentru ea. Te urăsc, o urăsc pe Christian, mă urăsc pe mine atât de mult încât aș putea urla ore în șir de ură și de durere, de durere, ah, Roger, Roger, Roger, ce durere…

S-a întors pe o parte suspinând încet, aproape fără să respire, buzele îi tremurau, lacrimile îi curgeau. Nu mai văzusem niciodată o ființă atât de inaccesibilă în durerea ei. M-a cuprins dorința de a o cufunda într-un somn,

nu cel veșnic desigur, ce n-aș da să-i facă cineva o injecție care să oprească plânsul ăsta îngrozitor, care să-i dea un răgaz acestui suflet chinuit.

Ușa s-a deschis și a intrat Christian. S-a uitat la Priscilla, pe mine m-a salutat în treacăt făcându-mi un gest extrem de intim, mi s-a părut mie, care parcă spunea „stai așa".

– Acum ce-ai mai pățit? a întrebat-o pe Priscilla cu asprime.

– Tocmai i-am spus de Roger și Marigold, am zis.

– Of, Doamne, chiar a trebuit să-i spui?

Deodată Priscilla a început să urle tăcut. „Să urle tăcut" poate părea un oximoron, dar prin asta vreau să redau acel mod bizar de a țipa ritmic, controlat, care însoțește o criză de isterie. Criza de isterie este înspăimântătoare din cauză că este în același timp voită și involuntară. Înspăimântătoare prin faptul că este un atac deliberat asupra celor prezenți, dar are totuși un ritm aparent de neoprit, precum declanșarea unui mecanism. E inutil să-i spui cuiva care este într-o criză de isterie „controlează-te". „Optând" pentru un comportament isteric persoana respectivă iese din sfera comunicării obișnuite. Așezată drept în pat, Priscilla scotea un „uuuu!" lung, sacadat, apoi un „aiii" ascuțit care sfârșea într-un suspin bolborosit, apoi din nou oftatul sacadat și țipătul și tot așa. Sunete răscolitoare, crude și chinuite. De patru ori am avut ocazia să văd o femeie în criză de isterie: o dată pe mama când a bătut-o tata, o dată pe Priscilla când era gravidă, o dată pe o altă femeie (tare mi-aș dori să pot uita scena aia) și acum pe Priscilla din nou. M-am întors spre Christian și am făcut un gest de neputință.

Francis Marloe a intrat zâmbind larg.

– Ieși afară, Brad, așteaptă jos, a zis Christian.

Am coborât în fugă primul grup de trepte, apoi mai încet pe cel de-al doilea. Până să ajung la ușa salonului decorat în cafeniu-închis și indigo, se făcuse liniște în casă. Am intrat și am rămas pe loc, cu picioarele mult depărtate, respirând.

Christian a intrat.

– S-a oprit, am zis. Ce-ai făcut?

– I-am tras două palme.

– Cred că s-ar putea să leșin, am spus.

M-am așezat pe canapea și mi-am acoperit ochii cu mâna.

– Brad! Bea o gură de coniac, repede…

– Poți să-mi dai niște biscuiți sau altceva? N-am mâncat toată ziua. Nici ieri.

Pe moment chiar am simțit că leșin: impresia aceea stranie, absolut unică de *baldacchino* negru care se coboară peste tine ca o căciulă. Iar acum, când mi s-au oferit coniac, pâine, biscuiți, brânză, prăjitură cu fructe, mi-am dat seama că sunt gata să încep să plâng. Erau mulți, mulți ani de când nu mai plânsesem. Cât de bizar este acest fenomen nici nu-și dau seama cei care plâng des. Mi-am amintit de tristețea lupilor când Mowgli plânge în *Cartea junglei*. De fapt, Mowgli e trist și crede că o să moară. Lupii sunt mai bine informați, au mai multă demnitate și un ușor dispreț. Țineam cu amândouă mâinile paharul de coniac și mă uitam la Christian și simțeam cum mi se ridică încet în ochi apa caldă. Fenomenul inevitabil, calm îmi dădea satisfacție. Era o realizare. Poate că toate lacrimile sunt o realizare. Ah, ce dar prețios!

– Brad, dragul meu, nu…

– Detest violența, am spus.

– N-are rost s-o las să o țină așa la nesfârșit, se istovește, la fel a făcut și ieri timp de o jumătate de oră.

– Foarte bine, da, e-n regulă…

– Vai, dragul meu, bietul meu băiat! Fac tot ce pot, crede-mă. Nu e deloc plăcut să ai în casă o femeie pe jumătate nebună. Fac asta pentru tine, Brad.

Reușisem să mănânc puțină brânză, dar avea gust de săpun. Totuși coniacul mi-a făcut bine. Faptul că am văzut-o pe Priscilla mă tulburase grozav, era însăși imaginea deznădejdii. Dar lacrimile atât de prețioase ce însemnau? Erau lacrimi de bucurie pură, nu puteau fi altceva, un semnal miraculos anunțând starea mea nouă. Toată ființa mea, materială și spirituală, toată substanța mea, toate trăirile mele erau alcătuite din extazul iubirii. Am privit în față, prin vălul cald, argintiu de lacrimi și am văzut chipul lui Julian, atent și alert, ca o mască de pasăre plutind în spațiu, ca o imagine a Mântuitorului venit să aducă alinare unui ascent înfometat și amețit dintr-o peșteră din mijlocul deșertului.

– Ce-i cu tine, Brad? Arăți extraordinar, ceva s-a întâmplat cu tine, ești frumos, arăți ca un sfânt sau cam așa ceva, semeni al dracului de bine cu un tablou, ai întinerit…

– N-ai s-o abandonezi pe Priscilla, nu-i așa, Chris? am zis și mi-am șters lacrimile cu mâna.

– N-ai observat nimic, Brad?

– Ce?

– Mi-ai spus „Chris“.

– Așa ți-am spus? Ca altădată. Dar nu-i așa că n-ai s-o abandonezi? O să-ți plătesc…

– Lasă banii! O să mă ocup de ea. Am luat legătura cu un doctor nou. Există un tratament cu injecții pe care poate să-l facă.

– Bine. Julian.

– Ce-a fost asta?

Tocmai rostisem cu glas tare numele lui Julian. M-am ridicat.

– Nu te supăra, Chris, o să plec. Trebuie să fac ceva foarte important.

Să mă gândesc la Julian.

– Te rog, Brad… Da, nu-i nimic, nu vreau să te reții. Dar vreau să-mi spui ceva.

– Ce?

– Păi, că mă ierți sau cam așa ceva. Că între noi e pace sau ceva de felul ăsta. Știi că te-am iubit, Brad, nimic altceva. Ai văzut în dragostea mea un fel de forță strivitoare sau o dorință de a stăpâni sau altceva, dar eu nu-mi doream decât să te țin lângă mine. Și cu adevărat, cu toată sinceritatea, m-am întors la tine și pentru tine. Când eram acolo departe m-am gândit la tine și la cât de proastă am fost. Nu sunt o nebună romantică, firește. Știu că relația noastră nu putea dura atunci, eram atât de tineri și, Doamne, cât de prostește ne-am purtat unul cu altul. Dar am văzut în tine ceva ce nu-mi dădea pace. Visam că ne-am împăcat, în visele de noapte, visele adevărate.

– Și eu! am spus.

– Ah, Doamne! Era așa un vis de fericire. Și pe urmă mă trezeam și-mi aminteam cum ne-am despărțit, atât de plini de ură, și lângă mine era fața caraghioasă, bătrână a lui Evans, am dormit în același pat până aproape de sfârșitul lui. Știi, ți-am spus niște lucruri urâte despre Evans, acum tare aș vrea să nu le fi spus, probabil ți-am lăsat o impresie foarte proastă… de fapt nu l-am disprețuit pe Evans, nu l-am urât, nu i-am dorit moartea, n-a fost deloc așa, numai că mă plictiseau îngrozitor și el, și locul acela. Singurul lucru care m-a ajutat să rezist a fost faptul că făceam bani. Nu pictura sau exercițiile de respirație sau psihanaliza abisală. M-am apucat chiar și de olărit, Doamne, am încercat totul. În final doar banii erau ceva adevărat. Dar am simțit tot timpul că mai există și o altă lume, probabil un fel de lume

spirituală, care mă aștepta undeva. Când m-am întors am sperat că vin acasă, acasă undeva în inima ta…

– Ce prostii spui, draga, draga mea Chris!

– Fără îndoială, în toate astea… știi, deodată simt că te-ai deschis către mine, chiar te-ai deschis către mine… că pot să intru și că pe covorașul de la intrare scrie „Bine ai venit“… Brad, rostește vorbele alea bune, te rog, spune-mi că mă ierți, spune-mi că ne-am împăcat și că suntem, în sfârșit, prieteni.

– Sigur că te iert, Chris, sigur că ne-am împăcat. Și tu trebuie să mă ierți, nu prea aveam răbdare…

– Fără îndoială că te iert. Acum putem să vorbim în sfârșit, slavă Domnului, putem să vorbim despre cum erau lucrurile atunci, despre cât am fost de proști, să îndreptăm totul, să ne cumpărăm din nou trecutul, asta înseamnă să-l „răscumpărăm“, nu? La fel ca la casele de amanet. Când am văzut că plângi pentru Priscilla, am știut că este posibil. Ești un om bun, Bradley Pearson, putem reuși împreună, nu trebuie decât să ne deschidem inimile…

– Chris, draga mea, te rog!

– Să știi, Brad, că într-un fel tu *ești* soțul meu. Tot timpul te-am considerat așa, în definitiv, ne-am căsătorit în biserică, „cu trupul te cinstesc“ și toată vorbăria aia sacră, aveam cândva inimile curate, ne doream binele unul altuia, țineam unul la altul, chiar țineam, nu-i așa?

– Poate că da, dar…

– Când lucrurile n-au mai mers am crezut că o să ajung incurabil cinică… m-am măritat cu Evans pentru banii lui. Asta a fost incontestabil un mod de a acționa, nu l-am părăsit nici o clipă, a murit ținându-mă de mână, săracul de el. Dar acum simt că trecutul s-a risipit. M-am întors la tine, Brad, ca să-ți spun asta, să *găsesc* asta și acum suntem mai bătrâni și mai înțelepți și regretăm ce am făcut, ce-ar fi să încercăm din nou?

– Draga mea Chris, ești complet nebună, am zis. Dar mă emoționează ceea ce spui.

– E fantastic, Brad, arăți atât de tânăr. Arăți proaspăt și plin de viață ca o pisică cu pisoi.

– Trebuie să plec. Cu bine!

– Nu poți să pleci chiar acum, când am făcut o nouă înțelegere. Am vrut să-ți spun toate astea mai demult, dar n-am putut pentru că erai altfel, erai închis, parcă nici nu te vedeam cu adevărat, dar acum chiar ești prezent aici,

cu fiecare fibră a ta, și eu sunt la fel, am revenit în realitate, trebuie să luăm totul de la început, Brad, trebuie. Sigur că nu e cazul să iei o hotărâre acum, că trebuie să o cântărești pe îndelete, cu calm… am putea trăi oriunde vrei și ți-ai putea vedea de lucru în liniște, ne-am putea lua o casă în Franța sau în Italia, oriunde vrei.

– Chris…

– În Elveția.

– Nu în Elveția. Detest munții.

– Păi, atunci…

– Ascultă, trebuie să…

– Sărută-mă, Bradley.

Tandrețea schimbă chipul unei femei. Poate să ajungă aproape de nerecunoscut. Christian *en tendresse* părea mai bătrână, mai absurdă, semăna mai mult cu un animal, trăsăturile parcă i se strânseseră, parcă erau din cauciuc. Purta o rochie decoltată din tricot, de un roșu chinezesc aprins și un lanț de aur la gât. Părul ei vopsit era lucios, mătăsos, ca de animal. Mă privea în semiîntunericul indigo, rece al încăperii, având pe chip o expresie umilă, rugătoare, sfioasă, duioasă, cu o nuanță de regret, își ținea mâinile în jos pe lângă corp, cu palmele întoarse către mine, într-un gest oriental de renunțare și venerație. Am făcut un pas înainte și am luat-o în brațe.

În același timp, ținând-o în brațe, fără să o sărut, am început să râd și am tot râs fără să mă opresc. Peste umărul ei vedeam o imagine cu totul diferită a fericirii. Am ținut-o în brațe râzând întruna, conștient, și atunci a început să râdă și ea, legănându-și fruntea sprijinită de umărul meu de la stânga la dreapta și înapoi.

Arnold a intrat în încăpere.

Am lăsat-o din brațe și ea s-a uitat la Arnold și a continuat să râdă cu un râs satisfăcut și istovit.

– Ei, Doamne, ei, Doamne…

– Eu plec chiar acum, i-am spus lui Arnold.

Arnold s-a așezat imediat după ce a intrat, ca un om ajuns într-o sală de așteptare. Avea înfățișarea aceea jilavă (înfățișarea de albinos ud leoarcă) ca și cum îl prinsese ploaia, părul lui decolorat era mai închis din cauză că era gras, fața îi lucea, nasul ascuțit parcă era un ac uns cu grăsime. Ochii lui de un albastru spălăcit, acum aproape albi, erau reci ca apa. Am remarcat, mai

înainte să-și modifice expresia, aerul de *chagrin* cu care percepuse mica noastră scenă.

– Ai să te gândești la ce-am vorbit, da, Brad, dragul meu?

– La ce să mă gândesc?

– Ah, omul ăsta e o comoară, deja a uitat! Doar ce l-am cerut în căsătorie pe Brad, iar el a și uitat!

– Christian nu mai e în toate mințile, i-am spus lui Arnold pe un ton glumeț. Tocmai mi-am comandat toate cărțile tale.

– De ce? a întrebat Arnold mimând o detașare tristă, dar amicală și rămânând calm pe fotoliu în timp ce Christian dansa și se învârtea prin cameră, chicotind doar pentru sine.

– Vreau să le fac o reevaluare. M-am gândit că poate am fost nedrept, că te-am judecat greșit, de fapt.

– Frumos din partea ta.

– Chiar deloc. Vreau să fiu… împăcat cu toată lumea… în momentul ăsta…

– A venit Crăciunul? întrebă Arnold.

– Nu, doar că… am să-ți citesc cărțile, Arnold… o să fac asta… cu umilință și fără idei preconcepute… te rog să crezi că… și te rog să mă ierți pentru… toate… cusururile mele și…

– Brad a devenit sfânt.

– Te simți bine, Bradley?

– Uită-te la el! Cred că trece printr-o transfigurare.

– Trebuie să plec… rămâneți sănătoși, vă salut… și… să aveți parte numai de bine… numai de bine.

Le-am făcut un semn stângaci cu mâna amândurora și, evitând mâna pe care Christian o întinsese către mine, am ajuns la ușă, m-am strecurat rapid prin vestibulul mic și am ieșit în stradă. Era seară, după cum am constatat. Unde se dusese ziua?

Pe când mă apropiam de colț, am auzit pași grăbiți în urma mea. Era Francis Marloe.

– Brad, vreau să-ți spun că… stai puțin, te rog, stai puțin… Vreau să-ți spun că am să rămân alături de ea, indiferent ce s-ar întâmpla, am să…

– De cine?

– De Priscilla.

– A, da. Cum se simte?

– Doarme.

– Îți mulțumesc că o ajuți pe sărmana Priscilla.

– Brad, vreau să fiu sigur că nu ești supărat pe mine.

– De ce să fiu?

– Că nu ți-e silă de mine după tot ce-am spus, după ce-am plâns pe umărul tău, unora li se face silă când îți descarci în fața lor toate necazurile, mă tem că…

– Nu-ți bate capul cu asta.

– Și vreau să-ți mai spun un lucru, Brad… Vreau să-ți spun… orice s-ar întâmpla… sunt alături de tine.

M-am oprit și m-am uitat la el, iar el a zâmbit prostește și și-a mușcat buza de jos și și-a ridicat ochii mici spre mine, întrebător și viclean.

– În marea bătălie… care… va veni, am spus, indiferent… cum se va sfârși… îți mulțumesc, Francis Marloe.

A părut puțin surprins. Am făcut un gest ca un salut militar și am plecat mai departe. A venit în fugă după mine.

– Eu țin la tine, Brad, să știi.

– Dispari de-aici!

– Brad, te rog, n-ai putea să-mi mai dai niște bani… îmi pare rău să te necăjesc, dar Christian mă ține din scurt.

I-am dat cinci lire.

Separarea unei zile de cea care urmează este cu siguranță una dintre cele mai mari ciudățenii ale vieții pe această planetă. În linii mari, este o organizare generoasă. Nu suntem condamnați să parcurgem intervale lungi de existență, ci, prin scurte perioade de detașare de noi înșine, ajungem să ne împrospătăm forțele. Suntem făpturi intermitente. Mereu ne repezim spre ținte mărunte și ne propunem noi începuturi mărunte. Existența noastră, care obosește după scurt timp, este împărțită în capitole, iar faptul că lumea arată diferit a doua zi este de regulă adevărat, ceea ce, în același timp, ne ajută și ne supără. Cât de frumos se îmbină noaptea cu somnul, chipul gingaș al acesteia, judicios dăruit pe măsura nevoilor noastre. Cu siguranță și îngerii se minunează de aceste făpturi care, în mod succesiv, evadează din starea de conștiență și intră într-un întuneric populat de fantasme. Nici un filosof n-a fost capabil să explice vreodată cum se face că făptura noastră firavă supraviețuiește acestor căderi în abis.

A doua zi de dimineață – era încă o zi însorită – m-am trezit perfect conștient de starea în care mă aflam; dându-mi seama totuși că ceva s-a schimbat. Nu mai eram întru totul cum fusesem cu o zi înainte. Stăteam în pat și mă cercetam, așa cum se cercetează un om după un accident să vadă dacă nu și-a rupt mâinile sau picioarele. Fără îndoială, eram în continuare foarte fericit, având încă acea senzație bizară de față ca de ceară care se topește de fericire și în care ochii înoată. Excitarea, la scară cosmică, semăna probabil mai mult cu o durere fizică, cu ceva de care poți să mori singur într-un colț. Dar nu m-am simțit descurajat. M-am sculat și m-am bărbierit și m-am îmbrăcat cu grijă și m-am uitat în oglindă la fața mea nouă. Arătam atât de tânăr, parcă era ceva nefiresc. Pe urmă am băut puțin ceai și m-am dus în salon și m-am așezat pe un fotoliu, cu mâinile pe burtă, și am privit pe fereastră la zidul de cărămidă. Am rămas neclintit ca un budist și mi-am testat puterile.

După revelația inițială, iubirea are nevoie de o stategie; faptul că asta înseamnă adesea începutul sfârșitului nu face nevoia în sine mai puțin imperativă. Știam că azi, și probabil în fiecare dintre zilele ce vor veni, la nesfârșit, va trebui să-mi ocup timpul cu ceva legat de Julian. Ieri lucrul ăsta nu a părut atât de imperios necesar. Ceea ce s-a petrecut ieri a fost doar că, fără să am vreun merit, devenisem virtuos. Și asta a fost de ajuns pentru ziua de ieri. Iubeam, iar bucuria iubirii deschisese în mine un gol acolo unde fusese eul meu. Mă purificasem de resentimente și de ură, mă purificasem de toate temerile meschine care formează eul josnic. Era suficient că ea exista și că nu va putea nicicând să fie a mea. Eram nevoit să trăiesc și să iubesc singur, iar sentimentul că eram capabil să fac asta aproape că făcuse din mine un zeu. Astăzi nu eram mai puțin virtuos, nu eram mai plin de iluzii, dar voința mea era un pic mai activă și mai mofturoasă. Sigur că n-am să-i pot spune niciodată, sigur că tăcerea și munca vor absorbi în chip fericit marea forță cu care eram înzestrat. Cu toate astea simțeam nevoia de a face unele lucruri mai clar orientate către Julian.

Nu știu cât am stat acolo neclintit. Poate că am căzut într-un fel de transă. Apoi a sunat telefonul și inima mea a izbucnit într-o explozie neagră, căci am fost instantaneu convins că este Julian. Am alergat la aparat, m-am încurcat, am scăpat receptorul de două ori înainte să reușesc să-l pun la ureche. Era Grey-Pelham care mă suna să-mi spună că, întrucât soția lui nu se simțea bine, avea un bilet în plus la festivalul de la Glyndebourne, aș vrea

să merg? Nu, n-aș vrea! Glyndebourne, pe dracu'! După ce am scăpat politicos de el, am sunat în Notting Hill. A răspuns Francis care mi-a spus că Priscilla fusese mai calmă în timpul dimineții și că se arătase dispusă să consulte un psihiatru. Pe urmă m-am așezat și m-am întrebat dacă să sun în Ealing. Nu ca să vorbesc cu Julian, desigur. Poate că ar trebui s-o sun pe Rachel? Dar dacă ar răspunde Julian?

Mintea mi se pârjolea și înghețа la gândul ăsta, când telefonul a sunat din nou și inima mi-a explodat din nou, și de data asta era Rachel. Convorbirea noastră a descurs astfel:

– Bună, Bradley, tot eu, cea dintotdeauna.

– Rachel… dragă… ce frumos… fericit… tu… mă bucur…

– Nu pot să cred că ești beat la ora asta a dimineții.

– Cât e ceasul?

– Unsprezece și jumătate.

– Credeam că e în jur de nouă.

– O să te bucuri când o să-ți spun că nu vin să te văd.

– Ba m-aș bucura să vii.

– Nu, trebuie să mă controlez. E atât de… sub demnitatea mea… să-mi persecut vechii prieteni.

– Suntem prieteni, da?

– Da, da, sigur că da. Ah, Bradley, n-am voie s-o iau de la început… mă bucur că ești acolo, n-am să te sâcâi decât dacă nu mă pot abține. Bradley, Arnold a fost ieri la Christian acasă?

– Nu.

– Ba a fost, știu. Nu contează. Of, Doamne, n-am voie s-o iau de la început…

– Rachel…

– Da?

– Ce face… cum se simte… Julian… azi?

– La fel ca de obicei.

– Nu cumva… întâmplător… are de gând să treacă pe la mine… să-și ia volumul cu *Hamlet*… crezi că vine?

– Nu. Azi nu e preocupată de *Hamlet*. E undeva în apropiere, cu niște tineri care sapă o groapă de conversație în locul lor de joacă din grădină.

– O ce?

– O groapă de conversație.

– Ah, da. Am priceput. Spune-i… Nu. Lasă…

– Bradley, mă… nu contează ce înseamnă asta… mă iubești, da?

– Da, firește.

– Iartă-mă că sunt așa de… slabă și incoerentă… Îți mulțumesc pentru că m-ai ascultat… Te mai sun eu… Pa!

Am uitat de Rachel. M-am hotărât să mă duc și să-i cumpăr un cadou lui Julian. Încă mă simțeam rău și fără vlagă și aveam momente când tremuram. La gândul că o să-i cumpăr un cadou m-a apucat tremuratul și mai tare. Cumpărarea unui cadou este un simptom universal de dragoste. Este fără îndoială o condiție *sine qua non*. (Dacă nu vrei să-i faci un cadou, înseamnă că n-o iubești.) Este, presupun, un fel de a o atinge pe cea pe care o iubești.

Când am simțit că sunt în stare să merg fără probleme, am plecat de acasă și m-am dus pe Oxford Street. Dragostea transformă lumea. Transformase marile magazine de pe Oxford Street într-o adevărată expoziție de cadouri pentru Julian. Am cumpărat un portmoneu de piele, o cutie cu batiste, o brățară cu email, o cochetă trusă de voiaj, o pereche de mănuși, o pereche de mănuși de dantelă, un set de pixuri, un breloc și trei eșarfe. Apoi am mâncat un sendviș și m-am dus acasă și am pus toate cadourile alături de ediția în șase volume a operei lui Shakespeare pe măsuța cu intarsii și pe noptiera de mahon și le-am admirat. Sigur că nu-i puteam da toate astea deodată, ar părea straniu. Dar îi puteam da acum una, mai târziu alta; între timp însă erau aici și erau *ale ei*. Mi-am legat la gât una dintre eșarfe și m-a cuprins o dorință sexuală amețitoare. Eram pe o clădire înaltă și voiam să mă arunc în gol, ardeam tot, eram aproape inconștient, totul mă durea, mă durea.

A sunat telefonul. M-am dus până la el împleticindu-mă și am răspuns gâfâind.

– Bună, Brad. Chris la telefon.

– Ah… Chris… bună, draga mea.

– Mă bucur că și azi sunt tot Chris.

– Azi… da…

– Te-ai gândit la propunerea mea?

– Ce propunere?

– Las-o-ncolo, Brad, ești chiar culmea! Ascultă, pot să vin acum să te văd?

– Nu.

– De ce nu?

– Sunt la o partidă de bridge.

– Dar tu nu știi să joci bridge.

– Am învățat în timpul absenței tale de vreo treizeci de ani. Trebuia să-mi umplu timpul într-un fel.

– Când pot să trec pe la tine, Brad? E o problemă destul de urgentă.

– Trec eu s-o văd pe Priscilla… astă-seară… poate…

– OK, te aștept. Nu cumva să nu vii.

– Și Domnul să te binecuvânteze, Chris, Domnul să te binecuvânteze, draga mea, Domnul să te binecuvânteze.

Am rămas în vestibul, lângă telefon și am pipăit eșarfa lui Julian. Întrucât era la mine, deși era a ei, aveam impresia că mi-o făcuse cadou. M-am așezat și am privit prin ușa deschisă a salonului lucrurile lui Julian așezate pe măsuțe. Am ascultat liniștea apartamentului în mijlocul zumzetului Londrei. Timpul trecea. Am așteptat. Sunt sclavul tău, slujindu-ți se cuvine, pândindu-ți toana, să-ți răsar în cale; n-am timp trăit de-a-ntregul pentru mine și nici dorințe n-am. Doar pe ale tale.

Acum mi s-a părut incredibil că am avut îndrăzneala de a pleca de acasă în acea dimineață. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi telefonat, dacă ar fi venit când eu eram plecat? Nu-și putea petrece o dimineață întreagă săpând o groapă de conversație, indiferent ce-o fi aia. Cu siguranță o să vină în scurt timp să-și ia volumul cu *Hamlet*. Ce bine că aveam acel ostatic. După un timp m-am mutat în salon, am luat în mână cărțulia destul de jerpelită, m-am așezat pe fotoliul Hartbourne și am început să o mângâi. Mi s-au închis pleoapele, lumea materială s-a estompat și am așteptat.

Nu uitasem că în curând aveam să încep să scriu cea mai mare carte a vieții mele. Știam că întunecatul Eros care mă doborâse la pământ era făcut din aceeași plămadă ca și o altă zeitate, mai ascunsă. Dacă aș reuși să păstrez tăcerea și să-mi păstrez calmul, aș primi putere drept răsplată. Dar deocamdată scrisul era exclus. N-aș fi făcut altceva decât să pun pe hârtie niște mâzgăleli născute din inconștient.

Telefonul a sunat și m-am repezit către el, m-am ciocnit de măsuță și am dat jos toate cele șase volume de Shakespeare.

– Bradley! Arnold la telefon.

– Ei, Doamne. Tu ești?

– Ce s-a-ntâmplat?

– Nimic.

– Bradley, am înțeles că…

– Cât e ceasul?

– Patru. Am înțeles că vii diseară pe aici să o vezi pe Priscilla.

– Da.

– După aceea, putem sta de vorbă? Am să-ți spun ceva important.

– Da. Bine. Ce e o groapă de conversație?

– Cum?

– Ce e o groapă de conversație?

– O zonă ceva mai joasă dintr-o cameră unde se pun câteva perne și oamenii stau de vorbă.

– Ce rost are?

– N-are nici un rost.

– Ah, Arnold, Arnold…

– Ce e?

– Nimic. Am să-ți citesc cărțile. O să-nceapă să-mi placă. Totul se va schimba.

– Ți s-au cam rătăcit mințile?

– Cu bine, cu bine…

M-am întors în salon și am cules de pe jos volumele de Shakespeare și m-am așezat pe fotoliu și i-am spus în inima mea, eu am să sufăr, tu nu. N-o să ne facem rău unul altuia. Ai să mă rănești, altfel nu poate fi. Dar eu pe tine nu. Mă voi hrăni din suferința mea cum alții se hrănesc din sărutări. (O, Doamne!) Pur și simplu sunt fericit că exiști, fericit în absolutul care ești tu, mândru că locuiesc cu tine în același oraș, în același veac, că te văd uneori, rareori…

Dar cât de uneori, cât de rareori? Când o să ia din nou legătura cu mine? Cât de curând pot să iau eu legătura cu ea? Mă gândisem deja că, dacă o să-mi scrie sau o să mă sune, o să-mi dau întâlnire cu ea abia peste câteva zile. Totul trebuie să fie ca de obicei, lumea, deși se schimbase fundamental, trebuia să rămână fundamental la fel, așa cum era, așa cum ar fi fost, până la cele mai mici detalii. N-am să grăbesc lucrurile câtuși de puțin, n-am să dau vreun semn că ar fi ceva urgent, nici n-am să mă abat în vreun fel de la cel care eram cândva, de la ceea ce aș fi fost. Da, chiar am să împing cât mai departe întâlnirea cu ea și am să dedic meditației, precum un sfânt, timpul prețios al absenței ei; și astfel lumea va fi la fel și totuși diferită, precum i se întâmplă înțeleptului care, întors din munți, trăiește o viață obișnuită în

mijlocul satului, deși vede totul cu ochi vizionari, o zeitate care arată ca un țăran, care arată ca un inspector fiscal; și astfel vom fi mântuiți.

A sunat telefonul. Am întins mână după el. De data asta era Julian.

– Alo, bună, Bradley, eu sunt.

Am bolborosit ceva.

– Scuză-mă, Bradley… eu sunt, Julian Baffin.

– Stai puțin, te rog, am zis. Am acoperit receptorul și am închis strâns ochii, am bâjbâit gâfâind în căutarea unui scaun, am încercat să-mi controlez respirația. Peste câteva momente am spus, tușind un pic ca să-mi maschez tremurul glasului:

– Scuză-mă. Aveam un ibric pe foc.

– Îmi pare rău că te necăjesc, Bradley. Îți promit că n-o să fiu pisăloagă, venind mereu pe capul tău și dându-ți întruna telefon.

– Nu ești pisăloagă deloc.

– Voiam să știu dacă-mi pot lua înapoi volumul cu *Hamlet*, când n-o să mai ai nevoie de el.

– Fără îndoială.

– Dar nu mă grăbesc… e bine oricând în următoarele două săptămâni. Nu lucrez acum pe el. Și m-am mai gândit să te întreb vreo două lucruri. Dacă vrei pot să ți le trimit prin poștă, și tu poți să-mi trimiți cartea prin poștă. Nu vreau să te întrerup de la lucru.

– În următoarele… două săptămâni…

– Sau într-o lună. S-ar putea să plec la țară. Școala mea tot mai are pojar.

– Poate reușești să treci într-o zi săptămâna viitoare, am spus.

– Perfect. Ce zici de joi dimineață pe la zece?

– Da, e foarte bine.

– Îți mulțumesc frumos. Nu te țin mult. Știu că ești foarte ocupat. La revedere, Brad, și îți mulțumesc.

– Stai puțin, am zis.

Liniște la capătul firului.

– Julian, ești liberă astă-seară? am întrebat.

⋆

Restaurantul turnant din Turnul Poștei se mișca foarte lent. Lent ca o limbă de ceas. Simbolul maiestuos al timpului care tocește gheara leului.

Cât de repede se rotea în seara aceea în timp ce Londra se perinda prin spatele capului mult iubit? Sau stătea neclintit, încremenit prin forța gândului, dând doar o impresie de mișcare într-o lume fără timp? Sau se rotea ca un titirez, zburând până devenea invizibil, țintuindu-mă la perete, neputincios și crucificat de forța centrifugă?

În legatura cu absența persoanei iubite, dragostea a fost totdeauna elocventă. Îndrăgostitul recunoaște deschis că trăiește într-o stare de melancolie, deși există fără îndoială și dureri ce nu pot fi pe deplin redate în cuvinte. Dar oare dragostea a slăvit vreodată îndeajuns prezența celei dragi? E posibil lucrul ăsta? Prezența celei dragi este probabil totdeauna însoțită de teamă. Muritorii de rând trebuie să tremure acolo unde îngerii poate se veselesc. Dar această fărâmă de întuneric nu poate fi considerată un cusur. Ea înzestrează momentul prezent cu un fel de violență care transformă timpul în extaz.

Ca să vorbesc mai pe șleau, ceea ce am trăit în seara aceea în Turnul Poștei a fost o bucurie orbitoare. Parcă stelele îmi explodau înaintea ochilor așa încât eram de-a dreptul incapabil să văd. Respiram iute, cu dificultate, nu într-un fel neplăcut. Îmi dădeam seama clar că însuși faptul că eram capabil să trag aer în piept îmi oferea satisfacție. Toată ființa mea era cuprinsă de un tremur ușor, probabil imperceptibil de către altcineva. Mâinile îmi vibrau, picioarele îmi pulsau și mă dureau, îmi simțeam genunchii așa cum îi descrie poeta greacă. Acest *dérèglement* era completat de o senzație de amețeală ce venea din faptul că îmi dădeam seama cât de sus eram deasupra pământului și cât de conectat eram totuși cu el. În orice caz, acest gen de amețeală se localizează totdeauna în organele genitale.

Astea sunt cele mai neînsemnate simptome fizice. *Ele* pot fi ușor schițate în cuvinte. Dar cum poate fi redată încântarea minții care se contopește cu cea a trupului, apoi se separă, apoi se contopește din nou, într-un dans sălbatic și totuși plin de grație? Senzația că te găsești fără putință de tăgadă în locul potrivit și mult dorit este susținută și garantată de fiecare rază din univers. Perceperea chipului divinității ar fi o trăire asemănătoare dacă *ai fi* totodată ceea ce *vezi*. (Poate că tocmai asta înseamnă să vezi chipul divinității?) Mintea se întunecă pe jumătate înțelegând privilegiul umil și extatic pe când vederea trează absoarbe, printre exploziile de stele, fiecare detaliu al prezenței reale. Sunt aici acum, ești aici acum, suntem aici acum. Când o văd printre alții, rătăcind ca o făptură cerească printre muritori, simt că mă

pierd, îmbătat de o cunoaștere tainică. Mai există și bucuria calmă trăită când îți dai seama că aceste secunde trecătoare sunt cele mai desăvârșite și mai pline, neexcluzând contopirea sexuală, care îi pot fi dăruite ființei omenești.

Toate astea și alte nuanțe și comori ale fericirii, pe care nu le pot descrie deloc, le-am trăit în seara aceea când am fost cu Julian în restaurantul din Turnul Poștei. Am stat de vorbă, iar comunicarea dintre noi a fost atât de perfectă încât ar fi putut fi telepatică, judecând după ceea ce am descifrat eu ulterior în felul în care s-a petrecut în realitate. Seara se adâncise ajungând de un albastru intens, dar nu era încă noapte. Siluetele Londrei, unele pătate deja de lumina gălbuie, continuau să alunece prin aburul crepuscular luminos. Albert Hall, Muzeul de Științe, Centre Point, Turnul Londrei, Catedrala Sf. Paul, Festival Hall, Clădirea Parlamentului, Albert Memorial. Orizontul prețios și atât de îndrăgit al Ierusalimului meu se perinda neîntrerupt prin spatele acelui cap misterios și drag. Doar parcurile regale se cufundaseră în întunernic, căpătând o nuanță de cerneală violet adusă de noapte și de tăcerea ei.

Cap misterios. Ah, cât de chinuitoare este ignoranța noastră cu privire la ceea ce se petrece în mințile altora, cât de confortabil este privilegiul de a deține secretul a ceea ce este în mintea noastră! De fapt, lucrul pe care l-am perceput cel mai pregnant în seara aceea a fost luciditatea ei, aproape transparența ei. Puritatea și simplitatea neîntinată a celor tineri, în comparație cu perversitatea precaută, autoprotectoare a vârstei mai avansate. Ochii ei limpezi mă priveau și ea era *cu* mine și îmi vorbea atât de deschis, cum nu mi se mai vorbise niciodată. A spune că cochetăria îi lipsea cu desăvârșire ar însemna să comit o mitocănie fără seamăn. Ne-am vorbit așa cum și-ar vorbi îngerii, nu printr-un paravan de sticlă, ci față în față. Și totuși: repet, dacă aș spune că jucam un rol ar fi o barbarie. Taina mea îmi pârjolea trupul. În timp ce ochii și gândurile mele o mângâiau și o posedau și în timp ce zâmbeam privirii ei deschise și atente cu o pasiune și o tandrețe pe care ea nu le putea vedea, am simțit că sunt gata să leșin și să cad la pământ, poate chiar să mor de enormitatea a ceea ce eu știam și ea nu.

– Bradley, cred că *se clatină*.

– Nu cred. Sunt convins că se clatină când bate vântul. Dar în seara asta nu e vânt.

– Poate că este la înălțimea asta.

– Știu și eu? S-ar putea. Da, am impresia că *se clatină*.

Eram eu capabil să-mi dau seama? Totul se clătina.

Doar m-am prefăcut că mănânc, firește. Și am băut foarte puțin vin. Alcoolul încă mi se părea complet fără rost. Eram beat de dragoste. Julian a și mâncat, a și băut mult, lăudând în mod egal tot ce băga în gură. Am vorbit despre priveliște, despre facultate, despre școala ei bolnavă de pojar, despre cât timp îți trebuie ca să-ți dai seama dacă ești poet, despre dacă romanul…, despre de ce teatrul… Nu mai vorbisem niciodată cu atâta ușurință cu nimeni. Ah, binecuvântată imponderabilitate, binecuvântat spațiu!

– Bradley, tare aș fi vrut să înțeleg tot ce-ai înșirat despre *Hamlet*.

– Nu-ți bate capul cu asta. Nici o teorie savantă despre Shakespeare nu servește la nimic, nu din cauză că el este atât de supraomenesc, ci pentru că este atât de uman. Până la urmă chiar și operele grandioase sunt încâlcite.

– Adică toți criticii sunt niște idioți?

– N-avem nevoie de teorii care să ne spună asta. Trebuie doar să ne străduim să ne placă, atâta cât putem.

– Așa cum tu te străduiești acum să-ți placă ce scrie tata?

– Aici e ceva mai aparte. Am senzația că am fost nedrept. E un om de o vitalitate uriașă și construiește povești bune. Și poveștile sunt artă, să știi.

– Scrierile lui sunt grozav de originale, dar n-au pic de viață.

– Atât de tânără și-atât de rea?

– Atât de tânără, stăpâne, și sinceră, așa.

În clipa aia aproape că am căzut la podea. Și m-am gândit, în măsura în care mai eram capabil să gândesc, că s-ar putea să aibă dreptate. Doar că n-aveam de gând să rostesc cuvinte aspre în seara aia. Mai degrabă începusem să mă întreb, întrucât îmi dădeam seama că n-am s-o mai pot reține mult timp, dacă și cum aș putea să o sărut înainte să ne despărțim. Nici când era copil nu aveam obiceiul să ne sărutăm. Pe scurt, n-o sărutasem nicidodată. Niciodată. Iar acum, în seara asta, poate am s-o fac.

– Bradley, nu asculți ce spun.

Îmi folosea în mod repetat numele. Eu nu-l puteam rosti pe al ei. Nu avea nume.

– Iartă-mă, draga mea, ce spuneai?

Strecuram pe furiș mici vorbe de alint. Asta nu afecta zidul de securitate. Oare o să bage de seamă? Sigur că nu. Dar era plăcerea mea.

– Ar trebui să-l citesc pe Wittgenstein?

Aș fi vrut să o sărut în lift, în timp ce coboram, dacă vom avea norocul să prindem pentru câteva momente acel cuib al dragostei doar pentru noi. Dar, firește, așa ceva era exclus. Nu trebuie să dau nici un semn, nici un semn de interes sporit. Ea acceptase calm, ca pe ceva neîndoielnic – așa cum fac tinerii în egoismul lor fermecător și toanele lor bine inspirate – faptul că eu am avut chef să iau cina la restaurantul din Turnul Poștei și că, întrucât ea m-a sunat întâmplător, tot întâmplător am invitat-o să vină cu mine.

– Nu. Nu m-aș obosi să fac asta.

– Crezi că nu l-aș înțelege?

– Da.

– Da, adică nu l-aș înțelege?

– Da. El nu s-a gândit niciodată la tine.

– Cum?

– Dădeam iarăși un citat. Nu contează.

– Suntem un izvor de citate în seara asta, după cum vezi. Când sunt cu tine simt că parcă port în mine toată literatura engleză, ca pe o supă caldă care-mi iese prin urechi. Vai de mine, ce metaforă lipsită de eleganță! Ah, Bradley, ce grozav că suntem aici! Bradley, sunt atât de fericită!

– Minunat!

Am cerut nota de plată. Nu voiam să stric ceea ce fusese perfect amânând prea mult. O ședere prelungită ar fi făcut despărțirea un chin. Nu voiam să văd că se uită la ceas.

S-a uitat la ceas.

– Ah, Doamne, trebuie să plec imediat.

– Te conduc până la metrou.

În lift eram numai noi când am coborât. N-am sărutat-o. Nu i-am propus să vină la mine acasă. Cât am mers pe Goodge Street n-am atins-o nici măcar „întâmplător“. Începusem să mă întreb cum naiba o să reușesc să mă despart de ea.

În dreptul stației de la Goodge Street m-am oprit și am blocat-o cu un gest firesc lângă zid. Nu mi-am pus mâinile pe zid în dreptul umerilor ei, așa cum aș fi vrut. Ea a privit în sus, zâmbind, aruncându-și spre spate coama de leu printr-un gest, încrezătoare, fără urmă de îndoială. În seara asta era îmbrăcată într-o rochie neagră de tricot cu mandale galbene, indiană, cred. Arăta ca un paj de curte. Lumina felinarului îi cădea pe fața blândă, deschisă și pe unghiul de la baza gâtului spre care toată seara îmi dorisem să întind

mâna și să-l ating. Eram încă într-o stare totală și chinuitoare de nehotărâre în privința sărutului.

– Păi, atunci… Păi, atunci…

– Ai fost așa de drăguț, Bradley, îți mulțumesc, m-am simțit grozav de bine.

– Vai, am uitat cu desăvârșire să-ți aduc volumul cu *Hamlet*.

Bine-nțeles, nici vorbă de așa ceva.

– Nu contează, o să-l iau altă dată. Noapte bună, Bradley, îți mulțumesc.

– Da, stai să mă gândesc…

– Trebuie să fug.

– Nu vrei să… stabilim când să vii… Ai zis că mai ai niște… Eu sunt mult timp plecat de acasă… Să te… sau vrei să mă…

– Te sun eu. Noapte bună, îți mulțumesc foarte mult.

Acum ori niciodată. Având impresia că mă mișc foarte încet și că execut niște figuri precise ca de menuet, am făcut un pas în fața lui Julian, care tocmai se întorcea să plece, am prins-o ușor de încheietura mâinii stângi și astfel am oprit-o, apoi m-am aplecat și mi-am lipit buzele puțin depărtate de obrazul ei. Efectul nu putea fi unul oarecare. M-am îndepărtat și am rămas o clipă uitându-ne unul la altul.

– Dacă te-aș invita, ai veni cu mine la Covent Garden, Bradley? întrebă Julian.

– Sigur că da.

M-aș fi dus și în iad cu ea, darămite la Covent Garden.

– Se joacă *Der Rosenkavalier*. Miercurea viitoare. Ne întâlnim în foaier pe la șase și jumătate. Am bilete foarte bune. A făcut rost de ele Septimus Leech, dar el nu poate să vină.

– Cine e Septimus Leech?

– Noul meu iubit. Noapte bună, Bradley.

A dispărut. Am rămas ametit în lumina felinarului printre stafii grăbite. Mă simțeam așa cum s-ar simți cineva care, având toată pielea pe el și o masă copioasă în stomac, stă într-o celulă după ce a fost ridicat de poliția secretă.

A doua zi de dimineață m-am trezit, desigur, în chinuri. S-ar putea ca cititorul să considere o prostie inacceptabilă din partea mea faptul că mi-am închipuit că în această situație voi avea parte doar de fericire. Numai că

cititorul, cu excepția celui care este îndrăgostit nebunește în momentul în care citește, din fericire a uitat probabil, dacă a știut vreodată, cum arată această stare de spirit. Este, așa cum am mai spus, o formă de nebunie. Nu este oare o nebunie să-ți concentrezi atenția exclusiv asupra unei singure persoane, să golești de sens restul lumii, să nu ai nici un fel de gânduri, de simțăminte, de trăiri în afară de cele legate de ființa iubită? „Cum este" sau „cum este cu adevărat" ființa iubită nu contează câtuși de puțin. Sigur că unii oameni își pierd mințile din cauza unei ființe pe care alte persoane o găsesc fără valoare. „De ce naiba s-o fi îndrăgostit de liderul trupei?" este o întrebare eternă. Rămânem stupefiați când îi vedem pe cei pe care îi stimăm complet înrobiți de ceea ce este vulgar, frivol sau grosier. Dar chiar dacă o persoană, bărbat sau femeie, ar fi într-atât de minunată și de înțeleaptă încât pretenția ei că este așa să nu poată fi negată de nimeni, tot ar fi o formă de demență să copleșești acea persoană cu adorația exclusivă pe care condiția de îndrăgostit o presupune.

O etapă de început frecvent întâlnită, dar nu obligatorie, a acestei nebunii, etapa prin care treceam eu acum, de fapt, este o falsă abandonare a propriei ființe, care poate fi atât de intensă încât orice teamă de durere, orice percepție a timpului (timpul este neliniște, este teamă) este complet anihiliată. Însăși senzația că iubești, contemplarea existenței celui drag devine un scop în sine. Pentru un credincios cerul coborât pe pământ este cu certitudine o asemenea contemplare nesfârșită a lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu are (sau ar avea, dacă El ar exista) trăsături perfect compatibile cu bucuria neîntreruptă a adorației. Prin statutul Său de așa-numit „temei al existenței" se poate considera că El a parcurs mai bine de jumătate din drumul spre noi. În plus El este și etern neschimbător. A persevera în adorarea unei ființe omenești este, pentru ambele persoane implicate în această relație, ceva mult mai riscant, chiar și atunci când iubita nu este cu patruzeci de ani mai tânără și – ca să mă exprim cu moderație – indiferentă.

Aproape toată istoria condiției de „a fi îndrăgostit" o trăisem în doar două zile. (Spun „aproape toată istoria" pentru că nu s-a terminat încă.) Fenomenologia condensată a acestei condiții se derulase în mine. În prima zi am fost pur și simplu un sfânt. În așa măsură recunoștința mi-a umplut sufletul de căldură și de vitalitate încât debordam de generozitate. M-am simțit atât de privilegiat și de onorat încât orice resentiment, orice amintire a unei nedreptăți ce mi se făcuse mi se părea de neconceput. Îmi doream să

umblu printre oameni, să-i ating, să-i binecuvântez, să le vorbesc despre marea mea fericire, să le dau vestea cea bună, să le împărtășesc *secretul* că întregul univers este un loc al bucuriei și al libertății ce abundă în fericire altruistă. În ziua aceea nici măcar n-am vrut să o văd pe Julian. N-am avut nevoie de ea. Faptul că știam că există îmi era de ajuns. *Aproape* că aș fi putut să o uit, așa cum credinciosul îl uită pe Dumnezeu, când el însuși devine Dumnezeu.

În a doua zi am început să am nevoie de ea, deși chiar și cuvântul „teamă" ar fi un cuvânt prea dur pentru acea atracție magnetică, delicată, fină, care s-a manifestat inițial. Eul meu se deștepta. În prima zi Julian fusese pretutindeni. În a doua zi era undeva, da, imprecis localizată, dorită, dar nu cu o intensitate chinuitoare. În a doua zi a fost absentă. Asta a declanșat o ușoară nevoie de a construi strategii, o vagă dorință și încercare de a face planuri. Viitorul, estompat anterior de un exces de lumină, a reapărut. Existau din nou perspective, ipoteze, posibilități. Dar bucuria și recunoștința luminau încă lumea și făceau posibil un interes moderat pentru alți oameni, alte lucruri. Mă întreb cât timp poate rămâne cineva în acea etapă inițială a iubirii. Mult mai mult decât am rămas eu, fără îndoială, dar cu certitudine nu la nesfârșit. A doua etapă, sunt convins, în condiții favorabile, ar putea dura mult mai mult. (Iarăși însă, nu la nesfârșit. Dragostea este istorie, este dialectică, *trebuie* să se afle în mișcare.) După cum stăteau lucrurile, am trăit în câteva ore ceea ce alt bărbat ar fi putut trăi în ani.

Schimbarea în starea mea de beatitudine, pe măsură ce a doua zi se derula, ar putea fi măsurată concret printr-o senzație fizică de tensiune, ca și cum niște forțe magnetice sau sfori sau lanțuri mă trăgeau, mai întâi delicat, apoi mai tare, apoi foarte tare. Dorința trupească, prezentă încă de la început, inițial fusese metafizic disipată într-o stare generală de încântare, deși perceptual foarte clar localizată. Prin sex realizăm marea noastră legătură cu lumea și, în cea mai armonioasă și spirituală formă a sa, nu presupune o subjugare, întrucât invadează totul și ne permite să locuim pretutindeni în lucrurile pe care le atingem sau le privim și să ne bucurăm de ele. Alteori ni se instalează în trup ca un broscoi. Devine o povară, o corvoadă; și nu neapărat ceva neplăcut din acest motiv. Ni se poate întâmpla să ne iubim chingile și lanțurile. La momentul când Julian a telefonat eram cufundat într-o stare de teamă și excitare, dar nu eram în infern. N-aș fi putut să amân întâlnirea cu ea, tânjeam după ea cu prea multă ardoare. Dar, când am fost

cu ea, am reușit să fiu perfect fericit. Nu m-am așteptat să se dezlănțuie iadul.

Chiar și atunci când m-am întors în apartamentul meu, după ce m-am despărțit de ea, eram năucit și speriat și rănit, dar nu mă zvârcoleam, nu urlam. Eliberarea mea de sub robia alcoolului părea să fi ajuns la final. Am scos sticla de whisky pe care o țineam ascunsă, păstrată pentru situații de urgență și am băut o cantitate considerabilă, l-am băut simplu. După asta am băut și niște sherry și am mâncat, direct din conservă, niște pui cu garnitură de curry pe care cu siguranță îl adusese Francis. M-am simțit atunci, așa cum mi-am amintit că mă simțeam în copilărie, foarte nefericit, oarecum umilit, dar hotărât să nu mă gândesc, hotărât să-mi caut scăparea în somn. Știam că o să dorm bine și chiar am dormit. M-am aruncat în starea de inconștiență cum se aruncă un vas spre un nor negru de furtună care acoperă tot orizontul.

M-am trezit cu mintea limpede, cu o ușoară durere de cap și perfect conștient că eram un om terminat. Rațiunea, care fusese – unde fusese în ultimele zile? – oarecum absentă sau amețită sau alterată sau suspendată temporar revenise la post. (Măcar se făcea auzită.) Dar într-un rol oarecum specializat și cu certitudine nu acela de prieten dispus să mă consoleze. Rațiunea nu pronunța, nici nu mai e cazul să specific asta, judecăți grosolane, cum ar fi, de exemplu, că Julian era, în definitiv, o tânără banală și că nu merita să mă frământ atâta pentru ea. Nu-mi spunea nici că m-am pus singur într-o situație în care chinurile geloziei erau pur și simplu endemice. Nu ajunsesem încă la faza geloziei. Etapa asta urma să vină. Ceea ce mi-a arătat lumina rece a fost faptul că situația mea era pur și simplu de netrăit. Tânjeam – cu o dorință mai intensă decât orice dorință despre care mi-aș fi închipuit vreodată că ar putea exista fără a-l ucide instantaneu, prin combustie internă, pe acela care o nutrește – după ceva ce pur și simplu nu puteam avea.

N-am plâns de data asta. Am stat întins în pat cuprins de dorința sexuală ca de o furtună cu descărcări electrice. M-am răsucit în pat, gâfâind și gemând, de parcă m-aș fi luat efectiv la trântă cu un demon. Faptul că o atinsesem în mod real, că o sărutasem a luat proporțiile (îmi cer iertare pentru aceste metafore) unui munte care se tot prăbușea peste mine. Îi simțeam pe buze pielea obrazului. Din acest contact se nășteau fantome. Mă simțeam ca un monstru grotesc, condamnat și exclus. Cum de-am putut să o

sărut pe obraz fără să o cuprind în brațe, fără să devin ea? Cum de-am putut în acel moment să mă stăpânesc, să nu cad în genunchi în fața ei urlând?

M-am ridicat, dar disconfortul local era atât de mare încât de-abia am reușit să mă îmbrac. Am început să-mi fac un ceai, însă mirosul mi-a făcut greață. Am băut puțin whisky pus într-un pahar cu apă și mi s-a făcut rău. Nu puteam sta locului, am străbătut iute, absent apartamentul, ciocnindu-mă de mobilier cum se freacă de bare un leu în cușcă. Nu mai gemeam, acum *șuieram*. Am încercat să formulez câteva gânduri privitoare la viitor. Să mă sinucid? Să plec imediat la Patara, să mă închid în casă și să-mi înec mințile în alcool? Să fug, să fug, să fug. Dar n-am putut formula nici un gând. Singurul lucru care mă preocupa era să găsesc o cale de a trece prin aceste *minute* de durere ale prezentului.

Am spus că deocamdată nu eram gelos. Gelozia este, la urma urmei, un fel de exercițiu sau joc al rațiunii. Iar iubirea mea era atât de monumental completă în ea însăși încât nu mai permitea rațiunii să pătrundă în interior. Rațiunea stătea oarecum deoparte și lumina cu torța sa monumentul iubirii. Încă nu-și croia drum în profunzime, ca un vierme. Abia în ziua următoare, adică în ziua a patra (o să o descriu imediat) am început să mă *gândesc* că Julian avea douăzeci de ani și că era liberă ca păsările cerului. Oare cu gândirea mea geloasă puteam îndrăzni să întreb unde o fi ea acum, să bănuiesc ce-o fi făcând acum? Da, puteam, era inevitabil. În acel moment ea putea fi oriunde, în brațele oricui. Sigur că „știam“ lucrul ăsta încă de la început, căci era absolut evident. Dar atunci nu avusesem impresia că faptul mă privește pe *mine* sau că poate aduce atingere sfântului care eram. Atunci Julian locuise cu mine într-un soi de comuniune a conștiințelor nelocalizată în spațiu. Acum începea brusc să mă privească pe mine în așa măsură încât percepeam situația ca pe o andrea înroșită în foc înfiptă în ficat. (De unde culesesem comparația asta absolut uluitoare?)

Gelozia este păcatul cel mai îngrozitor de involuntar dintre toate. Este în același timp unul dintre cele mai urâte și unul dintre cele mai pardonabile. De fapt, judecând după cât este de rău, este probabil cel mai pardonabil. Zeus, care zâmbește când aude jurămintele îndrăgostiților, probabil că le trece cu vederea atât suferința, cât și veninul pe care această suferință îl naște. Un francez a spus că gelozia se naște odată cu iubirea, dar că nu totdeauna moare odată cu iubirea. Nu sunt sigur dacă afirmația este adevărată. Aș zice că acolo unde există gelozie, *există* dragoste, iar existența

geloziei, arată, în mod evident, că dragostea continuă să existe atunci când dragostea, în mod aparent, a încetat. (Cred că nu e vorba doar despre un joc de cuvinte.) Gelozia dă cu siguranță măsura dragostei în unele dintre etapele sale, deși, așa cum o ilustrează cazul meu, nu în toate. Și, de asemenea (iar de-aici s-ar putea să fi venit ideea francezului), gelozia seamănă cu o excrescență nefirească – iar *excrescență* chiar este cuvântul potrivit. Gelozia este un cancer, poate ucide substanța din care se hrănește, deși de obicei este un ucigaș îngrozitor de lent. (Și prin aceasta el însuși moare.) Pentru a folosi o altă metaforă, gelozia *este* iubire, este conștiința care iubește, viziunea care iubește, întunecată de durere și, în formele sale cele mai teribile, distorsionată de ură.

Îngrozitor este sentimentul că o parte din ființa ta a fost irecuperabil alienată și furată. Mi-am dat seama de lucrul ăsta acum, mai întâi vag și apoi cu din ce în ce mai multă claritate, în cazul lui Julian. Nu era vorba doar despre faptul că îmi doream cu disperare ceva ce nu puteam avea. Aceasta era doar forma brută și lipsită de rafinament a suferinței. Eram condamnat să fiu *cu* Julian în însuși faptul că mă respingea. Și starea asta va dăinui atâta timp cât, atât de lent cât, atât de tergiversat cât ea mă va respinge. Totuși tentația va merge pe urmele lui Julian oriunde s-ar afla. Ea se va dărui la nesfârșit altora luându-mă cu ea. Precum un demon mic și obscen, voi ședea prin colțuri de dormitoare unde ea se va săruta și va face dragoste. Se va împerechea cu dușmanii mei, îi va iubi pe cei care mă batjocoresc, va sorbi de pe buze străine disprețul altora pentru mine. Și tot timpul sufletul meu va călători cu ea, invizibil, plângând tăcut de durere. Atinsesem o dimensiune a suferinței care mă va otrăvi și îmi va devora ființa pentru totdeauna, după câte îmi dădeam seama.

Părerea că te poți vindeca de condiția de îndrăgostit este, prin definiție (definiția mea) exclusă din starea de îndrăgostit. În plus, nu totdeauna te vindeci. Iar un asemenea așa-zis gând liniștitor, banal n-ar fi putut exista nici măcar pentru o clipă în atmosfera pârjolitoare din mintea mea la momentul acela. Așa cum am spus deja, știam că sunt complet terminat. Nu se întrezărea nici o rază de lumină, nici un fel de alinare. Totuși am să menționez acum ceva ce mi s-a limpezit în minte mai târziu. Nici nu se punea problema să mă apuc acum de scris, să „distilez“ totul (ridicolă exprimare). Dar persista în mine sentimentul că acesta *era* destinul meu, că aici lucra mâna… aceleiași forțe. Iar a fi țintuit la podea de *acea* forță, chiar

dacă te zvârcolești înfipt într-o suliță care-ți trece prin ficat, însemna, într-un sens înspăimântător, a te afla acolo unde îți este locul.

Ca să mă refer acum la lucruri mai puțin obscure, în scurt timp mi-am dat seama, firește, că n-am cum să „fug". Nu puteam pleca la țară. Trebuia să o văd pe Julian încă o dată, trebuia să aștept să treacă zilele îngrozitoare până la întâlnirea de la Covent Garden. Sigur că îmi doream să o sun imdiat și să o rog să vină să mă vadă. Dar am reușit cumva să alung orbește această ispită. Am reușit să nu-mi las viața toată pradă nebuniei. Mai bine să conviețuiesc cu ea în singurătate și în suferință decât să las ca totul să se prăbușească în haos. Acum, într-un sens cu totul diferit și care nu-mi aducea alinare, singura mea misiune era să tac.

Undeva pe la mijlocul dimineții aceleia, pe care n-am să încerc să o prezint (doar am să spun că m-a sunat Hartbourne și i-am închis telefonul imediat), a venit Francis Marloe.

M-am dus în salon și el a venit după mine, privindu-mă deja cu uimire. M-am așezat și am început să-mi frec ochii și fruntea, respirând anevoie.

– Ce-i cu tine, Brad?

– Nimic.

– Ia te uită, whisky. Nu știam că ai. Probabil că l-ai ascuns grozav de bine. Pot să-mi pun puțin?

– Da.

– Vrei și tu?

– Da.

Francis îmi punea un pahar în mână.

– Ești bolnav?

– Da.

– Ce-ai pățit?

Am luat o gură de whisky și m-am înecat puțin. Mă simțeam extrem de rău și eram incapabil să deosebesc durerea fizică de cea mintală.

– Te-am așteptat toată seara, Brad.

– De ce? Unde?

– Ai spus că vii să o vezi pe Priscilla.

– A, Priscilla, da.

Uitasem cu desăvârșire de existența Priscillei.

– Am sunat aici la tine.

– Am luat masa în oraș.

– Ai uitat?

– Da.

– Arnold a stat acolo până după unsprezece. Avea să-ți spună ceva. Era cam agitat.

– Cum se simte Priscilla?

– Cam la fel. Chris vrea să știe dacă ai avea ceva împotriva tratamentului cu șocuri electrice.

– Nu. E bine.

– Adică n-ai avea nimic împotrivă? Știi că distruge celulele creierului?

– Atunci n-ar fi bine să facă.

– Pe de altă parte…

– Ar trebui să mă duc s-o văd pe Priscilla, am spus, cu glas tare, cred.

Dar știam că *nu pot* să fac asta. Nu aveam nici măcar un dram de energie pe care să o pot transmite altei persoane. În starea în care mă aflam nu mă puteam expune în fața acelei biete conștiințe rapace, flămânde.

– Priscilla a spus că face cum vrei *tu*.

Șocuri electrice. Lovesc în mod repetat cușca creierului. Cum lovești radioul, să zicem, ca să-l faci să pornească. Trebuie să mă adun. Priscilla.

– Trebuie să cântărim bine…

– Ce-i cu tine, Brad?

– Nimic. Distruge celulele creierului.

– Ești bolnav?

– Da.

– Ce ai?

– Sunt îndrăgostit.

– Oh! exclamă Francis. De cine?

– De Julian Baffin.

Nu avusesem intenția să-i spun. Am făcut-o din cauza a ceva legat de Priscilla. Mila pe care mi-o stârnea. Și impresia că sunt atât de lovit încât nici nu-mi mai pasă.

Francis a primit vestea cu detașare. Probabil că așa era normal să o primească.

– Ah! Și chiar ți-e foarte rău?

– Da.

– Ei i-ai spus?

– Nu fi tâmpit! am replicat. Am cincizeci și opt de ani. Ea are douăzeci.

– Nu prea cred că asta ar avea mare importanță, zise Francis. Dragostea nu are nici un pic de respect față de vârstă, toată lumea știe asta. Pot să-mi mai pun puțin whisky?

– Nu pricepi nimic, am spus. Nu pot… să-mi expun… în fața acelei fete… sentimentele. Ar îngrozi-o. Și, după cum văd eu lucrurile… o relație cu ea de genul *ăsta*… nu e posibilă.

– Nu văd de ce nu, zise Francis, dar dacă ar fi sau nu o idee bună, asta-i altă poveste.

– Nu mai spune asemenea… E o problemă de moralitate și… de multe altele. Ea n-are cum să simtă… pentru mine… un bărbat aproape bătrân… O mărturisire i-ar face silă… pur și simplu ar refuza să mă mai vadă.

– Sunt multe presupuneri în tot ceea ce spui. Cât despre problema de moralitate, știu eu, poate că așa o fi. În zilele noastre mai ales, totul este o altă poveste. Dar o să te simți mai bine dacă o să te întâlnești cu ea iar și iar fără să scoți un cuvânt?

– Nu, sigur că nu.

– Păi, atunci… Scuză-mă dacă văd lucrurile prea simplist. N-ar fi mai bine să începi să te retragi din chestia asta?

– E clar că n-ai fost îndrăgostit niciodată.

– De fapt, am fost. Și încă *rău de tot*. Și de fiecare dată… fără nici o șansă… niciodată n-a fost o dragoste împărtășită. Nu-mi spune mie…

– Nu pot să mă retrag din chestia asta. Sunt băgat până-n gât. Nu știu ce să fac. Simt că-mi pierd mințile, sunt prins în capcană.

– Evadează și pleacă. Du-te în Spania sau în altă parte.

– Nu pot. Mă întâlnesc cu ea miercuri. Mergem la operă… Ei, Doamne!

– Dacă ții neapărat să suferi, n-ai decât! zise Francis și își mai puse puțin whisky, dar dacă vrei să scapi, eu în locul tău i-aș spune adevărul. Așa ai mai reduce tensiunea și ai aduce situația mai aproape de normalitate. O să te ajute să te vindeci. O treabă pe care o clocești pe ascuns totdeauna se agravează. Scrie-i o scrisoare. Tu stai bine cu scrisul, o să-ți facă plăcere să pui totul pe hârtie.

– O să i se facă silă.

– O iei ușurel…

– Tăcerea înseamnă demnitate și putere.

– Tăcerea? repetă Francis. Deja ai rupt tăcerea.

Vai, sufletu-mi profetic! Avea dreptate.

– Să fii convins că n-am să spun nimănui, zise Francis. Dar, în definitiv, de ce mi-ai spus mie? N-ai vrut s-o faci și o s-o regreți. Probabil o să mă urăști din cauza asta. Însă te-aș ruga să nu mă urăști, dacă poți. Mi-ai povestit totul pentru că erai disperat, pentru că nu te mai țineau nervii. Din același motiv ai să-i spui și ei, mai devreme sau mai târziu.

– Niciodată!

– Nu e cazul să faci așa o tragedie din cauza asta. Cât despre faptul că ei o să i se facă silă, mai degrabă cred că o să se distreze.

– O să se distreze?!

– Tinerii nu sunt în stare să ia prea în serios sentimentele celor mai bătrâni, de vârsta noastră. O să se emoționeze, dar o să ia totul ca pe o toană absurdă. O să fie încântată, fascinată. O să se distreze grozav.

– Ieși afară! Hai, ieși afară! am spus.

– Brad, acum te-ai supărat pe mine, nu fi supărat, nu sunt eu de vină că mi-ai spus.

– Ieși afară!

– Cu Priscilla cum rămâne, Brad?

– Fă ce crezi tu că e bine. Las totul în seama ta.

– Nu treci pe la noi să o vezi?

– Ba da, ba, da, mai târziu.. Spune-i că o iubeesc.

Francis s-a dus până la ușă. Eu ședeam și-mi frecam în continuare ochii și fruntea. Fața caraghioasă de urs a lui Francis era toată boțită de teamă și îngrijorare și deodată am băgat de seamă că seamănă cu sora lui în scena aceea absurdă când mă privise tandru în întunernicul indigo al vechiului nostru salon.

– Brad, de ce nu te agăți de Priscilla?

– Cum adică?

– Fă din ea țelul vieții tale. Fă-ți din salvarea ei o țintă. Ia-o în serios. O să-ți abată gândurile de la povestea asta.

– Habar n-ai ce înseamnă.

– Atunci ia calea cealaltă. Încearcă să o convingi. De ce nu?

– Să ce?

– Ce-ar fi să te cuplezi cu Julian Baffin? I-ar prinde bine și ei.

– Ce mizerabil… Ah, de ce naiba ți-am spus, de ce ți-am spus tocmai *ție*? Cred că am înnebunit de tot…

– Ei, eu o să tac chitic. Gata, gata, am șters-o!

După ce a plecat am început să străbat casa de la un capăt la altul ca un dement. Ah, de ce, de ce, de ce am rupt tăcerea? Îmi azvârlisem comoara, o dădusem pe mâinile unui descreierat. Nu mă temeam că Francis o să-mi trădeze secretul. Lucruri mult mai îngrijorătoare se adăugau acum suferinței mele. În jocul meu de șah cu stăpânul întunericului făcusem probabil o mutare greșită cu consecințe fatale.

Mai târziu m-am așezat și am început să mă gândesc la ceea ce îmi spusese Francis. Măcar la o parte din ceea ce îmi spusese. La Priscilla nu m-am gândit deloc.

Dragul meu Bradley,

De ceva timp am intrat în cea mai teribilă încurcătură și simt că trebuie să aduc totul în fața ta. Poate că nici n-o să te surprindă prea mult. M-am îndrăgostit nebunește de Christian. Îmi închipui replica ta ironică la auzul acestei vești: „Te-ai îndrăgostit? La vârsta ta? Nu zău?!" Știu cât de mult disprețuiești tot ce este „romantic". Asta a fost una dintre temele în privința căror am avut păreri diferite. Te asigur că ceea ce simt acum nu are nimic de-a face cu visarea în culori trandafirii sau „povestioarele siropoase". N-am fost în viața mea într-o pasă mai neagră *decât acum și nici într-una mai* realistă. *Bradley, mă tem că de data asta este cât se poate de serios. Sunt doborât de o forță în care, după părerea mea, tu pur și simplu nu crezi! Cum pot să te conving că am ajuns* in extremis*? Am tot sperat să te văd în ultimul timp, de câteva ori, și să încerc să-ți explic, să-ți* arăt*, dar poate că o scrisoare este mai potrivită. Oricum, ăsta este punctul unu. Sunt îndrăgostit* cu adevărat*, este o experiență îngrozitoare. Nu cred că m-am mai simțit vreodată astfel. Sunt complet întors pe dos, trăiesc într-un fel de mit, sunt total depersonalizat, am devenit altcineva. Sunt convins, apropo de asta, că* m-am schimbat *complet ca scriitor. Lucrurile astea se leagă, așa trebuie să fie. Am să scriu de acum încolo despre subiecte mai bune și mai* dure*, ca urmare a acestei experiențe, indiferent ce se va întâmpla. Ah, Doamne, simt că sunt dur, dur, dur. Nu știu dacă mă înțelegi.*

Acum ajung la punctul doi. Vorbesc despre două femei, pe una o iubesc, pe cealaltă n-am de gând s-o abandonez. Sigur că țin la Rachel. Dar, din păcate, există o stare care se numește „a obosi de cineva". Căsnicia noastră încă rezistă, dar este extrem de obosită, epuizată, din ea a pierit scânteia, pentru totdeauna, mă tem. Acum *văd asta cât se poate de clar. A dispărut acea*

legătură profundă care să-i dea vigoare. În ultimul timp a trebuit să caut dragostea adevărată în altă parte, iar afecțiunea mea pentru Rachel a devenit ceva atât de obișnuit, încât pare aproape mimată. Am să rămân totuși alături de ea, am să rămân alături de amândouă, pentru că așa trebuie*, a o abandona pe una dintre ele ar fi un fel de moarte, așa că ce va trebui să se întâmple se va întâmpla, cel puțin asta îmi este clar. Și dacă va trebui să trăiesc două vieți, înseamnă că o să trăiesc două vieți. Au mai făcut-o și alți bărbați. Slavă Domnului, îmi pot permite. Rachel bănuiește ceva (dar nici pe departe adevărul zdrobitor), dar n-am vorbit cu ea încă. Știu că, în privința sentimentelor mele, pot rămâne alături de amândouă. (Oare de ce ne imaginăm că avem de dăruit doar o cantitate limitată de dragoste?) Dar prima etapă va fi grea, până se așază lucrurile. Obișnuința va netezi asperitățile. Am să le țin lângă mine pe amândouă și am să le dăruiesc amândurora dragoste. Știu că ceea ce spun te umple de silă. (De fapt, pe tine te dezgustă ușor o mulțime de lucruri.) Dar, crede-mă, aici este vorba despre o situație pe care o percep cu multă claritate și* puritate*, nu e vorba nici de ceva romantic, nici de ceva „obscur". Și nu cred că este ușor, cred doar că este necesar.*

Punctul trei te privește pe tine. Unde-i locul tău în chestia asta? Tu faci deja parte din ea. Tare-aș vrea să nu fie așa, dar de fapt, cred că poți fi util. Scuză-mi exprimarea rece și directă. Poate că acum îți dai seama ce înțeleg prin „dur", „pur" și toate celelalte. Pe scurt, am nevoie de ajutorul tău. Știu că în trecut ne-am dușmănit, ne-am iubit. Suntem prieteni vechi și dușmani vechi, dar mult mai mult prieteni sau mai degrabă prietenul înglobează în el dușmanul și nu invers. Mă înțelegi. Ești legat de aceste două femei. Dacă ți-aș spune că aș vrea să-i dai uneia libertatea și să o consolezi pe cealaltă, aș expima în termeni generali și grosolani ce aștept de la tine. Rachel ține foarte mult la tine, știu asta. Ce-o mai fi fost „între voi", mai recent sau mai demult, nu te întreb. Nu sunt un bărbat gelos și știu că Rachel a trebuit, în diverse momente și mai ales acum, să suporte multe lucruri. Cred că, în impasul inevitabil care va veni, poți fi pentru ea un sprijin substanțial. O să-i facă bine să aibă un prieten *la care să se plângă de mine! Vreau – și acesta este demersul concret – să te întâlnești cu ea și să-i vorbești despre mine și Chris. Cred că, din punct de vedere psihologic, este corect ca tu să-i spui și să pregătești oarecum terenul pentru ceea ce va urma. Spune-i că de data asta este vorba de ceva cu adevărat „mare", nu de ceva vremelnic precum în trecut. Vorbește-i despre cele „două vieți" și așa mai departe. Dezvăluie-i adevărul și fă-o să*

vadă totul în cele mai întunecate culori și cum pot funcționa lucrurile fără să fie un dezastru. Așternută pe hârtie, situația arată oribil. Dar cred că am devenit, prin puterea dragostei, oribil și nemilos. Sunt sigur că, dacă ai să vorbești sincer cu Rachel (și asta repede, azi, mâine), ea o să se resemneze în fața situației. Se va crea astfel, firește, o legătură foarte specială între tine și ea. Dacă lucrul acesta te va mulțumi sau nu, nici nu te întreb.

Christian este o altă problemă care te privește. Nu am spus încă clar, deși am dat de înțeles, ce simte ea. Mă iubește. S-au întâmplat multe lucruri în ultimele câteva zile. Au fost probabil zilele cele mai pline de evenimente din viața mea. Ceea ce ți-a spus Christian când v-ați întâlnit ultima dată a fost, desigur, doar o glumă născută dintr-o stare euforică, după cum cred că ți-ai dat seama. Este o femeie atât de veselă și de afectuoasă. Totuși tu nu ești o persoană oarecare pentru ea și acum așteaptă de la tine ceva ce nu e ușor de formulat: un fel de ratificare *a planului pe care ți l-am descris, un fel de împăcare finală și de reglare a vechilor conturi precum și asigurarea, pe care sunt sigur că i-o poți da, că vei rămâne prietenul ei când ea va trăi cu mine. Ar trebui să adaug că Christian, care este o persoană extrem de scrupuloasă, e grozav de preocupată de drepturile lui Rachel și de întrebarea dacă Rachel va reuși să facă față. Sper că și în privința asta îi poți liniști temerile. Rachel este și ea o femeie puternică. Amândouă sunt cu adevărat femei minunate. Bradley, mă urmărești? Trăiesc experiența unui amestec de bucurie și teamă și* voință *pură, nu sunt sigur că mă exprim clar.*

Am să-ți trimit scrisoarea prin curier și n-am să mai încerc să te văd imediat. Dar nu peste mult timp, adică astăzi ceva mai târziu sau mâine, aș vrea să stăm de vorbă. Ai să vii să o vezi pe Priscilla, fără îndoială, și atunci ne-am putea întâlni. Nu e cazul să amâni discuția cu Rachel până după discuția dintre noi doi. Cu cât o să aibă loc mai curând, cu atât mai bine. Dar aș vrea să te văd înainte să te vezi tu cu Chris între patru ochi. Ei, Doamne, are vreun sens ceea ce îți spun? Apelez la tine, iar asta ar trebui să-ți încânte vanitatea. Ești și tu o dată pe o poziție de forță. Te rog, ajută-mă. Ți-o cer în numele prieteniei noastre.

Arnold

P.S. Dacă detești tot ce ți-am spus, pentru numele lui Dumnezeu, ai bunătatea și nu-mi face viața un iad. Poate că spusele mele sună rațional, dar sunt înnebunit și extrem de tulburat. Îmi doresc atât de mult să nu o rănesc pe

Rachel. Și, te rog, nu da fuga la Chris, nu o tulbura tocmai acum, când am lămurit niște lucruri. Și nu te întâlni nici cu Rachel decât dacă poți face asta cu calm, cum te-am rugat. Iartă-mă, iartă-mă.

Am primit această misivă bizară a doua zi de dimineață. Cu puțin timp în urmă mi-ar fi stârnit emoții puternice, amestecate. În situația dată, dragostea poate toci în așa măsură ascuțișul percepției noastre cu privire la probleme exterioare încât, dacă aș fi parcurs nota de plată de la curățătorie, ar fi fost același lucru. Am citit-o o dată, am pus-o deoparte și am uitat de ea. Singurul ei efect a fost că mi-a arătat clar că nu mă pot duce să o văd pe Priscilla. Am trecut pe la o florărie și am dat comandă să i se trimită flori zilnic.

N-am să încerc să descriu cum am trăit în următoarele câteva zile. Când sufletul este pustiit, starea lui nu poate fi descrisă decât prin sugestii vagi. Am rămas locului cu ochii mari deschiși, printre ruinele ființei mele. În același timp emoția creștea în mine îngrozitor pe măsură ce se apropia ziua de miercuri și numai gândul că *voi fi cu ea* năștea în mine o bucurie cruntă, o variantă demonică a bucuriei pe care o simțisem în Turnul Poștei. Atunci trăisem experiența cu inocență. Acum mă simțeam vinovat și condamnat. Și, într-un fel care mă privea doar pe mine, ma simțeam primitiv, exagerat, grosolan, crud… Totuși: o să fiu din nou cu ea. Miercuri.

Sigur că a trebuit să răspund la telefon, se putea întâmpla să fie ea. De fiecare dată sunetul lui era pentru mine ca un șoc electric puternic. A sunat Christian, a sunat Arnold. Am pus receptorul în furcă imediat. N-au decât să creadă ce vor. A venit Arnold, a venit Francis, au sunat la ușă, dar i-am văzut prin geamul mat și nu le-am deschis. Nu știu dacă ei m-au văzut, nu-mi pasă de asta. Francis mi-a lăsat un bilet în care îmi spunea că Priscilla face tratament cu șocuri electrice și că se simte mai bine. A trecut și Rachel pe la mine, dar m-am ascuns. Mai târziu mi-a telefonat, părea foarte emoționată. Am vorbit cu ea scurt și i-am spus că o s-o sun mai târziu. Astfel am păcălit timpul. Am început și câteva scrisori pentru Julian. Draga mea Julian, de ceva timp am intrat în cea mai teribilă încurcătură și simt că trebuie să aduc totul în fața ta. Dragă Julian, îmi pare rău că trebuie să plec din Londra și că nu pot veni cu tine miercuri. Draga mea Julian, te iubesc, sufăr cumplit, dragostea mea. Firește, am rupt toate scrisorile, n-au fost

decât exerciții de exprimare. După secole de emoții chinuitoare, ziua de miercuri a venit, în sfârșit.

Julian mă ținea de braț. N-am încercat să o iau eu de braț. Mă strângea convulsiv, probabil inconștient, de emoție. Ne făceam loc prin foaierul Operei Regale, ciocnindu-ne de oameni gălăgioși, lăsaserăm în urmă soarele amurgului și ajunseserăm pe această scenă strălucitor luminată și aglomerată. Julian purta o rochie roșie de mătase, destul de lungă, cu lalele albastre în stil *art nouveau*. Se pieptănase cu multă grijă, când am zărit-o mi s-a părut că părul formează un fel de coif, șuvițele lungi, moi păreau fâșii de metal de o culoare stinsă. Chipul ei avea un aer *distrait*, radia de plăcere și de o bucurie fără motiv. Mă stăpânea o dorință trupească ce era și boală, și spaimă, și încântare, de parcă aș fi fost sfâșiat de la testicule până la gât. Eram speriat. Aglomerația mă sperie. Am intrat în sală, Julian mă trăgea după ea, și ne-am găsit locurile undeva la parter, la jumătatea sălii. Oamenii s-au ridicat să ne facă loc. Detest lucrul ăsta. Detest sălile de teatru. Se auzea zumzetul surd al conversației dintre spectatori, bâzâitul satisfăcut al publicului civilizat în așteptarea „spectacolului“: discursul frivol al vanității care se adresează vanității. Iar apoi a început să se audă pe fundal acel vuiet înspăimântător, amenințător și inimitabil al orchestrei care își acordează instrumentele.

Cum percep eu muzica este o altă poveste. Nu sunt complet afon, deși poate ar fi mai bine dacă aș fi. Muzica poate ajunge până la mine, mă poate pedepsi, mă poate chinui. O percep ca pe un fel de bolboroseală într-o limbă pe care aproape că o înțeleg, o bolboroseală îngrozitoare, aș putea crede, *despre mine însumi*. Când eram mai tânăr ascultam muzică în mod deliberat, amețindu-mă cu emoții contradictorii și imaginându-mi că trăiesc o experiență extraordinară. Adevărata plăcere în perceperea artei este un foc rece. Nu vreau să spun că nu există oameni – deși mai puțini decât am putea crede judecând după opinia celor care se dau drept experți – care găsesc o plăcere pură, matematic explicată, în aceste combinații de sunete. Tot ce pot spune este că pentru mine „muzica“ înseamnă doar un prilej de fantezii personale, o avalanșă de emoții fierbinți neclare, mizeria din mintea mea transformată în sunete.

Julian nu mă mai ținea de braț, ci ședea acum aplecată puțin spre mine, brațul ei drept, de la umăr până la cot, atingea ușor brațul meu stâng.

Stăteam neclintit ca să nu pierd acest contact. În același timp mi-am împins prudent piciorul stâng spre piciorul ei drept în așa fel încât pantofii noștri se atingeau ușor, fără a-i presa piciorul. Ca și cum cineva și-ar fi trimis în secret servitorul să-l corupă pe servitorul ființei iubite. Respiram sacadat și speram să nu se audă că gâfâi. Orchestra își continua vaietele amestecate, de păsări ametite. Acolo unde ar fi trebuit să fie stomacul meu simțeam un gol cât teatrul de mare, traversat de o imensă cicatrice de excitare. Simțeam o teamă paralizantă despre care nu puteam spune dacă este fizică sau mintală, o presimțire că s-ar putea să-mi pierd controlul în scurt timp, să țip, să vomit, să leșin. Simțeam presiunea ușoară, neîntreruptă, dumnezeiască, a brațului lui Julian asupra brațului meu. Percepeam mirosul curat, pătrunzător al mătăsii din care era făcută rochia ei. Simțeam, delicat, foarte delicat, de parcă aș fi atins o coajă de ou, pantoful ei.

Scena ușor cacofonică, în roșu și auriu, se legăna în fața ochilor mei, apoi a început să se rotească încet precum ceva din Blake; era o sferă uriașă, colorată, ca un imens glob de Crăciun, un glob strălucitor, sclipitor, ciripitor, de lumină roz estompată, în mijlocul căruia eu și Julian eram suspendați, ne roteam, uniți de forța ametitoare nesigură a unei atingeri ca de fulg. Undeva deasupra noastră scânteia un cer albastru, luminos, presărat cu stele, iar în jurul nostru femei pe jumătate goale purtau torțe roșietice. Brațul îmi ardea, piciorul îmi ardea, genunchiul îmi tremura din cauza efortului de a sta nemișcat. Mă aflam în mijlocul unei jungle roșii-aurii pline de trăncăneala maimuțelor și de țipătul păsărilor. Un iatagan de sunete dulci spinteca aerul și intra în cicatricea roșie devenind astfel durere. Eu eram acel iatagan de suferință, eu eram acea durere. Eram într-o arenă, înconjurat de mii de chipuri care se strâmbau și-mi făceau semne, unde urma să fiu executat prin sunete pure. Urma să fiu ucis de ciripitul păsărilor și pus într-o groapă de catifea. Urma să fiu învelit în aur și apoi jupuit.

– Ce ai, Bradley?

– Nimic.

– Nu m-ai auzit.

– Ai spus ceva?

– Te-am întrebat dacă știi subiectul.

– Al cui subiect?

– Al operei *Der Rosenkavalier.*

– Sigur că nu știu subiectul.

– Atunci citește-l repede din program…

– Nu, povestește-mi-l tu.

– Ei, de fapt e foarte simplu, e despre un tânăr, Octavian, pe care îl iubește Mareșala, sunt amanți, doar că ea este mult mai bătrână decât el și se teme că îl va pierde pentru că e inevitabil ca el să se îndrăgostească de cineva de vârsta lui.

– Câți ani are el și câți ani are ea?

– Păi, cred că el are cam douăzeci și ea cam treizeci de ani.

– *Treizeci?*

– Da, așa cred, oricum, foarte bătrână, iar ea își dă seama că e mai mult o mamă pentru el și că între ei nu poate fi o relație de durată, și totul începe cu ei doi în pat și ea este, firește, foarte fericită pentru că este cu el, dar e și foarte nefericită pentru că știe sigur că o să-l piardă…

– Ajunge.

– Nu vrei să știi ce se întâmplă mai departe?

– Nu.

În momentul acela s-a stârnit un val de aplauze, un ropot care creștea în intensitate, vuietul surd al unei mări fără apă, clinchetul unor oase care se ciocnesc pe furtună.

Stelele au pălit și torțele roșii au început să se stingă și s-a lăsat o liniște compactă, înspăimântătoare când dirjorul a ridicat bagheta. Liniște. Întuneric. Apoi s-a pornit o pală de vânt, un val de tensiune palpitantă, plăcută, care a străbătut întunericul. Am închis ochii și mi-am plecat capul în fața lui. Aș putea transforma toată această frumusețe străină mie într-un râu de dragoste pură? Sau m-aș trezi învins de ea, dezmembrat de ea, sufocat, înjosit? Am simțit aproape instantaneu o durere ca o descătușare când, după primele câteva momente, din ochi au început să-mi curgă nestăvilit lacrimile. Harul lacrimilor, care îmi fusese dăruit, apoi luat, se întorsese la mine ca să mă binecuvânteze. Am plâns cu foarte mare ușurință, relaxându-mi încet brațul și piciorul. Poate dacă aș plânge pe toată durata spectacolului, l-aș putea suporta totuși. Nu ascultam muzica, muzica mi se întâmpla, iar dorința arzătoare a sufletului meu se prelingea firesc din ochii mei și-mi uda haina, pe când pluteam, atât de ușor, împreună cu Julian, pluteam ca un vultur dublu, ca un înger dublu, în golul negru străpuns de sulițe de foc. Mă întrebam doar dacă nu cumva îmi va fi imposibil să plâng pe tăcute și dacă nu voi începe să plâng în hohote.

Deodată cortina a zburat în lături, dând la iveală un pat dublu imens plasat într-o peșteră cu pereți din pânză de un roșu sângeriu care atârna în falduri. Asta m-a liniștit puțin, căci mi-a amintit de tabloul lui Carpaccio, *Visul Sfintei Ursula*. Chiar mi-am șoptit „Carpaccio“ ca pe un cuvânt magic protector. Dar comparațiile acestea liniștitoare și-au luat în scurt timp zborul și nici măcar Carpaccio nu m-a putut salva de la ceea ce s-a întâmplat apoi. Nu în pat, ci pe niște perne puse în avanscenă două fete stăteau întinse într-o strânsă îmbrățișare. (Presupun că una dintre fete întruchipa un tânăr.) Apoi au început să cânte.

Vocea unor femei care cântă reprezintă unul dintre cele mai dulci-amare zgomote din lume, cel mai sfredelitor sunet omenesc, cel mai îngrozitor de semnificativ și totuși cel mai lipsit de conținut; iar un duet este mult mai rău decât efectul dublat al unei singure voci. (Poate că vocile de băieți sunt cele mai rele dintre toate – nu sunt sigur.) Femeile dialogau în sunete pure, glasurile lor se roteau, se împleteau, își răspundeau, creau o colivie de argint vibrantă, de o frumusețe aproape obscenă. Nu știu în ce limbă cântau, oricum nu auzeam cuvintele, nici nu era nevoie de cuvinte, nu se foloseau cuvinte, ci vorbirea omenească era remodelată la cel mai înalt nivel și apoi topită, devenind astfel cântec pur, ceva primitiv și aproape ucigător de frumos. Fără îndoială, ea suferă din cauză că pierderea tânărului iubit este inevitabilă. Tânărul protestează, dar inima sa este liberă. Numai că totul a luat forma unei cascade de durere: sfâșietoare, abundentă, siropoasă, ucigătoare. Ah, Doamne, așa ceva nu se poate răbda pentru mult timp.

Mi-am dat seama că am scos un fel de geamăt, căci bărbatul de lângă mine, pe care abia acum l-am observat, s-a întors și m-a privit. În aceeași clipă, stomacul meu parcă a coborât de undeva, s-a crispat și am simțit în gură un gust amar. I-am șoptit lui Julian „Scuză-mă“ și m-am ridicat. La capătul rândului s-a iscat un foșnet supărător când șase oameni s-au ridicat să-mi facă loc să ies. Am trecut orbește pe lângă ei, am alunecat pe niște trepte, muzica dulce și nemiloasă îmi strângea umerii cu ghearele sale. Mi-am continuat grăbit drumul pe sub indicatorul luminos „Exit“ și am ieșit în foaierul puternic luminat, complet gol, din care dispăruse brusc orice zgomot. Mergeam repede. Eram sigur că o să vomit.

Alegerea unui loc în care să vomiți e o chestiune de importanță personală ce sporește dimensiunea extrem de chinuitoare a grozăviei dizgrațioase care este voma. Nu pe covor, nu pe masă, nu pe rochia gazdei. Nu vreau să vomit

în apropiere de Opera Regală și nici n-am s-o fac. Am ieșit pe o străduță pustie, sărăcăcioasă, cu miros pătrunzător, ascuțit de amurg timpuriu. Coloanele Operei, lucind auriu în spatele meu, păreau a fi în locul acela sordid porticul unui palat, poate prăbușit, poate imaginat, poate făurit în chip magic, și lângă el, agățate de el, erau arcadele pieței de fructe ce păreau că vin din Renașterea italiană. Am cotit și m-am trezit printre piramide de lăzi cu mii de piersici depozitate în spatele unei îngrădituri din șipci. M-am prins bine de structura din șipci, m-am aplecat mult în față și am vomitat.

Când vomiți trăiești o experiență curioasă, pe deplin *sui generis*. Este un act involuntar într-un fel total șocant, corpul executând ceva neobișnuit cu multă promptitudine și hotărâre. Nu te poți opune. Ești *captiv*. Și faptul că ceea ce ai în stomac vine cu atâta putere împotriva gravitației sporește impresia că ești prins și zgâlțâit de o forță misterioasă. Am auzit că sunt persoane cărora le face plăcere să vomite și, deși nu împărtășesc această plăcere, pot, cred, să mi-o imaginez vag. Ai oarecum sentimentul că ai realizat ceva. Iar dacă nu te opui voinței stomacului, ai poate satisfacția că ești vehiculul lui neputincios. Ușurarea pe care o simți după ce vomiți este, firește, altceva.

Am rămas sprijinit acolo câteva clipe, uitându-mă la ce am făcut și conștient că am fața udă de lacrimi, că un vânt slab mi-o răcorește. Mi-am amintit de acel sicriu al durerii, fier învelit în zahăr. Pierderea inevitabilă a celui drag. Și am *trăit-o* pe Julian. Nu pot explica asta. Pur și simplu am perceput, printr-o stare de epuizare, înfrângere, sechestrare supremă, că ea *există*. Asta nu mi-a adus nici bucurie, nici ușurare, ci pur și simplu mi-a conferit calitatea neîndoielnică a celui care *deținea* ființa ei.

Mi-am dat seama că cineva stă lângă mine. Julian m-a întrebat:

– Cum te simți acum, Bradley?

M-am îndepărtat de ea, scotocind după o batistă. M-am șters bine la gură, încercând să-mi curăț interiorul cu salivă.

Mergeam pe un culoar făcut în întregime din cuști. Eram într-o închisoare, eram într-un lagăr de concentrare. Ziduri făcute din saci transparenți plini cu morcovi de culoarea focului. Mă priveau cu fețe batjocoritoare, ca niște funduri de maimuță. Respiram regulat, atent și-mi consultam stomacul, mângâindu-mi abdomenul ușor cu mâinile. Am cotit pe sub o boltă luminată și mi-am verificat reacția în contact cu mirosul de varză stricată. Am mers mai departe, având grijă să respir. Abia acum m-am

simțit gol și fără vlagă. Am simțit că am ajuns la capătul lumii, m-am simțit ca un cerb ce nu mai poate alerga și care se întoarce și se pleacă în fața ogarilor, m-am simțit precum Acteon – condamnat și încolțit și devorat.

Julian venea după mine. Auzeam țăcănitul slab al pantofilor ei pe asfaltul lipicios și tot trupul meu îi percepea prezența undeva în spate.

– Nu vrei un pic de cafea, Bradley? E un chioșc acolo.

– Nu.

– Hai să ne așezăm undeva.

– N-avem unde să ne așezăm.

Am trecut printre două camioane pline cu cutii albe ca laptele în care erau cireșe negre și am ieșit la loc deschis. Se întuneca, se aprinseseră luminile care puneau în evidență linia elegantă aspră, riguroasă a pieței de legume, ce semăna cu o revistă, cu o cazarmă sordidă de secol optsprezece, dar care acum era tăcută și sobră ca o mănăstire. Vizavi de noi porticul de est, deteriorat, al bisericii lui Inigo Jones era acum vizibil, plin de tarabe, iar la capătul său se găsea chioșcul despre care îmi spusese Julian. Lumina slabă a felinarelor, ce părea și ea murdară, dădea la iveală coloanele groase, câțiva vânzători de piață care leneveau pe acolo, o grămadă de zarzavaturi stricate și cutii de carton putrezite. Totul arăta ca într-un tablou de Hogarth înfățișând un biet orășel din Italia.

Julian s-a așezat pe postamentul uneia dintre coloanele de la capătul întunecat al porticului, iar eu m-am așezat aproape de ea, atât de aproape cât permitea grosimea coloanei. Simțeam stratul gros de gunoi și mizerie specific Londrei, sub picioare, sub fund, pe spate. Am văzut în lumina care cădea oblic că Julian își ridicase puțin rochia de mătase, i-am văzut ciorapii, de un albastru-fumuriu, colorați de pielea de sub ei, pantofii, tot albaștri, de care îmi apropiasem piciorul cu mare precauție.

– Săracul de tine, Bradley!

– Îmi pare rău.

– Muzica a fost de vină?

– Nu, tu ai fost de vină. Îmi pare rău.

Am tăcut amândoi un timp care a părut o veșnicie. Am oftat și m-am sprijit din nou de coloană și iarăși am simțit cum lacrimile, apărând cu întârziere în această scenă, îmi umplu ochii încet, calm, cu blândețe, și încep să-mi curgă. Am examinat pantofii albaștri ai lui Julian.

Apoi Julian a întrebat:

– Cum adică eu am fost de vină?

– Sunt îngrozitor de îndrăgostit de tine. Dar, te rog, nu te neliniști din cauza asta.

Julian a fluierat. Nu, cuvântul nu redă sunetul pe care l-a făcut. A scos aerul din plămâni calm, cumpătat.

După un timp a zis:

– M-am gândit eu că s-ar putea să fii.

– De unde naiba ai știut? am întrebat, frecându-mi obrajii și ștergându-mi buzele cu mâna udă.

– După cum m-ai sărutat săptămâna trecută.

– Serios?! Te rog să mă ierți. Acum cred că ar trebui să mă duc acasă. Mâine plec din Londra. Îmi pare rău că ți-ai stricat seara. Sper să mă ierți că m-am purtat ca un animal. Sper că nu ți-am murdărit rochia asta drăguță. Noapte bună!

M-am ridicat. Mă simțeam ușor, descărcat, capabil să umblu. Mai întâi trupul, apoi spiritul. Am început să merg spre Henrietta Street.

Julian a venit în fața mea. I-am văzut chipul ca o mască de pasăre, ca o mască de vulpe, concentrat și curat.

– Nu pleca, Bradley. Vino să ne așezăm din nou, foarte puțin.

Și-a pus mâna pe brațul meu. M-am smucit, ferindu-mă într-o parte.

– Asta nu este o joacă pentru fetițe, i-am spus.

Ne-am oprit față în față.

– Întoarce-te, te rog.

M-am întors. M-am așezat iar și mi-am acoperit fața cu mâinile. Am simțit cum mâna lui Julian încearcă să se strecoare pe sub brațul meu. Iarăși am respins-o. Mă simțeam hotărât și violent, de parcă în momentul ăla o uram și aș fi fost în stare să o ucid.

– Bradley, nu mai… fi așa. Te rog, stai de vorbă cu mine.

– Să nu încerci să pui mâna pe mine, am spus.

– Bine, n-am să încerc. Dar, te rog, vorbește.

– N-am nimic de spus. Am făcut ceea ce mi-am jurat că nu voi face, ți-am spus în ce stare mă aflu. Nu cred că e cazul să insist, îmi închipui că ți-ai dat seama că sunt într-o situație extremă. Am să fac mâine ceea ce ar fi trebuit să fac de mult, am să plec. Ceea ce n-am de gând să fac este să-ți măgulesc vanitatea de fată expunându-mi sentimentele.

– Ascultă-mă, Bradley, ascultă-mă. Nu mă pricep să explic și să argumentez, dar… Știi ce, nu poți să descarci toată povara pe umerii mei și apoi să dispari. Nu e corect. Trebuie să vezi și tu asta.

– Nu-mi pasă de corectitudine, am trecut de faza asta, am zis. Nu vreau decât să supraviețuiesc. Sunt sigur că ești curioasă, că ai vrea să-ți satisfaci curiozitatea, e normal. Poate că măcar din politețe ar trebui să fiu mai puțin abrupt. Dar, să-ți spun drept, nu-mi pasă câtuși de puțin de sentimentele tale și toate celelalte. Poate că este cel mai rău lucru pe care l-am făcut în viața mea. Dar e un fapt împlinit, n-are nici un rost să comentăm post-mortem, oricâtă satisfacție ți-ar da chestia asta.

– Nu vrei să-mi vorbești despre dragostea ta?

Întrebarea era de o simplitate șocantă. Răspunsul îmi era deja clar.

– Nu. Totul s-a distrus. Mi-am *imaginat* întruna cum îți voi vorbi despre dragostea mea, dar asta a fost într-o lume fantastică. În lumea reală nu-ți pot vorbi despre dragostea mea. Lumea reală o respinge. Nu că asta ar fi o crimă, ar fi… absurd. Mă simt rece și… uscat. Ce vrei să auzi? Cum îți laud ochii?

– Faptul că ți-ai mărturisit dragostea… a spulberat dragostea?

– Nu. Dar este… nu este… nu mai are glas… e ceva ce va trebui să port cu mine, ceva cu care va trebui să trăiesc. Pe când nu-ți vorbisem mă vedeam întruna vorbindu-ți. Acum… mi s-a tăiat limba.

– Bradley… eu… nu pleca, trebuie să… oh, ajută-mă să găsesc cuvintele potrivite… E ceva important… și mă privește pe mine… Vorbești de parcă ai fi numai tu în povestea asta.

– Sunt numai eu, am răspuns. Tu exiști doar în visul meu.

– Nu-i adevărat. Eu sunt reală. Îți aud vorbele. Pot să sufăr.

– Să suferi? Tu?

M-am ridicat râzând și am plecat din nou. De data aceasta, până să apuc să fac doi pași, Julian, care încă ședea, mi-a prins o mână în ambele ei mâini. M-am uitat în jos spre fața ei. Mi-am impus să-mi trag mâna din mâinile ei, dar, undeva între creier și mână, mesajul s-a pierdut. Am rămas locului uitându-mă în jos spre chipul ei concentrat care parcă se asprise și îmbătrânise. Ea m-a privit, nu cu blândețe, ci încruntându-se intenționat; avea ochii mici, pătrunzători, doar două fante înguste, buzele întredeschise, nasul încrețit care trăda, într-un fel delicat și sclifosit, îndoiala.

– Stai jos, te rog, a zis.

M-am așezat și a dat drumul mâinii mele. Ne-am privit.

– Bradley, nu poți să pleci.

– Așa se pare. Știi, ești o ființă foarte crudă.

– Asta nu este cruzime. E ceva ce trebuie să înțeleg. Spui că nu te interesează decât persoana ta. Foarte bine. Pe mine nu mă interesează decât persoana mea. Și tu ai început povestea asta. Nu poți să-i pui capăt acum, când vrei *tu*. În jocul ăsta îți sunt partener egal.

– Sper că-ți place jocul ăsta. Trebuie să fie tare plăcut să simți sânge pe gheare. O să ai un subiect plăcut la care să te gândești când o să te-ntinzi în pat diseară.

– Nu te purta așa de urât cu mine, Bradley, eu n-am nici o vină. Nu te-am rugat eu să te îndrăgostești de mine. Nici nu mi-a trecut prin minte. Când s-a întâmplat? Când ai început să mă privești în felul ăsta?

– Ascultă, Julian, am spus, pentru doi oameni care se iubesc e minunat să depene amintiri. Dar când unul iubește și celălalt nu, tot farmecul dispare. Faptul că, din nefericire, sunt îndrăgostit de tine nu înseamnă că nu te văd așa cum ești, o fată foarte tânără, destul de needucată, total lipsită de experiență, și în multe privințe foarte prostuță. Și n-am de gând să răspund la prostia ta printr-o relatare timidă a istoriei acestei situații. Știu, trebuie să fie foarte distractiv pentru tine. Cred că ți-am făcut o mare bucurie pe ziua de azi. Numai că va trebui să-ncerci să fii un pic matură și rece și sobră și să *te detașezi* de chestia asta. Nu-ți poți face din ea o jucărie. N-ai să-ți satisfaci curiozitatea și n-ai să-ți măgulești vanitatea. Și, spre deosebire de mine, n-ai să scoți nici un cuvânt, sper. N-am cum să te opresc să faci haz de toată povestea asta, să bârfești pe seama ei, dar, te rog, n-o face!

– Cred că nu mă cunoști deloc, a spus Julian după o clipă. Ești sigur că *pe mine* mă iubești?

– Bun, să zicem că pot conta pe discreția ta. Dar acum trebuie să te rog să mă cruți de aceste întrebări umilitoare, răutăcioase, inchizitoriale.

După o altă pauză scurtă, Julian zise:

– Așadar pleci mâine? Încotro?

– În străinătate.

– Și eu ce să fac? Să încui seara asta într-un sertar și să uit de ea?

– Da.

– Crezi că e posibil?

– Știi cât se poate de bine ce vreau să spun.

– Înțeleg. Și cât timp o să-ți trebuiască până ce ai să depășești această nefericită „patimă“, cum îi spui tu?

– N-am folosit cuvântul „patimă“.

– Să zicem că nu vrei decât să te culci cu mine?

– Să zicem că tu spui asta.

– Adică nu-ți pasă ce cred eu?

– Acum nu.

– Din cauză că ai distrus tot farmecul imaginar al iubirii tale prin faptul că ai adus-o la lumină în lumea reală?

M-am ridicat și m-am depărtat mult de ea de data asta mergând iute. O vedeam ca prin vis, în rochia roșie cu lalele albastre mulată pe picioare; mergea cu pași mari ca o spartană, pantofii lucioși albaștri licăreau, ținea brațele întinse în lateral. Și din nou mi-a tăiat calea și ne-am oprit lângă un camion plin de cutii albe. Mi-a pătruns în minte, ca un roi de albine, un miros unic, nedefinit, care aducea cu sine amintiri oribile. M-am sprijinit de oblonul camionului și am scos un geamăt.

– Pot să te ating, Bradley?

– Nu. Te rog, pleacă. Dacă ți-e puțin milă de mine, pleacă.

– Bradley, m-ai tulburat și trebuie să mă lași să vorbesc despre asta, vreau și eu să mă înțeleg, nici nu-ți poți închipui…

– Știu că ți-e silă de toată chestia asta.

– Și zici că la mine nici nu te gândești. Chiar că nu te gândești!

– Ce-i mirosul ăsta mizerabil? Ce e în cutiile alea?

– Căpșune.

– Căpșune! Mirosul iluziilor tinereții și bucuriilor trecătoare.

–Spui că mă iubești, dar nu te *interesează* câtuși de puțin persoana mea.

– Nu. Rămâi cu bine! Te rog!

– E clar că nici nu-ți trece prin cap că poate afecțiunea e reciprocă.

– Nu. Ce-ai spus?

– Că poate afecțiunea e reciprocă.

– Nu fi proastă, am spus. Te porți ca un copil.

Pe lângă picioarele noastre umblau porumbei care nu știau bine dacă e zi sau noapte. Am privit porumbeii.

– Dragostea ta trebuie să fie foarte… cum se zice… solipsistă, dacă nici măcar nu-ți închipui, nu încerci să bănuiești ce cred eu.

– Da, este solipsistă, am răspuns. Așa trebuie să fie. E un joc pe care îl joc singur.

– Atunci n-ar fi trebuit să-mi spui.

– Aici suntem de acord.

– Dar nu *vrei* să știi ce simt eu?

– N-am de gând să mă entuziasmez din cauza sentimentelor tale. Ești o tânără tare prostuță. E măgulitor și incitant să știi că un bărbat mai în vârstă se face de râs din cauza ta. Poate că e prima dată când ți se întâmplă și fără îndoială nu va fi ultima. Sigur că îți dorești să explorezi puțin situația, să-ți lămurești sentimentele, să mimezi niște emoții. Mie nu-mi servește la nimic. Și sigur că îmi dau seama că ar trebui să fii mult mai coaptă, mai dură, mai rece decât ești pentru a putea să te detașezi imediat de povestea asta, așa cum s-ar cuveni să faci. Așa că nici tu, nici eu nu putem face ceea ce ar fi bine să facem. Ce păcat! Acum hai să plecăm de lângă blestematele astea de căpșune. Mă duc acasă.

Am plecat, mergând mai încet de data asta. Julian pășea alături de mine. Am cotit pe Henrietta Street. Eram îngrozitor de excitat, dar hotărât să nu arăt. Simțeam că am făcut, că n-am împiedicat un pas care s-ar putea dovedi fatal. Afirmasem că nu voi vorbi despre dragoste și vorbisem numai despre dragoste, despre nimic altceva. Asta îmi oferise o bucurie dulce-amară. Discuția asta, disputa asta, lupta asta odată începută putea continua la nesfârșit, putea deveni dependență pentru mine. Dacă ea ar vrea să vorbească despre dragoste, aș reuși vreodată să fiu destul de puternic încât să o refuz? Dacă aș putea *muri* din cauza acestei discuții, aș fi omul cel mai fericit. Și mi-am dat seama, șocat, în ce măsură, în numai douăzeci de minute, sporise amploarea și complexitatea iubirii mele față de ea. Mai înainte dragostea mea fusese imensă, dar fără detalii. Acum apăruseră deja în ea peșteri, labirinturi. Și în curând… Complexitatea o va face mai puternică, mai profundă, speranța de a o elimina mai slabă. Acum aveam mult mai multe lucruri de cântărit, mult mai multe din care să mă hrănesc. Ah, Doamne!

– Bradley, câți ani ai?

Întrebarea a venit ca o surpriză oribilă, dar am răspuns prompt.

– Patruzeci și șase.

De ce am spus minciuna asta este greu de explicat. Parțial a fost o glumă amară. Eram atât de cufundat în evaluarea profetică a pagubelor acestei seri,

a nivelului mult mai înalt de suferință care se profila – din cauza a ceea ce am pierdut, a geloziei, a disperării; întrebarea privitoare la vârsta mea a fost picătura care a umplut paharul, ultimul grăunte de sare pus pe rană. O glumă era singurul răspuns posibil. Oricum, fata știa desigur ce vârstă am. În același timp totuși, într-un colton al minții mele, exista ideea: nu am, de fapt, cincizeci și opt de ani, cum se poate așa ceva? Mă simt tânăr, arăt tânăr. Instinctul de a ascunde adevărul s-a declanșat instantaneu. De fapt am vrut să spun patruzeci și opt și apoi am scăzut la patruzeci și șase. Părea o vârstă rezonabilă, acceptabilă, corectă.

Julian n-a scos nici un cuvânt. A părut surprinsă. Am cotit pe Bedford Street. Apoi Julian a zis:

– Înseamnă că ești un pic mai vârstă decât tata. Credeam că ești mai tânăr.

Am început să râd dezlănțuit, jelind încet, în mine, ce comic era totul, ce demență superbă! Sigur că tinerii nu evaluează vârsta, nu percep distanțele în timp. Tot ce trece peste vârsta de treizeci de ani este cam același lucru pentru ei. Iar eu aveam acea mască înșelător de tânără. Să mori de râs!

– Bradley, nu mai râde în felul ăsta oribil, ce-i de râs? Hai să ne oprim și să vorbim, te rog, *trebuie* să vorbesc cu tine cu adevărat în seara asta.

– Bine, hai să ne oprim și să vorbim.

– Ce-i aici?

– Inigo Jones ne mai dă o șansă.

O alee de acces discretă și două amfore drapate ne-au deschis drumul către latura dinspre apus a bisericii, accesibilă doar din această parte. Am intrat în curtea interioară, cufundată în întunernic și apoi în grădină. La capătul aleii intrarea în minunatul hambar, locul de odihnă al lui Lely, Wycherley, Grinling Gibbons, Arne și Ellen Terry, era slab luminată. Locul acesta în culori de castaniu și cărămiziu ilustra la dimensiuni mai mici, domestice, eleganța, frumusețea englezească mai pură. M-am așezat pe una dintre băncile din grădină, la întuneric. Ceva mai departe lumina unui felinar cădea pe trandafirii de culoarea portocalei, făcându-i să pară de ceară. Pe lângă noi a trecut, fără zgomot, iute ca umbra unei păsări, o pisică. Când Julian s-a așezat lângă mine, m-am tras puțin într-o parte. Nu, nu, nu voiam să o ating. Era desigur curată nebunie să ne continuăm disputa. Mă cuprinsese o slăbăciune din cauza nebuniei, din cauză că totul era atât de îngrozitor de comic și de dement. După ce mințisem cu privire la vârsta

mea, orice încercare de a fi prudent, de a mă autoconserva părea în cele din urmă inutilă.

– Nu i s-a mai făcut rău nimănui din cauza mea până acum.

– Nu mai fi așa de încântată. În parte a fost și Strauss de vină.

– Bunul și bătrânul Strauss.

Ședeam în poziția tipic egipteană, drept, cu mâinile pe genunchi, privind în întunericul în care pisica-nălucă plecase să se joace cu făpturile nopții. Peste degetele mele încordate a poposit ușor o mână întrebătoare.

– Nu face asta, Julian. Am să plec într-un minut. Te rog, încearcă să faci situația cât mai suportabilă.

Și-a retras mâna.

– Nu fi așa de rece cu mine, Bradley.

– Poate că eu mă port ca un idiot, dar asta nu e un motiv ca tu să te porți ca o târfă.

– Du-te la mănăstire, imediat. Rămas-bun!

– Știu că te distrezi de minune. Dar, te rog, oprește-te, nu mai spune nimic, nu pune mâna pe mine.

– N-am să tac din gură și am să pun mâna pe tine.

Își puse din nou pe brațul meu mâna care mă tortura.

– Te porți… oribil… n-am crezut… că poți fi… atât de frivolă și de rea, am spus.

M-am întors cu fața către ea, i-am prins cu fermitate mâna care mă jignea, deasupra încheieturii. Am simțit un șoc când i-am intuit, mai degrabă decât i-am văzut, chipul pe jumătate zâmbitor, emoționat. Apoi mi-am trecut brațele în jurul umerilor ei, cu calm și cu putere, și am sărutat-o pe gură cu foarte mare grijă.

Există momente trăite în paradis care merită milenii trăite în iad, sau așa s-ar putea crede, numai că nu totdeauna suntem întru totul conștienți de acest lucru în momentul respectiv. Eu am fost pe deplin conștient. Am știut că, chiar dacă ar fi să vină sfârșitul lumii, am făcut o treabă bună. Îmi imaginasem cum ar fi să o sărut pe Julian, dar nu anticipasem această bucurie pură atât de intensă și de densă, această întâlnire bruscă, fierbinte, amețitoare a unor buze cu alte buze, a unei ființe cu altă ființă.

Într-atât am fost de fermecat de experiența complet neașteptată trăită când am ținut-o în brațe și am sărutat-o, încât cred că doar în plan secundar, într-un moment din interiorul acestui moment, mi-am dat seama că și ea mă

ținea în brațe și mă săruta. Își trecuse brațele pe după gâtul meu, avea buzele fierbinți și ochii închiși.

Am întors capul și am împins-o mai încolo, iar ea și-a retras brațele. În încercarea de a o îndepărta m-a ajutat și inconvenientul natural dat de poziția șezândă. Ne-am depărtat unul de altul.

– N-ar fi trebuit să faci asta, am spus.

– Bradley, te iubesc.

– Nu mai spune minciuni tâmpite.

– Și ce să fac? Tu nu vrei să mă asculți cu adevărat. Crezi că mă joc, crezi că sunt un copil, nu este adevărat. Sigur că sunt derutată. Te cunosc de atât de mult timp, de o viață. Totdeauna te-am iubit. Te rog, nu mă întrerupe. Ah, dacă-ai ști cu câtă nerăbdare așteptam să vii, cât îmi doream să stau de vorbă cu tine, să-ți spun diverse lucruri. N-ai observat asta niciodată, dar foarte multe lucruri deveneau reale pentru mine abia după ce ți le spuneam ție. Dacă-ai ști cât te-am admirat. Când eram mică spuneam că vreau să mă mărit cu tine. Ții minte? Sunt convinsă că nu. Ai fost pentru mine bărbatul ideal toată viață. Asta nu este o treabă de copil fără minte, nici măcar nu e o pasiune bruscă, este dragoste adevărată și profundă. Sigur că este o dragoste pe care nu am investigat-o, la care nu am cugetat, căreia nu i-am dat nume până de curând…, dar pe care am investigat-o și la care am cugetat… de îndată ce am simțit și am știut că m-am maturizat. Vezi tu, și dragostea mea s-a maturizat. Mi-am dorit atât de mult să fiu împreună cu tine, să ajung să te cunosc cu adevărat, de când am devenit femeie. De ce crezi că am insistat atât să discutăm piesa aia? Am ținut să discutăm despre piesă. Dar mult mai mult mi-am dorit și am avut nevoie de afecțiunea ta și de atenția ta. Doamne, nu-mi doream decât să *te privesc*! Nici nu-ți închipui cât mi-am dorit să te ating și să te sărut în acești ultimi ani, doar că n-am avut curajul să fac asta și credeam că nici n-o să am vreodată. Iar în ultimul timp, din ziua când m-ai văzut rupând în bucăți scrisorile, m-am gândit la tine aproape tot timpul… mai ales de săptămâna trecută când am… când am avut un fel de presimțire că… tot ce mi-ai spus astă-seară… nu m-am mai gândit decât la tine.

– Și cu Septimus cum rămâne?

– Cu cine?

– Cu Septimus. Septimus Leech. Iubitul tău. N-ai găsit câteva minute să te gândești și la el?

– Ah, povestea aia! Am spus-o într-o doară. Poate chiar am spus-o dintr-un fel de instinct, ca să te necăjesc. Nu e iubitul meu, e un prieten oarecare. Nu am un iubit.

Am privit-o îndelung. Stătea pe bancă puțin într-o parte, mătasea rochiei îi contura un genunchi. M-am uitat la șirul scurt de nasturi albaștri care urca între sânii ei. Părul, ciufulit acum, nu mai avea formă de coif, ci de turban, era mereu dat spre spate de mâna nesigură, neglijentă, care îl îndepărta de pe frunte. Trăsăturile ei reflectau o pasiune intelectuală, o emoție pe care nu îndrăzneam să o definesc. Cu certitudine, nu mai era copil. Își luase în stăpânire pe deplin condiția de femeie, autoritatea ei, puterea ei.

– Înțeleg, am spus. M-am ridicat ușor, iute, și m-am îndreptat spre aleea de acces. Am luat-o pe Bedford Street către stația Leicester Square. Pe când traversam Garrick Street, Julian, care pășea lângă mine, și-a pus mâna stângă în mâna mea dreaptă. Cu mâna stângă am desprins ușor mâna ei și i-am dat drumul să atârne liber pe lângă corp. Am înaintat fără să vorbim până la colțul cu St. Martin's Lane.

Apoi Julian a zis:

– Văd că ești hotărât să nu mă crezi și să nu dai atenție la ceea ce spun. Ți se pare poate că încă mai am doisprezece ani.

– Nu, nu, ascult cu mare atenție ceea ce spui și găsesc că e interesant, mă emoționează, am zis. Și totul este remarcabil de bine exprimat, având în vedere că ai inventat totul pe moment. Dar n-a fost nici clar, nici prea detaliat, și nici nu-mi dau seama ce implicații pot exista, dacă vor exista.

– Ei, Doamne, Bradley, te iubesc.

– E foarte drăguț din partea ta.

– Nu inventez nimic, este adevărat.

– Nu te acuz de lipsă de sinceritate, ci doar de faptul că n-ai nici cea mai vagă idee despre ce vorbești. Ai recunoscut singură că ești derutată.

– Așa am zis?

– E foarte clar din ce cauză ești derutată. Ți-a plăcut de mine, așa cum ai avut amabilitatea să recunoști, m-ai iubit, când erai o copilă ignorantă și inocentă, când eram un oaspete impresionant, scriitor și prieten cu tatăl tău și așa mai departe. Acum ești un adult, iar eu un bărbat mult mai în vârstă decât tine pe care brusc îl vezi ca făcând parte din lumea ta de adult. Chiar dacă nu ținem seama de micile șocuri pe care le-ai primit astă seară, ești firește surprinsă, poate puțin entuziasmată, când vezi că acum suntem

oarecum egali. Ce faci în această situație nouă cu vechea afecțiune de altădată față de un bărbat pe care îl admirai în copilărie? E importantă întrebarea asta? Poate că întrebarea în sine nu. A devenit astfel din cauza comportamentului meu de neiertat, cel puțin deocamdată. Surprinsă, amuzată și emoționată de declarația mea idioată, te-ai simțit obligată să faci o contradeclarație care este total încâlcită și neclară și pe care, cu siguranță, o vei regreta mâine. Asta-i tot. Am ajuns la metrou, slavă Domnului!

Am coborât treptele din stația Leicester Square. Ne-am oprit față în față la casa de bilete, în lumina puternică, neclintiți în mijlocul oamenilor care se mișcau pretutindeni pe peron. Eram atât de concentrați unul asupra celuilalt încât am fi putut fi singuri în cea mai liniștită grădină sau pe un platou mare și gol din Tibet.

– Sărutul pe care ți l-am dat a fost încâlcit și neclar? a întrebat Julian.

– Te duci acasă cu metroul, îți doresc noapte bună, am zis.

– Bradley, ai priceput ce ți-am spus?

– Nu știi ce mi-ai spus. Mâine totul va părea un vis urât.

– O să mai vedem dacă e așa. Măcar ai stat de vorbă cu mine, am avut un schimb de păreri.

– N-avem despre ce sta de vorbă. Eu am prelungit iresponsabil plăcerea de a fi cu tine.

– Știi ce, nu trebuie să plec acum.

– Ba da. Totul s-a terminat.

– Nu s-a terminat. Nu-i așa că nu pleci din Londra? Te rog!

– N-am să… plec din Londra, am răspuns.

– O să te văd mâine?

– Poate.

– Te sun pe la zece.

– Noapte bună!

Fără să pun mâna pe ea, m-am aplecat și i-am atins ușor buzele cu buzele mele. Apoi m-am întors imediat și am urcat scările spre Charing Cross Road. Am înaintat orbește, zâmbind de bucurie.

Am dormit, bănuiesc. M-am trezit în repetate rânduri înghiontit de un soi de fericire și apoi am adormit din nou. Corpul mă durea cuprins de o senzație dureroasă și încântătoare de dorință trupească și de dorință satisfăcută contopite cumva într-un fel unic. Gemeam singur pe tăcute.

Eram făcut dintr-o substanță aparte, ceva delicios, unde viața pulsa într-o ceață călduță. Eram făcut din miere și ciocolată și marțipan și în același timp eram făcut din oțel. Eram un fir de oțel care vibra tăcut în mijlocul unui gol albastru. Vorbele acestea, firește, nu transmit senzațiile mele, nici n-ar putea. Nu gândeam. Eram. Când alte gânduri rătăcite încercau să intre în acest rai, le alungam imediat.

M-am trezit devreme și m-am bărbierit cu o încetineală maiestuoasă și m-am îmbrăcat îngrijit, cu mare plăcere și am petrecut mult timp examinându-mă în oglindă. Arătam cam de treizeci și cinci de ani. Hai să zicem patruzeci. Dieta pe care o ținusem recent mă ajutase să slăbesc, arătam bine. Păr drept, mătăsos, bogat, gri-blond, nas osos cu nări largi, deloc neplăcut, ochi albaștri-cenușii, pomeți bine conturați, frunte înaltă, gură fină: un portret de intelectual. Și un portret de puritan. Ce-i cu el?

Am băut niște apă. Desigur, nici nu se punea problema să mănânc ceva. Îmi era greață, mă treceau fiori, dar noaptea fusese minunată, iar farmecul ei nu se stinsese încă. M-am dus în salon și am mai șters o dată rapid suprafețele cele mai vizibile care erau iar pline de praf. Apoi m-am așezat și am îngăduit câtorva gânduri să se deruleze de la un capăt la altul.

M-am felicitat pentru că, în mare, fusesem destul de detașat seara trecută. Este adevărat că vomitasem la picioarele ei și îi spusesem că o iubesc pe un ton care, am remarcat, o făcuse să înțeleagă imediat gravitatea situației. Dar după aceea m-am purtat cu demnitate (ceea ce a fost posibil în parte datorită fericirii intense, amăgitoare, pe care mi-o oferea prezența ei). Nu mă puteam acuza că am presat-o *atunci* în vreun fel. Dar acum ce simțea, oare ce simțea ea în legătură cu tot ce i-am spus? Ce-ar fi dacă, atunci când o să-mi dea telefon, o să-mi spună cu răceală că e de acord că cel mai bun lucru este să închidem subiectul? O îndemnasem să se poarte cu destulă maturitate încât să renunțe. Poate că o chibzuință matură o făcuse să vadă rostul acestui sfat înțelept. Ce a însemnat discursul ei despre „dragoste“? Știa despre ce vorbește? Nu era doar un șir de palavre inventate pentru că fusese impresionată și flatată și emoționată de declarația mea? O să bată în retragere? Sau, dacă chiar mă iubea cu adevărat, ce naiba o să se întâmple în continuare? Dar nu-mi puneam cu adevărat întrebarea ce-o să se întâmple în continuare. Dacă mă iubea cu adevărat nici nu mai conta ce-o să se întâmple în continuare.

M-am uitat la ceas, era ora opt. Am sunat robotul să-mi dea ora exactă și mi-a spus tot opt. Am ieșit în curtea interioară, nu prea departe, ca să aud telefonul, și m-am oprit paralizat. Rigby și unul dintre prietenii lui *louche* au ieșit și le-am adresat un salut atât de lent și de bizar că s-au oprit și s-au întors să se uite la mine. M-am întrebat dacă să mă încumet să dau o fugă până la florărie, dar n-am avut curaj. S-ar putea să nu sune? Am intrat și m-am uitat din nou la ceas, l-am zgâlțâit violent. Trecuseră ore și el arăta tot opt și un sfert. M-am dus în salon și m-am întins pe jos, dar poziția nu m-a mai mulțumit, m-am tot sucit și m-am foit. Am făcut înconjurul apartamentului, cu dinții clănțănind. Am încercat să scot iar sunetul acela șuierat, dar nu m-a mai ajutat. Am încercat să respir adânc, dar parcă-mi pierdeam contactul cu mine însumi de la o inhalare la alta, așa că trebuia să trag aer în piept urgent. Am simțit că mă ia cu leșin.

La ora nouă s-a auzit soneria de la intrare. M-am apropiat pe furiș și am privit prin geamul mat. Era Julian. Am făcut rapid un mic efort să mă controlez și am deschis ușa. Julian a intrat vijelios. Am reușit să închid ușa cu picioarul mai înainte ca ea să mă tragă în salon. M-a luat de gât și am ținut-o în brațe într-un fel de benză vie și pe urmă clănțănintul dinților a devenit râs și plâns, râdea și ea și tremura și ne-am așezat pe jos.

– Slavă Domnului, Bradley, m-am gândit că s-ar putea să te răzgândești de ieri până azi, mi-a fost așa de frică, n-am mai putut să aștept până la ora zece.

– Ce prostuță ești… Ah, ești aici, chiar ești aici…

– Te iubesc, Bradley, te iubesc cu adevărat. Am înțeles asta cu deplină certitudine azi-noapte după ce ne-am despărțit. N-am dormit, am căzut într-un fel de transă dementă. Ăsta este adevăratul sentiment. Nu l-am mai trăit până acum. N-ai cum să te-ndoiești, nu?

– Nu, n-ai cum, am spus. Dacă ai îndoieli înseamnă că nu este adevăratul sentiment.

– Așa că, vezi…

– Și cu domnul Belling cum rămâne?

– Hai, Bradley, nu mă mai chinui cu domnul Belling. A fost doar o criză emoțională. El nici nu există, nimic nu există în afară de asta… îți dai seama… N-avea nici simțăminte, nici forță, nu era ca tine…

– Am reușit să te impresionez. Ești sigură că nu ești *doar* impresionată?

– Te iubesc. Sunt profund zdruncinată și în același timp foarte calmă. Calmul ăsta nu arată că s-a întâmplat ceva extraordinar? Mă simt ca un arhanghel. Cu tine pot vorbi, te pot convinge, ai să pricepi tot. Și avem la dispoziție tot timpul din lume, nu-i așa, Bradley?

Întrebarea ei, care era de fapt o afirmație, mi-a străpuns bucuria ca un deget înghețat. Timp, planuri, viitor.

– Da, dragostea mea, avem tot timpul din lume.

Ședeam pe podea, eu cu picioarele strânse într-o parte, ea în genunchi, puțin mai înaltă decât mine, mă mângâia pe cap și pe gât. Apoi s-a apucat să-mi scoată cravata. Am început să râd.

– Stai liniștit, Bradley, nu intra în panică, nu vreau decât să te privesc. Nu vreau să mă gândesc la altceva, acum vreau doar să te privesc și să te ating așa și să simt ce miracol se întâmplă când…

– Când A îl iubește pe B și B o iubește pe A. Un lucru rar.

– Ai un cap atât de frumos!

–Mi-am băgat capul printre perdelele leagănului tău.

– Și a fost dragoste la prima vedere.

– Am s-o așternsub roțile mașinii tale.

– Tare-aș vrea să-mi aduc aminte când te-am văzut prima oară.

Deodată m-am gândit că aș putea reconstitui după un jurnal vechi – le păstrasem pe toate – ce făceam în ziua în care s-a născut Julian. Rezolvam o problemă fiscală, luam prânzul cu Grey-Pelham.

– Când ai început să ai astfel de sentimente față de mine? Acum putem vorbi despre asta, nu?

– Acum putem vorbi despre asta. Cred că totul a început când discutam despre *Hamlet*.

– Abia atunci?! Chiar mă sperii, Bradley. Cred că ar fi cazul să te gândești mai bine. Nu cumva acționezi sub un impuls emoțional de moment? Nu cumva te-ai încurcat? N-o să ai alte sentimente săptămâna viitoare? Credeam că cel puțin…

– Sper că nu ești serioasă, Julian. Nu, nu, nu se poate să nu vezi că te afli în prezența absolutului. Trecutul a dispărut. Nu există trecut. Este ultima strigare.

– Știu…

– Nu putem măsura, calcula. Dar… ah, iubita mea… dar am intrat într-o mare belea. Vino încoace.

Am apropiat-o de mine și i-am pus capul leonin pe umărul meu.

– Nu văd nici o belea, rosti ea, vorbind în cămașa mea curată albastră cu dungi subțiri ai cărei nasturi începuse să-i desfacă. Sigur că trebuie să o luăm încet, să trecem proba timpului… să nu ne grăbim să… orice…

– Sigur că nu trebuie să ne grăbim să… orice, zise ea.

Ceea ce nu era deloc ușor, când ea își vârâse mâna în cămașa mea și ofta și gâfâia și se încurca în părul cărunt și creț de pe pieptul meu.

– Crezi că mă port urât, indecent?

– Nu, Julian, dragostea mea.

– Trebuie să te simt. E atât de minunat, e un fel de privilegiu…

– Julian, ești nebună de-a dreptul…

– Dar cred că trebuie să ajungem să ne cunoaștem pe îndelete, cu calm, și să ne spunem unul altuia adevărul și să ne spunem tot și să ne privim în ochi așa… cred că aș putea să te privesc în ochi ani în șir… e ca și cum… te-ai hrăni din priviri… simți și tu asta?

– Simt o mulțime de lucruri. Pe unele le-a exprimat poetul Marvell[2]. Dar mai ales simt… nu, lasă-mă să vorbesc… simt că sunt total nedemn de dragostea pe care mi-o oferi. N-am să te plictisesc vorbindu-ți despre cât de nedemn sunt, dar astea sunt simțămintele mele. Sunt gata să merg mai departe cât de încet vrei tu și să te las să mă convingi și să te convingi că simți cu adevărat ceea ce acum ți se pare că simți. Dar între timp nu trebuie să te consideri legată sau îngrădită în nici un fel…

– Dar sunt deja legată…

– Trebuie să fii complet liberă…

– Bradley, nu fi…

– Cred chiar că ar trebui să ne ferim de unele cuvinte.

– Care cuvinte?

– „Dragoste“, „îndrăgostit“.

– Cred că asta e o prostie. Dar, atâta timp cât avem ochi, poate că ne putem lipsi de cuvinte. Uite! Nu vezi ceea ce refuzi să numești?

– Te rog, cred cu tărie că n-ar trebui să definim ceea ce avem acum. Trebuie doar să stăm cuminți, să avem răbdare și să vedem ce se întâmplă.

– Judecând după ceea ce spui, pari speriat.

– Sunt îngrozit.

– Eu nu. Niciodată nu m-am simțit atât de vitează. De ce te temi? Și de ce spui că am intrat în mare belea? Care belea?

– Sunt mult mai bătrân decât tine. *Mult* mai bătrân. Asta-i beleaua.

– Ah, doar atât?! Asta-i doar o simplă convenție. *Pe noi* nu ne afectează cu nimic.

– Ba ne afectează, am răspuns.

Simțeam asta din plin.

– Doar la asta te refereai?

– Da, am răspuns după o ezitare.

Mai erau multe alte lucruri pe care va trebui să i le spun într-o zi. Dar nu azi.

– Nu e…

– Ah, Julian, tu nu mă cunoști, nu mă *cunoști*…

– Nu e din cauza lui Christian?

– Cum? Christian? Ei, Doamne, nici vorbă!

– Slavă Domnului! Știi, Bradley, când l-am auzit pe tata că ar vrea ca tu și Christian să fiți din nou împreună am simțit așa o durere… iar asta a fost înainte să… poate că atunci am început să înțeleg ce simt pentru tine…

– La fel ca Emma și domnul Knightley.

– Întocmai. Știi, de când te cunosc, totdeauna ai fost singur, absolut singur, cum sunt oamenii solitari.

– O coloană în deșert.

– Și mi-am făcut griji în legătură cu Christian și ieri-seară…

– Nu, nu, Christian e o persoană foarte drăguță și nici măcar n-o mai urăsc, dar nu înseamnă nimic pentru mine. M-ai eliberat din atât de multe cuști. Am să-ți spun… mai încolo… în timpul… care ne stă înainte.

– Păi, dacă nu despre asta e vorba, chestia cu vârsta nu contează deloc, multe fete preferă bărbații mai în vârstă. Nu le-am spus nimic părinților mei nici aseară, nici azi-dimineață, pentru că am vrut să fiu sigură că nu te-ai răzgândit. Dar o să le spun azi…

– Stai puțin! Ce-o să le spui?

– Că te iubesc și că vreau să mă mărit cu tine.

– Julian, e imposibil! Julian, sunt mult mai bătrân decât crezi…

– Mai bătrân decât stâncile printre care sălășluiești. Da, da, știm asta foarte bine!

– Este imposibil.

– Bradley, n-are nici o noimă ce spui. Ce-i cu fața asta? Mă iubești cu adevărat, nu? Nu vrei doar o aventură și pe urmă gata, adio?

– Nu… te iubesc cu adevărat…

– Asta nu înseamnă pe vecie?

– Ba da. Dragostea adevărată este pe vecie… dar…

– Dar ce?

– Ai spus că o să ne mișcăm încet și o să ajungem să ne cunoșteam încet… iar totul s-a întâmplat atât de repede… Sunt convins că n-ar trebui să faci nici un angajament…

– N-am nimic împotrivă să fac un angajament. Dar asta nu ne împiedică să ne mișcăm încet și cu răbdare. Oricum noi ne cunoșteam, te cunosc de o viață, ești domnul Knightley al meu, iar diferența de vârstă …

– Julian, cred că deocamdată ar trebui să știm doar noi doi de asta.

– De ce?

– Pentru că s-ar putea să te răzgândești.

– Sau s-ar putea să te răzgândești tu?

– Eu n-am să mă răzgândesc. Dar tu nu mă cunoști, n-ai cum. Și la vârsta mea ți-aș putea fi mai mult decât tată.

– Chiar crezi că pentru mine contează?

– Nu, dar pentru societate contează și va conta și pentru tine cândva. Ai să vezi că îmbătrânesc…

– Bradley, nu ține chestia asta.

– Aș prefera să nu le spui nimic părinților tăi acum.

– Bine, zise ea după o pauză și se desprinse de mine, rămânând acolo în genunchi, cu aerul unui copil care are îndoieli.

Umbra care se așternuse între noi era insuportabilă. Dacă am pornit pe drumul ăsta, atunci așa să fie. Va trebui să mă bazez întru totul pe percepția ei despre adevăr, chiar pe naivitatea ei, chiar pe lipsa ei de experiență, chiar pe prostia ei.

– Iubita mea cea desăvârșită, am spus, trebuie să faci ce simți tu că e bine să faci. Las totul la latitudinea ta. Te iubesc necondiționat și am încredere deplină în tine și ce-o fi, o fi!

– Crezi că părinților mei n-o să le placă povestea noastră?

– O s-o deteste.

După aceea am mai vorbit puțin despre Christian și despre căsnicia mea și despre Priscilla. Am vorbit despre copilăria lui Julian și despre momentele când am fost împreună. Am vorbit despre când am început eu să o iubesc, probabil, și despre când a început ea să mă iubească, probabil. N-am vorbit

despre viitor. Am continuat să stăm pe jos ca niște animale sfioase, ca niște copii, mângâindu-ne unul altuia mâinile, părul. Ne-am sărutat, nu prea mult. I-am spus să plece pe la prânz. Am simțit că nu e cazul să ne epuizăm unul pe altul. Aveam amândoi nevoie să cugetăm și să ne revenim. Firește, nici nu s-a pus problema să ne retragem în dormitor.

– Nu înțelegeți prea bine, am zis. N-am de gând să plec.

Rachel și Arnold ocupau cele două fotolii din salonul meu. Eu stăteam pe scaunul lui Julian lângă fereastră. Afară era o lumină pâcloasă filtrată printre nori și tocmai aprinsesem luminile. Era în după-amiaza aceleiași zile.

– Și atunci ce-ai de gând să faci? a întrebat Arnold.

Arnold îmi dăduse telefon. Apoi sosise împreună cu Rachel. Intraseră ca niște tancuri, altă comparație nu ar fi potrivită. Prezența lor semăna cu aceea a unei armate de ocupație. Este înspăimântător să stai față în față cu niște persoane bine cunoscute care dintr-odată nu mai zâmbesc, sunt tensionate, șocate, pline de mânie. Eram înspăimântat. Știam că „o să deteste" toată povestea. Dar nu mă așteptasem să am de-a face cu această forță mare, unită și ostilă. Faptul că pur și simplu nu le venea să creadă, sincer sau simulat, m-a redus la tăcere, m-a dezarmat. N-am fost în stare să ofer nici o explicație și simțeam că dau o impresie total greșită. Mai știam că nu doar păream, ci mă și simțeam îngrozitor de vinovat.

– Să rămân aici și să mă văd din când în când cu ea.

– Adică s-o amăgești în continuare? a întrebat Rachel.

– Să mă port firesc, să ajung să o cunosc mai bine… În definitiv… s-ar părea că ne iubim… și…

– Bradley, trezește-te la realitate! zise Arnold. Nu mai bate câmpii! Trăiești pe altă lume, visezi. Ai aproape șaizeci de ani. Julian are douăzeci. Ne-a zis de la început că i-ai spus ce vârstă ai și că asta n-o deranjează, dar nu poți profita de o școlăriță sentimentală pe care atenția ta o măgulește.

– Nu este o școlăriță! am spus.

– E foarte necoaptă, a spus Rachel, e ușor de amăgit și…

– Eu nu o amăgesc! I-am spus că diferența de vârstă dintre noi face relația noastră practic imposibilă…

– O face complet imposibilă, a intervenit Arnold.

– Ne-a spus niște lucruri absolut extraordinare în după-amiaza asta, a zis Rachel. Nici nu pot să-mi închipui ce i-oi fi înșirat.

– N-am vrut să vă spună.

– Adică ai sfătuit-o să-și mintă părinții, asta vrei să spui?

– Nu, nu în felul ăsta…

– Eu tot nu pricep ce s-a întâmplat, a zis Rachel. Te-a lovit așa, deodată, un… trăsnet sau ce-o fi fost… și te-ai dus și i-ai spus că o găsești atrăgătoare și te-ai dat la ea? Sau cum a fost? Cum s-au petrecut lucrurile, de fapt? Asta trebuie să fie ceva nou, nu?

– Este ceva nou, am răspuns. Dar este ceva foarte serios. N-am prevăzut că se va întâmpla, n-am vrut să se întâmple, pur și simplu s-a întâmplat. Și pe urmă, când am aflat că și ea simte același lucru…

– Bradley, tot ce spui tu nu s-a putut întâmpla în lumea reală, a spus Arnold. Bun, deodată ai observat că e o fată atrăgătoare. Londra e plină de fete atrăgătoare. Și suntem aproape de miezul verii și ești probabil aproape de vârsta la care bărbații se fac de râs. Am cunoscut mai mulți bărbați care s-au apucat cam neinspirat să-și împrăștie sămânța la șaizeci de ani, se întâmplă destul de des. Dar, dacă chiar te-a lovit iubirea pentru fata noastră, de ce n-ai tăcut dracului din gură în loc s-o zăpăcești și s-o necăjești și s-o derutezi…?

– Nu e nici necăjită, nici zăpăcită…

– Era, azi după-amiază, răspunse Rachel.

– Atunci înseamnă că voi ați necăjit-o și ați zăpăcit-o…

– De ce nu te-ai purtat ca un om de onoare…?

– Iar ea este mult mai puțin derutată decât sunt eu. Îmi pare rău, dar cuvintele *tale* nu descriu absolut deloc situația existentă. Aici s-au pus în mișcare uriașe forțe cosmice. Poate că nici n-ai auzit de ele. Acum, dacă mă gândesc bine, în nici una dintre cărțile tale, Arnold, n-ai arătat ce înseamnă să fii îndrăgostit…

– Vorbești de parcă ai avea cincisprezece ani, interveni Rachel. Sigur că toată lumea știe ce înseamnă să fii îndrăgostit. Nu asta este problema. Detaliile a ceea ce îți închipui tu brusc că simți te privesc numai pe tine. Sunt la fel de neinteresante ca visele povestite de cineva. Categoric Julian nu este „îndrăgostită“ de tine, indiferent ce sens dai tu cuvântului în cazul de față. Julian este o copilă foarte simplă căreia i se pare incitant și emoționant faptul că prietenul mai în vârstă al tatălui ei îi dă un pic de atenție. Dacă ai fi văzut-o azi după-amiază când ne povestea și râdea, *râdea*. Era exact ca un copil care are o jucărie.

– Păi, ați spus că era necăjită…

– I-am explicat noi că a fost o glumă proastă.

Dragostea mea, mi-am spus, am încredere în tine și *știu*. Am să-mi păstrez credința în credința ta. Dar în același timp m-a încercat durerea și teama. Oare aș putea să mă îndoiesc de toate acum, după ce s-au întâmplat atâtea? Julian era atât de tânără. Și, într-adevăr, așa cum spuseseră ei, aici era ceva complet nou pe pământ. Când mă gândeam la *cât de nou* este, mă copleșea uimirea în fața propriei mele certitudini. Dar, mai presus de îndoială, exista certitudinea.

– Văd că ne asculți, Bradley, în sfârșit, zise Arnold. Ești un om rațional și o ființă morală. E greu de crezut că ai să te apuci să *investighezi* în mod serios bramboureala asta emoțională legată de Julian. Eu îi spun bramboureală emoțională, dar, slavă Domnului, n-a apucat să ia proporții. Și nici n-o să se întâmple așa ceva. O să-i pun eu capăt.

– Eu nu știu ce-o să facem, am zis. Sunt de acord că toată situația e fantastică. Faptul că Julian mă iubește e prea frumos ca să poată fi adevărat. Poate că nici nu este adevărat. M-a surprins și pe mine foarte tare. Dar cu certitudine n-am să las lucrurile să moară de la sine. N-am să dispar pe tăcute așa cum mi-ați sugerat voi, n-am să încetez să mă văd cu Julian, nu pot să fac asta. Trebuie să aflu dacă ea mă iubește cu adevărat sau nu. Deși, ce-o să se întâmple după aia, dacă mă iubește, n-am habar, poate n-o să se întâmple nimic. E vorba despre ceva cu totul neobișnuit și poate deveni foarte dureros, mai ales pentru mine. Nu vreau s-o fac pe ea să sufere. Nu cred că-i pot face rău. Dar în *acest* moment noi nu ne putem opri. Asta-i tot.

– Ea se poate opri și asta va face, zise Arnold. Chiar de-ar fi s-o încui în camera ei.

– Sigur că poți să te oprești, adăugă Rachel. Fii sincer! Și nu mai vorbi despre „noi“. N-ai cum să știi ce va face Julian. Nu te-ai culcat cu ea, nu-i așa?

– Ei, Doamne, Dumnezeule, sigur că nu s-a culcat cu ea, zise Arnold, doar nu e infractor.

– Nu, nu m-am culcat cu ea.

– Și nici n-o s-o faci.

– Rachel, nu știu! Dă-ți seama, te rog, că stai de vorbă cu un om nebun.

– Așadar, recunoști și singur că ești iresponsabil și irațional și periculos.

– Te rog, Arnold, nu te-nfuria. Voi doi mă înspăimântați și mă derutați și asta nu folosește la nimic. Când am spus „nebun“, n-am spus „iresponsabil“… mă simt la fel de responsabil ca și cum… aș fi primit ceva… nu știu… potirul sfânt… jur că n-am să pun presiune asupra ei, n-am s-o sâcâi… o să-i dau deplină libertate… este pe deplin liberă…

– Îți dai seama că bați câmpii, zise Arnold, și te mai și contrazici. Dacă ai s-o sâcâi acum o s-o determini să se implice emoțional, o să creezi *o situație* între voi. În mod normal asta îți dorești. Firește că n-are nici un fel de sentimente adevărate pentru tine, până și tu înțelegi că totul este doar în mintea ta. Gândește-te numai la cât este de tânără! Și te rog să pricepi că între tine și fiica mea nu se va crea nici o „situație“. N-o să aveți nici întâlniri, nici discuții interesante, nici explorări de sentimente, absolut nimic. Te rog să pricepi asta. Să pricepi că în contextul de față te privesc ca pe un bătrân josnic, mânat de pofte sexuale, care se ține după ea pe stradă. N-o să am nici un pic de milă, Bradley. Și vorbesc despre soluțiile cele mai blânde. Ca să o protejez de tine o s-o pun sub cheie sau o s-o scot din țară, o să folosesc forța fizică, o să cer ajutorul avocaților sau al poliției, dacă va fi nevoie. Să nu-ți închipui că ai să poți să-i scrii, o să fie complet pusă la adăpost. N-o să ai cum să iei legătura cu ea, nu sunt dispus să las ca povestea asta *să înceapă*. Ei, Doamne, pune-te în locul meu! Hotărăște-te *acum* și fă singurul pas decent și de bun-simț – pleacă din Londra imediat. Oricum aveai de gând să pleci. Pleacă, te rog. Sigur că lucrurile se vor calma. Nu vreau să spun că n-o s-o mai vezi niciodată nici pe ea, nici pe noi, sigur că nu. Dar îmi dau seama că acum ești complet rătăcit și nu admit ca fiica mea să aibă o legătură sentimentală cu un bărbat în vârstă, oricât de superficială sau de artificială sau neînsemnată ar fi aceasta. Perspectiva asta mă umple de silă și n-am s-o îngădui.

După discursul ăsta s-a făcut liniște. M-am uitat insistent la Arnold. Stătuse nemișcat în fotoliu, vorbise calm, dar apăsat, sacadat, parcă scuipând vorbele, și cu un glas „ascuțit“ menit să înspăimânte. Înconjurată de părul decolorat, fața lui roșie parcă ardea, semăna cu un chip de fată. Am încercat să-mi stăpânesc frica prin mânie, dar n-am reușit. Cu o voce pierită am spus:

– Elocvența ta îmi arată că Julian a reușit totuși să vă convingă pe amândoi că este îndrăgostită.

– Nu-și dă seama ce simte…

– Nu mai suntem în secolul al optsprezecelea…

– Vino! Arnold se ridică și-i făcu semn cu capul lui Rachel, care se ridică și ea. Ce-am avut de spus am spus… Te lăsăm să… rumegi totul… să-ți dai seama că n-ai de ales… decât o singură cale…

Am deschis ușa salonului.

– Te rog, Arnold, am spus. Nu fi așa de supărat pe mine. N-am greșit cu nimic.

– Ba da, ai greșit, zise Rachel. I-ai vorbit despre sentimentele tale.

– Bun. N-ar fi trebuit s-o fac. Dar nu e un păcat să iubești pe cineva, există ceva bun în chestia asta, o să găsim o cale să fie un lucru pe deplin bun… n-am s-o sâcâi… dacă vreți voi, n-am să mă văd cu ea o săptămână… o să-i dau timp să se gândească.

– Nu merge, zise Arnold ceva mai blând. Cu jumătăți de măsură lucrurile o să stea și mai prost. Trebuie să înțelegi asta, Bradley. Ei, Doamne, nici tu, nici noi nu vrem scandal. Trebuie să pleci. Dacă ai să te vezi cu ea, drama o să ia amploare. Soluția cea mai bună pentru toți este să lichidăm povestea asta definitiv acum. Dă-ți și tu seama. Îmi pare rău.

Arnold a ieșit din salon și a deschis ușa apartamentului.

Rachel a trecut pe lângă mine ferindu-se, să nu mă atingă, și făcând o strâmbătură plină de dezgust. Apoi a rostit indiferent:

– Să știi, Bradley, că eu și Arnold vedem lucrurile exact la fel în chestiunea asta.

– Iartă-mă, Rachel!

A trecut mai departe, a ieșit din apartament, mi-a întors spatele.

Arnold s-a întors și mi-a spus:

– Nu e cazul să faci acum ce te-am rugat în scrisoarea pe care ți-am trimis-o. Poți să mi-o dai înapoi?

– Am rupt-o.

– E-n regulă. Îmi pare rău că am țipat la tine. Îmi dai cuvântul tău că n-ai să încerci să te vezi cu Julian până când nu-ți dau eu voie?

– Nu.

– Așa deci. N-am să îngădui să i se întâmple nimic rău fiicei mele. Să fii sigur de asta. Te avertizez.

A ieșit și a închis încet ușa din față. Gâfâiam de emoție. Am dat fuga la telefon și am sunat la locuința din Ealing. După o pauză am auzit semnalul strident indicând „număr inaccesibil“. Am mai sunat de câteva ori cu același

rezultat. M-am simțit de parcă mi se tăiaseră picioarele cu o secure. Mi-am luat capul în mâini, foarte strâns, încercând să-mi vin în fire și să *mă gândesc*. Nevoia presantă de a o vedea pe Julian clocotea în mine și îmi întuneca vederea. Parcă eram orb și ucis de înțepături de albine. Mă sufocam. Am ieșit în curtea interioară și am pornit-o pe Charlotte Street, apoi pe Windmill Street, apoi pe Tottenham Court Road. După un timp mi-a devenit clar că, dacă n-am să întreprind o mutare violentă și decisivă, o să leșin. Am oprit un taxi și i-am cerut să mă ducă în Ealing.

*

M-am oprit sub fagul din colțul străzii. Am pus mână pe scoarța netedă absurd de concretă, mulțumită de realitatea indiferentă din jur. Era spre seară, la amurg, în aceeași zi lungă și extrem de încărcată.

Erau câțiva nori pe cer, lumina densă, mohorâtă bătea în violet, aerul era cald, neclintit. Simțeam miros de praf de parcă străzile liniștite, calme din jurul meu se pulverizaseră formând dune de praf. M-am gândit la dimineața acelei zile, la faptul că atunci ni se părea că avem la dispoziție tot timpul din lume. Iar acum parcă timpul se sfârșise. M-am mai gândit și că, dacă aș fi avut inspirația să iau imediat un taxi, poate aș fi ajuns aici înaintea lui Arnold și Rachel. Ce se întâmpla acum? Am traversat strada și am pornit-o încet pe partea cealaltă.

La locuința familiei Baffin luminile erau aprinse la parter, lumina se vedea prin perdeaua ferestrei de la sufragerie și prin ușa cu vitralii de la intrare. Sus era lumină doar la o fereastră, în biroul lui Arnold, și acolo erau perdelele trase. Camera lui Julian era în spate, lângă cea în care o văzusem pe Rachel întinsă în pat, cu cearșafurile trase peste față și unde, Dumnezeu să mă ierte, mă întinsesem și eu în pat doar cu cămașa pe mine. Într-o zi o să-i povestesc toate astea lui Julian. Într-o zi ea va fi judecătorul imparțial care va înțelege și va ierta. Nu mă temeam de ea. Și chiar în acele secunde și chiar când mă întrebam speriat dacă o s-o mai văd vreodată, trăiam cu ea într-o lume angelică fără timp, unde comunicarea era fără cuvinte și înțelegerea perfectă.

Stăteam pe trotuarul opus și priveam casa și mă întrebam ce să fac. Am cântărit posibilitatea de a rămâne prin preajma casei până pe la trei dimineața, de a intra apoi în grădină și de a urca până la fereastra lui Julian folosindu-mă de scara lui Arnold. Dar n-am vrut să apar ca dintr-un

coșmar, ca un intrus în miez de noapte, ca personajul secret. Măreția acestei dimineți fusese tocmai faptul că se desfășurase deschis și lucid. Azi-dimineață mă simțisem ca un locuitor al cavernelor ieșit la lumina soarelui. Ea era adevărul vieții mele. N-aveam de gând să mă transform într-un spărgător sau un hoț de buzunare. Pe lângă asta, mai erau atâtea necunoscute. Le ce se gândea ea acum?

Pe când stăteam învăluit în amurgul urban, dens și apăsător inhalând frica, mirosind dunele de praf, am devenit conștient de faptul că sunt privit de o persoană care stătea la fereastra palierului lung neluminat al casei la care mă uitam. Am perceput silueta încadrată de tocul ferestrei și paloarea feței care mă privea. Era Rachel. Ne-am privit cam un minut într-o imobilitate tăcută înspăimântătoare. Apoi m-am întors, ca un animal care se ferește de puterea privirii omenești și am început să străbat trotuarul înainte și înapoi, înainte și înapoi, așteptând. S-au aprins luminile stradale.

După vreo cinci minute a ieșit Arnold. I-am recunoscut silueta, dar nu-i vedeam fața. Am luat-o înapoi pe stradă spre fagul din colț și el a venit după mine, apoi am continuat să mergem alături. Un felinar din apropiere lumina o parte a trunchiului copacului, dând frunzelor o transparență luminoasă ca de vin roșu și separându-le una de alta prin umbre clar conturate. Ne-am oprit în întunericul de sub copac încercând să ne vedem fețele.

– Îmi pare rău că m-am ambalat așa de rău, zise Arnold.

– OK.

– Acum totul e mult mai clar.

– Asta-i bine.

– Îmi pare rău că am spus toate prostiile alea despre avocați și tot felul de chestii.

– Și mie.

– Nu înțelesesem cât de puține lucruri s-au întâmplat.

– Aha!

– Vreau să spun că nu evaluasem corect timpul. Din ceea ce a spus Julian azi după-amiază am avut impresia că povestea durează de ceva timp. Dar acum înțeleg că nu durează decât de ieri-seară.

– De ieri-seară s-au întâmplat o mulțime de lucruri, am zis. Chiar ar fi cazul să înțelegi, se pare că și tu ai fost destul de ocupat în ultimul timp.

– Sunt convins că ne-ai găsit, pe mine și pe Rachel, ridicol de solemni în raport cu o problemă măruntă.

– Văd că acum ai o altă abordare, am spus.
– Ce?
– Zi mai departe.
– Acum Julian ne-a explicat cum stau lucrurile și totul ne este foarte clar.
– Și cum stau lucrurile?
– Sigur că a fost tulburată și impresionată. I-a fost milă de tine, zice ea.
– Nu te cred. Dar zi mai departe.
– Și sigur că s-a simțit măgulită…
– Acum ce face?
– Acum? Stă în pat și plânge întruna.
– Doamne!
– Nu-ți face griji în privința ei, Bradley.
– Ah, nici nu-mi fac.
– Am vrut să-ți explic… Acum ne-a povestit *totul* și ne-am dat și noi seama că nu-i nimic serios, doar o furtună într-un pahar cu apă și ea a fost de acord.
– Chiar așa?
– Te roagă să o ierți că s-a purtat prostește, că s-a ambalat emoțional și-ți mai transmite că te roagă să nu încerci să o cauți în perioada următoare.
– Chiar a spus ea asta, Arnold?
– Da.
L-am prins strâns de umeri și l-am târât câțiva pași până ce lumina felinarului i-a căzut pe față. Mai întâi s-a zbătut, apoi a stat liniștit sub forța mâinilor mele.
– Chiar a spus ea asta, Arnold?
– Da.
I-am dat drumul și amândoi am făcut un pas înapoi mai la întuneric. Avea ochii plini de răutate, trăsăturile crispate de îngrijorare și hotărâre și intenție clară. Nu mai era fața roz mânioasă, ostilă de acum câteva ore. Era o față dură hotărâtă, care nu-mi spunea nimic.
– Hai, Bradley, încearcă să te porți cu decență. Dacă ai să închizi subiectul și o să dispari pentru un timp, totul se va risipi și mai încolo o să vă puteți întâlni din nou ca altădată. Toată prostia asta se întemeiază doar pe două întâlniri. Nu se poate să fi construit o legătură pe viață din doar două întâlniri. Astea-s povești! Revino cu picioarele pe pământ! Adevărul este că Julian s-a simțit foarte jenată de chestia asta…

– *Jenată?*

– Da, și ar fi foarte înțelept din partea ta dacă ai dispărea. Ai milă de fată. Ajut-o să-și recapete demnitatea. Pentru o tânără demnitatea contează foarte mult. Simte că i-a fost știrbită demnitatea luând atât de în serios toată situația, simte că s-a dat în spectacol. Dacă ai sta de vorbă cu ea acum, ai vedea că face haz și roșește și te compătimește și că se simte foarte prost în ochii ei. Acum vede că a fost o prostie să ia lucrurile în serios și să le dea proporții dramatice. Recunoaște că s-a simțit flatată, că și-a pierdut capul un pic, că a fost o surpriză extraordinară. Dar când a văzut că pe noi situația nu ne amuză deloc, a lăsat gluma la o parte. Acum își dă seama că totul e imposibil, fără sens, acum *își dă seama*, e o fată inteligentă când vine vorba despre lucruri practice. Pune-ți puțin imaginația la contribuție și o să înțelegi cum se simte acum! Nu este atât de proastă încât să-și închipuie că te-ar fi lovit vreo mare pasiune și că suferi din cauza asta. Zice că-i pare rău și că te roagă să nu încerci să o cauți deocamdată. E mai bine să luați o pauză. Oricum, în scurt timp o să plecăm în vacanță, poimâine, de fapt. M-am hotărât să o duc la Veneția. De mult își dorește să meargă acolo. Am fost la Roma și Florența, dar la Veneția n-am ajuns, își dorește asta în special. Așa că o să închiriem un apartament și probabil o să stăm toată vara acolo. Julian este peste măsură de încântată. Cred că o schimbare de decor o să mă ajute și cu lucrul la carte. Deci așa stau lucrurile. Îmi pare teribil de rău că m-am ambalat așa de tare azi după-amiază. Fără îndoială, m-ai luat drept idiot și încă unul care se ia în serios. Sper că acum nu ești supărat pe mine.

– Chiar deloc, am răspuns.

– Nu-mi doresc decât să fac ce e bine. Toți ne dorim asta. Un tată are anumite obligații. Încearcă să înțelegi, te rog foarte mult. Să tratăm lucrurile cu sânge-rece este soluția cea mai bună pentru Julian. Ești de acord să dispari și să nu mai dai nici un semn de viață, te rog? Nu vrea nici să primească scrisori impresionante de la tine sau altceva. Dă-i pace, las-o să se bucure de viață din nou. Cred că n-ai de gând să o urmărești ca o nălucă, nu? O să-i dai pace acum, nu-i așa, Bradley?

– E-n regulă. Așa am să fac, am răspuns.

– Pot conta pe tine?

– Vezi tu, nu sunt chiar complet idiot. Și eu am fost cam solemn azi după-amiază. Toată vâlvătaia asta m-a luat și pe mine prin surprindere, am fost teribil de răscolit. Dar acum văd că… e probabil mai bine pentru toată

lumea să tratăm lucrurile cu sânge-rece și să le privim ca pe o furtună într-un pahar cu apă. E-n regulă, e-n regulă. Poate că acum ar fi mai bine să mă retrag și să-mi recapăt și eu demnitatea.

– Nici nu știi cât mă liniștești, Bradley. Știam că ai să te porți cu decență, de dragul fetei. Îți mulțumesc, îți mulțumesc. Ei, Doamne, o adevărată ușurare. Dau fuga înapoi la Rachel. Îți transmite toată dragostea ei.

– Cine?

– Rachel.

– Și eu ei. Noapte bună. Sper să petreceți o vacanță frumoasă la Veneția.

M-a strigat și m-am întors din drum.

– Apropo, chiar ai distrus scrisoarea aia?

– Da.

M-am îndreptat spre casă depănând în gând ceea ce voi descrie în secvența următoare. Când am ajuns acasă am găsit un bilet de la Francis care-mi spunea să trec pe la Priscilla.

Când încercăm, mai ales în vremuri de suferință și criză, să pătrundem misterul minții altcuiva, suntem tentați să ne închipuim acea minte nu ca pe o masă informă de contradicții, cum este mintea noastră, ci ca pe un cufăr în care se găsesc entități clare, bine conturate, dar ascunse. Așa că, la momentul acela nici nu mi-a trecut prin cap că Julian ar putea fi într-o stare de confuzie totală. Cam unu la sută din supozițiile mele mergeau spre impresia că ea era în linii mari în acea stare de spirit descrisă de Arnold: puțin tristă, jenată, luând lucrurile în glumă și având sentimentul că a făcut o greșeală prostească. Nouăzeci și nouă la sută din gândurile mele înclinau spre altă părere. Arnold mințea. Cu siguranță a mințit când a spus că Rachel îmi transmite toată dragostea ei. Un lucru de care nu mă îndoiam aboslut deloc era acela că mă asigurasem de ura lui Rachel pentru tot restul vieții. Rachel nu era femeia care să ierte. Arnold a mințit și în legătură cu Julian. Nici măcar nu fusese consecvent în relatarea lui. Dacă Julian plângea de-ți rupea inima, n-avea cum să ia lucrurile în glumă și nici cum să aștepte cu nerăbdare plecarea la Veneția. Și de ce atâta grabă să plece din Anglia? Nu. Nu mă amăgisem cu iluzii. O iubeam și ea mă iubea… Mai degrabă m-aș fi putut îndoi de ceea ce percepeam direct prin simțurile mele, de impresiile și dovezile banale, decât să mă îndoiesc de adevărul spuselor acestei fete din seara precedentă și repetate azi-dimineață cu atâta siguranță triumfătoare.

Și atunci, ce se întâmplase acolo? Probabil o încuiaseră în camera ei. O și vedeam zăcând acolo și plângând, întruchiparea însăși a disperării, prăbușită pe pat, fără pantofi și cu părul răvășit. (Imaginea m-a umplut de durere, dar am sesizat și frumusețea ei.) Era cât se poate de clar că își speriase rău părinții prin violența naivă a declarației ei. Ce greșeală! Iar ei reacționaseră la început cu furie nestăvilită, iar apoi cu viclenie diabolică. Sigur că nu crezuseră că ea și-a schimbat părerile. Ei își schimbaseră tactica. Arnold crezuse că am să renunț la fata lui? Poate că nu. Nu prea mă pricep să mint.

Admirasem și contasem în așa măsură pe instinctul lui Julian de a fi sinceră, încât nu avusesem nici măcar inspirația să o sfătuiesc să adopte un ton moderat. Nici măcar nu anticipasem cât de îngrozitoare o să li se pară părinților ei situația. Ce dobitoc am fost! Fusesem prea absorbit de puritatea sentimentelor mele ca să mai fac efortul rece de a cântări faptele cu obiectivitate. Și, ca să mă duc și mai departe înapoi în timp, ce idiot am fost să nu-i împărtășesc totul lui Julian pe un ton mai moderat! Puteam să-i mărturisesc noutatea treptat, să mă apropii de ea încet, să-i fac curte cu calm, să recurg la aluzii, insinuări, șoapte. Ar fi putut exista între noi sărutări caste și apoi mai puțin caste. De ce a trebuit să descarc totul deodată în felul ăsta și să generez acest tumult? Numai că ideea asta de a mă mișca lent era acceptabilă doar din perspectiva a ceea ce știam acum și anume că ea mă iubea. Dacă aș fi început să-i spun câte ceva, oricât de puțin, nu m-aș fi putut opri și i-aș fi spus totul imediat. Teama ar fi fost mult prea mare. Acum nici nu analizam, nici nu acceptam ideea că aș fi putut, că ar fi trebuit să nu spun nimic. Nu respingeam ideea. Doar că ea ținea de o perioadă foarte îndepărtată din trecut. Indiferent ce avea să se întâmple, bun sau rău, nici nu se mai punea problema asta, iar din amărăciunea mea sentimentul vinovăției nu făcea parte.

Pe timpul nopții fie că dormeam, fie că eram treaz, mă urmărea subiectul Veneția. Dacă o s-o ducă acolo, am să mă duc după ei, cu siguranță. E greu să ții ascunsă o fată în Veneția. Și totuși cât de greu mi-a fost să o prind pe iubita mea leoaică în noaptea aia. Am urmărit-o la nesfârșit, sub lumina lunii de-a lungul cheiurilor albe și negre, tăcute ca niște gravuri, ce îngrădeau apele argintate. Acum a intrat în cafeneaua Florian, dar n-am putut deschide ușa. Când am reușit să deschid ușa m-am trezit în Galeria Academiei, iar ea era împreună cu Sfântul Marcu în tabloul lui Tintoretto și pășea pe pavajul din dale pătrate. Apoi am revenit în piața San Marco,

transformată acum într-o imensă tablă de șah. Julian devenise un pion ce înainta mereu, iar eu un cal care sărea strâmb după ea, dar care trebuia mereu să cotească, ba la stânga, ba la dreapta, exact când era pe punctul să o prindă. Apoi ea a ajuns la capătul tablei de șah și s-a transformat în regină și s-a întors să mă înfrunte. Ba nu, era îngerul Sfintei Ursula, înalt și impunător, ce stătea la picioarele patului meu. Am întins mâinile spre ea, dar s-a retras pe o potecă lungă și a intrat pe ușa dinspre apus a bisericii lui Inigo Jones și biserica devenise podul Rialto. Era într-o gondolă, îmbrăcată în mantie roșie, ținea în mână un crin imperial și se retrăgea, se tot retrăgea, în timp ce în spatele meu se auzea tot mai tare tropot de copite, până ce m-am întors și l-am văzut pe Bartolomeo Colleoni, cu fața lui Arnold Baffin, gata să mă calce sub picioarele calului. Copitele teribile au trecut peste capul meu, crăpându-mi țeasta ca pe o coajă de ou.

M-am trezit în zăngănitul capacelor de la lăzile de gunoi din fundul curții. M-am ridicat imediat și m-am pomenit într-o lume care, începând din noaptea trecută, devenise mult mai înspăimântătoare. Noaptea trecută se petrecuseră grozăvii, dar existase un fior dramatic, existase sentimentul că am de înlăturat niște obstacole și, mai presus de toate, existase convingerea înălțătoare că ea mă iubește. Astăzi eram înnebunit de spaimă și de îndoială. La urma urmei, nu era decât o copilă. Confruntată cu împotrivirea crâncenă a părinților, putea rămâne neclintită în alegerea ei, își putea păstra perspectiva clară? Iar dacă ei m-au mințit pe mine cu privire la ea, nu era oare posibil să o fi mințit și pe ea cu privire la mine? Puteau să-i spună că am promis să renunț la ea. Și chiar am spus asta. Oare ea o să înțeleagă? O să fie destul de puternică încât să creadă mai departe în mine? Cât era de puternică? Ce puțin o cunoșteam, de fapt. Chiar totul exista *doar* în mintea mea? Și ce s-ar întâmpla dacă ar scoate-o din Londra? Ce s-ar întâmpla dacă n-aș reuși să o găsesc? Mi-ar scrie, cu siguranță. Dar dacă n-o să-mi scrie? Poate că, deși mă iubește, a ajuns la concluzia că totul este o greșeală? Asta ar fi, de fapt, o concluzie cât se poate de rațională.

A sunat telefonul, dar era doar Francis care mă ruga să vin să o văd pe Priscilla. I-am spus că o să vin mai târziu. Am cerut să vorbesc cu ea, dar Priscilla a refuzat să vină la telefon. Pe la zece a sunat Christian, dar am pus receptorul jos imediat. Am sunat în Ealing și am primit același semnal „număr inaccesibil“. În panica de ieri după-amiază foarte probabil Arnold deconectase telefonul. Am străbătut casa de la un capăt la altul întrebându-

mă cât voi mai putea amâna momentul în care o să simt că trebuie neapărat să mă duc în Ealing. Mă durea capul îngrozitor. Am încercat, cu toată seriozitatea de data asta, să-mi pun gândurile în ordine. Am făcut supoziții și cu privire la intențiile mele și sentimentele ei. Am schițat scenarii pentru vreo douăsprezece situații posibile. Am încercat până și să-mi închipui cum ar fi să mă las pradă disperării: adică să cred că ea nu mă iubește, că nu m-a iubit niciodată, și că singura soluție decentă este să dispar din viața ei. Atunci mi-am dat seama că disperarea mă copleșise deja, că eram pradă disperării, nu putea exista nimic mai rău decât această stare în care nu o vedeam și nu o auzeam. Ieri fusese în brațele mele și priviserăm împreună cu nerăbdare spre un uriaș abis tăcut al timpului, ne sărutaserăm fără patimă și fără spaime, cu o bucurie calmă cumpătată, înțeleaptă. Ba chiar o făcusem să plece când ea dorise să rămână. Fusesem complet nebun. S-ar putea ca asta să fi fost singura dată când ne-a fost dat să fim împreună. Poate că a fost ceva ce nu se va mai ivi niciodată, niciodată, niciodată.

Așteptarea într-o stare de spaimă este fără îndoială una dintre cele mai cumplite suferințe ale omului. Soția care așteaptă la gura minei. Prizonierul înaintea interogatoriului. Naufragiatul pe o plută în mijlocul mării pustii. Însăși întinderea timpului este percepută ca o suferință fizică. Minutele, fiecare dintre ele putând aduce ușurare sau măcar certitudine, trec fără rost și fac ca groaza să sporească. Pe măsură ce minutele acelei dimineți treceau, simțeam cum sporește ucigător în mine convingerea rece că totul era pierdut. Așa va fi de acum încolo pe vecie. Julian n-o să mai comunice niciodată cu mine. Am răbdat starea asta până la unsprezece și jumătate și atunci m-am hotărât să mă duc în Ealing și să încerc să o văd, cu forța dacă va fi nevoie. M-am gândit chiar și să mă înarmez cu ceva. Dar dacă a plecat deja?

Începuse să plouă. Îmi pusesem un fulgarin și zăboveam în vestibul întrebându-mă dacă plânsul ar ajuta la ceva. Mă și vedeam împingându-l violent pe Arnold într-o parte și urcând scările în salturi. Și după aia?

A sunat telefonul și am ridicat receptorul. O voce de telefonistă a rostit:

– Domnișoara Baffin vă sună de la un telefon public din Ealing, acceptați taxa inversă?

– Ce? Cine…?

– Domnișoara Baffin vă sună…

– Da, da, accept.

– Bradley, eu sunt.

– Ah, draga mea… Ah, slavă Domnului…

– Repede, Bradley, trebuie să te văd, am fugit de acasă.

– Ah, ce grozav… vai, iubita mea… Am fost așa de…

– Și eu. Ascultă, sunt într-o cabină telefonică lângă stația Ealing Broadway, n-am nici un ban.

– Vin să te iau cu un taxi.

– O să mă ascund într-un magazin. Mi-e așa de frică…

– Of, dragostea mea…

– Spune-i taximetristului să meargă încet pe lângă stația de metrou, o să te văd eu.

– Da, sigur că da.

– Dar, Bradley, nu putem rămâne la tine acasă. E primul loc în care o să vină.

– Nu-ți face griji. Vin să te iau.

– Ce s-a-ntâmplat?

– Vai, Bradley, ce coșmar!

– Dar *ce s-a-ntâmplat*?

– M-am purtat ca o cretină, le-am povestit tot ca pe o mare victorie, într-un fel agresiv, eram atât de fericită încât n-am fost în stare să-mi temperez mărturisirea, iar ei s-au albit la față, la început nici măcar n-au vrut să creadă și apoi au plecat glonț la tine, și ar fi trebuit să fug atunci, numai că mă simțeam pregătită de luptă și voiam să mai am o discuție cu ei și pe urmă, când au venit, erau într-o stare mult mai rea. Niciodată nu l-am văzut pe tata atât de agitat și de furios, era de-a dreptul violent.

– Ei, Doamne, doar nu te-a bătut?

– Nu, nu, dar m-a zgâlțâit până m-a luat amețeala și a spart o mulțime de lucruri în camera mea…

– Vai, scumpa mea…

– După aia am început să plâng și nu mă puteam opri.

– Și când am venit eu acolo?

– Ai venit tu acolo?

– Nu ți-au spus?

– Tata a zis ceva mai târziu că s-a mai întâlnit cu tine o dată. A zis că ai fost de acord să renunți la tot. Sigur că nu l-am crezut.

– Ah, iubita mea vitează! Mie mi-a zis că nu mai vrei să mă vezi. Sigur că nici eu nu l-am crezut.

Îi țineam ambele mâini în ale mele. Vorbeam pe șoptite într-o biserică. (Saint Cuthbert, pe Philbeach Gardens, ca să fiu mai exact.) Lumina palidă, angelică, verzuie care intra în prin vitraliile victoriene nu reușea să risipească atmosfera sumbră, magnifică, liniștitoare din interior. O catapeteasmă elaborat lucrată, făcută parcă din ciocolată cu lapte, un crucifix melancolic care arăta ca și când ar fi fost salvat dintr-un incendiu în ultimul moment, purtând inscripția *Verbum caro factum est et habitavit in nobis*[3]. La capătul dinspre apus, în spatele unui grilaj solid, o nișă întunecată, cu un porumbel în vârf, ocrotea cazanul de botez, sau poate peștera unei sibile obsedate de moarte sau poate o ipostază mai teribilă a Afroditei. Forțe ce veneau din vremuri mai îndepărtate decât Hristos păreau să fi pus stăpânire asupra locului. Deasupra noastră o siluetă înveșmântată în negru a trecut de-a lungul unei galerii și a dispărut. Am rămas din nou singuri.

– Îmi iubesc părinții, cred, zise Julian. Da, sigur că-i iubesc. Mai ales pe tata. De asta nu m-am îndoit niciodată. Dar există lucruri care nu se pot ierta. Care marchează sfârșitul a ceva. Și începutul a ceva.

S-a întors spre mine cu un aer grav, cu fața obosită, tristă și ofilită, puțin umflată și încreștită de atâta plâns. Se putea vedea cum va arăta când va ajunge la cincizeci de ani. Și pentru o clipă chipul ei neiertător mi-a amintit de acela al lui Rachel în camera aceea îngrozitoare.

– Vai, Julian, am produs lucruri de neșters în viața ta.

– Da.

– Nu-i așa că nu ți-am distrus viața, că nu ești supărată pe mine pentru că te-am implicat în toată tevatura asta?

– Ăsta-i cel mai tâmpit comentariu pe care l-ai făcut până acum. Oricum, cearta a durat câteva ore, mai ales între mine și tata, iar apoi, când a intervenit mama, el i-a strigat că e geloasă pe mine, ea i-a răspuns că e îndrăgostit de mine, apoi a început să plângă, iar eu am început *să urlu* și, vai, Bradley, n-am crezut că niște englezi obișnuiți, educați, din clasa de mijloc, se pot purta așa cum ne-am purtat noi aseară.

– Asta arată cât ești de tânără.

– Până la urmă au coborât la parter și i-am auzit certându-se în continuare și mama plângea grozav de tare și eu am simțit că nu mai pot și că trebuie s-o șterg și atunci am constatat că m-au încuiat în cameră! Niciodată n-am

mai fost încuiată undeva, nici măcar când eram mică, nici nu pot să-ți spun cum… am avut un moment de… iluminare… cum au uneori oamenii când își dau seama brusc… că trebuie să facă o revoluție. Pur și simplu nu voi accepta niciodată să fiu încuiată într-un loc!

– Ai strigat, ai bătut în ușă?

– Nu, n-am făcut așa ceva. Știam că nu pot fugi pe fereastră, e prea sus. M-am așezat pe pat și am plâns mult, firește. Știi, e o prostie, în mijlocul unui adevărat… masacru… dar m-a durut atât de tare că tata mi-a spart o mulțime de nimicuri. A spart două cești și toate animăluțele de porțelan…

– Julian, nu mai pot suporta tot ce-mi…

– Și totul a fost înspăimântător… și umilitor într-un fel… Totuși pe *asta* n-a găsit-o, o țineam sub pernă. Julian a scos din buzunarul rochiei tabachera aurită. *Darul unui prieten*.

– Îmi pare tare rău că s-a ajuns la război pe față, am spus. Știi, Julian, ce spuneau părinții tăi nu este complet fără sens. Într-un fel au dreptate. Este absurd și nefiresc să ai de-a face cu mine. Ești atât de tânără, eu sunt cu atât de mulți ani mai bătrân, ai toată viața… Cum să-ți dai seama ce gândești, lucrurile s-au petrecut atât de repede, chiar *ar trebui* să fii pusă sub cheie, totul se va sfârși în lacrimi…

– Bradley, am trecut de mult de faza asta. Când ședeam pe pat și mă uitam la cioburile de pe jos și simțeam că viața mea e distrusă, m-am simțit totuși foarte puternică și calmă în mijlocul întregii situații, foarte sigură de tine și foarte sigură de mine. Uită-te la mine! Siguranță. Calm.

Chiar arăta calmă, așa cum stătea lângă mine, cu fața obosită și lucidă, cu rochia albastră cu frunze albe de salcie, cu genunchii bronzați și lucioși, cu mâinile noastre puse una peste alta în poala ei, cu tabachera aurită rămasă în faldurile rochiei.

– Mai ai nevoie de timp ca să te gândești, nu putem…

– Oricum, pe la unsprezece, și asta a fost încă o picătură care a umplut paharul, a trebuit să strig și să-i implor să mă lase să mă duc la baie. Atunci tata a intrat la mine și a luat-o de la început, dar cu altă strategie, arătându-se bun și înțelegător. Atunci mi-a spus că s-a mai întâlnit o dată cu tine și că tu ai zis că renunți la mine, ceea ce eu știam, desigur, că nu e adevărat. Și pe urmă mi-a promis că o să mă ducă la Atena…

– Mie mi-a spus Veneția. Toată noaptea am fost la Veneția.

– De teamă că ai putea veni după noi. În momentul ăla eram complet detașată și-mi făcusem deja planul să mă prefac că sunt de acord cu tot ce spune el și apoi să evadez cât o să pot de repede. Așa că m-am făcut că cedez și i-am spus că o călătorie la Atena ar fi minunată și ar schimba total lucrurile și că… slavă Domnului că n-ai fost acolo să mă auzi… și…

– Înțeleg. La fel am făcut și eu. Chiar i-am spus că o să dispar. M-am simțit ca Sfântul Petru.

– Bradley, eram atât de *istovită* după asta, Doamne, ce zi lungă a fost ieri, și nu știu dacă i-am convins, dar el a zis că-i pare rău că s-a purtat atât de urât, și cred că-i părea rău cu adevărat, dar n-am putut suporta să văd că devine sentimental și plângăcios și dornic să mă pupe și chestii d-astea și i-am zis că vreau să dorm și până la urmă a plecat și, ce să vezi, a încuiat iar ușa!

– Ai dormit?

– Am dormit, curios lucru! Credeam că o să stau trează toată noaptea, mă și *vedeam* stând trează și gândindu-mă, ba chiar îmi doream să fac asta, dar pur și simplu m-a doborât somnul, m-a copleșit neputința, n-am fost în stare nici măcar să mă dezbrac, ca și cum mintea mea s-a cufundat în uitare, n-a putut face altfel. Și pe urmă, azi-dimineață s-au purtat cu mine de parcă eram bolnavă, m-au însoțit la baie, mi-au adus mâncarea pe tavă, a fost ceva dezgustător și cam înspăimântător. Și tata mi-a zis să mă odihnesc că o să plecăm din Londra astăzi, ceva mai târziu, și pe urmă a plecat de acasă. Cred că s-a dus la cabina telefonică din colț să dea un telefon ca să nu audă mama ce vorbește, face asta adeseori dimineața cam pe la aceeași oră și, oricum, smulsese firul telefonului din perete ieri când era furios. Până atunci deja mă îmbrăcasem și-mi căutam geanta, dar o luaseră și, când l-am auzit că pleacă, am încercat ușa, o încuiaseră, firește, și am strigat-o pe mama, dar n-a vrut să-mi deschidă și am dat un șut la tava cu mâncare care era pe jos. Ai dat vreodată un șut unui ou fiert? Când l-am văzut zburând prin aer am simțit că exact așa arată lucrurile în prezent, numai că n-a fost deloc amuzant. După aia i-am spus mamei că, dacă nu deschide ușa imediat, sar pe fereastră, și eram hotărâtă s-o fac, și mi-a deschis până la urmă și am coborât scările, iar ea le-a coborât în fața mea, cu spatele, totul arăta atât de absurd și de bizar, și m-am dus la ușa din față, dar era încuiată. În tot timpul ăsta mama vorbea cu mine și mă ruga să o iert, ți se făcea milă, în viața mea n-am auzit-o spunând astfel de lucruri, parcă îmbătrânise de-adevăratelea. N-am spus nimic și m-am dus hotărâtă în grădină și ea a venit după mine și

am încercat portița laterală, dar și aia era încuiată, așa că am luat-o la fugă prin grădină și m-am cățărat pe gard… Știi că sunt destul de înalte gardurile alea… nu știu cum am reușit… și am sărit în grădina de lângă noi. O auzeam vorbind și încercând să se cațăre… sigur că n-a reușit, e prea grasă… s-a urcat pe o ladă și ne-am uitat una la alta peste gard și arăta atât de bizar… parcă era *mirată*, cam cum ar arăta un om când constată că și-a pierdut un picior, atunci, pe moment mi-a fost milă de ea. După aia am trecut în goană prin grădina vecină, am mai sărit un gard, care nu era prea înalt, m-am strecurat printre niște garaje și am fugit întruna și nu găseam un telefon care să meargă și până la urmă am găsit unul și te-am sunat și uite-mă!

– Julian, mă simt atât de îngrozitor, atât de responsabil. Îmi pare bine că ți s-a făcut milă de mama ta. Să nu-i urăști, trebuie să-ți fie milă de ei. Într-un fel ei au dreptate și noi nu.

– De când mi-au încuiat ușa, m-am simțit ca un monstru. Dar eram un monstru fericit. Uneori e nevoie să devii monstru ca să supraviețuiești. La vârsta mea am ajuns să știu asta.

– Ai evadat și ai venit la mine…

– Mi-am julit piciorul la gard. E fierbinte. Pune mâna!

Mi-a luat mâna și a băgat-o sub fustă, pe pulpă. Pielea roșie și zgâriată ardea ca focul.

Am atins-o și prin palma arsă am perceput și mi-am dorit în întregul ei această ființă tânără, frumoasă, inocentă, dăruită mie atât de brusc și atât de miraculos. Mi-am retras mâna și m-am depărtat un pic de ea. Parcă era deja prea mult.

– Julian, eroina mea, regina mea… unde putem să mergem… nu putem să ne întoarcem în apartamentul meu.

– Știu, ei acolo o să se ducă. Bradley, trebuie să fiu numai cu tine undeva.

– Da. Măcar ca să ne putem gândi.

– Cum adică, măcar ca să ne putem gândi?

– Mă simt atât de vinovat de… ceea ce tu ai numit masacru. N-am luat nici o hotărâre, nu știm, nu trebuie să…

– Cât ești de viteaz, de fapt, Bradley! O să mă duci înapoi la părinți? O să mă pierzi pe drum ca pe un pisoi? Tu ești casa mea acum. Bradley, mă iubești?

– Da, da, da, da, da.

– Atunci trebuie să fii curajos și liber și să dovedești calități de conducător. Gândește-te, Bradley, trebuie să existe un loc secret unde să putem merge, fie și la un hotel.

– Vai, Julian, nu putem merge la hotel. Nu există nici un loc secret în care să putem merge… Ah, Doamne, ba da, există! Există, există, există!

Ușa apartamentului meu era deschisă. Am lăsat-o eu deschisă? Arnold era înăuntru și mă aștepta?

Am intrat încet și m-am oprit în vestibul și am așteptat. Apoi am auzit un fel de foșnet care parcă venea de undeva de aproape, din dormitorul meu. A urmat un sunet bizar, ca o chemare de pasăre, un fel de „uuu“. Am stat nemișcat, înțepenit de spaimă. Apoi s-a auzit clar că cineva cască. Am înaintat și am deschis ușa dormitorului.

Priscilla ședea pe patul meu. Era îmbrăcată cu bine cunoscutul sacou bleumarin și cu o fustă, amândouă destul de șifonate. Își scosese pantofii și își masa picioarele, peste ciorapi.

– A, tu ești! rosti ea și continuă să-și maseze și să-și scarpine degetele, să le examineze cu capul plecat.

Căscă din nou.

– Priscilla! Ce cauți aici?

– M-am hotărât să mă întorc la tine. Au vrut să mă împiedice, dar eu am venit. M-au dat pe mâna doctorilor. Au vrut să mă bage în spital, dar am refuzat. Acolo erau numai nebuni. Eu nu sunt nebună. Am făcut o parte din tratamentul cu șocuri. Te aduc într-o stare îngrozitoare. Începi să urli și să te dai de toți pereții. Trebuie să te lege. M-am lovit la mână. Uite!

Vorbea foarte rar. A început să-și scoată tacticos sacoul bleumarin.

– Nu poți rămâne aici, Priscilla! Mă așteaptă cineva. O să plecăm imediat din Londra.

Julian era pe Oxford Street, cumpăra haine din banii mei.

– Uite! Priscilla își ridică mâneca bluzei. În partea de sus a brațului avea o vânătaie mare în diverse nuanțe. Sau o fi din cauză că m-au legat? Poate că m-au legat. Au un fel de cămașă de forță, dar nu mi-au pus-o pe mine. Cred. Nu-mi aduc aminte. Ți se zdruncină capul. Nu poate fi o treabă bună. Acum mi-au făcut ceva la creier și n-o să se mai îndrepte niciodată. Nu mi-am dat seama dinainte ce-o să-mi facă. Am vrut să te întreb pe tine, dar n-ai venit. Iar Arnold și Christian vorbeau și râdeau întruna, nu puteam să-mi găsesc

liniștea de gălăgia și trăncăneala lor. M-am simțit fără rost acolo, ca un chiriaș amărât. Omul trebuie să fie cu ai lui. Vreau să mă ajuți cu divorțul. Mi-a fost tare rușine, în viața lor totul merge bine și au succes în toate. Nu puteam vorbi cu ei despre ce mă interesa pe mine pentru că erau veșnic grăbiți… Și pe urmă m-au pus să fac șocurile astea electrice. Lucrurile nu trebuie făcute în pripă, pe urmă ajungi să le regreți. Ah, Bradley, tare-mi pare rău că am făcut șocurile alea, *simt* că mi-au distrus creierul pe jumătate. E la mintea cocoșului, oamenii n-au de ce să facă șocuri electrice, nu?

– Unde e Arnold? am întrebat.

– Tocmai a plecat cu Francis.

– A fost aici?

– Da. A venit după mine. Am ieșit din casă după micul dejun. Nu că aș fi mâncat ceva, nu pot să mănânc nimic zilele astea, nu pot să suport nici mirosul de mâncare. Bradley, vreau să mergi cu mine la avocat, vreau să mergi cu mine la coafor, trebuie să mă spăl pe cap. Cred că treburile astea le pot face, nu mi-ar fi prea greu. Pe urmă cred că o să mă odihnesc. Ce-a zis Roger despre capa mea de nurcă? Mereu mă frământ pentru ea. De ce n-ai venit să mă vezi? Am tot cerut să vii. Vreau să mergi cu mine la avocat în dimineața asta.

– Priscilla, nu pot să merg cu tine nicăieri în dimineața asta. Trebuie să plec din Londra repede. Ah, de ce-ai venit aici?

– Ce-a zis Roger despre capa mea de nurcă?

– A vândut-o. O să-ți dea banii.

– Ah, nu! Era așa de frumoasă, cu totul specială…

– *Te rog*, nu plânge…

– Nu plâng. Am venit singură din Notting Hill până aici, nu trebuia, mă simt rău. Cred că o să stau puțin în salon. Poți să-mi faci un ceai?

S-a ridicat greoi și a trecut pe lângă mine. Am simțit un miros urât, de animal, amestecat cu un miros de spital. Formaldehidă poate. Fața ei era buhăită și somnoroasă, buza de jos îi atârna, gura părea o strâmbătură. S-a așezat greoi, cu grijă, pe fotoliul cel mic și și-a pus picioarele pe un scăunel.

– Priscilla, nu poți rămâne aici! Trebuie să plec din Londra!

A căscat larg, nasul i s-a încrețit, ochii i s-au micșorat, cu o mână vârâtă în bluză încerca să se scarpine sub braț. S-a frecat la ochi și a început să-și desfacă nasturii bluzei.

– Casc și iar casc întruna, mă scarpin și mă tot scarpin și mă dor picioarele și nu pot sta locului. Cred că-i din cauza electricității. Bradley, nu-i așa că n-ai să mă lași singură? Nu te am decât pe tine, nu poți să pleci. Ce spuneai? Roger chiar mi-a vândut capa de nurcă?

– O să-ți fac un ceai, am zis ca să ies din cameră.

M-am dus la bucătărie și chiar am pornit ibricul electric. Felul în care arăta Priscilla mă tulbura grozav, dar nici nu se punea problema să-mi schimb planurile. Eram incapabil să mă gândesc ce să fac în continuare. Aveam întâlnire cu Julian în jumătate de oră. Dacă n-o să apar, ea o să vină aici. Între timp Arnold, care nu se știe unde dispăruse, putea sosi în orice clipă.

Cineva a intrat pe ușa din față. Am ieșit iute din bucătărie, gata să fac o tentativă spre libertate. M-am lovit de Francis cu atâta putere încât l-am împins dincolo de ușă. Ne-am prins unul de altul.

– Unde-i Arnold?

– Am reușit să scap de el, dar n-ai prea mult timp, zise Francis.

L-am tras pe Francis afară, în curtea interioară. Intenția mea era să văd dacă vine Arnold. Prezența lui Francis era o mare ușurare. L-am ținut strâns de ambele brațe, ca să nu fugă, ceea ce nu părea totuși că ar avea de gând să facă. A zâmbit larg, încântat de propria persoană.

– Ce-ai făcut?

– I-am spus că te-am văzut împreună cu Julian într-un local de pe Shaftesbury Avenue, i-am spus că e un loc unde te duci frecvent și a plecat rapid într-acolo, dar o să se întoarcă în scurt timp.

– Ți-a spus?

– I-a spus lui Christian și ea mi-a spus mie. Christian se distrează de minune pe seama poveștii ăsteia.

– Ascultă-mă, Francis. Plec cu Julian azi. Vreau să stai cu Priscilla aici sau în Notting Hill, unde vrea ea. Ai aici un cec gras, am să-ți mai dau bani.

– Nu zău, mulțumesc! Unde plecați?

– Nu contează. Am să te sun din când în când să te-ntreb ce face Priscilla. Îți mulțumesc pentru ajutor. Acum trebuie să-mi iau câteva lucruri și să fug.

– Uite, Brad. Am adus asta înapoi. Mă tem că s-a rupt de tot. Când am încercat să-i îndrept piciorul, s-a rupt.

Mi-a pus ceva în mână. Era figurina de bronz cu femeia călare pe bizon.

Am intrat din nou în casă și am pus zăvorul pe ușa exterioară și am închis ușa apartamentului. Din interior se auzea un fel de scârțâit. Era șuieratul

ibricului electric care dădea semnal că apa fierbe.

– Fă un ceai, te rog, Francis.

Am dat fuga în dormitor și am aruncat câteva haine într-un geamantan. Apoi am revenit în salon.

Priscilla ședea acum dreaptă, părea speriată.

– Ce-a fost zgomotul ăla?

– Ibricul.

– Cine-i acolo?

– Doar Francis. El o să stea cu tine. Eu trebuie să plec.

– Când te-ntorci? Nu pleci cu adevărat, pentru mai multe zile?

– Nu sunt sigur. O să dau telefon.

– Ah, te rog, Bradley, te rog, nu mă lăsa. Totul e înspăimântător, toate mă sperie, mă sperii noaptea. Ești fratele meu, știu că o să ai grijă de mine, nu poți să mă lași cu niște străini. Și nu știu ce să fac să fie bine și tu ești singurul om cu care pot să vorbesc. Cred că totuși n-am să mă duc încă să consult un avocat. Nu știu cum să fac cu Roger. Ah, tare aș vrea să nu fi plecat de la el, îl vreau pe Roger, îl vreau pe Roger… lui Roger i s-ar face milă de mine dacă m-ar vedea acum.

– Uite, ai aici un vechi prieten, și i-am aruncat în poală figurina de bronz.

Ea și-a apropiat instinctiv picioarele și figurina a căzut pe podea.

– E ruptă, zise ea.

– Da, a rupt-o Francis încercând să o dreagă.

– Acum n-o mai vreau.

Am ridicat-o de jos. Unul dintre picioarele din față ale bizonului era rupt de lângă corp. Am pus figurina pe o parte în vitrina lăcuită.

– E complet ruptă acum. Ah, ce păcat, ce păcat…!

– Gata, Priscilla!

– Ah, Doamne, îl vreau pe Roger, Roger era al meu, ne aveam unul pe altul, el era al meu și eu a lui.

– Nu fi proastă, Priscilla. Roger e o cauză pierdută.

– Vreau să te duci la Roger și să-i spui că-mi pare rău…

– Categoric nu!

– Îl vreau pe Roger, dragul meu Roger, îl vreau…

Am încercat să o sărut, mi-am apropiat fața de linia părului ei cărunt, slinos, dar și-a smucit capul când m-am aplecat și m-a lovit tare în bărbie.

– Rămâi cu bine, Priscilla, am să dau telefon.

– Ah, nu pleca, nu mă lăsa, te rog, te rog, te rog…

Eram la ușă. M-a privit lung, lacrimi mari îi curgeau încet din ochi, avea gura deschisă, roșie și umedă. I-am întors spatele. Francis tocmai ieșea din bucătărie cu tava cu ceai. I-am făcut un semn de rămăs-bun și am ieșit în fugă din casă și am străbutut iute curtea. La capătul curții m-am oprit și m-am uitat prudent pe după colț.

Arnold și Christian tocmai coborau dintr-un taxi la câțiva metri mai încolo. Arnold plătea taxiul. Christian m-a văzut. A făcut imediat o mișcare, s-a întors cu spatele la mine și s-a postat între mine și Arnold.

M-am tras înapoi. Lângă ieșirea din curte era un intrând foarte îngust și m-am strecurat acolo; aproape în același moment l-am văzut pe Arnold trecând cu pași mari pe lângă mine, cu fața împietrită de îngrijorare și hotărâre. Christian a mers încet în urma lui, căutând cu privirea prin preajmă. M-a văzut din nou și a făcut o mișcare voluptuoasă, ca de dans oriental, un soi de salut senzual, ridicându-și mâinile cu palmele în sus și apoi coborându-le pe lângă corp, cu unduiri lascive. Nu s-a oprit. Am așteptat câteva clipe și apoi am ieșit.

Arnold intrase în apartament. Christian rămăsese afară, uitându-se înapoi. Mi-am pus valiza jos, mi-am dus palmele la frunte și apoi am întins brațele către ea. Mi-a făcut semn cu mâna, gestul pe care-l face cineva care pleacă cu vaporul. Apoi a intrat pe ușă, după Arnold. Am prins taxiul lăsat liber de Arnold și Christian și i-am cerut să mă ducă la Julian.

Elixirul de George Herbert (1593–1633)

Andrew Marvell (1621–1678) – poet, scriitor satiric și politician englez

Sfânta Evanghelie după Ioan 1:14 – „Și cuvântul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi.“

Partea a treia

Cumpărăturile au fost pentru ea o mare bucurie. Ea a stabilit totul. A ales cu curaj mâncarea, produsele de curățenie, detergenții, ustensilele de bucătărie. A cumpărat până și un făraș albastru, mic și drăguț și o mătură pictată cu flori. Și un șorț. Și o pălărie de soare. Le-am încărcat în mașina închiriată. O inspirație profetică mă îndemnase să-mi țin permisul la zi. Dar, după mai mulți ani în care n-am avut mașină, am condus prudent.

Era ora cinci, în aceeași zi și eram departe de Londra. Eram într-un sat, parcasem mașina în fața magazinului local. Printre pietrele pavajului creștea iarba, iar soarele la apus făcea ca fiecare fir să aibă propria sa umbră minusculă. Mai aveam încă mult de mers.

Faptul că Julian își asumase rolul de gospodină cu atâta seriozitate și naturalețe și mă dirija de parcă am fi fost căsătoriți de niște ani mă umplea de o bucurie care-mi făcea rău. Mi-am mascat intensitatea bucuriei ca să n-o las pe ea să o intuiască. Am cumpărat niște sherry și niște vin pentru că așa fac oamenii căsătoriți, dar simțeam că o să fiu într-o stare de beție perpetuă de atâta încântare. Au fost momente când mi-am dorit să fiu singur ca să mă gândesc pe îndelete la ceea ce s-a întâmplat. După ce am mers un timp cu mașina, am oprit să mă ușurez în pădure și, stând acolo cu ochii la covorul de ace de brad încrucișate și la peticul de mușchi de la rădăcina unui copac și la cele câteva flori stacojii de mac, m-am simțit un mare poet. Aceste lucruri minuscule așternute înaintea mea erau însăși întruchiparea a ceva uriaș și vibrant, a poveștilor și lacrimilor și bucuriilor.

Când începuse să se lase amurgul, înaintam în tăcere printre castani cu flori albe și dantelărie fină. A face un drum cu mașina împreună cu cineva drag este o formă specială de posesie; vehiculul care vibrează și pe care îl controlezi devine o prelungire a ființei tale care acum înglobează și persoana de lângă tine, pe jumătate ascunsă în întuneric. Uneori mâna mea stângă căuta dreapta ei. Uneori, cu sfială, îmi atingea intenționat genunchiul. Uneori se întorcea într-o parte și mă privea, făcându-mă să zâmbesc ca o floare sub razele soarelui în timp ce priveam în față șoseaua mișcătoare.

Mașina care înainta ca printr-un tunel ne conținea, iar murmurul complice al motorului ne învăluia fericita tăcere.

Fericirea omenească este rareori lipsită de umbre, chiar și în cele mai frumoase momente, iar fericirea aproape perfectă poate fi un chin. Fericirea mea în acel moment, deși intensă, era departe de a fi perfectă, iar în mijlocul acestei bucurii demente (de exemplu, când am văzut că Julian cumpără mătură și făraș) au început să-mi revină spaime și suferințe. Printre ele erau, desigur, Arnold cel dornic de răzbunare, Rachel cea ofensată, Priscilla cea nefericită. Era și faptul mărunt și bizar că mințisem în legătură cu vârsta mea. Era un semn de întrebare uriaș cu privire la viitorul imediat. Dar lucrurile astea erau, acum că eram împreună cu Julian, niște probleme mai degrabă decât niște coșmaruri. Peste puțin timp, când vom fi singuri, am să-i povestesc tot și ea va fi judecătorul imparțial. Situația când iubești și ești iubit poate face (într-un fel care uneori este, desigur, iluzoriu) ca până și cele mai concrete dificultăți să pară banale sau chiar ilogice. Nici nu mă temeam în chip vulgar că vom fi descoperiți. Vom fi la adăpost. Nimeni nu cunoștea locul ăsta. Nimănui nu-i vorbisem despre planurile mele.

Pe când înaintam cu mașina în acel amurg albastru intens, printre castani încărcați de flori, pe când priveam luna plină gălbuie ca o roată de caşcaval apărută peste un lan de orz care încă prindea lumina soarelui, mă frământau două probleme – una mare, de dimensiuni cosmice, cealaltă îngrozitor de precisă. Problema de dimensiuni cosmice era că simțeam cu deplină certitudine – complet fără legătură cu supozițiile banale cu privire la ce se va întâmpla – că o voi pierde pe Julian. Acum nu mă îndoiam că mă iubește. Dar mă chinuia un fel de disperare absolută, ca și cum ne-am fi iubit deja o mie de ani și eram condamnați să obosim de ceva atât de desăvârșit. Am dat ocol planetei cu viteza fulgerului, am încins galaxia cu un brâu și m-am întors într-o secundă gâfâind de disperare. Cei care au iubit mă vor înțelege. Eram buimac de spaimă. În imensitatea spațiului și timpului se deschisese o buclă mare și prin golul ei mâna dreaptă a lui Julian ținea mâna mea stângă. Toate acestea se mai întâmplaseră poate de un milion de ori și de aceea erau sortite pieirii. Nu mai exista viitorul în sensul obișnuit, ci doar acest prezent extatic, îngrozit, chinuit. Viitorul străpunsese prezentul precum o sabie. Eram deja, ochi în ochi și buze lângă buze, pierduți în mijlocul grozăviilor ce aveau să vină. A doua problemă era întrebarea dacă, atunci când vom ajunge la Patara și voi încerca să fac dragoste cu Julian, o să fiu în stare.

Așa că am început să ne certăm.

– Prea te gândești mult, Bradley. Văd eu foarte bine. O să rezolvăm toate problemele astea. O s-o luăm pe Priscilla să locuiască la noi.

– N-o să locuim nicăieri.

– Cum adică?

– Foarte simplu. Viitorul nu există. O să tot mergem întruna cu mașina asta, la nesfârșit. Asta-i tot.

– Nu-ți dau voie să vorbești așa, nu-i adevărat. Uite, am cumpărat pâine neagră și pastă de dinți și un făraș.

– Da. Un adevărat miracol. În același fel credincioșii considerau că Dumnezeu a pus fosilele în pământ când a făcut lumea, în anul 4000 î.Hr., ca să ne creeze nouă iluzia unui trecut.

– Nu-nțeleg.

– Noi avem iluzia unui viitor.

– Ce spui tu este o răutate și o trădare a iubirii.

– Dragostea noastră este de natura unui sistem închis. Este completă în interiorul ei înseși. Nu are accidente, nu are prelungiri.

– Te rog, nu mai vorbi în termeni atât de abstracți, este un fel de a mă minți.

– Poate că da. Dar nu stăpânim acea limbă în care să rostim adevărul despre noi înșine, Julian.

– Ei, uite că eu o stăpânesc. O să mă mărit cu tine. Tu o să scrii o carte grozavă. Eu o să încerc să scriu o carte grozavă.

– Chiar crezi asta?

– Da. Mă chinuiești, Bradley, cred că o faci intenționat.

– Poate. Mă simt atât de profund legat de tine. Sunt tu. Trebuie să mișc un pic lucrurile, chiar să provoc durere, dacă vreau să te percep.

– Atunci provoacă-mi durere, o să suport cu bucurie, dar trebuie să rămână în zona noastră de siguranță.

– Totul este în această zonă. Tocmai ăsta-i necazul.

– Nu știu ce vrei să spui în felul ăsta. Dar vorbești de parcă ar fi o iluzie, de parcă ai putea să mă părăsești.

– Probabil că se poate interpreta așa.

– Dar noi tocmai ne-am găsit.

– Ne-am găsit cu milioane de ani în urmă, Julian.

– Da, da, știu asta. Asta simt și eu, dar în realitate, în realitatea banală, au trecut doar două zile de când am fost la Covent Garden.

– O să mă mai gândesc la asta.

– Gândește-te așa cum trebuie, Bradley, tu n-ai putea să mă părăsești, ce prostii spui acolo!

– Nu, n-aș putea să te părăsesc, dragostea mea, dar tu ai putea să mă părăsești. Nu vreau să spun că mă îndoiesc de iubirea ta. Spun doar că acel miracol care ne-a adus împreună în mod inevitabil ne va despărți. Suntem făcuți *pentru* despărțire, într-acolo ne îndreptăm.

– Nu-ți dau voie să vorbești așa. Cu dragostea mea am să te țin lângă mine și prin ea am să te reduc la tăcere.

– Bagă de seamă. În lumina asta înșelătoare nu e prea bine să mergi cu mașina.

– Vrei să te oprești un minut?

– Nu.

– Chiar crezi că te-aș putea părăsi?

– *Sub specie aeternitatis*, da. Ai făcut-o deja.

– Știi că nu știu latinește.

– Ce păcat că educația ta a fost atât de neglijată.

– O să mă supăr pe tine, Bradley.

– Iată că deja ne certăm. Vrei să te duc înapoi în Ealing?

– Mă rănești și strici lucrurile intenționat.

– Nu sunt un individ prea drăguț. Cu timpul va trebui să ajungi să mă cunoști.

– Te cunosc. Te cunosc foarte bine, ca pe propriile mele buzunare.

– Mă cunoști și nu mă cunoști.

– Te îndoiești de dragostea mea?

– Mă tem de zei.

– Eu nu mă tem de nimic.

– Perfecțiunea este disperarea de moment. Disperarea de moment. N-are nici o legătură cu timpul.

– Dacă te-apucă disperarea înseamnă că te îndoiești de dragostea mea.

– Poate că da.

– Oprește mașina, te rog.

– Nu.

– Ce pot face ca să-ți dovedesc că te iubesc necondiționat?

– Nu prea văd ce-ai putea face.
– Am să sar din mașină.
– Nu spune prostii!
– Am să sar.
În clipa următoare a sărit.

S-a auzit un zgomot ca o mică explozie, o pală de vânt, și a dispărut de lângă mine. Ușa s-a deschis mai mult, a trosnit, s-a balansat și s-a închis la loc. Locul de lângă mine era gol. Mașina a cotit brusc și s-a oprit lângă zona cu iarbă.

M-am uitat înapoi și am văzut-o în lumina slabă zăcând la marginea șoselei – o grămadă nemișcată.

Mai trăisem momente îngrozitoare în viața mea. Multe altele aveau să urmeze. Dar acesta a fost, privind în urmă, cea mai frumoasă, cea mai pură, cea mai desăvârșită pedeapsă.

Gâfâind de spaimă și de îngrijorare, am coborât din mașină și am fugit înapoi. Nu era nimeni pe șosea, era liniște, în aer pluteau atomi de albastru-închis care întunecau vederea.

Ah, biată fragilitate a făpturii omenești, vulnerabilă precum coaja de ou! Cum poate acest mecanism făcut din carne și oase și sânge să supraviețuiască pe planeta asta cu suprafețele ei dure și forța ei gravitațională ucigătoare, nemiloasă? Percepusem căzătura și scrâșnetul trupului izbit de asfalt.

Avea capul în iarbă, picioarele strânse la linia șoselei. Momentul de imobilitate când am ajuns la ea a fost cel mai îngrozitor. Am îngenuncheat lângă ea, gemând tare, neîndrăznind să ating sau să mișc acel trup probabil grav rănit. Era conștientă, avea să înceapă să urle de durere peste o clipă? Îmi treceam mâinile peste trupul ei fără să îl ating, cuprins de o neputință sfâșietoare, condamnabilă. Aveam acum în față un altfel de viitor, pe când cercetam prostește făptura inertă, prăbușită, pe care nici măcar nu îndrăzneam să o iau în brațe.

Apoi Julian a rostit:
– Iartă-mă, Bradley!
– Ești grav rănită? am întrebat-o cu o voce răgușită, sufocată.
– Nu… cred…

Apoi s-a ridicat în capul oaselor și m-a cuprins cu brațele pe după gât.
– Vai, Julian, ai grijă, ești bine, ți-ai rupt ceva?

– Nu, sunt sigură că nu. Uite, am căzut pe movila asta de iarbă și mușchi și…

– Am crezut că ai căzut pe șosea.

– Nu, doar că… mi-am julit iar piciorul… și m-am lovit la față… ah! Totuși cred că n-am pățit nimic, doar că mă doare… Stai puțin, să încerc să mă mișc… Da, sunt întreagă… Vai, îmi pare atât de rău…

Am luat-o în brațe și ne-am ținut unul de altul, pe jumătate întinși printre movilițele de iarbă și mușchi, lângă un șanț plin cu urzici înflorite. Luna de culoare gălbuie se făcuse mai mică, mai palidă, mai metalică. Întunericul se adâncea în jurul nostru în aerul dens, pe când stăteam îmbrățișați în tăcere.

– Bradley, mi-e frig, mi-am pierdut sandalele.

I-am dat drumul din îmbrățișare, m-am întors și am început să-i sărut picioarele reci întinse lângă o moviliță de mușchi umed, spongios. Picioarele ei aveau gust de pământ și de rouă și de floricelele verzi ale mușchiului care mirosea a țelină. I-am luat în palme picioarele umede, palide și am scos un geamăt de încântare și de dorință.

– Te rog, Bradley. Vine cineva, se aude o mașină.

M-am ridicat, cu trupul în flăcări, am ajutat-o să se ridice și chiar a trecut o mașină, iar la lumina farurilor s-au văzut picioarele ei, rochia albastră de culoarea ochilor ei și o licărire din coama ei aurie, ciufulită. S-au văzut și sandalele rămase alături, pe șosea.

– Ai sânge pe picior.

– Doar o zgârietură.

– Șchiopătezi.

– Nu, sunt doar puțin înțepenită.

Ne-am întors la mașină și am aprins farurile care au construit o boltă de frunze verzi în mijlocul întunericului. Ne-am urcat în mașină și ne-am luat de mână.

– Nu e nevoie să mai faci așa ceva, Julian.

– Îmi pare foarte rău.

Ne-am continuat drumul în tăcere; mâna ei se odihnea pe genunchiul meu. Pentru ultima parte de drum ea mi-a dat indicații, citind harta la lumina lanternei. Am traversat o cale ferată și un canal și am ajuns într-o zonă plată și pustie. Nu se vedeau case, nici lumini. Lumina farurilor făcea vizibil un drum care se pierdea la buza unei zone cu pietricele gri rotunjite și iarbă aspră. Ne-am oprit și ne-am întors până la o intersecție banală unde

Julian a îndreptat lumina lanternei către un indicator. Șoseaua s-a transformat într-un drumeag pietruit pe care am înaintat cu hopuri, cu șapte kilometri pe oră. În cele din urmă în lumina farurilor au apărut doi stâlpi albi de poartă și numele scris apăsat cu litere aplecate: *Patara*. Mașina a înaintat pe pietriș, iar lumina farurilor a lunecat peste un zid de cărămidă roșiatică și ne-am oprit în fața unei verande îngrădite cu o împletitură de nuiele. Julian deja avea cheia, o ținea în mână de câțiva kilometri buni. M-am uitat la refugiul nostru. Era un bungalow mic, pătrat, din cărămidă roșie. Agentul imobiliar fusese destul de romantic.

– E minunat, zise Julian și deschise ușa.

Toate luminile erau aprinse. Julian trecuse iute din cameră în cameră. Dăduse într-o parte cearșafurile de pe patul dublu.

– E cam neaerisit și cam umed aici. Ah, Bradley, hai să mergem acum până la mare, vrei? Pe urmă pregătesc cina.

M-am uitat la pat.

– E târziu, dragostea mea. Te simți bine după căzătura aia?

– Sigur că da. Cred că o să mă schimb, e cam răcoare, pe urmă ne ducem până la mare, trebuie să fie foarte aproape, cred că se și aude.

Am ieșit pe ușa din față și am ascultat. Foșnetul mării strecurate printre pietricele se auzea ca un oftat regulat, răgușit, aspru, venind de după o culme joasă, poate niște dune de nisip, situată chiar în fața mea. Luna, acoperită de nori subțiri, revărsa o lumină aurie, nu argintie, peste gardul alb al grădinii, peste câteva tufișuri neîngrijite și silueta unui copac. Un pământ neted și un sentiment de pustiu. O briză ușoară, sărată. M-a cuprins o stare de fericire amestecată cu spaimă autentică. După câteva minute am intrat din nou în casă. Liniște.

Am intrat în dormitor. Julian, îmbrăcată într-un furou mov cu flori albe, tivit cu dantelă albă, era întinsă pe pat, cufundată într-un somn adânc. Părul ei auriu-închis, răsfirat pe pernă și pe jumătate din fața ei, forma o plasă mătăsoasă ce semăna cu țesătura unui șal frumos. Stătea întinsă pe spate, cu gâtul expus parcă unei lovituri de cuțit. Umerii ei, nu prea bronzați, aveau culoarea gălbuie a lunii la amurg. Își întinsese puțin genunchii, iar labele picioarelor, murdare de noroi, erau întoarse într-o parte și puțin întinse. Mâinile, și ele murdare de pământ, împreunate pe piept, arătau ca două animăluțe. Pulpa dreaptă, în zona neacoperită de furou, era roșie și zgâriată

în două locuri, o dată de la escaladarea gardului și o dată de la săritura din mașină. Avusese o zi cu adevărat plină de evenimente.

Și eu la fel. M-am așezat și am cântărit în minte o mie de gânduri. N-aveam intenția să o trezesc, deși m-am întrebat dacă n-ar trebui să-i curăț pulpa. Zgârieturile lungi erau foarte curate. Trecerea ei în starea de inconștiență era exact ceea ce îmi dorisem toată ziua, la momente diferite. Să fiu cu ea și totuși să nu fiu cu ea. Iar acum, șezând și oftând lângă ea, am simțit o stranie plăcere în faptul că n-am atins-o. După un timp am tras așternuturile ușor peste ea, până la mâinile împreunate și cuibărite la piept și m-am întrebat ce am făcut, sau, mai degrabă ce a făcut ea, căci voința ei mai mult decât a mea ne transformase viețile atât de categoric. Poate că mâine-dimineață totul o să i se pară un vis urât. Poate că mâine o să duc înapoi la Londra o fată în lacrimi. Și pentru asta trebuia să fiu pregătit cu toată onestitatea, căci mi se dăruise deja o comoară pe care nu o meritam absolut deloc. Cât de minunat și cât de înspăimântător fusese momentul când sărise din mașină. Dar ce însemnase el în afară de faptul că era tânără, iar tinerilor le plac extremele? Era un copil al extremelor, iar eu eram un bătrân puritan. O să ajung să fac dragoste cu ea vreodată? S-ar cuveni să fac asta? Voi fi oare în stare să fac asta?

– Uite, Bradley, un craniu de animal, spălat de mare. Ce este, un craniu de oaie?

– Da, de oaie.

– O să-l luăm cu noi.

– Avem atâtea pietre și scoici de luat.

– Păi, putem să tragem mașina aici, nu?

– Cred că da. I-auzi, același țipăt – ce-ai zis că este?

– Un ploier. Își strigă numele. Uite, Bradley, ce frumoasă e bucata asta de lemn, a modelat-o marea, parcă este o literă chinezească.

– O luăm și pe asta?

– Sigur că da.

Am luat bucata pătrată de lemn ale cărei riduri fuseseră netezite și contopite de către mare până ajunsese să arate ca schița unei fețe de om bătrân pe care un artist italian, poate Leonardo, ar fi desenat-o în câteva linii în caietul său. Am luat craniul de oaie. Craniul, fără dinți, dar aproape complet în rest, stătuse mult timp în mare. Nu mai avea margini tăioase.

Fusese netezit și mângâiat și lustruit până când ajunsese să arate ca o operă de artă, o lucrare fină în fildeș, mai degrabă decât ca o rămășiță a ceva creat de natură. Osul era dens și neted, păstrând căldura soarelui, avea culoarea smântânei groase, culoarea umerilor lui Julian.

De fapt, umerii lui Julian își schimbaseră deja culoarea, prinseseră o nuanță maro-roșcat, cu o iradiere ca de mânie. Era după-amiaza zilei următoare. Cugetările mele din noaptea trecută fuseseră întrerupte de un atac de somn asemănător cu cel care o doborâse pe Julian. Somnul sărise asupra mea precum un jaguar dintr-un copac. Mă dezbrăcasem pe jumătate și mă întrebam cum să mă îmbrac în postura de partener al lui Julian și dacă să mă îmbrac într-un fel aparte, după care n-am mai știut nimic decât că era dimineață, soarele lumina odaia, iar eu eram întins în pat singur, învelit cu pledurile, îmbrăcat cu cămașa, chiloții și șosetele. Am știut imediat unde sunt. M-a străbătut un fior de spaimă constatând absența lui Julian, alungat imediat de glasul ei care cânta în bucătărie. Apoi m-a deranjat faptul că m-am expus în fața ei dormind îmbrăcat într-un fel lipsit de demnitate. Cămașa și șosetele compun un *deshabillé* deloc atrăgător. Mă băgasem singur în pat sau mă învelise ea? Apoi mi s-a părut îngrozitor, scandalos și *nostim* faptul că eu și iubita mea am dormit unul lângă altul toată noaptea, fiecare complet inconștient de prezența celuilalt. Oh, neprețuită, neprețuită noapte!

– Te-ai trezit, Bradley? Ceai, cafea, lapte, zahăr? Ce puțin te cunosc!

– Foarte adevărat. Ceai, lapte, zahăr. Mi-ai văzut șosetele?

– Îmi plac grozav șosetele tale. Ne ducem imediat direct la mare.

Și ne-am dus. Am făcut un picnic din micul dejun, am luat ceai cu lapte într-un termos, pâine și unt și gem și ne-am dus pe pietrele netede de la plajă, chiar acolo unde marea, mult mai liniștită decât ieri, atingea linia curată a uscatului care, la rândul lui, se modelase ca partenerul și egalul ei, retrăgându-se pentru a respira și înaintând apoi din nou pentru a o atinge. În spatele nostru se întindeau dune de nisip măturate de vânt și arcuri gălbui de iarbă și trestie și cerul albastru de culoarea ochilor lui Julian. În fața noastră se întindea marea englezească, rece și calmă, scânteind ca diamantul, întunecată chiar și în bătaia soarelui.

Trăisem multe momente de fericire. Dar primul mic dejun la malul mării a avut o simplitate și o intensitate greu de egalat. Nici măcar speranța nu m-a chinuit. N-a fost decât comuniune perfectă și tihnă și acea bucurie care vine când sufletul iubitei și al tău se contopesc cu lumea exterioară în așa măsură

încât există un *loc* unic pe pământ unde pietrele și smocurile de iarbă și apa transparentă și foșnetul slab al vântului pot *exista* cu adevărat. A fost probabil corespondentul momentului din seara trecută când am văzut-o pe Julian în lumina înserării zăcând nemișcată la marginea șoselei. Dar nu era nici o legătură între cele două, așa cum momentele de bucurie pură nu sunt legate de nimic. Iar omul care are parte în viață de asemenea momente fără îndoială a atins cu un deget tremurător țelul cel mai înalt al naturii.

Am luat-o înapoi, cărând cu noi peste culmea dunelor pietrele și lemnele aduse de valuri – erau deja prea multe ca să le ducem într-un singur transport –, și am văzut ceva mai departe cubul din cărămidă roșie, casa noastră, nu prea frumoasă, dar deja dragă nouă, în spatele ei clădirea ruinată a unei ferme și după aceea doar teren plat, de un verde-gălbui spălăcit, sub cerul nesfârșit presărat cu grămăjoare de nori albi auriți. Departe tare, dincolo de o zonă umbrită, lumina soarelui cădea pe turla înaltă, cenușie a unei biserici. Ne-am lăsat trofeele la poalele dunelor, iar Julian a insistat să le acoperim cu nisip ca să nu ni le fure cineva, o măsură de precauție cam inutilă căci nu se vedea țipenie de om în afară de noi doi, și am traversat o platformă imensă pavată cu pietre netezite de mare care ne despărțea de casă. Varza-de-mare și alte plante specifice coastei stâncoase, cu flori roz, pufoase creșteau din abundență, iar tufe mari de lupin își întindeau frunzele și conurile de flori galbene în jurul pietrelor așezate în cercurile concentrice ale pavajului natural. Libelule străvezii zumzăiau și pluteau în aer, fluturi poposeau în zbor venind dinspre mare pentru ca apoi să dispară purtați de briză în aerul luminos. Poziția exactă a acestui paradis n-am să o dezvălui, din mai multe motive, dar cunoscătorii coastei britanice pot încerca să o identifice.

Uitându-mă cum Julian pregătește prânzul (îmi spusese foarte onest că nu știe să gătească), m-a uimit felul hotărât în care controla situația, prezența ei deplină în acest loc și am încercat să mă detașez de orice spaime, așa cum părea că făcuse și ea, și să țin la distanță demonii neliniștii, împotriva cărora ea protestase aruncându-se din mașina în mișcare. După-amiază am mers cu mașina să ne recuperăm trofeele și să mai căutăm și altele și le-am pus pe pajiștea cu iarbă aspră din fața casei. Pietrele erau toate de formă ovală și puțin bombate, toate cam de aceeași mărime, dar într-o imensă varietate de culori. Unele erau violet cu puncte bleumarin, altele maronii cu pete gălbui, altele de un gri-liliachiu în diverse nuanțe, multe dintre ele aveau un ochi în

mijloc înconjurat de cercuri concentrice sau erau străbătute de vinișoare albe. Așa cum spunea Julian, era greu să renunți la vreuna dintre ele. Era ca și cum ne-am fi aflat într-o imensă galerie de artă și am fi fost invitați să luăm ce vrem. Julian a adus în casă cele mai frumoase pietre, craniul de oaie și bucățile de lemn. Pe cea pătrată, ca o literă chinezească, a pus-o în picioare, ca pe o icoană, pe polița căminului din salonul nostru mic, încadrată de craniul de oaie și de tabachera aurită, iar pe pervazurile ferestrelor a înșirat pietre printre resturi cenușii de rădăcini ce arătau ca niște mici sculpturi moderne. Am urmărit-o făcând toate lucrurile astea cu maximă concentrare. Ne-am băut ceaiul.

După ceai ne-am dus cu mașina la biserica cea mare și ne-am plimbat în interiorul gol și sărăcăcios. Câteva scaune așezate pe pardoseala din piatră arătau că este vorba de o congregație mică. Biserica nu avea vitralii, doar niște ferestre mari perpendiculare prin care intra soarele rece și lumina lespezile cam prăfuite ale pardoselii, lăsând în umbră pietre funerare vechi de secole. Înălțată pe pământul plat, biserica arăta ca o epavă de vas sau de arcă, sau poate ca scheletul unui animal enorm sub ale cărui coaste te mișcai cu teamă și milă. Am pășit în liniște, înaintând cu grijă, pe furiș, separați unul de celălalt și totuși uniți, oprindu-ne și privindu-ne printre fasciculele oblice de lumină prăfuită, sprijinindu-ne de coloane sau de zidul gros unde piatra rece și umedă se simțea ca atingerea morții sau a adevărului.

Ne-am întors cu mașina, sub un cer cu nori cafenii luminoși, străpunși de ochiuri de lumină verzuie și portocalie, și mă simțeam fericit și gol pe dinăuntru și curat, dar în același timp ardeam de dorință trupească și mă întrebam, fără voia mea, ce-o să se întâmple în continuare. Julian trăncănea întruna și i-am ținut o lecție scurtă despre arhitectura bisericilor englezești. Apoi m-a anunțat că vrea să înoate și ne-am întors la dune și am alergat spre mare și atunci am văzut că avea costumul de baie pe sub rochie și a intrat în mare și a început să se bălăcească și să mă necăjească. (Nu știu să înot.) Cred totuși că marea era foarte rece căci a ieșit din apă destul de repede.

Între timp am rămas pe culmea din piatră de deasupra mării, ținând în mână tivul rochiei pe care o dezbrăcase, strângându-l spasmodic până când mi-am dat seama ce fac, m-am controlat și m-am relaxat. Nu credeam că Julian amână în mod deliberat momentul când vom face dragoste sau că se îndoiește de propria sa pricepere. Nici nu credeam că vrea să forțez lucrurile. Eram dispus să mă încred întru totul în instinctul ei și în ritmul

ființei ei. Momentul după care tânjeam și de care mă temeam va veni la timpul potrivit, iar timpul potrivit va fi în seara aceasta.

Unul dintre marile mistere ale vieții este acela că un trup omenesc tânjește după un alt trup, clar identificat, și că este complet indiferent față de oricare altul. Am auzit că există oameni care își doresc „o femeie“ sau „un bărbat“. Eu așa ceva nu pot concepe și nu mă privește pe mine. Rareori mi-am dorit cu ardoare prezența unei anumite ființe omenești, ceea ce este același lucru cu a spune că rareori mi-am dorit prezența unei alte ființe omenești la modul general. Să ții de mână pe cineva, să săruți pe cineva poate avea sens într-o relație de prietenie, dar n-a fost genul meu. Însă acea dăruire înfiorată, dusă până la absolut față de altcineva pe care am trăit-o, șezând pe pat în seara aceea și așteptând-o pe Julian, ei bine, așa ceva nu mai trăisem niciodată, deși în mintea mea știam că fusesem îndrăgostit de Christian. Și mai existase o situație despre care n-am să vorbesc aici.

Lucrurile semănau și nu semănau cu ceea ce fac tinerii proaspăt căsătoriți în prima zi a lunii de miere, din afecțiune unul pentru celălalt, când simulează obiceiuri care nu le aparțin. Eu nu eram un tânăr soț. Eu nu eram tânăr și nu eram în postura de soț. Nu simțeam nimic din nevoia tânărului soț de a prelua controlul, nici neliniștea lui meditativă cu privire la viitor, nici implicarea lui calmă și secretă. Mă temeam de viitor și mă simțeam implicat, dar în ziua aceea am simțit că trăiesc într-o lume cu totul stranie, într-un ținut al miracolelor, unde tot ceea ce mi se cerea era să am curajul de a merge înainte, tot înainte. Nu simțeam nevoia să preiau controlul. Asta nu înseamnă că mă controla Julian. Altceva ne controla pe amândoi.

Am mâncat ouă la prânz și cârnăciori la cină. Am băut și niște vin la cină. Fiind tânără și sănătoasă pe Julian n-o interesa alcoolul. Eu m-am gândit că o să fiu prea excitat ca să pot bea, dar am dat pe gât două pahare în semn de uimită apreciere. Julian căutase cu mare plăcere o față de masă drăguță și pusese masa pentru ambele momente cu toată priceperea de care era în stare. Așa cum spunea anunțul publicitar, Patara era dotată cu toate cele necesare într-o gospodărie. Mătura și fărașul cumpărate de Julian erau inutile. (De asemenea, așa cum spunea anunțul, Patara dispunea de un generator electric instalat în ferma abandonată.) Julian adusese flori din grădină: clopoței de un albastru prăfos, răchițan galben și lupin sălbatic de dincolo de gard și un bujor alb cu vinișoare roșii, magnific precum un lotus.

Ne-am așezat ceremonios la masă și am râs încântați. După masă ea a spus pe neașteptate:

– N-ai de ce să fii îngrijorat.

– Ba bine că nu!

– M-ai înțeles?

– Da.

Am spălat vasele. Ea s-a dus la baie, iar eu în dormitor și m-am privit în oglindă. Mi-am examinat părul drept și decolorat și fața ușor ridată. Arătam uimitor de tânăr. M-am dezbrăcat. Apoi ea a intrat și ne-am găsit față în față pentru prima dată.

Când cineva dobândește ceva ce și-a dorit cu pasiune multă vreme ar vrea ca timpul să se oprească în loc. Și într-adevăr, în chip miraculos, în asemenea momente timpul își încetinește curgerea. Ne-am mângâiat fără grabă privindu-ne în ochi, cuprinși de un fel de tandră și stranie uimire. Acum nu simțeam tumultul descris de Marvell. Mai degrabă percepeam privilegiul de a parcurge într-un interval scurt milenii de experiență a iubirii. Oare grecii știau între anii 600 și 400 î.Hr. câte milenii de experiență omenească redau în piesele lor? Poate că nu. Dar eu știam, pe când îmi veneram iubita din cap până în picioare, că răspund unei comenzi, că întruchipez toată istoria iubirii omenești.

Sentimentul copleșitor că-mi împlinesc destinul stătea însă sub semnul răzbunării. Am amânat prea mult acțiunea principală și, când am abordat-o, am terminat într-o secundă. După asta m-am văitat îndelung și am încercat să o mângâi, dar ea m-a ținut strâns lipit de ea, blocându-mi brațele.

– Nu sunt în stare de nimic.

– Nu spune prostii, Bradley.

– Sunt prea bătrân.

– Hai să ne culcăm, iubitule.

– O să ies afară câteva minute.

Am ieșit afară în grădină, gol, în zona în care lumina din dormitor evidenția un careu cu iarbă aspră și păpădii. Dinspre mare venea o ceață subțire, se prelingea pe lângă casă în fuioare ca de fum de țigară, răsucindu-se și desfăcându-se. Am ascultat, dar n-am auzit valurile, ci zăngănitul unui tren și apoi un fluierat ca de bufniță undeva în zona din spatele meu.

Când m-am întors, Julian își pusese pe ea un fel de cămașă de noapte albastră, din mătase, desfăcută până la brâu. I-am dezvelit umerii. Sânii ei

rotunzi, puțin lăsați, erau fructul perfect al tinereții. Părul i se uscase și arăta ca un abur auriu. Avea ochii imenși. Mi-am pus un halat. Am îngenuncheat în fața ei fără să o ating.

– Nu-ți face griji, iubitul meu.

– Nu-mi fac griji, am răspuns. Nu sunt în stare de nimic.

– Totul o să fie bine.

– Julian, sunt bătrân.

– Ce prostie! *Văd* eu cât ești de bătrân!

– Nu, dar… Cât ești de zgâriată, și pe braț, și pe picior!

– Îmi pare rău…

– E minunat, arăți de parcă te-a atins o zeitate și te-a murdărit cu roșu.

– Vino în pat, Brad.

– Genunchii tăi miros a mare. Ți-a mai sărutat cineva tălpile picioarelor?

– Nu.

– Asta-i bine. Îmi pare rău că n-am fost în stare.

– Știi bine că nici nu se pune problema de neputință, Bradley. Te iubesc.

– Sunt sclavul tău.

– O să ne căsătorim, da?

– E imposibil.

– Mă sperii când spui asta. Nu vorbești serios, o spui fără să te gândești. Nimic nu ne poate opri. Gândește-te la alți oameni amărâți care vor să se căsătorească și nu pot. Noi suntem liberi, nu suntem căsătoriți, n-avem responsabilități. Ei, mai e și biata Priscilla, dar ea poate locui cu noi. O să avem grijă de ea, o s-o facem fericită. Bradley, nu respinge fericirea prostește. De fapt, știu că n-ai s-o faci, n-ai cum. Dacă aș crede că ai fi capabil să faci asta, aș începe să urlu.

– N-ai nici un motiv să urli.

– Păi, atunci de ce spui tot felul de lucruri absurde pe care nu le crezi?

– Mă protejez instinctiv.

– Nu mi-ai răspuns la ce te-am întrebat. O să te însori cu mine, da?

– Ești complet nebună, am zis, dar, așa cum ți-am spus, sunt sclavul tău. Orice-ți dorești de acum înainte va fi legea existenței mele.

– Atunci înseamnă că am hotărât. Ah, Doamne, sunt atât de obosită! Amândoi eram obosiți. După ce am stins lumina, Julian a zis: Și încă ceva, Bradley. Astăzi a fost cea mai fericită zi din toată viața mea.

Am adormit în două secunde. Ne-am trezit în zori și ne-am îmbrățișat din nou, dar cu același rezultat.

A doua zi ceața persista, mai densă, venind dinspre mare, înaintând nemilos, trecând pe lângă casă hotărât, constant ca o armată de umbre în drum spre un adăpost îndepărtat. Am privit-o în primele ore ale dimineții de la fereastra micului nostru salon, stând îmbrățișați.

După micul dejun ne-am hotărât să pornim pe jos în căutarea unui magazin. Era răcoare și Julian se îmbrăcase cu jacheta mea în chip de pardesiu căci nu se gândise să-și ia o haină în febra cumpărăturilor. Am mers pe o potecă de-a lungul unui pârâu plin de măcriș și am ajuns la cabana unui acar și am traversat calea ferată și apoi un pod cam denivelat care se reflecta într-un canal foarte liniștit. Acum soarele străpungea ceața și o rostogolea în bulgări de nori mari, aurii, printre care pășeam ca printre niște mingi uriașe, fără să le atingem, fără să se atingă între ele. Eram foarte preocupat de ceea ce se petrecuse, sau, mai bine zis, nu se petrecuse în timpul nopții, dar trăiam în același timp fericirea dementă de a fi în compania lui Julian. Ca să ne chinuim, am zis:

– Știi că nu putem rămâne aici la nesfârșit.

– Nu-mi vorbi pe tonul ăsta. Iar ești „disperat"? Nu face asta din nou.

– Nu, enunțam doar ceea ce este evident.

– Cred că trebuie să rămânem aici un timp ca să învățăm fericirea.

– Ăsta nu e obiectul meu de studiu.

– Știu, dar am să te învăț eu. Vreau să te țin aici până când în mintea ta ai să fii împăcat cu ceea ce urmează să se întâmple.

– Căsătoria noastră, vrei să spui?

– Da. După aia, mai târziu, o să-mi dau examenele și totul o să fie…

– Ce-ar fi dacă aș fi mai bătrân decât…?

– Ah, termină cu toată frământarea asta, Bradley. Parcă ai vrea să-ți ceri iertare pentru tot.

– Prin tine sunt iertat, pentru totdeauna. Chiar dacă dragostea ta ar fi să se sfârșească acum, tot aș fi iertat.

– Ăsta-i un citat?

– Doar din mine.

– Ei bine, n-o să se sfârșească acum. Și nu mă mai plictisi cu vârsta ta.

– Căci toată frumusețea ce te înveșmântează este doar veșmântul inimii mele ce viețuiește în tine precum inima ta viețuiește în mine. Și-atunci, cum aș putea fi mai bătrân decât tine?

– *Ăsta* este un citat?

– Este un argument al dracului de ticălos.

– Bradley, ai observat ceva la mine?

– Câteva lucruri, probabil.

– Ai observat că în ultimele două-trei zile *am crescut*?

Observasem asta.

– Da.

– Eram un copil, iar tu probabil încă mă consideri copil. Dar acum sunt femeie, o femeie adevărată.

– Ah, copila mea dragă, stai lângă mine, stai lângă mine, stai lângă mine și, dacă vreodată voi încerca să te părăsesc, să nu mă lași.

Am traversat o pajiște și am ajuns într-un sătuc și am găsit magazinul și, când am luat-o înapoi, ceața s-a limpezit complet. Iar acum dunele și curtea noastră erau imense și sclipeau în soare, toate pietrele, umede puțin din cauza ceții, scânteiau în diverse culori. Ne-am lăsat coșul lângă gard și am fugit către mare. Julian a propus să adunăm lemne pentru un foc, dar s-a dovedit a fi o misiune dificilă, căci toate bucățile de lemn pe care le-am găsit erau prea frumoase ca să le punem pe foc. Am găsit totuși câteva cioturi pe care ea a fost de acord să le sacrifice și, în timp ce le căram printre dunele de nisip până la punctul unde adunam lucrurile, lăsând-o pe ea pe plajă, am zărit în depărtare ceva ce mi-a înghețat sângele în vine. Un bărbat în uniformă, pe bicicletă, se depărta de casa noastră pe drumeagul denivelat.

Nu încăpea nici o îndoială, trecuse pe la Patara. Nu avea unde să meargă în altă parte. Am lăsat imediat lemnele jos și m-am întins într-o scobitură în nisip și am privit pe sub iarba umedă, aurie, până ce biciclistul a dispărut. Un polițist? Un poștaș? Totdeauna mi-a fost groază de oficialități. Ce motiv ar avea să ne caute? Pe noi ne căuta? Nu știa nimeni unde suntem. M-am înfiorat, cuprins de groază și de sentimentul vinovăției, și mi-am spus: am fost în paradis și n-am fost recunoscător pentru asta. Am fost fricos și distructiv și prost. Iar acum o să se întâmple ceva și am să învăț ce înseamnă să-ți fie cu adevărat frică. Până acum m-am jucat de-a frica, deși n-aveam motiv să o fac.

Am strigat către Julian și i-am spus că mă duc acasă să aduc mașina ca să putem transporta lemnele și că ea să rămână acolo să mai adune. Trebuia să văd dacă biciclistul a lăsat ceva acasă. Am pornit să traversez curtea, dar în clipa aia ea mi-a strigat: „Așteaptă-mă!“ și a venit în fugă după mine, m-a prins de mână și a început să râdă. Am întors capul într-o parte și n-a observat nimic.

Când am ajuns acasă, Julian s-a oprit în grădină să examineze niște pietre pe care le înșirase acolo. M-am apropiat de verandă fără grabă și am deschis ușa. Pe covoraș era o telegramă și am cules-o de jos aplecându-mă iute. Am intrat în baie și am încuiat ușa.

Telegrama era pentru mine. Am început să o deschid cu degete tremurânde. Am rupt toate hârtiile, inclusiv telegrama propriu-zisă, apoi am rămas cu cele două jumătăți în mână. Am citit: *Te rog telefonează-mi imediat. Francis.*

Am rămas cu privirea ațintită asupra cuvintelor ucigătoare. Nu puteau însemna decât un dezastru. Apariția de neînțeles a acestei năluci era înfiorătoare. Francis nu cunoștea adresa asta. Cineva trebuie să o fi aflat. Cum? Probabil Arnold. Ne scăpase ceva, făcuserăm o greșeală fatală, care, cum, când? În clipa asta Arnold era pe drum, venea încoace și Francis încerca să mă prevină.

– Hei! U-uu! strigă Julian.

– Vin imediat, am răspuns și am ieșit din baie.

Trebuia să ajung imediat la un telefon, iar Julian nu trebuia să știe.

– Nu crezi că e ora prânzului? O să aducem lemnele după aia, zise Julian.

A întins din nou pe masă fața de masă cu pătrate albe și albastre. A pus în mijlocul mesei cana cu flori pe care o îndepărta ceremonios când ne așezam la masă. Ne făcuserăm deja aceste obiceiuri.

– Uite cum facem, am spus. Tu pregătește prânzul și eu mă duc cu mașina la atelier. Vreau să verific uleiul și să cumpăr și niște benzină. Așa o să fim pregătiți, dacă vrem să mergem undeva după-amiază.

– Dar putem să ne oprim acolo în drum, zise Julian.

– După-amiază s-ar putea să fie închis. Și poate vrem s-o luăm în altă direcție.

– Atunci vin cu tine.

– Nu, rămâi aici. Ce-ar fi să te duci să culegi niște măcriș? Mi-ar plăcea să faci ceva cu el pentru prânz.

– A, da, bună idee! Mă duc să iau coșul. Să nu stai mult.

Și a dispărut.

M-am urcat în mașină și n-am reușit să o pornesc din cauza emoției. În cele din urmă a pornit și am luat-o îngrozitor de încet pe drumeagul pietruit. Pe șosea satul cel mai apropiat era cel cu biserica noastră mare. Trebuie să fie o cabină telefonică pe acolo. Biserica era la capătul satului pe latura dinspre mare și nu-mi aminteam nimic despre poziția ei din vizita noastră nocturnă. Am trecut de atelier. Mă gândisem să-l întreb pe mecanic dacă pot telefona de la el, dar m-am temut că s-ar putea să nu fie privat. Am depășit biserica, am cotit și am ajuns pe strada principală unde am văzut o cabină telefonică.

M-am oprit în fața ei. Cabina era ocupată, firește. În ea o fată, care gesticula și zâmbea, mi-a întors spatele. Am așteptat. În cele din urmă ușa s-a deschis. Am constatat că nu am bani mărunți. Apoi operatoarea nu a răspuns. Într-un final am obținut o convorbire cu taxă inversă pe numărul meu de telefon și l-am auzit pe Francis, care a ridicat imediat receptorul, bolborosind ceva la capătul firului.

– Alo, Francis! De unde ai știut unde sunt?

– Vai, Bradley… Bradley.

– Ce s-a-ntâmplat? A aflat Arnold? Ce încurcături ai mai făcut?

– Vai, Bradley…

– Ce s-a-ntâmplat, pentru numele lui Dumnezeu? Ce s-a-ntâmplat?

Nu s-a mai auzit nimic, apoi un vaiet jalnic. La capătul firului Francis plângea. Mi-a venit să vomit de frică.

– Ce…?

– Vai, Bradley… Priscilla…

– Ce?

– A murit.

Deodată am perceput în mod bizar cabina telefonică, lumina soarelui, persoana care aștepta afară, propria mea față, cu ochi inexpresivi, reflectată în oglindă.

– Cum…?

– S-a sinucis… a înghițit somnifere… probabil le-a avut ascunse… am lăsat-o singură… n-ar fi trebuit… am dus-o la spital… dar era prea târziu… vai, Bradley, Bradley…

– Chiar a murit… de-adevăratelea? am întrebat și am simțit că nu poate fi așa, era imposibil, era la spital unde oamenii sunt ajutați să se facă bine, pur și simplu nu se poate să se fi sinucis, era din nou o alarmă falsă. Chiar… a murit? Ești sigur?

– Da, da… sunt așa de… eu sunt de vină… a murit, Bradley… în ambulanță încă trăia… și pe urmă mi-au spus că nu mai trăiește… eu… vai, Bradley, iartă-mă…

Priscilla nu mai era în viață.

– Nu ești tu de vină, am rostit mecanic. Eu sunt.

– Ah, sunt distrus… numai eu sunt de vină… vreau să mă omor… n-am să mai pot trăi după chestia asta…cum să…

Alte hohote și văicăreli.

– Gata cu văicăreala, Francis. Ascultă-mă. Cum ai aflat unde sunt?

– Am găsit pe biroul tău o scrisoare de la agentul imobiliar… m-am gândit că poate ești acolo… trebuia să dau de tine… Vai, Bradley, a fost un coșmar, un adevărat coșmar, nu știam unde ești… mă gândeam că s-a întâmplat asta și tu nici măcar nu știi… Am trimis telegrama aseară târziu, dar mi-au spus că ajunge abia azi-dimineață.

– Acum am primit-o. Stai așa. Liniștește-te și ascultă-mă.

Am rămas fără glas în lumina oblică a soarelui, privind pardoseala din beton a cabinei și mi-a venit să urlu, e imposibil să fie moartă, s-a făcut tot ce era posibil, absolut totul? Îmi doream să o iau în brațe pe Priscilla și să o readuc la viață. Îmi doream cu disperare să o mângâi și să o fac fericită. Ar fi fost atât de ușor.

– Ah, Doamne, ah, Doamne, ah, Doamne…

Francis repeta încetișor aceleași cuvinte.

– Ascultă, Francis. Știe cineva că sunt aici? Arnold știe?

– Nu, nu știe nimeni. Arnold și Christian au trecut pe-aici ieri-seară. Au dat telefon și a trebuit să le spun. Dar atunci nu găsisem scrisoarea și le-am zis că nu știu unde ești.

– Bine. Nu spune nimănui unde sunt.

– Dar te întorci imediat, Brad, da? Trebuie să te întorci.

– Mă întorc, dar nu imediat, am răspuns. A fost o întâmplare că ai găsit scrisoarea. Trebuie să consideri că nu am vorbit la telefon.

– Dar înmormântarea, Brad… n-am făcut nimic… ea este la morgă…

– Nu i-ai spus soțului ei, lui Roger Saxe?

– Nu, eu…

– Păi atunci, anunță-l. Ai să găsești numărul lui de telefon și adresa în agenda mea din…

– Da, da…

– O să se ocupe el de înmormântare. Dacă nu, ocupă-te tu… Începe oricum să faci pregătirile… Fă tot ce-ai face dacă n-ai ști unde sunt… O să vin când o să pot.

– Vai, Brad, nu pot face asta… trebuie să vii, trebuie… toată lumea întreabă… e sora ta…

– Te-am angajat ca să ai grijă de ea. De ce ai lăsat-o singură?

– Ah, Doamne, ah, Doamne, ah, Doamne…

– Fă ce-ți spun. Nu mai putem face nimic pentru… Priscilla… ea nu… mai există.

– Brad, te rog, vino, te rog… de dragul meu… Până când o să te văd, o să fiu în infern… Nici nu-ți pot spune cât a fost de… trebuie să te văd, trebuie…

– Nu pot să vin acum, am spus. Nu pot… să vin… acum. Ocupă-te mai departe de tot ce trebuie… ia legătura cu Roger Saxe… las totul în seama ta. O să vin când o să pot. La revedere.

Am pus receptorul în furcă și am ieșit din cabină în lumina soarelui. Bărbatul care aștepta afară m-a privit curios și a intrat în cabină. M-am dus până la mașină și am rămas lângă ea, cu mâna pe capotă. Era prăfuită de la drumul făcut. Am trasat linii în praf cu degetele. Am privit de-a lungul străduței liniștite cu case din secolul al optsprezecelea, de diferite forme și culori. Apoi m-am urcat în mașină, am pornit-o și am luat-o încet înapoi, pe lângă biserică, spre Patara.

Există momente în care, dacă refuzi să răspunzi la chemarea simplă și evidentă a datoriei, te trezești într-un labirint de complicații cu totul noi. Fără îndoială, uneori acționezi corect rezistând acestei chemări simple, acționezi corect când dai viață rafinamentelor oribile ce apar în consecință. De fapt, atunci nu mă frământa chemarea datoriei. Poate că am presupus că procedez greșit, dar presupunerea nu mi-a atras atenția aproape deloc. Sigur că resimțeam din plin vinovăția și groaza în fața realității necruțătoare că nu am reușit să o țin pe sora mea dragă în viață. Dar pe drumul înapoi spre casă făceam calcule minuțioase cu privire la viitorul apropiat. Eram probabil stăpânit în chip absurd de gândul că felul în care Francis aflase unde sunt n-

a fost decât un accident, un efect secundar al neglijenței mele. Iar dacă acea convorbire telefonică oribilă fusese cauzată de un accident atât de mărunt, de neînsemnat, atunci convorbirea însăși a ajuns să mi se pară mult mai puțin reală, mult mai ușor de șters din istorie. Acționând ca și cum ea n-ar fi avut loc, nu modificam aproape deloc cursul real al evenimentelor. Dobândise, tocmai pentru că n-ar fi trebuit să se petreacă, n-ar fi avut de ce să se petreacă, o existență complet iluzorie. Și, dacă așa stăteau lucrurile, nu era cazul să mă chinuiesc în continuare, să îmi pierd mințile întrebându-mă dacă se cuvinte sau nu să mă duc la Londra. Pentru Priscilla oricum nu mai puteam face nimic.

Înaintând pe drum cu douăzeci de kilometri pe oră mi-am dat seama în ce stare de incertitudine și de ambiguitate mă aflam încă de când am venit, cu mult timp în urmă, la Patara. Mă pregătisem, desigur, să nu am altă *ocupație* decât să fiu fericit, să trăiesc miracolul prezenței neîntrerupte a lui Julian. Nu putea fi nimic rău în asta. Zilele petrecute în paradis, furate din ghearele timpului care macină încet, n-ar trebui pângărite de teama sfioasă de viitor sau de disperare, cum numea Julian „frământările" mele. Pe de altă parte, după cum înțelegeam acum, în străfundurile fericirii dăruite de prezența ei se petrecuse, trebuie să se fi petrecut, un proces de analiză. Aveam, pe jumătate ascunse chiar și față de mine însumi, niște țeluri oribile. Problema mea era pur și simplu cum să o păstrez pe Julian pentru totdeauna. Și, deși îmi spusesem și îi spusesem că este imposibil, știam în același timp că, după ce am fost împreună cu ea în *acest* fel, nu voi putea renunța le ea. A o ține lângă mine păruse cândva, cu inimaginabil de mult timp în urmă, ceva asemănător cu a mă convinge pe mine însumi că ar fi corect, în ciuda a tot ce se putea spune împotriva acestei idei, să accept generozitatea ei și să profit de ea cât pot de mult. Dar în momentul de față problema devenise – pe parcursul desfășurării raționamentului meu tăcut, pe jumătate ascuns, dar având un țel urmărit cu tenacitate – ceva mult mai primitiv și mai întunecat, ceva ce aproape că nu mai era o problemă sau un gând, ci mai degrabă o excrescență a minții mele.

Poate părea ridicol și monstruos faptul că, după acea convorbire telefonică, nu eram mai puțin, ci chiar mai intens obsedat de necesitatea de a face dragoste cu Julian în cel mai adevărat sens al cuvântului. Eșecul, căruia ea îi dăduse atât de puțină importanță, devenise pentru mine simbolul întregii dileme. Oricum, era următorul obstacol. După ce îl voi trece, voi putea să

mă gândesc, voi putea să-mi găsesc calea. Până *atunci* aș putea aștepta și n-aș fi acuzat de nimic. Ajunsesem probabil să simt, în tăcere, că, dacă am să reușesc să fac treaba *asta* cum trebuie, o să ies în sfârșit în lumina strălucitoare a certitudinii; și atunci, după mintea mea întunecată și orientată spre un țel, voi fi la un pas de momentul când îmi voi putea spune cu o hotărâre limpede și precisă: de ce să nu mă însor cu fata asta? În mod miraculos, ne iubim. Nu există nimic, absolut nimic care să ne împiedice în afară de diferența de vârstă. Iar dacă eliminăm această dificultate, ea nu va mai exista. Cum să lăsăm să se irosească o iubire ca a noastră? Nu se poate. Ne *putem* căsători, căci doar căsătoria se potrivește unei astfel de iubiri. Aș putea, pot să o am pe Julian pentru totdeauna. Dar nu ajunsesem în acel punct, iar conștiința mea de puritan încă îmi întuneca gândirea și, înainte de convorbirea aceea, nu-mi dădusem seama pe deplin ce formă îmbracă de fapt nehotărârea mea.

Firește, mă hotărâsem deja să nu-i spun nimic lui Julian despre moartea Priscillei. Dacă i-aș spune ar trebui să plec imediat înapoi la Londra. Și simțeam că, dacă am părăsi acum locul nostru de refugiu, dacă ne-am despărți, fără să împlinim întru totul evadarea noastră, nici procesul care să ne ducă spre eliberarea de îndoială și nici logodna noastră eternă poate nu s-ar mai produce. Era ceva ce trebuia să fac, pentru amândoi, eram menit să rabd supliciul tăcerii pentru ca amândoi să trecem prin această beznă. Era ceva ce trebuia făcut acum, în continuarea a ceea ce se întâmplase. Actul sexual era parte din acest întreg. Nu puteam și nu intenționam să întunec tinerețea lui Julian cu o poveste despre sinucidere. Sigur că va trebui să „aflu“ adevărul în scurt timp, că va trebui să ne întoarcem în scurt timp, dar nu acum, nu înainte de a ajunge la momentul hotărârii care părea atât de aproape și care îmi va permite, care mă va face vrednic să o păstrez pentru totdeauna. Pentru Priscilla nu mai puteam face nimic. De acum înainte datoria mea era față de Julian. A-i ascunde realitatea era o durere ce făcea parte din supliciu. Doream să-i spun totul imediat lui Julian. Aveam nevoie de mângâierea ei și de neprețuita ei iertare. Dar, spre binele amândurora, trebuia să mă lipsesc de ele deocamdată.

– Ce mult ai stat! Ia uită-te la mine și ghici cine sunt!

Am traversat veranda și am intrat în salonul care, prin comparație, părea întunecat. La început n-am putut s-o văd deloc pe Julian, îi auzeam doar

glasul care venea din întuneric. Apoi i-am văzut fața, neputând să disting restul. Apoi am văzut ce făcuse.

Era îmbrăcată cu ciorapi negri mulați, o vestă de catifea neagră și o cămașă albă, avea pantofi negri și un lanț de aur cu o cruce la gât. Se postase în ușa bucătăriei ținând într-o mână craniul de oaie.

– M-am gândit să-ți fac o surpriză! Le-am cumpărat de pe Oxford Street cu banii tăi, crucea e un fel de accesoriu hippy, am luat-o de la o tarabă, m-a costat cincizeci de penny. Nu-mi mai trebuia decât craniul și pe urmă l-am găsit pe ăsta atât de frumos. Nu găsești că-mi stă bine? Vai, sărmane Yorick… Ce s-a întâmplat, iubitule?

– Nimic, am răspuns.

– Mă privești atât de insistent… Nu-i așa că arăt ca un prinț? Mă sperii, Bradley. Ce s-a întâmplat?

– Nimic.

– Mă dezbrac imediat și mâncăm. Am cules măcriș.

– Nu mâncăm, am zis. Mergem în pat.

– Chiar acum?

– Da.

Am făcut un pas mare spre ea, am prins-o de mână și am tras-o în dormitor și am trântit-o în pat. Craniul de oaie a căzut pe podea. Am pus un genunchi pe pat și am început să trag de cămașa ei albă.

– Stai, stai puțin! Ai s-o rupi! A început să-și desfacă în grabă nasturii și să-și scoată vesta. Am tras în sus vrând să-i scot peste cap toată costumația, dar lanțul și crucea s-au încurcat în haine. Stai, Bradley, te rog, mi s-a înfășurat lanțul pe gât, te rog! Am băgat mâna în grămada albă și în părul ei mătăsos răvășit, am găsit lanțul și l-am rupt. Hainele au căzut toate, iar Julian încerca cu disperare să-și desfacă sutienul. Am început să-i trag în jos pantalonii negri, peste coapse, iar ea și-a arcuit trupul ca să mă ajute. Pentru un moment, încă îmbrăcat complet, i-am privit trupul gol. Apoi am început să-mi smulg hainele de pe mine. Vai, Bradley, te rog, nu fi așa de dur, te rog, Bradley, mă doare!

Ceva mai târziu plângea. De data asta nu mai încăpea nici o îndoială cu privire la actul sexual. Am rămas întins pe pat extenuat și am lăsat-o să plângă. Apoi am întors-o spre mine și lacrimile ei s-au amestecat cu sudoarea care întunecase părul des, creț, cărunt de pe pieptul meu și-l lipise de pielea mea fierbinte. Am ținut-o în brațe, mă simțeam ca într-o transă

victorioasă, dar și străbătută de spaimă, simțeam în palme trupul adorabil zdrobit, cutremurat de suspine al lui Julian.

– Nu mai plânge.

– Nu pot.

– Îmi pare rău că ți-am rupt lanțul. O să-l repar.

– Nu contează.

– Te-am speriat.

– Da.

– Te iubesc. O să ne căsătorim.

– Da.

– Așa o să facem, da, Julian?

– Da.

– Mă ierți?

– Da.

– Te rog, nu mai plânge.

– Nu pot.

Ceva mai târziu am făcut dragoste din nou. Apoi, pe neașteptate, a venit seara.

– De ce te-ai purtat așa, Bradley?

– Din cauza Prințului Danemarcei, cred.

Eram epuizați, flămânzi și aveam nevoie să bem ceva tare. Am luat cina alcătuită din pateu de ficat și pâine și brânză și măcriș, la lumina lămpii, fără protocol, cu ferestrele deschise spre noaptea albastră și sărată. Eu am terminat vinul.

De ce m-am purtat așa? Am simțit deodată că Julian a ucis-o pe Priscilla? Nu. Furia, mânia erau îndreptate împotriva mea prin Julian. Sau îndreptate împotriva destinului prin Julian și prin mine însumi. Și totuși asta era și iubire, era puterea însăși a zeului, dementă și alarmantă.

– Din dragoste, am spus.

– Da, da.

Îndepărtasem următorul obstacol, totuși lumea care se întindea dincolo de el arăta diferit de cea la care mă așteptasem. Anticipasem că mă voi simți la un pas de o certitudine intelectuală care să simplifice lucrurile. Ceea ce mi se înfățișa acum era relația mea cu Juilan într-un viitor obscur, presant, derutant și dinamic care parcă se schimba de la un minut la altul. Și fata arăta altfel, și eu arătam altfel. Acela era trupul din care adorasem fiecare

părticică? Totul arăta de parcă frământările îngrozitoare, purtate de vântul puterii divine, poposiseră chiar în miezul pasiunii noastre. Din când în când mă cuprindea un tremur și vedeam că și Julian tremură. Iar partea emoționantă era că ne alinam unul pe celălalt, precum oamenii care tocmai au scăpat dintr-un incendiu.

– Am să-ți repar lanțul, îți promit.

– Nu e nevoie să-l repari, pot să-l înnod.

– Și am să repar și craniul de oaie.

– E prea rău fărâmat.

– O să-l repar.

– Hai să tragem perdelele. Simt că ne privesc niște spirite rele.

– Suntem înconjurați de spirite. Perdelele n-o să ne apere de ele.

Dar am tras perdelele și am venit în spatele scaunului ei și i-am mângâiat ușor ceafa cu degetul. Avea pielea răcoroasă, aproape rece, s-a înfiorat și și-a arcuit gâtul. Nu a mai avut altă reacție, dar am simțit că trupurile noastre sunt învăluite într-o armonie care depășea înțelegerea noastră. Venise acum timpul unei comunicări calme prin vorbe, printr-o limbă nouă – o limbă profetică, aproape necunoscută.

– Știu. Cohorte de spirite, zise Julian. Niciodată nu m-am mai simțit așa… Ascultă marea. Pare atât de aproape. Deși nu bate vântul deloc.

Am ascultat amândoi.

– Bradley, vrei te rog să te duci și să încui ușa?

M-am dus și am încuiat ușa, apoi m-am așezat din nou, în fața ei.

–Ți-e frig?

– Nu, nu e din cauza frigului.

– Știu.

Era îmbrăcată cu rochia albastră cu frunze albe de salcie pe care o purtase când fugise de acasă și se înfășurase într-un pled de lână de pe pat. Mă privea fix, cu ochi mari și din când în când trăsăturile i se înfiorau de un spasm. Plânsese mult, dar acum nu avea ochii în lacrimi. Arăta mult mai matură și mai frumoasă, nu mai semăna deloc cu copilul pe care-l cunoșteam, era o femeie minunată, sfântă, o preoteasă, o prostituată dintr-un templu. Se pieptănase, își lăsase tot părul în jos, tras spre spate, iar fața ei avea acum ceva din expresia unei măști – goală, elocventă, solitară, incertă. Parcă privea în gol, uimită, ca o statuie măreață.

– Ah, făptură cu adevărat minunată, fără pereche!

– Am o senzație tare stranie, zise ea, aproape impersonală, nu m-am mai simțit așa niciodată.

– Este puterea dragostei.

– Dragostea îți dă o asemenea stare? Și ieri, și alaltăieri credeam că te iubesc, dar nu mă simțeam așa.

– Zeul e de vină, Eros cel negru. Nu te teme.

– Nu mă tem. Mă simt zdrobită și pustie. Sunt într-un loc unde n-am mai fost până acum.

– Și eu sunt acolo.

– Da. E bizar. Când stăteam împreună fără să vorbim, doar cu iubirea noastră, simțeam că ești acolo, mai acolo decât fusese cineva vreodată. Acum am senzația că sunt singură… și totuși nu sunt… sunt… sunt tu… sunt noi amândoi.

– Da, așa e.

– Chiar semeni cu mine. Simt că mă uit într-o oglindă.

Am avut impresia stranie că eu rostesc aceste cuvinte. Le rosteam prin ea, prin ființa ei pură, devenită acum, prin dragoste, un gol în care răsuna ecoul.

– Apoi m-am uitat în ochii tăi și mi-am spus: Bradley! Acum nu mai ai nume.

– Suntem posedați.

– Simt că suntem uniți pe vecie. Dedicați unul altuia.

– Da.

– I-auzi, trece trenul, ce clar se aude.

Am ascultat cum trenul a trecut, s-a depărtat.

– Așa se întâmplă când îți vine inspirația?

– Da.

Știam că așa se întâmplă, dar nu trăisem momentul acela niciodată, nu încă. Dar acum, înzestrat cu puteri noi, am să pot crea. Deși eram încă în întuneric, îndurasem deja supliciul.

– Chiar la fel se întâmplă?

– Da, am răspuns. Năzuința sufletului omenesc spre iubire și spre cunoaștere este nesfârșită. Dar majoritatea oamenilor își dau seama de asta doar când iubesc, când năzuința însăși se împlinește în ei.

– Și creația, de asemenea…

– … Este această năzuință… purificată… în prezența… poate… în prezența divinității…

– Arta și dragostea…

– … Trebuie să prefigurezi planurile eterne.

– Acum ai să scrii, nu-i așa?

– Acum am să scriu.

– Mă simt întreagă, spuse Julian, ca și cum motivul pentru care a trebuit să ne întâlnim a fost cumva lămurit. Și totuși explicația nu contează. Suntem împreună. Vai, Bradley, m-a apucat *căscatul*!

– Și numele meu s-a întors la mine! am zis. Hai, la culcare și la somn.

– Cred că nu m-am mai simțit niciodată atât de *împovărată* de o oboseală frumoasă.

Am însoțit-o până la pat și a adormit în furoul în care dormise în prima noapte. Mă simțeam treaz ca în miezul zilei și foarte prezent. Și, în timp ce o țineam în brațe, mi-am dat seama că am făcut bine că nu m-am întors la Londra. A trebuit să rămân pe loc, pentru supliciu. O țineam în brațe și simțeam cum mi se scurge din nou în trup căldura blândă, simplă, a vieții de familie. M-am gândit la biata Priscilla și la cum îi voi împărtăși lui Julian durerea mea mâine. Mâine-dimineață o să-i povestesc totul, totul, și o să ne întoarcem la Londra să dăm piept cu grijile și îndatoririle firești și să ne instalăm în spațiul firesc al traiului împreună.

Dormeam adânc. Ceva se izbea cu zgomot iar și iar și iar de locul în care stăteam. Eram un evreu într-un ascunziș pe care naziștii îl descoperiseră în sfârșit. Îi auzeam, ca pe soldații din tabloul lui Uccello, lovind în ușă cu halebardele și strigând. M-am mișcat, Julian era încă în brațele mele. Era întuneric.

– Ce-i asta?

Vocea ei înspăimântată m-a trezit de tot și m-a umplut de groază.

Cineva lovea cu putere, iar și iar și iar, în ușa din față.

– Vai, cine-o fi?

Se ridicase în capul oaselor. I-am simțit întunericul cald lângă mine, mi s-a părut că văd lumina lucind în ochii ei.

– Nu știu, am spus.

M-am ridicat și eu și am cuprins-o cu brațele. Am rămas îmbrățișați.

– Mai bine să nu facem zgomot și să nu aprindem lumina. Vai, Bradley, mi-e tare frică.

– Am să te ocrotesc.

Eram atât de speriat că aproape nu puteam nici să gândesc, nici să vorbesc.

– Șșșt! Poate o să plece.

Loviturile, care încetaseră un moment, au reînceput cu și mai mare forță. Un obiect de metal lovea scândurile ușii. S-a auzit un zgomot de lemn zdrobit.

Am aprins lumina și m-am ridicat. Făcând asta am văzut că picioarele goale îmi tremură. Mi-am pus halatul.

– Stai aici. Mă duc să văd. Încuie ușa.

– Nu, nu, vin și eu.

– Stai aici.

– Nu deschide ușa, Bradley, nu…

Am aprins lumina în holul mic de la intrare. Loviturile au încetat imediat. Am stat în fața ușii fără să fac zgomot, știind acum cine este dincolo de ușă.

Am deschis ușa încet și Arnold a intrat, aproape a năvălit înăuntru.

Am aprins luminile în salon, iar el a venit după mine și a pus pe masă o cheie franceză mare cu care lovise în ușă. S-a așezat, fără să mă privească, gâfâind.

M-am așezat și eu și mi-am acoperit genunchii goi care îmi tremurau convulsiv.

– Julian… este… aici? a întrebat Arnold vorbind anevoie, ca un om beat, dar cu siguranță nu era beat.

– Da.

– Am venit… să o iau.

– N-o să vrea să vină, am zis. Cum ne-ai găsit?

– Mi-a spus Francis. L-am întrebat iar și iar și iar și până la urmă mi-a spus. Mi-a spus și despre convorbirea pe care ai avut-o cu el.

– Ce convorbire?

– Nu te mai preface, spuse Arnold uitându-se acum la mine. Mi-a spus că ți-a dat telefon azi-dimineață în legătură cu Priscilla.

– Înțeleg.

– Așadar n-ai putut să… te smulgi din… cuibul dragostei voastre… deși sora ta… s-a sinucis.

– Mă duc la Londra mâine. Julian o să vină cu mine. O să ne căsătorim.

– Vreau s-o văd pe fiica mea. Mașina este afară. O iau cu mine.

– Nu.

– Vrei să o chemi, te rog?

M-am ridicat. Trecând pe lângă masă, am luat cheia. Am intrat în dormitor. Ușa era închisă, nu încuiată, am intrat și am încuiat ușa după mine.

Julian era îmbrăcată. Își pusese jacheta mea peste rochie. Îi venea până aproape de genunchi. Era foarte palidă.

– Tatăl tău.

– Da. Ce-i aia?

Am aruncat cheia pe pat.

– O armă mortală. Inutilă. Ar fi bine să vii să dai ochii cu el.

– O să mă…

– O să te apăr. N-ai nici un motiv să-ți faci griji. O să-i explicăm cum stau lucrurile și o să-i spunem să plece. Vino. Ba nu, mai stai o clipă. Să-mi pun niște pantaloni.

Mi-am pus imediat pantalonii și cămașa. Am constatat cu surprindere că de-abia trecuse de miezul nopții.

M-am întors în salon și Julian a venit după mine. Arnold se ridicase în picioare. Ne-am oprit față în față, între noi era masa unde erau risipite resturile cinei noastre, pe care fuseserăm prea obosiți ca să le mai strângem. Am cuprins-o pe Julian pe după umeri.

Arnold reușise să se controleze și se vedea clar că era hotărât să nu țipe.

– Draga mea…, a zis.

– Bună, tată.

– Am venit să te iau acasă.

– Asta-i casa mea, a răspuns Julian.

Am strâns-o lângă mine, apoi m-am depărtat și m-am așezat, lăsându-i față în față.

Îmbrăcat într-un pardesiu ușor, cu fața congestionată, cu o expresie de epuizare, arăta ca un pistolar fanatic. Ochii lui foarte, foarte spălăciți priveau stăruitor, iar buzele i se mișcau ca și când s-ar fi bâlbâit fără glas.

– Hai, Julian… vino cu mine… n-ai cum să rămâi aici cu omul ăsta… Cred că ți-ai pierdut mințile… Uite, ți-am adus o scrisoare de la mama, te imploră să te întorci… Am s-o pun aici, te rog, citește-o… Cum poți să fii atât de insensibilă, de nemiloasă și să rămâi aici… cred că ați… după ce biata Priscilla…

– Ce-i cu Priscilla? întrebă Julian.

– Deci nu ți-a spus? zise Arnold.

Nu s-a uitat la mine. Și-a ciocnit cu zgomot dinții, un spasm i-a crispat trăsăturile, ceea ce traducea poate efortul de a-și masca o explozie de triumf sau de plăcere.

– Ce-i cu Priscilla?

– Priscilla a murit, am răspuns eu. S-a sinucis ieri luând o supradoză de somnifere.

– Știa de azi-dimineață, interveni Arnold. I-a spus Francis la telefon.

– Așa este, am confirmat. Când ți-am spus că mă duc la mecanic, m-am dus și am vorbit cu Francis la telefon și el mi-a zis.

– Și nu mi-ai spus? Mi-ai ascuns asta… și pe urmă am… toată după-amiaza am făcut…

– Ah! exclamă Arnold.

Julian nu l-a luat în seamă, mă privea țintă, își strângea pe lângă corp jacheta mea al cărei guler ridicat îi cuprindea părul răvășit, își ținea mâinile strânse sub bărbie.

– De ce?

– E greu de explicat, am zis și m-am ridicat, dar, te rog, încearcă să înțelegi. Pentru Priscilla nu mai puteam face nimic. Iar pentru tine… a trebuit să rămân aici și să port povara tăcerii. N-a fost vorba de indiferență.

– Poate pofta trupească ar fi un cuvânt mai potrivit, spuse Arnold.

– Vai, Bradley… Priscilla a murit…

– Da, dar acum nu mai pot face nimic pentru ea și…

Din ochii lui Julian au început să curgă din abundență lacrimi și să cadă pe reverele jachetei mele.

– Vai, Bradley, cum ai putut să… cum am putut să… ah, sărmana Priscilla, biata de ea… ce îngrozitor…

– E un om iresponsabil, rosti Arnold. Dacă nu cumva e un pic nebun. N-are pic de sensibilitate. Sora lui moare și el nu poate renunța la o partidă de amor.

– Ah, Bradley… sărmana Priscilla…

– Aveam de gând să-ți spun mâine, Julian. Aveam de gând să-ți spun totul mâine. A trebuit să rămân aici azi. Ai văzut cum a fost. Amândoi am fost stăpâniți de o forță, am fost țintuiți aici, n-am fi putut pleca, totul trebuia să se întâmple așa cum s-a întâmplat.

– E nebun.

– Mâine o să ne întoarcem la treburile obișnuite, mâine o să ne gândim la Priscilla și am să-ți spun totul, am să-ți arăt cât sunt de vinovat…

– Eu am fost de vină, spuse Julian, totul s-a întâmplat din cauza mea. Altminteri ai fi fost cu ea.

– Oamenii nu pot fi împiedicați să se sinucidă dacă sunt hotărâți să o facă. Poate că nici nu este drept să-i împiedici. Viața ei ajunsese tare tristă.

– O justificare foarte convenabilă, interveni Arnold. Deci ți se pare că Priscillei îi e mai bine moartă, nu?

– Nu. Spuneam doar că… lucrurile ar putea fi privite și în felul ăsta… Nu vreau ca Julian să se simtă… Ah, Julian, ar fi trebuit să-ți spun.

– Da… Parcă simt că ne apasă un destin tragic… Of, Bradley, de ce nu mi-ai spus…?

– Uneori omul e nevoit să păstreze tăcerea, chiar dacă asta doare teribil de rău. Îmi doream să am parte de mângâierea ta, sigur că da. Dar altceva era mai important…

– Satisfacția sexuală a unui om bătrân, rosti Arnold. *Gândește-te*, Julian, *gândește-te*. E cu treizeci și opt de ani mai bătrân decât tine.

– Ba nu, are patruzeci și șase, așa că… spuse Julian.

Arnold scoase un hohot scurt și același spasm îi crispă trăsăturile.

– Așa ți-a spus el? Are cincizeci și opt. Întreabă-l.

– Nu se poate să aibă…

– Caută-i datele în *Who's Who*.

– Nu sunt în *Who's Who*.

– Câți ani ai, Bradley?

– Cincizeci și opt.

– Când tu o să ai treizeci de ani, el o să aibă aproape șaptezeci, zise Arnold. Haide, cred că ți-a ajuns. Ne-am păstrat toți calmul și n-are rost să începem să țipăm. Văd că Bradley a scos din drum obiectul contondent. Hai să mergem, Julian. Poți să plângi cât vrei în mașină. Pe urmă o să începi să-ți dai seama din ce ai scăpat. Vino. N-o să încerce să te oprească. Uită-te la el.

Julian s-a uitat la mine. Mi-am acoperit fața.

– Bradley, ia-ți mâinile de pe față, te rog. Chiar ai *cincizeci și opt* de ani?

– Da.

– Se cunoaște ce vârstă are. Nu *vezi* asta?

– Acum… da…, a murmurat ea.

– Ce importanță are asta? am întrebat. Ai spus că nu te interesează ce vârstă am.

– Hai, nu fi penibil, rosti Arnold. Să ne păstrăm un dram de demnitate. Vino, Julian, te rog. Bradley, să nu crezi că sunt un om rău. Fac ceea ce ar face orice tată.

– Chiar așa, chiar așa, am spus.

– Nu pot să-mi revin… în legătură cu Priscilla, nu pot să-mi revin, nu pot să-mi revin.

– Ușurel, ia-o ușor. Hai să mergem, spuse Arnold.

– Nu pleca, Julian, am rostit. Nu poți să pleci așa, pur și simplu. Vreau să-ți explic totul pe îndelete, numai ție. Foarte bine, dacă ți-ai schimbat sentimentele față de mine, asta este! Te duc eu oriunde vrei și ne luăm rămas-bun. Dar, te implor, nu mă lăsa acum. Te rog în numele… în numele…

– Îți interzic să rămâi, spuse Arnold. Relația asta te pângărește. Îmi pare rău că trebuie să folosesc cuvinte atât de dure. Am fost extrem de amărât și extrem de furios și mă străduiesc din răsputeri să fiu calm și rezonabil. Străduiește-te și tu să vezi lucrurile cu obiectivitate. Nu pot și nu vreau să plec fără tine.

– Vreau să-ți explic, vreau să-ți explic cum a fost cu Priscilla, am spus.

– Cum poți să…? Ah, Doamne, ah, Doamne…

Acum plângea din toată inima și buzele îi tremurau.

Eram copleșit de amărăciune, durere fizică și spaimă cumplită.

– Nu mă lăsa, dragostea mea, o să mă prăpădesc.

M-am apropiat de ea, am întins mâna spre ea și am atins timid mâneca jachetei mele.

Arnold a înconjurat imediat masa, a prins-o de celălalt braț și a dirijat-o spre vestibul. M-am dus după ei. Prin ușa deschisă a dormitorului am văzut cheia grea pe așternuturile albe ale patului, m-am repezit și am luat-o. Le-am tăiat calea și m-am postat în fața ușii.

– Julian, nu te las să pleci acum, nu pot, o s-o iau razna, te rog, nu pleca… mai stai puțin și dă-mi timp să mă apăr…

– Nu te poți apăra în nici un fel, spuse Arnold. La ce bun să mai discutăm? Nu vezi că totul *s-a terminat*? Vraja s-a risipit. Și dă-mi cheia aia. Nu-mi place să te văd cu ea în mână.

I-am dat cheia, dar nu m-am mișcat din ușă.

– Hotărăște-te, Julian, am spus.

Încă luptându-se cu lacrimile, Julian s-a desprins repede dar ferm din mâna tatălui ei.

– Nu merg cu tine. Rămân aici cu Bradley.

– Ah, slavă Domnului, slavă Domnului! am exclamat.

– Vreau să aud ce are Bradley de spus. Mâine vin la Londra. Dar nu vreau să-l las pe Bradley singur în toiul nopții.

– Slavă Domnului!

– Ai să vii cu mine, rosti Arnold.

– Nu, n-o să vină. Ți-a spus ce vrea să facă. Acum pleacă, te rog. *Gândește-te*, Arnold. Chiar vrei să ne luăm la bătaie? Chiar vrei să-mi crăpi capul cu cheia aia? Îți promit că o aduc mâine la Londra. N-o s-o forțeze nimeni, nu poate s-o forțeze nimeni, o să facă exact ce o să vrea, nu încerc să o răpesc.

– Pleacă, te rog. Îmi pare rău, spuse Julian. Ai fost blând, n-ai țipat la mine, dar în seara asta trebuie să rămân aici. Îți promit că vin la tine și ascult tot ce vrei să-mi spui. Dar acum, te rog, fii bun și lasă-mă să stau de vorbă cu el. Trebuie să stăm de vorbă, te rog să înțelegi. Aici nu poți face sau desface absolut nimic.

– Are dreptate, am spus.

Arnold nu s-a uitat la mine. Și-a privit nefericit și foarte concentrat fiica. A oftat adânc, sacadat.

– Promiți să vii acasă mâine?

– O să vin să te văd mâine.

– Promiți să vii acasă mâine?

– Da.

– Și în noaptea asta… nu mai… ei, la dracu'… nici nu-ți trece prin minte, nici nu-ți poți imagina ce mi-ai făcut…

M-am dat la o parte din fața ușii și Arnold a ieșit în noapte. Am aprins lumina pe verandă. Parcă îmi conduceam un oaspete. Eu și Julian am rămas alături, ca și cum am fi fost soț și soție, și l-am privit pe Arnold urcând în mașină. Când a aruncat cheia în spate, s-a auzit un zăngănit. Lumina bruscă a farurilor a căzut pe pietrișul acoperit de buruieni înflorite, pălite de soare, pe iarba aspră de un verde aprins și pe șirul de pari albi ai gardului. Apoi luminile au cotit brusc, măturând poarta deschisă și au dispărut pe drumeag. Am adus-o pe Julian înapoi în casă, am închis ușa și am căzut în

genunchi la picioarele ei, i-am cuprins picioarele, și mi-am lipit fruntea de tivul rochiei ei albastre.

Ea a acceptat această îmbrățișare un moment, apoi s-a desprins ușor și a intrat în dormitor și s-a așezat pe pat. Am intrat după ea și am încercat să o cuprind în brațe, dar m-a împins ușor, cu un gest scurt, instinctiv.

– Vai, Julian, nu-i așa că nu ne-am pierdut unul pe altul? Îmi pare atât de rău că te-am mințit în legătură cu vârsta mea, a fost o prostie. Dar nu contează, nu? Adică, am trecut dincolo de punctul în care contează, nu poate să conteze. Și n-am fost în stare să mă întorc la Londra azi-dimineață. Știu că a fost o faptă oribilă, o crimă pe care am comis-o pentru că te iubesc.

– Sunt atât de *derutată*, a spus, sunt îngrozitor de *derutată*…

– Am să-ți explic cum…

– Te rog. Nu pot să te ascult, pur și simplu n-aș putea să te *ascult*… Totul a fost așa un șoc… ca o prăbușire… aș prefera să… cred că o să mă duc la baie și pe urmă o să încerc să dorm.

S-a dus, s-a întors, și-a scos rochia și și-a pus cămașa de noapte bleumarin peste lenjeria intimă. Parcă era o somnambulă.

– Julian, îți mulțumesc că ai rămas. Te venerez cu adâncă recunoștință pentru că ai rămas. Julian, ai să fii blândă cu mine, nu-i așa? Ai putea să-mi frângi gâtul cu un deget.

Cu mișcări rigide, ca de om bătrân, s-a așezat în pat.

– Foarte bine, o să vorbim dimineață, da? am apus. Acum o să dormim. O să dormim îmbrățișați și asta o să ne ajute, nu?

M-a privit trist, lacrimile i se uscaseră pe obraji.

– Pot să rămân cu tine, Julian?

– Bradley… dragul meu… aș prefera să fiu singură. Mă simt de parcă aș fi fost cotropită… zdrobită… trebuie să redevin întreagă și pentru asta… ar fi mai bine să fiu singură… acum.

– Foarte bine. Înțeleg, dragostea mea, iubita mea. N-am să… o să vorbim mâine-dimineață. Spune-mi doar că mă ierți.

– Da, da.

– Noapte bună, draga mea.

Am sărutat-o pe frunte, m-am îndreptat imediat, am stins lumina și am închis ușa. Apoi m-am dus și am încuiat și am pus zăvorul la ușa din față. În noaptea asta totul părea posibil, chiar și întoarcerea lui Arnold cu cheia. M-

am așezat pe fotoliu în salon și am regretat că n-am luat cu mine niște whisky… M-am hotărât să stau treaz toată noaptea.

Eram atât de îndurerat și de speriat încât aproape că nu puteam gândi. Aveam senzația că durerea mă frânge, simțeam nevoia să mă tângui. Cum percepuse ea spusele tatălui ei care dăduseră totul în vileag și mă umiliseră, ce o să însemne pentru ea? Nici nu era nevoie ca Arnold să mă lovească și să mă îngenuncheze. Mă învinsese aproape total. Ce a însemnat pentru ea faptul că nu-i spusesem despre Priscilla? Ah, ce n-aș da să fi avut timp să-i povestesc eu tot. Julian o să înceapă să mă privească dintr-odată altfel? O să vadă în mine un bătrân înnebunit de pofte carnale? Trebuie să-i explic că i-am ascuns adevărul despre sinuciderea Priscillei, că am abandonat-o pe Priscilla, că am lăsat-o în seama altora, vie sau moartă, nu doar pentru o partidă de sex. Motivul a fost acela că lucrurile erau de dimensiuni mult prea mari, că aveam o menire, că avusesem o iluminare divină – ceva față de care a trebuit să rămân pe deplin devotat. Toate astea o să i se pară acum lipsite de sens? Diferența dintre patruzeci și șase și cincizeci și opt se va dovedi a fi fatală? Acesta era gândul care mă înspăimânta cel mai tare.

Mai târziu am început să mă gândesc la Priscilla, la cât de trist era totul, cât de jalnic sfârșitul ei. Parcă abia acum am primit în inimă șocul morții ei și am simțit o dragoste sinceră și inutilă pentru ea. Ar fi trebuit să mă *gândesc* cum să fac să o alin. N-ar fi fost imposibil. Am simțit că mi se face somn, m-am ridicat și am pornit să fac turul casei. Am deschis ușa dormitorului, am ascultat respirația regulată a lui Julian și m-am rugat. Am intrat în baie și mi-am privit fața în oglindă. Lumina îmi dispăruse de pe față. Aveam ochii înconjurați de riduri, fruntea brăzdată, pielea gălbejită și opacă, străbătută de viermișori sângerii, arătam bătrân și jigărit. Dar Julian dormea liniștită și, odată cu ea, speranța mea. M-am întors pe fotoliul din salon, mi-am lăsat capul pe spate și am adormit instantaneu. Am visat că eu și Priscilla suntem din nou copii și că ne ascundem sub tejgheaua din prăvălie.

Când m-am trezit, lumina cenușie, tristă, fărâmițată a dimineții făcea ca încăperea străină să arate oribil. În jurul meu piesele de mobilier cocoșate și diforme păreau niște animale adormite. Parcă totul era acoperit de un strat soios de praf. Prin despicătura draperiei pe jumătate trase se vedea cerul dimineții, palid și mohorât, fără culoare, soarele nu răsărise încă.

Mai întâi m-a cuprins groaza, apoi mi-au revenit amintirile. M-am ridicat anevoie, eram înțepenit, corpul mă durea și am simțit un miros urât, probabil eu miroseam. M-am repezit spre ușă, trăgându-mi cu greu un picior înțepenit și sprijinindu-mă de spătarele scaunelor. Am ascultat la ușa dormitorului. Liniște. Am deschis ușa cu multă grijă și am vârât capul prin deschizătură.

Nu prea se putea vedea în cameră; lumina fărâmițată a zorilor, având textura unei poze dintr-un ziar prost, mai mult împiedica decât ajuta vederea. Patul era răscolit. Mi s-a părut că o văd pe Julian. Apoi am văzut că erau doar așternuturile răvășite. Patul, odaia, erau goale.

Am strigat-o încet pe nume, am trecut în fugă prin celelalte camere. M-am uitat prostește până și în dulapurile din bucătărie. Nu era în casă. Am ieșit afară pe verandă și am dat ocol casei, am trecut prin curtea pietruită, m-am dus până la dune, strigând-o tare acum, cât mă țineau puterile. M-am întors și am claxonat iar și iar, lansând un semnal de alarmă spre spațiul gol, luminat de zori, cufundat într-o tăcere desăvârșită. Nici un răspuns. Nu încăpea nici o îndoială. Plecase.

Am intrat în casă și am aprins toate becurile, scăldând tot locul în nuanțe rău prevestitoare sub lumina tot mai puternică a zilei și am căutat peste tot. Pe masa de toaletă era un teanc de bancnote de cinci lire, restul din banii pe care i-i dădusem să-și cumpere haine și pe care insistasem să-i țină în geanta ei. Geanta ei cea nouă, achiziționată în „febra cumpărăturilor", dispăruse. Toate hainele ei noi erau încă în șifonier pe umerașe. N-am găsit nici o scrisoare, nici un mesaj pentru mine, nimic. Dispăruse în noapte cu geanta, în rochia albastră cu frunze de salcie fără haină, fără un cuvânt, ieșise pe furiș din casă când eu dormeam.

Am dat fuga la mașină, scotocind prin buzunarele pantalonilor după chei, m-am întors, am căutat în jachetă, s-ar putea să fi luat Julian cheile, tocmai ca să nu pot porni în căutarea ei? În cele din urmă am găsit cheile pe măsuța din vestibul. Afară cerul încă fără soare, acum de un albastru-deschis cețos și vibrant, primea lumina intensă a astrului dimineții. Bineînțeles că n-am reușit să pornesc mașina. A pornit în cele din urmă și am luat-o pe drumeagul denivelat, poticnindu-mă, scrijelind mașina de stâlpul porții, înaintând cât puteam de repede. Răsărea soarele.

Am ajuns la șosea și m-am întors spre gară. În gara mică, precum o jucărie, nu era nimeni pe peron. Un muncitor care mergea pe lângă șine mi-

a spus că n-a oprit acolo nici un tren în timpul nopții. Am mers mai departe pe șosea și m-am îndreptat spre Londra. Acum soarele era strălucitor și rece, începuseră să apară și alte mașini. Dar pe marginea șoselei încadrate de iarbă nu era nimeni. M-am întors și am luat-o în sens invers, am traversat satul, am trecut pe lângă biserică. Chiar m-am oprit și am intrat în biserică. Fără nici un rezultat, firește. M-am înapoiat la cabană, cu speranța deșartă, nesinceră, că poate a revenit când eu am fost plecat. Căsuța, cu ușa deschisă, arătând ca după un jaf, cu toate luminile aprinse, era obscen de goală în lumina strălucitoare a soarelui. M-am dus cu mașina până la dune, am dat cu botul într-un zid de nisip și iarbă aspră, lemnoasă, umedă. Am alergat printre dune și pe plajă, strigând „Julian! Julian!“. Soarele, mai sus acum, își revărsa lumina peste o mare liniștită, fără nici un val, care se oprea alene lângă zidul din pietre eliptice multicolore.

– Stai, Brad, mai bine lasă-l pe Roger să treacă întâi.

Christian mă ținea strâns de braț.

Cu fața rigidă și mersul său ca de soldat, Roger ieși din strană și o luă către ușa capelei. Draperia de brocart se închisese peste sicriul Priscillei, care acum pornea spre crematoriu, și astfel ceremonia oribilă luă sfârșit.

– Și acum ce facem, mergem acasă?

– Nu, ar trebui să ne plimbăm puțin prin grădină, cred că așa e obiceiul, cel puțin așa se face în State. O să schimb câteva cuvinte cu femeile alea.

– Cine sunt?

– Nu știu. Prietenele Priscillei. Cred că una dintre ele este menajera ei. E frumos din partea lor că au venit, nu crezi?

– Foarte frumos.

– Trebuie să stai de vorbă cu Roger.

– N-am nimic să-i spun lui Roger.

Am străbătut încet capela. Francis, care se agita pe la ușă, le făcu loc femeilor să treacă, ne zâmbi oribil, apoi ieși în urma lor.

– Spune-mi, Brad, de cine erau poeziile pe care le-a citit omul ăla?

– Browning. Tennyson.

– Foarte frumoase. Și foarte potrivite. Mi-au dat lacrimile.

Roger se ocupase de incinerare și programase un moment în care să se citească niște poezii. Nu se ținuse o slujbă religioasă.

Am ieșit în grădină. Din cerul acoperit de nori gălbui, luminoși, cădea o ploaie slabă. Se pare că vremea bună se cam terminase. M-am desprins de mâna lui Christian și mi-am deschis umbrela.

Cu un aer responsabil, bărbătesc, trist, îmbrăcat elegant în negru, Roger îi mulțumea celui care citise poeziile și altui angajat al crematoriului. Purtătorii sicriului plecaseră deja. Christian stătea de vorbă cu cele trei femei care se prefăceau că admiră azaleele încărcate de ploaie. Lângă mine, Francis se tot străduia să se adăpostească sub umbrela mea și repeta povestea pe care mi-o spusese deja, în diverse variante, de mai multe ori. Vorbea smiorcăit. Plânsese în timpul ceremoniei.

– Când m-am dus sus, n-am avut de gând să rămân. L-am întâlnit în curte după-amiază și m-a invitat la un ceai. Priscilla părea să fie OK și i-am spus că mă duc până în apartamentul de deasupra, să beau un ceai și părea să fie OK și mi-a spus că vrea să facă baie. Și, când m-am dus sus, am băut ceva, Dumnezeu știe ce-o fi fost în băutura aia, poate droguri sau așa ceva, crede-mă, Brad, bănuiesc că erau droguri în ea. Eu sunt obișnuit cu alcoolul, ce naiba, dar băutura aia m-a dat gata și pe urmă, ah, Doamne, a început să se dea la mine, îți jur că n-a fost ideea mea, Brad, iar eu râdeam întruna și eram beat, cred, iar el a zis că să rămân peste noapte și, vai de mine, când am văzut cât s-a făcut de târziu, i-am zis că mă duc să văd ce face Priscilla și am coborât și ea dormea, m-am uitat în cameră și ea dormea, arăta la fel ca întotdeauna, liniștită, așa că m-am dus din nou sus și am rămas acolo toată noaptea cu el și iarăși am băut și… ah, Doamne… m-am trezit foarte târziu dimineață, sunt sigur că au fost droguri și băutura aia n-a fost băutură obișnuită, și Rigby plecase deja la muncă, a fost ceva îngrozitor, m-am simțit ca ultimul om, și am coborât și Priscilla încă dormea și am lăsat-o să mai doarmă puțin și mai târziu ceva mi-a atras atenția în felul în care respira și am încercat s-o trezesc și pe urmă am sunat la spital și până a venit ambulanța a trecut o veșnicie și m-am dus cu ea și în ambulanță încă trăia și am așteptat și apoi mi-au spus că probabil și-a luat pastilele cu mult timp în urmă, cu o zi înainte, după-amiază, și că era prea târziu și, vai de mine, Brad, nici n-am să mai pot trăi după asta, pur și simplu n-am să mai pot trăi…

– Hai, termină! am zis. N-a fost vina ta. A fost vina mea.

– Ah, iartă-mă, Brad!

– Nu te mai jeli ca o muiere! Șterge-o! N-a fost vina ta. Așa a trebuit să se întâmple. Așa a fost mai bine. Nu poți salva un om care-și dorește moartea.

Așa a fost mai bine.

– Mi-ai spus să am grijă de ea și eu…

– Pleacă!

– Unde să mă duc, unde naiba să mă duc? Nu mă goni, Brad, o să-mi pierd mințile, trebuie să rămân cu tine, altfel o să-mi pierd mințile de durere, trebuie să mă ierți, trebuie să mă ajuți, Brad, trebuie. Mă duc acum la tine acasă și fac ordine și fac curat, te implor, lasă-mă să stau la tine, o să-ți fiu de ajutor, nu trebuie să-mi dai bani…

– Nu vreau să stai în casa mea. Șterge-o!

– O să mă omor, să știi!

– N-ai decât să te omori.

– Mă ierți, Brad, da?

– Sigur că da. Numai lasă-mă-n pace! Te rog. Mi-am tras umbrela, m-am întors cu spatele spre Francis și am pornit spre poartă.

Zgomot de pași prin ploaie în urma mea. Christian.

– Brad, trebuie să stai de vorbă cu Roger. Te roagă să-l aștepti. Are de vorbit ceva cu tine. Hai, Brad, n-o lua la fugă în felul ăsta oribil. Oricum, vreau să vin cu tine, nu fugi. Te rog, întoarce-te și stai de vorbă cu Roger.

– Ar trebui să fie mulțumit că mi-a omorât sora și să nu mă bată la cap cu treburile lui.

– Stai puțin, stai, *stai*, uite că vine Roger.

M-am oprit sub bolta porții, iar Roger s-a apropiat, adăpostit sub umbrelă. Până și fulgarinul lui era negru.

– Bradley. O situație foarte tristă. Mă simt foarte vinovat.

M-am uitat la el, apoi m-am întors să plec.

– În calitate de moștenitor al Priscillei.

M-am oprit.

– Priscilla a lăsat un testament în favoarea mea, desigur. Dar mi se pare normal ca lucrurile legate de familie, niște fotografii și alte chestii să-ți revină ție. Și orice vrei să păstrezi ca amintire, nu trebuie decât să-mi spui, sau am să aleg eu ceva, de acord? Vreun obiect pe care-l ținea pe masa de toaletă sau cam așa ceva.

Umbrela lui s-a atins de a mea și am făcut un pas înapoi. Puțin mai în spate vedeam fața lui Christian, nerăbdătoare, vie, privirea ce trăda curiozitatea avidă a celui neafectat de necaz. Nu avea umbrelă, purta o pelerină verde-închis și o pălărie neagră impermeabilă cu boruri mari ce

semăna cu un mic sombrero. Francis se întorsese la femeile care admirau azaleea.

Nu i-am răspuns lui Roger, doar l-am privit.

– Testamentul este foarte simplu, n-ar trebui să fie probleme. Am să-ți dau o copie, firește. Și cred că n-ai nimic împotrivă să-mi înapoiezi lucrurile Priscillei care au rămas la tine, cum ar fi bijuteriile, le poți trimite prin poștă. Sau poate mai bine trec eu după-amiază pe la tine, dacă ești acasă. Doamna Evandale a avut amabilitatea de a-mi permite să trec pe la dânsa pentru lucrurile Priscillei rămase acolo…

I-am întors spatele și am luat-o în jos pe stradă.

A strigat în urma mea:

– Și eu sunt necăjit, foarte necăjit… dar ce rost are să…?

Christian pășea alături de mine, se vârâse sub umbrela mea și mă luase de braț. Am trecut pe lângă un mic Austin galben, oprit într-o parcare. La volan era Marigold. Când am trecut pe lângă ea, m-a salutat înclinând capul, dar am ignorat-o.

– Cine era? a întrebat Christian.

– Amanta lui Roger.

Puțin mai târziu, mașina ne-a depășit. Marigold conducea cu un braț trecut peste umerii lui Roger. Roger își lăsase capul pe umărul ei. El era, fără îndoială, foarte, foarte necăjit.

– Mergi mai încet, Brad. Nu vrei să te ajut? Nu vrei să aflu unde este Julian?

– Nu.

– Dar știi unde este?

– Nu. Vrei, te rog, să iei mâna de pe brațul meu?

– Bine… dar trebuie să mă lași să te ajut, nu poți să dispari de unul singur după toate grozăviile astea. Vino, te rog, să stai în Notting Hill. O să am grijă de tine, mi-ar plăcea tare mult să fac asta. Vii?

– Nu, mulțumesc.

– Dar ce-ai să faci în legătură cu Julian, Brad? Trebuie să faci ceva. Dacă aș ști unde este, ți-aș spune, crede-mă. Să-l pun pe Francis să o caute? O să-i facă bine să facă ceva pentru tine după toată povestea asta. Să-l pun să o caute?

– Nu.

– Dar *unde* este Julian, Brad, unde poate fi, unde crezi tu că este? Doar nu-ți închipui că s-a sinucis, nu?

– Nu, sigur că nu, am spus. Este împreună cu Arnold.

– S-ar putea. Nu l-am mai văzut pe Arnold de…

– A venit în noaptea aia și a luat-o împotriva voinței ei. O ține ascunsă undeva și-i face morală. În scurt timp o să scape și o să se întoarcă la mine, așa cum a mai făcut. Asta-i tot.

– Păi, știu eu… Christian m-a privit de sub borurile micului sombrero. În general cum te simți, Brad, în sufletul tău? Să știi, chiar ai nevoie să-ți poarte cineva de grijă, crede-mă…

– Lasă-mă în pace, te rog. Și ține-l pe Francis în Notting Hill. Nu vreau să-l văd. Și acum, dacă nu te superi, o să iau taxiul ăsta. La revedere.

Ceea ce se întâmplase fusese, desigur, foarte simplu. Acum vedeam totul limpede. Arnold se întorsese în timp ce eu dormeam și, fie o păcălise, fie o forțase pe Julian să intre în mașină cu el. Poate că o rugase să stea cu el în mașină ca să discute. Apoi plecase brusc cu mașina. Ea se gândise să sară din mașină, fără îndoială. Dar îmi promisese mie că n-o s-o mai facă. În plus, își dorea să-și convingă tatăl. Acum erau undeva împreună și se certau, se înfruntau. Poate că Arnold o încuiase undeva într-o odaie. Dar ea o să scape de acolo în curând și o să se întoarcă la mine. Știam că nu putea să dispară așa, fără să-mi spună nici un cuvânt.

Trecusem prin Ealing, desigur. Mergând cu mașina înapoi spre Londra, mă oprisem mai întâi la mine acasă, ca să văd dacă n-am primit vreun mesaj, apoi mă dusesem în Ealing. Am oprit mașina în fața casei și am sunat la ușă. Nu mi-a deschis nimeni. M-am așezat în mașină și am supravegheat casa. Cam peste o oră am început să străbat trotuarul de pe partea cealaltă în sus și în jos. O vedeam acum pe Rachel care mă urmărea de la fereastra palierului de sus. După o vreme a deschis fereastra și mi-a strigat: „Nu e aici!“ și a închis fereastra. Am plecat, am înapoiat mașina la centrul de închiriere și m-am dus acasă. M-am hotărât să rămân în apartament, de pază, căci aici va veni Julian când va scăpa. Ieșisem doar ca să asist la incinerarea Priscillei.

Când am ajuns acasă, m-am întins în pat. Francis a intrat folosind cheia pe care i-o dădusem. A încercat să-mi vorbească, mi-a spus că îmi pregătește prânzul, dar l-am ignorat. Mai târziu a venit Roger și i-am spus lui Francis să-i dea cele câteva lucruri ale Priscillei care erau încă la mine. Roger a

plecat. Nu l-am văzut. Spre seară Francis a intrat în vârful picioarelor și a pus pe polița șemineului din dormitor doamna cu bizonul, lângă *Darul unui prieten*. Am început să plâng. I-am spus lui Francis să plece din casă, dar peste o oră îl auzeam încă făcându-și de lucru prin bucătărie.

Lumea trebuie definită ca fiind în mod esențial un loc de suferință. Omul este un animal care suferă, supus neliniștii și durerii și spaimei fără sfârșit, supus legii pe care budiștii o numesc *dukha*: chinul nesfârșit, neostoit al unei ființe care își dorește cu ardoare doar lucruri iluzorii. Există totuși, în această vale a durerii, numeroase zone. Toți suferim, dar suferim în moduri uimitor de diferite. Omul luminat poate simți – de ce nu? –, cu aceeași energie pură, atât milă față de milionarul agitat, cât și milă față de țăranul flămând. Poate că soarta milionarului este mai vrednică de milă autentică întrucât el este amăgit de bucuria pe care și-o găsește în plăceri false și trecătoare, pe când în sărăcia țăranului s-ar putea să existe înțelepciune incontestabilă. Asemenea judecăți sunt însă rezervate celor luminați, pe când muritorii de rând, care se prefac că le rostesc, pot fi numiți pe bună dreptate frivoli. *Noi* gândim în mod corect că este mai tragică soarta celui care se zbate în sărăcie și foame decât a celui care cască de plictiseală în mijlocul luxului. Dacă suferința lumii ar fi, așa cum ne-am putea imagina, mai puțin extremă, dacă cele mai dure încercări ce ne sunt sortite ar fi plictiseala și dezamăgirile lumești și dacă – ceea ce este mai greu de conceput – am jeli doar puțin în fața morții cuiva și ne-am duce la moarte cum ne ducem la culcare, moralitatea noastră în ansamblul ei s-ar putea schimba radical, poate chiar total. Faptul că lumea este un tărâm al *groazei* trebuie să afecteze pe fiecare artist și gânditor serios, întunecându-i judecata, distrugându-i sistemul, uneori împingându-l de-a dreptul la nebunie. Orice abordare serioasă evită acest aspect cu riscul propriei existențe, iar cei mari care au dat impresia că îl neglijează au făcut-o doar aparent. (Un exemplu de tautologie.) Aceasta este planeta peste care domnește cancerul, unde oamenii mor ca muștele – în mod regulat, automat și aproape fără să comenteze – din cauza inundațiilor și foametei și bolilor, planeta pe care oamenii se luptă între ei cu arme monstruoase ale căror efecte întrec grozăviile ce ne populează coșmarurile, planeta pe care oamenii se terorizează și se torturează unii pe alții și își petrec viața spunând minciuni de frică. Aici trăim noi.

Mediul acesta face imposibilă *rafinarea* moravurilor? De câte ori am vorbit noi, dragă prietene, despre asta? Iar artistul nu poate avea parte de micile plăceri ale vieții? Cel care se bucură de ele trebuie neapărat să fie un mincinos, iar cel care cunoaște adevărul trebuie să și vorbească despre el? Care este, care poate fi tărâmul sufletului suficient de serios? Trebuie să ștergem mereu lacrimile altora, sau măcar să fim conștienți de ele, căci altminteri vom fi condamnați? Nu știu să dau acum răspunsul la aceste întrebări. Poate că există un răspuns foarte amplu sau poate nu există răspuns. Întrebarea în sine va dăinui atât timp cât va dăinui planeta (ceea ce poate nu va dura mult) pentru a-i tortura pe cei înțelepți, pentru a face din ei uneori niște adevărați demoni. Reacția în fața unei astfel de probleme nu trebuie să fie demonică? Cum trebuie să se mai amuze Dumnezeu! (El însuși un demon.)

Toate acestea, dragă prietene, preced, și nu pentru prima dată, justificarea acestei povești de dragoste. Chinurile *dragostei*? Nu zău! Și totuși: extazul dragostei, măreția dragostei. Platon s-a culcat cu un băiat frumos și nu i-a fost rușine să vadă în asta începutul drumului către soare. Iubirea împlinită descătușează eul și face lumea vizibilă. Iubirea neîmplinită este, sau poate fi, o descoperire a suferinței pure. Prea adesea reacțiile noastre sunt umbrite și alterate de gelozie, ură, remușcări, de supoziții meschine și servile „ce-ar fi dacă“, născocite de spiritul cârcotaș. Dar și aici se poate intui prezența unei dureri mai rafinate. Și cine poate susține că acesta nu este un sentiment oarecum înrudit cu cel opus? Se spune că Zeus își bate joc de jurămintele îndrăgostiților, iar noi putem zâmbi pe ascuns chiar și atunci când avem compasiune față de cei nefericiți în dragoste, mai ales dacă sunt tineri. Suntem siguri că se vor vindeca. Poate chiar așa va fi, indiferent sub ce formă va veni vindecarea. Dar apar în viața noastră momente de suferință care dăinuie precum niște pete negre veșnice care nu se estompează niciodată. Ferice de cei asupra cărora aceste stele negre revarsă un fel de lumină.

*

Sigur că aveam remușcări. Dragostea nu poate accepta moartea. Experiența morții ucide dorința sexuală. Dragostea trebuie să pună o mască pe chipul morții, căci altminteri va pieri de mâna ei. Nu-i putem iubi cu adevărat pe cei morți. Iubim o fantasmă care ne consolează în taină. Ceea ce

dragostea ia uneori, în mod greșit, drept moarte este un fel de suferință intensă, o durere ce poate fi răbdată și asimilată. Dar conceptul de sfârșit real nu poate fi imaginat. (Zeitatea falsă pedepsește, zeitatea autentică ucide.) Într-adevăr, în limbajul iubirii conceptul de „sfârșit“ este lipsit de sens. (Deci trebuie să trecem dincolo de iubire sau să modificăm total conceptul.) În relație cu dragostea mea pentru Julian, moartea Priscillei a fost, desigur, un accident îngrozitor și complet neașteptat. Tocmai perceperea lui ca fiind irelevant, ca pe „ceva ce nu s-a întâmplat“, m-a determinat să păcătuiesc prin a-l ascunde și a-l amâna, păcat care a șocat-o atât de tare pe iubita mea. Iar această eschivare a fost o *greșeală* care a avut drept consecință cristalizarea, să-i zicem, morții surorii mele într-o formă mult prea dură pentru a fi asimilată de acea iubire stranie. Am văzut limpede toate astea ulterior. Ar fi trebuit să am încredere în viitor, ar fi trebuit să risc imediat totul, ar fi trebuit să alerg de îndată la Julian, să o duc cu mine la Londra drept în mijlocul acelei grozăvii oribile și irelevante.

La toate astea m-am gândit mai târziu, stând întins în pat, în timp ce Francis se mișca fără zgomot prin casă, inventându-și tot felul de treburi. Am stat întins în pat, cu draperiile pe jumătate trase, privind îndelung polița șemineului și *Darul unui prieten* și pe doamna cu bizonul. Simțeam totodată o furie sălbatică împotriva lui Arnold, un fel de gelozie, o emoție josnică. El măcar era tatăl ei și avea o legătură indestructibilă cu ea. Eu nu aveam nimic. Mai târziu am fost întrebat dacă chiar cred că în noaptea aceea îngrozitoare Arnold s-a întors și a luat-o pe Julian cu el. Nu pot să dau un răspuns clar. Starea mea de spirit, pe care voi încerca imediat să o prezint, nu poate fi descrisă prea ușor. Simțeam că, dacă nu voi putea construi o suită de păreri cel puțin plauzibile pentru a găsi cât de cât o logică acceptabilă în ceea ce se întâmplase, am să mor. Bănuiesc că ceea ce îmi imaginam nu era totuși moartea în adevăratul sens al cuvântului, ci o tortură față de care moartea era de preferat. Cum să pot trăi cu gândul că ea m-a părăsit pur și simplu în toiul nopții fără să-mi spună nici un cuvânt? Era imposibil. Știam că există o explicație. Am dorit-o în acest răstimp? Ce întrebare frivolă!

Îndemnat de un fel de înțelepciune autoprotectoare, am încercat să sufăr curat, ca o ultimă soluție. O, voi tovarăși de suferință, voi, cei care jeliți pierduți în speranțe tot mai anemice, cei care tânjiți învăluiți de fantasme originale după iubita pierdută, îngăduiți-mi să vă dau măcar acest fapt: suferiți curat! Alungați remușcările, alungați resentimentele și gelozia

înjositoare care urlă și se zvârcolește. Lăsați-vă în voia durerii imaculate. Astfel, în cel mai bun caz, vă veți contopi bucuria cu o dragoste mai pură. În cel mai rău caz, veți afla secretele zeității. În cel mai bun caz veți avea privilegiul de a uita. În cel mai rău caz veți avea privilegiul de a ști. Speranța este desigur torționarul suprem, iar eu am făcut un pact cu speranța. Am sperat, dar mi-am ascuns speranța într-un nor negru. O parte din ființa mea *știa* că Julian mă iubește, că ea face parte din mine și că nu-mi poate fi luată. O altă parte din ființa mea își amintea și aștepta și suferea. N-am îngăduit nici un târg între cele două, nici o speculație, nici o discuție, nici o reducere a uneia la cealaltă. Mi-am petrecut timpul, atât cât am putut, într-o suferință curată și arzătoare. Este cineva capabil să treacă dincolo de această imagine a durerii? Iadul este înfățișat ca un foc. Iar bărbații care au înfruntat Rusia Imperială n-au fost capabili să facă mai mult când un jurnalist iscoditor – aflat în detenție, ca și ei – i-a întrebat despre suferința lor.

Prin așteptare timpul se autodevorează. În interiorul fiecărui minut, fiecărei secunde se deschid goluri mari. În fiecare minut ceea ce ne dorim *s-ar putea* întâmpla. Și totuși în același moment mintea înspăimântată pleacă în zbor să străbată secole de întuneric și disperare. Am încercat să opresc și să stăpânesc aceste zvârcoliri haotice ale minții, stând întins pe spate în pat și urmărind cum dreptunghiul ferestrei se luminează și iarăși se întunecă. Ciudat lucru: o suferință demonică o trăiești zăcând cu fața în sus, iar o suferință glorioasă o trăiești zăcând cu fața în jos.

Am să merg mai departe cu povestirea citând câteva scrisori.

Știu că ai să iei legătura cu mine de îndată ce ai să poți. N-am să plec de acasă nici măcar o clipă. Sunt un cadavru care își așteaptă Mântuitorul. Printr-un accident și prin propria sa forță mi s-a revelat o pasiune pe care datoria poate mi-ar fi ascuns-o. Odată revelată, ea a sporit de mii de ori prin faptul că mi te-ai dăruit în chip miraculos. Sunt al tău pentru totdeauna. Știu că mă iubești și mă încred în dragostea ta întru totul. Noi nu putem fi înfrânți. Ai să vii curând la mine, iubita mea, regina mea. Între timp îndur atât de multă suferință, dragostea mea.

B.

Dragă Christian,

N-ai idee unde se află Julian? A dus-o Arnold undeva? Cu certitudine o ține ascunsă cu forța. Dacă afli ceva, oricât de incert, dă-mi de știre, pentru numele lui Dumnezeu!

B.

Te rog, răspunde-mi imediat *printr-un telefon sau o scrisoare. Nu vreau să te văd.*

Dragă Arnold,

Nu mă mir că ți-e teamă să dai ochii cu mine din nou. Nu știu cum ai convins-o sau ai forțat-o pe Julian să plece cu tine, dar să nu-ți închipui că toate argumentele tale ne pot despărți. Eu și Julian am vorbit în deplină cunoștință de cauză și ne înțelegem unul pe celălalt. După ce ai plecat prima dată între noi totul a fost bine. „Dezvăluirile" tale n-au schimbat și nu pot schimba lucrurile cu nimic. Te afli în fața unor sentimente reciproce pe care, întrucât nu le menționezi în cărțile tale, presupun că nu le cunoști. Julian și cu mine ne închinăm aceleiași zeități. Ne-am găsit, ne iubim, în calea căsătoriei noastre nu stă nici un obstacol. Să nu crezi că tu poți fi unul. Ai văzut că Julian n-a vrut nici măcar să te asculte. Acceptă, te rog, faptul că fiica ta e o persoană adultă și că a făcut propriile sale alegeri. Acceptă, așa cum ești nevoit să faci în final, că hotărârea ei, luată de bunăvoie, este în favorea mea. E firesc să n-o intereseze părerea ta. Și tot firesc este să nu te asculte în final. Mă aștept să apară în orice minut. Când vei primi scrisoarea mea, ea s-ar putea chiar să fie cu mine.

Sigur că ai motive serioase care te fac să nu vezi în mine un pretendent potrivit. Chestiunea vârstei mele, deși importantă, categoric nu este crucială. Ai recunoscut în fața mea că ești, ca scriitor, un om dezamăgit. Și o parte din tine m-a invidiat totdeauna pentru că eu mi-am păstrat harul în stare pură, pe când tu nu. O operă ce rămâne invariabil mediocră poate amărî toată viața. Compromisul cu mediocritatea, care constituie condiția celor mai mulți dintre noi, este dat în vileag, în cazul creatorului mărunt, printr-o dovadă ce durează în timp. E mult mai bună tăcerea și rostirea măsurată a unui efort bine stăpânit. Faptul că am câștigat și iubirea fiicei tale ți s-a părut probabil – și înțeleg asta perfect – picătura care a umplut paharul.

Îmi pare rău că prietenia noastră – sau orice alt nume i-ai da relației obsesive care ne-a legat atât de mulți ani – se termină astfel. Nu este aici locul

potrivit să-i închin o elegie. Dacă mă încearcă acum dorința de răzbunare este din cauză că ești o piedică în calea a ceva infinit mai important decât orice „prietenie". Procedezi cu înțelepciune, desigur, ferindu-te din calea mea. Iar dacă ai să mai vii să mă vizitezi, nu lua cu tine vreun obiect contondent. Nu-mi pasă de amenințări sau gesturi violente. Crede-mă că am în mine destulă violență care nu așteaptă decât să fie provocată.

Julian și cu mine ne vom alege un viitor comun singuri și în felul nostru. Ne înțelegem perfect. *Acceptă, te rog, acest fapt și pune capăt încercărilor crude și zadarnice de a o forța pe fiica ta să facă ceea ce nu vrea să facă.*

B.P.

Dragul meu Brad,

Îți mulțumesc pentru scrisoare. Nu știu unde este Julian (crede-mă!), părerea mea este că stă la niște prieteni. M-am văzut cu Arnold care se amuza grozav de toată povestea asta! Mă tem că nu reușesc să pricep de ce te-ai ambalat atât de tare. (Recunosc că și pe mine m-a amuzat la început!) Sigur că e o fată drăguță, dar nu cumva te privește ca pe un unchi sau ca pe un tată surogat? Nu înțeleg absolut nimic. Arnold spune că ai luat-o cu tine într-o vacanță la mare și că, atunci când ai devenit prea insistent, ți-a dat papucii. Oricum, asta este versiunea lui. Cred că totul e bine când se sfârșește cu bine, honi soi qui mal y pense[4]*, nu e fum fără foc, și tot așa. Cred că te-ai calmat deja. Te rog mult, acceptă să ne vedem.* Știu *că erai acasă ultima oară când am trecut pe la tine, te-am văzut prin geamul ușii de la intrare. (Ar trebui să știi cât de transparent este geamul ăla, mai ales dacă ușa dinspre salon este deschisă!) Presupun că Francis e încă la tine (sigur că nu-mi doresc prezența lui), e înnebunit după tine. Nu mă mir că îți închipui că toată lumea are aceleași sentimente! Citește mai departe.*

Uite ce vreau să-ți spun, Brad (asta este cea mai importantă parte a scrisorii). Regret că m-am văzut atât de des cu Arnold după ce m-am întors. Îmi place de el, îmi stârnește curiozitatea și mă amuză. (Iar mie îmi plac lucrurile amuzante.) Dar el are doar rolul de a mă deruta, cred. Pentru tine m-am întors. (Știai?) Și pentru tine sunt încă aici. Mă interesează sincer persoana ta, n-am renunțat niciodată la tine, să știi. Și, foarte sincer, ești mult mai amuzant decât Arnold. Așa că, ce-ar fi să fim din nou împreună? Dacă ai nevoie de mângâiere, am să-ți ofer mângâiere. Așa cum ți-am mai spus, sunt o văduvă bogată, al dracului de deșteaptă și de atrăgătoare. Mulți ar vrea să

pună mâna pe mine. Ce părere ai, Brad? Textul acela, până când moartea ne va despărți, a însemnat într-adevăr ceva. O să te sun mâine din nou.

Cu gândul la tine, dragă Brad, și cu multă dragoste.

Chris

Referirea anterioară la „așteptare“ ar putea sugera că au trecut deja câteva săptămâni. De fapt trecuseră doar patru zile ce păruseră patru ani.

Cei care trăiesc prin cuvânt și prin scris pot atribui, după cum am arătat, o putere aproape magică acestui mod de a comunica. Scrisoarea către Julian am scris-o în trei exemplare și am trimis unul în Ealing, unul la Colegiul Pedagogic și unul la școala ei. Nu-mi făceam mari speranțe că vreuna dintre scrisori va ajunge la ea, dar redactarea și expedierea lor parcă mi-a mai alinat durerea.

A doua zi după înmormântarea Priscillei m-a sunat Hartbourne să-mi explice în detaliu de ce n-a putut participa. Am uitat să spun că anterior îi *dictase* lui Francis la telefon un mesaj de condoleanțe formulat cu mare grijă! M-a sunat și doctorul meu ca să-mi spună că somniferele pe care le luam în mod obișnuit îmi erau acum interzise.

În cea de a treia seară a venit Rachel. Sigur că, ori de câte ori s-a auzit soneria m-am repezit la ușă, bolnav de speranță și de spaimă. De două ori a fost Christian (căreia nu i-am deschis), o dată a fost Rigby care-l căuta pe Francis. (Francis a ieșit și au stat de vorbă un timp în curtea interioară.) A patra oară a fost Rachel. Am văzut-o prin geam și am deschis ușa.

Prezența lui Rachel în apartamentul meu mi-a dat impresia că o mașină a timpului m-a purtat într-o călătorie nereușită. Am simțit un miros de amintiri ca un miros de mucegai. Eram deprimat, istovit fizic, înspăimântat. Fața ei lată, rotundă, palidă, îmi era grozav de bine cunoscută, dar avea familiaritatea vagă, imprecisă a unui vis. Parcă m-ar fi vizitat mama înfășurată în giulgiu.

A intrat cu o mișcare a capului ce trăda emoție, poate un aer de falsă siguranță, aproape de fericire. A trecut pe lângă mine fără să mă privească, cu mâinile adânc vârâte în buzunarele pardesiului de stofă acoperit de o pulbere de mici picături de ploaie. Era hotărâtă și frumoasă și m-am ferit din calea ei cu o tresărire. Și-a scos căciula de lână și pardesiul, le-a scuturat ușor și le-a agățat în cuierul din vestibul. Ne-am așezat în salon, în lumina rece, împuținată a serii care se lăsa.

– Unde e Julian?

Rachel și-a netezit cu grijă fusta pe lângă genunchi.

– Bradley, vreau să știi că-mi pare nespus de rău de Priscilla.

– Unde e Julian?

– Nu știi?

– Știu că o să se întoarcă. Nu știu unde este.

– Bietul Bradley! a spus Rachel. A râs scurt, un râs încărcat de emoție, ca un spasm de tuse.

– Unde este Julian?

– E în vacanță. Nu știu unde este în momentul ăsta, chiar nu știu. Uite scrisoarea pe care i-ai trimis-o. N-am citit-o.

Am luat scrisoarea. Returnarea unei scrisori pline de pasiune, care a rămas necitită, pustiește zone întinse ale imaginației. Dacă ar fi fost undeva și mi-ar fi citit scrisoarea, lumea s-ar fi schimbat. Acum totul se întorcea și mă lovea în față ca un val de frunze moarte.

– Ah, Rachel, unde este?

– Nu știu, crede-mă, nu țin legătura cu ea. Oprește-te, Bradley. Gândește-te la demnitatea ta, la alte chestii de-astea. Arăți îngrozitor, parcă ai o sută de ani. Ai putea măcar să te bărbierești. Toată povestea asta este doar în mintea ta.

– Parcă aveai altă părere când Julian a spus că mă iubește.

– Julian e un copil. Toată chestia asta este legată mai mult de mine și de Arnold decât de tine. Ar trebui să cunoști mai bine firea omenească, doar ești scriitor. Sigur că a fost ceva „serios“ într-un fel, dar faptele oamenilor nu au doar un singur înțeles. Julian ne adoră, dar îi place ca, din când în când, să joace mici scene de revoltă. Aș zice că suntem niște părinți cam acaparatori, iar ea este singurul nostru copil. Așa încât cu o mână ne respinge și cu cealaltă ne trage mai aproape de ea. Vrea să fie sigură că este liberă, dar în același timp vrea să se bucure de atenția noastră, vrea să fie mustrată, ca o componentă a relației dintre noi. Nu e prima dată când se folosește de altă persoană ca să ne necăjească. Anul trecut a fost convinsă că e îndrăgostită până peste cap de unul dintre profesorii ei, nu era chiar așa de bătrân ca tine, dar era însurat și avea patru copii, iar Julian a transformat totul într-un fel de „demonstrație“ împotriva noastră. Noi am știut cum să procedăm. Totul s-a terminat cu bine. Tu nu ești decât următoarea victimă.

– Rachel, tu vorbești despre o altă persoană, am spus. Nu vorbești despre Julian, despre Julian a mea.

– Julian a ta este o ficțiune. Asta mă tot străduiesc să-ți arăt, dragă Bradley. Nu spun că n-a ținut la tine, dar emoțiile unei fete sunt un haos.

– Iar tu vorbești *cu* o altă persoană. E clar că n-ai nici cea mai vagă idee despre cum stau lucrurile. Eu trăiesc în altă lume, sunt îndrăgostit și…

– Crezi că în cuvintele pe care le rostești atât de solemn există o putere magică?

– Da, cred. Totul se întâmplă pe un alt plan…

– Asta-i o formă de nebunie, Bradley. Doar nebunii cred că există planuri complet separate de alte planuri. Este o harababură, Bradley, o harababură. Dumnezeu mi-e martor că îți spun toate astea cu cele mai bune intenții.

– Dragostea este o certitudine, poate singura certitudine care există.

– Este doar o stare de spirit…

– Este o stare de spirit adevărată.

– Hai, Bradley, termină! Ai trecut printr-o perioadă foarte grea, nu-i de mirare că în capul tău e un iureș. Îmi pare teribil de rău de Priscilla.

– Priscilla. Da.

– Nu te mai învinui atât de mult.

– Nu…

– Unde a găsit-o Francis? Unde era când a găsit-o?

– Nu știu.

– Adică nici n-ai întrebat?

– Nu. Presupun că era în pat.

– Eu aș fi vrut să știu… toate amănuntele… cred… măcar să-mi fac o idee… Ai văzut-o moartă?

– Nu.

– N-a trebuit să o identifici?

– Nu.

– Cu siguranță cineva a făcut asta.

– Roger a identificat-o.

– E tare ciudat să identifici un mort, să-l recunoști. Sper să nu fiu niciodată nevoită să…

– O ține prizonieră undeva, știu că asta face.

– Crede-mă, Bradley, parcă trăiești într-un vis literar. Toate lucrurile sunt mult mai șterse și mai încurcate decât îți închipui, chiar și lucrurile

îngrozitoare.

– A mai ținut-o încuiată în camera ei.

– Să fii convins că n-a făcut așa ceva. Copila a inventat totul.

– Chiar nu știi unde este?

– Chiar nu știu.

– De ce nu mi-a scris?

– Nu stă ea prea bine cu scrisul, scrisorile n-au fost niciodată punctul ei forte. Mai dă-i puțin timp, o să scrie. Poate că nu e ușor de compus o asemenea scrisoare.

– Rachel, habar n-ai ce se petrece în mine, nici nu știi ce înseamnă să fii eu, să fii acolo unde sunt eu. Vezi tu, este o chestiune de absolută certitudine, de a cunoaște mintea ta și a altei persoane cu absolută certitudine. Este ceva străvechi și complet nealterat, ceva ce parcă a existat dintotdeauna, încă de la facerea lumii. De aceea tot ce spui tu n-are nici un rost, vorbele tale nu înseamnă nimic, sună ca un fel de păsărească. Ea înțelege, a vorbit cu mine în limba asta o dată. Ne iubim.

– Bradley, dragul meu, întoarce-te la realitate…

– Asta este realitatea. Vai de mine, nu cumva o fi murit?

– Nu fi tâmpit! Mi se face greață.

– N-a murit, nu? Spune-mi, Rachel.

– Nu, sigur că nu! Încearcă și tu să te vezi așa cum ești. Ești complet absurd, parcă joci într-o melodramă, și toate astea mi le spui tocmai *mie*! Acum câteva săptămâni mă sărutai cu înfocare și erai în pat lângă mine. Îți închipui că acum am să cred că în numai patru zile ai ajuns să nutrești față de fiica mea o pasiune ce va dura toată viața. Îți închipui că am să cred *asta* și că o să-mi fie milă de suferința ta, după câte văd! Ești complet rupt de realitate! Ar fi normal ca mărturisirea ta să fie stăvilită de un dram de demnitate sau de tact sau de bunătate omenească banală. Hai, nu te mai uita așa. Îți aduci aminte că ai fost în pat cu mine, da?

De fapt, adevărul este că nu-mi aduceam aminte. Nu reușeam să alătur de numele lui Rachel nici un eveniment clar definit. În zona asta amintirile erau doar un nor rece care-mi dădea fiori. Era o persoană cunoscută și o prezență familiară, dar ideea că am făcut vreodată ceva legat de persoana ei era un fapt complet estompat, într-atât de categoric apariția lui Julian golise de conținut tot restul vieții mele, separând istoria de preistorie. Am vrut să clarific asta.

– Da, îmi aduc aminte… firește… dar ca și cum… De când Julian a intrat în viața mea… totul a fost… amputat… trecutul a dispărut… oricum n-a fost decât… n-a avut nici o importanță. Îmi pare rău dacă ceea ce spun sună cam dur, dar când iubești pur și simplu ești obligat să spui tot timpul adevărul… Știu că trebuie să simți asta ca pe o trădare… și că nu-ți place…

– Nu-mi place? Nu, Doamne ferește! Doar mi-e milă de tine. Păcat de atâta risipă, ți se rupe inima când vezi. Tot felul de lucruri triste, dezamăgiri, poate deziluzii. Acum mă mir că te-am considerat cândva un bărbat puternic și înțelept, că am crezut că mă poți ajuta. M-au impresionat vorbele tale despre prietenie veșnică. Atunci mi s-a părut că ele înseamnă ceva. Îți amintești discuția despre prietenie veșnică?

– Nu.

– Chiar nu-ți amintești nimic? Tare mai ești ciudat. Nu cumva ai făcut un soi de depresie? Nu-ți aduci aminte de relația dintre noi?

– Noi n-am avut o relație.

– Haide, las-o baltă! Sunt de acord că a durat puțin și că a fost o prostie și că poate n-a avut nici o șansă. Nu-i de mirare că lui Julian aproape că nici nu i-a venit să creadă.

– *I-ai povestit lui Julian?*

– Da. Nu te-ai gândit că s-ar putea să-i spun? Ah, doar uitaseși totul cu desăvârșire, sigur că da!

– I-ai spus…?

– Mă tem că lui Arnold i-am spus aproape imediat. Nu ești singurul care trece prin anumite stări de spirit. Nu sunt chiar foarte discretă în relația cu soțul meu. Când ai de-a face cu oameni căsătoriți, îți asumi acest risc.

– Când i-ai spus lui Julian… când…?

– Ei, abia mai târziu. Când Arnold a venit după voi, la cuibul dragostei, i-a adus lui Julian o scrisoare de la mine. În scrisoarea aia i-am povestit.

– Ah, Doamne… înseamnă că ea a citit scrisoarea după ce…

– Arnold a considerat că ar putea fi un argument hotărâtor. E foarte meticulos. S-a gândit că Julian s-ar putea întoarce imediat ca să se convingă.

– Ce i-ai spus?

– Iar când s-a întors acasă, trebuie să recunosc…

– *Ce i-ai spus?*

– I-am povestit pur și simplu ce s-a întâmplat. Că se pare că erai îndrăgostit de mine, că ai început să mă săruți cu înfocare, că ne-am dus în

dormitor împreună și că nu te-ai descurcat prea bine, dar că mi-ai jurat credință veșnică și altele și că pe urmă a venit Arnold și ai fugit fără să-ți pui șosetele și i-ai cumpărat lui Julian cizmele alea…

– Vai de mine, i-ai spus toate astea lui Julian…

– Păi, de ce să nu-i spun? Așa a fost, nu? Nu negi? Au fost fapte importante, nu? Făceau parte din tine. N-ar fi fost corect să i le ascund.

– Ah, Doamne!

– Nici nu mă mir că ai încercat să le uiți. Dar suntem răspunzători de faptele noastre, Bradley, trecutul ne aparține. Nu-l poți șterge intrând într-o lume de vis și declarând că viața a început ieri. Nu te poți transforma în altă persoană peste noapte, oricât ai fi de îndrăgostit. O iubire de felul ăsta este o *iluzie*, toată certitudinea despre care vorbeai este o *iluzie*. E ca atunci când iei droguri.

– Nu, nu, nu.

– Oricum, totul s-a terminat acum și nu s-a întâmplat nimic grav. N-ai nici un motiv să fii îngrijorat sau să ai remușcări sau alte chestii, ea ajunsese deja la concluzia că e vorba de o greșeală. Nu e chiar o proastă. De fapt, n-ar trebui să iei cu adevărat în serios sentimentele unei fete. N-ai pierdut un giuvaier de mare preț, dragul meu Bradley, și ai să înțelegi asta mai curând decât crezi. În scurt timp ai să scoți un oftat de ușurare. Julian este o copilă cât se poate de banală. E imatură, necoaptă încă, precum un embrion. Sigur că a fost un vârtej de emoții, dar n-a contat prea mult cine a fost cel care le-a recepționat. E o perioadă din viață extrem de volatilă. Nimic nu este stabil sau permanent sau profund în perioadele astea de mare nebunie. Julian a fost „îndrăgostită nebunește“ de vreo câteva ori în ultimii doi-trei ani. Chiar ți-ai imaginat, dragă prietene, că ai să fii punctul final al pasiunii unei fete? Cum se poate așa ceva? O fată ca Julian o să mai iubească o sută de bărbați până când o să-l găsească pe cel potrivit. Așa am făcut și eu. Hai, trezește-te, Bradley! Uită-te la tine în oglindă! Revino cu picioarele pe pământ!

– Deci Julian a venit direct la voi?

– Cred că da. A sosit la scurt timp după Arnold…

– Și ce v-a spus?

– Hai, nu mai face fața asta de regele Lear…

– *Ce v-a spus?*

– Ce să ne spună? Ce era de spus? Plângea ca o nebună și…

– Ah, Doamne! Ah, Doamne!

– M-a pus să repet tot ce era în scrisoare, să-i dau amănunte și până la urmă m-a crezut.

– Dar ce *a spus*? Nu-ți amintești exact ce a spus?

– A spus: „Măcar să se fi întâmplat ceva mai demult". Cred că aici avea dreptate.

– N-a înțeles. Lucrurile n-au fost deloc așa cum le-ai prezentat tu. Când ai spus vorbele alea, nu reflectau adevărul. Când ai folosit cuvintele alea, au transmis un fapt care pur și simplu nu era real. Ai lăsat să se înțeleagă…

– Îmi pare rău. Nu știu ce cuvinte te-ai fi așteptat să folosesc! Pe acelea le-am considerat destul de potrivite și de corecte.

– Cu siguranță n-avea cum să înțeleagă…

– Ba eu cred că a înțeles, Bradley. Îmi pare rău, dar eu cred că a înțeles.

– Ai spus că plângea.

– În hohote, ca un copil pe care-l aștepta spânzurătoarea. Dar ei totdeauna i-a plăcut să plângă.

– Cum de-ai putut să-i spui, cum de-ai putut…? Sunt sigur că și-a dat seama că lucrurile nu s-au întâmplat așa, nu s-au întâmplat așa…

– Ba eu cred că s-au întâmplat chiar *așa*!

– Cum de-ai *putut* să-i spui?

– A fost ideea lui Arnold. Dar la momentul acela și eu am simțit că nu mai am de ce să fiu discretă. M-am gândit că un mic șoc o s-o aducă pe Julian la realitate…

– De ce-ai venit azi aici? Te-a trimis Arnold?

– Nu în mod special. Am simțit că se cuvine să știi de Julian.

– Dar nu mi-ai spus nimic.

– Să știi că… în fine, probabil ți-ai dat seama deja… că totul s-a sfârșit.

– *Nu*.

– Nu țipa. Și am mai venit, sigur că asta nu te interesează, pur și simplu din bunătate. M-am întrebat dacă aș putea să-ți fiu de ajutor.

– Trebuie să mă văd cu Julian, trebuie să ne întâlnim, trebuie să o găsesc, trebuie să-i explic…

– Am vrut să lămuresc lucrurile. Acum că totul s-a terminat cu bine. Încă din ziua în care Arnold ți-a dat telefon și tu ai venit la noi, am senzația că nu pricepi nimic, că bâjbâi în întuneric, că trăiești cu tot felul de impresii greșite. Aș zice că încercările mele de a te ajuta nu te-au ajutat deloc. Iar eu chiar am vrut să te ajut. Știu că nevoile tale emoționale sunt foarte mari, știu

că duci o viața singuratică, poate că nu trebuia să mă amestec. Dar am simțit că *pot* să mă amestec tocmai pentru că dețineam o poziție atât de solidă. Mi-am închipuit, prostește, că știm amândoi că eu n-am nici o problemă. Adică, mi-am închipuit că ți-ai dat seama cât de strânsă este legătura mea cu Arnold și cât de fericiți suntem. Poate ar fi trebuit să-ți arăt asta mai clar. Nu te-am indus în eroare, dar într-un fel te-am lăsat să te induci singur în eroare, îmi pare rău. Când cineva are nevoie de tine, trebuie să fii foarte atent, iar eu n-am fost destul de atentă. Vezi tu, mă tem că avem de-a face aici cu un comportament nesincer al celor căsătoriți. Adesea își arată compasiunea față de alții sau caută compasiunea altora și pe urmă dau fuga acasă și își spun totul unul altuia. Nu l-am înșelat niciodată pe Arnold, nici măcar pentru un minut, și nici el nu m-a înșelat pe mine. Poate că cei din afară nu înțeleg, poate că nu pot înțelege. O căsnicie reușită este foarte puternică și flexibilă, e trainică. Ai vorbit despre trădare și resentimente. Mă tem că de fapt tu ești cel care a fost trădat și care va trebui să poarte povara resentimentelor. Eu sunt de vină, te rog să mă ierți, n-ar fi trebuit să presupun că ai să înțelegi. Spre norocul lor, cei căsătoriți îi transformă uneori pe cei necăsătoriți în victime în felul acesta. Eu și Arnold suntem foarte strâns legați, chiar am făcut haz pe seama tuturor, a ta, a lui Christian, a lui Julian. Și, slavă Domnului, totul s-a terminat destul de bine. Știu că acum suferi, dar în scurt timp ai să te simți mai bine. A fost o călătorie pe tărâmul absurdului. Poate că o să-ți facă bine. Așa încât, capul sus, dragă Bradley! Nu merită să iei lumea atât de în serios.

M-am uitat stăruitor la ea, uimit; era frumoasă, palidă și ștearsă, fericită, limpede și precisă în exprimare, vibra toată de demnitate și de hotărâre.

– Rachel, cred că nu ne înțelegem deloc unul pe altul.

– Lasă, nu-ți mai face griji. Peste un timp o să ai o senzație de ușurare. Însă încearcă să nu ai resentimente față de mine și față de Julian. Dacă nu, o să fii tare nefericit.

– Nu vorbim aceeași limbă. Am senzația că vorbești păsărește. Scuză-mă, vreau… Până la urmă Arnold este sau nu îndrăgostit de Christian? Cred că ăsta era de fapt rostul…

– Bine-nțeles că nu e. Și asta a fost doar în mintea lui Christian. A umblat un timp după Arnold, doar știi câtă energie are. El s-a simțit flatat, desigur, s-a distrat, dar n-a luat-o niciodată în serios. Din fericire, ea e o femeie cu scaun la cap, și-a dat repede seama că n-o să obțină nimic. De ce nu te duci,

Bradley, să stai de vorbă cu ea? În esență este o persoană foarte drăguță. V-ați putea alina unul altuia suferința. Vezi că nu sunt rea, încă îmi pasă de tine și vreau să te ajut.

M-am ridicat și m-am dus la birou și am scos scrisoarea lui Arnold. Am scos-o vrând pur și simplu să mă conving că n-am inventat-o eu. Poate că mi se tulburase cu adevărat memoria. În privința scrisorii lui Arnold în mintea mea era un gol și totuși parcă-mi aminteam ceva… Ținând scrisoarea în mână, am rostit:

– Julian o să se întoarcă la mine. Știu asta. O știu la fel de bine cum știu că…

– Ce-ai acolo?

– O scrisoare de la Arnold.

Am început să parcurg scrisoarea.

Soneria de la intrare a sunat.

Am aruncat scrisoarea pe masă și am dat fuga la ușă cu inima plină de spaimă.

În fața ușii era un poștaș, ducea în brațe o cutie mare de carton pe care a pus-o jos.

– Ce-i asta?

– Un colet pentru domnul Bradley Pearson.

– Ce-i în el?

– Nu știu, domnule. Dumneavoastră sunteți? Să-l bag înăuntru, da? Cântărește o tonă.

Poștașul a împins cu genunchiul cutia mare, pătrată prin ușa deschisă și a plecat. Când m-am întors în salon l-am văzut pe Francis șezând pe trepte. Era limpede că ascultase tot. Parcă era o nălucă, o stafie din acelea pe care le descriu scriitorii și care arată la fel ca oamenii, dar nu tocmai. A zâmbit cu umilință. L-am ignorat.

Rachel stătea în picioare lângă masă și citea scrisoarea. M-am așezat. Mă simțeam foarte obosit.

– N-ar fi trebuit să-mi arăți scrisoarea asta.

– Nu ți-am arătat-o.

– Nici nu-ți dai seama ce-ai făcut. N-am să te iert niciodată, niciodată, niciodată.

– Dar, Rachel, ai zis că tu și Arnold vă spuneți unul altuia totul, deci cu siguranță…

– Doamne, cât ești de josnic, de răzbunător…

– Nu e vina mea! Asta nu schimbă lucrurile cu nimic, nu?

– Nu pricepi nimic. Ești distructiv, diabolic, ranchiunos și distructiv. Ești genul de om care se mișcă orbește, ca prin vis, și distruge totul. Nu mă mir că nu ești în stare să scrii. Nu trăiești deloc în realitate. Julian s-a uitat la tine și a făcut din tine o ființă reală pentru o clipă. Eu te-am făcut o ființă reală pentru o clipă fiindcă mi-a fost milă de tine. Acum totul s-a terminat și n-a rămas din tine decât un soi de vampir dement și ranchiunos, o nălucă răzbunătoare. Doamne, ce milă mi-e de tine! Dar n-am să te iert niciodată. Și n-am să mă iert nici pe mine pentru că nu te-am lăsat acolo unde era locul tău, unde nu erai un pericol. Ești un om periculos și detestabil. Ești un biet nefericit care-și dorește să distrugă fericirea oriunde îi iese în cale. Ai făcut asta din răutate josnică…

– N-am avut deloc intenția să o citești, crede-mă, a fost un accident nefericit, n-am vrut să te mâhnesc. Oricum, Arnold probabil s-a răzgândit deja…

– Sunt convinsă că ai vrut s-o citesc. Asta a fost răzbunarea ta abjectă. Pentru asta am să te urăsc veșnic. Nu pricepi nimic din toate astea, nu ești în stare să înțelegi absolut nimic… Ah, când mă gândesc că ai avut scrisoarea asta, că te-ai delectat cu ea și ți-ai închipuit…

– Nu m-am delectat…

– Ba da, asta ai făcut. De ce-ai păstrat-o dacă nu ca pe o armă împotriva mea, dacă nu pentru ca să mi-o arăți și ca să mă rănești din cauză că ți se pare că te-am părăsit…?

– Crede-mă, Rachel, nu m-am gândit la tine nici o măcar o clipă.

– *Aaaah!*

Țipătul lui Rachel a izbucnit ca o flacără și a luminat camera în care se lăsa treptat înserarea, o flacără mai vizibilă decât fața ei rotundă și palidă. I-am văzut în ochi și în expresia gurii suferința violentă, zbuciumul. S-a repezit spre mine sau poate doar s-a năpustit spre ușă. M-am ferit într-o parte, m-am împiedicat și m-am lovit cu cotul de perete. A trecut pe lângă mine ca un animal furios și i-am auzit oftatul în care s-a sfârșit țipătul. Ușa apartamentului s-a deschis vijelios și prin ușa deschisă a blocului am văzut lumina felinarului reflectată în pietrele de pavaj ude ale curții interioare.

Am ieșit încet și am închis ambele uși și am început să aprind luminile. Fantoma lui Francis încă ședea pe trepte. Mi-a adresat un zâmbet singuratic

și fără sens, ca și cum ar fi fost un duh neînsemnat, rătăcit, venit din alt timp, din altă poveste, un fel de Puck pierdut și fără stăpân, care zâmbea gânditor, reținut, fără să vrea, fără noimă.

– Ai auzit tot.

– Îmi pare rău, Brad…

– Nu contează. Ce dracu' e asta? Am dat cu piciorul în cutia de carton.

– O deschid eu imediat, Brad.

M-am uitat cum Francis deschide cutia și dă la o parte capacul.

Cutia era plină cu cărți. *Labirintul prețios*, *Mănușile puterii*, *Tobias și îngerul căzut*, *Stindardul cu mecanism secret*, *Eseurile unui căutător*, *Craniul în flăcări*, *Înfruntarea simbolurilor*, *Găuri în cer*, *Paloșul de sticlă*, *Misticism și literatură*, *Fecioara și vrăjitorul*, *Potirul sfărâmat*, *Într-un fulg de nea*.

Cărțile lui Arnold. Zeci de cărți.

M-am uitat la mormanul compact de cuvinte tipărite cu trufie. Am luat o carte și am deschis-o la întâmplare. M-a cuprins furia. Cu un mârâit plin de dezgust am încercat să despic cartea în două, să-i sfâșii cotorul, dar era prea dur, așa că am început să smulg paginile. Următoarea carte nu era cartonată așa că am reușit s-o rup în două, apoi în patru. Am luat alta. Francis mă privea, pe față i se citea compasiunea, plăcerea îi lumina trăsăturile. Apoi a coborât de pe trepte ca să mă ajute, chicotind pentru sine, „Hi, hi, hi!“ în timp ce sfâșia cărțile și iar chicotea și iar rupea snopi de pagini tipărite. Am scos toate cărțile una după alta, am muncit cu îndârjire stând lângă cutie, cu picioarele depărtate ca niște bărbați care muncesc în mijlocul unui râu, iar în jurul nostru creștea mormanul de cărți dezmembrate. Ne-a luat mai puțin de zece minute să distrugem operele complete ale lui Arnold Baffin.

– Cum te simți, Brad?

– Bine.

Leșinasem sau mi se făcuse rău. De când mă întorsesem la Londra nu mâncasem practic nimic. Acum ședeam pe carpeta neagră de lână, pe podeaua salonului, cu spatele sprijinit de unul dintre fotolii, care era împins la perete. Focul de gaze dansa și pocnea. O lumină era aprinsă. Francis făcuse niște sendvișuri și mâncasem câteva. Băusem puțin whisky. De fapt aveam o stare bizară, dar nu mă mai simțeam rău, nu-mi mai explodau luminițe în ochi, nu mai coborau asupra mea baldachine negre care să mă aducă pe pământ. Acum eram pe pământ și parcă eram de plumb și foarte

înalt. Îl vedeam clar pe Francis în lumina pâlpâitoare, atât de clar încât l-am simțit prea aproape, prea prezent, ceea ce m-a supărat. M-am uitat în jos și am văzut că mă ține de mână. Și asta m-a supărat și mi-am retras mâna.

Francis, care, după câte îmi aminteam, băuse mult whisky, stătea în genunchi lângă mine, nu într-o poziție de relaxare, ci atent, prezent, de parcă eu eram un obiect pe care îl construia. Gura proeminentă, cu buza de jos răsfrântă astfel încât mucoasa se vedea ca o linie roșie, parcă ademenea. În ochii lui mici, apropiați, licărea o bucurie interioară. Își pusese mâna de care mă desprinsesem lângă cealaltă și cu amândouă își freca ritmic pulpele durdulii peste stofa lucioasă de proastă calitate a costumului său albastru. Din când în când scotea un sunet scurt, ca un chicotit de compasiune.

Pentru prima dată de când revenisem la Londra simțeam că mă aflu într-un loc real, în prezența unei persoane reale. În același timp mă simțeam cum se simt cei care au bolit mult timp și deodată intră într-o fază mult mai gravă, fără leac a bolii: relaxat în fața grozăviei situației. Încă mai aveam un pic de minte și îmi dădeam seama cât de încântat era Francis de prăbușirea mea. Plăcerea lui nu m-a deranjat.

– Mai bea puțin whisky, Brad, o să-ți facă bine. Nu te mai frământa. Am să ți-o găsesc eu.

– Așa este, am zis. O să stau aici, trebuie să stau aici. O să vină aici. Aici o să vină, nu? Poate veni în orice clipă. O să las ușa deschisă din nou la noapte, ca și noaptea trecută. Așa o să poată intra ca o păsărică ce se întoarce la cuib. O să poată intra.

– Mâine mă duc s-o caut. O să mă duc la colegiu. O să mă duc la editura lui Arnold. Undeva trebuie să prind un fir. O s-o pornesc mâine-dimineață la prima oră. Nu te mai necăji, Brad. O să se întoarcă, ai să vezi. Săptămâna viitoare pe vremea asta ai să fii un om fericit.

– Știu că o să se întoarcă, am zis. E ciudat să știi. Dragostea ei pentru mine a fost cuvântul absolut rostit. Aparține veșniciei. De acel cuvânt nu mă pot îndoi, este logos-ul întregii existențe și, dacă n-o să mă iubească, o să ne cuprindă iar haosul. Iubirea este cunoaștere, înțelegi, așa cum ne-au spus mereu filosofii. Pe Julian o cunosc intuitiv, ca și cum ar face parte din mintea mea.

– Știu, Brad. Când iubești pe cineva cu adevărat e ca și cum lumea toată dă de veste.

– Totul stă garanție pentru asta. Așa cum oamenii considerau că totul stă garanție pentru existența lui Dumnezeu. Ai iubit în felul ăsta vreodată, Francis?

– Da, Brad. Am iubit cândva un băiat. Dar s-a sinucis. Sunt mulți ani de atunci.

– Of, Doamne. Priscilla. Mereu uit de ea.

– Eu am fost de vină, Brad, ai să mă ierți vreodată…?

– Eu am fost de vină. Însă simt că era ceva inevitabil, ca și cum i-ar fi fost sortit să moară de cancer. Totuși de ce o condamn la pieire gândind astfel? Am impresia că și ea este înlăuntrul meu, dar nu este acolo. A îmbătrânit, și-a pierdut orice speranță și a murit. S-a făcut scrum. Poate că așa se întâmplă și cu Dumnezeu. Își închipuie că ține în mintea Sa, în siguranță, toate lucrurile, până și pe cele mărunte, dar într-o zi o să se uite mai bine și o să vadă că totul a murit și a putrezit și că n-au rămas decât gânduri golite de conținut. De aceea dragostea este atât de importantă. Este singura cale de a înțelege o persoană, de a înțelege ce o ține în viață și ce o susține. Sau nu-i așa? Băiatul despre care ai vorbit s-a sinucis. Cum îl chema?

– Steve. Nu face asta, Brad.

– Priscilla a murit din cauză că n-o iubea nimeni. S-a uscat și s-a măcinat pe dinăuntru și a murit ca un șobolan otrăvit. Dumnezeu nu iubește lumea. Nu poate, uită-te cum arată. Dar mie puțin îmi pasă. Am iubit-o pe mama.

– Și eu, Brad.

– O femeie tare proastă, dar am iubit-o. Față de Priscilla aveam un sentiment de datorie, dar numai asta nu ajunge, nu crezi?

– Probabil că nu, Brad.

– Pentru că o iubesc pe Julian ar trebui să fiu capabil să iubesc pe toată lumea. Într-o zi o să fiu capabil. Ah, Doamne, de-aș avea parte măcar de un pic de fericire. Când ea o să se întoarcă, am să-i iubesc pe toți, am s-o iubesc pe Priscilla.

– Priscilla e moartă, Brad.

– Dragostea ar trebui să triumfe asupra timpului, dar poate face asta? Nu sunt măscăriciul timpului, a spus el și el chiar știa ce-i dragostea, ca nimeni altul, a fost crucificat, ca nimeni altul. Sigur că trebuie să suferim. Poate că în final suferința e tot ceea ce contează, totul este cuprins în suferință. Cei mai mici atomi care o compun sunt doar durere. Câți ani ai, Francis?

– Patruzeci și opt, Brad.

– Ești cu zece ani mai norocos și mai înțelept decât sunt eu.

– Eu n-am avut niciodată noroc, Brad. Și nici nu mai sper să am de-acum încolo. Dar încă iubesc oamenii. Nu cum l-am iubit pe Steve, desigur, dar îi iubesc. Și pe tine te iubesc, Brad.

– O să se întoarcă. Nu degeaba s-a schimbat lumea. Acum nu mai poate reveni la ce-a fost. Lumea veche a dispărut pentru totdeauna. Ah, cum s-a scurs viața din mine, cum a pierit. Nici nu-mi vine să cred că am cincizeci și opt de ani.

– Ai iubit multe femei, Brad?

– N-am iubit pe nimeni cu adevărat înainte să apară Julian.

– Dar au mai existat și alte femei în viața ta, după Chris, vreau să spun?

– Annie. Catharine. Louise. E tare bizar cum numele stăruie în minte, ca niște schelete de pe care s-a topit carnea. Ele denumesc ceva ce s-a întâmplat. Creează iluzia unei amintiri. Dar oamenii dispar de parcă ar fi morți. Poate chiar sunt morți. Morți precum Priscilla, morți precum Steve.

– Nu-i rosti numele, te rog, Brad. Mai bine nu-ți spuneam.

– Poate că realitatea constă în suferință. Dar nu poate fi așa. Dragostea promite fericire. Arta promite fericire. Și totuși nu este cu adevărat o promisiune pentru că n-avem nevoie de viitor. Acum sunt fericit, cred. Am să aștern pe hârtie toate astea, dar nu astă-seară.

– Te invidiez pentru faptul că ești scriitor, Brad. Poți să exprimi ceea ce simți. Pe mine mă macină sentimentele și nu pot nici măcar să țip.

– Da, eu pot să țip, pot să umplu galaxia de urlete de durere. Dar, știi ceva, Francis, n-am explicat *nimic* niciodată. Acum simt că aș putea, în sfârșit, să explic. Simt ca și cum matricea vieții mele, care a fost dură și strâmtă și mică precum o nucă, ar fi devenit luminoasă și cuprinzătoare și uriașă. Totul s-a amplificat. Acum văd tot și pot merge peste tot. Francis, acum pot deveni un scriitor mai mare, știu că pot.

– Sigur că poți, Brad. Am știut întotdeauna că asta face parte din ființa ta. Totdeauna te-ai purtat ca un om cu adevărat mare.

– Până acum nu m-am dăruit niciodată, Francis, nu m-am jucat pe mine însumi la masa de joc în totalitate. Toată viața am fost un om timid și speriat. Acum știu ce înseamnă să treci dincolo de hotarul spaimei. Acum mă aflu acolo unde sălășluiește măreția. M-am trecut dincolo. Și totuși parcă am de respectat o anumită disciplină. N-am de ales. Iubesc, ador și o să fiu răsplătit.

– Sigur, Brad. Ea o să vină.

– Da. El o să vină.

– Cred că ar trebui să te culci, Brad.

– Da, da, să mă culc. Mâine o să facem un plan.

– Tu stai aici și eu caut.

– Da. Fericirea trebuie să existe. Nu se poate ca totul să fie doar durere. Dar din ce este alcătuită fericirea? Bine, bine, o să mă duc să mă culc, Francis. Care este cea mai teribilă ipostază de suferință la care te poți gândi?

– Un lagăr de concentrare.

– Da. O să mai cântăresc asta. Noapte bună. Poate că o se întoarcă mâine-dimineață.

– Poate că mâine pe vremea asta ai să fii fericit.

– Cred pot să fiu fericit acum, indiferent de ce o să se întâmple. Ah, numai de s-ar întoarce mâine-dimineață! Ce-ai spus? Un lagăr de concentrare. O să mai cântăresc asta. Noapte bună! Mulțumesc, mulțumesc. Noapte bună!

Dimineața a adus cu sine criza vieții mele. Dar a fost ceva ce nu mi-aș fi putut închipui nici în cele mai crunte scenarii.

– Trezește-te, Brad, trezește-te! Ai primit o scrisoare.

M-am ridicat în capul oaselor în pat. Francis îmi băga sub nas o scrisoare purtând un scris necunoscut. Pe ea era un timbru franțuzesc. Am știut că nu poate veni decât de la ea.

– Pleacă, pleacă și închide ușa.

A plecat. Am deschis scrisoarea tremurând, aproape plângând de speranță și de teamă. Am citit ceea ce urmează:

Dragul meu Bradley, sunt în Franța cu tata. Suntem în drum spre Italia. Îmi pare tare rău că am plecat fără să-ți las un bilet, dar n-am găsit ceva cu care să scriu. Îmi pare tare rău. *Eram într-o stare îngrozitoare. Tata nu s-a întors să mă ia așa cum, după spusele lui, crezi tu. Am simțit nevoia să fiu singură și n-am mai fost în stare să vorbesc. În mine se făcuse întuneric, totul era îngrozitor și a trebuit să plec singură*. Iartă-mă. *Deodată toate se amestecaseră de parcă erau niște piese în mișcare. A fost vina mea, n-ar fi trebuit să vin cu tine la țară, trebuia să mă gândesc mai bine. Apoi lucrurile s-au întâmplat atât de repede încât am simțit că toata viața mea explodează și a trebuit să plec,* te rog *să mă înțelegi. N-am vrut să te părăsesc, sentimentele mele nu s-au*

schimbat, nu despre asta a fost vorba, pur și simplu am simțit nevoia să respir. Am fost tare proastă și regret tot ceea ce-am făcut în ultimul timp. Când mi-ai spus că mă iubești mi s-a părut că un vis a devenit realitate. Ce n-aș da să fi fost ceva mai mare, atunci aș fi știut ce să fac pentru binele amândurora. Am avut ceva frumos și simt că l-am distrus, dar n-am știut ce să fac și la momentul acela totul părea corect. Ah, sunt atât de amărâtă și îmi pare atât de rău! (Nu prea reușsesc să mă exprim clar în hotelul ăsta, oamenii intră mereu în cameră. N-am o masă ca lumea în dormitor.) Am stat mult de vorbă cu tata și cred că acum mă înțeleg ceva mai bine. Sper din tot sufletul că nu ești supărat pe mine și că nu mă urăști și că m-ai iertat pentru felul în care am plecat. Te prețuiesc atât de mult și așa va fi mereu. Sunt încă grozav de derutată, mă simt ca și cum aș fi uitat unele lucruri, ca după un accident de mașină. Simt că am avut un vis urât, dar partea urâtă este doar prostia mea și confuzia și faptul că nu mi-am înțeles propriile emoții. Tata spune că nu-nțelege nimeni lucrurile astea, toți oamenii spun lucruri pe care nici ei nu le cred. Totuși nu regret nimic și sper că nici tu. Te-ai purtat admirabil cu mine, ești un om admirabil. Ai vorbit atât de minunat despre dragoste. Tata spune că sunt prea tânără ca să știu ce este dragostea și poate că are dreptate. Acum simt că eu nu puteam fi omul potrivit pentru tine, că nu de mine *aveai nevoie. Tu aveai nevoile tale și poate că o altă persoană s-ar fi descurcat mai bine. N-am fost eu acea persoană, singura persoană. Regret, nu mă exprim așa cum trebuie. Sunt de o tinerețe prostească, am un caracter neconturat, simt că sunt doar o pagină albă. Tu meriți o femeie mai bună și mai matură. Poate că ai un sentiment de ușurare. Mă gândesc cu atâta intensitate la tine, faptul că nu știu ce simți e îngrozitor. Totuși, te implor, iubește-mă, am nevoie de dragoste, niciodată n-am avut mai mare nevoie de dragoste decât acum. Sunt tare, tare nefericită. Dar totul a fost o nebunie și simt că am ieșit dintr-un vis. Iartă-mă, cred că am mai spus asta o dată, nu mă pot concentra. Tata știe că îți scriu și o să-mi aducă un timbru. Sper să primești scrisoarea în scurt timp. Ți-aș fi scris mai demult, dar mintea mea a fost complet rătăcită. Sunt nefericită din cauză că am fost proastă și sper că nu te-am rănit și că nu mă urăști. Sigur că aveai tot dreptul să-mi vorbești despre simțămintele tale, deși erau complet noi. Uneori te descarci de simțăminte vorbind despre ele. Și totuși am senzația că am fost un interlocutor de mâna a doua. În noaptea în care am plecat am simțit că nu eu sunt cea de care ai nevoie. Și am suferit atât de mult, Bradley! Asta nu înseamnă nimic pentru mine. Șocul pe care mi l-a provocat*

mărturisirea ta m-a făcut, într-o oarecare măsură, să simt că răspund cu aceleași sentimente. N-am mințit, nici vorbă de așa ceva. Iartă-mă, nu mă pot exprima clar, nu pot gândi. *Simt că am trecut printr-o experiență extraordinară, dar care nu-și găsește locul în timpul și spațiul cel de toate zilele. Am să încerc acum să-ți scriu o scrisoare mai normală, ca scrisorile pe care ți le scriam cu ani în urmă, când eram copil. Acum tata s-a liniștit de tot și, apropo, îți transmite cele mai bune urări. (La hotel toată lumea crede că suntem doi îndrăgostiți!) Tocmai a plecat să ducă mașina la mecanic, are o problemă la capotă, nu se închide bine. Cred că nu ți-am arătat niciodată limpede cât de mult îl iubesc pe tata. (Poate că el este* bărbatul *vieții mele!) Dar tare mi-aș dori să nu fi venit la bungalow în noaptea aceea. Bătăile alea în ușă au fost un șoc îngrozitor, încă tremur și izbucnesc în plâns din orice. Dar asta n-a contat în relația dintre noi. Vreau să spun că nu el m-a făcut să plec. A fost o cauză generală, fără legătură cu el sau cu Priscilla sau cu faptul că am aflat vârsta ta reală sau cu orice altceva. Nimic din ce mi-au spus alții n-a contat. Presupun că o avalanșă de șocuri îți poate schimba starea de spirit și te poate duce la convingerea că trebuie să iei niște hotărâri. Vestea despre Priscilla a fost un șoc, îmi pare tare rău de ea. Simt că trebuia să mă duc să o văd mai des. E îngrozitor să îmbătrânești, să te abandoneze toți, mai ales când ești femeie. Azi-dimineață m-a apucat plânsul din cauza asta, uneori nu mă pot opri din plâns. În Italia o să stau la o admiratoare a tatei, iar el se întoarce acasă și mă lasă acolo, iar oamenii ăia nu vorbesc englezește aproape deloc, așa că va trebui să vorbesc italienește tot timpul! Am învățat puțin anul trecut, știu măcar câteva cuvinte. Signora o să mă învețe. Familia locuiește într-un sat foarte îndepărtat, o localitate mică în munți, printre „ghețuri și zăpezi", așa că nu vor fi alți vorbitori de engleză prin preajmă. Cât stau în Italia poate mă apuc să scriu un roman, am vorbit cu tata despre asta, acum simt că am cu adevărat ceva de spus.*

Te rog, te implor, nu-ți face reproșuri din cauza mea, nu fi prea trist și nici prea supărat pe mine. Iartă-mă pentru că nu mă cunosc, iartă-mă pentru tinerețea mea egoistă, goală și fără valoare. Acum nu-mi vine să cred că într-adevăr m-ai iubit. Cum de-ai putut să mă iubești? O femeie matură te-ar putea atrage în chip mult mai profund. Cred că bărbaților le place „tinerețea înfloritoare", dar poate că nu fac prea bine diferența dintre o tânără și o alta, pe bună dreptate, căci încă suntem caractere neformate. Sper că nu consideri că m-am purtat ca o „femeie ușoară". Sentimentele mele au fost intense și în

fiecare moment am făcut ceea ce mi s-a părut inevitabil. Nu regret nimic decât dacă te-am rănit în vreun fel și n-ai să mă poți ierta. Trebuie să închei această scrisoare, repet întruna aceleași lucruri, sunt sigură că te-ai săturat deja. Îmi pare nespus de rău că am plecat fără să-mi iau rămas-bun. (Apropo, am reușit să ajung la Londra foarte ușor cu o mașină, până atunci nu mai făcusem autostopul.) Am simțit că trebuie să plec, deși atunci nu mă mai gândeam la nimic, iar după aceea mi s-a părut mai înțelept să merg pe aceeași cale și să nu le mai fac și altora necazuri și încurcături, deși îmi doresc tare, tare mult să te revăd. Nu-i așa că o să ne revedem, poate mai târziu, după ceva timp, când o să fiu mai coaptă, și că o să încercăm să fim prieteni? Va fi ceva nou și prețios. Acum, pe măsură ce mergem tot mai mult spre sud, simt că viața e plină de tot felul de posibilități. Sper din tot sufletul să mă descurc cu italiana! Iartă-mă, Bradley, iartă-mă! *Cred că acum simți și tu că totul a fost doar un vis ciudat. Sper că a fost un vis frumos. Al meu așa a fost. Vai, și totuși sunt atât de nefericită, totul este întors pe dos. Niciodată n-am plâns așa de mult. Am fost atât de proastă și de necugetată.* Te iubesc cu o dragoste adevărată. *A fost o revelație pentru mine. Nu neg nimic. Dar n-a făcut parte dintr-o viață pe care am fi putut-o avea împreună.*

Nu pot să închei scrisoarea asta, am sentimentul că n-am exprimat nimic așa cum trebuie și că aș mai avea ceva să-ți spun. (Ceva de genul „îți mulțumesc pentru că m-ai avut“ sau ceva pe-acolo!) (Scuză-mă, n-am vrut să fac un joc de cuvinte tâmpit.) Mi-e greu să mă concentrez, e așa de mult zgomot aici. Un bărbat mă privește insistent, așa fac francezii de pe-aici. Sper că o să fim prieteni adevărați mai târziu, Bradley, ar fi un lucru de mare preț. N-am fi reușit să o scoatem la capăt, chiar n-am fi reușit. N-a fost vorba despre ceva special. Pur și simplu n-am fi reușit. Dar mă bucur atât de mult că mi-ai vorbit despre dragostea ta. (N-am să includ totul în romanul meu, așa cum bănuiesc că te aștepți!) Cred însă că ai un sentiment de ușurare și de eliberare. Îți mulțumesc. Nu fi trist. Și iartă-mă pentru că sunt tânără și proastă și că încurc lucrurile. Ah, nu pot să închei scrisoarea asta, dar trebuie. Ah, dragul meu, dragul meu, rămas-bun și multă, multă dragoste.

Julian

– Brad, pot să intru? Mă îmbrăcam. Veşti bune, Brad?

– E în Italia, am răspuns. Mă duc după ea. E la Veneția.

Scrisoarea fusese scrisă, fără îndoială, ca să o citească Arnold. Se vedea clar din cuvintele „tata o să-mi aducă un timbru“. Fata era supravegheată, practic era prizonieră. Sigur că nu putea „să explice lucrurile clar“, după cum spunea. Scrisese într-o dezlănțuire neclară de repetiții, cu speranța că va putea să strecoare totuși până la urmă un mesaj real, de aici cuvintele „nu pot să închei scrisoarea asta“. Dar îi fusese imposibil. Cu siguranță venise Arnold, citise și îi ceruse să o termine. Apoi o luase și o expediase. Avea el grijă ca ea să nu aibă bani și să nu-și poată cumpăra singură timbre. Reușise totuși să-mi transmită că nu e pe deplin liberă să scrie. Reușise să-mi transmită și destinația. Cuvintele „ghețuri și zăpezi“, asupra cărora insistase, sugerau clar Veneția. În italiană „zăpadă“ se spune „neve“ și împreună cu referirea la „cuvinte italienești“, anagrama devenea limpede. Iar în limbajul întors pe dos, o localitate mică în munți însemna un oraș mare la malul mării. Și Arnold se referise la Veneția, dar numai pentru a mă deruta atunci. Numele nu sunt rostite la întâmplare.

– Pleci azi la Veneția? întrebă Francis în timp ce eu îmi puneam pantalonii.

– Da. Imediat.

– Știi unde este?

– Nu. Scrisoarea e codificată. Stă la o admiratoare a lui Arnold, nu știu cine este.

– Ce pot să fac, Brad? Pot să vin cu tine? Te-aș putea ajuta, aș putea să caut și să pândesc sau să fac alte chestii. Ia-mă cu tine, ca pe un fel de Sancho Panza!

M-am gândit o clipă.

– Bine. S-ar putea să-mi fii de folos.

– Ce grozav! Să mă duc să cumpăr bilete? Tu trebuie să stai aici. Poate te sună, poate primești vreun mesaj sau cine știe ce se poate întâmpla.

– E-n regulă!

Ce spunea el avea sens. M-am așezat pe pat. Mi s-a făcut iar rău.

– Și… ce zici, Brad, să încerc să fac o mică investigație? Aș putea merge la editura lui Arnold ca să aflu cine este admiratoarea lui din Veneția.

– Ce spui? am rostit.

Izbucniri de lumină mă asaltau din nou și am văzut fața lui Francis, radiind de nerăbdare, înconjurată de o cascadă de stele, ca o imagine a divinității într-un tablou.

– O să le zic că scriu o carte despre cum este percepută în alte țări opera lui Arnold. O să-i întreb dacă mă pot pune în legătură cu admiratorii lui din Italia. S-ar putea să aibă adresa persoanei, merită să încercăm.

– Grozavă idee, am spus. Genială!

– O să-mi trebuiască niște bani, Brad. Deci fac o rezervare pentru Veneția.

– Poate nu găsești imediat un zbor direct, în cazul ăsta ia un zbor prin Milano.

– Am să cumpăr niște hărți și niște ghiduri, o să avem nevoie de harta orașului, nu?

– Da, da.

– Atunci scrie-mi un cec, Brad. Uite cecurile tale. Completează-l „la purtător" ca să mă pot duce cu el la bancă. Trece acolo o sumă mare, Brad, ca să pot rezerva cele mai bune locuri. Și, dacă nu te superi, Brad, acolo o să fie cald, n-am cu ce să mă-mbrac, te superi dacă-mi cumpăr niște haine de vară, că n-am deloc?

– Da. Cumpără orice. Cumpără o hartă și ghiduri, bună idee. Și du-te la editură, da.

– Pot să-ți iau și ție ceva, o pălărie de plajă sau un dicționar sau altceva?

– Nu. Du-te repede. Ia!

Și i-am dat un cec cu o sumă mare.

– Ooo, mulțumesc, Brad! Stai aici și odihnește-te! Mă întorc imediat. Ce aventură! Știi, Brad, n-am fost niciodată în Italia, chiar niciodată!

După ce a plecat m-am dus în salon. Acum aveam un țel binecuvântat, un obiectiv, un loc de pe fața pământului unde s-ar putea să fie ea. Ar fi trebuit să mă apuc să-mi fac bagajul. Nu mă simțeam în stare. O să mi-l facă Francis. De atâta dor de Julian simțeam că mi se face rău. Țineam încă în mână scrisoarea ei.

În biblioteca-birou din fața mea aveam poemele de dragoste ale lui Dante. Le-am luat. Și, când am atins cartea – cât de ciudat lucrează chimia dragostei –, am simțit că inima mea zbuciumată își croia mai departe istoria. Percepeam acum dragostea ca pe un fel de mânie divină. Cât sufeream pentru fata aia! Sigur că îmi iubeam suferința. Dar mai există și o mânie intensă care se naște astfel, o mânie care este substanța cea mai pură din care este făurită dragostea. Dante, care i-a rostit numele atât de adesea și care a suferit atât din cauza ei, știa asta.

S'io avessi le belle trecce prese,
che fatte son per me scudiscio e ferza,
pigliandole anzi terza,
con esse passerei vespero e squille:
e non sarei pietoso nè cortese,
anzi farei com'orso quando scherza;
e se Amor me ne sferza,
io mi vendicherei di più di mille.
Ancor ne li occhi, ond' escon le faville
che m'infiammono il cor, ch'io porto anciso,
guarderei presso e fiso,
per vendicar lo fuggir che mi face:
e poi le renderei con amor pace.

Stăteam întins cu fața în jos pe podea, ținând lângă inimă scrisoarea lui Julian și poemul lui Dante, când a sunat telefonul. M-am împleticit printre stele negre și am ridicat receptorul. Am auzit vocea lui Julian.

Nu, nu era vocea ei, era vocea lui Rachel. Doar vocea lui Rachel, încărcată de emoție, amintind oribil de cea a fiicei ei.

– Ah, am exclamat ținând telefonul departe de ureche, ah!

În secunda aceea, într-o explozie de o secundă, am văzut imaginea fărâmată a lui Julian în pantaloni negri mulați, vestă neagră și cămașă albă, ținând în mână craniul de oaie în fața ochilor mei.

– Ce este, Rachel? Nu te aud.

– Bradley, ai putea să vii până la mine imediat?

– Acum plec din Londra.

– Te rog, ai putea să vii până la mine imediat? E ceva foarte, foarte urgent.

– Nu poți să vii tu până aici?

– Nu, Bradley, trebuie să vii, te implor. Te rog, vino, este vorba despre Julian.

– Julian e la Veneția, Rachel, nu? Îi știi adresa? Am primit o scrisoare de la ea. Stă la o admiratoare a lui Arnold. O cunoști? Ai o agendă de-a lui Arnold în care i-ai putea găsi adresa?

– Bradley, vino până la mine imediat. E foarte… important. O să-ți explic… tot ce vrei… numai vino…

– Ce s-a-ntâmplat, Rachel? Julian e bine? Nu cumva ai primit veşti proaste? Au avut un accident de maşină?

– O să-ţi explic totul. Numai vino până aici. Vino, vino imediat, ia un taxi, fiecare clipă contează.

– Rachel, *Julian a păţit ceva?*

– Nu, nu, nu, vino imediat…

*

Am plătit taximetristului, îmi tremurau mâinile, am scăpat banii pe jos, am străbătut aleea în fugă şi am început să bat în uşă. Rachel a deschis uşa imediat.

Aproape că n-am recunoscut-o. Mai bine zis, am văzut portretul unei fiinţe sculate din morţi, prevestitor de rău, am văzut fiinţa plânsă şi nefericită de la începutul acestei povestiri, cu faţa umflată de plâns şi parcă învineţită la fel ca atunci, poate doar murdară, ca faţa unui copil care şi-a şters insistent lacrimile.

– Rachel, au avut un accident, ai primit vreun telefon, e rănită? Ce s-a-ntâmplat, ce s-a-ntâmplat?

Rachel s-a aşezat pe un scaun din vestibul şi a început să geamă, scoţând nişte sunete îngrozitoare, legănându-se încolo şi încoace.

– Rachel… i s-a întâmplat vreo nenorocire lui Julian… ce este? Pentru Dumnezeu, ce s-a-ntâmplat?

După câteva clipe Rachel s-a ridicat, gemând în continuare şi sprijinându-se de perete. Părul des, încâlcit şi ciufulit îi venea peste frunte şi peste ochi ca al unui nebun care se trăsese de păr. Gura umedă, deschisă, îi tremura. Ochii, din care-i curgeau abundent lacrimi, ajunseseră două fante între pleoapele umflate. A trecut cu grijă pe lângă mine, ca un animal, sprijinindu-se de perete, şi s-a îndreptat spre uşa salonului. A deschis-o şi mi-a făcut semn să intru. Am păşit în urma ei şi m-am oprit în cadrul uşii.

Arnold zăcea pe jos lângă fereastră. Dinspre grădină lumina soarelui intra pe fereastră şi cădea pe stofa cafenie a pantalonilor lui, dar capul îi rămăsese în umbră. Am clipit şi mi-am încordat privirea, încercând parcă să văd într-o altă dimensiune. Capul lui Arnold stătea pe jos pe ceva bizar, ceva ce semăna cu o tavă. Sub cap era o pată roşie, umedă, care se întinsese pe covor. M-am apropiat şi m-am aplecat. Arnold zăcea pe o parte, cu genunchii strânşi, cu un braţ întins spre picioarele mele, cu palma mâinii deschise în

sus. Avea ochii pe jumătate închiși, i se vedea o fâșie îngustă din albul ochilor, avea dinții strânși, buzele încordate ca într-un rânjet nu-i acopereau complet dinții. În părul decolorat și răvășit sângele se închegase, iar pe obraz și pe gât se vedeau pete de forme neregulate. Am observat că într-o parte craniul era zdrobit oribil, în scobitura formată intrase părul devenit acum aproape negru, ca și cum capul lui Arnold ar fi fost din ceară și cineva și-ar fi apăsat pe el degetul cu putere. Dintr-o venă de la tâmplă sângele încă mustea.

Pe covor, acolo unde era pata, zăcea un vătrai. Sângele roșu și lipicios, ca o cremă, începuse să prindă o pojghiță. Am atins, apoi am apucat ferm umărul lui Arnold peste stofa caldă, bătută de soare, încercând să-l mișc puțin, dar părea greu ca plumbul, țintuit la podea, sau mâinile mele tremurătoare deveniseră complet neputincioase. Am făcut un pas înapoi, sângele mi se luase pe pantofi, și am călcat pe ochelarii lui Arnold rămași la marginea petei de sânge.

– Dumnezeule mare… tu ai făcut asta… cu vătraiul…?

– E mort, șopti ea, sunt sigură că e mort… a murit?

– Nu știu. Doamne, Dumnezeule!

– A murit, a murit, șoptea ea.

– Ai chemat… Iisuse Hristoase… ce s-a întâmplat…?

– L-am lovit… țipam unul la altul… n-am vrut să… pe urmă a început să urle de durere… n-am putut să-i suport urletele… l-am lovit încă o dată ca să nu mai urle.

– Trebuie să ascundem vătraiul… trebuie să spui că a fost un accident… Vai de mine, ce ne facem…? Nu poate să fie mort, asta nu se poate…

– L-am strigat și iar l-am strigat și iar l-am strigat, dar nu s-a mișcat…

Rachel vorbea tot în șoaptă, rămăsese în cadrul ușii. Nu mai plângea, privea fix cu ochii larg deschiși, își ștergea întruna mâinile pe rochie.

– S-ar putea să își revină, am spus. Nu-ți face griji. Ai chemat doctorul?

– A murit.

– Ai chemat doctorul?

– Nu.

– O să sun la doctor… Și la poliție… cred… Și la ambulanță… Să le spui că a căzut și că s-a lovit la cap sau ceva de genul ăsta… Vai, Doamne… O să duc vătraiul de aici… Ar fi bine să spui că te-a bătut și că…

Am luat de jos vătraiul. M-am uitat o clipă la fața lui Arnold. Licărirea din ochii fără viață era teribilă. M-a cuprins o panică îngrozitoare, paralizantă, o dorință de *a scăpa cât mai rapid* de acest coșmar trecându-l pe umerii altcuiva. În drum spre ușă am observat ceva pe jos, la picioarele lui Rachel. Un ghemotoc de hârtie. Cu scrisul lui Arnold. L-am luat și am trecut pe lângă Rachel care rămăsese în același loc, sprijinită de tocul ușii. Am intrat în bucătărie și am pus vătraiul pe masă. Hârtia cocoloșită era scrisoarea despre Christian pe care Arnold mi-o trimisese. Am luat o cutie de chibrituri și am dat foc scrisorii în chiuvetă. O tot scăpam în chiuvetă pentru că mâinile nu mă ascultau. Când s-a transformat în scrum, am deschis robinetul. Apoi m-am apucat să spăl vătraiul. Fire din părul lui Arnold se lipiseră pe sângele de pe el. L-am șters și l-am pus într-un dulap.

– Rachel, o să dau telefon. Să sun doar la doctor sau și la poliție? Ce-ai să le *spui*?

– N-are nici un rost.

S-a întors în vestibul și am rămas amândoi acolo în lumina împuținată, lângă ușa cu vitralii de la intrare.

– Adică n-are nici un rost să nu spui adevărul?

– N-are nici un rost…

– Dar trebuie să spui că a fost un accident… că el te-a lovit mai întâi… că ai fost în legitimă apărare… Să sun la poliție, Rachel? Te implor, fă un efort, *gândește-te*…

A șoptit ceva.

– Ce spui?

– Dobbin. Dobbin. Dragostea mea…

S-a întors, iar eu m-am gândit că ăsta trebuie să fie numele cu care îl alinta pe Arnold, nume pe care nu-l auzisem niciodată în anii de când ne cunoșteam. Numele secret al lui Arnold. Rachel mi-a întors spatele și a intrat în salon, și am auzit cum a căzut pe podea sau poate într-un fotoliu. Am auzit cum începe din nou să jelească, a scos un țipăt scurt, apoi „aah-ah-ah" și încă un țipăt. M-am întors și eu în salon să văd dacă Arnold s-a mișcat. Mă temeam să nu-l văd deschizând ochii acuzatori și zvârcolindu-se de durerea pe care Rachel o găsise insuportabilă. Nu se mișcase. Poziția lui era acum la fel de inevitabilă ca a unei statui. Parcă deja nu mai semăna cu el, grimasa întipărită pe chipul lui era complet străină, exprimând, precum o figurină de porțelan, o emoție stranie, imposibil de recunoscut. Nasul lui

ascuțit era plin de sânge și în ureche se formase o mică baltă de sânge. Albul ochiului licărea, gura încremenise într-un rânjet de durere. Când m-am întors mi-au atras atenția picioarele lui mici – pe care le găsisem totdeauna specifice lui și foarte enervante – încălțate în pantofi maro perfect lustruiți, puse cu grijă unul lângă altul, parcă oferindu-și sprijin unul altuia. Și, îndreptându-mă spre ușă, am observat acum mici pete de sânge pe scaune, pe perete, pe șemineu, peste tot pe unde, într-o scenă absolut imposibil de imaginat, într-o cu totul altă zonă a globului, Arnold se împleticise; și am remarcat pe covor pete întunecate de sânge lăsate de pași: ai lui, ai lui Rachel, ai mei.

Am ajuns la telefonul din vestibul. Plânsul lui Rachel se domolise într-un văicărit slab ce venea parcă dintr-un vis. Am sunat la 999 și am cerut legătura cu un spital și le-am spus că a avut loc un accident grav și să trimită o ambulanță.

– Un bărbat s-a lovit la cap. Cred că și-a spart capul. Da.

După o scurtă ezitare am sunat la poliție și am spus același lucru. Teama mea de poliție făcea de neconceput orice alt demers. Rachel avea dreptate, minciuna n-avea nici un rost, era mai bine să se afle totul imediat, orice cale era mai bună decât grozăvia de a fi „descoperiți". N-avea nici un rost să spunem că Arnold a căzut pe scări. În starea în care era, Rachel n-ar fi fost capabilă să rețină o variantă de eschivare. Ar mărturisi adevărul fără ezitare.

M-am dus în salon și m-am uitat la ea. Ședea pe jos, cu gura larg deschisă și își ținea capul în mâini. Cu gura rotunjită în forma literei O, era o ființă subumană și blestemată, avea un chip fără trăsături, pielea vânătă și ofilită ca a făpturilor ce viețuiesc sub pământ.

– Nu-ți face griji, Rachel. O să ajungă imediat.

– Dobbin. Dobbin. Dobbin.

Am ieșit din casă, m-am așezat pe trepte și mi-am dat seama că repet la nesfârșit „vai, vai, vai, vai" și că nu mă pot opri.

Poliția a ajuns mai întâi. Le-am deschis ușa și le-am indicat drumul. Prin ușa exterioară deschisă am văzut strada însorită și mașinile care soseau, o ambulanță. Cineva a rostit:

– E mort.

– Ce s-a-ntâmplat?

– Întrebați-o pe doamna Baffin. E în casă.

– Dumneavoastră cine sunteți?

Au intrat niște oameni îmbrăcați în negru, apoi niște oameni în alb. Ușa salonului era închisă. Eu explicam cine este Arnold, cine sunt eu, cum se face că sunt aici.

– I-a sfărâmat capul ca pe o coajă de ou.

Rachel țipa dincolo de ușa închisă.

– Veniți cu noi, vă rugăm.

În mașina poliției am stat între doi bărbați. Am început să dau iarăși aceleași explicații.

– Cred că a bătut-o, am spus. A fost un accident. N-a fost o crimă.

La secția de poliție le-am spus din nou cine sunt. Am stat într-o mică încăpere cu câțiva bărbați.

– De ce-ai făcut asta?

– Ce să fac?

– De ce l-ai omorât pe Arnold Baffin?

– Nu l-am omorât pe Arnold Baffin.

– Cu ce l-ai lovit?

– Nu l-am lovit.

– De ce-ai făcut asta? De ce-ai făcut-o? De ce l-ai omorât?

– Nu l-am omorât.

– De ce-ai făcut asta?

Rușine celui ce rău gândește – deviza Ordinului Jartierei (în limba franceză în original)

Post-scriptumul lui Bradley Pearson

Cât de puțin înțelege de fapt omul din tot ceea ce îl învață arta ca îndeletnicire. La numai un pas de lumea în care este obișnuit să trăiască există alte lumi în care el este complet străin. În mod normal natura îi vindecă prin uitare pe cei care sunt azvârliți în grabă de împrejurările vieții dintr-o lume în alta. Dar dacă, după îndelungă cugetare și în mod voit, omul încearcă să construiască punți și să deschidă perspective, constată în scurt timp cât de firavă este puterea sa de a descrie sau de a conecta. Creația este un fel de memorie artificială, iar durerea care însoțește orice proces de creație serios este o trăsătură a acestui demers artificial. Majoritatea artiștilor sunt niște poeți minori ai lumii lor mărunte care nu au decât o singură voce și nu știu decât un singur cântec.

Am trăit experiența de a mi se suprapune, cum s-ar zice, sau de a mi se făuri, o nouă identitate într-un interval de numai câteva ore. Nu mă refer la monstrul vrednic de milă pe care l-au născocit ziarele. La proces m-am prezentat lamentabil. Pentru scurt timp am avut statutul de cel mai detestat erou din Anglia. *Un scriitor își ucide prietenul din invidie*, *Invidia naște conflict între scriitori*, și tot așa. Asemenea vulgarități nu m-au atins sau, mai bine zis, au fost transformate de conștiința mea într-o zonă de umbre de mai mare durată și importanță. Senzația mea a fost aceea că am trecut prin oglindă și m-am trezit într-un tablou de Goya. Mi s-a schimbat chiar și înfățișarea, am început să arăt mai bătrân, mai grotesc, să am nasul mai coroiat. Un jurnalist m-a prezentat ca pe un „bătrân ratat și plin de venin". Aproape că nu mă recunoșteam în poze. Am fost nevoit să viețuiesc în această ființă care, livrată parcă gata confecționată, mi s-a suprapus precum un cap monstruos de măgar dintr-o gravură de Goya.

Primele zile au fost un vârtej: nedumerire și incapacitatea de a înțelege, de a crede. Nu reușeam să cred ceea ce s-a întâmplat, dar nici măcar să formulez o idee clară. Totuși n-am de gând să merg mai departe cu povestirea. Povestirea s-a terminat. Iar despre ce este povestirea o să încerc să spun în scurt timp. Pe măsură ce a trecut timpul am adoptat atitudini diferite, am spus lucruri diferite, m-am răzgândit, am spus adevărul, apoi am

mințit, apoi am cedat, am devenit impasibil, apoi viclean, apoi abject. Nimic nu m-a ajutat la proces. Îmbrăcată în negru, Rachel era o prezență impresionantă. Toți tergiversau verdictul și își arătau compătimirea. Judecătorul adoptase o înclinare specială a umerilor și un zâmbet grav special. Nu cred că fusese ceva plănuit cu sânge-rece. Mai târziu mi-am dat seama că polițiștii înșiși hotărâseră ce s-a întâmplat, îi sugeraseră lui Rachel, îi spuseseră cum stau lucrurile. Ea poate chiar încercase, la început, să fie sinceră, deși cam incoerentă. Însă situația era imposibil de crezut. Vătraiul, de pe care amprentele ei dispăruseră, acoperit din abundență de amprentele mele, a fost găsit imediat. Faptele erau evidente. Rachel n-a trebuit decât să țipe. Eu, la rândul meu, am acționat ca un adevărat vinovat. Poate că au existat momente în care aproape că am crezut că eu l-am ucis și poate că au existat momente în care ea aproape a crezut că nu l-a ucis.

Am fost pe punctul de a scrie „Nu o învinuiesc“, dar asta ar crea confuzie. Pe de altă parte, n-ar fi corect să spun că o învinuiesc. Ceea ce a făcut a fost o ticăloșie, ambele fapte au fost abjecte – crima și minciuna. Și presupn că am un fel de datorie față de ea: să cântăresc faptele și să încerc să le înțeleg. „Iadul nu poate zămisli o furie mai mare decât aceea a unei femei respinse.“[5] Într-un fel m-aș fi putut simți flatat. Într-un fel a existat acolo ceva demn de admirație, un spirit înalt, o voință puternică. Căci, firește, nu mi-am imaginat că a fost mânată de dorința ezitantă, meschină de a se salva. Ce-a simțit ea în timpul procesului și după aceea? Poate că a crezut că am să scap. Poate că s-a instalat treptat, cu multă incertitudine salvatoare, în rolul oribil din final.

Aici s-a atins un fel de perfecțiune. Se răzbunase în chip desăvârșit pe cei doi bărbați din viața ei. Unele femei nu iartă niciodată. „Nici nu m-aș sinchisi la final. N-aș mișca nici măcar un deget să-l salvez de la moarte.“ Christian plecase în Franța după Arnold, asta am aflat mai târziu. Dar, fără îndoială, voința care pusese în mișcare lovitura se făurise cu mult timp înainte. La începutul povestirii mele, când doar am întrezărit această voință, ea avea deja tăria oțelului. N-am fost aproape deloc surprins în privința asta. Ceea ce m-a surprins totuși a fost intensitatea sentimentelor lui Rachel față de mine. Pentru a se ajunge la atât de multă ură, trebuie să fi existat foarte multă iubire. Pur și simplu nici nu *observasem* că Rachel mă iubește. Trebuie să mă fi iubit din toată inima dacă a putut, pentru a mă distruge, să mintă atât de mult și cu atâta consecvență. Ar fi trebuit să fiu impresionat până la

venerație. Poate că mai târziu chiar am fost. Nu, nu o „învinuiesc“ cu adevărat, deși nici nu pot „ierta“. Nu știu prea bine ce înseamnă „iertarea“. Am tăiat firele ce ne legau, i-am „redat libertatea“, nu simt că între noi ar exista o legătură vibrantă prin resentimente. Într-un fel detașat chiar îi doresc să-i fie bine. Iertarea este adesea înțeleasă ca o emoție. Nu este așa. Este mai degrabă o încetare a emoției. Așa că poate, de fapt, iert. Nu contează prea mult ce vorbe se folosesc aici. În realitate ea a fost un instrument care mi-a făcut un mare serviciu.

Uneori am acuzat-o, apoi mi-am retras acuzațiile. Nu e deloc ușor să te salvezi sacrificându-l pe altul. Chiar și în mod justificat. Uneori am ajuns, și asta e greu de descris, în pragul nebuniei din cauză că mă simțeam vinovat, apăsat de o vină generală privitoare la toată viața mea. Puneți orice om în boxa acuzaților și se va simți vinovat. Mă tăvăleam în vinovăția mea, în mizeria ei. În unele ziare s-a scris că dau impresia că chiar îmi place procesul meu. Nu mi-a plăcut, dar l-am trăit foarte intens, l-am trăit din plin. Am putut face asta datorită faptului că la momentul acela pedeapsa capitală fusese deja abolită în Anglia. N-aș fi fost în stare să înfrunt cu sânge-rece un călău. Perspectiva neclară a pușcăriei afecta destul de puțin noua mea percepție conștientă, activă și amplificată. (De fapt este imposibil de anticipat ce înseamnă să stai mult timp la închisoare.) Mi se deschisese fără voia mea calea spre un nou mod de viață și eram nerăbdător să îl explorez. Eram (în sfârșit) pus în fața unui *supliciu* dedicat mie. Era o situație ce nu trebuia irosită. Niciodată până acum nu mă simțisem mai viu și mai treaz și, din poziția avantajoasă pe care mi-o conferea noua mea percepție, m-am uitat înapoi spre ceea ce fusesem: un bărbat timid, incomplet, ranchiunos.

Avocatul meu m-a sfătuit să mă declar vinovat și, dacă aș fi procedat astfel, am fi putut obține un verdict de omor prin imprudență. (Poate că Rachel la asta s-a așteptat.) Am insistat să mă declar nevinovat, dar am refuzat și să ofer o imagine coerentă a propriei mele persoane și a celor întâmplate. De fapt, la un moment dat chiar am spus tot adevărul la proces, dar atunci adevărul meu era atât de sufocat de propriile mele bâlbâieli și minciuni încât n-a reușit să se impună cu o claritate convingătoare. (Și a fost întâmpinat cu asemenea vociferări și exclamații pline de dezgust de către asistență încât sala a trebuit evacuată.) Luasem hotărârea să nu mă acuz, dar nici să nu acuz pe altcineva. Asta s-a dovedit a fi, din punctul de vedere al prezentării unei variante credibile, un demers imposibil. În orice caz, absolut toți –

judecătorul, avocații, inclusiv avocatul meu, presa și publicul – își formaseră deja o părere încă înainte ca procesul să înceapă. Dovezile împotriva mea erau copleșitoare. Scrisoarea mea amenințătoare către Arnold a fost scoasă la iveală și cea mai acuzatoare parte, cea care se referea clar la folosireau unui obiect contondent, a fost citită cu glas tare pe un ton care-ți îngheța sângele în vine. Dar cred că ceea ce a impresionat juriul cel mai mult a fost faptul că am rupt în bucăți toate cărțile lui Arnold. Petice de hârtie chiar au fost aduse în sala de judecată într-o cutie pentru ceai. După asta am fost complet terminat.

Hartbourne și Francis au făcut, fiecare în felul său, tot ce au putut pentru mine. Poziția lui Hartbourne, aleasă după discuții cu avocatul meu, a fost că sunt nebun. („Chestia asta nu ține, bătrâne!“ i-am strigat în sala de judecată.) Dovezile pentru această abordare au fost destul de subțiri. S-a arătat că îmi contramandam frecvent întâlnirile. („Asta înseamnă că toți suntem nebuni?“ a întrebat procurorul.) Uitasem să mă duc la o petrecere organizată în cinstea mea. Eram capricios și excentric și distrat. Trăiam cu convingerea că sunt scriitor. („Dar este scriitor!“ a spus procurorul. Am aplaudat.) Calmul cu care primisem moartea surorii mele, utilizat de asemenea pentru susținerea teoriei că aș fi nebun, a fost ulterior preluat de acuzare ca dovadă a durității mele. Ca punct culminant și *raison d'être* al demonstrației a fost faptul că l-am ucis pe Arnold într-un moment de rătăcire a minții și apoi am uitat ce-am făcut! Iar dacă eu m-aș fi arătat nesigur și dacă mi-aș fi prins capul în mâini mai des, această abordare ar fi meritat exploatată. În realitate am apărut ca fiind mincinos, dar nu ca fiind nebun. Am negat cu calm și luciditate afirmația că sunt nebun, iar judecătorul și jurații mi-au dat dreptate. Hartbourne mă considera vinovat, firește.

Numai Francis nu m-a crezut vinovat. Însă el nu mi-a fost de mare ajutor. Mărturia lui a fost afectată de faptul că a plâns tot timpul, ceea ce a făcut o proastă impresie asupra juraților. Iar în calitate de „cunoscător al personalității“ mele n-a fost un actor prea inspirat. Procurorului i-a displăcut în mod evident. Francis a spus atâtea minciuni tâmpite și atâtea jumătăți de adevăr, în dorința lui de a mă apăra, încât în cele din urmă a ajuns de tot râsul, chiar și în ochii mei. Judecătorul l-a tratat cu o ironie tăioasă. Ghinionul meu, ca să mă exprim cu moderație, a fost faptul că Francis nu era lângă mine când mi-a telefonat Rachel. Agățându-se de asta,

Francis a susținut că era lângă mine, dar s-a dovedit incapabil să relateze ce s-a întâmplat în așa fel încât să facă față celor mai simple întrebări ale acuzării. În mod clar jurații au crezut că Francis e „omul meu“ și că „l-am montat“. Și nu peste mult timp acuzarea l-a încuiat: „Atunci de ce nu l-ați însoțit pe acuzat când s-a dus în Ealing?“ „A trebuit să mă duc să cumpăr bilete pentru Veneția.“ „Pentru *Veneția*?“ „Da, urma să plecăm amândoi la Veneția.“ (Râsete.) De fapt, Francis n-a făcut (fără să vrea) decât să aducă în discuție o altă teorie sinistră cu privire la motivele mele și anume că sunt homosexual, îndrăgostit nebunește de Arnold și că l-am omorât din gelozie! Unele ziare mai obscene au dezvoltat ideea asta o bună perioadă. Totuși judecătorul, poate din grija pentru sentimentele lui Rachel, n-a insistat asupra acestui aspect în concluziile sale.

Christian a fost una dintre vedetele procesului. S-a îmbrăcat cu multă grijă, purtând o altă ținută în fiecare zi, ceea ce presa a remarcat imediat. „O femeie bogată și cochetă“ era exact ce le trebuia jurnaliștilor, iar ea a dobândit în cursul procesului un fel de faimă care i-a prins bine mai târziu, când s-a hotărât să intre în afaceri în domeniul *haute couture*. De fapt poate că ideea i-a venit chiar în acele zile. Era foarte preocupată de soarta mea. (În mod evident și ea mă considera vinovat.) Dar procesul a fost pentru ea o adevărată delectare. Era întru totul un „martor credibil“. Vorbea clar, cu hotărâre și cu luciditate, iar judecătorul, care o găsea în mod evident atrăgătoare, a lăudat-o pentru mărturia depusă. Și membrilor juriului le-a plăcut de ea, erau acolo câțiva bărbați care schimbau între ei priviri de fiecare dată când Christian apărea. Totuși, manevrată de un anchetator inteligent, Christian a ajuns să vorbească în defavoarea mea fără să bage de seamă. Întrebată despre căsnicia noastră, a transmis involuntar impresia că sunt o persoană foarte instabilă, dacă nu chiar „detestabilă“. („L-ați caracteriza pe fostul dumneavoastră soț ca fiind un bărbat pătimaș?“ „Ah, extrem de pătimaș!“) La un moment dat, văzând cât de încântată era de propria persoană, i-am strigat „Ești mare, Chris!“ Judecătorul a reacționat ca în prezența unui bărbat care brutalizează femeile cumsecade. Un ziar duminical i-a oferit lui Christian o mare sumă de bani pentru a publica povestea în „varianta“ ei, dar ea a refuzat.

Rachel, față de care toți nutreau o profundă compasiune, nu a fost obligată să apară prea mult. Când a apărut totuși, a fost întâmpinată de un fel de suspin de respect și apreciere. Ciudat este faptul că până și eu am simțit

atunci un soi de respect față de ea, ca și cum ar fi fost o unealtă în mâna unei zeități. La momentul acela m-am gândit că această trăire este o componentă a unui sentiment frivol de culpabilitate. Mai târziu am văzut altfel lucrurile. Rachel avea în ea ceva măreț. Nu mi-a evitat privirea, nici n-a avut o atitudine rigidă sau rătăcită cum ar fi fost de așteptat. S-a purtat cu o simplitate modestă, a adoptat un aer de sinceritate calmă, blândă, precisă care i-a impresionat pe toți, chiar și pe mine. Îmi amintesc că a spus: „În mine arde un foc intens, *foc*". Atunci nu mi-am dat seama cât de aprig și de pur putea pârjoli acel foc.

Nimănui nu i-a trecut prin minte că poate Rachel a avut un motiv să-și ucidă soțul. O căsnicie este un teritoriu întru totul privat. Eu însumi distrusesem singura dovadă concretă în sprijinul acestei abordări (scrisoarea lui Arnold despre Christian). Unii martori au atins cu pietate subiectul căsniciei lor pe care toată lumea o considera perfectă. Acest aspect n-a mai trebuit accentuat. În egală măsură, nu s-a sugerat nici o clipă că eu aș fi avut vreo intenție în legătură cu soția victimei. Delicatețea, atât de prezentă pe durata acestui proces model, a exclus această idee, deși o asemenea supoziție ar fi fost destul de ușor de făcut. Nici măcar presa, după câte știu, n-a mers pe calea asta, poate pentru că ideea că Arnold era cel pe care îl iubeam era mult mai amuzantă. Iar delicatețea, așa cum se întâmplă adesea, a luat locul adevărului.

Drept consecință a unei conspirații spontane a tăcerii numele lui Julian, din fericire, n-a fost pomenit deloc. Nimeni n-a avut motiv să o introducă în peisaj căci, pe de-o parte, eram deja vârât într-un bucluc destul de mare și, pe de altă parte, pentru că nu putea să-mi facă decât rău. Așa încât Julian a dispărut. Lucrurile au decurs ca și cum toată scena fantastică din tribunalul Old Bailey – personajele cu robe și peruci, martorii sobri dar nesinceri, publicul tăcut și încântat – făcea parte dintr-o scamatorie menită să o dematerializeze pe Julian și să dea impresia că ea nici n-a existat. Însă uneori realitatea prezenței ei pe acea scenă era atât de copleșitoare încât îmi venea să-i strig numele în gura mare iar și iar. Dar n-am făcut-o. Am adoptat tăcerea care mi-a fost recomandată. Cunoscătorii vor înțelege de ce, într-un mod bizar, am simțit o adevărată ușurare la gândul că, fiind trimisă într-o sferă a imposibilului, Julian atinsese perfecțiunea. Această trăire mi-a oferit o temă de meditație care mi-a domolit suferința înspăimântătoare a acelor zile.

În sens pur tehnic am fost condamnat pentru că l-am ucis pe Arnold. (Jurații au ieșit din sală pentru mai puțin de o jumătate de oră. Avocații nici măcar nu s-au ridicat de la locurile lor.) Într-un sens mai larg, iar asta mi-a oferit o altă temă de meditație, am fost condamnat pentru că eram o persoană detestabilă. Am stârnit groază și aversiune în conștiința judecătorului, în inimile cinstiților jurați și ale vajnicilor câini de pază din presă. M-au urât din tot sufletul. Prin faptul că m-a condamnat la închisoare pe viață, judecătorul a dat satisfacție tuturor. A fost o crimă josnică de o factură neobișnuit de pură: uciderea unui prieten din invidie pentru talentul său. Iar biata Priscilla, sculată din morți, într-un fel m-a acuzat și ea. Eșuasem atât ca prieten, cât și ca frate. Lipsa mea de sensibilitate în fața suferinței ei și a morții ei a fost confirmată de mai mulți. Apărarea, așa cum am spus, s-a străduit să folosească acest lucru drept dovadă a dezechilibrului meu mintal. Dar impresia generală a fost că, de fapt, sunt un monstru.

Scopul meu nu este însă să prezint aici procesul și nici să încerc să descriu amănunțit starea mea de spirit. Pentru al doilea subiect ar fi de ajuns doar câteva cuvinte. Orice om care a ajuns brusc să fie judecat în mod public pentru o crimă pe care n-a comis-o este normal să fie tulburat. Sigur că mi-am susținut nevinovăția. Dar n-am susținut-o (și asta s-ar putea să fi influențat juriul de asemenea) cu acea pasiune frenetică ce ar fi fost de așteptat din partea unui om nevinovat. De ce? Ideea de a-mi *asuma* uciderea lui Arnold (și de a „*mărturisi*“) mi s-a părut că are un potențial estetic. Dacă l-aș fi ucis, fapta mea ar fi avut ceva frumos. Și ce ar putea părea mai frumos unei naturi ironice decât satisfacția de a fi „comis“ o crimă fără să o fi comis cu adevărat? Totuși adevărul și justiția au împiedicat acest demers. Este psihologic imposibil (după cum judecătorul și jurații trebuie să fi văzut foarte clar) ca un bărbat cu temperamentul meu să fi mințit într-un moment de criză. Era adevărat că mă simțeam parțial vinovat de o *faptă* rea. Această explicație încântătoare avea desigur o oarecare forță poate pur și simplu pentru că tot ceea ce era încântător se armoniza cu structura mea literară. Nu i-am dorit moartea lui Arnold, dar l-am invidiat și (uneori) l-am detestat. Am trădat-o pe Rachel și am abandonat-o. Am neglijat-o pe Priscilla. S-au întâmplat lucruri îngrozitoare de care eram parțial răspunzător. În timpul procesuluui am fost acuzat că nu mi-a păsat de moartea a doi oameni. (Au fost momente, iar apărarea a subliniat acest lucru, când parcă am fost acuzat de *două* crime). Instanța m-a văzut ca pe

un individ insensibil, rupt de realitate. De fapt eu am cugetat îndelung asupra responsabilității mele. Dar vinovăția este o formă de energie care m-a făcut să-mi ridic fruntea și mi-a adus în ochi strălucire. Există probabil momente în viața unui om când nimic nu poate înlocui disciplina vinovăției. Mult mai târziu tu, dragul meu prieten, ai fost cel care mi-ai arătat că, fără să-mi dau seama, m-am supus judecății ca unui proces de exorcizare a vinovăției din viața mea.

M-am lăsat în voia evenimentelor cu o anume resemnare și fără țipete de protest din încă un motiv, mai profund, legat de Julian. Sau poate că au existat două motive suprapuse unul peste altul. Sau poate trei. Cum credeam eu că vede Julian tot ce s-a întâmplat? Într-un mod bizar, eram aproape complet ignorant cu privire la felul în care vede Julian lucrurile. Nu-mi închipuiam că mă vede ca pe un criminal. Dar nici nu m-am așteptat să mă apere acuzându-și mama. Iubirea mea pentru Julian cauzase oarecum această moarte. (Această legătură de cauzalitate îmi era foarte clară.) Eram pregătit să ascund pentru totdeauna responsabilitatea mea pentru cele petrecute în misterul iubirii mele pentru Julian și al iubirii ei pentru mine. Un aspect al problemei. Mai simțeam încă ceva: ieșirea mea din viața liniștită și intrarea în spațiul public al dramei și groazei au fost o necesitate și, într-un sens profund, rezultatul firesc al chinului care mă onorase. Uneori le-am perceput ca pe o pedeapsă pentru că nu-mi respectasem legământul de a păstra tăcerea. Uneori, făcând o ușoară mutație în interiorul aceleiași idei, mi-au apărut ca o recompensă. Pentru că o iubisem pe Julian mi se întâmplase ceva de dimensiuni uriașe. Mi se dăruise privilegiul unui supliciu. Faptul că sufeream prin ea și pentru ea a fost, în plus, o mângâiere minunată, aproape frivolă.

Justiția m-a văzut, așa cum am spus, ca pe un om al fantasmelor. Nici nu-și închipuiau ei în ce măsură eram așa, deși nu în sensul grosier dat de ei. Adevărul era că imaginea lui Julian n-a dispărut din mintea mea nici măcar pentru o secundă în acele zile teribile, în ceasurile când eram treaz. Percepeam în același timp atât prezența ei absolută, cât și absența ei absolută. Am avut momente când m-am simțit efectiv sfâșiat în bucăți de dragoste. (Oare ce simți când ești devorat de o fiară? Mi-am dat seama că știu cum e.) Durerea aceasta, din cauza căreia aproape am leșinat, m-a cuprins de vreo două ori în timp ce mă adresam instanței și m-a făcut să-mi întrerup expunerea, prin aceasta susținând ipoteza nebuniei. Poate că

singurul lucru care m-a ajutat să supraviețuiesc în timp ce mă gândeam la Julian a fost absența totală a speranței. O rază de speranță la acel moment m-ar fi ucis.

Căutând cu disperare supraviețuirea, sufletul descoperă lucruri profunde. Cât de puțin par să știe despre mutațiile și ascunzișurile sufletului așa-zișii psihologi. La un moment dat, într-o viziune sumbră, am intuit viitorul. Am văzut cartea aceasta pe care am scris-o, l-am văzut pe dragul meu prieten P.L., m-am văzut pe mine însumi transfigurat, de nerecunoscut, un alt om. Am văzut departe, foarte departe. Cartea a trebuit să prindă formă datorită lui Julian, iar datorită cărții Julian a trebuit să existe. Asta nu înseamnă, deși timpul este nesemnificativ pentru subconștient, că această carte a fost cadrul pe care Julian a venit să-l umple și nici că Julian a fost cadrul pe care l-a umplut cartea. Într-un fel cartea a fost și este Julian, povestea ei. Aceasta este deificarea ei și, prin urmare, nemurirea ei. Este darul pe care i-l fac, este cea din urmă formă de a o poseda. Din această îmbrățișare nu va scăpa niciodată. Dar, și nu vreau prin asta să diminuez statutul iubitei mele, am văzut mult mai multe în oglinda neagră a viitorului. Și acesta este, dacă mă pot exprima astfel, motivul cel mai profund pentru care am acceptat hotărârea nedreaptă a justiției.

Simțeam că fiecare lucru care mi se întâmplă mi-a fost nu doar predestinat, ci într-un fel chiar *conceput* în mod activ, pe parcursul desfășurării sale, de către o forță divină care mă ținea strâns în gheare. Uneori aproape că am avut senzația că-mi țin răsuflarea pentru ca nu cumva o mică mișcare pe care o fac să intervină în lucrarea acestei posesiuni divine. Deși, cuprins în același gând, știam că acum, oricât m-aș zbate cu disperare, nu voi putea scăpa de destinul meu. Tribunalul și judecătorul și condamnarea pe viață nu erau decât umbre ale unei drame mult mai ample și mai adevărate al cărei erou și victimă eram. Dragostea omenească este poarta deschisă spre cunoaștere în ansamblul ei, după cum și-a dat seama Platon. Și, prin poarta pe care Julian a deschis-o, ființa mea a pășit într-o altă lume.

Mai demult nu greșeam când consideram capacitatea mea de a o iubi ca fiind corespondentul capacității mele de a scrie, capacității mele de a exista în sfârșit ca artist, așa cum mă construisem pe parcursul vieții, dar știam aceasta doar ca pe ceva incert. Toate marile adevăruri sunt mistere, toate preceptele morale sunt în esență misticism, toate religiile adevărate sunt religii ale misterelor, toate marile zeități poartă mai multe nume. Această

cărticică este importantă pentru mine și am scris-o cât am putut de simplu și de onest. Cât este de bună eu nu știu și, într-un sens sublim, nici nu-mi pasă. A prins viață, așa cum prinde viață arta, dintr-o necesitate absolută, cu o ușurință absolută. De faptul că nu este o creație de prim rang aș zice că sunt perfect conștient. Ce fel de operă este e o necunoscută pentru mine, după cum eu sunt o necunoscută pentru mine. Resorturile mecanice ale ființei noastre ne rămân necunoscute până când divinitatea le rafinează pe deplin, iar atunci nu mai există nici un căutător nerăbdător și nici o taină de aflat. Fiecare om este, pentru cel de lângă el, mărunt și comic. Și, când caută să-și formeze o idee despre el însuși, caută o idee falsă. Fără îndoială că avem nevoie de aceste idei, poate va trebui să trăim conduși de ele, iar cele din urmă pe care le vom abandona vor fi demnitatea, tragedia și suferința mântuitoare. Orice artist este, în relație cu muza sa, un masochist, acea plăcere cel puțin îi aparține în mod intim. Iar clipele noastre cele mai înalte ne pot găsi încă în postura de eroi ai acelor concepte. Și totuși rămân doar concepte false. Iar Erosul negru pe care l-am iubit și de care m-am temut n-a fost decât umbra firavă a unei zeități mai mărețe și mai înspăimântătoare.

Despre aceste lucruri am vorbit, dragul meu prieten, în locul nostru de izolare, în momentele de liniște petrecute împreună, folosind cuvinte al căror sens izvora dintr-o înțelegere inefabilă, precum flăcările ce plutesc pe apă. Astfel comunică în esență prietenii, spiritele. Din acest motiv Platon, în înțelepciunea sa, a interzis creația. Socrate nu a scris nimic, nici Hristos. Aproape întreaga noastră rostire este o deformare a adevărului, dacă nu este astfel iluminată. Și totuși: eu scriu aceste cuvinte și alții, pe care nu-i cunosc, le vor citi. Cu acest paradox și prin el am trăit, dragă prietene, în pacea izolării noastre. Poate pentru unii va rămâne mereu un paradox inevitabil, dar un paradox care este trăit cu adevărat doar când este totodată și martiriu.

Nu știu dacă voi mai vedea vreodată „lumea de afară“. (Curioasă expresie. În realitate lumea este în totalitate afară, în totalitate înăuntru.) Subiectul nu mă interesează. O privire onestă găsește pe deplin realitatea pretutindeni și întregul univers într-o cămăruță. Zidul acela vechi de cărămidă pe care l-am contemplat adesea împreună, dragul meu prieten și învățător – cum aș putea găsi cuvinte potrivite pentru a-i reda frumusețea luminoasă, mai gingașă și mai înălțătoare decât frumusețea dealurilor și a cascadelor și a florilor ce se deschid? Astea sunt doar lucruri banale, vulgare. Ceea ce noi am văzut

împreună este frumusețe și măreție mai presus de cuvinte, lumea transfigurată, descoperită. Pe aceasta am zărit-o, metamorfozată în nebunie, în ochii albaștri ai lui Julian Baffin. Ea încă îi dă formă în visele mele, așa cum scene din copilărie stăruie în mintea bătrânului înțelept. Fie ca totul să dăinuie veșnic, căci nimic nu se pierde și, chiar și atunci când ajungem la sfârșit, suntem mereu la început.

Și te-am găsit pe tine, prietene, giuvaierul căutărilor mele. S-ar fi putut întâmpla să nu exiști, s-ar fi putut întâmpla să nu mă aștepți în această mănăstire în care am locuit împreună? Imposibil, dragul meu. Te aflai aici doar din întâmplare? Nu, sigur că nu, aș fi fost nevoit să te inventez și, prin puterea pe care tu însuți o dăruiești, aș fi fost capabil să o fac. Acum îmi pot vedea viața cu adevărat ca pe o căutare și o asceză, dar pierdută în întuneric și ignoranță până la sfârșit. Te căutam pe tine, îl căutam pe el, căutam toată cunoașterea mai presus de oameni pentru care nu există nume. Te-am căutat îndelung, mâhnit și în cele din urmă m-ai consolat pentru absența ta de o viață din viața mea prin faptul că ai suferit cu mine. Iar suferința s-a preschimbat în bucurie.

Astfel viețuim împreună în această mănăstire tăcută, cum ne place nouă să o numim. Și astfel ajung la sfârșitul cărții. Nu știu dacă am să mai scriu alta. Tu m-ai învățat să trăiesc în prezent și să renunț la durerea și frământarea searbădă care leagă de trecut și de viitor secvența noastră măruntă și tristă din marea roată a dorințelor. Arta nu este decât un spectacol gol și zadarnic, jucăria marilor iluzii, dacă nu face trimitere la ceva de dincolo de ea și dacă nu se mișcă tot timpul într-acolo. Tu, care ești muzician, mi-ai arătat lucrul acesta în domeniul fără grai al artei tale, unde forma și materia plutesc peste hotarele tăcerii și unde formele bine conturate se neagă pe sine și se topesc în extaz. Dacă vorbele pot urma sau nu acea potecă ce duce la tăcere prin adevăr, absurditate, simplitate eu nu știu și nu știu nici cum ar putea arăta poteca aceea. Poate că am să mai scriu. Sau poate am să reneg în sfârșit ceea ce tu m-ai făcut să văd ca pe o vrăjitorie grosolonă.

Cartea aceasta a fost într-un fel povestea vieții mele. Dar sper că a fost totodată și o poveste spusă cu onestitate, o simplă poveste de dragoste. Iar acum, la sfârșit, n-aș vrea să las impresia că, în fericita mea izolare de acum, am uitat de ființele reale care au apărut aici ca personaje. Am să mă refer la două. Priscilla. Îmi doresc ca în gândurile mele să nu se amestece detaliile precise cu cele haotice ale nefericirii ei astfel încât să uit că moartea ei nu a

fost o necesitate. Și Julian. Oricât de mare a fost pasiunea și intensitatea cu care mintea mea a lucrat asupra ta, iubito, nu-mi închipui că te-am inventat. Îmi scapi mereu din brațe. Creația nu te poate asimila, nici mintea nu te poate înțelege. Nu știu și nu vreau să știu nimic despre viața ta. Pentru mine ai dispărut în întuneric. Totuși îmi dau seama – stărui în gând asupra acestui fapt – că râzi, plângi, citești și gătești și cași și te odihnești probabil în brațele cuiva. Nici faptul acesta n-am să-l neg, fie ca mereu să-mi amintesc că în realitatea umilă și împovărată de timp a vieții mele, te-am iubit. Acea iubire dăinuie, Julian, nediminuată deși schimbătoare, o iubire înzestrată cu o memorie limpede și fidelă. În general, îmi provoacă neobișnuit de puțină durere. Doar uneori, noaptea, când mă gândesc că te afli undeva, că trăiești, încep să plâng.

Willam Congreve, *Mireasa îndoliată*, actul III, scena 2

Patru post-scriptumuri adăugate de personajele principale

Post-scriptumul lui Christian

Domnul Loxias a avut amabilitatea să-mi arate manuscrisul fostului meu soț și să mă întrebe dacă doresc să fac vreun comentariu, acesta urmând a fi publicat împreună cu volumul. Nu am prea multe comentarii de făcut în afară de acela că toată cartea mi se pare ruptă de realitate. Cred că multe lucruri au existat doar în mintea autorului. De exemplu, n-am fost deloc „încântată de propria persoană“ pe parcursul procesului, ci am fost cu adevărat necăjită. Dacă aș fi fost încântată de mine, aș fi fost o ființă fără suflet. Bradley are felul său aparte de a vedea lucrurile și de a le potrivi într-o imagine de ansamblu foarte personală. Poate că toți facem așa, dar nu le așternem pe hârtie într-o carte. Nu prezintă deloc un tablou corect al căsniciei noastre. Nu vreau să fiu rea cu el, mă întristează profund situația lui. Este fără îndoială foarte deprimant să te afli în închisoare, deși trebuie să recunosc că el maschează totul cu mult curaj. (Mi se pare amuzant că o numește mănăstire. Grozavă mănăstire!) De fapt, nici nu-mi pot închipui ceva mai îngrozitor și consider faptul că a reușit să scrie cartea ca pe o mare realizare. Nu pot formula o părere despre calitatea ei ca roman, sau orice ar fi, nu sunt critic literar. Dar tot ce pot să spun este că nu înfățișează fidel faptele pe care le cunosc. Bradley nu m-a urât niciodată în anii când am fost căsătoriți. Cred că nu m-a urât niciodată în viața lui, dar, pentru că l-am părăsit (ceea ce el nu spune în carte), a trebuit să susțină că el s-a despărțit de mine. Vorbește despre felul în care l-am dominat, despre faptul că i-am acaparat personalitatea, secvențe foarte convingător redate în carte și foarte bine scrise, după părerea mea. Dar lucrurile nu au stat deloc așa în realitate. Problema căsniciei noastre a fost aceea că eu eram tânără și îmi doream o viață mai veselă și mai fericită decât era Bradley în stare să-mi ofere. Întrucât este foarte spiritual în carte și prezintă lucrurile cu mult haz (uneori chiar și momente care n-au fost deloc hazlii), cititorul ar putea crede că Bradley era un tip amuzant, ceea ce el nu era nici măcar în tinerețe. N-a existat între noi un război, cum arată el în carte, doar că eu am ajuns tare deprimată, la fel și el, și m-am hotărât să-l părăsesc, deși m-a implorat iar și iar să nu plec, lucru pe care el nu-l spune. Căsătoria noastră a fost o greșeală. Am fost mult mai

fericită cu al doilea soț. N-am spus despre el lucrurile urâte pe care mi le atribuie Bradley, deși poate că am glumit pe socoteala lui. Bradley nu prea era în stare să priceapă glumele. Spune undeva în carte, nu găsesc acum pasajul, că este un puritan și chiar cred că este. Niciodată n-a reușit să înțeleagă femeile. Era gelos din cauză că m-am recăsătorit, oamenilor nu le place să-și vadă partenerul mai fericit alături de o altă persoană. Se înșală când își închipuie că, după ce m-am întors la Londra, la începutul „romanului", mi-aș fi dorit să fim din nou împreună. Nu mi-am dorit așa ceva. M-am dus să-l văd pentru că era cam singura persoană pe care o mai cunoșteam în Londra și pentru că eram curioasă să văd ce s-a mai întâmplat cu el între timp. Eram binedispusă și fericită și îmi doream să-l revăd, așa că am trecut pe la el. Nu aveam nevoie de el! Dar s-a văzut imediat foarte limpede că el avea nevoie de mine, iar lucrul ăsta el nu l-a relatat cum trebuie. A încercat imediat să mă recucerească. I-am spus că vreau să fim doar prieteni, să rămânem într-o relație obișnuită de prietenie și asta l-a deranjat și l-a înfuriat și bănuiesc că atunci a scris lucrurile alea oribile – cât de mult mă ura și cum eram un fel de femeie-păianjen – numai ca să se răzbune pentru că n-am fost prea prietenoasă cu el când m-am întors la Londra. Cred că este cât se poate de limpede în carte că s-a îndrăgostit din nou de mine sau că n-a încetat niciodată să mă iubească. A fost pentru el un adevărat șoc faptul că m-am întors și că l-am respins a doua oară. Cred că din cauza asta s-a dezechilibrat până la urmă și a ajuns la acea formă de nebunie pe care soțul meu s-a străduit atât de mult să o dovedească la proces. Întâmplător, atât sora, cât și mama lui au suferit de un dezechilibru nervos, toată familia ar fi avut nevoie de psihanaliză. Cred sincer că Bradley a fost cuprins de un val de nebunie ca un vârtej când l-a ucis pe Arnold Baffin, iar după aceea a uitat totul ca pe un vis. Somniferele pe care le lua duc la pierderi de memorie. Mai cred și că moartea surorii lui l-a tulburat grozav, chiar dacă nu a părut prea afectat; fără îndoială că a abandonat-o și că și-a dat seama în ce stare era și mi-a lăsat-o mie în grijă, bucuros că a scăpat de ea. Poate că banii au fost problema, totdeauna a fost cam zgârcit. Ceea ce spune despre sora lui în post-scriptumul cărții nu mi se pare că arată o afecțiune reală, ci mai degrabă un sentiment de vinovăție pe care l-a trăit adesea, dar care nu prea l-a făcut să se comporte mai bine. În ceea ce privește partea referitoare la domnișoara Baffin, și care probabil o face să se simtă grozav de stânjenită, totul a fost, evident, doar o născocire a minții lui.

Mă mir să aflu că volumul va fi publicat. Cred că rostul acelei povestiri a fost să mascheze dragostea lui pentru mine. Oricum, oamenii nu se îndrăgostesc așa, brusc, decât în romane. Cred că problema lui Bradley a fost aceea că nu și-a putut depăși niciodată statutul social din copilărie. Vorbește întruna despre „prăvălie", cred că-i era jenă de condiția părinților lui, de faptul că n-avusese parte de o educație de calitate, cred că aici este cheia întregii situații. Mă tem că e cam snob, lucru care nu-l ajută deloc. Soțul meu crede că Bradley n-are stofă de scriitor și că ar fi trebuit să fie filosof, numai că nu avea destulă școală. Bradley greșește și când spune că ideea de a intra în domeniul *haute couture* mi-a venit în timpul procesului, habar n-am de ce spune asta. N-am avut de gând să mă ocup de lenjerie pentru femei împreună cu domnul Baffin, îmi făcusem planul să deschid salonul pe care-l am acum încă înainte de a reveni la Londra. Într-o singură privință are totuși dreptate, că mă pricep la afaceri, lucru demonstrat de succesul extraordinar al salonului în numai câțiva ani. Soțului meu îi vine ca o mănușă implicarea în afaceri, iar cunoștințele lui în materie de taxe ne sunt foarte utile, așa că din acel proces s-a născut ceva bun, deși, așa cum am spus la început, am fost foarte nefericită și mi-a părut tare rău de bietul Bradley. (Și de domnul Baffin, desigur.) Aș vrea să-i spun lui Bradley, dacă va vedea vreodată aceste rânduri, că-mi pare tare rău de el și că mă gândesc la el cu afecțiune. Nu mai are rost să-i scriu scrisori. Faptul că bietul Bradley are încă mintea tulburată apare clar și din post-scriptumul povestirii, unde se vede că are impresia că a devenit un fel de vizionar sau cam așa ceva. Partea asta mi-a cam dat fiori, și mie chiar îmi plac scrierile nebunilor. Și de ce-o fi făcut atâta caz de artă? Cred că putem trăi și fără artă. Cum rămâne cu asistenții sociali, cu cei care se luptă să combată sărăcia și cu alții, pe ăștia trebuie să-i privim ca pe niște ratați sau ca pe niște minți rătăcite? Arta nu este totul, dar Bradley e de părere că ceea ce îl preocupă pe el este singurul lucru important. În orice caz, ajunge în sfârșit să mai publice ceva. Cred că toată lumea știe deja că „domnul Loxias" este în realitate un om care deține o editură celebră și care speră să facă o mulțime de bani din publicarea memoriilor lui Bradley, ceea ce sper că va reuși. Am aflat că vor apărea și în revistele duminicale. Nu știu dacă deținuții primesc un procent din încasări. Așadar, omul la care se referă Bradley ca fiind „profesorul" și despre care se pare că are o părere extraordinar de bună trebuie să fie o altă persoană, dacă nu cumva este o invenție la fel ca multe alte lucruri din povestire. Vreau să mai spun încă o

dată cât de rău îmi pare de Bradley și că sper că nu este prea nefericit în închisoare. Poate faptul că nu mai ai mintea întreagă este un noroc, dacă te ajută să te simți fericit când ești nefericit.

Christian Hartbourne

Post-scriptumul lui Francis

Este pentru mine o plăcere și un privilegiu să adaug câteva note critice la finalul acestei „autobiografii“ neobișnuite. O fac din toată inima, din respect față de prietenul meu, aflat încă în detenție pe termen lung, și o fac îndemnat de simțul datoriei față de cauza științei. Această remarcabilă mostră de autoanaliză făcută de un scriitor talentat merită un comentariu temeinic și amănunțit pentru care, după spusele editorului, nu este loc, din păcate, în acest volum. Totuși am intenția să public la momentul potrivit o carte mai amplă, la care lucrez de ceva vreme, despre cazul lui Bradley Pearson și acolo această „autobiografie“ va fi discutată pe larg, ea fiind o primă probă în acest *cause célèbre*. Ceea ce redau aici este doar rezumatul câtorva aspecte.

Nu vreau să expediez rapid ceea ce este evident: Bradley Pearson prezintă simptomele tipice ale complexului lui Oedip. Este o afirmație banală. Majoritatea bărbaților își iubesc mamele și își urăsc tații. Din acest motiv mulți bărbați urăsc toate femeile și se tem de ele când ajung la maturitate. (Mama adorată nu poate fi, vai, nicicând iertată pentru că se culcă cu tatăl detestat!) Acesta este și cazul lui Bradley. În ce cuvinte pline de repulsie descrie „femeile“ din povestirea sa! Mulți bărbați, adesea în chip inconștient, descriu femeile ca pe niște ființe murdare. Noțiunea de menstruație îi umple de silă și de uimire. Femeile put. Femeia este, în esență, o făptură urât mirositoare, moale la pipăit și neglijentă. Bărbatul este, în esență, o făptură curată, dură și limpede. Așa stau lucrurile și cu Brad al nostru. Îl găsim tăvălindu-se de plăcere (mă tem că nu găsesc alte cuvinte) când vorbește despre neputințele și suferințele femeilor, despre minusurile lor în materie de curățenie. În cazul surorii sale, semnele bătrâneții și ale declinului mintal îl dezgustă atât de tare încât o scoate din calea lui, azvârlind-o fără milă, în chip rușinos, dar în același timp își clamează datoria față de ea, ba chiar și afecțiunea. Nu încape îndoială că ea a avut ghinionul să reprezinte în ochii lui „prăvălia“, cu interiorul ei stătut – simbolizând uterul indezirabil al unei mame de condiție socială inferioară. O, Doamne, cât de ușor se îmbină între ele aceste simboluri din viața noastră, formând astfel lanțuri de tip cauză-

efect de care nu scăpăm niciodată! Mai mult decât atât, latura fizică o întruchipează pe cea morală. Femeile sunt lașe, mincinoase, trădătoare. Prin contrast Bradley se înfățișează pe sine ca fiind un puritan, un ascet, un bărbat înalt și zvelt, un fel de personificare a Turnului Poștei, drept și ferm. Pe această cale, și fără a fi nevoie de prea multă pricepere în domeniul sexual, eroul nostru se vede pe sine ca pe un „Don Juan imaginar". (Foarte emoționantă mărturisire!)

Chiar și la o privire superficială se vede foarte clar că eroul nostru este homosexual. Are trăsăturile narcisiste specifice genului. (Uitați-vă la portretul pe care și-l face la începutul cărții.) Către această interpretare duc masochismul său (despre care vom vorbi pe larg mai târziu), afirmarea fără reținere a masculinității sale, lipsa declarată de identitate, atitudinea față de femei (menționată deja), relația cu părinții. Pe aceeași linie se înscrie și faptul că a fost cam „neconvingător" la proces, lucru destul de surprinzător. El nu credea în el însuși și atunci, cum s-ar fi putut aștepta să-i dea crezare judecătorul și jurații? Bradley Pearson lega lipsa de precepție a propriei persoane de modul său de viață ca artist. Numai că aici confundă cauza cu simptomul – lucru care li se întâmplă multor oameni fără prea multă instruire. Mulți artiști sunt homosexuali. Acest trib de oameni blânzi, înțelegători, care nu se pot situa clar în categoria bărbați sau femei, este cel mai în măsură să reprezinte omenirea și să o adăpostească în sufletul său.

„Povestea lui Bradley Pearson" este povestea unui bărbat îndrăgostit de o femeie, dar asta nu afectează cu nimic interpretarea noastră. Bradley însuși ne dă toate sugestiile de care avem nevoie. Când o zărește prima oară (în povestire) pe fată o confundă cu un băiat. Se îndrăgostește de ea când crede că e bărbat. Îndeplinește un act sexual complet după ce ea se înfățișează îmbrăcată în prinț. (Și, absolut întâmplător, cine este autorul preferat al lui Bradley Pearson? Cel mai mare homosexual din lume. Ce înflăcărează imaginația lui Bradley Pearson ridicând-o până la înălțimea Turnului Poștei? Imaginea unor băieți care se prefac că sunt niște fete care se prefac că sunt băieți!) Mai departe: cine este fata asta în realitate? (Obsedată de tatăl ei, desigur, și luându-l pe Bradley drept un substitut al tatălui, aici nu e nici un secret.) Fiica lui Arnold Baffin – protejatul, rivalul, idolul, blestemul, prietenul, dușmanul, alter-ego-ul lui Bradley. Cercetătorii susțin că asta nu poate fi o simplă întâmplare. Și pe bună dreptate.

Când afirm că Bradley Pearson era îndrăgostit de Arnold Baffin n-aș vrea să se înțeleagă că fac o afirmație simplistă. Aici avem de-a face cu psihologia unei persoane complicate și rafinate. Afecțiunea lui mai simplă, mai umană, era îndreptată probabil către o altă persoană. Dar Arnold întruchipa esența pasiunii și ținta iubirii acestei victime nefericite a propriilor confuzii. Pe Arnold îl iubea, pe Arnold îl ura, Arnold era pentru el propria sa imagine distorsionată reflectată în oglinda râului asupra căruia Narcis se apleacă mereu neliniștit, mereu fascinat. Bradley recunoaște – lucru semnificativ – că atât în Arnold, cât și în el însuși sălășluiește ceva „demonic". Personajul Arnold este, în sens literar, un personaj în mod categoric „slab", ceea ce ar putea remarca orice critic. De ce oare toată povestirea este ciudat de „neconvingătoare", de parcă ar fi goală pe dinăuntru? De ce avem senzația că îi lipsește ceva? Pentru că Bradley nu este întru totul sincer. El *afirmă* adesea că ține la Arnold sau că îl invidiază pe Arnold sau că este obsedat de Arnold, dar nu dă formă concretă acestor sentimente în text. Și, din cauza acestei omisiuni, povestea, care ar fi trebuit să fie plină de căldură, este, de fapt, rece.

Această abordare greșită, clasică, nu este totuși punctul cel mai interesant. Cazul este interesant mai ales pentru că Bradley Pearson este artist și pentru că, sub ochii noștri, cu multă (sau puțină) ingeniozitate, face comentarii despre creație. După cum spune chiar el, sufletul ce caută cu disperare supraviețuirea inventează lucruri profunde. Faptul că adesea nu este conștient de semnificația comentariilor sale face lucrarea mai fascinantă și mai instructivă pentru noi, dacă este explicată de o persoană competentă. Ideea că Bradley este masochist ține de domeniul banalului. (Iar ideea că toți artiștii sunt masochiști este un alt truism.) Ce ușor este pentru un ochi avizat să identifice obsesiile în literatură! Nici cei mai mari creatori nu-și pot acoperi urmele, nu-și pot ascunde micile vicii, nu-și pot tempera expresia de fericire! Creatorul se trudește să realizeze *asta*, să includă scena *asta*, să se delecteze cu simbolul *ăsta* tainic al iubirii sale tainice. Dar, oricât ar fi de viclean, nu poate scăpa de ochiul specialistului. (Iată unul dintre motivele care-i fac pe artiști totdeauna să denigreze oamenii de știință și să se teamă de ei.) Bradley este viclean, mai ales când prezintă o falsă sărbătoare închinată unei relații heterosexuale banale, dar cum să nu băgăm de seamă că îl *încântă* tulburarea pe care i-o produce Arnold Baffin?

Sigur că Arnold Baffin este întruchiparea tatălui. De ce devine *un scriitor* ținta iubirii și urii lui Bradley? De ce visează el însuși, în chip obsesiv, să

devină *scriitor*? Alegerea acestei forme de creație este semnificativă. Bradley ne spune foarte clar că părinții săi țineau o *papetărie*. (Papetărie: papa.) „Crima“ de a mânji hârtia (defecația) este o imagine a revoltei împotriva tatălui său. Tocmai aici trebuie să căutăm rădăcinile paranoiei ale cărei simptome le expune în mod inconștient, tipic pentru el, în această istorie. (Uitați-vă la „interpretarea“ pe care o dă scrisorii iubitei!) De ce idolatrizează Bradley cu atâta încântare papetăriile „impresionante“? Tatăl său n-a ajuns niciodată *atât* de departe! Tabachera aurită omniprezentă transmite același mesaj. Aceasta este un „dar“ mult peste nivelul modest al prăvăliei din copilărie. (Un dar prețios, desigur, păcătos.) Pentru acest aspect destul de simplist al cazului de față consultați lucrarea mea care va apărea în curând: *Noi interpretări ale experienței trăite de Freud la Acropole*.

De mai mare interes, ca psihologie, dacă nu ca literatură, este broderia mai poetică și mai conștientă cu care își împodobește propria temă. Titlul misterios al cărții, încărcat de ambiguitate în multe sensuri, ne este „explicat“, cam vag, de către autor. Bradley vorbește despre „Erosul negru“. Mai menționează și o altă sursă de inspirație, mai ascunsă. Sensul vorbelor sale, judecate superficial, poate fi foarte semnificativ sau poate fi doar un șir de cuvinte pompoase. Totuși nu încape îndoială în privința „greutății“ psihologice a acestui concept. Este desigur mult mai normal ca un bărbat să vadă forța dragostei ca pe o femeie și ca o femeie să o vadă ca pe un bărbat. (E foarte adevărat că atât Eros, cât și Afrodita sunt invențiile bărbaților, dar este important că primul este copilul celei de a doua.) Și totuși pe Bradley îl încântă imaginea unei prezențe mari, negre, autoritare (un maur de dimensiuni uriașe), după cum o concepe el, care intră în viața lui și o disciplinează, atât ca artist, cât și ca om. Mai mult decât atât (mai avem nevoie de altceva pentru a ne completa demonstrația?), dacă totuși am vrea să mergem mai departe și să investigăm identitatea acestui monstru, nu trebuie decât să ne uităm la literele cuprinse în numele lui. (Numele „Prințul negru“ începe cu literele cu care începe și se încheie numele Pearson.) Cât despre presupusul domn Loxias, și el se dezvăluie în scurt timp ca fiind prietenul nostru cu o mască prea transparentă. Până și stilurile lor literare seamănă foarte mult. Narcisismul pacientului devorează toate celelalte personaje și îl acceptă doar pe unul: el însuși. Bradley îl inventează pe domnul Loxias pentru a se înfățișa *pe sine* în ochii lumii cu o aură de

presupusă obiectivitate. Despre P. Loxias el spune: „L-aș fi putut inventa“. De fapt, chiar asta a și făcut!

Sper că vechiul meu prieten va fi îngăduitor, când ochiul său înțelept va parcurge aceste pagini (îi și văd zâmbetul ironic atât de bine cunoscut și de pertinent) cuprinzând părerile unui biet specialist. Sunt păreri născute – să nu se îndoiască de lucrul ăsta – nu doar dintr-o dragoste detașată față de adevăr, ci și dintr-o vie afecțiune față de o ființă omenească dragă, căreia autorul acestor rânduri îi datorează apreciere și recunoștință. Am dat de înțeles ceva mai devreme că Bradley nutrea și o altă afecțiune, mai prozaică, mai „concretă“ – sursa unor emoții mai simple și mai puțin chinuitoare. Nu vreau să folosesc – n-am nici un motiv să o fac – iubirea lui prost mascată pentru mine ca pe o dovadă a înclinațiilor sale perverse. (Încercarea transparentă de a pune într-o lumină nefavorabilă tocmai ținta afecțiunii sale este tot un comportament tipic.) Totuși nu pot încheia această monografie foarte restrânsă fără a-i transmite următorul mesaj: îi cunoșteam sentimentele și i le prețuiam mult – sper că mă va crede.

Francis Marloe
Consilier pe probleme psihologice

La editură a fost deschisă o listă de subscripție în sprijinul publicării lucrării *Bradley Pearson, paranoicul din papetărie*. Scrisorile adresate cabinetului meu îmi vor fi expediate de la aceeași adresă.

Post-scriptumul lui Rachel

„Domnul Loxias“ m-a rugat să fac un comentariu pe marginea unui text fantezist scris de ucigașul soțului meu. Mai întâi am fost tentată să ignor solicitarea. M-am mai gândit și la o acțiune în justiție care să blocheze publicarea lui. S-a făcut totuși, și nu întâmplător, sunt convinsă, multă publicitate în jurul chestiunii, iar a stăvili această „avalanșă“ s-ar putea să-i dea statutul de document secret fără a reuși în final să-i ascundă conținutul. Sinceritatea este mai bună și compasiunea este mai bună, căci cred că trebuie să avem sau să încercăm să avem milă și compasiune față de autorul acestei fantezii. E trist să vezi că, atunci când se găsește în „izolarea“ pe care susține că și-a dorit-o mereu, Pearson produce un fel de vis adolescentin dement și nu opera de artă serioasă de care s-a considerat capabil și despre care ne-a vorbit la nesfârșit.

Nu vreau să fiu rea. Readucerea în spațiul public a acestei tragedii oribile mi-a produs multă suferință. Cu faptul că viața mea a fost „distrusă“ va trebui să trăiesc de acum încolo. Sper și cred că nefericirea nu m-a înrăit. Nu vreau să rănesc pe nimeni. Și nu cred că sinceritatea mea îl poate răni acum pe Bradley Pearson, care pare iremediabil pierdut în părerile sale fanteziste despre cum s-au petrecut lucrurile și cum este el însuși.

Despre felul cum relatează el evenimentele nu se poate spune mare lucru. În linii mari este evident vorba despre un „vis“ care ar putea suscita interesul unui psiholog. Vreau să afirm aici că nici nu intenționez și nici nu pot să judec motivele care l-au făcut pe Bradley Pearson să scrie toate astea. (La motivele domnului Loxias am să mă refer mai târziu.) Poate că cel mai blând comentariu ar fi acela că a vrut să scrie un roman, dar n-a fost în stare să producă decât propriile sale fantasme. Bănuiesc că mulți scriitori își relatează propriile experiențe „după dorința sufletului lor“, dar au măcar decența să schimbe numele. B.P. (am să-i scurtez astfel numele de aici încolo) susține că în închisoare l-a găsit pe Dumnezeu (sau Adevărul sau Religia sau cam așa ceva). Poate că toți cei din pușcărie cred că l-au găsit pe Dumnezeu, trebuie să facă asta pentru a supraviețui. Nu mă simt îndemnată să declanșez acum vendeta împotriva lui, nu-mi doresc deloc ca el să sufere.

Suferința lui nu poate îndrepta pierderea pe care am suferit-o. „Credința“ lui nouă poate fi sinceră, dar mai poate fi, așa cum toată povestea poate fi, o perdea de fum menită să ascundă răutatea pentru care nu se căiește. Dacă ceea ce povestește se naște din răutate, înseamnă că avem de-a face cu un om atât de rău încât orice încercare de a-l judeca devine neputincioasă. Dacă – lucru mai plauzibil – B.P. a ajuns să creadă, sau să creadă pe jumătate, în „mântuirea“ și în povestirea sa, înseamnă că avem de-a face cu un om căruia i s-a tulburat mintea din cauza unei presiuni îndelungate. (Cu siguranță nu era nebun când a comis crima.) Și în acest caz merită, așa cum am mai spus, milă. În acest fel aș prefera să-l privesc, deși n-am de unde să știu și nici nu-mi doresc să știu cum stau lucrurile de fapt. Când B.P. a intrat pe poarta închisorii am avut sentimentul că a murit și că nu mai reprezintă o preocupare pentru mine. Dacă m-aș fi gândit la el cu mânie și revoltă mi-aș fi produs o suferință profundă, inutilă și imorală.

Am vorbit, pe bună dreptate, despre o fantezie „adolescentină“. B.P. poate fi numit un personaj de tip Peter Pan. Nicăieri în povestire nu-și prezintă pe larg propriul trecut, ci se referă doar aluziv la relațiile sale cu alte femei. E genul de om căruia îi place doar să sugereze trecutul și să se comporte ca și cum ar avea veșnic douăzeci și cinci de ani. (Vorbește despre sine ca despre un Don Juan cam trecut, de parcă între cuceririle sale reale și cele imaginare n-ar fi decât o diferență nesemnificativă! Mă îndoiesc că în viața lui chiar au existat multe femei.) Probabil că un psihiatru l-ar găsi cam „întârziat“. Gusturile sale în materie de literatură erau imature. Vorbește elogios despre Shakespeare și Homer, dar mă îndoiesc că l-a mai citit pe cel dintâi după ce a terminat școala sau că l-a citit vreodată pe cel de al doilea. Lecturile sale curente erau romanele mediocre de aventuri (ceea ce nu recunoaște nicăieri) scrise de autori precum Forester și Stevenson și Mulford. Îi plăceau povestirile pentru băieți, cu aventuri simple, fără o preocupare pentru dragoste, în care el se vedea în rolul prințului cu spadă sau cam așa ceva. Soțul meu mi-a vorbit adesea despre asta și o dată l-a abordat direct pe B.P. El s-a supărat și țin minte că a roșit în fața acestei acuzații.

Imaginea lui de ansamblu despre el însuși era total greșită. Se înfățișează ca fiind ironic și sardonic și reținut și idealist. Când spune despre el că este „puritan“, dă impresia că se privește cu un ochi critic, dar avem aici doar un alt mod de a afirma că este un om de o înaltă ținută morală. În realitate era un om complet lipsit de demnitate. Felul în care arăta era absurd. (Și nimeni

nu l-ar fi putut lua drept un bărbat mai tânăr decât era în realitate.) Era rigid, stângaci, foarte timid, sfios, dar în același timp putea fi foarte agresiv. De multe ori era, ca s-o spun pe șleau, tare plicticos. Iluzia că este artist îi era necesară, din punct de vedere psihologic. Am auzit că așa fac mulți oameni care nu au succes. Susține că scria unele lucruri și apoi le rupea și repetă la nesfârșit afirmația că a stat și a tot așteptat, că era un perfecționist. Sunt convinsă că n-a rupt nimic în toată viața lui. (În afară de cărțile soțului meu.) Era înnebunit de dorința de a publica. Își dorea cu disperare să obțină ceea ce avea soțul meu: celebritate. Urmărea să i se publice scrierile cu orice preț și dădea mereu târcoale pe la edituri cu textele sale, ar fi publicat orice. Chiar l-a rugat pe soțul meu să pună o vorbă bună pentru el acolo unde își publicase el cărțile. Nu era deloc un ascet sau un stoic, a fost tot timpul un școlar care dorea să-și publice creația măruntă în revista școlii – lucru de-a dreptul emoționant la un bărbat nu tocmai tânăr.

B.P. era, desigur, dureros de conștient de inferioritatea sa. Era un om nefericit și dezamăgit, căruia îi era rușine de originea sa socială și de incultura sa, îi era rușine în chip prostesc de munca pe care o presta și care, după părerea lui, îl făcea ținta ironiei altora. De fapt chiar era ținta ironiei tuturor, dar nu din acest motiv. Înainte de această tragedie toți îi pronunțau numele cu un zâmbet abia schițat. El trebuie să-și fi dat seama de asta. Cred că cineva poate comite o crimă numai pentru ca oamenii să nu mai râdă de el – o idee absolut șocantă. B.P. detesta faptul că alții râd de el, lucru care se vede clar pe tot parcursul povestirii. Stilul său pompos, pe jumătate autoironic, este un fel de a se apăra, un fel de a face el primul pas către cel care vrea să râdă de el.

Sigur că întoarce totul pe dos când prezintă relația lui cu familia noastră. Afirmă, cam timid, că noi aveam nevoie de el. Adevărul este că el avea nevoie de noi și că era un fel de parazit, un om teribil de plicticos câteodată. Era foarte singur și ne era milă de el. Țin minte că uneori inventam scuze absurde când voia să treacă pe la noi sau ne ascundeam când suna la ușă. Relația lui cu soțul meu era crucială, desigur. Ceea ce susține – că el l-a „descoperit“ pe soțul meu – este ridicol. Soțul meu era deja celebru când B.P., după ce s-a milogit îndelung, a convins un redactor să-l lase să scrie o recenzie despre una dintre cărțile soțului meu și după aceea a făcut cunoștință cu noi și a devenit, după cum cred că s-a exprimat o dată fiica mea, „pisicuțul familiei“.

Nici chiar în această narațiune fantezistă B.P. nu-și poate ascunde invidia pe succesul soțului meu. Cred că invidia devenise o obsesie care îl măcina tot timpul. Știa că soțul meu, care îl trata cu amabilitate și cu prietenie, îl disprețuia puțin și râdea de el. Gândul acesta îl *tortura*. Am simțit uneori că nu se gândește decât la asta. Chiar el recunoaște cu naivitate că trebuia să fie prieten cu Arnold și astfel să se identifice cu el, să obțină „recunoaștere" pentru scrierile lui ca să nu-și piardă mințile de invidie și ură. Dacă mai e nevoie ca cineva să-l acuze pe B.P., el este propriul său acuzator. Într-un moment de sinceritate recunoaște că imaginea lui despre Arnold este alterată. Se exprimă cu moderație. (Recunoaște și faptul că urăște omenirea în general!) Bine-nțeles că nu l-a ajutat niciodată pe Arnold, dar Arnold l-a ajutat pe el adeseori. Relația lui cu mine și cu soțul meu era, la modul abstract, relația dintre un copil și părinții săi. Și acest aspect ar putea fi de interes pentru un psihiatru. Dar nu vreau să mai dezvolt lucruri care sunt evidente și care au ieșit la lumină în timpul procesului.

Afirmațiile lui în legătură cu fiica mea sunt, desigur, absurde atât în ceea ce privește sentimentele lui, cât și ale ei. Fiica mea l-a privit mereu ca pe un „unchi amuzant" și e limpede că îi era milă de el, iar mila poate fi luată în mod greșit drept afecțiune, poate chiar să fie un soi de afecțiune reală, iar în sensul acesta probabil că a ținut la el. Marea lui „pasiune" pentru ea a fost o născocire tipică. (Am să explic imediat cum și de unde bănuiesc că a început totul.) Probabil că oamenii neîmpliniți și frustrați își petrec o mare parte din viață construind visuri fanteziste. Sunt sigură că asta le oferă o consolare, deși uneori le poate fi dăunătoare. Un astfel de vis ar putea fi cel în care îți alegi o persoană pe care o cunoști puțin și îți imaginezi că acea persoană te iubește și făurești o minunată poveste de dragoste și de aici se naște o dramă. Fiind un fel de sadomasochist, B.P. își imaginează desigur un final nefericit, o despărțire pe vecie, o suferință cumplită din dragoste și tot așa. Unicul său roman publicat (el dă de înțeles că a publicat mai multe, dar în realitate n-a publicat decât unul) este istoria unei iubiri romantice neîmplinite care seamănă izbitor cu aceasta.

Din aceleași aiureli sadomasochiste s-a născut și scena (imaginară, desigur) de la începutul povestirii unde el susține că a venit la noi acasă și m-a găsit zăcând pe patul din dormitor, cu un ochi învinețit etc., etc. Nu o dată am observat că lui B.P. îi plăcea să ne dea de înțeles, mie și soțului meu, că el știe că avem probleme în căsnicie. Noi râdeam de greșeala lui, dar pe

atunci nu percepeam latura ei sinistră. Poate că în naivitatea lui de burlac (burlac a rămas în esență toată viața) lua în mod eronat micile noastre dispute trecătoare drept conflicte serioase. Din păcate este mai credibilă ideea că a inventat, parțial inconștient, disputele noastre din dorința ca ele să fie reale. Nu-și dorea ca „mămica și tăticul" să trăiască în armonie. Încerca astfel să ne înjosească pe amândoi în mintea lui și să ne lege mai strâns de el.

Mai există un aspect al problemei, trebuie să recunosc sincer, peste care, din motive diferite – unele cât se poate de evidente –, s-a trecut superficial în timpul procesului. Bradley Pearson era desigur îndrăgostit de mine. Și eu, și soțul meu știam asta de câțiva ani și era o temă de amuzament. Secvența în care B.P. se vedea făcând dragoste cu mine este greu de citit. Nefericirea lui în dragoste explică și pasiunea imaginară pentru fiica mea. Această născocire este, firește, o perdea de fum. Mai mult decât atât, este un substitut și parțial, mă tem, o răzbunare pur și simplu. (Ar putea fi relevant și faptul, nemenționat în povestire, că între tată și fiică există o puternică legătură, ceea ce s-ar putea să-l fi măcinat pe B.P. și să-l fi făcut, ca de multe alte ori, să se simtă exclus.) În ce măsură dragostea lui B.P. pentru mine l-a împins să facă acea faptă cumplită nu sunt eu în măsură să spun. Mă tem că în sufletul acelui om rău și nefericit se îmbinau inseparabil invidia și gelozia. Despre aceste lucruri, la care nu m-aș fi referit dacă n-aș fi fost pusă în fața unui șir de minciuni, n-am să mai spun nimic.

Cât de profund mă afectează această scriere e ușor de imaginat. Nu-l învinuiesc pe B.P. pentru dorința nedemnă de a o publica. Faptul că a scris această aiureală fantastico-visătoare este de înțeles, căci i-a adus alinare într-un loc atât de îngrozitor și i-a abătut gândurile de la mustrările de conștiință profunde sau de la efortul de a se căi. Vina de a o publica îi revine domnului care își spune Loxias (sau „Luxius" cum se prezintă uneori). După cum au sugerat mai multe publicații, avem de-a face cu *le nom de guerre* al unui alt pușcăriaș pentru care nefericitul B.P. pare să fi făcut o tristă fixație. Numele maschează identitatea unui celebru violator și ucigaș și totodată muzician de înaltă clasă, care a ucis – printr-o metodă neobișnuit de crudă – un alt muzician de succes, faptă care a ocupat prima pagină a ziarelor cu ceva timp în urmă. Poate că asemănarea dintre cele două crime i-a apropiat pe acești nefericiți făptași. Este bine cunoscută faima proastă a artiștilor pentru felul în care se invidiază unii pe alții.

În final aș vrea să mai spun un lucru și sunt convinsă că vorbesc și în numele fiicei mele, cu care momentan nu țin legătura, și care acum este și ea, desigur, o bine-cunoscută scriitoare stabilită în străinătate. Nu-i port pică lui B.P. și, întrucât trebuie considerat un om profund dezechilibrat, dacă nu chiar nebun de-a binelea, îl compătimesc sincer pentru suferința sa.

Rachel Baffin

Post-scriptumul lui Julian

Am citit povestirea. Am văzut și celelalte post-scriptumuri pe care cred că ceilalți nu le-au citit. Domnul Loxias mi-a acordat acest privilegiu. (Din mai multe motive pe care le pot bănui.) Totuși n-am prea multe de spus.

Este povestea tristă a unei suferințe reale. A fost pentru mine o perioadă îngrozitoare despre care am uitat multe lucruri. L-am iubit foarte mult pe tata. Este elementul principal pe care-l pot oferi. L-am iubit. Moartea lui violentă aproape că m-a făcut să-mi pierd mințile. Am fost la un pas de nebunie pe durata procesului. Nu-mi amintesc această perioadă din viața mea decât ca pe secvențe disparate, începețoșate. Uitarea este binefăcătoare. Oamenii uită mai mult decât recunosc de obicei, mai ales când intervine șocul.

N-au trecut prea mulți ani de la aceste evenimente. Totuși în viața unei persoane tinere pare o perioadă lungă. De acele evenimente mă despart secole. Le văd la dimensiuni reduse și mă văd copil în mijlocul lor. Este povestea unui bărbat bătrân și a unui copil. Spun asta considerând-o literatură. Recunosc totuși că mă privește. Suntem ceea ce eram când eram copii? Ce rămâne din ceea ce a fost? Eram copil, admit asta, dar nu mă recunosc.

Este citată acolo o scrisoare, de exemplu. Am scris scrisoarea asta? (El a păstrat-o?) Pare de neconceput la fel ca și lucrurile pe care (se presupune că) le-am spus acolo. Cu certitudine sunt inventate de o altă minte. Uneori reacțiile unui copil sunt prea copilăroase. Cred că acum sunt „isteață“. Eu, cea isteață, puteam fi copilul acela? Apar uneori idei pe care e imposibil să le fi gândit. Idei care au izvorât din mintea scriitorului. (Nu sunt un „personaj“ prea convingător.) Nu eram derutată și speriată și fără experiență? Da, pare să fie literatură.

Tata a avut dreptate când nu m-a încurajat să mă apuc de scris. Iar Pearson a greșit când m-a încurajat. Acum îmi dau seama de asta. Nu este profitabil să scrii când ești foarte tânăr, nu înțelegi nimic. Îți lipsește meșteșugul și ești sclavul emoțiilor. E mai bine să-ți petreci anii tinereții învățând. Pearson dă de înțeles că tata nu avea o părere prea grozavă despre talentul meu.

Lucrurile stau exact invers. Tata era genul de om care exprima adesea opusul a ceea ce gândea. Din modestie sau din teama de destin. Se întâmplă destul de des.

Doctorul Marloe caracterizează scrierea ca fiind „rece“ și asta este de înțeles. E multă teorie în carte. Pe de altă parte, cartea este „fierbinte“ (prea fierbinte), plină de emoții personale neinvestigate. Și de judecăți pripite, uneori nu prea bune. Poate că, asemenea unei poezii, trebuie citită și recitită? Poate că orice roman trebuie regândit și un scriitor cu adevărat mare n-ar trebui să scrie decât un singur roman. (Flaubert?) Mama spune, în mod corect, că sunt scriitoare, dar, în mod greșit, că sunt o bine-cunoscută scriitoare. (Scriu poezie.)

Așa că îmi aleg cuvintele cu grijă și cu zgârcenie. Ceea ce afirmă Pearson despre tăcere sună bine. Mi-a plăcut partea aceea. S-ar putea să aibă dreptate când spune că o experiență este deplină dacă nu se vorbește despre ea. Ceea ce au în comun doi oameni se distruge când vorbesc cu o persoană străină despre relația lor. Creația este ceva tainic, tainic, tainic. Dar trebuie să se exprime, altminteri nu ar exista. Creația este ceva public, public, public. (Dar numai când este de calitate.) Creația este scurtă. (Dar nu în sens temporal.) Nu este nici știință, nici iubire, nici putere, nici ritual. Dar este singura voce autentică a acestora. Este adevărul lor. Cel care explorează și nu trăncănește.

Pearson a detestat totdeauna muzica. Țin minte asta. Îmi aduc aminte că o dată a oprit brusc pick-upul tatei (un gest violent). Eram copil atunci. Văd încă scena. Detesta muzica. Domnul Loxias trebuie să fie un bun profesor. (Știu că este așa – dacă „profesor“ este cuvântul potrivit.) Dar nu cumva se ascunde aici și o notă de ironie? Pearson s-a trudit toată viața să scrie. I-am văzut notițele. Arată că acolo s-a muncit. Sunt foarte multe vorbe acolo. Acum poate că a rămas doar muzica și au dispărut vorbele. Acum există doar muzica și tăcerea de dincolo de ea. De ce?

Recunosc că nu am citit cărțile lui Pearson. Cred că nu a scris doar una. În privința asta mama se înșală. Cred că Pearson nu era nici un critic prea grozav. Cred că n-a înțeles decât latura vulgară a lui Shakespeare. Dar am admirat ceea ce am considerat a fi viața lui. Una exemplară: o viață de încercări și eșecuri. Iar a persevera în încercare este un lucru remarcabil. (Totuși uneori a părut a fi o prostie.) Firește că l-am admirat pe tata. Nu a existat nici un conflict. Poate că un instinct vizionar m-a făcut să prefer

scrierile de mici dimensiuni. (Un poet care este copilul unui romancier deplânge desigur excesul de vorbe al părintelui său.) Ideea de artizan care făurește în taină lucruri mici. Dar n-a fost decât o idee. Pearson a publicat atât cât a putut. Dacă tata a fost Tâmplarul, Pearson a fost fără îndoială Morsa.[6]

Nu fac aici o mărturisire personală. Vorbele au menirea de a ascunde, arta are menirea de a ascunde. Adevărul izvorăște din lucruri ascunse și disciplină laconică. Vreau să dezvolt o temă generală. Mi se pare că Pearson este pur și simplu sentimental când trage concluzia că muzica este cea mai nobilă dintre arte. Crede asta cu adevărat? Repetă ca un papagal. Nu încape îndoială că domnul Loxias l-a influențat. Muzica este o formă de artă și de asemenea simbolul tuturor formelor de artă. Simbolul lor universal. Dar cea mai nobilă dintre arte este poezia întrucât cuvintele sunt spirit în cea mai rafinată formă a sa: matricea sa esențială. Scuzați-mă, domnule Loxias.

Aspectul cel mai important. Pearson punea în mod greșit semnul egal între Eros și actul creației. Deși spune că unul este „doar“ umbra celuilalt. Ceea ce simt cu adevărat este căldura intensă a cărții, nu răceala ei. Arta adevărată este foarte, foarte rece. Mai ales când înfățișează pasiunea. Căci numai așa poate fi înfățișată pasiunea. Pearson a vrut sa creeze confuzie. Iubirea carnală nu este o sursă de inspirație pentru artă. Sau este doar pentru arta de proastă calitate. Am să mă exprim mai clar. Energia sufletului poate fi *considerată* sex pe deplin (sau deloc). Pe mine asta nu mă interesează. Resorturile profunde ale iubirii omenești nu sunt resorturile creației. Demonul iubirii nu este demonul creației. Ținta iubirii este posesia și justificarea propriului eu. Ținta creației nu este nici una dintre acestea. A pune la un loc arta și Erosul, oricât ar fi el de negru, este cea mai subtilă și cea mai corupătoare greșeală pe care o poate face un artist. Arta și iubirea nu se pot amesteca, după cum arta și politica nu se pot amesteca. Arta nu se ocupă nici de ceea ce este confortabil, nici de ceea ce este posibil. Arta se ocupă de adevăr în forma sa cea mai puțin plăcută și utilă, prin urmare în cea mai adevărată dintre forme. (Ce spuneți voi, cei care ascultați, n-am dreptate?) Pearson nu era destul de detașat. Nici tata.

Nici măcar asta nu este o explicație suficientă. Pearson spune că orice creator este un masochist în relație cu muza sa. Deși poate că a înțeles deja că afirmația lui e falsă. (Asta poate fi cheia eșecului său.) Nimic mai fals. Atitudinea celui care se roagă se concentrează asupra propriei persoane. Cel

care se roagă îngenunchează așa cum îngenunchează Narcis pentru a se privi în apă. Doctorul Marloe spune că artiștii găzduiesc universul. Da. Dar în acest caz nu mai pot fi narcisiști și, desigur, nu toți artiștii sunt homosexuali. (Ce prostie!) Creația nu este religie și nici rugăciune și nici mărturisirea obsesiilor. Arta de calitate nu este așa. Creatorul nu are stăpân. Pe nimeni.

Julian Belling

Domnul Loxias, care a citit aceste rânduri, spune că n-am arătat dacă susțin poziția lui Pearson sau a mamei. Nu m-am întâlnit și n-am comunicat cu nici unul dintre ei de câțiva ani. Sigur că susțin (în linii mari) ceea ce spune mama. Totuși, și ceea ce spune Pearson este corect într-o oarecare măsură. Cât despre domnul Loxias, în privința căruia s-au făcut unele speculații, cred că știu cine este. O să înțeleagă când am să spun că am față de el sentimente contradictorii. Ce înseamnă pentru el adevărul, mă întreb?

Ca să fiu corectă până la capăt ar trebui să mai adaug ceva. Copilul care eram l-a iubit pe bărbatul care era Pearson, cred. Dar aceasta a fost o dragoste ce nu se poate descrie în cuvinte. Categoric cuvintele lui nu o descriu. Un eșec literar.

Morsa și Tâmplarul – personajele unui poem din *Alice în Țara din Oglindă* de Lewis Carroll

Post-scriptumul redactorului

De când am adunat documentele de mai sus, prietenul meu drag, Bradley Pearson, a murit. A murit în închisoare de un cancer galopant care s-a dezvoltat imediat ce a terminat cartea. Am fost singurul care i-am deplâns moartea.

Nu-mi mai rămân decât puține lucruri de spus, de fapt. Ca redactor, mă gândisem să scriu un eseu lung, în care să critic și să trag învățăminte. Mă gândeam cu plăcere că o să am ultimul cuvânt. Dar moartea lui Bradley a făcut necesar un comentariu mai amplu. Moartea nu poate reduce la tăcere arta, dar îi poate sugera momente de pauză și detașare. Așa că nu am decât puține lucruri de spus. Cititorul va recunoaște glasul adevărului când îl va auzi. Dacă nu-l va recunoaște, cu atât mai rău pentru el.

Nu pot să nu fac câteva comentarii despre post-scriptumuri, unele evidente. Doamna Belling spune că vorbele au menirea de a ascunde lucruri. Cât de puțin au reușit autorii post-scriptumurilor să profite de această discreție! Oamenii aceștia se expun într-o vitrină. Fiecare dintre doamne, de exemplu, afirmă (sau dă de înțeles) că Bradley era îndrăgostit de ea. Până și bărbații afirmă același lucru. Emoționant. Totuși aceasta este o chestiune minoră care era de așteptat. În egală măsură erau de așteptat și minciunile. Doamna Baffin minte ca să se protejeze, doamna Belling minte ca să o protejeze pe doamna Baffin. Cât de convenabil s-au estompat acum amintirile doamnei Belling! Un gest de devotament ușor de înțeles, deși între mamă și fiică nu mai există de mult timp nici un fel de legătură. „Doctorul“ Marloe, care la proces a spus adevărul, acum nu-l mai repetă, din timiditate. Am aflat că a fost amenințat de avocații doamnei Baffin. „Doctorul“ Marloe nu este un erou. Pentru asta trebuie să-l iertăm. Bradley, care nu a văzut aceste „post-scriptumuri“ adăugate operei sale, l-ar fi iertat.

Indiferent de ce ar fi gândit sau ar fi făcut Bradley, nu poți să nu te minunezi văzând ce minți înguste au acești autori. Fiecare post-scriptum este o reclamă făcută propriei sale persoane, pe un ton care merge de la vulgar la subtil. Doamna Hartbourne face reclamă salonului său, „doctorul“ Marloe pseudocunoștințelor sale, „cabinetelor“ sale, cărții sale. Doamna

Baffin desăvârșește imaginea sa, deja amplu prezentată, aceea de văduvă aflată în suferință. (N-am cuvinte potrivite pentru a comenta.) Ea măcar este sinceră când spune că, odată cu intrarea lui Bradley în pușcărie, l-a scos complet din mintea ei. Doamna Belling își face reclamă ca scriitoare. O să mă ocup imediat de eseul ei destul de scurt, scris cu mare grijă. (Oare ar recunoaște că stilul ei literar a fost influențat de Bradley? Și ăsta este un lucru pe care încearcă din răsputeri să îl ascundă!) Se pare că cei vii reușesc totdeauna să-i întreacă în isteține pe cei morți. Dar obțin o victorie goală de conținut. Opera de artă râde la urmă.

Când am hotărât să public aceste scrieri am urmărit două țeluri. Mai întâi, să dau cititorilor o operă literară. Sunt un impresar din fire și nu este prima oară când mă implic în felul acesta. În al doilea rând, am vrut să spăl onoarea dragului meu prieten, să înlătur acuzația de crimă. Faptul că în acest demers n-am fost ajutat nici de doamna Belling, nici de „doctorul" Marloe nu mă surprinde, deși mă întristează. Am avut mult timp de-a face cu natura umană în multiple ipostaze, am învățat că nu te poți aștepta decât la foarte puțin bine din partea oamenilor. Pentru a-mi atinge cel de al doilea obiectiv, îmi propusesem să scriu propria mea analiză amplă, asemănătoare cu rezumatul final al unui detectiv, în care să evidențiez discrepanțele, să fac deducții, să trag concluzii. M-am hotărât să renunț la asta. Parțial pentru că Bradley nu mai este în viață. Iar moartea pare să trimită totdeauna adevărul în fața unei instanțe mai înalte și mai mari. Și parțial pentru că, recitind povestirea lui Bradley Pearson, simt că ea vorbește de la sine.

Îmi mai rămân de făcut două lucruri. Unul – să relatez pe scurt ultimele zile ale lui Bradley Pearson. Al doilea – să mă războiesc cu doamna Belling (în plan teoretic doar – las în seama conștiinței sale faptele reale). Arta, dragă doamnă Belling, este o plantă mult mai viguroasă și mai rezistentă decât pare că vă imaginați în scrierea dumneavoastră *literară*. Elocvența dumneavoastră care, mă tem, se apropie foarte mult de romantism, chiar de sentimentalism, este tipică unei persoane tinere. Când veți ajunge un artist mai matur veți înțelege asta mai bine. (Atunci poate veți avea și privilegiul de a înțelege vulgaritatea lui Shakespeare.) Despre suflet vorbim totdeauna în metafore; metafore pe care e bine să le folosim pentru scurt timp și apoi să le aruncăm. Despre suflet poate că nu putem vorbi decât cu cei apropiați nouă, față în față. Asta face ca filosofia morală să fie zadarnică. Iar de lucrurile acestea nu se ocupă nici o știință. Nu există profunzime până la

care, dumneavoastră, doamnă Belling, sau orice alt om, să puteți vedea cu adevărat ce oferă și ce nu oferă arta. De ce vă doriți să-l împărțiți pe acel maur uriaș în două, de ce vă temeți? (Răspunsul la acestă întrebare v-ar putea arăta multe.) A spune că arta poate fi cât poftește ea de vulgară și de pornografică înseamnă a spune foarte puțin. Arta înseamnă bucurie și joc și întâlnirea cu absurdul. Doamna Baffin spune că Bradley era ținta ironiilor. Toți suntem astfel de ținte. Creația tocmai asta elogiază. Creația este povestea unei aventuri. (De ce luați în râs poveștile cu aventuri, doamnă Baffin?) Creația vorbește despre adevăr, naște adevăr. Dar către acesta orice lucru îi poate deschide ochii. Iubirea carnală o poate face. Sinteza lui Bradley poate părea naivă; poate chiar este. În spatele întregului unitar construit de el s-ar putea să existe nuanțe, dar în spatele nuanțelor există unitate; cât de departe poate vedea omul în acest tablou și cât de departe are nevoie artistul să vadă? Creația are propria sa austeritate. De o filosofie austeră creația poate doar să-și bată joc.

În ceea ce privește muzica, despre care doamna Belling spune că este imaginea tuturor artelor, dar nu regina lor, sunt înclinat să nu o contrazic. De fapt, sunt în măsură să îi apreciez argumentele. Sunt cunoscut ca muzician, dar mă interesează toate artele. Muzica îmbină sunetul și timpul și astfel atinge limitele comunicării umane. Dar artele nu formează o piramidă, ci un cerc. Ele sunt zidurile exterioare de apărare a limbii, al cărei rafinament este o condiție a celorlalte modalități de comunicare, mai simple. Dacă n-ar exista aceste ziduri, omul s-ar reduce la condiția de animal. O altă imagine folosită de Bradley: muzica trimite către liniște. Toți creatorii visează la o liniște în care să se cufunde așa cum unele făpturi se întorc în mare pentru a-și depune ouăle. Creatorul de forme cu siguranță suferă din cauza lipsei de formă. Poate chiar să-și piardă viața din cauza asta. Ce-ar fi făcut Bradley Pearson dacă ar fi trăit? Ar fi mai fi scris altă carte, una cu adevărat mare? Poate că da. Sufletul omenesc e plin de surprize.

Bradley a murit așa cum se cuvine să moară un om – bun, blând, duios. Îmi amintesc foarte bine expresia de uimire simplă și vulnerabilă de pe chipul lui când doctorul i-a spus că situația este foarte gravă (eram și eu de față). Arăta la fel ca atunci când a scăpat din mână un ceainic mare și l-a văzut sfărâmându-se în bucăți. A exclamat „Ah!“ și s-a întors spre mine. Restul a mers foarte repede. Peste puțin timp a căzut la pat. Mâna morții a lucrat rapid asupra lui, capul i-a devenit un craniu. N-a încercat să scrie. A

stat de vorbă cu mine, m-a rugat să-i explic unele lucruri, ținându-mă tot timpul de mână. Am ascultat muzică împreună.

În dimineața ultimei zile mi-a spus: „Îmi pare rău, dragă prietene… că încă mai sunt pe-aici… și că te plictisesc“. Apoi a adăugat: „Să nu te agiți în nici un fel, te rog“. „În legătură cu ce?“ „Cu nevinovăția mea. Nu merită. Acum nu mai contează.“ Am ascultat Mozart la tranzistorul lui Bradley. Ceva mai târziu a zis: „Mi-aș dori să fi scris *Comoara din insulă*“. Spre seară era mult mai slăbit și de-abia mai putea vorbi. „Spune-mi, dragul meu…“ „Ce?“ „Opera aia…“ „Care?“ „*Der Rosenkavalier*.“ A tăcut un timp. Apoi: „Cum se termină? Tânărul ăla… cum îl cheamă…?“ „Octavian.“ „Rămâne cu Mareșala sau o părăsește și își găsește o tânără de vârsta lui?“ „Își găsește o tânără de vârsta lui și o părăsește pe Mareșală.“ „Păi, așa și trebuie, nu?“ După un timp s-a întors, ținându-mă încă de mână, s-a așezat mai bine, ca pentru somn. Și a adormit.

Mă bucur când mă gândesc că i-am alinat ultimele zile. Am avut sentimentul că a suferit din cauza absenței mele toată viața, iar la sfârșit am suferit cu el și am acceptat, în cele din urmă, condiția lui de muritor. Și eu am avut nevoie de el. A adăugat o dimensiune nouă existenței mele.

Și acum despre identitatea mea: Nu prea am cum să fiu, domnule „doctor“ Marloe, născocirea lui Bradley, de vreme ce i-am supraviețuit. Este adevărat că Falstaff i-a supraviețuit lui Shakespeare, dar nu i-a redactat piesele. O asigur pe doamna Hartbourne că nu lucrez în domeniul editorial, deși mai multe edituri au toate motivele să-mi fie recunoscătoare. Am mai auzit și părerea că Bradley Pearson și cu mine suntem amândoi personaje fictive, invenții ale unui romancier mărunt. Teama naște tot felul de ipoteze. Nu, nu. Exist cu adevărat. Poate că doamna Baffin, cu toate că are niște idei incredibil de primitive, ajunge ceva mai aproape de adevăr. Și Bradley a existat. Aici, pe biroul meu, unde scriu aceste rânduri, se află mica figurină de bronz – doamna cu bizonul. (Piciorul bizonului a fost reparat.) La fel și tabachera aurită cu inscripția *Darul unui prieten*. Și povestea lui Bradley Pearson, pe care l-am convins să mi-o spună, există – ceva mult mai durabil decât aceste obiecte. Arta nu este un lucru comod, nu trebuie luată în râs. Arta rostește singurul adevăr care contează în mod esențial. Este lumina sub a cărei rază se pot remedia lucrurile omenești. Și dincolo de artă, să fiți convinși, nu există nimic.

P.A. Loxias

Prefața redactorului
Prefața lui Bradley Pearson
PRINȚUL NEGRU. O SĂRBĂTOARE A IUBIRII
PARTEA ÎNTÂI
PARTEA A DOUA
PARTEA A TREIA
Post-scriptumul lui Bradley Pearson
PATRU POST-SCRIPTUMURI ADĂUGATE DE PERSONAJELE PRINCIPALE
Post-scriptumul lui Christian
Post-scriptumul lui Francis
Post-scriptumul lui Rachel
Post-scriptumul lui Julian
Post-scriptumul redactorului